

S. VII. 67.^{a.}

B. 2

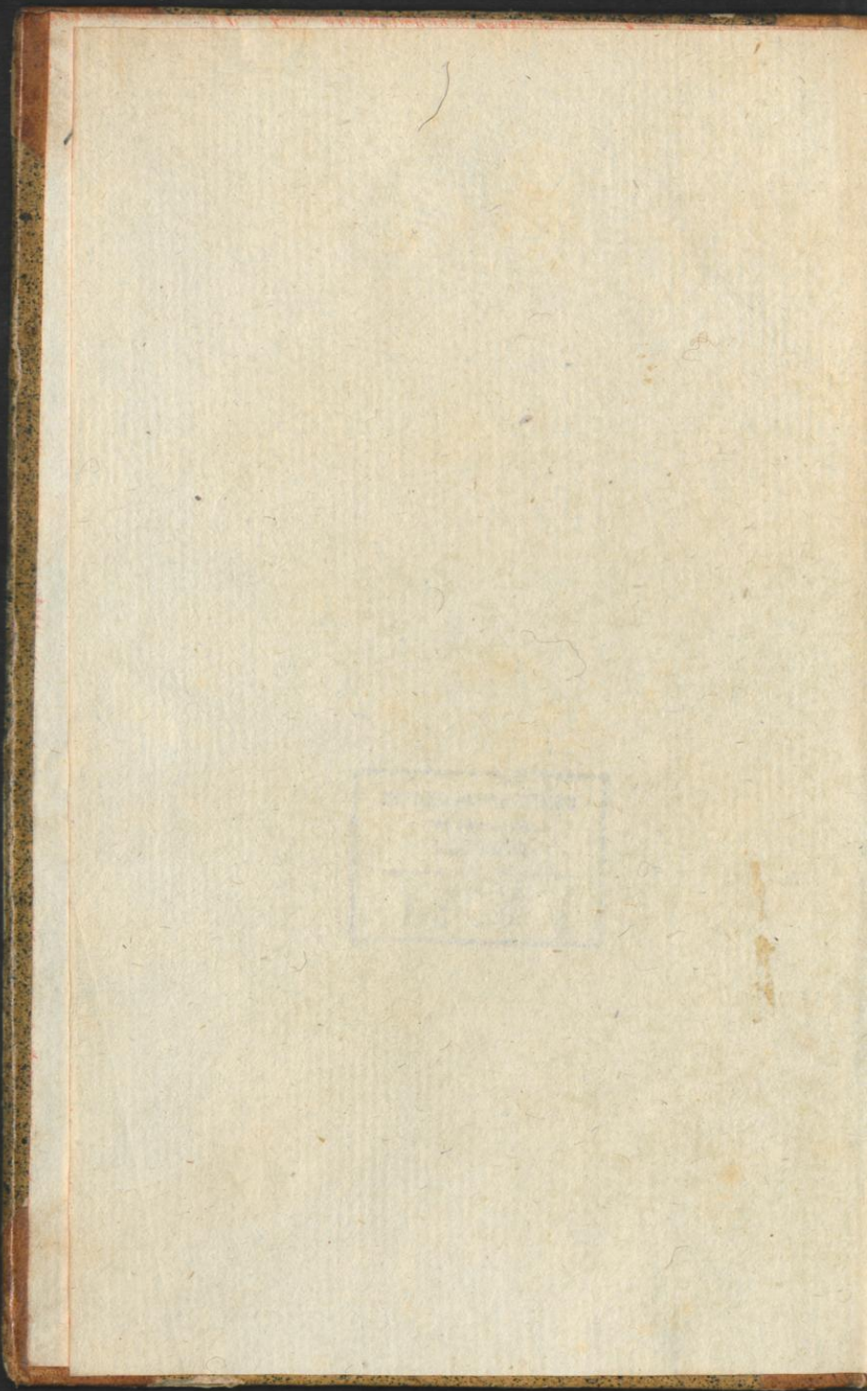
Dv 2637 /
R1

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
- Medizinische Abt. -
DUSSELDORF

V 3081

APPARATVS MEDICAMINVM

TAM SIMPLICIVM

Q V A M

PRÆPARATORVM ET COMPOSITORVM

I N

PRAXEOS ADIVMENTVM

CONSIDERATVS.

P. II.

REGNVM MINERALE

COMPLECTENS

VOL. I.

A V C T O R E

IO. FRID. GMELIN

AVLAE REGIAE CONSILIARIO, PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE
DOCTORE, HVIVS PROFESSORE P. O. ACADEMIARVM CAE-
SAREAE NATVRAE CVRIOSORVM, SCIENTIARVM ELECTORALIS
MOGVNTINAE ERFORDIENSIS, ATQVE IMPERIALIS PETROPO-
LITANAE, SOCIETATVM SCIENTIARVM REGIAE GOETTINGEN-
SIS, OECONOMICAE PETROPOLITANAE, PHYSICAE
PERINDE AC MEDICORVM TIGVRINAE, ET
METALLICAE SODALI.

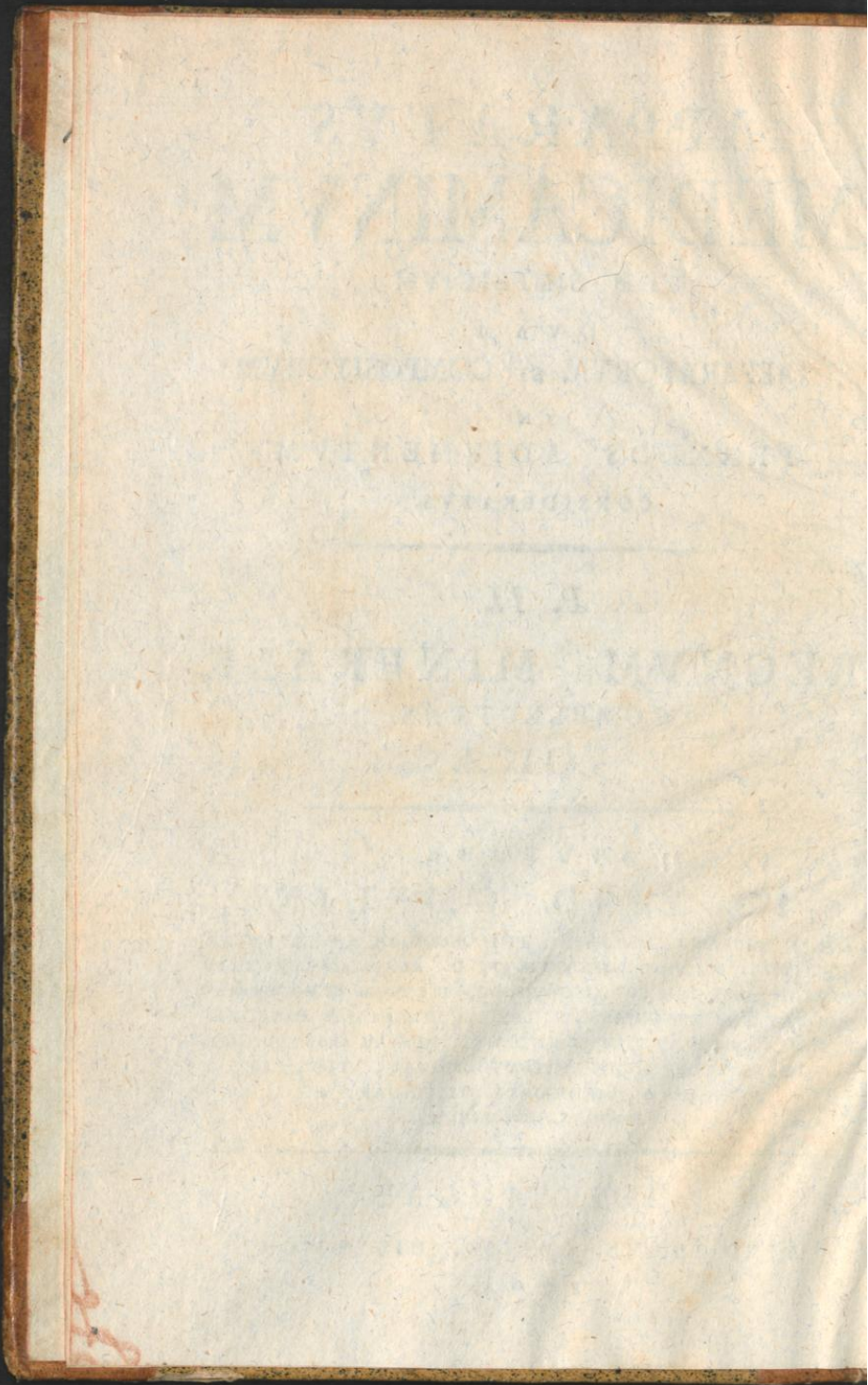

GOETTINGAE

APVD IOANN. CHRIST. DIETERICH

1795.

P r a e f a t i o .

Progredior ergo ad exsequendam demandatam mihi a bibliopola prouinciam, egregium atque omnium applausu coronatum opus B. MURRAYI, Collegae olim coniunctissimi, continuaturus, in quo quidem labore vestigia antecessoris presse sequi, et, quas ille sibi praescripserat leges, religiose obseruare mecum constitui; eo enim consilio B. Vir suum exarabat apparatus, vt non selectam modo medicamentorum penum enarraret, non salutare modo commemoraret virtutes, sed ex eius mente hic apparatus debebat complecti, nisi omnia, plurima tamen, et nunc et olim a medicis adhibita remedia, cuicunque nunc rationali aut empirico, pathologico et therapeutico systemati fuerint adstipulati; debebat esse codex, in quo reperias in ordinem quendam digesta haec omnia siue simplicia, siue composita et praeparata, cum subnexo iudicio, in experientia atque argumentis,

mentis, quae lux nostris temporibus scientiae naturali ac salutari plenius affulgens suppetat, fundato, in quo inuenias etiam noxas, a variis corporibus homini imminentes et illatas descriptas, exemplis illustratas, vna cum medela, cuius vsu praeuertere ac tollere illas possis.

Ita initium faciens a medicamentis minerali regno attributis, omnia, praeter argentum viuum, quod alterum volumen explebit, sub hoc militancia, hic sisto, in recensendis metallis, quod rei natura suadere mihi videbatur, iis potissimum, quae inter venena non immerito fuere relata, arsenico, cupro, plumbo, et decantato tantopere a chemica medicorum secta antimonio omnino fusior.

Nomina adieci tum ea, quae iam dudum in officinis valent, tum ea, quae ab autoribus, qui illa medicamina inuenerunt aut commendarunt, ipsis fuere imposita, tum systematica, ex LINNAEI scriptis petita, tum chemica vtriusque systematis, vt vnusquisque pro suo ingenio et persuasione vti tanto facilius hoc libro possit. Dabam e museo d. 29. Mart. 1795.

I. TERRAE

I. TERRAE ET LAPIDES.

A. PONDEROSAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 79 sq.*

SPATVM PONDEROSVM.

LINN. *Syst. nat. III. p. 81.*

Barytis vitriolata

infigni pondere specifico proxime ad pondus corporum metallicorum accedente (= 4500), fragilitate, textura lamellari, nitore quasi vitreo, indole, et cum aqua, et cum acidis, nisi calore bulliente foueantur, omne connubium renuente, atque per ignis violentiam in puluerem fatifcente, qui neque arena addita neque omiffa cum aqua in pastam ad aerem indurescentem subigi potest, facile dignoscendum.

Spatum ponderosum ipsum omni, quantum quidem hactenus constat, in corpus animale efficacia caret, quamuis affinis illi materies, terra ponderosa aerata natiua, siue Witherites, vt iam dudum a B. LEIGH (Natural history of Lancashire,

A

Cheshi-

2 I. TERRAE ET LAPIDES.

Cheshire etc. Oxford 1700. fol. p. 70. 71.) et nuperius a Viris Clarissimis WATTIO iuniori (Memoirs of the literary and philosophical society of Manchester Vol. III. p. 609 sq.) HENRY (ibid. p. 614.) et Coniunctiff. BLUMENBACHIO (*Bergmännisches Journ.* ann. 4. p. 1. p. 434.) veneni animalibus funestissimi crimine notata sit.

Egregia tamen, et modo caute adhibeatur, salutari quam maxime efficacia pollere paratam ex eo Terram ponderosam salitam s. Barytin salitam, siue Muriatam baryticam, recentiora testantur experimenta; ea autem circumspeditione in hoc labore opus est, vt feligatur spatium omni metallica, siue arsenici, siue cupri, siue plumbi, quae omnia nocentissimum reddere possent medicamen, siue ferri, aut magnesiae nigrae, quae immutare certe eius vires possent, labe purum; quod quum neque semper ex arbitrio pharmacopoei pendeat, neque semper ex notis externis elucescat, in hoc labore ita procedendum est: Puluis spatii tenuissimus cum cinerum clauellatorum depuratorum dupla portione terendo exacte mistus in catillo haasiaco altero inuerso contecto igni, quo candeat, per tres vel quatuor horas exponitur, et massa coagulata ex refrigerato catillo exenta et in puluerem contusa iterato et toties cum aqua distillata coquitur, donec haec insipida a coctione redeat.

Spatii terra sic a vitrioli acido liberata (cuius in locum terra ponderosa aërata natiua, modo para sit, substitui potest,) salis spiritui puro per portio-

portiones ingeritur, donec hic, quamvis calore externo vis eius augeatur, nihil amplius dissoluat, et nullas amplius acidi praedominantis notas ostendat; quo facto per chartam traiectus cum noua terrae ponderosae portione (ratione spatii ponderosi primo experimento adhibiti $\frac{1}{28}$), postquam haec igni candenti exposita fuerat, leni calori, et, si quidem hac soluta instillata aëre hepatico foeta aqua obscurum, metallici quid adhuc inesse arguens, sedimentum praecipitet, cum tertia adhuc portione exponitur, et per filtrum traiectus eo usque, donec crystallorum rudimenta in superficie appareant, leni calore sensim humore suo orbatus frigori nunc expositus, crystallos dimittit, in charta bibula siccandas, quae si quando tinctu suo ferri particulam adhuc inhaerentem prodant, aqua denuo solui, solutioni excalescetae noua iterato, donec non amplius soluatur, terrae ponderosae portio iniici, liquor denuo per chartam traieci, et modo iam memorato, vt in crystallos abeat, tractari debet (C. A. HOFFMANN *chem. Annal.* 1792. l. p. 123. WESTRVMB *ibid.* p. 390. et *chemisch. Abhandl.* Hannover. 8. l. 1793. p. 215 sqq. BVCHOLTZ *chemisch. Untersuchungen über die vorgeblich giftigen Eigenschaften des Witherits der Schwererde und der salzsauren Schwererde.* Weimar 1792. 8. p. 55.)

Harum crystallorum acri fatis sapore pollentium drachma dimidia vncia vna aquae ditillatae soluitur, huiusque solutionis guttae infantibus 10-20, aliquando syrupo rubi idaei temperatae, adultis 30-60 aliquoties per diem repetitae exhibentur,

A 2

bentur,

4 I. TERRAE ET LAPIDES.

bentur, aut in guttis a Cel. CRAWFORD denominatis grana 4 binis aquae distillatae vncijs dissoluntur, eiusque liquoris guttae 50-100. aegris ingeruntur.

Negari tamen non potest, hanc medicinam, quemadmodum sal, quod basin eius constituit, canibus ingestum (WATT iunior l. c. p. 213.) vomitum aluique profluuium excitauit, in hominibus quoque tormina et continuato vsu vomitiones atque alui fluxum caussari, digestionis officinam debilitare, et nervis infensam esse: Quum praeterea per alia atque alia corpora separari iterum possit ab acido terra, tunc, si aërem fixum, quem vocant, attraxerit, facile funesta, cauendum est medico, ne cum aqua fontana, salibus alcalinis, terrestribus, metallicis, cum tartaro stibiato aliisque ex antimonio confectis medicaminibus (I. A. SCHMIDT de baryte muriato. Lips. 1793. 8.) exhibeat, neque ventriculo, nisi per praegressum laxantis remedii vsum mundato, ingerat.

His cautelis adhibitis virtutem diaphoreticam, diureticam, refrigerantem, resoluentem, irritantem exercere testes sunt Vir. Clariss. CRAWFORD (medical communicat. London 1790. I. n. 25.), HUFELAND (*Erfahrungen über die Kräfte und den Gebrauch der salzsauren Schwererde in verschiedenen Krankheiten.* Erfurt 1792.) BVCHOLTZ (l. c.) et apud eum ABT, WESTRVMB (l. c. p. 217. 269 fqq.) et apud eum (l. m. c. p. 216. 217.) SCHERF, CONRADI, SCHAEFER, posteriorem eo gradu, vt non modo in morbis spasticis similibusque aliorum

runa

rum morborum symptomatibus euitandus sit eius vsus, sed etiam, si hominibus paulo sensibili-
 bus praescribatur, guttulis aliquot aquae ex foliis
 laucocerasi distillatae temperandum suadeant liquo-
 rem nonnulli medici. Quamuis igitur in hepatis
 infarctibus, in rhachitide, vlceribus arthriticis, fungo
 articularum, saepius in cancro, phthisi (SCHMIDT
 l. c.) absque omni fructu adhibitus fuerit ille li-
 quor, mirifice tamen, memoratis cautelis non prae-
 termisissis, profuit in scrophulis, (BERNIGAV specim.
 fist. obseruationes quasdam de corticis vلمي et ter-
 rae ponderosae salitae vsu medico. Erford. 4. p.
 9-11. ALTHOF de efficacia terrae ponderosae sa-
 litae in praxi obseruata. Goetting. 1794. 4. p.
 6-8.) strumis (BERNIGAV l. c. p. 9. 12.) scirrhis,
 cancris, mesenterii (ALTHOF l. m. c. p. 8.) aliarumque
 glandularum infarctibus atque indurationibus, nisi
 nimium prouectis (CRAWFORD medic. Commun. l. c.
 et ap. WATT iun. bergm. Journ. 1790. 2. p. 224.
 HVFELAND et BVCHOLZ ll. cc.) WESTRVMB l. c. p.
 270-272.) SCHMIDT (l. c.), praesertim si humorum
 circuitus languerat, et vires aegri infractae erant,
 tanto citius, si partibus affectis extrinsecus quoque
 applicari poterat liquor, aut ferreorum (CRAWFORD
 med. communic. l. c.) remediorum vsus simul prae-
 scriberetur; ita etiam in ophthalmia scrophulosa,
 scirrho testicularum (v. praeter. alios cl. KAPP ap.
 BVCHOLZ l. c. p. 60.), tuberculis pulmonum opem
 praestitisse fertur: egregium pariter expertus est
 eius solutionis aqua temperatae et saccharo edulcatae
 vsum in vlceribus superficialibus scrophulosis iam
 per 4 et 6 annos aegros affligentibus et neque mer-

6 I. TER. ET LAPIDES. A. PONDEROSAE.

curii ad salivae vsque fluxum exhibiti vsui, neque decocto lignorum cedentibus, ter per diem, principio 15, postea 30 guttas exhibendo, et per 4 menses pergendo I. CLARCK ap. ANDR. DVNCAN (medic. comm. for the year 1791. Dec. 2. Vol. 6. 1792. 8. n. 3.), exiguum et crebro nullum FERRIAR (medical histories and relections Warrington and Lond. 1792. 8. n. IX. p. 170.) alii inter nostrates medici: In fluore albo, morbis asthmaticis, ipsis interdum exanthematicis incassum tentavit ALTHOF l. c. p. 12. 13. in scrophulis R. HAMILTON on scrophulous affections with remarks on scirrhus, cancer and rachitis. Lond. 1791. 8. Sect. III.

Commendarunt alii hoc medicamen in exanthematibus chronicis pertinacibus (ALTHOF l. c. p. 9-11, BERNIGAV l. c. p. 9 et apud eum Ill. STARKE ibid.) v. g. tinea, lichenibus, scabie (SCHMIDT l. c.); in vlceribus ac bubonibus aliisque malis venereis experti sunt efficacem ALTHOF (l. c. p. 11.) et apud eum HVBER et VOGEL; alii ad incidendam pituitam, aut pulmones (e. gr. in asthmate pituitoso) aut ventriculum obruentem, et praeunte Anglo Medico WILLIS (ap. WATT iun. *bergm. Journ.* l. c.) Clariss. HVFELAND (l. c.) WESTRVMB (l. c. p. 270.) BERNIGAV l. c. p. 11. 12. et KLOHTS *medizinische Bemerkungen über die Wirksamkeit und den Gebrauch der salzsauren Schwererde.* Zerbst 1793. 8.) tanquam potentissimum ad eiiciendas ex intestinorum tubo ascarides instrumentum.

B. TER-

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. 7

B. TERRAE LAPIDESQVE
CALCAREAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 85 sqq.*

a. PVRIORES.

LINN. *Syst. nat. III. p. 85-108.*

Viua, quando a liquoribus acidis continguntur, efferuescentia, facili in his solutione, et instillato vitrioli aut acetosellae acido, facili ex reliquis acidis specie sedimenti albi praecipitatione, calce potissimum viua, quam violento igne vsae exhibent, non difficulter a reliquis terreis discernendae.

Calx haec ex omnibus harum terrarum lapidumque speciebus quanto purioribus tanto melior ignis candentis vi obtinenda non amplius quidem efferuescit cum acidis liquoribus, verum ebullit atque exaestuat ab aqua et laticibus aquosis, quamuis frigidissimis affusis, in his sensim pultis formam adsciscens, cum aqua et arena in pastae speciem subacta aërique exposita indurescit, sicca autem si aëris contactui diu opportuna sit, in puluerem fatiscit, sensim tenuiorem, easque dotes, quibus recens atque intemerata gaudebat, certa pro parte amittit; tantam, recens potissimum, in animalium partes acrimoniam exercens, vt ad purgandas a pilis, carne, pinguedine pelles ea vtantur coriarii, similem in scopum multi alii artifices.

Calx haec caemento ad aedes exstruendas necessario totque aliis in vita communi, opificiis, fa-

A 4

bricis,

bricis, artibus vñibus, celebris, emendando solum rei rusticae proficua, a Medicis quoque salutem civium publicam curantibus ad contegenda cadauera, excrementa aliasque putrescentes animalium partes earumque noxias exhalationes arcendas commendata, ad parandum salem causticum, spiritum salis ammoniaci causticum et alia medicamenta vsitata, propter suam acrimoniam vix alio nisi externo vsu adhibetur, tunc quoque aut melle aut saponis nigri vel veneti aequali, aut farinae auenaceae dupla portione et lardo porcino temperata: Ita post CAELIVM AVRELIANVM, qui (de morbis chronicis L.II. c. 1. edit. Ammanni. Amstelæd. 1722. 4. p. 355.) membra paralytica praeter alia calce quoque viua aspersa fricari iubet, Ill. TISSOT (*Anleitung für das Landvolk, übers. von HIRZEL. Zür. 1762. 8. p. 191.*) et B. HAEN (*ration. medend. P. IV. C. 4. p. 156.*) calcem viuam cum melle, posterior quoque cum unguentis mistam in coxario morbo efficacissimam deprehendit. Calcem viuam cum sapone commistam et aceto acerrimo humectatam inter vsitatissima sui temporis escharotica refert SEVERINVS (*Trimembris Chirurgia Ed. nouiss. Lugd. Bat. 1725. 4. p. 152.*); misturam ex calce et sapone in verrucis, tuberculis, excrecentiis, sarcomatibus, tumoribus cysticis, naevis maternis et scirrhis exedendis eximiam habere vim, testis locupletissimus est HEISTERVS (*instit. Chirurg. Amstel. 1739. 4. p. 473.*) naeuos maternos, in ipsa adeo facie conspicuos, tuto delere, et post 12 horas in escharam conuersos subsequente suppuratione penitus extirpare expertum se esse asseuerat

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. 9

z. VOGEL (*anatomische chirurgische und medicinische Beobachtungen und Untersuchungen.*. Rost. 8. 1759. p. 263.) Inter remedia naevis maternis delendis paria calcem pariter refert M. B. VALENTINI (praxis medicinae. Francof. ad Moen. 1711. 4. p. 7.) Cum farina auenacea et lardo in cataplasmatibus formam subactam, et pollicis crassitie linteo superinductam tum ad maturandos abscessus, tum si calida imponatur, et fingulis nycthemeris renouetur, continuato per mensem et vterius vsu ad sanandos articulorum fungum aliosque eorum tumores hydropicos potentissimam recentius praedicat FALCONER (Practic. dissertat. on the medical effects of Bathwater. Bath and Lond. 1790. 8. p. 153-155.).

Frequentiori longe, eoque etiam interno vsu venit medicis parata ex hac calce

Aqua calcis, infundendo calci recenter vstae aquae, melius calidae (qua minus ingratum saporem contrahere perhibetur) quam frigidae octo ad decem partes, agitando aliquoties cum hac, temporisque spatio elapso defundendo atque per linteum traiciendo confecta, quae si proba sit, sapore sibi proprio subadstringente facile distinguenda, clara et limpida, ad aërem cuticulam (cremorem appellant) in superficie contrahit, a cinerum clauellatorem lixiuio turbatur, et sali ammoniaco in puluerem confuso larga satis copia superinfusa aërem (sive gas) alcalinum exturbat, odore acri nares ferientem, has vero dotes vna cum virtute salutari amittit aliquandiu asseruata vel cocta, vel cum corporibus aëre fixo aut vitrioli, phosphori, acetosellae,

A 5

tartariue

tartariue acido aut principio adstringente grauidis combinata; hinc recens semper et frigida vel saltem tepida a medicis adhibenda, atque euitanda, dum adhibetur, omnia, quae vnum alterumue memoratorum principiorum in se continent.

Salibus lixiuiosis affinis acidum domat; hinc in acido primas vias obsidente variisque ex eo fonte promanantibus malis proficit (PRINGLE observat. on the diseases of the army in camp and garrison. Lond. 8. 1752. p. 415.); putredini resistit (v. HALES philosophical transactions vol. 48. p. 2. for 1754. n. 104. p. 826. et MACBRIDE *durch Erfahrungen erläuterte Versuche aus dem Engl. übers. von* CONR. RAHN. Zürich 1766. 8. p. 132 sqq.); hinc a nonnullis externo vsu in gangraena et sphacelo commendata; ea forte de causa in vlcere cruris scorbutico (GRAHAM medical observations and inquiries by a society of physicians in Lond. 8. vol. 1. p. 23. p. 286.), tum pota per menses ad tres vsque libras per diem, tum fomentorum specie parti aegrotae adplicata, et (PLATNER *ars medendi singulis morbis accommodata* p. 401. BOERHAAVE *elem. chem.* 2. p. 316.) in scorbuto ipso, quem vocant, frigido, eiusque sequelis; in cancro, si quidem mane et vesperi sex vel octo eius vnciae aequali copia aquae cum radice sassaparillae vel ligno guaiaeco coctae temperatae potabantur, et singulis quatuor vel octo diebus pilulae, quas a Becchero balsamicas nominabant, sumebantur (R. A. VOGEL *diff. de curatione cancri occulti et aperti per aquam calcis viuuae potam praestita*. Goett. 1769. 4.) et in

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. II

in ipsa adeo pertinaciori dysenteria tertia lactis parte diluta et per octo dies continuos potata (BVRLET mem. de l'Acad. des scienc. à Par. 1700. p. 168.) per singulos trium hebdomadum continuarum dies ad tres vsque libras hausta (GRAINGER essays and observations read before a Society at Edinburgh. 8. vol. 2. 1756. n. 14. p. 262.) aliquando efficax; a NAVIER (Contrepoisons de l'arsenic, du sublimé corrosif, du verd de gris et du plomb. à Paris 1777. 8. 1. p. 69.) pariter lacti nupta ad debellandum, si corpus ingressum sit, arsenici virus commendata.

Poterat tamen in alui fluxu vi sua exsiccante siue humorem fugente perinde prodesse haec aqua; eo titulo praedicata, in vlceribus tam ossium, quam partium molliorum tum externarum tum ipsarum internarum (MORTON oper. med. Amstelaed. 1696. III. c. 14. et Geneu. 1727. 4. p. 148.) oris, ipsis adeo venereis (HECKER *Anweisung die venerischen Krankheiten genau zu erkennen und richtig zu behandeln.* Erfurt 1791. 8.), vteri (DETHARDING de aquae calcis viuae vsu interno salutari. Rostock 1746. §. 11.), sassaparillae decocto iuncta, vesicae vrinariae (MOLINARI nov. act. ac. Caes. Natur. Curiosorum. T. III. 1767. et OLLENROT ap. SCHMUCKER *vermisch. Schrift.* 2. p. 110.), et pota cum lacte, aut corticis peruuiiani decocto atque iniecta ipsorum adeo pulmonum (OLLENROT et DETHARDING II. cc.) intus sumta; a QVARINO tamen in eo malo nunc iners, nunc si recens sit, noxia inuenta: An eadem sit caussa efficacitatis, quam iniectae in vrethram, balnei et fatus specie adplicitae aquae calcis tribuit

tribuit in fananda gonorrhoea experientia nixus Ill. GIRTANNER (*Abhandl. über die venerischen Krankheiten.* Gött. 8. 1788. p. 117. 126. 127.) an ex eo fonte promanet vis eius extrinsecus adhibitae in panaritio, saccharo saturni foetae (JAEGER *funfzig chirurgisch practische Cautelen für angehende Wundärzte.* Frankfurt 1788. 8.), vis in vitiligine et lepra iam ab HIPPOCRATE (*Επιδημιων* L. 2. Sect. 5. Oper. cura Foessii editor. Franck. 1624. p. 1046.), in tinea et scabie pertinaci aliisque exanthematibus chronicis humidis ab aliis (DETHARDING l. c. thes. 4. S. 1 - 11. KAEMPF *Abhandlung von einer neuen Methode die hartnäckigste Krankheiten im Unterleibe zu heilen.* Dessau und Leipz. 1784. 8. p. 23.) praedicata, in his etiam frequentius epota, et ipsis nutricibus labe eiusmodi infectis, ne in alumnium transeat, vel vt tenelli infantes ea iam vexati liberentur, exhibitae, iudicatu difficilium videtur. Ab ea facultate siccante deriuus quoque felicem huius aquae extrinsecus solummodo applicatae in tumoribus hydropicis curandis successum, vt FABRITIUS *ab Aquapendente* (Oper. chirurgic. Francof. 1620. 8. p. 234.) sola spongia aqua calcis viuae irrigata totumque abdomen comprehendente et circumligata saepius hydropem se sanasse, asseueret.

Ad hanc vim exsiccantem porro referre liceat, si quam exercet, prouti multis videtur, virtutem aquae calcis roborantem, quam in vitiis primarum viarum, a sola laxitate oriundis, praesertim si cum amaris remediis coniungitur praeter alios vtilem deprehendit MONRO (*Treatise on medical and pharmac-*

macen-

maceutical chymistry and the materia medica. Lond. 1788. 8. Vol. I. c. 9. sect. 1. n. 8.), et lenimen, quod cum tertia parte olei lini subacta et parti affectae allita, toties (MONRO l. c.) affert, ipsam forte in verrucis mollioribus et suppurantibus delendis vim (BELL system of surgery. Edinb. 8. Vol. V. 1787.) atque opem, quam in lichenibus tulit (*Idem* treatise on the theory and management of ulcers. Edinb. 1778. 8.). Vtrum ab hac natales trahat, an a vi pituitam incidendi virtus eius vermes necandi ab ALSTONIO (dissert. on Quicklime and Limewater. Edinb. 1784.) obseruata, decidere nolim.

Incidere certe pituitam ex multis casibus conicere licet, ipsa eius lixiuiofæ affinis indoles indigitare videtur; spissos humores resoluere GABERI (miscell. Taurinees. 1766. 3.) probant experimenta; ea facultate pars certe efficacis, quam in cutaneis morbis febrisque intermittentibus toties a præternaturali lymphæ et sanguinis spissitudine proficiscentibus exferit, nititur, ea potissimum virtus in scrophulis (MONRO et KAEMPF II. CC. BOYLEE medicin. experiments. Lond. 1692. 8. p. 82.) discutiendis, fundendo corio pleuritico (KAEMPF l. c.) referendis viscerum, et glandularum, inprimis mesenterii obstructionibus vel pertinacissimis (KAEMPF l. c.), conterendis adeo in sanguine ipso natis polyphis (KAEMPF l. c.) celebrata, ea solatium, quod largius pota, interdum sapone grauida, testibus ALSTON (l. c.) in febris rheumaticis et malis podagram retrogradam insequentibus, et WHYTT (Obserua-

ferva-

servations on the nature, causes and cure of those disorders, which are commonly called nervous. Lond. 1765. 8. p. 379.) et MACBRIDE (experimental essays. London 1764. 8. p. 254.) in malis arthriticis et podagricis attulit, vt adeo nodos arthriticos ea resolui posse sibi persuaderet KAEMPF (l. c.), ea denique, vt mihi quidem videtur, auxilium, quod hominibus cum aliis atque aliis viarum vrinæ vitiiis conflictantibus, nephriticis (KAEMPF l. c.) et praecipue calculosis (BASIL. VALENTINVS et BORRICHIVS ap. TH. BARTHOLINVM epistol. medicinal. cent. 4. n. 76. p. 451. ALSTON l. c. WHYTT essay on the virtue of limewater in the cure of stones. Edinb. 1756. 12. maj. p. 187. WALPOLE philosophic. transactions. vol. 47. pro ann. 1751. et 1752. n. 9. p. 43. et n. 77. p. 472. BENNET theatr. theatr. tabid. p. 140.) tulit; calculum enim vrinæ potissimum ex muco inspissato atque indurato proficisci, nuperius argumentis verissimillimis demonstrare annisus est AVSTIN (Treatise on the origin and component parts of the stone in the urinary bladder. London 1790. 8.)

Soluitur vtique sedimentum vrinæ, particulis salinis liberum, (BRUGNATELLI chem. Annal. 1787. 2. p. 111.), soluantur multi in vrinæ viis procreati calculi (ALSTON, WHYTT, MACBRIDE ll. cc. SCHEELÉ Kongl. Svensk. Academ. Handlingar vol. 37. p. 329.) in aquam calcis inieci; at pota aqua tam multifarias iam in primis viis offendit materias, aëre fixo grauidas, quibus mutatur, suamque dissoluentem vim amittit, (MACBRIDE l. c.)

vt

vt non mirum fit, intrinsecus modo adhibitam medici (BERGIVS Kongl. Svensk. Vetensk. Acad. Handl. 1777. trim. 4. art. 3.) spem fefellisse, et alii aut cum vsu interno iniiciendae in vesicam aquae calcis vsuum (WHYTT l. c.) praecipierent, aut in posteriore hoc vtendi modo, quo purior aqua atque intemerata fere calculum contingit, (LANGRISH *physical experiments upon brutes etc.* Lond. 1756. et W. BUTLER *method of cure of the stone chiefly by injections.* Edinb. 1754. 12. maj.) acquiescent: Accedit, quod calculorum in vrina prognatorum non semper vna eademque sit indoles, eadem in iisdem liquoribus solubilitas; quare plures iique illustres Medici van SWIETEN (Commentar. in aphorism. BOERHAAVII de cognoscendis et curandis morbis. vol. 5. p. 335.) de HAEN (rat. medend. vol. 1. p. 149. 3. p. 141. 157. 6. p. 181. 13. p. 132.) et alii, quamuis fateantur, egregium spasmodorum ac dolorum his aegrotis tantopere infestorum, lenimentum subministrare, calculum tamen comminui, aut semper excerni negant, siue meracam biberent, quae quidem adhibendi forma, nisi palatum aut ventriculus nimium refragetur, optime conducit, siue lacte dulciue lactis fero temperatam, siue sapone praegnantem per menses aquam calcis viuae.

Caute tamen mercandum est cum hac calcis viuae aqua siue potus specie exhibita siue ano iniecta, si motibus febrilibus agitetur aeger, in climatibus calidioribus et hominibus temperamenti ficcioris et calidioris; praetermittendus plane vsus in emaciatis, febre hectica, congestione sanguinis renes caputue versus directa, infarctu fixo quasi lapideo,

pideo, spasmisue laborantibus, vitandus in principio dysenteriae, orgasmis sanguinis eiusque profluuiis inde pendentibus, sanguine ad inflammationem pronò, fibra tensa, nec, nisi sublata prius, si aegrum torqueat, plethora vel alui obstructione, si praesertim a scybalis induratis profecta fuerit, admittendus (DETHARDING l. c. thes. 5. KAEMPF l. c. p. 241. 243.).

1. *Creta farinacea.* LINN. *Syst. nat. III. p. 86.*

Lac lunae, Agaricus mineralis; salutari efficacia, et, si laxiorem longe cohaesionem exceperis, qua tangentes digitos inquinat, externis quoque dotibus cum creta scriptoria conueniens, olim, vt videtur, propter consistentiam recentis vnguinofam, lacti vel potius eius cremori quodammodo similem inter medicamenta lactifera immerito relata.

2. *Creta scriptoria.* LINN. *Syst. nat. III. p. 86.*

Creta vulgaris, lota atque in puluerem confusa, alba, labiis humidis adhaerens, humectata argillam spirans, fere tota in aqua forti dissolventa, scriptura inquinans.

Olim frequentius, quam hodie in medicorum formulis, ventriculi acido infringendo destinatis, obuia, huic effectui praestando utique par, nisi potentiora prostant. Nuperius in vlceribus ex ambustione natis commendat CLEGHORN (medical facts and obseruat. Vol. II. Lond. 1792. 8. n. 11.) ita, vt prius imposito per sex vel octo horarum spatium cataplasmate ex mica panis, lacte et oleo aut butyro composito, ac mundata superficie inspergatur ad saniem

faniem absorbendam creta rafa, omni absorbta denuo adplicatur cataplasma. aliquo tempore elapso denuo inspergatur e. f. p. Constituit etiam creta partem remedii antilyssi in Anglia nomine remedii HILDOMSKIRK famosissimi, quod pro singulis dositus ex eius vncia dimidia, boli armenae drachmis tribus, radicis enulae drachma vna, aluminis scrupulo dimidio et olei anisi guttis quinque conflatur, et cum aqua lacte temperata mane ieiuno ventriculo per sex dies subsequentes propinatur. (CHAVSIER ap. FOVREROY medec. éclair. par les scienc. physiq. T. III. 1792. p. 174.)

PRAEPARATA.

Species diacretae Mynsichti et Camerarii.

In utroque pharmaco creta cum multis aromatibus, mucilaginosi, terrestribus saccharo mista. Obsoleuere.

3. *Helmintholithus iudaicus.* LINN. *Syst. nat.*
III. p. 397.

Lapis iudaicus. Echinorum aculei, in lapidem ut plurimum purius calcarium conuersi, praeter vim acidum absorbendi, si subtilissime contriti ingeruntur, nullam aliam in corpus humanum exferunt, quicquid etiam veteres, duce signatura, somniauerint.

4. *Helmintholithus Belemnites.* LINN. *Syst. nat.*
III. p. 413.

Lapis lycis vel lycurius. Olim multifaria, medicorum quoque, praeter alias amuleti etiam forma commendantium, superstitioe celebris,
B quic-

quicquid vnquam vere salutaris efficaciae exercuit, cum frequentissime indolem mere calcariam prae se ferat, acidum in primis viis obuium absorbendo praestitit. Praeparatus siue in pollen tenuissimum comminutus asseruabatur.

b. IMPVRIORES.

LINN. *Syst. nat. III. p. 108 sqq.*

1. *Osteocolla.* LINN. *Syst. nat. III. p. 87.*

Nunc stalactitae calcarii species forma sua os fistulosum quodammodo referens, nunc radices arborum; potissimum populi, intus carie exesae et terra calcarea, sabulo inquinata, refertae (MARGRAF *chem. Schrift. 2. n. 11. p. 163 sqq.*). A similitudine, quae illi cum ossibus intercedit, et nomen et virtus in sanandis ossium fracturis apprime efficax ei tributa, at praeter eam, quae omni terrae calcariae, aëre fixo foetae, competit, reapse nulla.

2. *Gypsum.* LINN. *Syst. nat. III. p. 256.*

Eiusque variae species in pollen tenerrimum contritae.

Olim virtute acidum absorbente celebre, quam tamen, nec crudum neque vstum, vtpote vitrioli acido iamiam saturatum, exercere valet, posteriori forma propter indolem, qua pollet, cum aqua liquoribusque aquosis in massam solidam coeundi, interno vsu potius venenum: Quicquid externo vsu perpetravit, forsan virtuti eius refrigeranti debetur.

3. *Fluor mineralis viridis.* LINN. *Syst. nat. III.*
p. 128.

Eo quidem nomine nunquam, at pretiosiori smaragdi nomine exornatus quondam saepius in scatulis pharmacopoeorum occurrens, cum smaragdo genuina merito exul ex recentiori suppellectili medica.

C. TALCOSA E.

LINN. *Syst. nat. III.* p. 68 sqq.

I. P V R A E.

- I. *Magnesia alba, Magnesia salis, Magnesia nitri, Panacea solutiua, vel anglica, vel antihypochondriaca, Puluis Sentinelli, Puluis Comitum de Palma, Laxatiuum polychrestum, Terra salis Sedlitzensis,* eo puritatis gradu, quo medicis inferuire vsibus potest, nullibi in naturae sinu prostat, arte potius chemica ex sale amaro anglico aqua dissoluto, ope salis lixiuiosi affusi, aut ex lixiuiis ab excoctione salis communis nitriue superstitibus, nunc expulsionem humoris caloris ope peracta et ad siccitatem usque deducta, atque insequente ignis candentis, qui acidum inhaerens dissipet, actione, nunc facta per lixiuium cinerum vulgarium vel clauellatorum terrae praecipitatione secreta: Inest enim aquae fontium salorum aequae ac marinae acido eidem iuncta, quod partem salis communis constituit, creberrime magnesia alba, alias purior, alias terra calcarea inquinata, post salis ipsius ex-

B 2

coctio-

coctionem dissoluta adhuc permanens: Similiter inhaeret frequentius eius acido nubens terrae, ex qua nitrum excoquitur, et vna cum hoc ipso in aquam ingreditur, ex qua pari modo extrahi potest.

At, quae in officinis venalis est magnesia, mirifice differt (GEHLER progr. de magnesia officinalis insigni differentia. Lips. 1779.). Sunt, qui eo nomine vendunt terram mere gipseam (EHRHART ap. BALDINGER n. *Magaz. für Aerzte*. Vol. 4. f. 4. p. 310. et HASSE in *neuesten Entdeckungen in der Chemie* T. III. p. 75.), fraude vix credibili, quum haec cum acidis affusis neque effervescat, neque facile in iis solvatur; vendunt alii magnesiam, aut gypso aut terra calcaria inquinatam, casu posteriori tanto frequentiori, quod muriae nitri et falis communis, ex quibus saepissime impetratur haec magnesia, praeter eam ut plurimum quoque continent terram calcariam pariter acido solutam, tam frequenti, ut merito inter causas referatur, quae effecerunt, ut diu pro terra calcaria haberetur, donec primus FR. HOFFMANNUS (Observation. physico-chymic. selectior. Hal. 1736. 4. l. 2. obs. 2. p. 107 sqq.) ingens inter utramque intercedens discrimen olfaceret, feriori maturiorique scrutinio BLACKII (Physical and literary essays of the Societ. of Edinb. 2. 1756. n. 8. p. 157.) MARCGRAEII (Mém. de l'Acad. roy. des sc. et bell. lett. à Berl. ad ann. 1759. n. 3. p. 119.) MONNETI (traité des eaux minerales. à Paris, 1768. p. 323 sqq.) BERGMANI (in diss. Vpsl. 1775 habita, recusa in opusc.

opusc. phys. et chemic. Holm. Upsal. et Aboae. 8. Vol. I. 1779. p. 365 sqq.) MACQUERI (Histo. de la Societ. royal. de Medec. à Paris ad ann. 1779. p. 231 sqq.) aliorumque euidentiis comprobatur.

Mistura vero illa terrae calcariae facile patet; quando solutae in salis communis acido meraciori magnesia vitrioli quod vocant oleum, vel acetosellae sal per cineres clauellatos in sale medium perfectum conuersus et in aqua distillata dissolutus intillatur, pelluciditas eius non turbatur, si quidem pura fuerit magnesia; lactis vero colorem et opacitatem statim induit, si quid calcariae terrae intermixtum fuerit, quae quippe vtrique acido nubens selenitae parum solubilis forma praecipitatur.

Neque difficile detectu est gypsum in magnesia latens, utpote quod connubium cum acidis respiciens, si magnesia salis communis, uti quidem audit, spiritui iniiciatur, indissolutum perstat: Idem etiam contingit, si argillacea terra deprauata sit, quod quidem aliquando euenire testis est I. C. G. SCHAEFFER (diss. de magnesia. Argent. 1774. 4. §. 8. p. 9.), aut si a cineribus clauellatis, qui, prouti vulgo veneunt, rarissime ea terra carent, ad praecipitandam ex muria aut sale amaro magnesiam adhibitis, terrae filiceae, (HEYER chem. Journ. 3. p. 69.), aut eo quod minus sollicitate facta fuit terrae praecipitatae elotio, tartari vitriolati, quem appellant, portio in magnesia remanserit; ab utroque posteriori consortio asperitatem quandam tactui factis sensibilem, a puriori magnesia longe alienam, adipiscitur.

B 3

Cui

Qui liberalius, quam par est, affundunt muriae aut salis amari solutioni ad separandam hanc terram lixiuium cinerum, aliud non raro, nisi maxime sollicita elotio accedat, magnesia inducunt vitium, vt scilicet portio salis lixiuiosi in illa supersit, quod facile cognoscitur, si talis magnesia cum rhabarbari puluere commiscetur; huius enim flauedo a magnesia pura non mutatur, ab illa vero, quae memorata labe afficitur, statim exaltatur (KELS *chem. Annal.* 1788. 1. p. 513.), aliquando sapor, qui magnesia, quemadmodum omni terrae, nullus, saltem lixiuiosum inhaerentem prodit: sapore quoque, at longe alio, amaro potius, interdum ferit linguam magnesia ex muria exsiccata atque excandefacta, qui quidem parandi modus olim frequentissimus fuisse videtur (M. B. VALENTINI *diff. de magnesia alba ad LEIBNIZIVM, recul. prax. medic. infallib. Francof.* 1711. 4. p. 711. SLEVOGT *diff. de magnesia alba. Jen.* 1709. 4. I. A. WEDEL *prop. inaug. de magnesia alba compendiose paranda. Jen.* 1732. 4. FR. HOFFMANN *l. c.* p. 106.) confecta, remanente scilicet acidi portione, quod cum terra salis amari speciem prognerat, repetita cum aqua coctione et detegendum et separandum.

Est autem magnesia, si quidem rite parata sit, niuea, leuissima, adeo laxa cohaerens, vt digitos tangentes inquinet, ignis vi nulla in calcem viam conuertenda; cum acidis vehementer effervescit, illaque, si quidem ea faturentur, in salia saporis amari, aluum stimulantia, commutat; cum vitrioli acido in salem abit, aqua facillime dissolvendum.

Quam-

Quamuis primo in Germania per SIBOLDVM, archiatrum Magdeburgensem (teste FR. HOFFMANNO l. c. p. 106.) parata fuerit, forsitan per amicum eius laborumque socium HELWIGIVM, varias postea terras peruagantem conficiendi arcano modo in aliis quoque Europae regionibus ad alios perlato, eius tamen fama, demum circa annum 1700, primum Romae increbuit, vbi (teste BRAVN apud VALENTINI l. c. p. 724.) a Batauo quodam apollata in monasterio quodam praeparabatur, et per archiatrum caesareum COEFERLE, in Germaniam reduceni, Viennam, et inde in reliquas Germaniae partes deferebatur.

Quum acidum absorberi et obtundi per magnesiã albam tot experimentis extra intraque corpus viuum captis euicium sit, eximiam opem praestat in iis malis, quae ab acido in primis viis dominante, infantes atque adultos, inter hos potissimum hypochondriacos toties vexante, natales ducunt, (H. I. RUPERTI diss. magnesiã albae alcalinae proprietates ac virtutes proponens. Helmst. 1772. 4. p. 27.), digestionem deprauata, ardore ventriculi, vomitu nimio, flatulentia, alui obstipatione, capitis doloribus, conuulsionibus, epilepsia, eo certe in casu antepileptici titulo multo magis digna, quam sesquipedales illae veteribus tritae formulae, ex terris calcariis, praesertim animalibus, conflatae.

Non enim absorbet modo acidum in ventriculo atque intestinis obuium magnesia, sed cum eo in salem abit, qui aluum blande, tuto, absque omni

exaeftuatione ducit, vt igitur faburra acefcens non infringatur modo, verum eodem remedio quoque euacuetur; eo certe fole in cafu (confentientes habeo FR. HOFFMANN l. c. p. 108, Clariff. HAHNEMANN in traduétione libri MONROANI *chemifch - pharmaceutifche Arzneymittellehre*. Leipzig. 8. Vol. I. 1791. p. 341.) medicaminis laxantis nomen meritura, quam magnesia virtutem tanquam in terra ipfa et fola delitefcentem Veteres (v. inter alios M. B. VALENTINI l. c. p. 729 fqq.) collaudarunt.

Exhibetur autem magnesia infantibus quinquennibus et minoribus ad grana decem, maioribus vsque ad drachmam dimidiam, adultis a fcrupulo ad duas vsque drachmas, infantibus faccharo, foeniculi femine, etiam faccharo *incruftato* condita, aut emulfionibus adieéta, aut fi princeps medici finis eo tendat, vt aluum laxet, mercurio dulci vel cinereo, pulueri ialapae vel rhabbari, aut fyrupo rhabbari iunéta.

Continet vero magnesia cruda multum (ex calculo BERGMANI l. c. §. IV. p. 373. quartam fui ponderis partem) aëris fixi, qui in eius cum acidis confictu egressus indolem elasticam recuperat, et fi quidem illud in primis viis contingit, ventriculum atque inteflina expandit; hinc iam SLEVOGT (l. c.) et FR. HOFFMANN (l. c. p. 112.) conquefti funt, ab vfu eius flatulentias et morficationes in imo ventre infecutas fuiffe, qui effectus vtique expulfione aëris fixi per ignem candentem praeuertiri potest, ideo

Magne-

Magnesia vsta, calcinata siue *pura* medicis placet, quae tardius vtique, at sine efferuelcentia, et, nisi forte (MOENCH *systematische Lehre von den Arzneimitteln*. Marburg 1789. 8. p. 166.) nimium perpeffa fuerit ignem, perfecte soluitur, ita vt dimidio minor portio sufficiat saturando acido, quam crudae; sufficit ergo dimidio minor terrae vstae portio laxandae aluo; hinc aegris et infantibus potissimum in flatulentiam procliuibus apprime con- ducit, modo probe caueatur, ne magnesia aut gypso, aut calce aut sale lixiuioso adulterata sit.

Inest praeterea magnesiae huic vstae vis putredinem arcendi, primo quidem a TH. HENRY (*Experiments and observations on the following subjects etc.* London. 1773. 8.) in carne atque bile bouina contra putredinem defendenda obseruata, postea a I. CHRN. G. SCHAEFFERO (*diff. de magnesia*. Argentor. 1774. 4. p. 21 sqq.) experimentis in sanguine humano captis, et IOH. FR. BILHVER (*diff. de magnesia cruda atque calcinata*. Tubing. 1779. 4. p. 36 sq.), aliis in vitello ouorum, carne bileque bouina institutis confirmata; posterior adeo huius terrae vstae vsu corpora eadem iam putrescentia feliciter restituit.

2. IMPVRAE.

LINN. *Syst. nat.* III. p. 68 sqq.

I. *Talcum officinale s. cosmeticum.* LINN. *Syst. nat.* III. p. 69.

Olim tum crudum tum vstum in pollen tenerrimum comminutum nunc solum, nunc

B 5

pigmento

pigmento rubro intertrito tinctum cum aqua aut unguento odoratis impositum inter cosmetica relatum, perinde ac oleum a talco denominatum, cuius vires a sale lixiuioso procedunt, in officinis superfluum.

2. *Lapis nephriticus.* LINN. *Syst. nat. III. p. 71.*

Quondam magni habitus lapis omni odore orbis, et neque aqua neque acidis, nisi bulliente aestu fotis, solubilis. Praecauere morbos, in quos tenelli infantes a nimio terrore incurrunt, modo in cordis formam caesus iis ante pectus suspendatur, perhibitum; carpo renumue regioni si alligetur, aut a drachma dimidia ad integram ingeratur, nephritidi mederi creditum: Merito ex pharmacopoliis hodiernis exul.

3. *Amianthus.* LINN. *Syst. nat. III. p. 72. 73.*

Alumen plumosum.

Vi mechanica irritans; hinc olim extrinsecus in paralyfi adhibitum; hodie a medicis neglectum.

D. TERRAE ARGILLACEAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 133 sq.*

I. P V R A.

Terra aluminaris, ex alumine in aqua dissoluto cinerum clauellatorum ope praecipitata, nondum quidem in officinas recepta, sed medicorum attentione quam maxime digna, (MONRO I. c. et qui eius libri in germanorum sermonem translationem

nem

nem curauit HAHNEMANN I. p. 358.), quum perinde ac magnesia, acidum abforbeat, eo dissoluatur, et cum eo sal constituat, non modo solubile in copioso humore aqueo, sed etiam adstringente et roborante virtute praeditum.

2. IMPURAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 134 sqq.*

I. Bolus. LINN. *Syst. nat. III. p. 138.*

Pinguis tactu, in ore butyri instar diffluit, vngue attrita, si quidem sicca sit, nitorem quandam nanciscitur, humectata odorem leuem spargit, et pastae formam induit, igne induratur: Singularum terrarum species singulae quondam sigillis sibi propriis insignitae, hinc *terrarum sigillatarum* nomine celebres. Ob latens acidum putredini resistere, ideo in febribus malignis et venenis conducere, ob terreas particulas acrimoniam inuoluere et demulcere sibi persuasit magnus BOERHAAVE. (v. VAN SWIETEN Comment. in eius aphorismos de cognosc. et curand. morb. I. §. 88. p. 128.), qui vnciam vnā libra aquae dilutam per cochlearia aegros dysenteria putrida laborantes forbere suauit.

At acrimoniae in primis viis dominantī obuolvendae potentiora prostant medicamina; alias vires vix expectes a corporibus, nullo, quem in homine viuo offendunt, humore soluendis, nisi velis a largiori calcis ferreae inhaerentis copia rubras species, inter quas bolus, quam vocant, armena eminent, tum interno vsu paulisper adstringere et roborare,

tum

tum externo sanguinem ex vulneribus promanantem sistere posse: Ingreditur quoque formulam liquoris styptici, a Celeberr. SCHMUCKERO (*vermisch. chirurg. Schrift.* Berl. 8. Vol. I. 1771.) ad sistendum sanguinem ab euulso narium polypo largius promanantem laudati; at qui nouit, non solui vini spiritu, facile perspiciet, ad potentiam huius liquoris nihil conferre.

2. *Terra lemnia.* LINN. *Syst. nat. III. p. 136.*
 Colore carneo, et magnesia, quam continet, portione, a bolo praefertim differt; olim iisdem viribus fictitiis celebris, nunc obsoleta.

E. TERRAE SILICEAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 170* §qq.

Nulla liquore, nisi insigni ignis vi adiuuetur, praeter fluoris acidum quum soluantur, odore praeterea priuae, atque igni expositae quam maxime fixae, parum solatii pollicentur medico, vires salutare corporum ex dotibus externis diiudicanti; Omnes fere nostro tempore obsoletae, neque olim nisi in subtilissimum pollen comminutae (*audiebant praeparatae*) adhibitae.

- I. *Arena.* LINN. *Syst. nat. III. p. 191.*
 Sicca, calida, modo fomenti ad instar, modo balnei in modum adhibita Veteribus, inter quos loco omnium nominasse sufficiat CORN. CELSVM (de medicina, cura et studio ab ALMELOVEEN. 8. Amstelod. 1713. l. 2. c. 17. p. 93. 95.);

95.); qui plura veterum testimonia collecta intueri cupit, adeat auct. anonymum (A. D.) libelli de usu arenae externo in curandis quibusdam morbis, praecipue ad illustrandum aliquem SYMMACHI locum L. VIII. Ep. XLV. nonnulla exponentis. Lips. 1734. 4.); frequenti erat in usu, si sudores excitare, exsiccare animus erat; quare CELSVS (l. c. l. 3. c. 21. p. 162.) et ipse immortalis BOERHAAVE (aphorism. de cognosc. et cur. morb. 1248.) ipsius commentator van SWIETEN (l. c. IV. p. 221.) inter auxilia hydropicorum retulit.

2. *Quartzum Crystallus.*

Crystallus montana. LINN. *Syst. nat. III. p. 201.*

Adstringere; absorbere acidum, veneno resistere, lactis copiam augere, calculum comminuere, quondam sibi persuadebant medici; ridet has fabulas aniles nostra aetas.

3. *Quartzum Amethystus.*

Amethystus. LINN. *Syst. nat. III. p. 204.*

Mireris lapidem, quamvis elegantem, ratione tamen corporis humani viui certissime inertem, apud LINNAEVM adhuc medicamenti nomine proflare.

4. *Chalcedonius Carneolus.*

Carneolus. LINN. *Syst. nat. III. p. 207.*

Quum colore sanguinem eiusue ferum aliquantum referat, praeconcepta veterum de eius in corde corroborando potentia multum increuit. Ast vana haec nullisque experimentis subnixta ex sola superficiali similitudine deducta ratiocinia.

5. *La-*

5. *Lazurus orientalis.*

Lapis lazuli. LINN. *Syst. nat.* III. p. 126.

Ob eximium colorem medicis quoque olim plurimi aestimatus, at creberrime loco genuini *lapis armenus*, cupri calce tinctus, eiusque viribus, noxiis potius, quam salutaribus pollens; vterque in officinis medicamentariis merx superflua.

Vix opus est idem monere de aliis lapidibus inter gemmas (LINN. *Syst. nat.* III. p. 170.), et olim inter pharmaca numeratis, quales sunt adamas, rubinus, sapphirus, smaragdus, topasius, granatus, hyacinthus, qui posterior nomen, non vires, confectioni dedit, adhucdum in pharmacopoliis venali.

II. S A L I A.

LINN. *Syst. nat. III. p 259.*

Sapores, singula sibi proprio, linguam feriendo se produnt, in aqua penitus solvuntur, utraque dote ab omnibus aliis corporibus facillime dignoscenda; propter suam in aquosis corporis animalis humoribus solubilitatem plurima facilius operantur, quam corpora alterius classis, facilius efficaciam, quam exserunt ingesta, ultra systema primarum viarum extendunt, sanguinem ipsum succosque reliquos subeunt, in viscera remotiora et secretionis excretionisque instrumenta nunc haec nunc illa agunt. Fibras, quas contingunt, tum nerveam, tum contractilem, vellicant.

Plurima putredini potenter resistunt; multa, quacunque via et ratione applicata, refrigerant, pauciora nimium stimulando potius excalescunt; alia humores condensant et coagulant, alia potius attenuant, et pituitam imprimis incidunt: Alia alui, alia urinae excretionem iuvant atque augment, ut tamen determinata haec in excretionem efficaciam perinde a dosi. modo adhibendi, consortio; regimine et conditione aegroti atque ipsius morbi pendeat, ac a falsis ipsius indole.

Dispescuntur salia in salia simpliciora et composita; illis vulgo adscribuntur salia acida et alcalina siue lixiviosa.

A. SA-

A. SALIA ACIDA.

Omnia cum salibus alcalinis in salia neutra coeunt, et soluendi terras plures et metalla vel eorum calces facultate gaudent, siue humida, siue sicca via eam exerceant: Plurima aërem fixum ex corporibus eo foetis cum efferuescentia expellunt, plurimos caeruleos colores vegetabiles in rufos commutant, et, modo aqua fatis temperata fuerint, acido sapore dignoscuntur.

Nonnullis, aqua, quantum fieri potest, orbatis, acrimonia corrodens, et viam, quamcunque contigerit, corporis animalis partem extemplo enecans; iisdem aqua dilutis aequae ac aliis vis putredinem potentissime arcens, refrigerans, fibram contractilem constringens, humores inspissans et coagulans, vrinam mouens, rarius stimulans, sudorem excitans.

I. *Vitrioli acidum*, siue quod hodie ex sulphure potissimum elicitur, *Sulphuris acidum*, ea forma, qua medicatis inseruit vsibus, *spiritus vitrioli* vel *sulphuris*, olim, quoniam sub campanis ardentis sulphuris vapor in guttas condensatus colligebatur, *spiritus sulphuris per campanam*, aut, quia nonnulli similem spiritum ex alumine quondam parabant, *Spiritus aluminis* dictum.

Fortius acidum, ob spissitudinem suam incongruo *olei* nomine insignitum, cum aqua et sale culinari vehementer exaestuans, ex posteriori vaporem suffocantem expellens, prunis ardentibus instillatum, sulphuris ardentis flammam et fumum monstrans,

frans, ex oleo calcis, quod vocant, aequae ac ex solutione terrae ponderosae in salis acido facta limpidissimis statim sedimentum niueum praecipitans, nunc excolor, nunc, et quidem prouti vulgo venit, fuscum et fumans, coctione, melius destillatione colorem ex materia combustibili contractum, iterum exuens, alias plumbi calce (GÜNTHER *neuest. Entdeckung. in der Chemie.* 8. Lips. P. II. 1781. p. 63. 64. SCHILLER *chem. Annal.* 1788. P. I. p. 70. MEYER *ibid.* 1789. P. II. p. 116.), alias selenite, variisque aliis salibus (GAVBIUS *aduersaria varii argumenti.* 4. Leid. 1771. p. 127 sq.) inquinatum, quae omnia distillatione in vasis retortis vitreis exhibus (GAVBIUS *l. m. c.* p. 125. WESTRUMB *kleine physikalisch-chemische Abhandlungen.* Lips. 8. fasc. 1. 1785. p. 149.) et detegi optime, et segregari accuratissime possunt.

Fortius vero illud acidum medicis vix, ob summam, qua pollet, acrimoniam, nisi externo, eoque rarissimo venit usu; vnguenti certe paralytici (The new dispensatory. second Edit. Lond. 1765. 8. p. 646.), quod vna cum axungia suilla et oleo baccarum lauri constituit, quamuis partem tantummodo quintam efficiat, partem constituit longe efficacissimam, quod membris insensibilibus aut immobilibus inunctum aut infricatum cutem rubefacit, et, si quid vnquam, neruos obtorpescentes excitat.

Adhibetur autem crebro vitrioli acidum iam a CRATONE (Consil. et epist. medicin. edit. a L. SCHOLZ Hanou. 8. 1614. L. IV. p. 433.) commendatum, nunc aqua temperatum, nunc cum vini

C

spiritu

spiritu purissimo (vocant alcohol) coniunctum, rarius cum oliuarum oleo in saponis speciem coactum.

Princeps eius virtus est, vt putredinem arceat; longa per mare itinera suscepturis, vt dulcem aquam a corruptione muniant, tincturam vendidit Comes quidam de BOLO, quae non nisi vitrioli acidum pigmento aliquo vegetabili rubro fucatum fuisse videtur (Kongl. Swensk. Vetensk. Academ. nya Handling. Vol. II. pro ann. 1781. p. 236.), optimo cum successu meracum acidum tentauit FAXE (ibid. p. 235 sq.), expertus, quatuor iam guttulas acidi fortioris sufficere aquae congio: Calci extinctae iunxit eodem scopo hoc acidum la PEYRE (histoir. de la societé de Medecine à Paris pour 1776. p. 348.). Ipse Clar. LOWIZ (*Anzeige eines neuen Mittels, Wasser auf Scereisen vor dem Verderben zu bewahren, und faules Wasser wieder trinkbar zu machen.* S. Petersb. 1790. 8. p. 12.), vt carbonum puluere intermisto aquam iam corruptam penitus restitueret, vitrioli acidum in subsidium vocauit, et per drachmam carbonum et acidi vitrioli fortioris guttas duas aquae putidae vncias quatuor recentissimae similimas reddidit.

Hanc vim putredinem similesque corruptiones inhibendi et praeuertendi medici, qui tamen non nisi diluto vel tenui (*spiritus* vulgo audit), id est fortiori, quatuor (ita Clariff. MOENCH *systematische Lehre von den Arzneymitteln.* Marburg 1789. 8. p. 80. 219.), vel sex (ita Expertiff. MELLIN *practische materia medica.* Francf., Leipz. u. Kempt. 8. Edit. alt. 1778. p. 257.), vel (pharmacop. Edinburg.

Edinburg. Edit. in German. alt. cura BALDINGERI. Bremae 1784. p. 80.) septem aquae partibus temperato vtuntur, in vsum suum trahunt.

Externo iam vsu multum prodest in vlceribus feorbuticis et cancrofis, ipsis venereis (I. CHFH. JAEGER *vermisch. chirurg. praktische Cautelen für angehende Praktiker der Wundarzneykunst*. Francfurt 8. Vol. II. 1789.), quae diluto adhuc maiori aquae copia acido diligenter et sollicite eluuntur; quantum valeat ad augendas corticis peruuiiani siue per os ingelli, siue enematis specie inieci vires antisepticas, toties experti sunt medici; eandem vim quoque exercet in angina gangraenosa gargarismatibus aut collutionibus instillatum, aut (VAN SWIETEN I. c. 2. p. 683.) multa aqua dilutum, et nitro sambucique rob iunctum saepius de die ore contentum; beneficam eius in apthiis vim praedicant HAHNEMANN (ap. MONRO I. c. 1. p. 150.) et SAVVAGES (nosologia methodica. Amstelod. 8. T. II. P. I. p. 429.) et ante eos RIVERIUS (Oper. med. vniuers. Francof. 1669. fol. p. 288.), qui gossypio illo humectato vlcuscula contingi, in infantibus vero melle rosarum edulcatum penicilli ope illiniri imperat; potens in his perinde ac in cancro labii inferioris, quem vocat, aquolo, expertus est BRVNNEMANNVS (Verhandelingen van het bataafsche Genootschap der proefondervindelle Wysbegeerde te Rotterdam. Rotterd. 4. Vol I. 1774. nr. 6.); illiniri autem ille iussit labio liquorem ex triginta huius acidi guttis, vncia aquae, et vt dulci sapore gauderet, melle rosarum conflatum; et eodem tem-

pore singulis horis ternis cochleare paruum acidi valde diluti melle edulcati ingeri.

Maiora adhuc praestat intus assumtum hoc acidum, modo respiratio sit libera, et primae viae ab omnibus fordibus mundaе (SYDENHAM Oper. medic. Geneu. 1736. 4. T. I. p. 358.); obstat quoque eius vsui tussis et alui fluxus, euitandus vsus alcalium, terrarum, et salium aceti acido grauidorum, atque abstinendum aegris, quamdiu hoc acido vtuntur, a lacte cibusque lacteis, ipsisque in infantibus recens natis, quibus eo acido opus est, lacti materno substituendum serum lactis (MELLIN l. c. p. 257.): Praecipitur autem in casibus, quibus conducit, nycthemeri spatio, guttarum quindecim ad drachmarum duarum vsque dosin, nunc aqua communi (ad cochleare minus recipit aquae sesquioniciam MOENCH l. c. p. 219. ad acidi drachmam vnam aut duas aquae vncias quatuor MELLIN l. c. p. 256.) dilutum, et aliquando melle vel syrupo quodam e. g. violarum edulcatum, nunc cereuifiae tenui aut decocto vulnerario ad gratum vsque acorem instillatum (SYDENHAM l. c. p. 142. 147. 148. 253. 504.), vel potui alii (*idem* l. c. 244.), vel (TISSOT l. c. p. 519. OFTERDINGER *Anleitung für das Landvolk in Absicht auf seine Gesundheit*. Zürich 1773. 8. p. 683.) decocto hordei additum, vel mellis, aut syrupi e. g. rubi idaei, ribesiorum (MOENCH l. c. p. 219.) violarum (TISSOT l. c. p. 519.), althaeae et diacodion (OFTERDINGER l. m. c.) quatuor (MOENCH l. m. c.) aut fex (TISSOT et OFTERDINGER ll. m. cc.) vncias conditum: Si quando
alui

alui profluuium aut vrinae difficultatem cieat eius vsus, imminuenda paulisper est dosis, et post singula eius praebia exhibendum aegro vasculum cremoris hordei, aut aliquot cochlearia gummi arabici cum aequali sacchari copia in puluerem comminuti (OSTERDINGER l. m. c.): Sunt, qui malunt pigmento florum aquilegiae, bellidis, dianthi caryophylli, papaueris rheados laete tinctum, et tincturae nomine insignitum praescribere.

Ea ratione adhibitum mirifice prodest vitrioli acidum in febris acutis, potissimum putridis ac malignis (SIGLICIVS *diff. de febre maligna.* 1616. 4. ETTMÜLLER *collegium practicum.* fol. p. 329. RIVERIUS l. c. p. 542.), praesertim epidemicis (HIRSCHEL *medicinische Nebenstunden.* Berlin 1772. 8. p. 125. MELLIN l. c. p. 257.) et contagiosis (MINDERER *medicina militaris.* 1634. 12. p. 163.), in ipsa adeo peste (CRATO a KRAFTHEIM l. c. L. IV. pag. 602. 603. L. VII. pag. 236. Guil. PITHOPOEVS *Vincetoxicum.* Kempt. 1614. 8. MINDERER *de pestilentia.* c. 15. DIEMERBROECK *de peste.* Arnhem. 1646. 4. l. 3.), in aliis, comate (SYDENHAM l. c. I. p. 142.), alui fluxu (DVSSAVSOY *differt. et obseruations sur la gangrène des hôpitaux.* à Genev. 1788. 8.), petechiis (SYDENHAM l. c. p. 253. MONRO l. m. c. I. c. 3. sect. 3. p. 75.) stipatis, in scarlatina morbillisque malignis (MELLIN l. m. c.), in variolis confluentibus (SYDENHAM l. m. c. p. 147.), etiam nigris (*idem* l. c. p. 148.) aliisque malignis.

Ea virtute corruptelam arcendi, iam CRATONI (I. c. L. VII. p. 236.) fatis superque cognita, niti quoque videtur eiusdem acidi vtilitas in scabie a Clar. HELMICH et B. BÜCHNER (diss. de vsu interno olei vitrioli diluti in nonnullis scabiei speciebus, Hal. 1762. 4.) et nuperius ab Ill. BALDINGERO (Pharmacop. Edinburg. Edit. in Germania alter. p. 359.) et Clar. HAHNEMANNO (apud MONRO I. m. c. p. 76.) praedicata, atque in pertinacioribus et herpeticis, leprae adeo aemulis cutis morbis (SMYTH medical communic. London. 8. Vol. I. 1784. p. 199 sqq.) confirmata, et auxilium, quod, intus quamuis ingeltum, dum partes maioris ambitus in pus abeunt, aegrotis praestat.

Constringendi porro partes molles potentia huic acido inest: Hinc sunt, qui (MELLIN I. c. p. 166.) in haemoptysi, si a resoluto sanguine aut vasorum osculis relaxatis pendeat, neque aut haemorrhoidum aut menstruorum vices suppleat, feliciter adhibuerunt; laudani liquidi Sydenhami parti dimidia iunctum in haemoptysi praedicat Ill. a CRELL (*Sammlung von HALLER's academischen Streit-schriften.* Helmst. 8. Vol. II. 1779. p. 126. 300.) et in haemorrhagia vteri *idem* (I. m. c. p. 126. et in HALLER's *Beyträgen zur Geschichte und Heilung der Krankheiten.* Berlin u. Stettin 8. Vol. I. p. 467. 471.) ac Clar. AASKOW (act. societ. medic. Hauniens. Haun. 8. Vol. I. 1777. 8.), in ea potissimum, quae grauidas excruciat *Idem* (I. m. c.); in ipso vomitu mistuque cruento LOEFFLER (*Beyträge zur Arzneygelehrsamkeit und Wundarzneyk.* Leipz. und Alton.

Alton. 8. T.I. p. 179.), in aliis sanguinis fluxibus a scorbutica acrimonia oriundis. FOWLER (ap. DVNCAN medic. comment. for 1789. Vol. IV. 1790.): Opio iunctum in ipsa tussi cruenta commendat Celeb. BLOCHIVS, in phthiseos ex laxitate pulmonum natae, cui tamen Ill. QVARIN sine fructu opposuit, initiis alii. Chartam bibulam vitrioli spiritu probe humectatam promanantem sanguinem sistendi ergo vulneribus applicant Chirurghi (SCHVLZE theses de materia medica edit. a CHPH. C. STRVMPF. Hal. 1746. 8. p. 39. 40.).

Refrigerat etiam vitrioli acidum pro more aliorum; ideo in febribus, inflammatoriis quoque, e. g. peripneumonia (TISSOT l. c. p. 84.), in febre ardente (*idem* l. c. p. 238.), in variolis benignis (*idem* l. c. p. 222. SYDENHAM l. c. p. 244. 504.) sitim egregie sedat, et aestui temperat. In singultu cochlear liquoris ex aquae vncis quatuor et spiritus huius drachma conflati sorbendum suadet DVN-CAN (medic. comment. for 1789. Vol. IV. 1790.).

In morbis spasmodicis commendat hunc spiritum MELLIN (l. c. p. 257.), in calculo B. HARTMANN (progr. de acidi vitriolici virtute calculum pellente. Francof. ad Viad. 1780.), in phthisi pituitosa WINDORF (de acidi vitrioli in morborum medelae vsu et abusu. Erford. 1793. 4. p. 15.), in asthma et hydrope RIVERIVS (l. c. p. 298 et 394.), in arthritide CRATO (l. c. L. VII. p. 826. 827.).

C 4

Cum

Cum vini spiritu purissimo combinatum vitrioli oleum fitit *elixir acidum*, iam CRATONI (l. c. L. V. p. 293), vt videtur, notum, et a I. I. BECCHERO (*närrische Weisheit und weise Narrheit von I. F. R. 1706. 12. p. 60.*) commendatum, si HALLERVM (Ill. I. G. ZIMMERMANN *hannöverisch. Magaz. 4. ann. 1773. p. 311.*) sequaris, ex aequali vtriusque pondere, eadem ratione in pharmacia rationali medicorum Cassellanorum (p. 71.) obseruata, si DIPPELII (*Krankheit und Arznei des menschlichen Lebens. Francf. und Leipz. 1736. 8.*) praecepta teneas, ex spiritus vini partibus sex et vna olei vitrioli, adiectis adhuc croco et granis kermes (*liquoris lithon-thripticici nomine olim quoque notum*), si B. SCHVLZIVM (dissert. qua problema, an dentur medicamenta, quae calculum in vesica comminuunt, solvitur. Hal. 1734. 4.) audias, optime ex quatuor partibus spiritus vini et vna olei vitrioli parandum.

A guttis sex ad decem et viginti vsque aqua aut aliis liquoribus dilutum, vel syrupo quodam, ita vt drachma v. g. addatur syrupi sesquiunciae, edulcatum, in morbis chronicis ad drachmam vsque per diem exhibitum, hoc pariter in connubio putredini aliisque humorum corruptelis resistit hoc acidum, eapropter in febribus biliosis, putridis, malignis, variolis, morbillis, purpura eiusdem notae (KAEMPF l. c. p. 307. Ill. I. G. ZIMMERMANN l. c.), in scorbuto, quem vocant, putrido, purpura chronica, scabie, aliisque cutis vitiiis chronicis, in pure et sanie, ex vlceribus, potissimum ossium, resorbta (Pharmacia rationalis correcta et aucta

aucta edit. PIDERIT. Cassell. 1782. 8. p. 115.)
 egregii vsus: Ceterum, quamvis vini spiritu tem-
 peratum, non omnium aegrorum ventriculus fert
 hoc acidum, quod potius interdum vomitum et
 cardialgiam ciet, quibus sese manifestantibus effe-
 ctibus desistere medicus ab ulteriori vsu debet.

Eo connubio non obstante (certe si normam
 ab HALLERO praescriptam sequaris) calori febrili
 moderatur, et sitim sedat, aliaque ex priori fonte
 profluentia febrium symptomata tollit. Constrin-
 git porro et roborat fibram contractilem, propterea
 in morbis a laxitate oriundis, e. gr. pollutionibus
 (MELLIN l. c. p. 272.), fluore albo (MELLIN l. m. c.),
 diabete (FERRIAR l. c. p. 115.), in menstruorum
 atque haemorrhoidum fluxu nimio, ipsa haemo-
 ptyssi, adeo phthisi, eiusque quidem, modo omnis
 inflammatio absit, stadio altero (REID an essay on
 the nature and cure of the phthisis pulmonaris.
 London 1785. 8.), in aegris, diu ea medicina
 vtentibus, niueam aliquando dentibus albedinem
 concilians.

Calculos quidem vsu huius elixir interno con-
 teri, externo nodos podagricos discuti somniauit
 olim (l. c.) DIPPELIUS, at dolores a calculis et sa-
 bulo renum excitatos, perinde ac similes arthriti-
 corum et podagricorum aerumnas vsu eius interno
 subleuari, experti quoque sunt alii.

In morbis denique, neruorum systema tur-
 bantibus, modo non febrilibus, commendauit,
 praeunte praeceptore, immortalis HALLERO, Ill.

I. G. ZIMMERMANN, qui (I. m. c.) felicissimum eius in chorea S. Viti, quemadmodum Ill. WEICKARDVS (obseruat. medic. Francof. 1775. 8.) in epilepsia pertinaci, et Clariss. ALTHOF (*praktische Bemerkungen über einige Arzneymittel.* Goetting. 8. Vol. I. 1791.) in tremore manuum, opii vsum insequente, successum annotauit.

Sunt, qui extrinsecus quoque ad leniendos dolores a spasmis natos, ad discutiendas contusiones et fugillationes aqua temperata hoc elixir applicant (Pharmac. ration. p. 115.).

Quorum ventriculo minus aridet elixir hoc simplicius, melius conducit, nisi aestus febrilis aut sanguis nimium commotus obstet, primo descriptum (Thesaurus et armamentarium medico-chymicum selectissimum. Lubec. 1646. 4.) et postea denominatum ab Adr. a MYSICHT *elixir vitrioli*, variis aromatibus conditum, utique roborandi, in primis ventriculum, virtute, simpliciore praecellens, hypochondriacis, hysteris, languente adhuc post febres intermittentes ciborum appetitu laborantibus (BALDINGER l. c. p. 349.) utile; protracto etiam per menses et annos usu, ita ut aegri bis vel ter quotidie viginti et plures adhuc eius guttas forberent, in ea phthiseos inflammatoriae et suppuratoriae specie, in qua vniuersi quasi cruoris materiam per pulmones sputorum forma eiici putes, proficuum (DE HAEN l. c. P. XII. 1768. p. 239.)

Arctiori vinculo nectitur acidum cum vini spiritu, leni igne si distillatur liquor: Ita, teste

BECCHER

BECCHER (l. c. p. 58.) et ASTRUC (de morbis veneris. Paris 4. 1738. L. 4. c. 12. p. 462.) Empiricus quidam RABEL *aquam RABELII* a posteris dictam, ex oleo vitrioli et triplici portione spiritus vini rectificati distillatione confici iussit, quam ptisanis aut aliis vehiculis instillatam, in gonorrhoea, potissimum dysuria, eam toties comitante, in febris ardentibus eximie refrigerare, fluxus sanguinis, etiam internos, nisi inflammatione stipatos, sistere perhibet (l. m. c.) ASTRUC.

Vulgo tamen recipitur spiritus vini purissimus, quem alcohol vocant, quod quidem conubium, quamvis iam BASILIO VALENTINO, siue quicumque sit auctor scriptorum hoc nomen in frontegerentium (*letztes Testament. P. V. p. 867. Wiederholung des großen Steins etc. p. 84.*) cognitum fuisse videtur, primus tamen VALERIUS CORDVS (Dispensatorium siue pharmacorum conficiendorum ratio. Antwerp. 12. 1580. p. 416.) distinctam eius laboris mentionem iniicit, et exactam descriptionem exhibet.

Non huius est loci, numerosa illa discrimina, quae tum rationem vtriusque liquoris adhibiti, tum laboris regimen ipsum spectant, fusius enarrare; sufficiat potius illi, quem heic nobis praefigimus, scopo, commemorare medicamenta, quae operatio ista suggerit.

Aether Frobenii, Aether vitrioli, multis quoque *Naphtha vitrioli* dictus, ponderis specifici exigui, vt ab oleis aethereis longe superetur, et ipsi liquori
anodino

anodinó minerali HOFFMANNI innatet, summe volatilis, odoris grati, facillime flammam lucidam, candidam capiens, et parum fuliginis suppeditando nullumque carbonem relinquendo deflagrans, coloris expers, spiritu vini facillime, paulo difficilius (vt tamen decem aquae partes vni aetheris sufficiant) aqua soluendus, quum facillime vaporum speciem sibi sumat, partem corporis viui, quam contingit, maxime refrigerat: Ex hoc fonte deriuus aetheris facultatem, dolores et spasmos sedandi (CVLLEN lectures on materia medica. Edinb. 4. Vol. 2. Ed. 2. 1789. p. 375.), et flatus pellendi, quam a quinque ad viginti et quadraginta guttas (MORRIS medical obseruations and inquiries by a Society of physicians at London. 8. Vol. 2. Lond. 1762. n. 12. p. 176 sq. ad drachmas duas vsque ingessit), aquae, vino, vt plurimum saccharo instillatas, in cardialgia (MELLIN l. c. p. 273.), potissimum arthritica (LIND apud SIMMONS medical journal of London. Vol. 6. pro anno 1785. P. I. n. 8.), colica flatulenta, et hemicrania spasmodica (VICQ D'AZYR an aether hemicraniae neruosa? Paris. 1778.), in spasmis ipsis hysteriis non raro expertos se esse testantur medici; externo vsu aurium, dentium, rheumaticos ceruicis dolores eius vsu esse fugatos refert (l. c.) MORRIS, chronicos capitis interdum MONRO (l. c. c. 2. f. 1. n. 3.): Dentibus dolentibus gingiuae in latere affecto posita admouetur, si carioli fuerint, gossypio instillatus dentis foveolae excauatae intruditur.

Quum

Quum praeterea partes quas contingit, stimulet, celerrimeque in vapores abeundo cito agat, tum linguae aliisque membris paralyticis inunctus, tum hominum, animi deliquium vel asphyxiam, aut a submersione in aquam, aut a maligna quadam aëris specie perpefforum naribus admotus vel ori infusus aliquando egregie iuuat.

Quum principium vegetabilium adstringens aethere soluatur, et huic iunctum facilius vasa subeat, et per subtilissimos eorum ramos permeet, in multis forsan morbis, quibus roborantia in intima viscerum penetralia deducta conducunt, adhiberi (DE MORVEAV elemens de chymie de l'Académie de Dijon etc. 8. Vol. III. cap. 19. traduct. german. p. 303.) haec solutio posset.

Quum porro calculos felleos hoc aethere solui docuissent experimenta, eximie inferuit in colica aliisque morbis, qui ab his calculis ductum chole-
dochum obturantibus proficiscuntur; quum tamen nimis cito avolet, vt paulisper figatur, addidit aequale pondus olei terebinthinae, cuius misturae (aegrotis, qui eam nimis fastidiunt, addi quoque possunt aliquot guttae olei cuiusdam gravioris) binis aegris quotidie cochleari paruo exhibito, calculos, vt sibi persuasit, diminutos per aluum fecedentes vidit DVRANDE (Nouv. mémoir. de l'Académ. de Dijon. 1782. 8. p. 199 sqq.).

Differt ab hoc aethere *naphtha vitrioli* proprie sic dicta, *oleum vini* ab aliis, *oleum vitrioli dulce*, ab aliis *oleum naphthae* nuncupatum, odore grauiori
minus

minus grato, pondere specifico maiore, ita vt aquae infusum fundum petat, colore, praesertim antequam depuratum est, rufo, flauo aut viridi, maiore etiam fuliginis, quam flagrando eructat, et carbonis, quem relinquit, copia, PARACELSO (*von den natürlichen Dingen*. L. I. vom Sulphure embryonato. c. 7. vom Vitriol. c. 8.), vti quidem videtur, iam cognitum, virtute tamen salutari cum aethere proximè conuenit, vt ideo medicis promiscue cum hoc, infantibus a guttis quatuor ad octo, adultis ad viginti guttas, siue saccharo instillatum, siue vasculo infusi theae superingesto dilutum propinatum, et in doloribus dentitionem (MANGOLD *chymische Erfahrungen und Vortheile*. Erfurt 1748. 4. S. 18. 37. p. 8. 24.), nephritidem, rheumatismi atque arthritidis varias species concomitantibus, a vermibus inquilinis excitatis, in cardialgia, colica (GVTTORF *Spicilegia ad olei vini praeparationem* usumque. Hal. 1757. 4. p. 31. 32.), singultu (DVNCAN l. m. c.), exanthematibus retrogredientibus (FASELIVS de oleo vini atque sale sedatiuo Hombergii. Ienae 1763. p. 17.), atque in spasmodicis omnis generis (GVTTORF l. m. c.) sedandis, in febribus, praesertim inflammatoriis, ophthalmia (MANGOLD l. m. c.), in morbis paralyticis atque apoplecticis, in ipsa gutta serena (LVDOLF *Einleitung in die Chemie*. p. 1054.) sananda efficax inventum sit.

Spiritus vitrioli dulcis, Acidum vitrioli vinosum, Liqueur aethereus vitriolatus, Spiritus aethereus vitriolatus (Pharmac. suecic. Lips. et Alton. 1776. 8. p. 100.).

p. 100.). Gratissimi odoris et saporis liquor, tum volatilitate, tum pondere specifico exiguo proxime ad vini spiritum purissimum accedens, sed virtute, frigoris sensum, siue ori ingeratur, siue aliis partibus inungatur, in partibus contactis excitandi, mirifice ab illo diuersus, virtute salutaris propius ad aetherem accedens, quo tamen, quum in hoc spiritu multo vini spiritu temperatus sit, paulo debilius agit, vt dupla vel tripla eius portione opus sit.

Liquor anodinus mineralis, a Celeberr. HOFFMANNO (diff. de acido vitrioli vinoso. Hal. 1732. 4.) appellatus, a pharmacopoeo quodam MARTMEYER (STAHL experimenta, obseruationes, animaduersiones CCC. Berolin. 1731. 8. p. 410. et SCHVLZE praelectiones in dispensatorium Brandenburgicum. edit. alt.) inuentus, parum differt ab hoc vitrioli spiritu dulci, nisi quod aliquot olei vitrioli dulcis (in ʒij. circiter 12) guttis impraegnatus sit, gratissimum analepticum, refrigerans, dolores et spasmos sedans, putredinem arcens, eo fine ad triginta, quadraginta et plures guttas nunc saccharo instillatum, nunc aliis liquidis medicinis adiectum, etiam salibus mediis iunctum, quae eius vi in partes suas (DEHNE apud CRELL *Beiträge zu den chemisch. Annal.* Helmst. et Lips. 8. Vol. 2. p. 263. et SCHILLER diff. de acidorum dulcificationum agendi modo in salia media. Helmst. 1786. 4.) nequaquam diuelluntur, interno vsu in febribus, potissimum exanthematicis et malignis (SMYTH *medical communic.* London. 8. Vol. 1. 1784. p. 135 sqq.), in doloribus (FR. HOFEMANN *medicin.*

cin. ration. systemat. Hal. Magdeb. 4. T. IV. P. 2. 1736. p. 390.) tum adulatorum, tum potissimum infantum (*Idem* ibid. suppl. 1740. p. 32.) v. gr. a dentitione difficili natis, atrocissimis viarum vrinariarum a calculo natis (*Idem* ibid. T. IV. P. 2. p. 368. 369.), capitis (*Idem* ibid. p. 77.), lancinantibus ventris, a scorbutica acrimonia oriundis (*Idem* ibid. P. 5. 1739. p. 35.), rheumaticis et arthriticis, siquidem cum liquoris cornu cerui fuccinati aequali pondere combinatur, vocatur tunc *liquor arthriticus Elleri* (III. BALDINGER l. c. p. 356.), leniendis, posterioribus tollendis, in spasmis et convulsionibus, ipsa epilepsia (FR. HOFFMANN l. m. c. P. 3. 1737. p. 20.), aliis dentitionem difficilem (*Idem* ibid. suppl. p. 32.), paroxysmos febrium intermittentium (*Idem* ibid. P. I. 1734. p. 20.) comitantibus, a suppressis (hic cum essentia castorei exhibitus) menstruis oriundis (*Idem* ibid. P. III. p. 71.), in asthma convulsivo (*Idem* l. m. c. p. 347.), singultu (*Idem* l. m. c. p. 430.), vomitu (*Idem* ibid. P. II. p. 234. III. p. 502. 505.), cholera (*Idem* l. m. c. p. 390.), alui fluxibus (*Idem* l. m. c. p. 592.), ipsaque (*Idem* l. m. c. p. 543.) dysenteria sedandis, in sanguinis profluviiis v. g. ex utero, si quidem pulveri nitroso iungatur (*Idem* ibid. P. II. p. 112.), et naribus (*Idem* l. m. c. p. 18.) procedentibus, haemorrhoidibus quoque nimis (*Idem* l. m. c. p. 92.), pollutionibusque nocturnis (LAVDUN in journal de medecine, chirurgie et pharmacie T. 74. 1788. Jan.) sistendis tantopere efficax. ad homines animi deliquo correptos resuscitandos tam potens remedium.

Neque

Neque extrinsecus adhibitus vi ista dolores mitigante caret; ita gossypio instillatus et denti cariolo intrusus (HOFFMANN I. m. c. P. II. p. 476.) mirifice interdum prodest.

Sunt, qui aliis medicamentis grati modo saporis atque odoris ergo, aut eo scopo adiciunt, ut ventriculum, praecipue flatibus distentum, in dissoluendis, quae illi ingeruntur, remediis iuuet.

Vix singulari dignus est nota liquor, a monacho quodam MANCHINI olim venditus, et eius postea nomine insignitus; non enim est, nisi liquor anodinus mineralis HOFFMANNI, superstite ab huius praeparatione resina, leni calore adiuuante, tinctus (SPIELMANN institution. chemiae. Argentor. 1753. 8. p. 132.).

Idem vitrioli acidum cum oliuarum oleo in saponis speciem abit (ACHARD journal de physique. à Paris. 4. Dec. 1780. Ian. et Febr. 1781.), a B. MACQUERO (Memoir. de la Societé de medecine à Paris pour 1776. p. 379 sq.) CORNETTIO (ibid. pour 1779. p. 188.) CARMINATI (apud BRUGNATELLI biblioteca fisica d'Europa. Pavia. 8. Vol. VII. 1789. n. 13. et apud CRELL *chemisch. Annal.* 1790. Vol. I. p. 298.) medicis quoque vsibus commendatam: Quamuis B. MERCKIUS (*Götting. Anzeig. von gelehrten Sachen.* 1787. p. 578.) neque sanguinis crustam phlogisticam, neque coagulatum hydropicorum serum, neque calculos aut felleos aut vrinarios hoc sapone dissolutos videret, eumque in morbis diuturnis a pituita natis, in obturatione inte-

D

stini

fini coli sine fructu se adhibuisse conqueratur, in casibus certe, in quibus sal lixium saponis vulgaris huius vsui obstat, medicorum meretur attentionem, in aliis quoque virtute irritante et solvente hunc superans, ita vt a CORNETTIO (l. c.) a quatuor ad decem grana bis per diem exhibitus, in nephritide, calculo, scirrho mammae, a CARMINATIO (ll. cc.), modo fibrae non nimis irritabiles et ventriculi vires non nimis labefactatae sint, ad scrupulos duos et maiori adhuc pondere aqua solutus, et quotidie per longum temporis spatium ingestus, in febribus intermittentibus pertinacissimis, obstructionibus viscerum, hydrope, ictero, cachexia, suppressione fluxus menstrui, et extrinsecus applicatus in tumoribus pedum eximiam opem praestaret.

Ad hunc saponem accedunt quodammodo, ita tamen, vt vitrioli fortius acidum praedominans cutem rubefaciendi et rodendi facultatem exferat, externo vsui dicata quaedam medicamenta, *unguentum* puta *paralyticum* (New dispensatory II. Edit. London. 1765. 8. p. 646.), quo membra morbo hoc afflicta ad ruborem vsque fricantur, ex hoc fortiori acido, oleo baccarum lauri, et adipe porcino, et aliud nuperius denuo a LANGIO (apud MELLIN l. c. p. 365.) laudatum, ex oleo oliuarum, oleo hypericonis et oleo vitrioli confiatum.

2. *Nitri acidum*, aqua magis dilutum, sub nomine *aquae fortis* artificibus notum, odore sibi proprio, vaporibus rubris, quos igni expositum eructat, soluente vi, quam in multa metalla exercet, aëre nitroso, qui, dum dissoluuntur, exsur-

exfurgit, aliisque dotibus facile distinguendum, medicis rariori vsu venit, adeo vt Clariff. HAHNEMANN (in versione c. operis MONROANI I. p. 77.), experientia, duce, serio ab eius in febribus biliosis vsu dehortetur, quamuis tum externo vsu rodente, quam in partes corporis animalis viui exercet, vi, absumendis verrucis, ac vi putredinem arcendi, sistendae ossium cariei interdum inferuiat, tum interno vsu, modo aqua satis temperatum, et eadem virtute putredini resistente, et diuretica mirifice prosit: Ita iam FR. HOFFMANNVS (Medicin. ration. systemat. T. IV. P. I. p. 270.) aqua vel cereuisia tenui, cuius singulis mensuris spiritus nitri quinquaginta circiter guttae instillatae erant, largius pota, in febre castrensi maligna petechiali, et nuperius Clar. EBERHARD (apud HIRSCHEL I. c. p. 126.) aqua forti potui ordinario instillata multos Pomeraniae rusticos a febre maligna epidemica tum praeseruatos tum sanatos vidit; etiam Cl. HAHNEMANN (l. m. c. p. 76.) spiritum nitri adeo fortem, vt pondus eius specificum pondere aquae = 1000 posito, aequaret 1400, quotidie ad decem vel quindecim grana vna cum copiosissimo potu aquoso ingestum, in hydrope egregiam tulisse opem expertus est.

Spiritus nitri fumans, Spiritus nitri Glauberi, rutilo colore flammeisque halitibus, quos eructat, facile distinguendus, caute applicatus, vel penicilli ope illitus, ad tumores palpebrarum cysticos, praesertim cystidem relictam, verrucas, excrescen-

tias carnosas, hordeola suppurantia, pure expresso, exedenda, staphyloma et mala a tumore chronico et induratione interioris tunicae palpebrae nata sananda commendatus a Guil. ROWLEY (treatise on one hundred and eighteen principal diseases of the eyes and eyelids. London. 1790. 8.)

Exhibet autem hoc quoque acidum cum purissimo vini spiritu similem in modum tractatum, quam vitrioli acidum, tam aetherem vel *naphtham nitri*, quam *spiritum nitri dulcem*, aliis (Pharmacop. Edinburg. p. 81.) *acidum nitri vinosum*, vel (Pharmac. suecic. p. 99.) *Spiritus aethereus nitrosus* appellatum, qui vterque viribus accedit ad aetherem vitrioli et spiritum vitrioli dulcem, suavi odore, vt multis videtur, antecellit: Posterior potissimum tanquam refrigerans et spasms moderans medicamen a guttis 40 - 120, et duas vsque drachmas, in febris intermittens tertianae paroxysmo (FR. HOFFMANN l. m. c. T. IV. P. I. p. 20.), singultu (*Idem* ibid. P. 3. p. 430.), epilepsiae insultu (*Idem* l. m. c. p. 20.) aliisque id genus malis cum fructu adhibetur. Ab eiusdem cum aequali spiritus vitrioli acidi pondere permisti, vocat nunc (Pharmac. select. obseruat. clinic. comprobat. Wezlar 8. Ed. 3. 1792. p. 45.) Cl. VÖGLER *Elixir acidum*, guttis decem ad triginta aliquot aquae fontanae vncis instillatis, in morbis spasmodicis, neruorum summa debilitate, virium prostratione febres malignas comitante atque excipiente, variolis malignis vel ob virium vitalium lapsus non erumpentibus aut retrogredientibus, animi deliquio, sanguinis profluvio

ex

ex eiusdem resolutione oriundo eximios effectus vidit Clar. VOGLER.

3. *Salis communis acidum, Acidum muriaticum, Spiritus salis*, singulari pariter eoque ingrato odore nares ferit, aquam fortem suo confortio in aquam regis commutat, caelestem cupri in aqua forti dissoluti colorem in viridem conuertit, argento aqua forti soluto lacteam opacitatem inducit, nequaquam vero, modo purum fit, factam terrae calcariae vel ponderosae per quodcunque acidum solutionem turbat.

Vi putredinem aliasque humorum corruptelas arcendi cum vtroque mox praecedente acido conuenit, vt pariter tum interno vsu ad guttas viginti vsque per integrum diem liquori cuidam aquoso instillatum, scrophulis (FERRIAR l. c. p. 171.), scorbuto, et febribus potissimum putridis (HAHNEMANN apud MONRO l. c. I. p. 77.) et malignis, (W. WRIGHT London medic. journ. Vol. 3. P. I. *übers. in Samml. auserlesen. Abhandl. zum Gebrauch practisch. Aerzte.* Lips. 8. Vol XII. p. 104.), adeo petechialibus ipsique pesti (W. FORDYCE on the virtues of muriatic acid or spirit of sea-salt in the cure of putrid diseases. London 1789. 8. *übers. in Samml. auserles. Abhandl. etc.* Vol. XIV. 1791. fasc. 3.) sanandis, tum externo vsu, gargarismatibus additum, quae in vlceribus colli interioris gangraenosis praescribuntur, melle temperatum, et (DE MEZA act. societ. reg. Hauniens. Vol. II. 1791. n. 7.) partibus affectis penicilli ope illitum, cancro oris aquoso fungoque labii superioris (van WY

Verhandeling. van het Maatschapp. der Vetensk. te Haarlem. Vol. XIX. P. I.) tollendo, aqua distillata (ad drachmam spiritus aquae vncias quatuor imperat van SWIETEN (l. c. III. p. 369.) dilutum, et, si lenius malum fit, melle edulcatum, in scorbuticis oris vlceribus sanandis (van SWIETEN l. m. c. p. 803.), in gangraena et sphacelo, praesertim gingiuarum, inhibendo (*Idem* l. m. c.), ad gangraenam, potissimum testiculos infestantem, sistendam (KIRKLAND enquiry into the present state of medical surgery. London. 8. Vol. II. 1786.), ad progressus ipsius cancri impediendos (van SWIETEN l. m. c. p. 901.), aqua rosarum temperatum, ita vt primo quinque ad decem, sensim quinquaginta et sexaginta guttae aquae vnciae instillentur, chemosi dissipandae, et fungis palpebrarum ac corneae corrodendis (van wy Verhandlingen van het bataaffch Genootskap te Rotterdam. D. 5. 1781.), vuulae a feri colluue nimia prolongatae et tumidae (JAEGER *fünfszig chirurgisch-practische Cautelen*. Francf. 1788. 8.) restituendae commendatum fuerit.

Sunt, qui eodem acido perniones lauando feliciter (LINNE mater. medic. Ed. sta. cur. SCHREBERI. Erlang. 1787. 8. p. 297. alius ap. VANDERMONDE recueil periodique d'observations de médecine, chirurgie, pharmacie etc. T. VII. 1757. Aug. n. 9. p. 154.) sustulisse se gloriantur; alii qui (W. ROWLEY treatise on the regular, irregular, atonic and flying gout. London. 1792. 8.) eo, 128 partibus aquae diluto pedes lauando, podagram sanasse, alii (Gentleman's Magazine. London 8. for.

1752.

1752. p. 579.), qui eius cum terebinthinae oleo mistura extrinsecus calida applicata arthritidem fixam, tumores calcaria materia refertos aliosque duros dispulisse, paralyfin ipsam sanasse se, referunt: Vnguento ex vna eius, vna vnguenti de althaea, et quatuor vnguenti iuniperini partibus parato, et bis quotidie per mensem vnum et dimidium inuncto, tineae pertinaci feliciter medicatus est PLENOCK (apud MOHRENHEIM *wienerische Beyträge zur practischen Arzneykunde*. Dessau und Leipz. 8. II. 1783.).

Spiritus salis dulcis, factus per distillationem arctiori cum vini spiritu connubio paratus; ad guttas viginti et triginta ingestus, non arthriticos modo dolores et tumores, tumoresque oedematofos, qui febres intermittentes crebro excipiunt, tollere; sed largiori dosi ad cochleare vnum vel alterum cum cereuisia ante febris inuasionem exhibitum febres intermittentes sanare perhibet LANGE (de remediis Brunsvicensium domesticis. Brunsv. 1769. 8. p. 205 sq.), extrinsecus cum charta emporctica caute applicato crines extirpari posse testatur ROSENSTEIN (apud LINNÉ *mater. medic.* p. 297.).

Spiritus arthriticus Pottii, ex distillatione salis communis cum vitrioli et terebinthinae oleo prodiens, in tumoribus cysticis durioribus emolliendis efficacissimus (ACRELL *chirurgische Vorfälle übers. von J. A. MURRAY*. Goetting. 8. Vol. I. 1777. p. 335.).

4. *Acidum boracis*, *Sal sedatiuum*, *Sal narcoticum*, *Sal Hombergii*, sapore debili non acido, facie externa squamulas micae margaritarum

tarum instar nitentis referente, facili in igne fluxu, difficili in aqua solutione, fatis a praecedentibus distinctum, BECCHERO, vti quidem videtur (Physicae subterraneae. Suppl. 2. 4. Th. 17. n. 190.) iam cognitum, et eo, quod perinde ac HOMBERGIVS, qui primus (Mém. de l'Académie royale des scienc. à Paris ad ann. 1702. n. 2.) eius parandi modum populari sermone publice exposuit, a vitrioli potius acido, quam a borace originem eius deducebat, ab illo Viro *Sal volatile olei vitrioli* appellatum, cuius loco nostra adhuc aetate in Gallia (DE MORVEAV nouv. memoir. de l'Acad. de Dijon. 1785. tom. 2. p. 239 sqq.) mercurius sublimatus corrosivus dulci mistus venditus fuit, omnino facile discernendus.

Iam HOMBERGIVS (l. c.) vires huius salis leniendis spasmodicis, doloribus, aliis nervorum turbis pares, in febribus malignis delirio stupatis, in mania, epilepsia, aliisque eiusmodi morbis efficaces, pronunciauit, subscribentibus huic sententiae multis senioris aetatis iisque magni nominis medicis, inter quos nominasse sufficiat CARTHEUSERVM (*Vermischte Schriften aus der Naturwissenschaft, Chymie und Arzneygelahrheit*. Francf. an der Oder 8. n. 3. 1756. p. 180.), HASENEST (Commerc. litterar. noricum ann. 1736. p. 12.) PH. FRID. GMELIN botanic. et chem. ad praxin medicam applicat. Tubing. 1755. §. 11. p. 30.) LIEVTAUD (synops. prax. medic. 1765. P. II. l. 1. §. 2. art. 13.) A. CHRN. REVSS (diss. de sale fedatiuo Hombergii. Tubing. 1778. 4. p. 43.),

43.), qui granorum trium ad decem, et, si fluido quodam solutum erat, scrupuli pondere ingeri iubebant, ea medicina tanto magis gauisi, quod omni prauo sapore orba facilius aegrotis, etiam delicatioribus et alia medicamenta fastidientibus ac pertinacissime saepe renuentibus, ingeri poterat, neque aegrotos aliorum soporiferorum more aut excalesciebat, aut debilitabat; inter nuperiores tamen III. CVLLEN (I. c. P. 2.) multiplici experientia convictus nullo fundamento niti haec praeconia sibi persuasit.

5. *Sal succini, Sal succini volatile*, odore sibi proprio ad empyreumaticum accedente, minus grato, forma prismatum triedrurum sicca, solida, ad aërem persistente, magna volatilitate, ipsa salium mediorum, quae cum salibus lixiuis progignit, indole (STOCKAR DE NEVFORN specimen de succino. Lugd. Batav. 1760. 4. p. 26 sq.) facile dignoscendum; si quidem purum sit, totum aqua et vini spiritu dissoluitur, ita ut posterior haec solutio ab aqua non turbetur, et igni expositum totum in auras auolat, neque unquam, cum calce viua tritum, salis ammoniaci spiritum olet, at frequenter succini ipsius puluere et oleo, cremore tartari, sale armoniaco eiusque sale volatili adulteratur.

Sal hic acore suo vrinam pellit, ut ab immortali BOERHAAVIO (Elem. Chem. Lugd. Bat. 4. 1732. II. p. 288.) principis diuretici titulo condecoratus fuerit, putredini potenter resistit, quare in sphacelo senum commendatus, et stimulat; ideo in

D 5

summa

summa februm malignarum debilitate, ac, nisi plenitudo vasorum obtet, in paralyfi et apoplexia ipsa proficius; in amaurosi sananda, utique una cum aliis e. g. radice valerianae, emplastris vesicatoriis inter humeros adplicatis efficac (LVXMORE memoirs of the medic. Societ. at London. Vol. III. 1792. app. XXXI.). Oleo firmitus infixio virtute refrigerante, plurimis reliquis acidis communi, priuatur, sed potentius sudorem mouet, ut in morbis a transpiratione suppressa natis, exanthematibus aut retrogressis, aut, si critica sint, ad superficiem exterminandis, arthritide, egregie proficit, et spasmos sedat; hinc siue solus, siue cum spiritu cornu cerui depurato ad saturationem vsque permixtus (*Spiritus cornu cerui succinatus*, *Liquor cornu cerui succinatus*) in malo hysterico aequae ac aliis morbis spasticis mirae efficaciae. Exhibetur autem a granis duobus ad decem et viginti vsque vel cum aliis in pilulas redactus, vel cum saccharo tritus, vel cum vino, aqua distillata aut emulsione permixtus.

B. SALIA ALCALINA.

Cum salibus acidis in neutra transeunt, cum oleo et pinguedine in saponum genus vulgare, sulphur, ceram, resinas soluunt, ceterum dissoluedi corpora facultate acidis longe inferiora, quaecumque his soluta sunt, exturbant, colorem caeruleum multorum vegetabilium in viridem, rubrum in violaceum, flauum in rufum conuertunt; modo aqua aut aere fixo temperata satis fuerint, sapore sibi proprio, vrinofum forte dixeris, linguam ferientia,

tia, ceterum utroque, quantum fieri potest, orbata, igneam acrimoniam, quamcunque corporis viui partem contigerint, exercentia.

Si parciora quaedam *alcali vegetabilis*, *Potassa* recentioribus quibusdam dicti, in salibus quibusdam compositis, et *alcali volatilis* siue *ammoniaci* in corporibus ex regno animali natales suos trahentibus obuia vestigia excipias, in regno minerali non occurrit, nisi, quod vulgo audit *alcali minerale*, Veteribus *Natrum*, recentioribus Francorum physicis et qui eos sequuntur, *Soda*; utique ne haec quidem in solo hoc naturae regno deprehendenda, ut potius maxima eius pars, quae hodiernum medicis usu venit, ex cineribus plantarum quarundam maritimarum, sub falsolae potissimum genere militantium, eliciatur, et, fatis quidem impurum, sodae nomine vulgo veneat, quamvis labore non tantopere difficili, et ex sale mirabili, et maiore adhuc cum fructu ex sale communi aliis atque aliis modis (CRELL *chem. Journal*. Lemgo. 8. P.I. 1778, p. 101. WIEGLEB *Handbuch der Chemie*. 8. P.II. p. 72. MEYER *chemisch. Annal*. 1784. Vol.II. p. 126. WESTRUMB *kleine physicalisch-chemische Abhandlungen*. Leipz. 8. Fasc. 1. 1785. p. 145. DRIESSEN *Natuur- en Scheikundige Waarnemingen etc.* te Leyden 8. St. 1. 1791. p. 180 sqq. CVRAVDAY *jourñ. de physique*. 1792. Aug. p. 108.) obtineri possit, et fatis purum, aëre tamen fixo, virtuti eius salutare non obstante, semper impraegnatum, nunc aqua solutum, nunc siccum, natura nobis sistit in variis, Europae quoque, terris, libera-

liberaliori praesertim manu in Hungaria (RÜCKERT *chemisch. Annal.* 1792. vol. 1. p. 365.), vt depurati a terrâ comite falis quotannis insigne pondus vili fatis pretio veneat.

Stimulant alcalia fibram contractilem et nerveam; ideo euitanda quidem, motu febrili, spasmodicis, conuulsionibus corpus exagitantibus, fibris nimium tensis, aut irritabilibus, tanto potiora, his languentibus aut torpentibus. Attenuant humores et tenacem praesertim pituitam incidunt, hinc in obstructionibus, a nimia humorum spissitudine proficiscentibus, in scrophulis, in morbis pectoris, capitis, ventriculi, aliarum partium, ab accumulata tenaci pituita natis. Vrinam mouent, ideo hydropicis, et hinc inde nephriticis commendata. Acidum denique suo consortio in sal medium conuertendo domant, vt igitur noxis a deglutito veneno acido imminentibus, et dominanti ex vitio diaetae aut morbi specie ventriculi acori egregio cum successu opponi possint.

Antecellit tamen inter haec non virtute quidem, verum sapore minus ingrato *alcali minerale* s. Natrum antiquorum LINN. *Syst. nat.* III. p. 257. siue *carbonas sodae*, facile in crystallos pellucas ad aërem fatiscentes abiens, vt ideo a granis quinque ad scrupulum vnum, modo aqua distillata, iuscule carnis, aut alio potus genere solutum, modo cum cinnamomo et magnesia alba vel cum cinchonae cortice pulueris specie permixtum, modo cum gummi arabico aut syrupo zingiberis in trochiscos, modo cum gummi arabico et liquiritiae puluere,

pulvere, aut cum conferua quadam, aut cum extracto quodam amaro, aut cum sapone albo (TH. BEDDOES observ. on the nature and cure of calculus, sea-scurvy, consumption, catarrh and fever etc. Lond. 1793. 8.) in pilulas redactum, in debellandis ventriculi acore, ardore, tenaci pituita, scrophulis (KIRKLAND l. c. II.), aliisque tumoribus indolentibus et obstructionibus (MONRO l. c. I. p. 106.), in ipso calculo vrinæ (BEDDOES l. c.) soluendis, vlceribus cancrofis sanandis (LA CHAPPELLE ap. DESAVLT journ. de chirurgie à Paris. 8. T. I. 1791.) cum fructu exhibitum sit: Drachmas duas aquae calcis libris duabus solutas quotidie mane per quatuordecim dies continuos assumtas fabulum et calculum mirifice pellere THEDEN (*Unterricht für die Unterwundärzte bey Armeen.* Berlin 1774. 8.) testatur.

C. SALIA NEVTRA.

Sapore minus acri gaudent haec salia, quamvis omni humore priua, neque efferuescunt cum acidis aqua dilutis, neque satis notabiliter cum alcalibus.

a. SALIA NEVTRA GENVINA

Appellare liceat illa, quae ex acidi cum alcali connubio nata sunt, eo quod illorum solutio per aquam distillatam facta ab alcali infuso non turbatur, facile dignoscenda.

Ex

Ex hisce salibus illa, quae in officinis profant, aluum leniter mouent, parciore praebio ingesta vrinam, parciore adhuc, verum saepius repetita, humores attenuant, et obstructa per humores nimium spissos vasa et viscera referant, diurno tamen vsu intestina debilitant, vt, si salem ammoniacum exceperis, corpori viuo ea dosi, quam ferre sine aliis incommodis potest, ingesta, putredinem potius promouere videantur, quam inhibere; cauendum idcirco ab eorum vsu in febribus putridis etalui profluuiis.

Sunt alia horum salium perfecta, ex iusta amborum salium simplicium, quibus constantur, proportione ita composita, vt neutrum dominetur, saporem igitur neque lixiuiosum, neque acidum linguae imprimantia, colores vegetabilium haud mutantia: Huc spectant sal mirabile Glauberi, nitrum, sal commune, sal ammoniacum. Alia sunt imperfecta, ita vt alterutra partium constituentium, et heic quidem alcalina dominetur; hinc sapore paulisper vrinoso pollent, quae acidis soluta sunt, terras et metalla praecipitant, colorem caeruleum, quem brassica rubra aquae impertitur, in viridem, rubrum ligni fernambucani in violaceum, flauum curcumae in rufum conuertunt, et eosdem colores per acida immutatos restituunt: Huc pertinent borax, et sal thermarum Carolinarum.

I. *Sal mirabile Glauberi, Alkali minerale vitriolatum, Mirabile genuinum* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 265.) *Natrum vitriolatum, Soda vitriolata, Sulphas sodae*, sapore amaricante, sensu

sensu refrigerii, quem, dum in salua diffluit, per omnes internas oris partes diffundit, crystallorum, quarum specie facile comparet, egregia pelluciditate, facilimo in igne et aqueo quasi fluxu, facili in aqua feruida solutione (vt quinque eius partes quatuor tantummodo aquae exposcant), celeri, si aëri praesertim sicco aut calido opportuna fuerint, in pollen album fatiscencia, forma hexaëdro-prismatica, ita tamen, vt binae facies oppositae reliquis latitudine multum superent, ab alcali minerali notis salis neutri perfecti, a sale amaro notis salis neutri genuini, a nitro denique crystallorum forma et fatiscencia, detonatione, si combustilibus mistum igni candenti exponatur, nulla, et effectu, quem solutis per nitri acidum terrae calcareae aut ponderosae, plumbo, hydrargyro aut argento instillata eius solutio per aquam peracta gignit, hos scilicet liquores limpidissimos extemplo turbando, leui opera discernendum.

Praeparationis tamen vitio interdum dominatur in hoc sale acidum, sapore et reliquis notis facile detegendum; aut inquinatur magnesia vel cupri calce; in vtroque hoc casu solutio eius per aquam distillatam facta ab instillato sale alcali soluto turbatur, et si spiritu salis ammoniaci tentetur, in posteriori casu colorem caeruleum monstrat.

Siccum paulo rarius sistit natura, vt tamen aliquando et ex muris (v. e. g. *chemisch. Annal.* 1788. vol. 2. p 195.) efflorescat, et ex rupibus montium e. gr. Valesiae et Heluetiae (*MORELL chemisch.*

chemisch. Annal. 1788. 2. p. 54. 222.), et ex parietibus cauernarum v. g. cauernae Hildesienfis Zwergshoele (HOFMEISTER *chemisch. Annal.* 1790. 1. p. 45.), et ex ipsa terrae superficie e. g. paludi Bohemicae Serpina vicinae (REVSS *chemisch. Annal.* 1791. 2. p. 18 sqq.), vix vnquam tamen ab omni labe terrea liberum, vt posterior praesertim, vtique arte depuratum, saepe pro sale amaro veneat (HOPPE *chemisch. Annal.* 1788. vol. 2. p. 232.), nonnunquam etiam in fodinis, ex quibus sal gemmae eruitur, e. g. austriacis prope Aussee (v. BORN *Abhandl. der böhmisch. Gesellsch.* Vol. 3. p. 187.) occurrens.

Frequentius tamen reperitur aqua solutum, ex qua excoqui facili labore potest; inhaeret ita v. g. fonti Egrano (GREN *chem. Annal.* 1785. vol. 2. p. 326 sq.), inhaeret aquae plurimorum, certe Germaniae, fontium falsorum, nonnullorum adeo copiosum, vt ex ea, quemadmodum ex aqua fontis cuiusdam Hildburghausensis (v. DELIVS *vorläufige Nachricht von dem Sale aperituo Fridericiano oder eröffnenden Fridrichsalze.* Hildburghaus. 8. Edit. 2. 1768.) magno cum fructu elici iste sal queat.

Magna tamen salis huius in pharmacopoliis venalis pars ex sale communi conficitur, nunc, quae inuentoris methodus fuit (Oper. omn. Francof. 1658. 4. p. 495.) ex materia post expulsam per vitrioli acidum ex sale communi spiritum superflite, nunc variis modis et diuersa proportione miscendo sal commune cum alumine (NEVMANN *medicin. Chymie.* 1. p. 282. CONSTANTINI *Chemisch. Journ.*

P. 6. p. 78. DEHNE *neueste Entdeckungen in der Chemie*.
 P. 2. p. 51 sq. *Anonym. Beytr. zu den chemisch. Annal.*
 P. 3. p. 343. FVCHS *chemisch. Annal.* 1789. vol. 2.
 p. 46. TVHTEN *ibid.* 1790. vol. 2. p. 519.), sale
 amaro (SCHEELE *ibid.* 1785. vol. 2. p. 513.), gipso,
 postquam per adfusum alcali volatile sal ammoniacum
 secretum Glauberi iam genitum erat (WENZEL
Lehre von der Verwandtschaft der Körper. p. 463.),
 cum tartaro vitriolato (FVCHS l. m. c.) aut ferri
 vitriolo (NEVMANN l. m. c. et vol. 2. p. 11. 50.
 F...R *chemisch. Journal.* P. 6. p. 78. BALLEN
Beytr. zu den chemisch. Annal. P. 3 p. 112. PIEPEN-
 BRING *chem. Annal.* 1790. vol. 1. p. 510. TVHTEN
 l. m. c. p. 509. LIEBLEIN *ibid.* vol. 2. p. 406. et
 1792. vol. 2. p. 207 sqq.).

Exhibetur hoc sal mirabile nunc crystallorum
 forma, nunc in pollen album dilapsum, qua qui-
 dem posteriori forma, quum fatiscendo omnem
 fere aquam ad efficaciam eius perparum facientem
 et dimidium sui ponderis amiserit, longe potentius
 agit, vt dimidio minori praebio opus sit; ceterum
 pro alio atque alio scopo modo maiore modo mi-
 nore; si aluum mouere velis, quo quidem fine
 propter vim suam refrigerantem minus stimulantem
 in febribus plurimis reliquis salibus neutris praestat,
 crystallorum vncia dimidia ad vncias duas, si lo-
 tium pellere, aut obstructa vasa referare, scrupulo,
 drachma vna ad vnciam dimidiam opus est.

Praestat, nisi dilapsum in puluerem saleum
 praescribas, exhibere aqua solutum, quam siccum,
 et quum sapor eius a quouis acido adiecto multo

E

gratior

gratior fiat, huic iungere; ita v. g. soluere potu acidulo ex succo malorum citreorum parato, Limonade dicto, et diluere adhuc aqua e cinnamomo distillata: Iuuat aliquando mannam, pulpam tamarindorum vel alia eiusmodi admiscere.

Dosi minori egregie inferuit soluendis viscerum (TROMSDORF progr. de sale mirabili Glauberi. Erford. 4. 1771. p. 16.), praesertim mesenterii glandularum, obstructionibus, et sanandae, prouenienti toties ex hoc fonte infantum atrophiae, vt sint, qui inter medelas huic malo opponendas principem huic sali sero lactis soluto locum concedant (LANGE miscellae veritates de rebus medicis. Luneb. 1774. 8.); posteriori sine melle, extractis amaris, vel sali quoque ammoniaco iungendus.

Clysmatibus etiam, quibus canalis intestinorum a sordibus liberatur, addi potest; et quum, dum aquam subit, ingens excitat frigus in aqua solutus, fomentis illis frigidis nuperius ad sanguinis profluvia sistenda tantopere celebratis, medio etiam aestatis feruore materiam praebet eximiam, tanto potioem, si consortio salis ammoniaci stipatus sit.

2. *Nitrum*, (LINN. *Syst. nat.* III. p. 262.) *Nitrum commune, prismaticum, vulgare, Alkali vegetabile nitratum, Nitrus potassae*, sapore amaro, refrigerii sensu, quem, in ore diffusens, diffundit, crystallorum forma hexaëdro-prismatica, virtute refrigerante sali mirabili affine; at sapor magis acris, tardior ac paulo difficilior in saliuua perinde ac in aqua dissolutio,

tio, prismatis facies aequales iam obiter examinanti discrimen indicant; accedit, quod nitrum aëri libero opportunum nunquam dilabatur, neque, modo purum sit, humefcat, et quod prunis inspersum detonet; posteriori hac nota ab omni alio sale haëtenus medicinali fatis distinctum.

Venale tamen nitrum crebro terreis aliisque salibus, sale praesertim culinari, inquinatur, quorum si penitus expers sit, eius per aquam distillatam facta solutio neque per lixivium ex cineribus clauellatis paratum limpidum, neque per argentum aqua forti solutum atque intillatum turbatur.

Rarius et hic sal in naturae sinu iam purus et perfectus occurrit; prostant tamen praeter alia diutius cognita in aliis orbis nostri partibus obuia exempla certiora bina, alterum prope *Molfettam Apuliae* (ZIMMERMANN in *Beytr. zu den chem. Annal.* vol. 4. p. 1 sq.), alterum Franconiae in cauerna montis, cui castellum Homburg superimpositum est (PICKEL *chem. Annal.* 1791. I. p. 325.): Maxima autem nitri pars artis auxilium requirit; alia ex terris, quas natura iam offert nitro grauidas, aut ex materie murorum, ex quibus efflorescit, maior longe ex terris cum materiis putrescentibus vegetabilibus, praesertim autem animalibus permixtis, et libero aëris contactui per longum temporis spatium opportunis, eruitur.

Nitrum interno potissimum vsui destinatum generalibus quidem dotibus cum ceteris salibus

E 2

neutris

neutris conuenit, at maiorem multo poscit circum-
 spectionem, quam vulgo putatur, quum nuperiora
 infortunia docuerint, immoderatum atque intem-
 pestium eius vsum necem attulisse; ita intra binos
 dies nitri drachmas sex cum duabus cremoris tartari
 commistas puero (*allgemeine Litteraturzeitung*. 1788.
 Dec. p. 796.), ita vnciam vnam aegroto (*LA FLIZE*
Journal de medecine, chirurgie, pharmacie. T. 71.
 1787. Jun.); vncias duas in homine cetera sano
 et robusto ventriculi dolores, tormina, vomitum
 violentum, sub finem cruentum, valetudinem diu
 vacillantem *FALCONER* (*memoirs of the med. soc.*
 at London Vol. III. 1792. app. n. IX.), vnam
 cum dimidia nitri meraci feminae lethalem inflam-
 mationem et gangraenam concitasse refert *SOVVILLE*
 (*Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc.*
 Vol. 73.): A drachma vna quotidie deglutita
 natam vidit brachii paralyfin *ALSTON* (ap. *MONRO*
 l. c. Vol. I. c. 5. sect. 4. p. 159.). Est enim
 nitro ingens vis, partes, quas contingit, relaxandi,
 ipsas vitae vires debilitandi (*ALEXANDER* *medicini-*
sche Versuche und Erfahrungen überf. Leipz. 1773.
 8. p. 78 sqq.), vt ea de caussa, si potissimum lar-
 giori paulo manu, aut per longius temporis spa-
 tium, aut debilibus exhibeatur, digestionis officinam
 mirifice turbet, cardialgiam, oppressiones pectoris,
 vomitum, alui profluuia, alia symptomata (*ALEXAN-*
DER l. c. p. 80. 86. 89) excitet, et, quamuis ex-
 tra corpus animale viuum carnibus, sanguini, aliis
 humoribus additum (*PRINGLE* *philosoph. Transact.*
 Lond. 1755. nr. 496. art. 2. p. 525 sq. et *ALEXAN-*
DER l. c. p. 14 sq.) putredinem potentissime arceat,
 eaque

eaque virtute plurima reliqua salia neutra genuina vincat, homini tamen viuo ea dosi, quam ferre sine aliis incommodis valet, ingestum, putredini potius faueat, ideoque in febribus putridae et malignae indolis tum ea dote tum aluum nimis stimulando et in vlceribus potissimum senum, nisi (BECCHER apud III. RICHTER *chirurgische Bibliothek*. Vol. 8. Gött. 1785. 8. p. 103.) fanguis spissitudine nimia peccet, noceat.

Eadem est causa, quare medici hoc nitro vix vnquam vtantur eo scopo, vt aluum ducat, frequentius scrupuli simplicis vel duplicis pondere aliis aluum laxantibus adiiciant: Neque, licet magna sit eius vis, si experimenta extra corpus viuum instituta (FR. HOFFMANN *diff. de salium mediorum eccellente in medendo virtute in opusc. medico-practicis*. Hal. 4. 1737. Dec. II. n. 1. §. 16. p. 301. *Observationes physico chemicae selectiores*. Hal. 1736. 4. L. 2. Obs. 1. n. 5. p. 103. *Medicin. rational. systemat.* T. III. p. 470. I. BOECLER *an nitrum sanguinem resoluat aut coagulet?* Argentor. 1741. 4. §. 7.) consulas, sanguinem dissoluendi, maior, quam plurimis aliis salibus neutris, propter memoratas iam dotes, in morbis a nimia humorum spissitudine proficiscentibus diuturnis, continuatum medicaminum vsu postulantibus, non adhibetur. In pedum tamen vlceribus scrupuli, imo sensim drachmae vnus et dimidia pondere ter vel quater de die exhibitum, et aliquot camphorae granis, vel spiritus salis armoniaci guttis temperatum egregie efficax expertus est ROWLEY (*essay on the*

cure of ulcerated legs without veff. London 8. Ed. 2. 1771.) et SCHNEIDER (apud III. RICHTER *chirurgische Bibliothek*. Vol. V. p. 543.).

Eximia autem est eius virtus refrigerans, fortior, quando vix, antequam ab aegro deglutitur, aqua soluitur (ALEXANDER l. c. p. 86.), in febribus, et, quum pulsuum numerum imminuat, et circulo humorum nimis vegeto quasi extemplo moderetur, egregius eius vsus in febribus inflammatoriis puris et simplicibus, si singulis horis aut sesquihoris bini eius scrupuli cum aqua meraca (ALEXANDER l. c. p. 88.), aut in rheumatismo, praecipue acuto (MACBRIDE *introduction to the theory and practice of physic*. London. 4. 1772. vol. 2. p. 497.) viginti quatuor horarum spatio drachmae sex (VAN SWIETEN l. c. vol. 5. p. 679.) aut decem (BROCKLEBY *Beobachtungen zur Verbesserung der Kriegslazarethe und der Heilart der Feldkrankheiten übers. v. CHR. G. SELLE*. Berlin 1772. 8. p. 76. 77.), decocto tepido hordei, aenae, emulsione aliove potu solutae propinentur, qua posteriori cautela adhibita nimia quoque eius vis refrigerans ventriculo, debiliorum potissimum, toties nociva, infringi feliciter, et nitrum in medicamen sudorificum converti potest; tum eodem scopo, tum in morbis pectoris, quibus nitri vsus conducit, ne ad tussim irriteret, cum saccharo aut gummi arabico in pulverem conteri (*Pulvis nitrosus*) vel in trochiscos (*Trochisci e nitro*) compingi poterit.

Ex hac eius refrigerante virtute fluit sine dubio altera, quae spalmos sedat; quare multi eius

eius vsum in spasms abdomen eiusque viscera constringentibus, alii in sanguinis (STAHL opusc. chymico-physico. medic. Hal. 1715. 4. mens. Mart. p. 572. et DICKSON medical observations and inquiries by a Society of Physicians in London. Vol. 4. 8. 1771. n. 16. p. 206.) profluviis, et haemoptoë praesertim coërcendis commendarunt, siue spermate ceti exceptum, siue cum octo conseruae rosarum partibus in electuarii formam redactum, ita vt eius electuarii frustulum nucem moschatam magnitudine aequans quater vel octies per diem fumerent aegri, siue (HARTMANN nou. act. reg. scient. societ. Vpsal. vol. 1. p. 104. BVRY diff. de nitri effectibus in corpus humanum. Giesl. 1780. 4.) frumenti spiritu ardente, ita vt nihil amplius nitri soluat, solutum, quae quidem posterior methodus periculo vix caret.

Neque neganda est vis nitri lotium pellens; quicquid certe in leucophlegmatia et hydrocele dissipanda effecit (RICHARD Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. à Paris. 1768. T. XXIX. Aug. n. 5.) drachma eius aquae mensura soluta, continuato per quatuordecim dies vsu, huic tribuas: Multum pariter facere videtur ad eum nitri effectum, quem teste inter alios LANGIO (de re-med. Brunsvicensium domesticis p. 166. 167.), praemisso ad aluum laxandam mercurio dulci, et data simul singulis diebus mane terebinthina cruda, nitri scrupulus aqua solutus atque ante decubitum exhaustus, in pollutionibus nocturnis, gonorrhoea, penis erectione dolorifica praestitit, quamuis maiore

dosi v. g. ad drachmas sex fero lactis tepido solutum et quotidie deglutitum vrinæ ardorem ac difficultates, ex causa siphylitica natas, auxisse potius expertus sit ALEXANDER (l. c. p. 95.), et carere se malle aduersus gonorrhoeam hoc sale testetur Clariff. HAHNEMANN (ap. MONRO l. c. p. 159.).

Cum hoc nitro omnibus notis conspirat, nisi velis sale communi adhuc inquinatum esse (*v. Beytr. zu den chemisch. Annal.* Vol. III. p. 319. et HECHT *chem. Annal.* 1787. vol. I. p. 526.) sal a Saxoniae quodam artifice HERMANN *mirifici* titulo condecoratum, et tanquam arcanum et panchrestum remedium enormi pretio venditum. Neque abludit, nisi iactura aquae crystallis nitri earumque pulveri inhaerentis ignis vi dissipatae, nitrum tabulatum, consilio immort. BOERHAAVII (*El. chem.* vol. II. p. 389. n. 1. 2.) et Clariff. HAGEN (*Lehrbuch der Apothekerkunst.* Ed. 4. Vol. II. 1792. p. 234.), sine sulphuris additamento liquatum, et in rotularum formam redactum.

Externus quoque nitri aqua vel aquosis humoribus soluti vsus tentatus et commendatus a medicis fuit: Ita BROCKLESBY (l. c. p. 78.) militibus rheumatismo acuto correptis praeter internum nitri vsum optimo cum euentu ad aluum aperientiam enemata iniici iussit, quae singula nitri sesquivnciam recipiebant; additur quoque refrigerandi et constringendi scopo gargarismatis, in tonsillarum relaxatione, et variis anginae speciebus adhibitis, et quum eo praesertim tempore, quo aquam subit, huic frigus fatis notabile conciliet, fomentorum frigidorum

gidorum aduersus sanguinis profluvia efficacitas eius auxilio augeri mirifice potest.

PRAEPARATA.

Spiritus nitri, Aqua fortis, v. Acidum nitri.

Lapis prunellae, Sal prunellae, Crystallus mineralis, vulgo Nitrum tabulatum, non est nisi nitrum cum octaua sulphuris parte fufum, et in rotularum formam redactum, hinc si efficaciae salutaris rationem habeas, parum a nitro ipso abluens, quippe cuius exigua tantummodo portio, sulphuris vel potius acidi, quod ardendo largitur, consortio in alterius falis, tartari vitriolati, indolem transit: Angina laborantibus potissimum praecipitur eius vsus in gargarismatibus.

Sal polychrestus, multis a GLASERO, aliis a BOERHAAVIO (*Elem. chem. vol. II. p. 390.*), LEMERYO (*Cours de chymie. à Bruxell. 1744. 8. p. 440.*) aut Parisiensibus denominatus, HARTMANNO (*prax. chymiatr. P. II. C. 205.*) *Nitrum fixum* dictus, nitro cum sulphuris aut aequali, aut ea certe copia, quae catillo iniecta sine flamma caerulea ardet, deflagante natus, vulgari certe modo paratus, indole et viribus vix a tartaro vitriolato discrepat, tametsi facile largiar, alio procedendi modo salem emergere, qui propius ad tartarum vitriolatum volatilem accedit: Humores spissos, praesertim pituitam tenacem attenuat, obstructions ex eo fonte promanantes tollit, morbos, praecipue chronicos, e. g. febres intermittentes (BOERHAAVE l. m. c. p. 391. 392.), inde oriundas, feliciter sanat

si assiduo simul feri lactis vsu aegris iniuncto drachmae eius duae multa aqua solutae, mane per multos dies continuos ingeruntur.

Nitrum fixum, Nitrum alcalisatum vocatur illud sal, quod a nitro cum carbonum puluere in catillo candente deflagrante superat, verum alcali vegetabile aëre fixo imbutum (*Carbonis potassae*) cineribus clauellatis depuratis, siue indolis chemicae, siue potentiae, quam in corpus animale exercet, rationem habeas, similitimum, vt certe praeconia medicorum huic sali tanquam medicamini discutienti, resoluenti, lotium pellenti praerogatiuam prae aliis salibus lixiuis concedentium, aeuigenio tribuas, genuinam salis indolem praetervidenti.

Liquor nitri fixi, Alcahest ab aliis *Helmontii*, ab aliis *Glauberi* nomine insignitum, non est nisi nitrum fixum, ad aëris contactum deliquescens, siue humore ex atmosphaera attracto dissolutum, eandem ergo cum lixiuio ex sale tartari aut cineribus clauellatis parato et indolem et efficaciam, lotium pellentem, pituitam incidentem, in hydrope toties desideratam, exerens, quicquid etiam GLAUBERVS (pharmac. spagy. P. 2. Amstelaed. 1654. 8. p. 45 sqq.) eiusque affectae obloquantur.

Nitrum causticum, (CARTHEUSER elem. chem. Francof. ad Viad. 1766. 8. p. 169.) *Sal reguli antimonii martialis causticum* (FR. HOFFMANN obseruat. physic. chemic. selectior. L. III. obs. 5.), *Nitrum per metalla fixatum*; *Lilium minerale* (NEVMANN lectio. public.

public. vom Salpeter, Schwefel, Spießglas und Eisen. Berlin. 1732. 4. p. 356.) Deffragando cum metallis (DEHNE Versuch über die scharfe Tinctur des Spießglaskönigs. Neue Aufl. Helmst. 1784. 8. p. 193 sq.), ferro (STAHL materia medica p. 177. §. 52. et Einleitung zur Chemie. p. 192. §. 41. 42. ZIMMERMANN apud NEWMANN Chymie. Vol. II. p. 1408. 1409.), stanno (STAHL Einleitung zur Chemie. §. 41. 42. BAVME' chym. experiment. et raisonnée. à Paris. 8. Vol. II. 1773. p. 497.), cupro (SCHVLZE chemisch. Versuch. §. 34. 35. p. 22. LVDOLF Einleit. in die Chemie. §. 41. 71. p. 351. 584. 585.), zinco (LVDOLF l. m. c. §. 70. BAVME' l. c. p. 364.), plumbo (DEHNE l. c. p. 201.), et potissimum cum antimonii, quem vocant, regulo martiali (FR. HOFFMANN obseruat. physic. chem. L. III. n. 4 et 5. p. 253 sqq.), nitrum et alcalinam nanciscitur, et causticam indolem, vt fonticulos celerius (FR. HOFFMANN l. m. c. p. 253.) excitet, quam alia caustica, facile nunc etiam spiritu vini dissolendum, vt efficacem quidem, quatenus ab alcalina indole pendet eius virtus, *tincturam tartari*, efficaciorrem sane, quam sal tartari vulgare, aëre fixo adhuc onustum, praebeat, at metallorum contineat nihil, licet a metallis *tinctura metallorum* (VIGANI medulla chymiae. Norimb. 1718. 8. p. 24.), et praefertim ab antimonio, cuius regulus in formulam medicamenti vt plurimum receptus fuit, *tinctura antimonii* et quidem ob notabilem fatis acrimoniam, *acris* (DEHNE l. c. p. 18 sqq.); vel eo, quod regulus antimonii recipiebatur, *regulina* (Dispensatorium Brandenburgicum. Erford. 1758. fol. p. 205.), vel quod

quod prae reliquis indolem alcalinam prae se ferebat, *alcalina* (STAHL opuscul. chymico-physico-medic. mens. Dec. p. 505.), vel quod iam dudum nihil antimonii spiritum subire olfecerunt, *spuria* (CARTHEUSER pharmacolog. Berol. 8. 1745. p. 311.), vel a GLAUBERO (STAHL materia medica. 8. Dresd. 1728. p. 177. §. 52.), FR. HOFFMANNO (Pharmacop. Wirtemberg. Stuttgart. 1771. fol. p. 212.), aut MONKENIO (ZIMMERMANN *allgem. Grundsf. des theoretisch-practischen Chemie.* 4. Dresd. P. I. p. 187.) denominata sit, ab aliis etiam ob rutilum colorem, quo ad flores lilii bulbiferi accedit, *Lilii* et quidem *Lilii Paracelsi* (A. LIBAVIUS epistol. chymic. Francof. 1595. 8. L. I. Ep. 32. p. 283. 284.) titulo condecorata.

Nitrum sibiatum, Nitrum antimoniatum, Nitrum anodinum, Anodinum minerale. Deflagrando cum tertia antimonii crudi parte nitrum abit in salem, qui aquae feruidae ope extractus, et humore omni per ignis vim iterum expulso superstes, ex nitro adhuc integro, (nisi velis, partem eius acidi contactu materiae combustibilis igne tortae immutatam esse, et cum alcali laxius cohaerere) tartaro vitriolato, et alcali vegetabili, quod portionem antimonii combustam dissolutam in se continet, et terendo cum sale ammoniaco odore alcali volatilil affurgente sese manifestat, conflatus est. Praedicat eximiam eius efficaciam resoluentem et sudores pellentem inter recentiores III. SELLE (in notis versione libri BROCKLESBY supra citati adiectis p. 104.) in febribus acutis, praesertim inflammatoriis, si quotidie drachmae eius duae aegro propinentur.

3. *Nitrum flammans* (LINN. *Syst. nat. III. p. 263.*), *Nitrum semiuolatile*, *Nitrum ammoniacale*, *Nitrum regeneratum non fixum*, *Nitrum pblogiston*, *Sal ammoniacum nitrosum*, *Alcali volatile nitratum*, *Nitras ammoniaci*. Crystallorum forma, fluxu in igne facili, detonatione, quando prunis inspergitur, cum nitro vulgari concordat; at facilius longe soluitur aqua, fortius longe vellicat linguam, aëri opportunum humescit, prunis inspersum totum in auras auolat, cum calce tritum alcali volatilil odorem eructat.

FASELIUS (progr. de nitro semiuolatili egregio aduersus febres malignas atque exanthematicas remedio. len. 4. 1762. p. 6.) experientia nixus vsus huius salis a granis sex ad scrupulum dimidium vsque exhibiti, in febribus exanthematicis, vitae viribus nimis debilitatis et siue expellendo exanthemati, siue in superficie conseruando imparibus, perinde ac in malignis ad lotium pellendum commendat.

4. *Sal commune*, *Sal culinare*, *Sal*, *Alcali minerale salitum*, *Alcali minerale muriatum*, *Muria* (LINN. *Syst. nat. III. p. 260.*), *Murias sodae*, nunc solida forma ex terrae sinu erutum (*Sal gemmae*, *Sal fossile*, *Sal caeduum*), nunc ex aqua marina (*Sal marinum*), vel lacuum fontiumque (*Muria fontana*) salforum excoctum, modo purum fit, semper idem, saporis proprie falsi, aqua facile soluendum, et dissipata sensim leni eoque continuo calore aqua in crystallos cubicas

cubicas aggregatum delabens, quae prunis inspersae cum crepitu (*Sal decrepitatum*) in minora frustula diffiliunt, et cum aqua, ad crystallorum formam et pelluciditatem faciente, vtriusque huius dotis iacturam faciunt, aëri libero quando exponitur neque fatiscens, neque si, quod raro occurrit, omnino purum sit, humescens, a vitrioli oleo infuso vehementer excalescens plurimosque vapores ex cinereo albos acerrimos foetidos eructans. Modo purum sit sal, eius per aquam distillatam facta solutio neque ab infillato cinerum clauellatorum lixiuio, neque a terra ponderosa falis acido soluta turbatur.

Stimulando fibras, atque incidendo tenacem pituitam, sal commune, vulgatissimum nostrorum ciborum condimentum, digestionem alimentorum iuuat, eoque homines, perinde ac animalia domestica, quorum pabulo interspergitur, contra multos morbos munit, ex huius officinae labe ortum ducentes: Quum praeterea carnibus per annos conseruandis quotidie inferuiat, magnam ei inesse vim putredinem inhibendi facile colligas; refragantur tamen huic sententiae PRINGLI pericula, qui, (I. c. n. 496. art. 2. et 5.), nisi enormi copia, quam corpus ferre vix valet, ingestum, eo gradu hanc virtutem non exercere, vt medicus multum adiumenti sperare exinde possit, minori copia adiecta corruptelam potius arcessi, expertus est, vt valde probabile sit (I. LIND tr. on the scurvy. Edinb. 1753. 8. p. 86 sqq.), crebrum et quotidianum carnis salitae vsum ex praecipuis esse causis scorbuti,
nautis

nautis toties infesti, et si quando hominem (DIEMERBROECK de peste Arnh. 1646. 4. L.2.) a peste tutum praestitit, vix facultate putredini aduerfante id perfecisse.

Conuenit vero fal culinare facultate aluum ducendi (Medical transactions published by the college of physicians in London. London. 8. Vol. I. n. 4. p. 54 sq. GREDING ap. LVDWIG aduerfar. medico-practic. Lips. 8. Vol. II. P. 2. 1772. 8. n. 5. p. 314 sqq.) cum reliquis falibus neutris genuinis, vt tamen plurimis reliquis vehementius irretet, aestum, sitim, facilius quoque vomitum, ventriculi spasmos, ardorem etc. cieat, largiori paulo manu ingurgitatum: Praecellit autem aliis dotibus fal commune; ita siue aqua solutum, vt tamen vices huius per artem peractae solutionis supplere etiam possit aqua falsa natua seu marina seu fontium (FR. HOFEMANN medic. ration. syst. supplem. 1740. p. 84.) ad decem vsque uncias (GREDING l. c.) et libras adeo duas (Medical transactions l. c.), siue siccum quotidie, ieiuno adhuc ventriculo (HEBERDEN medical transactions Vol. I. RVSH medical inquiries and observations. Philadelph. 1789. 8. art. 11.) commissum exterminandis et necandis tum vermibus tum muscarum laruis, aliquando in ventriculo nidulantibus, egregie inseruit: Ipsam adeo epilepsiam forsan ex hac causa natam tribus quotidie per tres menses continuos falis communis cochlearibus deglutitis sublatam esse, testimonium exstat (*Landarzt. St. 12.*). Stimulo praeterea, quem in ventriculum exserit,
nimias

nimias humorum versus alias partes congestiones diuertendo, obseruante multoties perspicacissimo Americanorum medico RVSH (l. m. c. art. i.), in haemoptyseos accessu ipso, si cochleare eius aegroti porrigitur, adeo prodest, vt deglutito sale sanguis profluere desinat; eadem ratione adhibitum, tum Clar. MICHAELIS, tum Cl. SCHIPPEN et SCHIELES (apud Ill. RICHTER *chirurg. Bibliothek.* Vol. VII. p. 82 fqq.) testibus, et in hoc, et in aliis sanguinis fluxibus similis euentus exceptit.

Quum pituitam valide incidat, multaeque obstructions et viscerum et glandularum ab accumulata tenaci pituita pendeant, facile explices egregium successum, quem B. HIRSCHEL (*Berlinisch. Sammlung zur Beförderung der Arzneywissenschaft. etc.* Berlin. 8. Vol. IV. 1772. P. III. art. 2. p. 234 fqq.) in dissipanda lienis obstructione, male curatam febrem quartanam excipiente, a sale communi primis septem diebus ad duo, subsequenter septem ad vnum cochleare quotidie ingesto, expertus est, perinde ac illum, quem alii (v. g. *Landarzt* l. c.), Angli, teste Cl. HVNCZOVSKY (*medizinisch-chirurgische Beobachtungen.* Wien 8. 1783.) in scrophulis dissipandis, a cochleari minore per dies exhibito vidisse se testantur; ne dicam, et RONDELETIVM suo pulueri contra scrophulas adiecisse sale communi, et partem efficaciae, quam alio loco enarrandam tum aethiops vegetabilis, tum spongia vsta, tum aqua marina in scrophulis sanandis edit, huic salı deberi.

In

In lue bouilla, morbis ouium, praesertim a vermibus aut obstructionibus oriundis, perinde ac equorum morbis variis vsus huius salis commendat RAV (*Abhandl. der churfürstl. bayerisch. Academie der Wissenschaften*. München 4. Vol. I. 1763. P. II. art. 2. p. 170 sqq.).

At externo quoque multiplici vsu medicis inferuit sal commune: Homines lipothymia correptos, si ori infricetur, aqua suffocatos, si vniuersa corporis superficies per integras horas eo perfricetur, aut si homines isti in sale hoc calefacto cineribus aut arenae misto ad collum vsque sepeliantur, aëre vel vaporibus nociuis in asphyxiam delapsos, aut apoplecticos, si enematis et suppositoriis drachma eius vna, vel binae adiiciantur, stimulo suo saepe suscitatur; sunt qui vulnera, ab animalibus rabidis inflictâ hoc sale aqua soluto lauari iubent; alii (KALM Kongl. Svensk. Academ. Handling. Stockholm. 8. vol. 14. pro anno 1753. trim. 3. art. 3. PORTER et STRONG philosoph. Transactions. vol. 54. pro anno 1765. art. 27. p. 242 sqq.) sale hoc, searificatione praemissa, vulnere insperso homines a serpente crotalophoro fauciatos seruasse se testantur. Solutum in aqua sale palpebrarum tumores cysticos discussos fuisse perhibet DESHAIS GENDRON (*traité des maladies des yeux et des moyens et operations propres à leur guerison*. à Paris. 12. I. 1770.), tumorem oedematofum capitis infantum recens natorum LEVRET (*journal de medecine, chirurgie, pharmacie*. T. 37. 1772.); vna cum sapone aqua solutum ad cerumen aurium induratum emolliendum

F

et

et surditatem inde natam tollendam commendatur (Mémoir. sur les sujets proposés pour le prix de l'academie de chirurgie. à Paris. 8. T. IX. 1778.

Idem sal decrepitatione aqua sua orbatum aquosos humores trahit, hinc sacculus saepius renovatis inclusum et calidum scroto impositum in hydroceles medicatione, aliis partibus oedemate affectis commendatum a BOERHAAVIO (mater. med. p. 211.): Prodest porro vi sua discutiente, fomentis additum, in suffusionibus, cum pipere commistum vuulae prolongatae, nec desunt, qui cum oleo permistum et infricatum, aut cum oleo rosarum et camphora in cataplasmatibus formam redactum, podagricis membris applicari iubent: Alii ob vim exsiccantem sulphuri et aquae iunctum in morbis cutaneis, et scabie potissimum commendarunt. De aqua marina, quae partem suae efficaciae huic sali debet, alio loco dicetur.

PRAEPARATA.

Spiritus salis acidus. v. supra.

Spiritus salis dulcis. v. supra.

Alcali minerale. v. supra.

Sal mirabile Glauberi. v. supra.

5. *Sal ammoniacum, Sal armonicum, Alcali volatile salitum, Muria ammoniaca* (LINN. *Syst. nat. III. p. 262.*), *Murias ammoniaci.* Sapore acriori, quam qui in reliquis salibus neutris genuinis percipitur, perquam ingrato, humorem ex aëre attrahendo, cui per aliquod tempus

tempus exponitur, aquam, etiam frigidam, facillime subeundo, et si contusum prunis inspergatur, sine vlllo strepitu, fumi albi specie totum in auras auolando, cum vitrioli oleo infuso violenter efferuescendo et vaporem acerrimum ex cinereo album eructando, si cum calce teritur, odorem alcali volatilis emittendo, aquam fortem in aquam regis commutando, leui opera a reliquis salibus officinalibus distinguitur.

Parciori manu iam perfectum natura nobis subministrat hunc salem; occurrit tamen in montibus igniuomis, et stratis terrae incensis, quamuis rarius purus, quam aliis salibus, sulphure, ipsa interdum arsenici calce inquinatus: Plurimus arte paratus, olim ab Aegyptiis, quasi monopolium foret, exercita, adeo vt hodiernum multus alieno plane loco confectus, aegyptii nomine salutetur, nunc per omnem Europam diuulgata, et in Belgio, Anglia, Gallia, Heluetia, Germania frequenter celebrata, ita vt alii iique quidem pauciores via humida, alii, quemadmodum quondam Aegyptii, via sicca vel sublimatione procedant, et more Aegyptiorum salem in placentae formam compingant, fuliginis crusta vt plurimum cinctum.

Peccat tamen hic etiam per artem paratus sal non raro, nunc ratione partium illum constituentium, ita vt modo acidum, modo alcali dominetur, naeuo per notas supra memoratas facile detegendo, nunc immixtis variis alienis, sale communi, qui salem igne torquendo, decrepitatione se prodit, terreis, et a plumbeis vasis, in quibus

in nonnullis officinis ista fabricatio peragitur, ipsa plumbi calce, quae inquinamenta mox se manifestant, salem comminutum inspergendo cochleari ferreo candenti; genuinus enim sal totus auolat, impurus partes illas peregrinas relinquit, quae quoque, si terreae aut metallicae sint indolis, remanent, quando sal iis infectus aqua soluitur.

Sal hoc ammoniacum, inter omnia medicata facile princeps, interno aequae ac externo vsu mirifice stimulat, humores tenaces ac stagnantes egregie dissoluit, putredinem potentissime arcet.

Interno vsu iam dudum inclaruit, propter saporem maxime ingratum, et vim humorem attrahendi, quam potissimum exercet in salia, quorum crystalli aqua abundant, v. g. sal mirabile, tartarum tartarifatum, rarius pulueris forma, et, si quidem haec eligatur, nunquam iam dictorum salium confortio porrigendus, melius multo forma soluta propinatur, qua etiam sapor ille aegrotis toties detestatus facilius sine dispendio virium, v. g. succo liquiritiae inspissato mitigari potest.

Dosis, qua exhibetur, pro alio atque alio medici scopo, aegri sexu, aetate, conditione, morbi indole alia atque alia, vt a scrupulo dimidio ad drachmas duas, interdum singulis binis horis deglutiendas adscendat.

Primo igitur suo stimulo irritat ventriculum atque intestina, vt sordes inhaerentes tanto felicius exturbent, in stomachi ideo vitiis praedicatus praeprimis a FR. HOFFMANNO (Obersuat. physico-chemic.

chemic. felectior. L. II. Obf. 19. p. 184.), quibus certe medebitur, si quidem a torpore, aut accumulata in his partibus pituita tenaci prouenerint.

Insignis enim eius est vis in incidenda eiusmodi pituita, vt in vitiis digestionis (FR. HOFFMANN l. m. c.), morbis pectoris et vteri ab hac causa procedentibus, in febribus mucosis, biliosis, catarrhalibus, arthriticis, in suppressione fluxus muliebris, in ipsa viscerum abdominalium, mesenterii praefertim obstructione, et diuturnis illis malis, quae hanc toties comitantur aut excipiunt, e. gr. hydrope, chlorosi, morbo hypochondriaco inter palmaria medicamina iure meritoque referatur.

Quum febres intermittentes ex vno alteroue modo memorato fonte promanent, mirum non est, hunc falem infantibus a quinque ad quindecim grana, adultis a scrupulo vno ad drachmam vnam, siue solum (FR. HOFFMANN l. m. c. IACOBI nou. act. physico-medica Acad. Caes. Natur. Curios. 4. T. I. Norimb. 1757. n. 60. p. 237. BARCHVSEN Chymia. p. 420. LOESECKE mater. medic. Edit. VI. p. 107. TISSOT l. c. p. 275. § 31. §. 237.), solo forsan potu tepido solutum, aut cum rob vel syrupo quodam in bolum redactum, siue floribus chamomillae, extractis amaribus, cortice cascarillae (IACOBI l. c.), cortice potifimum cinchonae (W. W. MVYS diff. de salis ammoniaci praeclearo ad febres intermittentes vsu. Franequer. 1716. 4. W. I. FELS de sale ammoniaco eiusdemque vsu medico chymico ac curioso. Vitemb. 1726. 4. WERLHOF obseruation de febrib. Hanou. 1745. 4. p. 44. FR. C. MEDICVS *Sammlung von Beob-*

achtungen aus der Arzneywissenschaft. Zürich. 8. vol. I. 1764. p. 233 sqq.), qui eius consortio (MONRO l. c. I. p. 170.) multo fit efficacior, aut emetico praegresso cortici huic et rhabarbaro simul (HIRSCHEL *medic. Nebensf.* 1772. 8. p. 29. 73.), cremori tartari (MEDICVS l. m. c.) aut laudano liquido SYDENHAMI iunctum (CAVSLAND apud DVNCAN *medic. Commentar. for the year 1781. 1782. Vol. VIII. 1783. 8. fasc. 2.*), nunc in interuallo lucido, nunc breui ante febris accessum tempore e. g. horae spatio propinatum, modo ventriculus aegroti ferat, exhibitum, aliquando, fefellit vtique interdum spem medici e. g. TISSOTI. (MONROI ll. cc.), febres intermittentes, praesertim quartanas, vel pertinacissimas (v. LOESECKE l. c.) felicissime profligasse; non enim vomitum modo et aluum mouet, sed lotium quoque et sudorem pellit.

Stimulanti quoque et mucum incidenti eius facultati tribuas, quod rhabarbari aut ialapae pulveri iunctum (HIRSCHEL *berlinisch. Mannigfaltigkeiten, Vol. I.*) ad drachmam vnam vel duas exhibitum sal ipsam taeniam ex intestinis propulsare obseruatum fit.

Quum sale armoniaco addito sanguinem (v. TH. SCHWENCKE *haematologia. Hag. Comit. 1743. 8. p. 189.*) dissolui, experimenta extra corpus viuum instituta edocuerint, in febribus inflammatoris, nitrum non admittentibus, aliisque opem praestolatur; ita ad pleuritidem cum hepatis inflammatione complicatam sanandam salem ammoniacum cum gummi ammoniaco et extracto leontodontis officinalis

ficinalis aqua solutum multum fecisse, testis est HIRSCHTEL (*medic. Nebenst.* p. 57.). Inter optima referendum esse putredini aduersa remedia, PRINGLI (l. c. n. 495. art. 15. p. 480.) pericula extra corpus viuum capta loquuntur; hinc in febribus quoque putridis et malignis (HIRSCHTEL *medic. Nebenst.* p. 35.), iis potissimum, quas alui fluxus nimius, viresque aegroti prosternens comitatur (SCHMID de sale ammoniaco. Goetting. 1788.), sine vlla noxa eius vsui cedens, plurimum prodest.

Haec de interno salis ammoniaci vsu; at exterius quoque late patet. Dentibus affricatus hic sal mucum adhaerentem attenuat et abstergit, hinc cortice peruuiano iunctus praestans dentifricium: Naribus attractus tum stimulando neruos, tum mucum incidendo, fartam pituita tenaci membranam narium et faucium interiora vestientem concutit, et sternutatione excitata feliciter deplet, hac efficacitate in gangraenae quoque specie multum leuaminis afferens (JEANROI *hiloir. de la societé de medecine à Paris.* ann. 1782. et 1783.): Eodem, irritandi scilicet scopo, enematribus interdum quoque adiicitur, quibus asphyctici suscitantur: In necrosi ossium locis affectis inspersus, modo partes vicinae molliores contra eius acrimoniam bene muniantur, propter virtutem putredinis progressum inhibendi, partium infectarum ab integris separationem iuvando, teste THEDENIO, eximie prodest. Neque minor est eius potentia in partibus mollioribus gangraena aut sphacelo correptis a sanis separandis, in herniis incarceratis, in quibus metus gangraenae

aut sphaceli adest, si aut cataplasmaticis (BOERHAAVE mater. medic. sect. 438. 448.) adiiciatur, aut vino cum herbis aromaticis (SCHMUCKER *chirurg. Wahrnehmung*. Berlin und Stettin. 8. Ed. alt. P. II. 1789. p. 505.), aut aqua cum cortice chinae decocta (IDEM l. c. p. 502. 513. 514. 518.) solutus fomenti, ut plurimum frigidi, forma applicatur, in furunculis quoque gangraenosis efficax, si cum cortice cinchonae et unguento digestivo subactus adhibeatur (SCHOPPER apud SCHMUCKER l. m. c. P. I.)

Magna porro est huius salis, quam externo quoque usu exferit, vis discutiens; ideo gargarismatis et collutionibus toties additur, quas medici in angina pituitosa, inflammatoria et aliis imperant; ideo nunc mera aqua, nunc aqua et aceto (BELL system of surgery. Edinb. 8. Vol. V. 1787.), nunc aquae partibus viginti, vini partibus quinque, et aceti partibus duabus cum dimidia (VAN SWIETEN l. c. I. p. 550. 551.), nunc (SCHMUCKER l. c. append.) una cum aequali nitri pondere, octoginta aquae, et viginti quatuor aceti partibus solutus, vel cum aliis coniunctus, et fomenti specie adplicatus, in sugillationibus, contusiones (RICHTER *Anfangsgründe der Wundarzneykunst*. I. p. 210. IAEGER 50 *chirurgisch - practische Cautelen für angehende Wundärzte*. Francfurt. 1788. 8.), vulnera, sclopetis inflata (SCHNEIDER ap. RICHTER *chirurgisch. Biblioth.* Vol. XI. p. 155.), ossium fracturas, luxationes toties insequentibus aut comitantibus, in varicibus grauidarum, in tumoribus frigidis glandularum, artuum, aliis oedematosis et cysticis, in tumore et dolore

dolore herniae incarceratae (WILMER practical observations on herniae. London. 1778. 8.) imminuendo, in sanandis perionibus et inflammationibus, praecipue oculorum, testiculorum (WILMER cases and remarks in surgery. London. 1779. 8.) et mammarum tantopere commendatus; ideo cum plumbeis, et aceto coniunctus in fungo articulari (KIRKLAND l. c. II.), aqua communi (tres vnciae in aquae libra dimidia) solutus, aliquando cum aequali aquae a regina Hungariae denominatae copia permistus, et fomenti calidi specie toti mammae, follicite renouando, superimpositus, in stagnationibus lactis at tumoribus ab eius coagulo natis (JUSTAMOND account of the method pursued in the treatment of cancerous and scirrhus disorders and other indurations. London. 1780. 8.); ideo aceto et vini spiritu solutus, si praeterea punctio seroti accedat, modo testiculus ipse sit sanus, in medicanda hydrocele (KEATE cases of the hydrocele etc. London. 1789.) tam efficax.

Habet porro sal armoniacus cum nitro et sale mirabili communem eam dotem, vt, dum aqua et aquosis humoribus soluitur, magnum iis impertitur frigoris gradum; hinc solutio eius, tanto potentior, quanto recentior, in capitis doloribus, a nimia sanguinis caput versus tendente congestione oriundis, in apoplexia sanguinea, phrenitide, mania, capiti, in ophthalmia sanguinea, temporibus, in sanguinis ex vtero profluuiis nimis abdomini applicata multoties cum faustissimo euentu fuit.

Leni denique, qua pollet acrimonia inseruit (BELL l. m. c.) verrucis, quibus antea humectatis bis vel ter quotidie affricatur, sine dolore exedendis, aqua solutus, mundandis vlceribus, tollendis (PLENCK mater. med. p. 227.) faciei efflorescentiis, et, siue soluto in aqua sale lauentur partes affectae (PLENCK l. m. c.), siue (TISSOT l. c. p. 533.) inungantur vnguento, cuius partem constituit sal armoniacus, sanandae scabiei. Ranulae auferendae magis paria hodiernum prostant medicamina.

PRAEPARATA.

Sal ammoniacus depuratus, multis *Flores salis ammoniaci simplices*. Est sal, per solutionem in aqua a fuligine et reliquis, quae forte inhaerent, quisquiliis liberatus, pro interno vsu praeferendus. Praestat certe haec depuratio alteri, quae per sublimationem fit.

Flores salis ammoniaci martiales, *Flores martiales*, vel si loco scobis ferreae haematites in tenerrimum pollen comminutus cum sale ammoniaco sublimatur, *Flores salis ammoniaci haematifati*, nonnullis *Aroma philosophorum* siue *Aroph Paracelsi*, vel si colcothar vitrioli eius in locum recipiatur, *Ens veneris* BOYLEO dictum, *Ens martis* potius dicendum, non est nisi sal ammoniacum, frequentius sublimatione cum ferri scobe vel calce nativae aut arte facta, quam coctione ferro impraegnatum, sale armoniaco meraco, si notarum superius enarratarum rationem habeas, fatis adhuc simile, vt tamen color, magis minusue aurantius, sapor cum acrimonia adstringens, et gallarum infusum ab hoc sale nigre-

nigrescens ferrum inhaerens luculenter fatis prodant, vt igitur ex hac iam miltione vires salis ammoniaci coniunctas cum efficacia ferri salibus soluti iis inesse augurari possis, et in morbis, in quibus atonia fibrae contractilis cum humorum nimia spissitudine complicatur, in suppressione fluxus menstrui, viscerum obstructionibus pertinacissimis, multisque independentibus morbis, v. g. chlorosi, fluore albo, cachexia, morbo hysterico atque hypochondriaco, hydrope, febribus intermittentibus, praesertim quartanis, in quibus iam commendauit P. SPINDLER (observ. medicinal. ed. c. RAYGER Francof. 1691. 4.), multum ab eorum vsu continuato iure tuo speres. Ita v. gr. FR. HOFFMANNVS (medicin. ration. et systematic. T. IV. P. I. p. 367.) in febribus lentis ex viscerum abdominalium obstructione proficiscentibus commendauit; Cl. JUSTAMOND (l. c.) in fluore albo, quemadmodum etiam, qui tamen quassiae iungi praecipit, LETTSOM (memoirs of the medical society at London. 8. Vol. I. 1787.) et in ipso adeo mammae cancro, applicata simul extrinsecus tinctura ex aequali pondere salis ammoniaci et scobis ferreae cum vini spiritu rectificato parata, efficacissimos comperit hosce flores.

Exhibentur autem horum florum bis vel ter per diem bina, tria, decem grana, aut forma boli, aut cum gummi arabico (JUSTAMOND l. c.), vel gummirefinis in pilularum speciem redacta, aut, vocatur nunc *tinctura florum martialium*, *tinctura martis aperitiua*, multis nunc demum *Aroph Paracelsi*, flammeo colore conspicua, vini spiritu rectificato soluta; propinantur vero huius solutionis bis vel ter de die guttae decem ad viginti in aqua. Si

Si

Si flores isti per sublimationem parantur, superest in fundo vasis, materies, quae aëri opportuna deliquescit, et, si formam externam spectes, olei similitudinem refert, hinc *oleum martis per deliquium*, alias etiam *essentia martis per deliquium*, vel *lixivium martis* nuncupatum, si genuinam indolem respicias, vera ferri in salis culinaris acido fortissimo solutio, quae cum reliquis ferri et acidorum connubiis virtute sanguinem sistente concordat, ideo quondam a guttis duabus ad triginta ad sanguinis profluvia sistenda cum aqua ingesta; saepius tamen aegrorum spem sefellisse testatur RUST (de limitanda laude virtutis stipticae balsami rubri vulnerarii Dippelii et olei martis per deliquium. Goett. 1773.).

Sal volatile anglicum siccum (Pharmac. rational. ed. a PIDERIT. p. 282.). Mixtura ex cineribus clauellatis et sale ammoniaco sollicitè asseruanda ob alcali volatile continue auolans, oleo suaueolente instillato vt plurimum gratius redditum. Inferuit sua hac parte volatili naribus, temporibus admotum hysteriis et aliis animi deliquio, capitis dolore a pituita accumulata laborantibus. Vulneri profundius inciso saepius inspersum, et simul plurima aqua solutum potatum puellam a vipera commorsam seruauit (TRUDAINE in journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. XXIV. 1766. mens. Mart. n. X. p. 261.). Membris rheumatismo laborantibus aut oedemate dolente affectis, aegri insuper humoribus spissis et corruptis, vel solidis debilibus, impositum, efficax expertus est alcali volatile ABILDGAARD (collect. soc. med. Havniens. Havn. 8. Vol.

Vol. II. 1775. p. 265.); mixturam ex fale ammoniaco et dupla portione cinerum clauellatorum in variis tumoribus dolentibus NOSE (Nov. act. Acad. Caes. Nat. Curios. Vol. VIII. p. 59. 60.).

Spiritus salis ammoniaci simplex, Spiritus salis ammoniaci aquosus, Spiritus salis ammoniaci volatilis urinosus, Spiritus salis ammoniaci tartarizatus, Spiritus salis ammoniaci efferuescens, Spiritus salis ammoniaci aëratuſ, Carbonas ammoniaci. Odorem ſpirat maxime penetrantem, acrem, minus gratum; aëri libero expoſituſ totuſ in auram auolat, viridem cupri acidis ſoluti tinctum in caeruleum conuertit, cum acidis ſalia gignit, quae prunis inſperſa fumi albi ſpecie aſſurgunt, ab hiſ inſtillatiſ violenter efferueſcit, ceteroquin cum alcalibuſ reliquiſ (p. 58. 59.) conuenit, niſi forte veliſ, acrimoniam eiſ eſſe maiorem.

Huiuſ ſpirituſ ingenuſ proſecto eſt efficacia: Quamuiſ alcali volatile, ex corporibuſ putridiſ impetrandum, olim medicuſ in eam opinionem induxerit, vt putarent, putredini fauere, PRINGLI l. c. n. 495. p. 485 ſqq. n. 469. p. 525 ſqq.) tamen experimenta euidentiffime oſtendunt, potentiuſ reſiſtere, quam multa acida: Quamobrem aciduſ correctuſ in ipſa febre petechiali, pulſu debili aliſque viriuſ vitaliuſ proſtrataruſ indiciiſ iuuentibuſ commendauit MONRO (Account of the diſeaſeſ moſt frequent in the britiſh military hoſpitaſ in Germany. London. 1764. 8. p. 1 ſqq.), et MAIAVLT (Recueil d'obſeruatiouſ de medecine, chirurgie

urgie et pharmacie etc. à Paris. 8. T. V. 1756. n. 2. p. 25.) aura ex mistura huius spiritus cum vini spiritu aqua et melle inspirata anginam tonsillarem gangraenosam feliciter sanari comperit: Inter remedia gangraenae aduersa retulit quoque FR. I. WOHLLEBEN (diff. de gangraena generatim, et in specie de illa, quae a decubitu oritur. Vindob. 1777. 8.).

Acidum perinde domat ac alia salia alcalina, hinc venenis acida acrimonia infestis deglutitis, aut acido praeternaturali in primis viis dominante, nisi febris obstet, egregium remedium: Sanguinem porro, et pituitam praepremis valide attenuat, huius excretionem ex pectore et primis viis promouet, ideo in morbis pectoris et chronicis digestionis vitiis ab accumulata tenaci pituita natis nullaque febre stipatis, efficax, tanto magis, si, quod crebro contingit, altera malorum eiusmodi causa in torpore fibrae vitalis lateat, quae vt officio suo rite perfungatur, tali stimulo indiget: Spectat quoque ad remedia efficaciora, sudorem et lotium pellentia, hinc in rheumatismis, et ischiade praefertim, aliquando salutaris (DU MONCHAU journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. XII. 1760. mens. Maio. n. 14. p. 467 sqq.), a nonnullis in ipso febris intermittens frigore ad aliquot guttas vasculo theae infuso repleto instillatus, commendatus.

Iniungit tamen summa huius spiritus acrimonia maximam in vsu eius interno circumspectionem; optime porriguntur eius guttae triginta ad quinquaginta aqua frigida aut infuso theae calido temperatae.

Sed

Sed eadem acrimonia, quae bonum quemuis medicum ab vsu huius spiritus interno interdicat, vbi fibrae nerueae reliquaeque nimis agitatae, sanguinis circuitus nimium concitatus, vasa vltra modum repleta sunt, eximie prodest vsu externo; naribus admotus, infra nares, ad tempora, carpos, scrobiculum cordis, spinam dorsi frictione adplicatus, in hominibus animi deliquium passis, vel vaporibus aërisue generibus nociuis, potissimum acidis, proximo mortis periculo expositis, membro affecto siue solus, siue cum oleo quodam vnguinoso (*linimentum volatile* tunc audit), siue cum camphora, sapone et vini spiritu subactus, aut superimpositus, aut frictione adplicatus, in paralyfi, debilitate, rachitide, arthritide, rheumatismo, tumoribus inflammatorijs, lymphaticis, aliisque glandularum, abdominis quoque hydropicis.

Quod a praeparatione huius spiritus remanet, largitur, si aqua solutum, per leuem calorem superfluo primum humore orbatum, tum autem frigori exponitur, crystallos salis a *Syluio digestiui* vel *febrisfugi*, ab alijs etiam *salis communis regenerati*, vel *spiritus salis coagulati*, vel *alcali vegetabilis saliti*, vel *muria-tis potassae* nomine insigniti, quod, vti reliquis dotibus, ita etiam efficacia salutaris proxime accedit ad saltem communem, nisi velis, paullo maiori pol- lere acrimonia, ea tamen non tanta, vt in debel- landis febribus prae alijs salibus neutris genuinis no- tabilem mereatur praerogatiuam, et ammoniaco sit superior.

Spiritus

Spiritus salis ammoniaci calcarius, Spiritus salis ammoniaci cum calce viua, Spiritus salis ammoniaci causticus, Spiritus salis ammoniaci ad extra, Alcali volatile purum, Alcali volatile causticum, Alcali volatile fluor, Ammoniacum purum. Plurimis dotibus congruit cum spiritu salis ammoniaci simplici, vt tamen cum acidis instillatis non efferuescat, odore magis penetranti, et generatim maiori longe (igneam fere dixeris) acrimonia polleat, ideo a medicis olim externo tantummodo vsui destinatus, quo omnino spiritum simplicem multum praecellit, et quum cum acidis congregiando multum eructet aërem, in subigendo acido, ventriculum obsidente, modo aqua satis temperatus, minori cum molestia aegroti adhibetur.

Hic praefertim spiritus, tum vulneribus instillatus, et in spleniis saepius eo humectatis impositus, tum simul ad duodecim et quadraginta vsque guttas mane vel repetitis vicibus per diem, aqua vel potu calido multum temperatus deglutitus homines ab animalibus rabidis (TRIGUERRE apud SAGE analyse chymique des trois regnes de la nature. I. p. 283. ENAUX et CHAUSSIER methode de traiter les morsures des animaux enragés et de la vipère etc. Dijon. 1785. 8. HERVET journal de medecine, chirurgie etc. T. LXII. 1784. Decembr. COLOMBIER ibid. T. LXV. 1785. Octobr. LE ROUX memoir. de la societé de medecine à Paris. Vol. II.) aut serpentibus venenatis (LEPECHIN *Reif.* Vol. II.), bero potissimum (ENAUX et CHAUSSIER l. c. MARTIN recueil periodique d'observations de medecine etc. T. IV.

T. IV. 1756. mens. Iun. n. 2. p. 412. BAJON journal de med. etc. T. XXXIII. 1770. p. 146. SCOPOLI traduzione di ditionario chemico di MACQUER. Venez. I. 8. 1784. p. 265.) quamvis contra vulnera ab hoc inflicta sine fructu spiritu isto vsum se esse testetur F. FONTANA (opusc. scientific. etc. p. 177. sq. et *über das Viperngift etc. aus dem Französischen übersetzt.* Berlin. 4. 1787. Vol. I. p. 228.) et ipsa naja (WILLIAMS asiatical researches etc. II. p. 323.) morsus feruasse visus est.

In cancro quoque, vlceribus venereis et aliis malignis externo simul et interno vsu a drachmis duabus ad vnciam vsque de die exhibitus, multa tamen aqua dilutus commendatur a VAN WY (Heelkundige Mengelstoffen. Amsterdam. 8. P. II. fasc. 2. 1786. et *nieuwe Manier van Cataract- of Staarfnyding etc.* Arnhem. 1792. 8.); vlcus pertinax in regione malleoli serpens et crebro rediens eius vsu externo sanatum vidit POTHONIES (Journal de medecine, chirurgie etc. T. LXII. Octobr. 1784.); ad sanandum quoque vlcus cancerosum multum contulit (LA CHAPELLE l. c.). Quatuor aquae partibus diluto periculosa sanguinis profluvia celerrime et felicissime inhibuit LA PIRA (Memoria sulla forza dell' alcali fluore per fermare l'émorragia de' vasi arteriosi e venosi. Neapol. 8. 1793.).

Quum indole magis volatili praeditus sit, quam quidem spiritus salis ammoniaci simplex, externo vsu huic vtique praecellit, et, quum congregiando cum acidis, nullum dimittat aërem, in debellando aut veneno aut alio praeternaturali primarum via-

G

rum

rum acido, his praesertim vel debilitatis vel dolentibus, modo abundante aqua diluatur, praestat.

Quod a praeparatione huius spiritus superest, aqua solutum, traiciendo per chartam griseum a superflua terra liberatum, et humore superabundante per lenem calorem sensim expulso exhibet crystallos siue *salem*, qui olim *ammoniacus fixus*, hodie *calx salita* vel *urias calcis* audit, facile distinguendus a sale ammoniaco, eo quod carbonibus inspersus nequam in fumum abit, cum calce tritus nullum odorem emittit, a sale communi, quod igni expositus non decrepitat, sed facile liquatur, aëri expositus facillime deliquescit (vocatur tunc *oleum calcis*), et, si soluto per aquam puram sali lixiuum cinerum clauellatorum, aut, vitrioli, quod appellant, oleum instilletur, lactis tenuioris faciem assumit.

Conuenit hic sal, si extrinsecus applicetur, virtute discutiente, si enematibus adiciatur, vel maiori paulo dosi ventriculo ingeratur, facultate aluum laxante, vermes in intestinis nidulantes expellente, lotium mouente, cum plurimis salibus neutris genuinis; et superat haec, fide III. FOUCROY (Histo. de la societ. de medecin. à Paris. T. V. p. 268-274.) virtute pituitam incidente et resoluente, vt in morbis, ab accumulata tenaci pituita natis, e. g. pectoris, asthma humido, serophulis, in quibus grana duo ad sex infantibus propinata eximiam exercere vim testatur quoque SCHRAVD (apud EYREL *medicinische Chronik*. Wien. 8. Vol. II. 1793. fasc. 3. n. 2.), in obstructionibus mesenterii egregios

gios eius effectus experiretur; crystallos ipfas linguae post leues apoplexiae insultus paralyticae impositas multo quoque cum fructu tentavit Ill. FOURCROY. Eo tamen scopo porrigere nunquam maiori dosi oportet hunc salem, quam drachmae vnus, infantibus scrupuli medii vel integri pondere, aliquoties tamen per diem repetito; optime exhibetur aqua copiosa dissolutus, euitando tamen, dum adhibetur, sollicitè vsu omnium tum alcalinorum, tum salium neutrorum aut vitrioli aut vegetabile quoddam acidum continentium.

Spiritus salis ammoniaci sulphureus, Spiritus fumans Beguini, Tinctura sulphuris volatilis, Hepar sulphuris volatile, Sulphur ammoniaci, non est, nisi spiritus salis ammoniaci calcarius, sulphure impraegnatus, tinctu flauo, odore tetro, ab instillato quocunque acido, quo simul eius pelluciditas turbatur, adhuc grauiori, ad foetorem ouorum putridorum accedente, facile ab illo simplici discernendus.

Hunc spiritum tribus partibus spiritus vini quam maxime depurati mistum (vocabat nunc *liquorem antipodagricum*) ad triginta et quadraginta guttas deglutendum tanquam potentissimum medicamen sudorem mouens, et, addita adhuc camphora, pedibus inungendum tanquam praestantissimum remedium dolores podagricos mitigans enixe commendauit FR. HOFFMANN (Observat. physico-chemic. selectior. L. II. obl. XXXI. p. 228.).

G 2

Spiritus

Spiritus salis ammoniaci vinosus, Spiritus salis ammoniaci dulcis, Spiritus salis ammoniaci, Spiritus volatilis vinosus. Siue sola mixtione, siue distillatione, siue cum cineribus clauellatis, siue cum calce paratus sit, acrimonia quidem inferior simplici, suauitate prior, vini quippe spiritu temperatus; ideo in casibus, qui meracum alcali non postulant, vsu interno magis vulgatus; gargarismatibus aut cataplasmatibus instillatus in angina inflammatoria efficacissimus (SCHNEIDER I. m. c. p. 157 sq. SOUQUET journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. LXXIV. 1788. Jan.).

Spiritus salis ammoniaci succinatus, Aqua S. Luciae, Eau de Luce spiritus salis ammoniaci succini oleo impraegnatus, tam virtute spasmos sedante, quam odore huius olei imbutus, et tum eo, tum lactis simili facie externa a praegressis facili opera dignoscendus, cum quibus, si virium generalium rationem habeas, congruit.

In deuincendis venenis animalibus primariam sibi famam comparauit hic spiritus: Ita Cl. DARLUC (Journal de medecine, chirurgie etc. T. XIV. 1760. mens. Apr. n. 2. p. 299.) puerum duodecim annorum a veneno rabido morsum, adhibitis simul externis remediis, guttis aliquot huius spiritus, singulis binis horis ingestis, ab hydrophobia se praemuniuisse refert, et tum canes (DEFAY la nature considerée dans plusieurs de ses operations. Paris. 1783. 8. p. 124, 125. alii Journal de medec. chirurg. etc. T. XXIV. p. 535-537.), tum homines (JUSSIEU histoir. de l'Académ. des scienc. à Paris. ad ann.

1747.

1747. observ. anat. n. 2. LE BRUN journal de medecine, chirurgie etc. T. XVIII. 1763. mens. Febr. n. 5. p. 150. TRUDAINE ibid. T. XXIV. mens. Mart. n. 8. COSTE ibid. T. XXXIII. p. 524. SONINI ibid. 1778. mens. Aug. BERTIN et MORAND *specificum viperæ morfu antidotum Alkali volatile*. Paris. 1744. MARTIN *recueil periodique d'observat. de medec. etc.* T. IV. p. 412 sq. WRIGHT apud DUNCAN *medical commentar. for* 1788. Edinb. Dec. II. Vol. III. 1789. J. ALEXANDER ibid. for 1789. Vol. IV. 1790.), a serpentibus virulentis, bero potissimum, sed ipso adeo crotalophoro (*Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc.* T. XXIV. p. 533 — 537.) fauciatos, guttis duabus ad sex singulis horis aut bihoriis cum aqua aut vino ingestis, et vulnere simul eodem illito et fomentato, fausto omine se servasse, alii: *Spem tamen medici fefellisse hoc etiam remedium, quo binos ante homines cum sanitate in gratiam redeuntes viderat, testatur BAJON (Nachrichten zur Geschichte von Cayenne und dem französischen Gujana, aus dem Franzöf. 8. Erfurt. P. II. 1784. p. 123 - 125.)*.

Naribus admoto hoc spiritu insultum tussis conuulsivæ propulsatum asserit DOUGLAS (*Medical observat. and inquiries by a Societ. of Physicians at London. Vol. VI. 1784. 8.*).

Spiritus salis ammoniaci foetidus, Spiritus volatilis foetidus, est spiritus vinosus salis ammoniaci, distillatione cum assa foetida, huius oleo, foetore, viribus spasmos sedantibus imbutus.

G 3

Spiritus

Spiritus salis ammoniaci anisatus, grato anisi, cuius oleo distillatione imbutus est, odore a praecedentibus discrepans, ceterum ad spiritum vinosum proxime accedens, ideo in morbis pectoris et ventriculi, a mucō tenaci oriundis, his anteponeendus. Prostat in nonnullis officinis simili modo paratus iisdem viribus pollens

Spiritus salis ammoniaci foeniculatus.

Sal volatile oleosum angelicae est spiritus salis ammoniaci vinosus repetita distillatione oleo in radicibus angelicae habitante impraegnatus.

Sal volatile oleosum, Spiritus salis ammoniaci aromaticus non est nisi spiritus salis ammoniaci vinosus distillatione cum pluribus aromatibus peracta eorum oleo aethereo imbutus, inde gratissimum quidem odorem nactus, et aegrotis siue externo siue interno vsu minus fastiditus, at interno certe multo magis excalesciens, hinc in multis casibus extimescendus. Eius tamen, singulis binis horis ad guttas sex in ptisana exhibiti, vsu feminam septuaginta et vnus annorum hemiplegia dextri lateris laborantem sudore excitato quarto die sanauit DE LA CHERNE (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie. T. XIX. 1763. mens. Sept. n. 6. p. 260.).

Sal volatile oleosum Syluii est spiritus salis ammoniaci vinosus, quo plura olea aetherea a vegetabilibus iamiam separata, dissoluta sunt, priori itaque similis.

Spiritus

Spiritus volatilis aromaticus (Pharmacop. Edinb. p. 84.), *Spiritus volatilis oleosus*, *Spiritus salinus aromaticus* est spiritus salis ammoniaci vinosus sola commixtione rorismarini et corticum limoniorum oleo aethereo imbutus, mox praegressis ergo viribus et gratia similis.

Linimentum volatile saponis, species, ex conubio spiritus salis ammoniaci cum recenti oliuarum aut amygdalarum oleo nata, spissitudine linimentum referens, externo vsu, siue inungatur, siue partes affectae eo fomententur, in tumoribus arthriticis, rheumaticis, inflammatoriis, hydropticis, et aliis, etiam glandularum et viscerum, angina, pleuritide, colica flatulenta, tympanitide praestantissimum discutiens, cuius vis addita camphora, vel oleo cornu cerui, vel animali Dippelii augeri adhuc potest. in paralyfi, si quidem, addita forte cantharidum tinctura (MELLIN l. c. p. 315.) membris ea percussis illinatur efficacissimum stimulans.

6. *Borax*, *Borax Tincal* (LINN. syst. nat. III. p. 259.), *Borax depurata*, siue vulgatori arti termino *rasinata* aut *veneta*, sapore debili, difficiliori paulo in aqua solutione, crystallorum transversim subtiliter striatarum claritate et determinata figura, facilimo in igne eoque cum spuma contingente fluxu, et tardiori paulo, si aëri exponatur, fatiscencia, a reliquis salibus, et ab alcali praesertim minerali, ad quod proxime accedit, a reliquis salibus neutris genuinis praedominio alcali discrepat, quod varii vegetabilium

colores saturata et calida eius in aqua solutione tentati manifeste produunt.

Olim emmenagogi titulo celebris, et, teste Clar. STARCKE (*Einrichtung des klinischen Instituts etc.* Iena. 1782. 4.), qui magnesia^e albae et nitri aequali portione temperato et lochia, et fluxum menstruum pelli, et partus dolores mirifice subleuari asseuerat, prouti nuper demum (apud Cl. STARCKE *Archiv der Geburtshülfe.* Vol. IV. fasc. 3. 1792. n. 8.) ad promouendos deficientes partus dolores boracis scrupulos duos aqua dissolutos commendauit LOEFLER, efficax sal, hodie rarius adhibetur: Sunt tamen inter recentiores nonnulli (GOOCH et VERYST. *Verhandelingen van het Maatschappy te Haarlem.* P. XXI. et STARCKE *Einrichtung etc.* l. m. c.), qui, praeceunte BISSETO (*Essay on the medical constitution of Great-Britain.* 1763. §. 116.), magnam eius in aphthis, praesertim infantum, aliisque oris interni et linguae, ipsis adeo venereis et scorbuticis malis sanandis vim experti sunt: Exhibentur autem tunc scrupulus aut scrupuli bini, vel aqua soluti, vel cum quatuor partibus mellis rosarum aut syrapi mororum subacti. Sedecim aquae rosarum partibus soluta borace lotam cutem laeuigari, naeuos et maculas deleri, cum altheae aut cerussae vnguento subactam refrigerare et sanare (l. m. c.) asserit STARCKE: Eandem solutionem partibus affectis illitam et ano simul iniectam haemorrhoidum caecarum dolores mirifice lenire; boracem denique cum axungiae porcinae aequali portione subactam scabiem et lichenes sine noxa pel-
lere expertum se esse testatur (l. c.) LOEFLER.

7. Sal

7. *Sal thermarum Carolinarum* proxime accedit ad sal mirabile, vt a multis cum eo confundatur, differt tamen leui alcali mineralis praedominio, quo quidem id efficitur, vt sale mirabili potentius mucum incidat, tenacem resoluat, obstructions ex eo natas referet, digestionis et respirationis vitia ex accumulata pituita prouenientia feliciter sanet (FR. HOFFMANN opusc. medico-practic. Hal. 4. 1736. Dec. 2. Diff. 2. §. 12 sq. p. 330 sq. FR. H. BRÜCKMANN *Bemerkungen auf einer Reise nach dem Karlsbad.* Braunschw. 1785. 8. p. 28 sq. KLAPROTH *Untersuchung der Mineralquellen zu Karlsbad.* Berlin. 1790. 8. p. 48 sqq.).

b. SALIA NEVTRA SPVRIA.

Sunt salia ex acidi cum terra aut metallo quodam connubio progenita, quorum facta per aquam purissimam solutio limpida saturata salis lixiuiosi additamentum perferre sine pelluciditatis iactura nequaquam potest. In aliis igitur terrae, in aliis metallicae cuidam calci iungitur acidum.

a. SALIA NEVTRA TERRENA.

Facile distinguuntur a metallicis, quod, modo ab omni aliena labe pura sint, facta eorum in aqua pura solutio ab instillato gallarum infuso vel rite parato sanguinis lixiuio haud mutatur, et sedimentum per sal lixiuiosum ex ea praecipitatum in globulum metallicum conuerti nulla arte potest.

G 5

I. Sal

I. *Sal amarum, Sal anglicum, Sal catharticum anglicum, Sal ebshamense, Sal epsomienſe, Amarum genuinum* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 265.), *Magnesia vitriolata, Sulphas magnesiæ*, ex vitrioli acido et magnesia alba conflatum, facili cryſtallorum pellucidarum formatione, earumque, si ignis vim experiuntur, liquatione, quodammodo etiam sapore ad sal mirabile accedit, faciliiori tamen multo in aqua, etiam frigida, solutione, sapore et virtute minus refrigerante, porro solutione, quamvis per aquam purissimam peracta, ab instillato quocunque sale lixiuioso turbanda, leui opera discernitur, vt mirum sit, tam diu cum sale mirabili fuisse confusum, et adhuc dum subinde confundi.

Si genuinum fit (neque gypſo inquinatum), totum, et facillime quidem, aquam, etiam frigidam, subit, neque, nisi sale ammoniaco aut magnesia salita, quod utique in venali vulgo sale anglico fatis crebro obtingit, contaminatum, aëri externo obuuium, deliquescit, sed cum pelluciditatis dispendio sensim in pollinem album fatiscit.

Etsi plurima pars salis salutarem in finem adhibiti artis auxilio ex muria salis communis et ferri vitriolo parte sui acidi iam exuto (FR. HOFFMANN obseruat. physico-chemic. selectior. L. II. obs. 18. p. 180. FERBER *neue Beytr. zur Mineralg. verschied. Länder, nebst Nachr. von einigen chymischen Fabriken. Mielau.* 8. Vol. I. 1778. p. 433.) paratur, proſtat tamen plurimus natiuus tum aqua solutus in aqua maris multorumque fontium saliorum, potissimum
in

in aquis Bohemiae amaris, ex quibus *Sal Sedlizenſe* et *Seidſchützenſe* excoquitur, quod, ſi genuinum ſit (FR. HOFFMANN opuſc. phyſico-medic. P. II. n. 6. p. 300 ſq. HOPPE *chemiſch. Annal.* 1788. Vol. II. p. 233. FR. A. REVSS *ibid.* 1791. Vol. II. p. 28 ſq.), vera eſt magnesia vitriolata, tum ex rupibus ſubalpinis v. g. Pedemontii, Sabaudiae, Heluetiae. Rhaetiae, Salisburgi (STORR *diff. de fale alpino.* Tubing. 1784. 4.) aliisque rupibus et ſaxis v. g. Longobardiae, Croatiae, Bohemiae (F. A. REVSS *l. c.* 1786. Vol. 2. p. 314.), Thuringiae (GREN *neueſte Entdeck. in der Chemie.* Vol. VI. p. 150.), Angliae (BROWNRIGG *philof. Transact.* Vol. 64. P. II. p. 481.), et Normanniae (MONNET *Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. Handl.* Vol. 35. p. 333.), potiſſimum argilloſis e. g. Hetruriae (MASCAGNI *dei lagoni del Senefe e del Volterrano.* Siena. 1779. 8.), Hercyniae (ILSEMANN *chemiſch. Annal.* 1789. Vol. 2. p. 199 ſq.), Thuringiae (GOETTLING *neueſte Entdeckungen in der Chemie.* Vol. 6, p. 90.), et Bohemiae (F. A. REVSS *Orographie des böhmifch. Mittelgeb.* p. 108.), et gypſo e. gr. Hispaniae (PROUST *Beytr. zu den chem. Annal.* Vol. III. p. 466.), Pedemontii (LA METHERIE *journal de phyſique.* 1788. p. 309.), et Thuringiae (FR. HOFFMANN opuſc. *medico-pract.* Hal. 1736. 4. Dec. II. *Diff.* 1. p. 310. FVCHS *chemiſche Verſuche mit einer grauen ſalzigen Erde, welche bey Iena gefunden wird, und dem daraus ausgelaugten Salze.* Ien. 1788. 8.) efflorefcens.

Eſt autem huic ſali vis leniter aluum ducens, vt vel in iis caſibus, qui alia eiſmodi ſalia non admit-

admittunt, aut quibus non sufficiunt, tutam omnino efficaciam exserat, et hypochondriacis, hysteriis, irritabili nimis fibra, ileo, hernia, praesertim incarcerata, colica pictonum laborantibus proficiat: Quarta parte cremoris tartari temperatum, et ter per diem ad drachmam vnam exhibitum ipsam tæniam in intestinis nidulantem debellasse fertur.

Propinatur alias per cochlearia falis drachma vna, binae, vncia dimidia, etiam integra, vt plurimum aqua, vel communi, vel saporis gratia, aquae menthae piperitae partibus tribus vel integra libra soluta, nonnunquam manna et oleo vnguinoso temperata, vel cum oui vitello et gummi arabico subacta.

Quicquid decantatus (B. SEMLER *von üchter hermetischer Arznei an H. Bar. Leop. HIRSCHEN. Lipsf. 1786. 8.*) liquor, sub specioso titulo *Luftsaltzwasser* credulis venditus, vnquam salutarium virium exseruit, id eidem sali amaro potissimum debere, sana chemia (KARSTENS *physisch-chemische Abhandl. durch neuere Schriften von hermetischen Arbeiten und andere neue Untersuchungen veranlaßt. Hal. 8. Fasc. I. 1786. n. 1. I. C. I. MEYER chemisch. Annal. 1787. Vol. I. p. 11.*) docuit.

2. *Sal amarum muriaticum* (LINN. *Syst. nat. III. p. 265.*), *Magnesia salita*, *Murias magnesiae*, amaritiae et virtute aluum mouendi praecedentem salem multum superat (HAHNEMANN ap. MONRO l. c. I. p. 154.), difficulter crystallorum formam adsciscendo, ad aëris contactum facile deli-

deliquescendo, ab oleo vitrioli affuso violenter effuerescendo, facile discernendum, haecenus a medicis vix adhibitum, nisi velis, magnesia vitriolatae vulgo venali creberrime, aquis quoque amaris aliisque medicatis inhaerere.

3. *Alumen* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 267.), *Argilla vitriolata*, *Sulphas aluminaris*, ex acido vitrioli, et terra aluminari, siue, vt alii propter constantem eius in argilla praesentiam appellare gestiunt, argilla conflatum, sapore austero et ob praedominans acidum manifeste acido, crystallis claris, duris, tardius, si aëris contactui exponantur, fatiscuntibus, aqua difficulter soluendis, igne primum leni aquae instar fluentibus, mox in spumam quasi candidam conuersis, et massam spongiosam albam violentissimo igne acido omni orbendam, nequaquam iterum liquandam, relinquentibus.

Licet natura iam hinc inde offerat satis purum alumen, natiui, aut, quia saepius texturam fibrosam ostendit, *plumosi* nomine olim a medicis quoque adhibitum, plurima tamen eius pars ex terris, lapidibus, pyritis, quibus aut ipsum, aut partes illud constituentes inhaerent, artis auxilio excoquitur, vt plurimum tamen ferri calce magis minusue inquinatum, quae magis liberum *alumen romanum* a tinctoribus praefertur, diluta rubedine ab alio alumine discrepans, quod, nisi cobalti calce tinctum, aut bolo illita fucatum sit, colore omni caret.

Quam

Quamuis paulo difficilius, genuinum tamen alumen totum aqua dissoluitur, quod si bulliens cum pulvere aqua eius aliquid relinquat, terra quaedam peregrina contaminatum esse colliges; genuini quoque aluminis crystalli per omnem compagem eandem et tincturam et pelluciditatem monstrant, quum alumen bolo rubens intus omni colore orbum sit.

Aluminis virtus roborans, constringens, humores cogens, putredini aduersa eius usum tam externum, quam internum medicis iam dudum commendauit.

Exhibetur vero alumen interne pondere quinque ad viginti vsque granorum, interdum aliquoties per diem repetito praebio, aut pulueris forma, addito, vt stimulus, quem excitat, infringatur, saccharo, quod saporem simul minus ingratum reddit, aut gummi arabico, aut spermate ceti, vel, si dolores vrgeant, opio, vel, si febribus intermittibus opponatur, chamomillae floribus (CRELL ap. BALDINGER *Magazin für Aerzte*. fasc. 7. p. 652.), aut aequali nucis moschatae (KLAUNIG *nosocomium charitatis s. historiarum medicarum obseruationes*. Vratislav. 1718. 4.), aut vna cum nuce moschata aequali nitri copia (ERTMÜLLER l. c. p. 277. b.), aut praeter nucem moschatam bolo (BOERHAAVE aphorism. de cognosc. et curand. morb. §. 768.), aut cinchonae cortice (LIND *essay on diseases incidental to Europeans in hot climates*. London. 1768. 8. p. 304.), aut loco vtriusque myrrha, chamomillae floribus et sale absinthii (MEAD *oper. omn.* L. II. p. 47.), aut canella alba et succo catechu, vel, si praesertim sanguinem sistendi ergo porrigatur,

tur, (*Pulvis stypticus*) gummi kino (Pharmacop. Edinburg. Ed. cura BALDINGER. alt. p. 115.), aut sanguinis draconis parte dimidia, aut cum posteriori (*Alumen tinctum, draconisatum*) memorata ratione in pilulas redactum (ADR. MYNSICHT thesaurus et armamentarium medico-chymicum. Francof. 1675. p. 29. A. HELVETIUS traité des pertes de sang de quelqu' espece, qu'elles puissent être, avec leur remede spécifique, et une lettre sur la guérison du cancer. Paris. 1691. 12), aut decocto centaurei minoris (I. HARTMANN praxis chymiatrica. Lips. 1633. 4.), aut, addito liquiritiae succos inspissato (B. FR. OSIANDER *Denkwürdigkeiten für die Heilkunde und Geburtshülfe*. Goetting. 8. Vol. 1794. fasc. 2. p. 360.), donec grate acidum saporem nacta fuerit, vitrioli spiritu, meraca aqua (MÜLLER *diff. de solutione aluminis vitriolata* Giesf. 1757. 4.), aut lactis sero (*Serum lactis aluminosum*), ita vt librae lactis in aheni bullientis aluminis in puluerem contusi scrupulus ad drachmam vsque iniiciatur, et natum sic serum per linteum traiciatur (MEAD l. m. c. p. 48.), solutum, aut ustum, vel cum oxymelle simplici commistum atque aliquot spiritus salis ammoniaci guttis temperatum (BISSET *medical constitution of great Britain*. p. 255.), vel aceto humectatum et denuo in crystallorum speciem redactum (GLASER *chymischer Wegweiser*. p. 262.). Cauendum tamen, ne interno vsu aluum constipet, qui quidem effectus enematibus iniectis praeuerti potest, aut nimis diuturno fibris rigorem inducat.

Tempestiuo et moderato vsu prodest alumen in omnibus morbis, fibrarum relaxationi, humorum
resolu-

resolutioni natales suos debentibus: Et primo quidem in debilitate ventriculi atque intestinorum, alvique profluviis, etiam epidemicis, quae aut ex ea oriuntur, aut eam relinquunt, modo, posteriori in casu, morbifera materies follicite prius euacuata fuerit (P. AEGINETA Oper. cum comment. 10. GVIN-TERII Andernac. L. 7. p. 464. ZAC. LVSITANVS de prax. medica admirabili. P. II. L. vlt. p. 623. ADR. MYNSICHT I. m. c. D. MONRO account of the diseases of military hospitals. p. 256. ADAIR medic. commentar. of a societ. of physicians at London. for 1783. 1784. n. 2.), interposito et praegresso prudenti aluum laxantium et anodynorum vsu, in ventriculi ardore (BISSET I. c. p. 255.), in colica flatulenta et pituitosa (SELLE *neue Beyträge zur Natur- und Arzneywissenschaft*. I. p. 452. 538.) et potissimum in colica pictonum (GRASHVIS de colica pictonum. Amstelaed. 1752. et app. 1755. PERCIVAL medical and experimental essays. II. p. 194. ADAIR I. c. QUARIN animadversion. practicae in diuersos morbos. Vienn. 1786. 8), saccharo, spermate ceti vel gummi arabico temperatum, aut opio permixtum, eximie prodest.

Quum autem ventriculi vires imminutae vel corporis relaxatio magis generalis non raro februm intermittentium sint prima origo, mirum non est, alumen tempestive et cum discrimine propinatum, in debellandis febribus intermittentibus (I. HARTMANN, ETTMÜLLER, KLAVNIG, MYNSICHT, BOERHAAVE, MEAD, LIND, CRELL II. CC. GEOFFROY mater. medic. I. p. 209. ADAIR medic. commentar. collect.

lect. by DUNCAN for 1785. n. 2.), etiam epidemicis (MONRO I. C. MEDICVS *Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneywissenschaft.* p. 145.) mirifice aliquando profecisse, vt fuerint, qui hunc salem (I. FR. FÜRSTENAV de alumine diff. Rintel. 1748.), aut eius in aqua solutionem instillato vitrioli oleo magis acidam redditam (MÜLLER I. M. C.) in domandis his febris cinchonae cortici parem, praeconio sane nimis generali, pronunciarent.

Magna porro aluminis est efficacia in debilitate viarum, per quas vrina ex corpore expellitur, potissimum colli vesicae (HERZ ap. SELLE I. M. C.), et, quae saepius exinde prouenit, vrinæ incontinentia et diabetē (MEAD I. C. 2. p. 48. BROCKLESBY medical observ. and inquir. Vol. III. p. 274. VOGEL de cognosc. et curand. morb. p. 281. B. FR. OSIANDER I. C. p. 363.), perinde ac in debilitate et relaxatione vasorum seminalium, et profluentibus ex hac pollutionibus et gonorrhoea secundaria, nec non (AL. THOMSON *medicin. Versuche und Bemerkungen einer Gesellschaft in Edinburg, aus dem Engl.* Altenb. 8. Vol. 4. 1751. n. 7. p. 46.) in fluore albo pertinaci.

At princeps, quam interno quoque vsu exercet, aluminis virtus est vis, sanguinis profluvia sistendi (SCRIBONIVS LARGVS compositiones medicae cum notis I. RHODII. Patav. 1685. 4. p. 83. cap. 21. et 37. LA FAYE principes de chirurgie. p. 360. HELVETIVS I. C.), ea scilicet, quae aut a debilitatis nimium vasis et dilatatis iusto magis eorum osculis, aut a resolutio nimum sanguine, quemadmodum in scorbuto (FOWLER ap. DUNCAN medical comment. for

H

1789.

1789. Vol. IV. 1790.) proficiscuntur, aut, quamvis ex aliis causis nata, duratione sua vires aegroti pessumdant; hinc pridem iam commendatus aluminis usus internus in nimis cruoris fluxibus ex utero (A. MYNSICHT, CRELL, THOMSON l. cc. CRANZ mater. medic. 2. p. 295. HUNAULT diss. sur les vapeurs et les pertes de sang. à Paris. Ed. nouv. 1771. 12. p. 338. MELLIN l. c. p. 167., WITHERS *Bemerkungen über die Fehler, welche bey dem Gebrauche der Arzneymittel begangen werden, aus dem Englischen.* p. 354.), siue tempore menstruo (MEAD monita et praecept. medic. cum not. WINTRINGHAM. 2. p. 144. THOMSON l. m. c. R. WHYTT Works. p. 660.), aut grauiditatis (HELVETIVS et WITHERS ll. mm. cc.), siue post abortum (WITHERS l. m. c.), aut partum (MAISTRAL abrégé de matière medicale. à Paris. 12. T. I. 1770. p. 400. THOMSON l. m. c. B. FR. OSIANDER l. c. p. 359.), siue quocunque alio tempore (CRELL l. m. c.) eueniant, ex aluo (LENTIN observ. medic. fasc. 2. p. 68.), ex vesica urinaria (P. AEGINETA l. c. p. 156. VOGEL de cognosc. et curand. morbis. p. 228. QUARIN l. m. c.), ventriculo (BISSET l. c. p. 178. MAISTRAL l. m. c. STROHMEYER apud I. L. LINDT diss. de aluminis virtute medica. p. 58. §. 21.), naribus (HELVETIVS l. c. VAN LIL *Sammlung auserlesener Abhandlungen zum Gebrauch pract. Aerzte.* Vol. 7. fasc. 3. p. 440.), et pulmonibus (MARCELLVS libr. de medicamentis in collect. ALDINA medic. latin. c. 17. p. 110. HELVETIVS l. c. VOGEL l. c. p. 211. CULLEN *Anfangsgründe der practischen Arzneywissenschaft.* 2. p. 150.) procedentibus; narratur adeo (BOISSIER dissertations sur les antiseptiques, qui ont concouru pour le prix proposé

proposé par l'Académie des sciences de Dijon, ann. 1767. à Dijon. 1769. 8. p. 389 sq.) exemplum aegri, cui phthisi pulmonali laboranti alumen pondere granorum sex quater per diem pilularum forma per tres continuos menses propinatum ingens auxilium tulit. RIVERIUS (Op. omn. medic. prax. med. l. XIV. c. V. p. 228.) quoque, praemissis euacuationibus ac reuulsionibus, renum ulceribus sanandis parem commendavit internum aluminis usum.

Quid contra rheumatismos (*Berlinisch. Samml. zur Beförderung der Arzneywissenschaft etc. Berlin. 8. Vol. II. 1768. P. III. p. 272.*) praestare vi sibi quasi propria possit, vix patet.

Certior est ob acidum praedominans vis aluminis intrinsecus adhibiti (PETIT memoir. de l'Acad. des scienc. à Paris pour 1733. p. 39. et PRINGLE l. c.) in putredine coercenda; hinc in morbis putridis (SELLE l. c.), variolis praesertim malignis (MEAD Op. omn. P. I. lib. de variol. et morbill. p. 37. SELLE l. c. WENDT *fünfte und sechste Nachricht von dem klinischen Institut zu Erlangen.* WALL philof. transact. nr. 484.), petechiis, haemorrhagia stipatis (WALL l. m. c.), egregii vsus.

Neque minor sane laus debetur alumini extrinsecus adhibito. Et primo quidem sic quoque exhibitum virtute putredinem inhibendi iuvat; hinc in sphacelo, parti affectae fomenti specie adplicatum, in angina putrida, decocto serpentariae virginianae et rhois coriariae solutum (COLDEN medical observat. and inquiries. Vol. I. p. 220.), et gan-

H 2

graenosa,

graenosa, primo aceto et hordei decocto, escharis vero comparentibus decocto corticis peruuiani vel serpentariae virginianae solutum (VOGEL l. c. p. 141.), vel iniectum, vel gargarismatis in modum adplicatum, in vlceribus putrescentibus, sorditis (P. AEGINETA l. c. l. 7. p. 458. C. CELSVS l. c. l. 5. c. 20. et 28. LANFRANC chirurgia parua. c. 12. GEOFFROY mater. medic. l. p. 143. NAHVYS *Samml. auserlesener Abhandl. zum Gebrauch practischer Aerzte*. Vol. IV. fasc. 1. p. 44. LANGE oper. medic. II. p. 295.), vtique eo scopo efficacius, quando leni vltione aqueus humor diffusus est, etiam scorbuticis, potissimum (RIVERIUS l. c. l. II. p. 93. MONRO account of the diseases etc. p. 256.) oris interni, siue melle rosarum temperatum illinatur (SSELLE l. c. p. 224.), siue aceto (LANGE l. c.), aut decocto quodam adstringente (PVRMANN chirurg. curios. p. 182.), aut vna cum aequali salis ammoniaci et camphorae pondere, quatuor spiritus cochleariae, et 96 spiritus vini gallici partibus (LA FAYE l. c. p. 448.), aut vna cum variis resinis et herbis aromaticis, vino rubro et spiritu vini camphorato (FR. HOFFMANN Oper. omn. physico-medic. T. VI. p. 149.) soluat, eaque solutione os internum crebro eluatur.

Quodsi per lenem calorem alumen aquam suam dimisit (*Alumen vstum*), ab acido superflite nunc fortiore carnes exedendi potentia pollet, tum potissimum in vlceribus praua carne luxuriantibus, myrmeciiis (C. CELSVS l. c. l. 5. c. 28.), sandaracae permittum, ani puitulis (G. FALLOPIVS tr. de morbo gallico p. 708.) vna cum mercurio sublimate corro-

suo

siuo aqua distillata solutum, penis verrucis (G. FALLOPIVS l. m. c. HEISTER intit. chirurg. 2. p. 818.) cum sabinae puluere commixtum, vlceribusque veneris (GORDON medical observat. and inquir. 2. p. 82.) vna cum vitriolo albo, camphora, bolo armena et aqua, exedendis, fungo umbilici in recens natis extirpando, saccharo permixtum (HEISTER l. m. c. l. p. 181. 586.), et ouorum testis (s. YVES nouv. traité des maladies des yeux. à Amsterd. 1736. 8. p. 150. 171.) delendis oculorum pannis, et, quales v. g. a variolis aliquando relinquuntur, corneae maculis proficuum.

Egregie porro prodest alumen, externo quoque vsu, in sanguine sistendo, seu ex vulneribus inflictis stillet, siue in clauos aut conos formatum (P. BORELLI histor. et obseruat. medico-physic. cent. 4. obs. 50. DIEMERBROECK oper. obs. 62.) adplicetur, siue, e. g. in vulneribus colli et oris, pulueris specie inspergatur, siue aut solum, aut vna cum vitriolo caeruleo aqua solutum et addito vitrioli oleo adhuc fortius redditum (R. DE HAVTESIERK recueil des observat. de medecine des hôpitaux militair. T. I. p. 50.) fatus specie inferuiat, seu, causis in corpore ipso latentibus, ex naribus promanet, nunc pulueris specie (SCRIBONIVS LARGVS l. c. p. 37. HELVETIVS l. c. VOGEL l. c. p. 203.) inspersum, nunc (BOERHAAVE mat. med. p. 94. VOGEL l. m. c.) forma soluta instillatum turundis, quae narium cauo intruduntur, vel ex ore gingiuisque, vel ex ano, quo quidem in casu suppositorii (HELVETIVS l. c.) oleo intincti, aut clysmatis (P. AEGINETA l. c. p. 173.)

H 3

species

species optime conducit, vel ex vtero, cui, aut decoctis adstringentibus (RIVERIUS l. c. 2. p. 245.), aut aqua (LEAKE practical observations on the Child-bed-fever and the acute diseases most fatal to women during the pregnancy. 2. p. 13.) solutum iniicitur, vel balnei (A. MYNSICHT l. c. p. 413), vel epithematis (P. AEGINETA l. c. libr. 7. c. 24.) instar adhibetur, vel spongiae infusum vaginae immittitur (SMELLIE Collect. of praeternatural cases and observations in surgery. London. 1786. 8.), vel pulveris forma (FABRICIUS HILDANVS epistol. centur. epist. 39. in obseruat. et curation. cent. 4. Basil. 1619. 4. p. 987.) pessario ex lino confecto vaginae intrudendo inspergitur.

Roborando et constringendo relaxatis praeter naturam partibus egregie medetur alumen; ita in vteri vaginae prolapsu pessarium, vel melius adhuc spongia eam in formam configurata, et alumine, decocto aut infuso quodam adstringente aquoso vel vinoso (DIONIS cours d'operations de chirurgie p. 310.) soluto imbuta, vel alumen vna cum vitriolo albo aqua solutum (*Aqua aluminosa Bateana*) et vaginae iniectum (LEAKE l. c. 2. p. 13.) egregiam opem tulit; ita fetus, quos alumen solutum intrat, perinaeo imponendos ad partes genitales nimio verneris vsu debilitatas roborandas commendat SEYDLER (diss. de alumine eiusque vsu medico. Lips. 1774. 4. §. VIII. p. 26.); ita, praemissis praemittendis, in fluore albo et gonorrhoea secundaria aut aqua meraca solutum balneique specie adhibitum (ZACVT. LVSITANVS l. c. 2. p. 73.), aut vna cum vitriolo albo
 aqua

aqua solutum (THOMSON l. c. et MEAD l. c. 2. p. 147.), aut cum terebinthina et oui vitello subactum, et in vaginam iniectum; ita clysmata et suppositoria alumen recipientia, aut, si posterior forma arriserit, ex alumine oleo intincto fabrefacta, in ani prolapsu; ita pulueres (RIVERIVS l. c. libr. 6. p. 92.) et gargarismata alumine imbuta, in uvulae et tonsillarum prolongatione, ex relaxatione nata; ita in staphylomate (RICHTER observ. chirurg. fasc. II. p. 104.), siue a praeternaturali tunicae corneae scleroticae expansione ac tumore (modo non nimis inueteratum sit malum), siue ab iridis prolapsu natales trahat; ita in tunicae coniunctivae relaxatione praeternaturali grauiore inflammationes interdum insequente (LINDT l. c. p. 26.) alumen vstum aequali sacchari ponderi mistum, et in tenuissimum pollen contritum; ita in gingivarum laxitate et subsequente hanc dentium vacillatione nunc aceto et melli permixtum (DIOSCORIDES περι ὕλης ἰατρικῆς l. 5. c. 72. SCRIBONIVS LARGVS l. c. p. 41.), nunc pulueris forma solum (PAVL. AEGINET l. c. p. 41.), aut cum bistortae radice et coralliis albis permixtum (RIVERIVS l. c. 2. p. 89.) gingiuis adspersum vel affricatum, nunc aqua (RIVERIVS l. m. c.), aut vna cum duabus salis communis partibus vino (PAVL. AEGINET l. m. c.) solutum, ad roboranda post luxationes ligamenta alii.

Sunt, qui eadem valida alumini relaxatas partes confringente vi in herniis incarceratis (aceto tunc soluunt), ad roborandas flaccidas et aquoso humore turgentes vlcera oras (KRAVSE in not.

ad Chirurg. PLATNERI p. 472.), pulueris forma in-
 spargendo vtuntur; sunt alii, qui, fomenti formam
 praeferentes, aluminis soluti efficaciam in scrophulis
 incipientibus, tumoribus cysticis gangliisque nascenti-
 bus dissipandis, articularum fungo et hydrope
 (PVRMANN l. c. 3. p. 48. 619. HEISTER l. c. I. p.
 344.), hydrocele (PVRMANN l. m. c.), oedematibus
 (HEISTER l. c. I. p. 342.), praecipue pedum (LANGE
 op. med. 1. p. 295.), in ipso adeo abdominis hy-
 drope (RIVERIUS l. c. l. 11. c. 6. p. 197.), ratione
 tamen caussarum habita, neque neglecto interno-
 rum medicaminum vsu feliciter tentarunt.

Eadem constringente et roborante vi niti quo-
 que videtur efficacia, quam alumen, soluta potis-
 simum forma, in tumoribus spongiosis atque inflam-
 mationibus discutiendis toties exseruit; non enim
 procliues modo in anginam catarrhalem ori immis-
 sum, vt in saliuā diffuat, contra accessum huius
 mali tuetur (MELLIN l. c. p. 335.), sed etiam, tum
 in leuiori illa inflammationis specie, quae anginam
 catarrhalem comitatur (c. CELSVS l. c. p. 407. 413.),
 nunc solum, nunc aliis roborantibus et adstringen-
 tibus mistum, iam pulueris forma (PAVL. AEGINETA
 l. c. p. 128. SCRIBONIUS LARGVS l. c. p. 43, RIVE-
 RIUS l. c. T. II. l. 6. p. 92.), qui postea fluidis ab-
 luitur (MEAD pharmacia Meadiana p. 14.), iam so-
 lutum (HEISTER l. c. 2. p. 703.) gargarismatis specie,
 tum in grauiori proprie sic dicta inflammatoria an-
 gina (DIOSCORIDES l. c. ARETAEVS de curatione mor-
 borum acutorum l. 1. c. 7 — 9. p. 87 sqq. PAVL
 AEGINETA l. c. l. 7. p. 442. AL. TRALLIANVS de morbis.
 l. 2.

l. 2. c. 9. p. 560.), nondum in suppurationem vergente, aut pulueris, quo continguntur partes inflammatae, forma (VAN SWIETEN l. c. T. 2. §. 809.), aut aqua quadam distillata (VOGEL l. c. p. 140.) decoctioe adstringente (SYDENHAM Oper. omn. sect. 6. cap. 7. p. 358. GEOFFROY mater. med. 1. p. 206.) solutum, aliquando melle aut syrupo edulcatum, gargarismatis in modum (MYSICHT l. c. et LANGE l. c. I. p. 245.) a medicis praecipitur.

Ingens quoque est eius virtus in oculi inflammatione (PAVL. AEGINET. l. c. l. 7. p. 449.), quae vasorum nimia dilatatione et debilitate nititur, siue cum ouorum albumine in linimenti speciem (*Coagulum aluminosum*) subactum (RIVER. l. m. c. PRINGLE l. c. p. 141.) et linteo illitum tepide oculis admoveatur, siue, quae utique potior videtur, eo quod albumen, dum exsiccat, nimium irritat, facta eius per aquam distillatam solutione aegrotans oculus fomentetur et lauetur.

Quum alumen patula vasorum oscula, quae contingit, constringat atque obseret, dubium vix superest, quin, cuti inspersum, sudorem aut nimis profusum, aut foetore suo incommodum reprimere possit; fuere idcirco inter veteres medicos plures (DIOSCORIDES l. c. PAVL. AEGINETA l. c. p. 142. ZACVT. LVSTANVS l. c. l. vlt. p. 616.), qui eo scopo commendarunt; at caueant medici, ne leuiori huic malo medicaturi grauius suscitent: Tutius adhibetur in vlceribus exsiccantia admittentibus ac poscentibus, siue cutem defoedauerint, v. g. herpete, nisi ex interno fomite nato, variis aliis intermixtum, aut

H 5

pulueris

pulveris forma (SCRIBONIVS LARGVS l. c. p. 122 sq.) adpersum, aut aqua (PVRMANN l. c. p. 122. 128.) succoue quodam vegetabili dissolutum (ZACVT. LV-SITANVS prax. histor. 2. p. 101.), linteo carpto exceptum atque impositum, siue oris partes internas, quemadmodum aphthae, quae, nisi criticae sint, alumine, melle (C. CELSVS l. c. l. 6. c. 11.), syrupo, mucilagine quadam temperato, aqua succisue vegetabilibus (RIVERIVS l. c. l. 6. c. 5. p. 91.) soluto, obliniri possunt, et aliis foetidis (DIOSCORIDES l. c. CELSVS l. c. l. 6. c. 2. SCRIBONIVS LARGVS l. c. p. 43. FLATNER instit. chirurg. p. 42.), scorbuticis (LIND l. c. MYNSICHT l. c. p. 46. LANGE l. c. p. 182. RIVERIVS l. c. l. 11. p. 93. MONRO account of the diseases of military hospitals. p. 256. NAHVVS *Sammlung. auserlesener Abhandl. zum Gebrauch pract. Aerzte.* Vol. IV. fasc. I. p. 44.), et ipsis venereis (AL. TRAIANVS PETRONIVS de morbo gallico omnia quae existant. Venet. 1566. l. 7. p. 162.) vlceribus, siue denique oculos affecerint.

PRAEPARATA.

Alumen vstum, v. supra. Acrimonia superat crudum, spumofum, fragile, album, opacum.

Spiritus vel *phlegma aluminis* indole et virtute salutaris neutiquam a spiritu vitrioli discrepat, similiter violento igne ex alumine extortum.

Serum lactis aluminosum, v. supra.

Coagulum aluminosum, multis a RIVERIO denominatum, v. supra.

Pulvis stipticus Heluetii, v. supra.

Alumen

Alumen tinctum f. *Alumen draconifatum*,
v. supra.

Aqua aluminosa Bateana f. *Aqua aluminosa
composita*, v. supra.

Aqua magistralis Fallopii ex aequali pondere
aluminis et mercurii sublimati corrosivi albi, cuius
singulae drachmae in duobus aquae plantaginis et
sex aquae rosarum libris dissoluuntur, parata, in
mundandis et sanandis vlceribus vsitata.

Alumen saccharatum ex alumine, saccharo et
cerussa conflatum, et in oculorum inflammationi-
bus frequenter adhibitum.

Pulvis antilyssus Hillii ex aluminis scrupulo
dimidio, cretae vncia dimidia, boli armenae drach-
mis tribus, radicis helenii drachma vna, et olei
anisi guttis sex conflatus, ab HEYSHAMO (medical
and philosoph. Commentar. by a society in Edinb.
Vol. V. P. 1. London. 1777. 8.) ad hydrophobiam
praecauendam commendatus.

Lapis salutis siue *Lapis medicamentosus*, a
multis CROLLII nomine insignitus, qui (Basilica chy-
mica. Lips. 1634. 4. p. 466.) vel ex alumine, vi-
triolo viridi et albo, felle vitri, sale tartari et variis
salibus herbarum, vel ex alumine, vitriolo, nitro,
cerussa, bolo armena, et sale ammoniaco, vel ad-
dendo modo dictis vitriolum album, tartarum, bo-
racem, masticha et thus cum aceto parari iubet.
Aqua distillata solutus in oculi affectibus potissimum
adhibetur.

Lapis

Lapis diuinus, a celeberrimo ophthalmiatro s. YVES (l. c. p. 148.) primum commendatus, ex alumine, nitro et vitriolo cum pauca camphora conflatus; ad pauca grana collyriis additus oculis inflammatis egregie prodest.

b. SALIA NEVTRA METALLICA f. VITRIOLA.

Dignoscuntur haec salia a reliquis gustu magis minusue acerbo, potissimum vero ea nota, quod facta eorum per aquam distillatam solutio non affusis modo lixiuiis alcalinis, sed instillato quoque aut sanguinis lixiuio, aut aqua viniue spiritu gallarum principio adstringente saturato turbetur, et cum hepate sulphuris soluto vel cum aëre hepatico confusa sedimentum obscuri coloris dimittat.

I. *Vitriolum album*, *Vitriolum zinci* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 271.), *Zincum vitriolatum*, *Sulfas zinci*, ex vitrioli acido et zinco conflatum, colore albo, facie, quale quidem venale prostat, non crystallina, compagis suae maiore tenacitate, sapore mitiore, denique ea nota a reliquis officinalibus vitrioli speciebus recedens, quod solutio eius per aquam facta siue lixiuio cinerum clavellatorum siue lixiuio sanguinis instillato tentata sedimentum album dimittat.

Verum enim vero quod in officinis illis ex mineris pseudogalena praegnantibus excoquitur, et vulgo venale prostat, vitriolum album, crebro plumbi, ferri, cupri calce contaminatum est; si prima,

prima, vix totum, nisi copiosissima eaque calida aqua soluitur; si altera, a gallarum infuso vel tinctura instillata nigrescit eius solutio; si tertia, ab adfuso paulo largius salis ammoniaci spiritu amoenissimo caeruleo tinctu perfunditur.

Intus sumtum, quo quidem in casu, ne violentius iusto agat, nisi vomitum largiorem ciere animus fit (STOLTE diss. de vitriolo albo. Goetting. 1787. p. 22.), depurari prius a peregrinis illis metallis, iniecta in tepidam eius solutionem zinci scobe debet, vomitum excitat, eumque quidem effectum cito praestat, eoque praestito ventriculum roborat; in iis igitur casibus aliis emeticis praefendum, qui periculum proximum minantur v. g. in venenis deglutitis, potissimum iis, quae ventriculi irritabilitatem imminuunt aut delent, qualia sunt venena narcotica, fungi (BOERHAAVE praelect. academ. in propr. institut. ed. HALLERI. T. VI. §. 1136. 1138.), non perinde in iis, quae sua ipsorum indole vomitus atrocissimos cient, vel acrimonia sua et longiori mora inflammationes et gangraenam ventriculi intestinorumque excitarunt; in sanguine ex cauo rarium dormientis delabente et deglutito atque animi deliquium excitante (STARK medical cases with occasional remarks. Bath. 1784. p. 35.), in iis quoque digestionis vitiis praestantioris efficaciae, quae non emeticum modo postulant, sed ventriculi quoque laxitate stipata sunt; in apoplexiae insultibus a colluie primarum viarum et nimia ventriculi repletionem natis (QUERCETANVS tetrad. capit. affect. p. 153. IVNCKER conspect. therap. spec. p. 911. FOTHERGILL medical observat. and inquir. Vol. VI.

p.

p. 84.); in ipsis adeo febribus biliosis vomitum con-
 fuerorum emeticorum vsu non obtinendum po-
 stulantibus (FISCHER apud STOLTE l. c. p. 48.);
 a dimidio ad duo grana quassiae decocto solutum in
 debilitate hysterica eximiae efficaciae (LETTSON
 memoirs of the medical society at London. 8. Vol. I.
 1787.). Vomitum ciendi scopo alias exhibetur
 grani medii, duorum, quinque, quin drachmae
 dimidiae, imo integrae pondere adhibitum fuit,
 aqua solutum.

More aliorum emeticorum hoc quoque vitrio-
 lum exiguo pondere propinatum spasmos egregie
 sedat; hinc vnus, duorum, trium granorum pon-
 dere in asthmae spasmodico et conuulsivo a non-
 nullis commendatum, cum opio iunctum a LEE PER-
 KINS (Memoirs of the medical society at London.
 Vol. III. 1792. app. n XXIX.); granorum quin-
 que, pedetentim duodecim pondere bis quotidie
 exhibito absque molestia superatam epilepsiam iam
 per tres annos singulis quatuordecim diebus infe-
 stantem, et efficacissimis aliis remediis resistentem te-
 statur JOHNSON (medical and philosoph. Comment.
 of Edinburg. V. p. 311.), cordis palpitationem
 CRELL (apud MARTINI diss. de zinco medico recen-
 tius obseruata sist. Helmst. 1780. p. 30.), et inue-
 teratam adeo, LETTSON (medical memoirs of the
 general dispensary, vers. german. p. 271.) sublatam,
 morbum hypochondriacum felicissime oppugnatum
 pilulis granorum duorum ex hoc vitriolo et duabus
 extracti amari partibus confectis WIEL (obseruat. de
 vsu interno nucis vomicae et vitrioli albi in pertina-
 cibus

cibus morbis curandis conspicuo. Vitemberg. 1771. 4. p. 35.) et (l. m. c.) CRELL.

Multum utique ad posteriorem hunc effectum facere videtur vis vitrioli albi roborans, constringentis individua comes, qua in diabete et fluore albo, teste LEVISON (*Beschreibung der londonischen medicinischen Prax.* Berlin. 1782. P. I. p. 244. et II. p. 98.). qui eo scopo scrupulum eius cum dimidio florum chamomillae, sex rhabarbari totidemque zingiberis granis commistum bis quotidie pulveris forma praescripsit, in diarrhoeis pertinacibus, teste JOHNSON (l. c.), in ipsa dysenteria, quando quidem constringentia admittit, testibus medicis *Montpellierensibus* (*Chemische Lehrsätze der hohen Schule zu Montpellier.* p. 175.), in colica saturnina, teste CRELL (l. m. c.), in ipsis febribus intermittentibus, teste Cl. BLANE (*Observat. on the disease accident to seamen.* Lond. 1785. P. III. c. 1. p. 420.), qui, perinde ac Cl. TELFORD (ibid.) in interuallo lucido singulis quatuor horis eius grana quinque aegris exhibuit, in ipsis morbis rheumaticis et arthriticis, adeo haereditariis, testibus WIEL (l. c. p. 15 sqq. 28 sqq.) et CRELL (l. m. c.), qui singulis quatuor horis eo scopo pilularum memoratarum tres vel quatuor deglutendas imperarunt, in sedimento urinae calcario et tenaci pituitoso bonum iam omen praevidentes, fausto cum euentu exhibitum fuit hoc vitriolum.

Neque praetermittenda est vis huius vitrioli putredinem arcens, quam quoque extra corpus viuum periculis a Cl. WIEL (l. c. p. 19. 20.) captis compro-

comprobauit, hinc, eo teste (l. c. p. 7 fqq.), aliis vtique coniunctum multum contulit, continuato diu et per menses vsu, ad sanandos homines, vlceribus inueteratis, cancrofis, scorbuticis, venereis, herpetibus laborantes, dosi primum parciore granorum quinque, sensim maiori scrupulorum duorum per diem praecepta; eximiam pariter monstrauit efficaciam in aphthis (HERZ ap. SELLE *Beyträge zur Natur- und Arzneywissenschaft*. Vol. I. p. 134.), in febribus putridis et malignis (WIEL l. c. p. 19 sq. 27.), et variolis, praesertim malignis (IDEM l. c. p. 20 sq.); exhibuit autem Cl. WIEL vel soluti in aqua florum chamomillae vitrioli albi, ita vt grana decem vel quindecim vncias aquae distillatae sex soluerentur et vncia syrapi cuiusdam edulcerentur (l. c. p. 26.) singulis tribus aut quatuor horis cochlear, vel pulueris, dupla magnesia albae portionē temperati principio quidem non nisi vnum ad decem grana, vt tamen sensim ad integrum, imo duos scrupulos adscenderet (l. c. p. 8 - 10.).

Latius tamen, quam internus, externus vitrioli albi vsus a longis retro temporibus patet. Et, primo quidem exsiccante, pictoribus quoque nota, ac constringente sua virtute multiplicibus modis medico et chirurgo prodest; hinc in scabie (Ill. WICHMANN *Aetiologie der Krätze*. Hannov. 1786.) aliisque cutis morbis eiusmodi medicationem admittentibus egregie efficax, vt pars certe non vltima laudis vnguentis a TIMAEO (quod teste IVNGKEN corp. pharmac. chymic. medicum vniuersal. p. 1202. praeter tres eius partes, corticis lauri octo, sulphuris citrini totidem,

dem, enulae quatuor, et styracis liquidae tantum, quantum sufficit ad spissitudinem unguenti misturae conciliandam, recipit) et IASSERO denominatis in sananda scabie tributae huic debeat vitriolo. Vtrum ex hac exsiccante, an potius ex illa facultate, qua corruptioni cuicumque aduersatur, proficiscantur effectus, quos in vlceribus venereis pertinacissimis, si quidem calcinatum vna cum aequali copia vitrioli romani calcinati, et aluminis vsti, cum media parte boli armenae, et paulo minori camphorae octo aquae bullientis partibus solutum adplicetur, GORDON (medical observations and inquiries. Vol. II. p. 82.), in vlceribus penis et faucium, si cum octava parte salis armoniaci, quarta cerussae et boli armenae permistum, cum aceti quatuor partibus coctum in lapidem a Crollio medicamento titulo insignitum compactum fuerit, (WEDEL exercitation. pathologico-therapeutic. p. 118.), in aliis vlceribus dyssepuloticis, eadem forma indutum VAN HAEN (praelect. in BOERHAAVII institut. patholog. T. III. p. 393.), in oris interni praesertim vlceribus, quae facta huius vitrioli per 384 aquae partes solutione crebro eluuntur, ARMSTRONG (Account of the diseases most incident to children. p. 25.), et aphthis praesertim, quae aut linteolo eadem solutione madido lauantur (ARMSTRONG l. m. c. ROSENSTEIN l. c. p. 61.), aut solutione melle rosarum edulcata, partim syringis ope, abluuntur (HERZ l. c.), edidit, diiudicare equidem nolim.

Ad hanc virtutem exsiccantem maiori forte iure referas auxilium, quod idem vitriolum album lipientibus

I

pienibus (ARMSTRONG l. c. p. 108. RICHTER et STROHMEYER apud STOLTE l. c. p. 29.) toties tulit, siue facta eius per aquam rosarum aut aliam distillatam (partes 96) (RIVERIUS l. c. p. 252.) pluuiam, aut communem, (si spiritus vitrioli totidem guttae, quot grana vitrioli albi, addantur, Medicis Edinburgensibus pharmacop. Edinb. p. 97. *Aqua vitriolica* dicta), vel oui, cui ad duritiem vsque cocto includitur eius puluis, in deliquium abiens albumen (IVNCKER therap. spec. p. 208.) solutio, cui alii (MALOUIN Chymie medicinale. T. II. p. 396.) odoris gratia radicem ireos florentinae, alii (VAN HAEN l. m. c.) salis communis aequalem copiam, alii (SELLE medic. clinic. Ed. 3. p. 436. 578.) extractum saturni et spiritum vini camphoratum addiderunt, oculo instillata, siue vnguentum ex eius subtilissime comminuti cum butyro insulso mistura (SCHVLZE mater. medic. Hal. 1746. p. 35. FR. HOFFMANN oper. omn. T. I. p. 453.) natum, et oculo, praecipue eius cantho interno illitum, siue (L. HEISTER *Wahrnehmungen*. Vol. I. p. 355. II. p. 70. 486. 595.) puluis tenuissimus ex eius cum 20 partibus offium sepieae, et 45 facchari albi combinatione paratus, oculis inspersus.

Ita etiam eiusdem vitrioli solutio palpebrarum margini adplicata pruritus et ardori palpebrarum (RICHTER *Anfangsgr. der Wundarzneyk.* Vol. II. §. 564.), puluis cum mastiche permistus palpebrae debilis interiori superficiei mane et vespere admotus, in lapsu palpebrae superioris a relaxatione vel a causa mechanica distendente oriundo (F. CHRPH. OETINGER

TINGER

TINGER diff. de lapsu palpebrae superioris. Tubing. 1771. 4. §. LXVII. p. 40.) egregie prodest.

Inter palmaria certe remedia ocularia siue collyria suo iam tempore retulit hoc vitriolum album CROLLIVS (*Basilic. chym. p. 271.*) cuius lapidis medicamentosi partem principem constituit; hic enim oculorum lacrymas fundentium, rubentium, dolentium, occaecatorum angulos externos solutione eius plumae intinctae ope irrorari iubet; inflammationi oculorum mederi experti sunt BONET (*thesaur. medico-pract. P. II. p. 944.* RIVERIUS, IVNKER, SCHVLZE, MALOUIN II. cc.); nebulas ab inflammatione in cornea superstites eiusdem vitrioli ad vnum vel duo grana in aqua quadam distillata soluti vsu feliciter distipavit III. RICHTER (ap. STOLTE l. c. p. 31.), maculas corneae eadem solutione III. THEDEN (*Unterr. für Unterwundärzte et ap. MARTINI l. c. §. XV. p. XXVII.*), eodem vitriolo cum alumine vito et saccharo albo commisto et pulueris specie insperso, vel cum vnguento rosato atque aerugine subacto L. HEISTER (*Intit. chirurg. I. p. 619.*), lapide medicamentoso aqua distillata dissoluto VAN HAEN (l. c.); ipsam fistulam lacrymalem, a depositione materiae morbosae incognitae natam sanari vitrioli huius ope posse III. RICHTER (*Anfangsgründe der Wundarzneykunst. Vol. II. §. 535.*), linimento ex albumine oui cum vitrioli granis quindecim ad drachmam dimidiam vsque subacto confecto et ter vel sexies per diem penicilli ope corneae illito, suppurationem, quae inflammationem corneae excepit, huic pelluciditate reddita, feliciter coercitam testatur IDEM (ap. STOLTE l. c. p. 30.).

Potentiam autem, quam constringendo et roborando exercet vitriolum album, in cruoris quoque fluxibus non exiguam monstrat, cauitati sanguinem fundenti siue naturali siue praeternaturali vel syringis ope iniecta, vel turundae aut compresforii auxilio adplicata eius per aquam facta solutio, cuius in locum (LEAKE practical observations on the childbed fever and the acute diseases most fatal to women. Vol. II. p. 286.) substitui etiam *aqua Batteana* potest, praeter hoc vitriolum aluminis aequale pondus recipiens: Ita RIVERIUS (l. c. p. 278.) sanguinem ex naribus, Ill. RICHTER (*Anfangsgründe der Wundarzneyk.* Vol. II. p. 42.) ex eodem cauo post euulsam polypum ruentem, LEAKE (l. m. c.) ex vtero, Clar. STROHMEYER (ap. STOLTE l. c. p. 37.) etiam grauidarum promanantem, et abortum minitantem, feliciter ~~se~~comperit.

Ita etiam vaginae post vteri prolapsi repositionem adhucdum relaxatae robur reddidit (l. m. c.) iniecta vitrioli albi et aluminis solutione LEAKE; alii in fluore albo, alii siue meracam (MONRO *Arzneymittellehre.* I. p. 325.), siue camphora et saccharo saturni auctam in gonorrhoea secundaria efficacem experti sunt.

Leniter irritante et mucum incidente vi, quam extrinsecus admotum quoque exferit, non aliis tantum errhinis additum eorum potentiam auget, sed meraca communi (NENTER fundament. medic. P. III. p. 138.), aut distillata maioranae (FR. HOFFMANN l. m. c. p. 442. IVNCKER conspect. therap. general. p. 219. ROSENSTEIN l. c. p. 40.), aut rosarum (MEL-

LIN

LIN I. c. p. 319.), additis, si stimulo vehementiori opus est, elaterii aliquot granis (ROSENSTEIN I. m. c.) solutum, et siue naribus (FR. HOFFMANN et MELLIN II. cc.), prius lactis calidi vapore fotis, attractum, siue plumae ope (WEDEL miscellan Acad. Caesar. Nat. Curios. ann. 3. p. 215.) illitum, siue linteoli eo imbuti ope intrusum (ROSENSTEIN I. c.), pituitam nares, praecipue infantum, catarrho laborantium, interdum obturantem, et ipsum pus, in sinu frontali haerens (MELLIN I. c. p. 319. 320.) egregie incidit atque euacuat, et tum spirandi fugendique difficultatem, tum capitis dolores inde natos (MELLIN I. c.) tollit.

Similem effectum edit vitriolum album in angina, quam catarrhalem vulgo vocant, siue colutionis specie (HERZ I. c.) adhibeatur, siue rusticorum Seelandiae more (VAN SWIETEN I. c. II. p. 677.) puluere ex eo, alumine crudo et sale armoniaco conflato, contingantur partes affectae.

Quod globulus vitrioli albi foueae dentis dolentis intrusus aliis remediis ad auferendos illos dolores praedicatis antecellat, vix credibile.

2. *Vitriolum caeruleum*, *Vitriolum cupri* (LINN. *Syst. nat. III. p. 271.*), *Vitriolum veneris*, *Vitriolum cypricum*, *Cuprum vitriolatum*, *Sulfas cupri*, ex vitrioli acido et cupro conflatum, diaphanum, colore laete caeruleo, si diu aëri exponatur, in superficie sensim in flavescentem transeunte, sapore nauseoso acri, cortice cupreò, quo ferrum politum et humectatum, cui affricatur, obducit, solutione per aquam facta a ferro

iniecto puluerem cupri metallico nitore conspicuum ab aqua vel vini spiritu cum gallis digesto sedimentum flauescens, a sanguinis lixiuio, flauicans, exsiccatione nigrescens, a sulphuris, quod appellant, hepate obscure rubrum, a lixiuio cinerum clauellatorum vel spiritu salis ammoniaci infuso dilute viride dimittente, quod tamen, si maior posterioris copia additur, liquorem denuo subit, tinctu amoenissime coeruleo inde notatum, facile distinguendum.

Omne fere hoc vitriolum artis opera progignitur, siue ex cupri mineris sulphure grauidis vitulatis, siue, quod quidem rarius contingit, ex cupri cusi tabulis per sulphuris, cum quo per strata dispositae ignis violentiae exponuntur, vapores corrosis, aquae adiumento excoctum.

Ob ingentem, quam sapor iam satis superque prodit, acrimoniam hoc vitriolum extrinsecus solummodo vsitatum fuit, exedendis mariscis carniqve vlcerum luxurianti (L. HEISTER instit. chirurg. P. I. p. 19.) vtile; olim quoque in sistendis sanguinis ex vulneribus profluujs (L. HEISTER l. m. c. p. 437. 496. 499.) celebre, cui tamen fini, cum facile soluatur humoribus, seque per omne vulnus diffundat, et nervos fibrasque violenter vellicando praua symptomata creet, et crusta, quam vulnere inducit, delabente, facile recrudescat malum, similiter ac absumentis glandis virilis cancris venereis (PLENCK mater. chirurg. Vienn. 1771. p. 220.), minus respondet. Aqua (granum in vncia media) soluto, et per nares attracto infecta in sinibus frontalibus nidulantia, dolores faevos et vertiginem molestissimam creantia, enecta atque
expulsa

expulsa vidit v. SWIETEN (l. c. T. IV. p. 733.): Similiter aqua (grana aliquot in libra) communi vel distillata solutum, et linteoli interuentu applicatum, oculorum vasis nimium relaxatis roborandis, inflammationi et lippitudini exinde ortae, vlcusculis corneae et coniunctivae tunicae sanandis egregie conducit (c. G. WEITZENBREYER diss. de cupro medicato. Erf. 4. 1783. §. VI. p. 21.), tenuissimi pulveris specie, leucomata et pterygia delendi sine, in oculos quoque inflatum.

Vitriolum hoc intus sumtum aequae ac alia cuprea vomitus excitat; ideo a multis caute et non nisi aliquot granorum pondere ingestum, a nonnullis (v. ALSTON lectures on materia medica. Vol. II.) inter emetica laudabilia, nullam ventriculi debilitatem post se relinquentia, commemoratum, alias nau-seam et vomendi conatus excitans (HAHNEMANN apud MONRO l. c. I. p. 195.); *parcissima dosi*, praemisso largo aquae haustu, ipsis phthificis (s. F. SIMONS practical observations on the treatment of consumptions. London. 1780. 8.), ab aliis (MARYATT) ad augendam aliorum emeticorum, et ipsius tartari stibiati efficaciam, commendatum: Adhibetur autem vel pulveris forma, iuscule pingui infuper hausto (FR. HOFFMANN medic. rational. et systemat. T. II. C. VIII. p. 290.), vel aqua solutum, ita vt vncia aquae vnum circiter eius granum contineat (L. CHALMERS account of the weather and diseases of South-Carolina. Vol. II. London. 8. 1776.), aut tres vnciae scrupulum (ADAIR apud DUNCAN medical. commentar. for the Year 1783. 1784. Vol. IX. 1785.), singulis binis horis cochlear vnum vel duo

praecipiendo, donec vomitus aut alui solutio sequatur, vel (grana eius sex) cum canella alba (vncia) et syrupo in octoginta (ADAIR l. m. c. Dec. II. n. 1. art. 2.), vel (grana quatuor) cum extracto corticis cinchonae (granis triginta duobus) et syrupo (MONRO *Arzneymittellehre*. I. p. 198.) in sedecim pilulas subactum. Ita pulueris granis sex febrem intermittentem quartanam pertinacem FR. HOFFMANN (l. m. c.), solutione aquosa colicam siccam, malum hypochondriacum et hytericum, ipsum hydrophem debellatum, sanguinis profluuia inhibita CHALMERS (l. c.), alternis diebus exhibita eadem vlcera pertinacia, alui fluxus mitiores, febres remittentes et intermittentes fanatas refert ADAIR (l. c. Vol. IX.), et alii medici (apud MONRO l. m. c. p. 198.), vt tamen posteriores felicius et constantius superarent ADAIR (l. c. Dec. II.) et MONRO (l. m. c.) pilulis suis, quarum ille in intervallo lucido ter vel quater tres ad sex, hic quater quotidie vnicam deglutiendam imperavit.

Quicquid in epilepsia infantum grani vnus vel alterius aqua soluti pondere praestitisse fertur (I. H. SCHVLZE theses de mater. medica. Hal. 1746. 8. §. 120. p. 33.), virtuti emeticae, et quam cum aliis emeticis parcissima dosi ingestis, forte communem habet, facultati spasmis sedanti debere videtur.

P R A E P A T A T A.

Aqua styptica, in sistendis narium haemorrhagiis commendata, secundum nonnullorum sententiam ex hoc vitriolo et alumine aqua solutis confiat, SYDENHAMVS tamen (process. integr. Oper. Vol. II.

Vol. II. p. 524.) vngaricum praecipit, et liberum praeterea vitrioli acidum addi iubet.

Cuprum ammoniacum, Sal ammoniacum cupriferum, Sal antepilepticum Weismanni, sal ex caeruleo laete virescens, aqua facillime solubile, ex sale ammoniaco vitriolico et cupro conflatum, et ex hoc cupri vitriolo et spiritu salis ammoniaci confectum, cui denuo superinfuso tinctum suavissime caeruleum impertitur, tanquam princeps, ad epilepsiam, praesertim habitualem, profligandam ab inuentore ipso (Nov. act. physico-medic. Acad. Caesar. Nat. Curios. 4. Norimb. T. I. 1757. art. 67. p. 276.) commendatum, adstipulante ipsi aliorum quoque, praesertim Britannorum, medicorum, CULLEN (lectures on mater. medica. p. 186.), WITHERS (l. c. p. 365.), WILLAN (medical journal. 1786. 2. n. 13.), WALKER (ap. DUNCAN medical commentar. for 1785. Vol. X. 1786. n. 5.), CAUSLAND (ibid. for 1781. 1782. Vol. VIII. 1785.), BAUMES Journ. de med. chirurgie etc. T. LXX. 1787. Febr.), experientia, nausea tamen et vomitibus, quos ciet, aegris magnopere molestum (CAUSLAND l. c.), tanto magis, quod per plures septimanas continuari eius vsus debet, et tunc aliquando inanis (LA CHANDELIER journal de medecine, chirurgie etc. T. XI. p. 45.), iis aegris maxime conueniens, qui debilitate, relaxatione, nimia irritabilitate laborant, non perinde plethoricis, nisi per euacuantia, vitae genus accommodatum, et refrigerantia obstaculum istud sublatum fit.

I 5

Sed

Verum non in epilepsia solum prodest hoc cuprum ammoniacum, sed in chorea quoque S. Viti (WALKER l. c.), et tussi, quae nulla irritabilitate praeter naturam aucta stipata erat (BELL ibid. Dec. II. Vol. 4. n. 8.) sananda, in vermibus necandis, et hydrope, per lotium, quod mirifice pellit, euacuando (WILLAN l. c.) egregiam exserit efficaciam.

Exhibetur autem eius principio grani pars quarta, sensim ad medium, ad vnum, ad tria, ad quatuor grana ascendendo, donec aegrotus primos vomitus prodromos experiatur, siue aqua simplici solutum, siue cum quinque partibus micae panis et spiritu salis ammoniaci, quantum scilicet opus est, vt formam illam adipiscatur, in pilulas redactum, quae a colore laete caeruleo *pilularum caerulearum* (Pharmacop. Edinburg. p. 118.) nomine medicis Edinburgensibus veniunt.

Tinctura veneris Heluetii (ADR. HELVETIUS traité des maladies les plus fréquentes et des remèdes spécifiques pour les guérir avec la méthode pour s'en servir. Paris. 1704. 12. I. FR. CARTHEUSER pharmacologia theoretico-practica. 8. Edit. 2da. Berolin. 1770. p. 301.). Cupro ammoniaco fatis similis medicina, secundum praescriptas ab inuentore leges tamen semper liquida, amoene caerulea ex spiritu salis ammoniaci et hoc vitriolo cum duabus salis armoniaci partibus leni igne prius liquato et in puluerem contuso parata, ab HELVETIO, remedium istius generis amantissimo, epilepsiae, vermibus, atrophiae, rhachitidi, cachexiae, fluxus muliebris turbis opposita, a guttis tribus ad decem

decem vsque praescripta. Non multum abludit ab hoc remedio

Tinctura cupri Stisseri (I. A. STISSER auctor. laborator. chemic. in Academ. Julia editorum specim. primum. Helmst. 1690. 4. Cap. 4.), siue viridis, siue instillatis aliquot spiritus salis ammoniaci caustici guttis caerulea, ex spiritu vini rectificato a sublimato cum sale communi sale armoniaco per distillationem abstracto et vitriolo cupri contuso parata, metallici saporis, quam, a duabus ad sex vel septem guttas cum vino maluatico forbtam, in epilepsia, vermibus, infantes infestantibus, rhachitide, ictero, hydrope, gonorrhoea, fluxu muliebri suppresso mira praestitisse, gloriatur auctor.

3. *Vitriolum viride, romanum, hungaricum, anglicum, Vitriolum ferri* (LINN. *Syst. nat. T. IV. p. 272.*), *Vitriolum martis, Sal martis, Sal chalybis, Ferrum vitriolatum, Sulfas ferri*, ex vitrioli acido et ferro conflatum, colore, quem nomen iam indigitat, laete viridi, dum fatiscit, fatiscit autem facile cum pelluciditatis, formae et cohaesionis iactura, in ochraceum, si igne liquatur, quo satis modico opus est, primo in album, vltiori igne in flauum, extrema ignis vi, qua omnis fere aqua expellitur, per varias fluedinis et rubedinis tincturas in profunde rubrum transeunte, sapore atramentofo, crySTALLORUM faciebus rhombeis, facili in aqua solutione, nigredine, quam aqua solutum ab instillata gallarum tinctura induit, sedimento caeruleo, quod lixiuium sanguinis, sordide virescente,

rescente, sensim lutescente, quod salia lixiniosa ex eodem praecipitant, ochraceo, quod sponte sua paulatim dimittit, singulis, si oleum lini vel feum super iis deflagrauerit, a magnete attractis, facillime a reliquis vitriolis discernendum.

Quamuis non admodum rarum occurrat in naturae sinu perfectum iam hoc vitriolum, tanta tamen eius copia non suppetit, quae multiplici artificum et medicorum vsui satisfacere posset; plurimum ideo arte paratur ex terris et schistis eo sale impraegratis, potissimum vero ex pyritis fatiscentibus atque vstulatis, qui cum praeter ferrum sulphuri iunctum frequentissime cupri quoque pauxillam contineant, mirum sane non est, consueta operandi ratione huius etiam vestigium in vitriolum ex illis excoctum transire, et vitriolum ferri vulgo venale, nisi ahenis, in quibus coquitur, vel *solutioni* impuri aqua tepida soluti, ferri frustra immissa fuerint, cupri labe esse contaminatum, quae, nisi aliis artificibus, certissime tamen medico valde ingrata esse debet, quum pauxillum cupri speratum ab hoc vitriolo ingesto, praesertim in tenellis infantibus et delicatioribus feminis, effectum inuertat et destruat.

Neque tamen perquam difficile est, illud vitium agnoscere; vitrioli enim eo infecti color magis in caeruleum vergit, sapor primo quidem atramentum refert, postmodum tamen acris, solutio per aquam tepidam facta ab instillato salis armoniaci spiritu turbatur quidem, sed largius infuso caeruleo comparet colore, aliquando laminae ferri politae immissae corticem rubrum inducit, qui etiam se
mani-

manifestat, adfricato madefactae laminae vitriolo solido.

Neque multum difficultatis creat, hunc naeuum corrigere; si enim factae per aquam tepidam vitrioli eiusmodi solutioni scobem ferri purissimam largius immergas, secundum attractionis leges, quae inter vtrumque metallum et acidum obtinent, sensim delabatur inhaerens haecenus cuprum, ferro in eius locum acidum subeunte, et liquor a sedimento defusus coctione largietur vitriolum ferri purissimum.

Quum tamen cupri vitium tam frequens in hoc vitriolo occurrat, praeceperunt medici, vt pharmacopaei hunc salem in hunc finem ipsi parent, sal *chalybis* vel *martis* nuncupantes, spe tamen purioris vitrioli impetrandi penitus excidentis, nisi pharmacopoeus religiosissime ferri scobem eligat, ab omni cupro et aurichalco, aequae ac ab omni rubigine immunem, eamque scobem larga manu, donec eius portio haud dissoluta in fundo supersit, in vitrioli acidum dilutum ingerat, quod si non fiat, vitriolum aut pallore suo et acri sapore acidum iusto minus saturatum prodet, medicato scopo impar, aut notis iam enarratis, cuprum inesse testabitur.

Illud etiam ferri vitriolum, quod natura hinc inde sinit, noxia cupri labe vt plurimum infectum est.

Princeps vitrioli huius virtus, quam sapor iam indicat, est virtus adstringens et sanguinem coagulans, praecipuus ideo vsus in profluuiis sanguinis sistendis.

Adhibe-

Adhibetur autem eo fine tum extrinsecus partibus sanguinem fundentibus ipsis, tum interne.

Extrinsecus ad sanguinem ex vulneribus profluentem sistendum vitriolo hoc praesertim vtuntur chirurgi; alii frustra vitrioli vulnere admovent, alii puluerem adspargunt, alii, et quidem rectius, quum vterque prior adhibendi modus duram crustam in vulnere relinquat, difficulter emolliendam, lintea soluto per aquam paucam vitriolo frequentius madefacta applicant: In profluuiis quoque ex interna causa natis, vitae propinquum periculum intentantibus, maguam exferit potentiam: Sunt qui ad sanguinem ex ano profusum prohibendum eo vtuntur; eodem vitriolo, ad solis radios dilapso (*pulueris sympathetici* titulo nunc insignito) cum aqua in nares immisso periculosum ex naribus profluuium feliciter cohibuit G. HARTMANN (apud KENELM DIGBY *außerlesene seltsame philosophische Geheimnisse und chymische Experimente, aus dem Engl. übers.* Hamb. 1684. 8. p. 255.), adhibito tamen simul interno eiusdem remedii vsu.

Eodem igitur etiam interno vsu, tam in iisdem morbis prodest, quam in multis aliis; notandum tamen, id commune esse huic medicamini cum aliis ex ferro paratis, quod aluus inde nigra secedat, eamque cautelam requirere, si plenam suam efficaciam edere debeat, ne in ventriculo aut terram aut sal lixiuiofae indolis offendant, quo quippe ferrum ex acido calcis forma praecipitaretur, neque igitur exhibendum esse vna cum terreis medicamentis, praesertim calcareis, neque ventriculo faburra putrida

trida obruto, quae si adfit, eliminari prius alio medicamento debet.

Propinatur autem optime pulueris forma, granorum duorum ad scrupuli dimidii vsque pondus infantibus, adultis scrupuli, drachmae dimidiae, imo interdum integrae pondere, saccharo praecipue intertritum; sunt qui solutum in aqua et syrupo quodam edulcatum (v. DOEVEREN diff. de vermib. intest. Lugd. Bat. 1753. 4.), aut pilularum formam praefereunt.

Mira primo praestat, paucorum quamuis granorum pondere deglutitum in sanguinis fluxibus, praesertim iis, qui a relaxatione vasorum proficiscuntur (I. G. et PH. FR. GMELIN diff. de probato tutoque vsu interno vitrioli ferri factitii aduersus haemorrhagias spontaneas largiores. Tubing. 1763. 4. p. 6.7.), in mictu cruento (PH. FR. GMELIN l. m. c. p. 7.), et sanguinis ex vtero secessu, praesertim periculossimo illo, qui partus violentos, abortus, molae excretionem sequitur (PH. FR. GMELIN l. m. c. p. 7.).

At in aliis etiam morbis a nimia partium relaxatione oriundis, v. g. in pollutionibus cum nocturnis tum diurnis (PH. FR. GMELIN l. m. c. p. 7.), in diabete (Gött. gel. Anz. 1794. p. 126.), in chlorosi, in rhachitide (VEIRAC van de Kinkhoest p. 191.) egregiam opem tulit.

Principem denique hoc vitriolum interno vsu obtinet locum inter vermifuga; si aqua plurima solutum (drachma in aquae libra vna), et, si velis, edulcatum, ieiuno ventriculo sorbetur, non lumbricos (ascarides lumbricoides) modo necat (BOERHAAVE elem.

elem. chem. 2. p. 439.), et, vomitu ut plurimum (VAN SWIETEN Comment. in BOERHAAV. aphorism. de cognosc. et curand. morb. T. IV. §. 1371. p. 733.) expellit, sed ipsam taeniam (teste BOERHAAVE apud VAN DOEVEREN l. m. c.) expugnat.

PRAEPARATA.

Oleum vitrioli, v. supra.

Spiritus vitrioli, v. supra.

Colcothar vitrioli, *Caput mortuum vitrioli*, multis, praecipue post sollicitam elutionem *croci martis adstringentis* aut *Terrae vitrioli dulcis* nomine veniens, est vitriolum eo labore, quo oleum et spiritus vitrioli extorquetur, et aqua sua et plurima acidi parte orbatum, ita tamen, ut acidi fortissimi particula supersit, quae cum calcis ferreae praedominantis portione coniuncta salis adhuc indolem prae se fert, eiusque potentissime adstringentis, externo interdum usu veniens; ita feminam nimio sanguinis ex utero profluio ad incita vitae redactam linteo carpto, colcothare hoc aqua soluto humectato, aut pessarii more in altissimam sinus partem, quam assequi poterat, intruso, feliciter salvavit FR. HOFFMANN (Medicin. rational. system. T. IV. P. 2. p. 120. 121.).

Tinctura martis adstringens, *Tinctura ferri vitriolata*, paratur ex spiritu vini, qui colcothari superfusus superstitis salis aliquid extrahendo, et aureum tinctum, et virtutem roborantem acquisivit; quodsi paretur cum spiritu vini gallico, principio adstringente ligni querni foeto, exurgit tinctura nigra (*Tinctura martis slyptica*).

Tinctura

Tinctura martis e vitriolo Zwoelfferi, ex vitriolo ferri et terra foliata tartari, aqua cinnamomi et spiritu vini solutis, parata, notis et virtutibus reliquarum martis tincturarum gaudens.

Tinctura martis aperitiua tartarifata Ludovici, ex vitriolo ferri et cremore tartari, aqua cinnamomi et spiritu vini solutis, confecta, ad praecedentem accedens.

Tinctura martis helleborata, ex mox praecedente, octava extracti hellebori nigri parte impraegnata, nata, a I. A. WEDEL (diff. praef. E. H. WEDEL de tinctura martis helleborata. Ienae. 1695. 4.), in turbato et suppresso fluxu muliebri, malo hypochondriaco, melancholia, febribus intermittentibus quartanis commendata, dosi guttarum quadraginta ad sexaginta eo fine exhibita.

Sal colcotharis, Sal vitrioli, Sal vitrioli vomitorium, Gilla Theophrasti, Gilla Paracelsi, Gilla vitrioli, sal album, vel flavescens, acre, acidulum, austerum, aquae ope ex colcothare vitrioli extractum, neque tamen ex mero ferri cum vitrioli acido connubio natum, sed, quum parando vitrioli oleo minus purum vulgo adhibeatur acidum, terrae aluminosae, zinci et potissimum cupri particulis contaminatum, hinc vomitum excitandi virtute pol-
lens, eaque fere sola apud Medicos iam dudum (PENOT Theophrast. Vademecum. Magdeb. 1607. p. 118. ANGELVM SALAM oper. medico-chym. Francof. 1647. p. 498. POTERIVM opera cum annotat. FR. HOFFMANNI Francof. 1698. p. 540.) celebre, et

K

in

in apoplexiae (QVERCETANVS tetrad. capit. affect. p. 153. PLATNER ars medendi §. 385.) ac catarrhi suffocatiui (PLATNER l. c. §. 433. 700. SCHVLZE praelect. in dispensat. Brandeburgic. p. 169.) accessibus, qui velox auxilium postulant, in comate et sopore, pueros interdum a ventriculo nimis obruto afficiente (RIVERIVS Oper. Francof. 1674. p. 203. PLATNER l. c. §. 375.), a scrupulo dimidio ad drachmam dimidiam vsque cum successu exhibitum, licet ob inconstantem partium, quibus componitur, proportionem, minus fidum sit medicamentum: Ab ANGELO SALA (l. c. p. 498.), QVERCETANO (l. c. p. 153.), et PENOTO (l. c. p. 118.) in debellanda quoque epilepsia adhibitum.

Pilulae benedictae Fulleri, ex aloë, fenna, assa foetida, galbano, myrrha, vitriolo, croco, macere, oleo succini, et syrupo de artemisia conflatae, in vteri infarctibus et mensium obstructione inueterata potentissimae (HERSANT journal de medecine, chirurgie, pharmacie. à Paris. T. LXVI. 1786. Jan.).

III. CORPORA INFLAMMABILIA MINERALIA.

Insipida haec, aqua non soluuntur, quae consueto atmosphaerae calore solida sunt, ignis vi facile funduntur, pondus specificum, si cum aliis mineralibus, potissimum metallicis, corporibus compares, exiguum prae se ferunt, facillime flammam capiunt, et fumum alia suaevolentem, alia graueolentem, aut nocentissimum eructant, carbones aut cineres alia, alia liquorem acidum deflagrando relinquunt. Plurima oleis praesertim vnguinosis facile soluuntur.

- I. *Ambra, Ambra grisea, Ambra maritima* (LINN. *Syst. nat. III. p. 283.*), si modo ad hoc naturae regnum spectat, neque potius (v. SCHWEDIAUER philosoph. Transact. Vol. LXXIII. for 1783. P. I. et DONADEI *Medecine eclairée par la physique* sq. II. n. 3. p. 75.) pro excrementis aluinis physeteris aegrotantis haberi debet, si genuina et bona sit, ex cinereo nigra frequentibusque punctis albis variegata, odoris ambrosiaci, fortissimi et tenacissimi, linguae sensationem imprimens nullam, nisi velis eam, quam olea vnguinosa excitant, fragilis quidem, dum friget, at manu calida tractata cerae instar tenax, acu candente pertusa succum quasi fundens, aquae bullienti superfusa olei instar superficiem eius tegens, et facillime in flammam exardescens, crebro offibus praesertim sepiae, lignorum testaceorumque
- K 2
- fragmen-

fragmentis, lapillis, arena contaminata, oryzae farina, succino, resinis vegetabilibus, benzoë, ladano, styrace, ipsa cera et pice adulterata, aut ex resinis suaueolentibus per artem composita, eo in casu spiritu vini soluenda, qui genuina, nisi intercedat sal causticum, vix tingeritur, nedum dissoluere eam valet, quamuis calore bulliente adiutus: Genuina etiam ambra paucissimos post se relinquit cineres, multos adulterata. Optima ambra ad littus insularum, in oceano aethiopico et indico sitarum, praesertim Madagascar et Sumatra, rarius in Oceano septentrionali occurrit; ob frequentissimas eius adulterationes, insigne, quo venit, pretium, et vires viribus moschi similes, vix tamen pares, hodie minoris aestimata, quam olim (I. F. KLOBII historia ambrae. Vitemb. 1666. 4. G. W. WEDEL de ambra. Ienae. 1698. 4.).

Etsi fido experimento comprobari tributa quondam huic ambrae virtus vitam prolongandi (FR. BACON histoire de la vie et de la mort trad. par I. BAUDOIN. à Paris. 1647. 8. p. 229.), et vis aphrodisiaca (KAEMPFER amoenit. exotic. Lemgov. 1712. 4. fasc. 3. p. 618.) vix possit, quae praeter suaue multum odorem veteres permouit, ut pluribus eam medicamentis compositis ipsique succoladae adicerent, non tamen omnis in vnguentis pulueribusque odoratis, potissimum cypriis, consumitur; extra omnem dubitationis aleam positum est, ab eius usu interno (si quidem drachmae dimidia pondere deglutatur) arteriarum pulsus plenior, celerior, fortior per

per horae spatium reddi, et, conspirante etiam aliorum medicorum experientia, neruos excitari torpidos, BOSWEL (apud CRANTZ mater. medic. et chirurg. Viennae aufr. 8. I. 1762. p. 146.), turbulentos atque agitatotos pacari, alii obseruarunt; putredini aduersari, PRINGLE (philos. Transact. l. c.); ita vel pulueris forma granorum trium quatuorue pondere saccharo permistum, vel essentia cum vini spiritu (FR. HOFFMANN observ. physico-chemic. selectior. I. p. 60.) ex ea parata, ad guttas decem vel viginti propinata in paralyfi, insultibus apoplexiae atque epilepsiae (FR. HOFFMANN medic. ration. system. IV. 3. p. 21.), palpitatione cordis (FR. HOFFMANN l. m. c. p. 294.), in singultu, vomituque nimis violento (ZACVTVS LVSTANVS opera. Lugdb. 1649. fol.), tussi, imprimis rheumatica (FR. HOFFMANN l. m. c. p. 386. CRATO DE KRAFTHEIM consilior. et epistolar. medicinal. Francof. 1591. 8. l. 37. p. 1039.), qui tamen posterior decocto passularum addi praecipit, atque eandem (*Ordnung oder Präseruation, wie man sich zur Zeit der Pest verwahren, wie die rechte Pest erkennt und curiert werden soll.* Breslau. 1555. 4.) pesti immixti confidenter opponit, opem tulit.

2. *Succinum, Succinum flauum, Succinum electricum* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 282.), *Electrum, Carabe*, licet prima eius ex succo vegetabili origo hodiernum negari vix amplius possit, diuturna tamen in sinu telluris mora et continuo cum variis succis mineralibus contactu adeo immutatum est, vt haud parum ab indole refinae abludat; difficilime enim soluitur vini spiritu,

K 3

diffici-

difficilius liquatur igne atque in flammam exardescit, quam resina, cum qua ceterum facili cum oleis praesertim vnguinosis connubio, tenacitatis gradu, indole aquae vim dissoluentem eludente, oleosi acidique principii igne extricandi abundantia concordat.

Est autem ut plurimum flavi (*Carabe citrinum*) coloris, nunc magis in fuscum, nunc magis in rubrum, nunc magis in album (*Succinum album*) vergentis (neque certe interest, cuius coloris fuccinum pro usu medico eligas), rarius pellucidum, quam diaphanum, semipellucidum, subopacum vel opacum, interdum nubeculosum, sola iam frictione et maximopere electricum redditur, et gratissimum odorem spirat, prunis inspersum fumum eiusdem odoris, verum longe fortioris eructat, et vasis clausis igne tortum praeter magnam olei colore et tenacitate diversi spiritum vini renuentis graueolentis copiam (*Oleum succini*), salem exhibet siccum albidum crystallorum forma indutum (*Sal succini*), acidum sui generis. Quamuis in multis Asiae et nostrae potissimum Europae oris occurrat, copiosius tamen reperitur in Sicilia atque ad maris Baltici, copiosissimum a multis retro seculis ad Borussiae littora.

Succinum ipsum, quamuis olim feminis hysteris et obstructione fluxus menstrui laborantibus summopere commendatum, quum neque vlllo corporis nostri humore solvatur, neque in vlllam excretionem manifeste agat, vix aliquid perpetrat; neque multum equidem exspecto ab eius tinctura, siue coquatur cum lixiuio caustico (FR. HOFFMANN observ. physico-

physico-

physico-chemic. l. 2. p. 202. 203.), siue digeratur cum spiritu vitrioli dulci (*Essentia succini* G. pharmacop. Wirtemberg. Stuttg. 1754. II. p. 83.), siue aut cum meraco vini spiritu purissimo (*Essentia succini ordinaria*, Pharmac. Wirtemb. II. p. 84.), aut intercedente sale tartari et praegrediente digestioni distillatione (FR. HOFFMANN l.m. c. 1. p. 60.), paretur quamuis inficias ire nolim, succini aliquid, et vires humoris dissoluentis illi inesse.

At ignis vi in varia corpora diuulsum, quae, dum implicata alia aliis erant, exercere vires suas non poterant, inter efficacia remedia locum meretur: Ita fumus, ex succino prunis insperfo assurgens, princeps materia suffumigiorum, quibus et nares nostras titillamus, et grauem corruptae conclauium *atmospherae* odorem (nequaquam malignam indolem) corrigimus: Idem fumus, pannis laneis exceptus, quibus partes aegrotantes leniter fricantur, discutiendo, in doloribus rheumaticis egregie prodest. Potentius adhuc agunt destillatione sicca ex succino impetrata sal atque oleum; illud repetita sublimatione ab adhaerentis olei parte potiori, hoc iterata distillatione a crassiori picea parte depuratum, vtrumque irritans, interno vsu maximopere excalefaciens, sudorem atque vrinam pellens.

PRAEPARATA.

Succinum praeparatum est Succinum terendo in tenerrimum pollen comminutum.

Sal succini, v. supra.

K 4

Spiritus

Spiritus vel *Liquor cornu cerui succinatus*,
v. supra.

Oleum succini externo potissimum usu venit, tum hysteriarum ac parturientium animi deliquium patientium naribus admotum, quarum nervos potenter refuscitat, tum membris paralyticis, et discutiendi scopo tumoribus frigidis illitum: Sunt qui internum guttarum quinque ad quindecim usum in tetano commendant; efficax in hoc morbo debellando deprehendit RUSH (memoir. of the medic. societ. of London. Lond. 8. Vol. I. 1787.), siue homines infestet siue equos.

Tinctura succini, v. supra. Vires suas liquori potius debere videtur, quo succinum solutum est.

3. *Asphaltum* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 279.), *Bitumen iudaicum*, opacum, nigrum, excalescens aut prunis iniectum ingratum odorem spargit, cum spiritu nitri fumante affuso efferuescit, spiritum vini paulisper tingit (THOREY *chemisches Journal.* 6. p. 56.), nec nisi pice aliisque resinis vegetabilibus adulteratum soluitur, Aegyptiis ad condienda cadauera usitatum, in montibus secundariis venularum, nidulorum, guttarum specie, ad Wolgae littora magnis interdum frustis obuium.

Pulueris forma ad grana quindecim exhibitum, siue solum, siue cum saccharo lactis permixtum in fanandis pulmonum vlceribus multum praestitisse, expertum se esse testatur MELLIN (l. c. p. 155.) sed frequentius adhibetur.

PRAE-

PRAEPARATVM.

Oleum asphalti, destillatione sicca ex hoc bitumine extortum, atque iterata distillatione depuratum, odore suo ad petroleum accedens, sapore perinde ingrato, connubium cum vini spiritu inire renuens, ad guttas decem vel quindecim saccharo instillatum, matutino et vespertino tempore ingestum ad sananda interna viscerum, praeprimis pulmonum vlcera (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. XXIII. 1765. Octobr. n. 8. p. 369. DE COURCELLES Verhandeling. van de Hollandsche Maatschappye de Weetenschappen te Haarlem. P. 8. 1765. fasc. 1. n. 14. p. 475. et P. 9. 1766. fasc. 1. n. 9. p. 603 sq. et P. XIV. 1773. hist. n. 8. TH. HEALDE on the use of oleum asphalti in ulcers of the intestines, lungs and other viscera. Lond. 1769. 8. THEDEN *neue Bemerkungen und Erfahrungen*. Vol. II. 1782. L. FR. B. LENTIN memorabilia circa aërem, vitae genus, sanitatem et morbos Clausthalensium annorum 1774 — 1777. Goetting. 1779.) commendatum, et nisi inflammatio obstaret, tum in hoc morbo, tum in febre variolarum suppuratoria (COURCELLES l. m. c.) cum fructu propinatum.

4. *Petroleum* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 278.), *Petroleum*, *Oleum petrae*, *Oleum gabianum*, indole inflammabili et connubium aquae renuente cum oleis vegetabilibus, tenacitate et repellente quasi, quam in vini spiritum exercet, vi, cum vnguinosis, volatilitate, penetrante eoque, nisi per repetitas distillationes depuratum fuerit, graui et tetro odore, et sapore perinde ingrato cum oleis em-

K 5

pyreu-

pyreumaticis conuenit, a vitrioli oleo infuso neque nigrescit, neque calescit, neque cum eo coit, rarius excolor (*naphtham* tunc vulgo appellant, in Persiae prouincia, Veterum Media, obuiam), quam saturatius dilutiusue colore flauo, rubro, nigro infectum in Italia superiori, praesertim monte Chiaro, et Gallia Narbonensi (prope Gabian) frequentius, interdum terebinthinae aut vnguinofo quodam oleo adulteratum; priorem fraudem prodit, si calescat petroleum, odor terebinthinae proprius, et efficacia spiritus vini, qui tunc partem petrolei soluit; posteriorem augurari possis si ab infusa aequali olei vitrioli copia nigrescit, inspissatur, turbatur, et sulphur olet.

Inseruit autem petroleum medicis tam externo, quam interno vsu: Et primo quidem partes frigori quam maxime expositas, e. gr. nasi apicem, manuum, pedumque digitos illo oblitos, contra frigus, quamuis rigidissimum, tuetur, in vulgatissimo quoque frigoris effectu, pernionibus dispellendis, si duabus spiritus salis ammoniaci partibus permisto partes affectae fricando inungantur (MOENCH *systematische Lehre von den Arzneimitteln*. Marburg. 1789. 8. p. 237.), ad membra gelu laesa restituenda, flavicans eius species simili modo adhibita (HÄHNEMANN ap. MONRO l. c. 2. p. 61.), potentissimum subsidium: Dentium dolores sedari petroleo, generis fricando applicato, testatur PLENCK (*Materia chirurgica*. Vienn. 1771. 8.), praeeunte iam DIOSCORIDE (l. c. l. i. c. 85.); neque minus efficax est, externo iam vsu, siue solum, siue (NAEVIUS ap. I. WITTICH consilia,

confilia, obseruationes atque epistolae medicae nobilissimorum Germaniae medicorum. Lipsi. 1604. 4.) cum cera recente [$\frac{3}{8}$] in vnguenti speciem redactum, siue (ROSENSTEIN l. c.) cum allio recenti contuso subactum, dolenti praesertim abdominis regioni illinatur, ad vermes necandos doloresque, quos excitant, fopiendos.

Eodem scopo, vermes scilicet, ipsamque taeniam (MELLIN l. c. p. 55.) debellandi, tum ab aegyptiorum (HASSELQUIST it. palaeft.) tum ab Europae medicis commendatus internus eius vsus fuit, etsi negari non queat, summam eius vim calefacientem crebro obstare, et hominibus plethoricis, aut in sanguinis profluvia procliuibus non posse non nocere: Exhibetur autem guttarum decem, viginti, vel triginta pondere, interdum bis vel ter de die repetito, vel cum aqua, vel syrupo quodam edulcatum, vel cum camphora [$\frac{3}{8}$] et aequali olei terebinthinae copia (MELLIN l. c.) commistum: Si quid vnquam contra epilepsiam praestitit (DIOSCORIDES l. m. c.), ea fuit huius morbi species, quae a vermibus nascitur (G. W. WEDEL de epilepsia, Ienae. 1676. 4.). Petroleum barbadense a duobus ad sex cochlearia, siue solum siue cum spiritu ardente sacchari, siue cum vitrioli acido exhibitum, in lepra aliisque morbis cutaneis pertinacibus aequae ac in cancro occulto interno vsu eximie profecisse nuper fertur (PEIRCE ap. DUNCAN medic. commentar. for 1791. Dec. II. Vol. VI.).

5. *Sulphur* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 286.) Odoris, nisi fricetur vel igni exponatur, et saporis, modo purum

purum sit, expers, coloris pallide flauī, quem leni igne liquefciendo in hepaticum conuertit, refrigeratum et denuo consolidescens recuperat; accedente simul aëre igni expositum in flammam caeruleam exardescit, vaporem eructans acidum, colores vegetabilium et animalium plurimos delentem, suffocantem, sibi proprii odoris, penetrantissimum, vt primum corpus quoddam frigidum contingit in guttas confluentem liquoris acidi, vitrioli acidum referentis; clausis vasis igne tortum integrum atque intemeratum vaporis speciem induens, qui refrigeratus in verum denuo sulphur (vocat *Flores sulphuris*), ceterum puluerulentum, redit, cum plurimis metallis, igne adiuuante, coiens, vt tamen ductilitatem et nitoris partem amittant, et, quae difficiliter alias liquantur, tam metalla, quam alia corpora eius consortio *faciliter* liquentur; aquae et spiritus vini, plurimorumque acidorum, nisi singularia adhibeantur artificia, connubium respuens, tanto facilius in oleis, praesertim vnguinosis, et salibus lixiuiosis, inprimis fixis, dissoluendum, cum his saponis speciem, siue *sulphuris*, quod audit, *hepar* efficiens, quod tum aquam tum vini spiritum subit, et acido adfuso aërem siue gas hepaticum dictum, foetidissimum, inflammabile, in aqua tamen soluendum, emittens.

Huic quoque vulgatissimo corpori non raro vitium inest ab immixtis materiis peregrinis metallicis, ferri praesertim et arsenici particulis, illae sublimando leni igne sulphuris eiusmodi portionem
vasis

vasis clausis superstites, colorem magis minusue griseum, hae summopere noxiae intensius flauum, vel, si maiori paulo copia inhaereant, flammeum sulphuri affricant, fumo quoque, dum sulphur comburitur, flammam circumsepiente et arsenici nidorem spirante, cognoscendae.

Licet haud exiguam sulphuris copiam (vocatur *natiuum*, *nudum*, *virgineum*) paratam iam sistat natura, in montibus praesertim igniuomis atque ex gypso conflatis, perinde ac in thermis, illud tamen neque semper fatis purum est, vt interne adhiberi sine periculo possit, neque, si esset, omnibus illis, quibus opus est, sufficeret laboribus; plurima igitur sulphuris pars, quemadmodum in Italiae variis partibus, ex terris eo foetis, in reliqua Europa ex pyritis et variorum metallorum mineris sulphure grauidis sublimatione, vstulatione, distillatione aliis aliisue modis elicitur, et altera vt plurimum fusione a particulis terreis et metallicis subsidentibus liberata, in baculorum (*magdaleones* audiunt) vel panis placentaeue formam compingitur.

Medici tamen hac forma induto sulphure rarius vtuntur, nisi velis, B. KAEMPFIVM (l. c.) baculos illos abdomini applicatos in obstructis abdominis visceribus tanquam efficax commendasse auxilium; frequentius altera sublimatione magis adhuc depurato, qua peracta pulueris specie adparet, et *florum sulphuris* nomine insignitur; hi tamen flores ab aëre, dum labor iste perficitur, non fatis sollicitate excluso, liberum vt plurimum acidum, linguae iam scrutinio testante, vehunt, fini salutari crebro aduersum;

quare

quare iterato adfusa aqua lauari, et hi *loti sulphuris flores* soli pro interno vsu praecipui a medicis debent.

Et primo quidem externo vsui inferuit sulphur: Nolo diu morari in vsu sulphuris accensi, ab HALELIO quoque ad arcendum pestis contagium commendati (*Gentleman's Magaz.* Vol. 24. for 1754. Dec. p. 543.), et quos emittit, vaporum, ad aërem putridis effluuiis foetidum, corrigendum, in quo adhibendo, ob indolem eius halitu attracti lethalem, ea cautela opus est, vt eo tempore, quo templa, domus, conclauia hoc fumo perfunduntur, fenestris foribusque clausis, omnes homines exulent, neque iterum ingrediantur, priusquam ianuis fenestrisque apertis cum tetro odore omnis sulphuris vapor exierit.

Sed sulphur etiam integrum, cum pinguedine quadam in vnguenti formam redactum, tum haemorrhoidibus dolentibus, tum praesertim scabiolis inungitur, eo fine iam ab ORTOLPHO VON BAYERLAND (*Arzneibuch ze teutsch.* Nürnberg. 1477. fol.), nuperius ab aliis apprime commendatum, tanto efficacius, si eodem tempore interne propinantur flores sulphuris. Poterit autem sulphur aut cum quatuor partibus vnguenti simplicis, et, quo minus odor nimis offendet, exili portione olei citri (*unguentum e sulphure* New Dispensatory Lond. 1765. p. 642.), aut cum axungiae porci duabus partibus, addita praeterea, quemadmodum in Galliae nosodochiis, quarta parte salis ammoniaci (HUNCZOWSKY *medic. chirurg. Beobacht.* Wien. 1783. 8.), vel radice veratri albi (*Unguentum ad psoram* New dispensatory l. c.), aut cum aequali copia baccarum lauri et vitrioli albi, et cum viginti duabus

duabus axungiae porci recens elotae (*Vnguentum ad scabiem Iasseri*), aut cum aequali vitrioli albi copia, et axungiae porci recentis et lotae partibus quatuordecim (*Vnguentum psoricum* VOGLER pharmac. select. Ed. 3ia. Wezlar. 1792. p. 198) subigi, quo vnguento vel semel de die quarta corporis pars, vel bis terue frustulo (MELLIN l. c. p. 238.) nuci auellanae aequali, genua volaeque manuum (VOGLER l. c. p. 199.), donec omnis scabies euanuerit, et continuato interdum adhuc diutius vsu, inunguntur. Idem vnguentum in capitis tinea et lichenibus adeo opem tulisse auctor est (l. m. c.) III. VOGLER: Etiam nodulo, cui inclusum est sulphur, oleo feruido prius intincto, fricari possunt partes scabie infestatae (WATON journ. de medec. chirurg. et pharmac. T. 87. 1791. Maj.): Aqua (℞ij), cum floribus sulphuris (℥ij) et aequali arsenici albi copia cocta, et sollicitate decantata, per octo et plures dies continuos pedes, brachia et dorsum lauare et fricari iubet TRECOURT (memoir. et observations de chirurgie. à Bouillon et Paris. 1769. 8.).

Interno quoque vsu medicis acceptissimi sunt sulphuris flores loti, non tamen perinde aegris, quum non alui modo excrementa (VAN SWIETEN l. c. IV. p. 728.), sed sudor quoque, et ipsa perspiratio insensibilis (BALDINGER ap. REISIG de sulphuris crudi vsu interno. Lipf. 1768. p. 27. 28.), singularem inde adipiscantur foetorem, multis incommodum, atque effluuiis suis argentum aequae ac alia metalla denigret, et nitore suo depriuet: Verum idem effectus luculenter ostendit, sulphur, quamuis aquam humores-

humoresque aquosos non subeat, transire in humores, et transire quidem integra sua natura, et, subtilissimas etiam, secretionum excretionumque officinas, peruagari.

Exhibetur autem sulphur scrupuli dimidii, integri, interdum drachmae dimidiae, imo integrae pondere, rarius pilularum, rotularum, trochiscorum, quam pulueris forma, optime cum saccharo aliisque indicationi respondentibus permistum, ut tamen, saburra primas vias obsidente, aut nihil efficiat, aut noceat, atque ob vim irritantem et paulisper excalescentem multa nonnunquam in eius usu circumspicione opus sit.

Promouet autem interno usu transpirationem insensibilem, mucis ex pectore, aluique ipsam excretionem, vermes necandi (VAN SWIETEN l. c. p. 727. LANGGVTH diff. de scabie viua. Vitemb. 1767. p. 32. TISSOT l. c. p. 375. VAN DOEVEREN l. c.) potentia quoque gaudens.

Prodest igitur in morbis, a transpiratione suppressa natis, v. g. in rheumatismis, et ipsa arthritide vaga, aut cum rob sambuci, aut cum antimonio et gummi guaiaco in pilulas formatum (QVARIN animaduers. practic. in diuersos morbos. Vienn. austr. 1786. 8. c. 15. p. 283 sq.), aut exigua granorum quinque dosi cum salibus mediis exhibitum (MÖNCH l. c. p. 360.); ipsam arthritidem et podagram praecaueri, si quotidie ieiuno ventriculo drachma sulphuris dimidia cum lacte ingeratur, sibi persuasit CHEYNE (essay on the true nature and the true method of curing the gout. Lond. 1722. 8.).

Neque

Neque minor est eius efficacia in morbis cutaneis, ipsis acutis, et adeo peste (DIEMERBROECK de peste. Arnhem. 1640. 4. l. 3. CRATO A KRAETHEIM consil. et epistol. medicinal. ed. a L. SCHOLZ. Hanov. 8. L. IV. 1614. conf. 24. p. 171. et 594.), ipsique similibus febribus, vt DETHARDINGIUS (diff. de sulphure vt praestantissimo bezoardico. Rostoch. 1746.) saluatos fuisse, qui peste hungarica laborantes sulphure vfi sint, mortuos, qui non; et H. CARDILVICIUS in sulphure cum aceto propinato (*von der Pestilenz*. Nürnberg. 1679. 12.) singularem pene pro auertenda peste fiduciam poneret; princeps in chronicis tum sanandis, quemadmodum scabie, ipsorum infantum vbera adhuc sugentium, si mater vel nutrix eius tantum quantum cultri apex capit, deglutiat (ROSENSTEIN *von Kinderkrankheiten, übers. von MURRAY*. 1766. p. 66.), tum si retrogressum fuerit exanthema, illud denuo ad cutis superficiem expellendo (FR. HOFFMANN *medic. ration. systemat. T. IV. P. 5. p. 216. IVNCKER consp. therap. special. 1750. 4. p. 745.*), et morbis ex hac retrocessione natis e. gr. epilepsiae infantum (ROSENSTEIN *l. m. c.*) asthmati (IVNCKER *l. c. p. 285.*) et aliis medendo. Quicquid ad duas drachmas cum vini spiritu gallico hora ante ingruens frigus propinatum (GRAINGER *historia febris anomalae batauae*. Altenb. 1770. 8.) in febribus intermittentibus debellandis effecisse perhibetur, hac eius transpirationem promouente virtute videtur niti.

Eadem certe virtus pectori amicum reddit sulphur, cuius quippe morbi multi a transpiratione sup-

L

pressa,

pressa, alii ab exanthemate retrogradiente natales ducunt; accedit, quod pituitam tenacem pulmones infarciendam, alteram eamque fertilissimam morborum pectoris originem, potenter incidat, atque euacuet; quare iam a DIOSCORIDIS (l. c. l. 4. c. 73.) inde tempore, in asthma, praesertim humido commendatum, assentientibus et multiplici sua experientia comprobantibus praeter alios CRATONE A KRAFTHEIN (l. m. c. L. II. Conf. 7. p. 43. L. III. Conf. 8. p. 71.), vt tamen alio loco L. VII. ep. 4. p. 781. 804. 805.) reiciat, I. HEVRNIO (de morbis pectoris liber. ab OTH. HEVRNIO edit. Leid. 1602. 4.), CARDILVCIO (*Neue Stadt- und Landapothek.* Francf. und Leipz. 1670. 8. p. 508.), TH. WILLIS (pharmaceutica rationalis. Oxon. 4. P. II. 1675), FR. HOFFMANN (l. c. P. 3. p. 382. 385.), V. WOLTTER (*patriotischer Landbader.* 1777. 8.): An in vlceribus pectoris (CRATO A KRAFTHEIM l. c. L. VII. ep. XV. p. 809.) proficit, vel in tussi quoque conuulsiva vnicum potens sit remedium (FR. IOS. GVIL. SCHROEDER diff. quaedam ad februm doctrinam proponens. Marburg. 1766.) dubitare adhuc liceat.

Ex qua virtute, haemorrhoidum caecarum (WERLHOFF observ. de febris. Hannov. 1745. p. 95. LIPP enchirid. botanicum. Vienn. 1765. p. 69.) dolores aliumque duram eas creberrime comitantem leniat, decidere equidem nolim; monendum tamen est, multa hic circumspeditione opus esse.

Suo porro consortio argenti viui in glandulas saliales, antimonii metallici in ventriculum atque intestina effectum, ipsamque nocentissimam arsenici
 potentiam

potentiam mitigat; hinc non solum remediis, ex his metallis paratis, crebro adicitur, sed interdum etiam, alia tamen forma *indutum*, eo scopo adhibetur, vt virulentos eorum metallorum effectus praeuertat. Ita Cl. HECKER (l. c.) cum scobe ferri et camphora mixtum iis ingerendum praecipit, quibus intemptius salinae fluxus abortus fuit. Similiter in homine, qui viride aëris deglutierat, egregio cum euentu vsus est floribus sulphuris NAVIER (contrepoisons de l'arsenic, du sublimé corrosif, et du plomb. à Paris. 8. I. 1777.).

PRAEPARATA.

Spiritus sulphuris per campanam, ex sulphuris infra campanas vitreas flagrantis vapore in guttas condensato collectus, spiritui vitrioli parum absimilis, vt huius plurima pars, supellectili quamuis valde diuersa, ex sulphure obtineatur, virtute refrigerante, putredini aduersa, leuiter constringente, in febribus, praesertim putridis et malignis, atque aphthis perinde utilis.

Hepar sulphuris calcareum, *Sulphur calcis*, optime ex testis ostrearum cum sulphure vltis paratur, et vasis clausis facillime seruari siccum atque intemeratum potest; ceterum id ipsi commune est cum reliquis speciebus hepatis sulphuris, quod aqua facile dissoluatur, et adufo acido diluitori aërem siue gas emittat hepaticum, inflammabile, aqua denuo dissoluendum, et teterrimum ouorum putridorum foetorem spirans. Egregie certe conducit hoc hepar in iis malis, quae nimium argenti viui

et remediorum ex eo paratorum vsum excipiunt, nisi inueterata nimis fuerint (HAHNEMANN apud MONRO l. c. 2. p. 54).

Hepar sulphuris arsenicale, Liqueur auripigmenti, Atramentum sympatheticum, Liqueur vini probatorius Zelleri, ex auripigmento cum calce et aqua cocto paratus, non medicamento quidem loco inseruiens, sed eo, quod metalla plurima soluta, si quidem rite et recens paratus sit, obscuro colore praecipitet, detegendae in vino, butyro, oleis labi plumbeae adhibitus (ZELLER docimasa, signa, caussae et noxae vini lithargyrio manganisati. Tubing. 1757. GAUBIUS Verhandeling. van het Maatschappij der Weetenskopen te Haarlem. I. p. 112 sq. CARTHEUSER progr. 1 — 3. de quibusdam vinorum adulterationibus. Giesl. 1779. 8.), quo scilicet instillato materiae illae, si quidem suspicio plumbi inhaerentis iusta fuerit, subito colorem fuscum vel nigrum adipiscuntur, et simile sensim sedimentum dimittunt, vt tamen idem sit experimenti istius euentus, siue casu fortuito ferrum, cuprum, aurichalcum, stannum aliudue metallum subierit vinum, siue consulto adiectum fuerit plumbum, lithargyrium aut cerussa.

Hepar sulphuris vulgare, Hepar sulphuris salinum, Sulphur potassae, Sapo sulphureus, ex sulphure et cineribus clauellatis, igne, quo sulphur liquefcere incipit, adiuuante, paratum, aqua et vini spiritu facile soluendum, vt tamen solutio quamuis limpidissima, aëris libero accessui exposita, breui, et citius adhuc ab acidi vel debilissimi guttulis nonnullis

nullis instillatis lactescat; aqua solutum tanquam potens arsenici, mercurii sublimati corrosivi, viridis aeris deglutiti, ipsiusque plumbi antidoton praedicatur a Cl. NAVIER (l. c. p. 25. 213. 312. 2. p. 13.), qui tamen experimentis potius extra corpus humanum institutis nititur, quam periculis in corpore viuo captis, idemque remedium in aliis quoque, praesertim pectoris morbis chronicis (an variis chronicis variae hepatis sulphurei species? Paris. 1778.) commendat. Ita Clar. HECKER (l. m. c.), vt interpestium salivae fluxum, ab argenti vivi usu excitatum, sistat, vnciam sulphuris tribus vnciis lixiuii caustici solui, solutionem per colum traiectam octo partibus aquae corticis aurantiorum dilui, et singulis horis cochleare eius recipi suadet.

Tinctura sulphuris, Solutio hepatis sulphuris spirituosae, ex hepate sulphuris vulgari et vini spiritu parata, si quidem recens sit, rutila, et a sulphure contento sudorem atque insensibilem transpirationem potenter mouens, ideo in morbis rheumaticis, arthriticis, cutaneis chronicis salutaris, ad 40, 60 et plures guttas exhibita, in pectoris morbis dubiae efficaciae; at aliquandiu asseruata plurimum sulphuris, cui colorem et virtutem illam debet, dimittens, et ab acido quocunque instillato cum foetore lactis opacitatem induens.

Syrupus sulphuris, Arcanum beccicum Willisii (*Pharm. Wirtemb.* 2. p. 201.), est hepar sulphuris vulgare aqua distillata solutum et cum saccharo ad syrupi spissitudinem coctum, TH. WILLISIO in morbis pectoris chronicis, ipsa adeo phthisi decantatum,

L 3

cantatum,

cantatum, et ab vncia dimidia ad integram vsque exhibitum, ob praedominantis falis lixiuiofi acrimoniam irritantem in phthisi nunquam, et vix nisi in iis pectoris malis admittendum, quae ab infarciēte tenaci pituita, et torpore ac relaxatione solidarum organi respirationis partium nascitur.

Lac sulphuris, Magisterium sulphuris, Praecipitatum sulphuris, Cremor sulphuris, Butyrum sulphuris, est sulphur attenuatum albidum, ex hepate sulphuris vulgari aqua soluto per acidum liquorem praecipitatum, elotum atque exsiccatum, flores sulphuris lotos efficacia vix superans, quamuis praeter alios a WERLHOFIO (l. c.) in asthma, alui obstructione ab haemorrhoidibus nata, colica, cardialgia, hydrope scarlatinam excipiente, a drachma dimidia ad integram, et a Cl. MELLIN (l. c. p. 238.) in morbis cutaneis a dimidio ad integrum ferupulum, infantibus adeo propinatum, multam opem tulerit.

Hepar sulphuris ceratum, est hepar sulphuris vulgare, cui, in aqua distillata soluto, in vase terreo vitreo cortice intus obducto tantum sensim iniicitur cerae albae, vt saponis spissitudinem nanciscatur; commendatum tanquam remedium valde efficax contra effectus venenorum arsenicalium et mercurialium a Cl. SINGER (*medicinisch-chemische Abhandlung über ein sicheres Gegengift aller Mercurialgifte etc. Wien. 1786.*)

Hepar sulphuris martiale, mistura ex aequali sulphuris et falis tartari, et dimidia scobis ferreae parte per fusionem facta, aqua soluta, ex sententia

NAVIER

NAVIER potentissimum (Contrepoisons etc. 1. p. 104.) arsenici, (l. m. c. p. 221. 222.), mercurii sublimati corrosivi albi (l. m. c. p. 321.), viridis aeris, et (l. c. 2. p. 8.) plumbi plumbeorumque adeo antidoton.

Sapo veneris, massa grisea ex fuso cum duodecima cupri rasi parte hepate sulphuris vulgari, lixiuio caustico soluto, et agitatione continua intermisso papaveris albi oleo in saponis speciem redacto, nata, exigua iam dosi vrinam valide mouens, et siue tinctura rhabarbari soluta, siue cum extractis in pilulas subacta, in hydropo utilis (BVCHOLZ diff. de saponibus quibusdam mineralibus. Ienae. 1763. 4. §. XXVI. p. 25. §. XXXII. p. 30.).

Sapo lunae, niger, simili modo, quo sapo veneris, ex argento, hepate sulphuris, lixiuio caustico, et oleo papaveris confectus, teste multiplici Ill. BVCHOLZII (l. c. §. XXV. p. 24. §. XXXI. p. 29.) experientia, aluum et vrinam et muliebrem fluxum pellens, et vermes necans, scrupuli dimidii pondere, siue terra foliata tartari et tinctura rhabarbari addita forma soluta, siue cum puluere ialapae in pilulas redactus, exhibeatur, in pedum oedemate atque incipiente hydropo salutaris.

Sapo solaris, ex hepate sulphuris vulgari cum sedecima auri portione liquato aqua soluto, et pari ratione, quae in parando saponis veneris iam dicta fuit, cum lixiuio caustico et oleo papaveris cocto natus (BVCHOLZ l. c. §. XXIV. p. 23.), vi resolvente et laxante, teste Eiusdem Clarissimi Viri (l.

m. c. §. XXX. p. 29.) experientia, arthriticis aliquando proficiuus.

Hepar sulphuris volatile, v. Sal ammoniacum: Spiritus salis ammoniaci sulphureus.

Aër hepaticus, Gas hepaticum. Foetidissimus ille halitus, qui instillato cuicunque hepatis sulphuris speciei acido assurgit, facile flammam capiens, omni animali, si aëre vitali non temperatus pulmonibus hauriatur, lethalis, aquam tamen facillime subiens.

Aqua aëre hepatico impraegnata, haud raro in naturae sinu ipso obuia, de quo alibi dicitur, facile quoque per artem paranda: Externo vsu prodest in scabie, si tum partes illa defoedatae quotidie aliquoties ea lauentur, tum lintea, quibus aeger induitur, in illam intingantur (HAHNEMANN ap. MONRO l. c. 2. p. 49.): Inseruit praeterea ista aqua, si ex duabus hepatis sulphurei calcarii et septem partibus cremoris tartari cum aqua vehementer concussis paratur (HAHNEMANN *chem. Annal.* 1788. l. p. 291 sq.), tam arsenico quam plumbo detegendo; illud enim, siue aqua meraca, siue acidis solutum, ab ea instillata sedimentum flauum, hoc siue vino, siue alio liquore solutum atrum dimittit, instillato vitrioli oleo nunquam iterum solvendum, quod posterius utique contingit ferro per hanc aquam praecipitato.

Balsamum

Balsamum sulphuris est solutio sulphuris spissior rubra vel fusca (Pharm. Wirtemb. 2. p. 31.) per oleum quoddam, e. gr. petroleum (*barbadense*), oleum succini (*succinatum*), terebinthinae (*terebinthinatum*), anisi (*anisatum*), amygdalarum (*amygdalatum*), vel lini, cui tamen sub finem olei terebinthinae adhuc portio superadditur (*Balsamum sulphuris Rulandi*), peracta, olim medicis familiaris, tum externo, tum interno usu, hodie haud inique neglecta.

IV. CORPORA METALLICA.

LINN. *Syfl. nat. III. p. 297.*

Pondere specifico quum omnia reliqua corpora superent, perfectiore potissimum facie induta, facile ea iam nota dignoscuntur, quamuis siue in calcem, siue in vitrum conuersa, siue aliis aliisque liquoribus soluta, partem huius praerogatiuae amittant: Aquae merae connubium, si arsenici calcem exceperis, omnia, oleorum plurima pertinaciter renuunt, acidis tanto facilius, alia aliis facilius soluenda, ex his tum per terras simplices, tum per salia lixiuiosa, tum per gallas aliaque vegetabilia principio adstringenti foeta, tum per lixiuium caerulei Berolinensis, tum, colore ut plurimum obscuriori, per sulphuris, quod vocant, hepar, eiusque varias species, tum per gas, quod hae ab acido infuso exhalant, siue solum, siue aqua solutum, terrae specie denuo praecipitanda: Perfectiori in conditione sua nitore gaudent sibi proprio, ad aërem nunc magis nunc minus stabili, plura etiam tenacitate ac ductilitate: Ignis vi pauciora in fumum abeunt, aut in flammam lucidam (si quidem periculum in aëre communi capiatur) exardescunt, omnia, nisi iam consueto atmosphaerae calore, prouti argentum vitum, fluida, liquefiunt, ita tamen, ut alia leniorem, alia fortio-rem, alia vehementissimum possant ignem: Continuatae ignis aërisque externam superficiem lambentis efficacitati opportuna plurima, alia facilius, alia
difficilius

difficilius in calcem abeunt, omni splendore ac tenacitate orbam, absoluto quidem pondere auctam, specifico imminutam, aucto ad summum gradum vsque gradum aestu in vitrum, saepius coloratum, vtrumque, modo vna cum corpore quodam combustibili igni candenti exponatur, in metalli perfectam indolem rediens.

1. *Antimonium, Stibium, Stibium vulgare* (LINN. *Syst. nat. III. p. 301.*), puriori suo statu et metallici nitoris particeps, appellant tunc *regulum antimonii, antimonium regulinum*, pondere specifico reliquis, certe officinalibus, metallis inferioribus, vt pondere aquae specifico = 10000 posito = 67021 (BRESSON *histoir. de la societ. de medec. à Paris pour les ann. 1780. 1781. p. 377.*), splendore satis constanti, colore proxime accedit ad stannum, intus ex lamellis aut radiis conflatum; qui saepe radiorum stellae ad instar diuergunt, ignis vi satis leni (gradum 779° vix excedente, si quidem scalam thermometri Fahrenheitiani eo vsque prolongare liceret A. CHR. REUSS *Beschreibung eines neuen chemischen Ofens. Leipz. 1782. 8. p. 67.*) liquatur; vasis clausis igne agitatam, quod plurimam partem spectat, in vapores assurgit, in superiori frigidiori vaforum parte in crystallos aciculares argentei nitoris (vocant *flores argentinus*) abeuntes: aëre liberius accedente igne tortum fumum album eructat, leniori at diutius efficaci in calcem albam vertitur, et hanc, nisi nimis exusta sit, fortiori paulo igne vitri rutili formam nanciscentem, et vehementiori adhuc nebulae albae specie

specie aufugientem: Ab omnibus, etiam debilio-
ribus acidis corroditur potius quam vere dissol-
vitur, optime ab aqua regis dicta, vt tamen ex
hac quoque perinde ac ex aliis acidis, sola aqua
largius affusa praecipitari iterum sedimenti albi
specie possit, ceterum eius, prouti reliquorum
acidorum mineralium acrimoniam, suo connubio
mire exaltans, vegetabilibus e contrario, quibus
soluitur, vim emeticam affricans, quam prin-
cipem efficaciam alias atque alias formas indu-
tum, aliis atque aliis corporibus iunctum, nisi aut
nimis igne exustum, aut sulphuri ceraeue inuo-
lutum, in corpus humanum hoc metallum exercet.

At rarius puriori hac forma occurrit antimonium,
vt plurimum sulphuri iunctum lapidibus innidulans,
a quibus quum leni igne liquefeat, in frusta auella-
nam nucem aequantia comminutum, et ollae forami-
nibus in fundo pertusae ingestum, quae alteri ollae ad
dimidiam circiter eius altitudinem immergitur, et
tegmine agglutinato munitur, prunis ardentibus tum
cingitur, tum contegitur, separatim, in placentarum
formam excoquitur (G. AGRICOLA de re metallica
L. IX. Basil. 1657. fol. p. 345. SCOPOLI *Anfangs-
gründe der Metallurgie*. Mannheim. 1789. 4. P. II.
C. 10. p. 205. tab. X. F. G. H. I. L. V. CANCRIN
erste Gründe der Berg- und Salzwerkskunde. Francf.
am Mayn. 8. P. IX. Sect. 2. 1786. p. 79 sq. tab.
XV — XXII.).

Vocatur nunc vulgo *antimonium crudum*, Ve-
teribus (Cl. GALENVS περι των ἀπαλων φαρμακων
δυναμις)

*δυναμειος βιβλ. ε. Operum Basil. 1538. fol. P. II. p. 128. DIOSCORIDES περι ὕλης ἰατρικῆς βιβλ. ε. cap. 49. C. PLINIVS secundus histor. mundi. a s. GELENIO. Lugdun. 1582. fol. Libr. 33. Cap. 6. p. 596 sq.) vti quidem nonnullis (IAC. GRAND *monatliche Unterhaltungen. 1689. p. 490. 497.*) videtur *Stibium* vel *Stimmi*, *plumbi sacri* siue *philosophorum*, *radicis metallorum*, *marcasitae saturni*, *summi prothet*, *lapidis de vena plumbi*, *Saturni philosophorum*, *magnesiae saturni*, *ultimi indicis*, *balnei regis*, *plumbi nigri*, *lupi metallorum*, *leonis rubri*, multisque aliis nominibus a scriptoribus alchimicis insignitum, *Spiesglas* vel *Spiesglanz* nomine Germanis veniens, stibium vulgare Linnaei (*System. nat. Ed. XIII. Vol. III. p. 301.*), frequentius in Gallia (N. LEMERY *traité de l'antimoine. à Paris. 1682. 8. p. 1.*), et quidem prouinciis Britannia, Pictauiam et Aluernia, in Hungaria (v. BORN *index fossilium, quae collegit. Prag. 1772. 8. P. I. p. 136. 137. et FERBER physikalisch-metallurgische Abhandlungen über die Gebirge und Bergwerke in Ungarn. Berlin u. Stettin. 1780. 8. p. 123. 226. 227. 266.*), et Saxonia (CHARPENTIER *mineralogische Geographie der churfürstlichen Lande. Leipz. 1778. p. 106. 107. FERBER neue Beyträge zur Mineralgeschichte verschiedener Länder. Mietau. 8. Vol. I. 1778. p. 282.*) in naturae sinu obuium, ea forma, qua venale vulgo prostat, nigrum, eoque colore manus tangentes inficiens, metalli more, debilius tamen, nitens, fragile, vt facile conteri in pollen tenerrimum possit, ex fibris fere parallelis quasi conflatum (spongiosa placentarum vt plurimum superior pars metalli siue reguli minorem, sulphuris*

fulphuris tanto maiorem copiam continet), ponderis specifici circiter = 40643, pondere aquae = 10000 posito (BRESSION l. c.), igni expositum fumum primo fulphuris integri, post cum flammula caerulea fulphuris ardentis eructat, leniori iam fluit, et paulatim in calcem cineream abit, quae denuo maiorem paulo ignis potentiam experta in vitrum ex rubro flauum siue hyacinthinum ponderis specifici circiter 49464 (BRESSION l. c.) conuertitur. Eludit vim solventem aquae, non perinde acidorum, quae, potissimum aqua regis, magna cum efferuescentia illud aggreditur, et metallicam partem, quae tinctum illi flauam maioremque acrimoniam impertitur, a sulphure inuolvente dirimit, quemadmodum lixiuia alcalina sulphur in se recipiunt, eiusque demum interuentu longiori et fortiori actione portionem metalli ipsius. Ratio sulphuris ceterum non semper eadem est; 28 eius partes 100 antimonii inhaerere testatur III. MOENCH (*Systematische Lehre von den Arzneimitteln*. Marb. 1789. 8. p. 361.).

Veteres, si quidem eorum stimmi sit nostrum antimonium, vera antimonii virtus medicata latuisse penitus videtur, vix enim (v. DIOSCORIDEM et PLINIVM ll. mm. cc.), nisi externo vsui inferuire, cui quidem hodie vix adhibetur, sibi persuaserant; et tum cosmeticis (ita certe multi interpretantur nonnulla sacrorum Bibliorum veteris testamenti loca v. g. libr. reg. 2. c. 9. v. 30. Ierem. c. 4. v. 30. et Hefekiel c. 23. v. 40.), tum desiccandi atque adstringendi scopo ocularibus (v. GALENVS l. m. c.) medicinae adscripserunt.

Et

Et posteriores quoque his medici diu in externo antimonii usu acquievere, aut hunc quoque praetermiserunt, multi internum (GUID. PATIN lettr. choisies. Cogn. 12. Vol. I. 1692. p. 103. 161. 163. 167. Vol. III. 1691. p. 115.), saltem crudi (v. *Triumphwagen* Antimonii Fratris BASILII VALENTINI *an den Tag gegeben durch* I. THOELDEN. Nürnberg. 1676. 8. Vorred. et p. 25. 41. 72.), tanquam venenosum detestati, donec KVNCKELIO (Laborator. Chymic. Cap. XXXII. p. 436.), CRATONE A KRAFTHEIM (l. c. L. VI. ep. IV. p. 817. L. VI. ep. 14. p. 43. L. VII. p. 375.), R. LENTILIO (Act. Acad. Caesar. Natur. Curios. Dec. 2. ann. 2. obs. 156. schol.), LE FEBURE (traité de la chymie. 2. p. 964.), N. LEMERY (l. c. p. 5.), FR. HOFFMANNO (obseruat. physico-chemic. select. Hal. 4. L. III. 1736. p. 249.) aliisque rem per experimenta circumspecta tentantibus, euidum fuerit, antimonium crudum deglutiri sine noxa posse, et ne vomitum quidem excitare, nisi (N. LEMERY l. m. c. et REISEISSEN diss. sist. antimonii crudi in medicina usum. Argentor. 1721. 4. p. 26.) acido nubendi occasionem nanciscatur, quod quippe metallicas partes ab inuolvente sulphure liberando, hanc facultatem adipiscatur, vt igitur monendi serio sint medici, alio vt plurimum seopo antimonium praecipientes, nisi hoc excidere velint, caueant, ne, ventriculum occupante saburra acida, aut cum potulentis, cibus, medicamentis acidum liberum continentibus, porrigant, vt potius, quo tanto tutius agat, terram acidum absorbentem v. c. magnesiam albam, lapides cancrorum, addant.

Qua

Qua cautela adhibita egregie refoluit tenaces humores, transpirationem insensibilem promouet, ac sudorem pellit, et sanandis tum pecudum e. g. equorum (D. MONRO l. c. I p. 286.) ac porcorum (HAHNEMANN *ibid.* *Hamburgisch. Magaz* Vol. X. 1752. p. 136. *Gentleman's Magazine* for 1753. mens. Sept. p. 444.) morbis conducit, tum in humanis morbis chronicis, systema potissimum lymphaticum ac cutem (BELL *treatise on ulcers etc.*) afficientibus, etiam venereis, quo quidem in casu aut cum mercurio dulci (VOGLER *pharmaca selecta.* *Wezlar.* 8. Ed. 3ia. 1792. p. 141.), aut more HUXHAMI (Oper. omn. Vol. III. p. 143.) cum $\frac{4}{5}$ argenti viui, et $\frac{2}{5}$ sulphuris in aequabilem puluerem (audit nunc *Aethiops antimonialis Huxhami*) coniungitur, in scrophulis aliisque glandularum obstructionibus ac tumoribus (BALDINGER in *Pharmacop. Edinburgens.* edit. in Germania alt. *Bremae.* 1784. 8. p. 382. 383.), etiam mesentericarum, ipsa haec mala saepius excipiente atrophia (VUNCKER de antimonii crudi usu interno. Hal. 1750. 4.), aliorum viscerum, nisi in scirrhus pronis (Pharmac. rational. denuo corr. et auct. Cassell. 1782. 8. p. 69.) infarctibus, et febribus intermittentibus, quae ex hoc fonte proveniunt (MVRALTUS, qui tertia parte corticis cinchonae temperatum imperat, act. Ac. Caes. Natur. Curios. Dec. 2. a. 8. DE VINQUADES *ibid.* Cent. 6. obs. 40. KVNCKEL l. c. p. 444.), adeo ad continuam vergentibus (REISEISSEN l. c. §. XXV.), aut symptomatibus conuulsivis, si quidem cum radice paeoniae permisceatur (P. HERMANN *cynosur. mater. medic. cur.* I. BOECLERI. *Argent.* 4. P. III. p. 98. 99. REISEISSEN

EISSEN l. c. p. 39.), aut doloribus arthriticis (KVNCKEL l. c. p. 434.) stipatis, in arthritide ipsa (KVNCKEL l. c. p. 432. 438. P. HERMANN l. c. p. 99. FR. HOFEMANN medic. ration. systemat. T. IV. P. 2. p. 442. IVNCKER l. c. SACHS apud REISEISEN l. c. §. XXIV. p. 34. LVDWIG comment. de rebus in scientia naturali et medicina gestis. Lips. 8. Vol. I. 1752. p. 110. ANONYMVS Recueil periodique d'observations de medecine, de chirurgie et de pharmacie à Paris. 8. T. III 1755. mens. Nov. art. III. p. 396. BALDINGER l. c. p. 383.), metastatica quoque et pictonum praesertim colica (c. STRACK obseruat. medicinal. de colica pictonum, maximeque ob arthritidem. Francof. et Lips. 1772. 8. p. 14. 60.), in rheumatismis (SCHOENHEYDER act. soc. reg. med. Havniens. 8. Vol. II. 1791. n. 17.) et catarrhis pertinacibus, in morbis cutaneis chronicis (BALDINGER l. c. p. 382.), potissimum scabie (P. HERMANN, IVNCKER, ANONYMVS ll. mm. cc. TISSOT l. c. cap. 25. §. 312. n. 48. CRATO A KRAFTHEIM l. c. L. VI. p. 53.), etiam quam maxime rebelli (REISEISEN l. c. §. XXII. p. 30. TESSARI gazette salutare. Bouillon. 1763. SCHOENHEYDER l. m. c.), ipsa lepra (BOYLE medic. exper. p. 52.), in achoribus, fauis, licheniibus, tinea, faciei exulcerationibus (VOGLER l. c. p. 141.), ophthalmia ex metallasi nata (VOGLER l. m. c.).

Sunt etiam, qui in aliis vlceribus (IVNCKER l. c.), gonorrhoea (IVNCKER l. c.), dysenteria (P. HERMANN l. c. p. 99.), colica (ANONYMVS in Recueil periodique etc. l. c.), ea quoque, quae plumbi usum improuidum sequitur (IDEM et IVNCKER ll.

M

mm.

mm. cc.), hydrope (P. HERMANN l. m. c.), morbis convulsivis IVNCKER l. m. c.) paralyfi (Pharmac. rational. l. m. c.) sanandis, vermibus fugandis (ANONYMVS recueil periodique etc. l. c.) vsum antimonii internum suadent.

Porrigitur autem antimonium crudum, in tenuissimum pollen comminutum, scrupuli dimidii vel integri, imo drachmae dimidia, quin integrae pondere, aut, quamvis ea forma iusto tardius agat, cum extracto lignorum aliove (REISEISSEN l. c. §. XVII. p. 25.), vel cum extracto corticis peruuiani et syrupo quodam congruo in pilulas (VINQUEDES l. c.), aut cum conferua rosarum (P. HERMANN l. c. p. 98.) in bolum, aut, KVNCKELIO (l. c. p. 424.) praeunte, cum aequali pondere amygdalarum dulcium, media parte corticum citreorum, et necessaria sacchari copia (BALDINGER l. m. c. p. 383.) in morsulos redactum, quorum singuli drachmam antimonii dimidiam comprehendunt. Optime autem exhibetur forma pulueris, nullo superueniente vehiculo fluido deglutienti, quo tum in casu, melius quam nitrum vel lapides cancrorum, duce KAEMPFIO (*Puluis purificans* VOGLER l. c. p. 141.) praeter saccharum magnesiae albae pars quarta, aut in gratiam saporis aroma quoddam, aut, si de arthritide debellanda agatur, extractum vel folia sicca aconiti adiici possunt: Sunt, potissimum inter Veteres, qui, in petia ligatum, decoctis praesertim lignorum, ad vim eorum acuendam, addi iubent; at aquam nihil aut perparum eius extrahere vel soluere, nisi sale quodam adiutam, quod antimonii efficaciam immutare

tare

tare mirifice aut intendere praeter expectationem medici potest, suo iam tempore contra BOHNIVM (Dissertat. chymic. physic. Lips. 1696. 8. n. V. §. 7.) asseuerantem monuit (l. c.) N. LEMERY, confirmare MENGHINI (Comment. Instit. Acad. Bononiens. T. II. P. 2.), LOESECKE (l. c. p. 206.), MOENCH (l. c. p. 362.) et alii.

At tantum abest, vt crudum modo antimonium medicorum inferuiat vsui vt potius mille modis praeparatum a primis frequentioris vsus medicati incunabilis non adhiberetur tantum, sed a chemica praecipue medicorum secta (v. ALEX. V. SVCHTEN von den grossen Geheimnissen des Antimonii, durch I. THOELDEN. 1604. Vol. I. II. 8. BASILIVS VALENTINVS II. CC. PARACELSVS magnae chirurgiae. P. I. l. 1. c. 9. l. 2. c. 10. P. II. l. 1. c. 3. 5. l. 5. archidoxorum l. 6. cap. de magisteriis marcasitarum; de vita longa l. 3. c. 6. de morbis ficcis l. 5. libro de morbis amentium, tractat. de lepra, libro de gradibus et compositionibus receptorum; OSW. CROLLIVS basilica chymica, aucta a I. HARTMANNO, ed. a I. MICHAELIS et G. E. HARTMANNO. Lips. 1634. 4. p. 217 sq. B. V. HELMONT de febribus. C. XV. Oper. omn. ed. a FR. M. V. HELMONT. Amstelæd. 1648. 4. p. 55. ANGELVS SALA Opera medico-chymica. Francof. 1647. 4. p. 302 sq.), neglecto et detestato fere simpliciori crudi vsu, longe praeferretur, vt multi ex hoc antimonio et sexcentis ex eo paratis medicinis (de quibus v. N. LEMERY l. c. ALEX. CAMERARIVS diff. de antimonio. Tubing. 1735. 4. D. E. P. MEYDER analysis antimonii physico-chymico-rationalis.

nalis. Dresd. und Leipz. 1738. 8. Considerations on the use and abuse of antimonial medecines in fevers and other disorders, containing a chemical examination of all the antimonial praeparations in the severall dispensaries, and a special inquiry into the nature, properties and effects of febrifuge medecines, particularly emetic tartar, Dr. JAMES and the Edinburgh powder. Edinb. 1773. SAUNDERS de antimonio eiusque vsu in morbis curandis. Lond. 1773. EBELL diff. de antimonialium medicamentorum differentia. Goetting. 1784. 4. R. H. STENDER diff. analecta de antimonii crudi et antimonialium praecipuorum vsu medico. Goetting. 1785. 4. JACQUET histoire abrégée de l'antimoine et particulièrement de ses préparations. à Paris. 1786. 8. SCHLOTTMANN analecta de medicamentis antimonialibus nonnullis sulphuratis. Erford. 1792. 4.), non in desperatis modo, sed in omnibus fere morbis princeps, atque vnicum prope peterent auxilium: Quibus exaggeratis atque absurdis medicorum sua aetate celeberrimorum laudibus si addas execrandam medentium eius aevi, quo antimonii vsus increbuerat, in inuestigandis morborum curandorum veris causis incuriam, intempestivum, qui non poterat non inde euenire, atque incongruum toties medicamentorum horum leui medici errore periculosissimorum vsum, difficilem multorum eorum pharmacorum praeparationem, damnandam multorum chemicorum et pharmacopoeorum in iis conficiendis negligentiam, et perpetratas tot tantasque ob enumeratas causas per antimonialia neces, mirari profecto non poteris, multos dexterrimos et religiosos

ligiosos medicos antimonii et paratorum ex eo remediiorum usum internum abhorruisse, et ordinem medicum Patissinum (v. Journal des sçavans ad ann. 1766. GUID. PATIN l. c. Vol. I. p. 9. 133. et Vol. V. 1695. p. 88. BALDINGER *Magazin für Aerzte*. fasc. X. p. 915.), eundem penitus proscripsisse, atque integro demum elapso seculo, quum praesertim egregia pulveris carthusianorum, cuius parandi modus primis temporibus arcanus habebatur, efficacia horrorem illum dissipare inchoaret, iterum permisisse.

Sunt tamen inter haec medicamina antimonialia adeo acria, vt ne audacissimi quidem eorum praecones horum usum internum commendarent, externum solum, vbi exedentibus pharmacis opus erat, imperarent; sunt alia, interno quidem vsui destinata, at propter violentam, facillime periculosam, inaequalem atque infidam efficaciam reprobanda; sunt porro, quae, quamuis fatis potentia, vt circumspecto in iis adhibendis opus sit medico, tuto tamen agunt, vomitum mouent, minori pondere exhibita mucum incidunt, atque ex pectore potissimum exturbant, sudorem ac transpirationem insensibilem promouent, minimo pondere propinata spasmos sedant; sunt alia magis adhuc cicurata, quae, modo rite parata fuerint, rarissime vomitum, aluum potius aut sudorem mouent, mucum aliosque humores praeter naturam spissos attenuant; sunt denique inter haec antimonialia, praesertim Veterum, medicamina, quae, etsi multa, difficili, pretiosa saepe, arte fabricata, omni fere virtute salutari casta esse, sana ratio atque experientia dicitat:

M 3

Ne

Ne de iis dicam, quae nomen quidem ab antimonio fortita, virtutem tamen suam illi non debent, cuius quippe, si solida sequaris experimenta, aut nihil aut perparum continent.

PRAEPARATA.

I. *Externo vsui destinata.*

I. *Butyrum antimonii, Oleum antimonii, Oleum antimonii glaciale, Oleum antimonii corrosiuum, Oleum antimonii cum mercurio sublimato* (BASIL. VALENT. l. c. p. 155.) *Causiticum antimoniale, Sal antimonii muriaticum, Antimonium f. Stibium salitum, Muriás antimonii, Sperma draconum venenatorum,* siue ex antimonio crudo et mercurio sublimato corrosiuo (BASIL. VALENTIN. l. m. c.), siue ex antimonio crudo et mercurio dulci (LEMERY l. c. c. 61.), siue ex antimonio crudo et mercurio praecipitato albo (IDEM. l. c. c. 64), siue ex antimonio crudo, alumine vsto, bolo armena, et sale communi (SCHROEDER pharmacopoea medico-chymica, opera P. ROMMELII. Vlm. 1685. 4. p. 428. b.), siue ex antimonio crudo, sale communi et argilla figulina (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 165.), siue ex antimonio crudo, sale communi et laterum puluere (AL. VAN SUCHTEN l. c. p. 259. 376.), siue ex antimonio crudo, sale communi et vitriolo ferri ad albedinem (GLAUBER furni philosophici. Francf 8. P. II. 1652. p. 131.) vel rubedinem (SCHROEDER l. m. c. p. 429.) vsque ex vsto, vel posterioris in locum recipiendo colcothar vitrioli (BECCHER *chymisch. Rosengarten, von* FR. ROTH-

SCHOLZ.

SCHOLZ. Nürnberg. 1717. 8. p. 76. 77. STAHL fundament. chymiae dogmaticae et experimentalis. Norimb. 4. P. II. p. 89.), siue ex antimonio crudo, sale communi, et vitrioli, quod vocant, oleo (WALLERIVS *physische Chemie, übers. von WEIGEL*. Leipz. 8. P. II. 1776. cap. XIX. §. 6. 2. 6. p. 196.), siue ex antimonio crudo, sale communi et alumine, siue ex antimonio crudo, sale ammoniaco et vitrioli oleo (WALLERIVS l. m. c.), siue ex antimonio vsto, sale communi et vitrioli oleo (*Chemisch. Journal*. Lemgo. 8. P. VI. 1781. p. 76. Pharmac. rational. etc. p. 94.) paratum, siue loco antimonii crudi calce antimonii solo igne vsta (STAHL l. c. P. I. §. 30. p. 209. LEMERY l. c. cap. 51.), aut hepate (LEMERY l. c. cap. 52.), aut croco antimonii, aut antimonio diaphoretico, aut vitro, aut regulo antimonii (LEMERY l. c. cap. 36-43. 62. 63. 65.), aut antimonii floribus regulinis (IDEM l. c. cap. 69.) vel albis argenteis (IDEM l. c. cap. 57.), aut sulphure aurato vna cum mercurio sublimato corrosiuo igni expositis natum, siue ex antimonii regulo in vitrioli oleo dissoluto et sale communi (GÜNTHER *neueste Entdeckungen in der Chemie*. VII. p. 81.), siue ex antimonii vitro, sale gemmae, et terra figulina (I. RHENANVS opera chymiatrica. Francof. 1688. p. 55.), siue ex regulo (*Chemisch. Annal*. 1786. I. p. 55.), aut croco (MOENCH l. c. I. p. 305.), aut vitro antimonii, sale communi et vitrioli oleo (GOETTLING *neueste Entdeckungen in der Chemie*. X. p. 103. et *practische Vortheile und Verbesserungen verschiedener Operationen für Apotheker*. Weimar. 1789. p. 203.) conflatum, siue ex antimonii regulo (AL. V. SVCHTEN l. c. p. 269. LE

MORT collectan. chymic. Leidenf. c. 51.), aut floribus regulinis (AL. V. SVCHTEN l. c. p. 259. GLAUBER l. c. P. I. p. 57. 58.), aut antimonio diaphoretico (MOENCH l. c. p. 381.), aut vitro (FR. J. MÜLLER diff. analec̄ta de vitro antimonii. Goetting. 1757. 4.) combinatis ortum, ex metallicis antimonii particulis et fortissimo eoque praedominante falis communis acido compositum, ita, vt, quamuis in loco frigidiusculo et sicco solida glaciei, imo crystallorum regularium forma compareat, aëris libero accessui patens deliquescat, et, quemadmodum etiam leni calore agitatam, olei faciem externam induat, cetera acerrimum, vt ideo verrucis, luxurianti vlcera (nisi ossa denudata sint) carni aliquando, hodie tamen rarius adhibeatur, paulo frequentius in staphylomate (RICHTER *chirurgisch. Biblioth.* Vol. III. p. 647. XI. p. 515.) et maculis corneae, quo quidem in casu eius guttula penicilli ope parti laesae caute illinitur, eaque deterfa lacte tepido idem locus lauatur. Commendauit iam LE ROUX (Mém. de la societ. de medecin. à Paris. Vol. 2.) et (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. 8. à Paris. T. LXV. 1785. Octobr.) COLOMBIER vulneribus a cane rabido inflictis illinendum, polypis intestini recti, aurium, narium, qui penicilli ope illa continguntur, consumendis LOEFFLER (*Beyträge zur Arzneywissenschaft und Wundarzneykunst.* Leipz. und Altona. 8. P. I. 1791.), si quidem purum sit, coloris fere et odoris expers, ab aqua distillata statim lactis faciem refert, et puluerem album (*Mercurius vitae*) dimittit.

Oleum

Oleum antimonii, Oleum antimonii liquidum, siue addito vitrioli oleo in praeparatione ipsa aqua (BALDINGER *Magazin für Aerzte.* fasc. 8. p. 665.), siue repetita eaque periculi plena (BOERHAAVE *element. chemiae.* P. II. p. 522.) butyri distillatione, siue eiusdem (STAHL *l. m. c. P. I.* p. 198.) deliquio in aëre humido peracto natum, maiore eaque permanente fluiditate, a maiore, qua salis acidum temperatum est, aquae copia pendente, a butyro discrepans, acrimonia paulo inferius, ceterum adhuc fatis ingenti, vt inferuire chirurgicis vsibus possit, et commodius quidem inferuiat, quam butyrum, hinc crebrioris vsus.

Butyrum antimonii lunare, Oleum glaciale antimonii lunare (LEMERY *l. c. cap. 49.*) sola praeparatione, cui scilicet loco mercurii sublimati lac lunae aut luna cornea adhibetur, ab altero antimonii butyro distinctum.

Butyrum antimonii martiale (LEMERY *l. c. cap. 4. et 43.*), *Liquorisch Oel* (BASIL. VALENTIN *l. c. p. 174.*), a butyro antimonii vulgari parum distinctum, nisi velis, loco antimonii crudi regulum antimonii martialem in eius praeparatione adhiberi.

Liquor Pellegrini (LEMERY *l. c. cap. 35.*) Butyrum antimonii dupla spiritus sulphuris portione temperatum, mitius quidem butyro meraco, at fatis adhuc efficax.

Oleum antimoniale, Spiritus mellis ab antimonio abstractus (ANGEL. SALA *oper. medico-chymica.*
M 5 mica.

mica. Francof. 1647. 4. p. 356.). Butyro utique mitius, at in mundandis sanandisque vlceribus ac gangraena, in exedendis pustulis, teste SALA (l. m. c.) fatis adhuc potens.

Oleum antimonii compositum (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 156. SCHROEDER l. c. p. 430.) ex antimonio, sulphure, sale armoniaco et calce viua repetita cum residuo permixtione et distillatione paratum, in vlceribus pertinacissimis commendatum.

Balsamum antimonii (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 94 — 97.), ex aceto distillato cum vitro antimonii digesto, humore superfluo per distillationem orbato, aut albumine ouorum coctione indurato, vitello exempto incluso, et cum eo in deliquium abeunte, aut (*Liquor vulnerarius* BASIL. VALENTIN. l. c. p. 125.) in loco humido deliquescente paratum, flauum, in vlceribus recentibus vlceribusque commendatum.

Balsamum vulnerarium antimonii rubrum (BASIL. VALENTIN l. c. p. 153.), ex antimonio, sale gemmae et argilla figulina per distillationem paratum, noua distillatione humoris plurima parte orbatum, et super marmor terendo resolutum, in vlceribus inueteratis collaudatum.

Flores antimonii cum alumine (LEMERY l. c. cap. 6.) grisei, exsiccandis vlceribus et consumendae carni luxurianti inferuiunt.

II. *Praeparata, interno quidem vsui dicata, verum infidae efficaciae.*

Flores antimonii argentei, Flores reguli antimonii, Flores reguli antimonii argentini, Nix antimonii (LEMERY l. c. P. IV. cap. 7.), sublimatione sine vlllo additamento peracta ex antimonii regulo obtinendi, in scrophulis, scabie, febribus intermittentibus, ipsis adeo malignis praedicati.

Regulus antimonii, Antimonium, Antimonium regulinum, Antimonium metallicum, Plumbum antimonii (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 178.), pars antimonii metallica, fundendo antimonium crudum cum materiis sulphur potentius trahentibus, aut salibus (*Regulus antimonii simplex* MEYDER l. c. p. 112. LEMERY l. c. P. IV. cap. 4—7. *Regulus antimonii vegetabilis, Regulus antimonii vulgaris, Regulus antimonii sine marte* BASIL. VALENTIN. l. c. p. 132.), vel tartaro et nitro siue fluxu, quem vocant, crudo, vel fluxu nigro, vel tartari sale (WEDEL progr. de regulo antimonii per sal alcali obtinendo. Ienae. 1727. 4. p. 3—5.), vel cineribus clauellatis, aut (*Regulus antimonii compositus, Regulus antimonii metallicus*) metallis, quorum tunc, quamuis aut calx viua, aut creta, aut nitrum, aut alia salia superadduntur, vtique portio regulum subit, ferro (*Regulus antimonii martialis, Signatstern* BASIL. VALENTIN. l. c. p. 173.), stanno (*Regulus antimonii iouialis* LEMERY l. c. P. IV. cap. 14.), cupro (*Regulus antimonii venereus* LEMERY l. m. c. cap. 16.), plumbo (*Regulus antimonii saturninus* STAHL opusculum chymico-physico-medicum. Hal. 1715. 4. p. 499.), vel argento (*Regulus*

gulus antimonii lunaris WALLERIVS l. c. P. II. Sect. 3. 1776. p. 240.), aut fundendo antimonii calcem cineream cum pinguedine, carbonibus et nitro (KVNCKEL laborator. chemic. p. 455.), vel cum lapide calcario carbonibusque contusis (SPIELMANN institut. chem. §. 87. Exp. 116. n. 1.), vel cum fluxu nigro (SCHEFFER chemisch. Föreläsning. §. 334.), vel cum cineribus clauellatis et carbonum puluere obtentus, modo igne validiori massa aequabiliter liquata, scoriae praesertim satis fluidae et lente frigefactae fuerint (STAHL l. m. c. p. 483. 502 sq. IACOBI de regulo antimonii stellato. Erford. 1692.) cum nitore argenteo et intus texturam radiatam, et in superficie stellam ex fibris diuergentibus constatam (*Regulus antimonii stellatus*, *Regulus alchemisticus*) monstrans, ceterum fragilis et facile in puluerem comminuendus, a plurimis acidis corrodendus, a paucioribus vere dissoluendus, cum nullo tam arctam iniens copulum, vt non sola aqua infusa praecipitari queat, aquae regis colorem aureum impertitur, olim, rarius pulueris, qui, quamuis exili duorum ad octo vsque granorum pondere exhibitus, nimis violenter agit, quam infusi, potissimum vinosi (*Vinum emeticum*) specie adhibitus, ita vt pulueri (LEMERY l. c. P. IV. cap. 11.) vel calici (*Pocula emetica*, *Calices vomitorii*), ex hoc regulo vel solo (LEMERY l. m. c.) vel duabus tribusue stanni partibus temperato (TEICHMEYER institut. chem. Jen. 1729. 4. p. 233.), vel globulis (*Pilulae perpetuae*, *Pilulae aeternae*), ex eodem regulo fufis (LEMERY l. m. c.) per noctem infundatur vinum (FAVCKEN de solutione reguli et vitri antimonii in diuersis vinis etc. Vindob. 1767.),

1767.), quod, etsi ponderè vix imminutus sit regulus, vnciae mediae ad quatuor vnciarum dosi propinatum, vomitum ciet, nonnunquam vehementissimum. Globuli illi integri deglutiti aluum movent, et per aluum excreti ac follicite abluti quondam multoties eidem iterum scopo adhibiti fuerunt, nunc obsoleti.

Regulus antimonii iouialis, Electrum minus multis vocatur, regulus antimonii martialis cum media vel aequali portione, vel duabus partibus stanni liquatione commixtus, iisdem cetera vsibus olim inferuiens.

Regulus antimonii saturninus, olim nonnullis ex aequali plumbi et reguli antimonii copia colliquefendo paratus (LEMERY l. c. P. IV. cap. 17.), interno vsu praecedentibus magis funestus, externo superfluus.

Regulus antimonii venereus nonnullis audit regulus antimonii cum aequali cupri portione colliquatus, similiter exoletus.

Rete Vulcani (STAHL l. m. c. p. 507.), est regulus antimonii martialis cum regulo venereo colliquefactus, reticulata textura a ceteris distinctus, medici attentione indignus.

Regulus metallorum, Electrum maius est regulus antimonii martialis cum stanno et cupro confusus, medicinae nomen vix promeritus.

Regulus antimonii lunaris regulus antimonii cum tribus argenti purissimi quartis partibus confusus

fusus (LEMERY l. c. P. IV. cap. 13.), simplicioribus, si ad virtutem salutarem respicias, nequaquam superior.

Regulus antimonii solaris regulus antimonii cum octava auri parte fusus (LEMERY l. c. P. IV. cap. 12.), virtute salutari praeter ambiguum, quam antimonio debet, cassus.

Regulus antimonii medicinalis, *Antimonium diaphoreticum rubrum*, *Febrifugum Craanii* (R. A. VOGEL progr. de varia interque hanc optima reguli antimonii medicinalis parandi ratione. Goett. 1764. 4.), antimonium aut cum nitri quarta (SCHVLZE praelection. ad dispensat. Brandenburg. p. 283.), sexta (KOPPE de antimonio eiusque regulis. Jen. 1733. p. 12.), vel octava parte (DIETERRICH commerc. litterar. noric. 1731. p. 133.), aut cum sale communi et quinta tartari crudi parte, aut cum sale communi et quarta (CARL de analysi reguli antimonii medicinalis. Hal. 4. 1698. p. 13.), sextae (TEICHMEYER l. c. p. 225.) salis tartari parte, aut (ob nitidum colorem *Rubinus antimonii*, *Magnesia opalina*) cum aequali nitri et salis communis copia colliquatum, nitoris potius vitrei, quam metallici, saporis et odoris expers, aquae vim dissolventem recusans, ad aërem non humescens, coloris obscuri, si in pollen conteratur, spadicei, ab antimonii hepate minori longe salium copia, ab antimonio ipso, si quidem sollicitè elotus fuerit, minori sulphuris portione et partis metallicaë indole calci potius aemula (CARL l. c. p. 23. 26.) distinctus. Fuere (v. inter alios FR. HOFFMANN in notis ad PO-

TERII

TERII oper. omn. p. 560 sq. CARL I. c. p. 30 sq.), et sunt adhuc, qui tanquam medicinam vomitum cientem, et, si quidem parciore praebio propinetur, humores et lympham potissimum attenuantem, sudores pellentem, in febribus malignis (ROLLWEG apud CARL I. c. p. 34.) atque intermittentibus (vt multi sibi persuadeant, febrifugum arcanum Bataui medici CRAANEN in eo latuisse), in hydrope (quo quidem in casu optime mercurio dulci iungitur HENNICKE apud CARL I. c. p. 34.), arthritide, morbis cutaneis, subtilissime comminutum granorum sex ad scrupuli vsque et maiorem adhuc dosin aut pulveris forma aliis intertritum, aut cum extracto cinchonae in boli, aut cum gummirefinis in pilularum speciem redactum praecipiunt.

Hepar antimonii, multis *Crocus antimonii*, aut solum detonando, aut (*Crocus Rulandi*), simul fundendo antimonium crudum cum nitri aequali, vel media (LEMERY I. c. P. IV. cap. 21. BAUME' I. c. II. p. 342.), vel diuersa (LEMERY I. m. c. cap. 19. 20.) portione, aut fundendo cum aequali (WALLERIVS I. c. II. 3. cap. 19. §. 10. II. A.) duplaue (MEYDER I. c. p. 28.) cinerum clauellatorum, aut aequali tartari crudi (BASIL. VALENTIN. I. c. p. 123. 124.) copia impetratum, duplici vt plurimum post refrigerationem strato constans, altero pallidiori, potissimum salino, altero opaco scoriae instar nitente et fragili, colore obscuriori hepar referente, hoc praecipue in vsum medicum adhibito, rarissime tamen, antequam aquae feruida ope ab omni sale liberatum fuerit, priscis quoque temporibus, granorum duorum

duorum ad octo vsque pondere hominibus, frequentius etiamnum equis, quibus ab vncia media ad integram ingestum tum transpirationem cutaneam, tum pabuli appetitum auget.

Elotum hoc hepar audit

Crocus antimonii, *Crocus antimonii lotus*, *Crocus metallorum*, *Hepar antimonii lotum*, quod remedii genus coquendo cum aqua scorias a regulo antimonii simplici superstites obtineri similiter potest, calx antimonii imperfecta, insipida, ex fusco lutea, quondam cum extrinsecus in clysteribus contra colicam ano iniectis (SCHROEDER l. c. p. 418.), et infusi aquosi specie tanquam lenius detergens in morbis oculorum (LEMERY l. c. P. IV. c. 16), aliis quoque medicinis ocularibus adiecta (J. JANIN memoir. et observat. sur l'oeil. Lyon et Paris. 1771. 8. p. 445. 447.), tum interne granorum trium pondere ad scrupuli dimidii pondus (SCHRÖDER l. m. c.) scopo vomitum aluumque ciendi, quod quidem summa cum violentia perpetrat, idcirco recentioribus medicis neglecta, et veterinariis (MEYDER l. c. p. 44.) relicta, atque in varia pecorum lue (Philosophical and chemical analysis of antimony. London. 1747. 8. p. 22. et app.) salutaris, tum parandis vinis aliisque liquoribus (LEMERY l. m. c.) emeticis, et tartaro inprimis emetico (MYSICHT l. c. p. 13.) adhibita.

Calx antimonii, *Calx antimonii per se* (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 89.), *Cinis antimonii*, *Antimonium incineratum* (MEYDER l. c. p. 100.), nonnullis (v. g. GRÜNLING florilegium chymicum p. 83.)

Terra

Terra sancta Rulandi, nihil nisi antimonium, ignis vi aut solummodo sulphure suo exutum, tunc cinereum, et violentissime emeticum (BOERHAAVE element. chem. T. II. p. 507.), aut sulphure dissipato fortiori igne in calcem albam exutum, omni virulenta (FR. HOFFMANN obseruat. physico-chemic. select. L. III. obs. 3. p. 250. MEYDER l. c. p. 103.) et fere dixerim, salutari quoque vi orbum, propter hanc inaequalitatem hodie neglectum.

Pulvis antimonii fixus (BASIL. VALENTIN. I. c. p. 111 — 113.), ruber, ex antimonio, per aquam fortem dissoluto, separata per distillationem aqua forti, per aquam pluuiam soluto, hac per distillationem iterum expulsa, per acetum distillatum, et hoc per tertiam distillationem secreto, per vini spiritum soluto, posteriori per ignem abacto natus, VALENTINO commendatissimus.

Mercurius vitae, Mercurius mortis, Pulvis angelicus, Pulvis emeticus, Magisterium antimonii, Poudre d'Algaroth, albus, ex antimonii haud penitus calcinati et spiritus salis acerrimi connubio natus, ex butyro vel oleo antimonii per aquam meracam praecipitatus, cum nitro detonans, igne facillime liquandus, et in vitri potius (*Vitrum antimonii succineum*), quam (BOERHAAVE l. m. c. p. 523.) reguli (*Regulus antimonii aculeatus*) speciem, nisi materia combustibili et alcali quodam intercedente, abiens, argenti viui (LEMERY l. c. P. III. c. 35. et BOERHAAVE l. m. c.), nisi fortuito illo inquinatus, quicquid PARACELSVS (Archidoxor. magic. L. V. et X.), et post eum R. A. VOGELIVS (in diss. Mercurius

N

vitae

vitae mercurii non expers. Goetting. 1765.) contradixerint, expers, refracta etiam paucissimorum granorum dosi violentissimos excitans vomitus, ideo a plurimis (v. inter alios E. L. ESTEVE libell. quæst. alter. in quæstion. chemic. propugnat. Monspel. 1759. 4.) repudiatus, et nostra ætate vix adhibitus, nisi sale armoniaco, aceto vel cremore tartari cicuratus.

Vitrum antimonii (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 91 sq.) ex omnibus antimonii calcibus igne paulo violentiori, facilius adhibita borace (BASIL. VALENTIN. l. c. p. 92. MATTHIOLVS commentar. in DIOSC. L. V. c. 59.), sed medicato vsui minus idoneum, nitidius, colore hyacinthi tinctum, magis pellucidum et magis efficax ex calcibus nec nimis exustis (LEMERY l. c. P. IV. c. 32.), nec sulphure suo omni spoliatis (LEMERY l. m. c. cap. 2. BERGMAN de antimonialibus sulphuratis. §. II. Opusc. Vol. III. p. 168 sq.) proueniens, durum, fragile, tenuiora frustra si luci obuersionentur, diaphanum, acidis omnibus, etiam laruatis, quibus vim emeticam imperitur, patens, hinc princeps vinorum emeticorum, tartari emetici, aliorum egregiorum medicaminum materies, olim a nonnullis e. g. MATTHIOLO (l. m. c.), ANGELO SALA (l. c. p. 330.) pollinis tenerrimi cum saccharo aut conserua subacti specie a granis tribus ad nouem vsque tanquam medicina aluum vomitusque mouens intus exhibitum, licet iam BASIL. VALENTINVS l. c. p. 94.), LEMERY (l. c. P. IV. cap. 2.) aliique experti monuerint, iusto violentiorem et periculosum esse eius effectum, quæ etiam causa est, quare nostra ætate hac forma medicis non inferuiat.

Puluis

Pulvis emeticus Monckii, Ramoneus, ex antimonii regulo fuso, et cum superiniecta aequali nitri copia detonante, superaffundendo aliquoties et defundendo iterum vini spiritum natus, granorum sex ad decem pondere datus violentos vomitus ciet (FR. HOFFMANN de cauto et praestantissimo vomitoriorum vsu. §. 3. Opusc. medic. Dec. II. diss. 7. p. 418. 419.).

Flores antimonii variorum colorum (ANGEL. SALA l. c. p. 336 fq. LEMERY l. c. P. II. cap. 1.), *Flores antimonii* (MEYDER l. c. p. 110. 111.), sulphur antimonii partis metallicae portione nunc maiori nunc minore inquinatum, hinc partim album, partim flauum, partim rubrum, parco iam vnus ad quatuor granorum pondere pulueris specie propinatum, violentos (LEMERY l. m. c.) vomitus excitans, eademque facultate vinum, tartarique cremorem perfundens, hinc, quamuis ab ANGELO SALA (l. c. p. 338.) multopere praedicatum, exoletum.

Flores antimonii rubri (ANGEL. SALA l. c. p. 339. LEMERY l. c. P. II. cap. 7. 8.), *Tinctura antimonii sicca Garmanni* (MEYDER l. c. p. 111.). Sulphur antimonii parte metallica adhuc impraegnatum, eaque colore aurantio tinctum, per salem armoniacum sublimatum, eoque per subsequenter elutriationem exutum, a tribus ad duodecim grana exhibitum, mox praecedentibus floribus mitius agens, incertae tamen (MEYDER l. m. c.) efficaciae.

Flores antimonii cum sale communi (LEMERY l. c. P. II. cap. 5.) albi, separato per elutionem sale, vomitum excitant.

N 2

Flores

Flores antimonii nitrosi (LEMERY l. c. P. II. c. 2. 3.) detonando nitrum cum duplici aut aequali nitri portione sublimati, albi, elutriato quamvis fale, vomitum excitant.

Flos sibi Helmontianus (BOERH. elem. chem. P. II. p. 29.) ex antimonio aquae regis ope in pulvis speciem resoluto, exsiccato, et cum fale ammoniaco violento igne in flores omnium fere colorum sublimato natus, truculentos suscitatur vomitus, omnino post elotum per aquam falem insipidus (*Flos sibi Helmontianus emeticus dulcis*) et mitior (BOERHAAVE l. m. c. p. 526.).

Magisterium antimonii diaphoreticum (ANGEL. SALA l. c. p. 347.) est vitrum antimonii in subtilissimum pollen comminutum atque aceto distillato imbutum, ab ANGELO SALA (l. c. p. 348.) dosi granorum trium ad novem cum vino maluatico deglutitum, vel cum coralliis rubris, matre perlarum, cornuque cerui calcinatis (*Bezoarticum antimoniale* ANGEL. SALA l. m. c.) subactum, oleo cinnamomi et caryophyllorum crocoque conditum, atque in trochiscos redactum, valdopere commendatum.

Acetum emeticum (LEMERY l. c. P. IV. cap. 2.) ex vitro antimonii paratum, minus efficax, si cum aceto distillato, quam si cum aceto crudo aut ex aerugine vi ignis extorto paratum fuerit, quo quidem posteriori in casu utique pars maioris efficacitatis ad cupreas particulas aceto huic esurino non raro infixas redit.

Tinctura ex croco metallorum Bickeri (SCHRÖDER l. c. p. 437.) est acetum acerrimum croco
hoc

hoc impraegnatum ad mellis vsque spiffitudinem coctum.

Vinum emeticum (LEMERY l. c. P. IV. cap. 11. et 21.) vinum generosum antimonii aut regulo in calices vel globulos formato vel in puluerem contuso, aut hepatis, aut croco, aut vitro infusum, et nycthemeri vel maiori temporis spatio elapfo decantatum, viribusque antimonii emeticis magis minusue grauidum, tutius ex tempore parandum, tartari emetici iustam copiam in vino dissoluendo.

Aqua benedicta Rulandi (SCHRÖDER l. c. p. 443. 444.) vinum, cereuisia, aqua mulsa aut distillata, aliusue liquor morbo curando inseruiens, infundendo vitro vel croco antimonii vi emetica praeditus.

Claretum purgatorium, Vinum hippocraticum antimoniale (SCHRÖDER l. c. p. 224.) infusum vitri antimonii vinosum saccharo et aqua cinnamomi conditum.

Syrupus vomitiuus (SCHRÖDER l. c. p. 290.) vinum emeticum, cinnamomo et aqua rosarum conditum, et cum saccharo in syrupum redactum.

Oxyfaccharum vomitiuum (SCHRÖDER l. m. c.) acetum emeticum, cum saccharo in fyrupi speciem subactum.

Tinctura antimonii acida (ROSENSTENGEL instit. chemico-pharmaceut. Francof. 1618. 4. p. 672.) ex aceto emetico in mellis spiffitudinem cocto ope spiritu vini parata.

Tinctura antimonii (BASIL. VALENTIN l. c. p. 94 sq.) ex aceto antimonii cum vitro antimonii parato,

rato, separato per distillationem et iteratam aquae pluviae infusionem aceto, ope spiritus vini confecta.

Elixir antimonii (BAS. VALENTIN. l. c. p. 106.) ex aceto emetico cum floribus antimonii rubris parato, separata per lenem distillationem aceti portione, ope spiritus vini confectum.

III. *Praeparata, interno praesertim vsui dicata, vomitum excitando potissimum efficacia.*

Tartarus emeticus, Tartarus stibiatus, Tartarus antimoniatuſ, Tartarus antimonialis, Antimonium tartarifatum, Stibium tartarifatum, Sal tartareum Mynſichti: Inter principes non antimonialium (F. C. N. THEVNE de medicamentorum antimonialium varia indole ac virtutibus. Hal. 1792. 4. p. 18.) modo atque emeticorum, sed omnis fere generis remediorum medicinas, et frequentissimi ideo nostra adhuc aetate vsus, cremor tartari metallicis antimonii particulis et emetica ipsorum virtute impregnatus, aliis (LEMERY cours de chymie. à Bruxelles. 1744. 8. p. 695.) flores antimonii argenteos, aliis (LEMERY l. m. c. p. 693. MEYDER l. c. p. 45.) hepar antimonii (*Tartarus emeticus siccus*), aliis (Pharmacop. Wirtemberg. Stuttg. 1754. fol. p. 203. The new dispensatory. Lond. 1765. 8. p. 540. ESTEVE l. c. quaest. 4ta.) et primo potissimum pharmaci praestantissimi inuentore MYNSICHT (l. c. p. 13.) crocum antimonii, aliis (Pharmacop. suevic. 1776. 8. p. 111. et rossica Petrop. 1778. 4. p. 124. HARDTMAN aphorism. de tartaro antimoniali Lund. 1782. 4.), duce BERGMANO (diff. de tartaro stibiato Opuscul. Vol.

Vol. 1.) et MACQUERO (Dictionnaire de chymie. Tartre emetique) mercurium vitae, aliis (DE LASSONE memoir. de l'Académ. des scienc. à Paris, pour l'ann. 1768. et DURANDE hist. de la Societé de medecin. à Paris pour 1776. p. 327.) calcem, per alcali vegetabile ex antimonii butyro praecipitatum, aliis vitrum antimonii, nunc per nitrum (LE MORT collectan. chymic. Leydenf. p. 44. ZWELFFER animaduerf. in pharmacop. augustan. 1693, app. p. 109.), nunc per vitrioli, quod vocant, oleum sulphure superflite orbatum (DE LUNEL Journal de med. chir. et pharmacie à Paris. Vol. LIX. 1783. Mart.), nunc praeter accuratissimam triturationem nulla praeparatione praegressa (Pharmacop. Edinburg. Ed. in German. alt. p. 105. Pharmac. rational. correct. et auct. p. 330. MÖNCH *chemisch. Journal.* II. p. 73 sq. et *Bemerkungen über einige Arzneymittel.* Franckf. u. Leipz. 1781. p. 37 sq. HÖPFNER *Abh. über die Bereitung des Brechweinsteins.* Weimar. 1782. 8. DE MACHY nov. act. Ac. caesar. natur. curios. Vol. IV. p. 190 sq. CAILLE hist. de la societ. de medec. à Paris ad ann. 1776. p. 328. et memoir. ad ann. 1779. p. 520 sq. SAUNDERS l. c. p. 80. HEYER *chemisch. Annal.* 1784. Vol. II. p. 117. 118. WEDDERCOP *ibid.* 1785. Vol. II. p. 334.) alia atque alia ratione recipientibus, alio alioque modo miscentibus et laborem nunc inspissando ad siccitatem vsque, nunc in crystallos redigendo falem, perficientibus, vt non possit non diuersa esse (quae, quomodo indagari per antimonii reductionem possit, ostendit Cl. BINDHEIM *chemisch. Annal.* 1787. Vol. I. p. 509 sq.) metalli in tartaro emetico haerentis (GEOFFROY memoir de

l'acad. des scienc. à Paris ad ann. 1734. p. 573 sq. et CAILLE l. c.) portio, diuersa igitur, saltem gradu, efficacia (SPIELMANN institut. chemiae. Argentor. 1763. 8. p. 304.), multam in vsu eius interno circumspeditionem postulans.

Est autem tartarus emeticus *sal ochroleucus* (candidior multo, qui in crystallos redactus est), inodorus, debili sapore praeditus, aquae heliotropio tinctae colorem in rubellum commutans, fumum, si ignis vim experiatur, tartareum eructans, in carbonem abiens, et globulum antimonii metallicum relinquens, vino et aqua pura (huius ultra ducentas quadraginta partes requirens) facile soluendus (difficilius paulo, qui crystallorum formam subiit, tam facile, qui per inspissationem paratus fuit, vt aëri opportunus sponte sua humescat), a principio vegetabili adstringente (CORNETTE *hist. de la societ. de medec. à Paris, ad ann. 1779. p. 249 sq.*), ferro eiusque calcibus, salibus lixiuiosis, magnesia, terra calcaria, aqua calcis, ipsa aqua fontana admittis, partes antimonii metallicas dimittens, vt igitur haec omnia ab eius consortio remouenda, et in eius vsu, nisi nimis inaequalem, nunc valde debilem, nunc violentum effectum exserere debeat, euitanda sint.

Primarius autem tartari emetici vsus est internus, princeps virtus in vomitu, quem cito, nisi pondus sit nimium, praeparatio praua, et aegri constitutio vel morbi indoles v. g. in alui fluxum aggrauantem et vires exhaurientem prona aduersetur, tuto, et, quum praeterea odoris expers et fere insipidus sit, iucunde excitat, egregium ergo in venenis,

nis, praecipue narcoticis (MARDORF de maniacis
 Giessenibus a solano furioso. Giess. 1691. 4.) de-
 glutitis, proxima via ex ventriculo exterminandis,
 in digestionis vitiis, a ventriculi torpore, nimia ci-
 borum ingurgitatione, pituita natis, in apoplexia
 (H. A. NICOLAI de directione vasorum §. 24. in HAL-
 LER. dissert. anatom. Vol. II. p. 549.), tussi stoma-
 chica (MELLIN l. c. p. 16.), colica et dysenteria
 (PRINGLE observat. on the diseases of the army. Lond.
 4. Ed. 5. 1765. p. 201. BAKER de catarrho et dy-
 senteria Londinenfi epidemica, vtrisque 1762. Lond.
 1764. 4. p. 18. CHRN. L. MVR SINNA *Beobachtungen
 über die Ruhr nebst einem Anhang von den Faulfebern.*
 Berlin. 1780. 8. p. 26.), praesertim biliosis (TISSOT
 l. c. p. 307. 329. et lettre à M. ZIMMERMANN sur l'epi-
 demie courante. à Paris. 1765. 8. p. 66.), in aliis omnis
 fere generis aegritudinibus tum chronicis tum acu-
 tis, a ventriculi et proximi intestini duodeni collu-
 vie pituitosa, biliosa, putrida (MELLIN l. c. p. 16.),
 a miasmate cum saliva deglutito proficiscentibus, et
 praeuertendis (TISSOT l. c. p. 481.) et sanandis, in
 febribus pituitosis (G. FR. CONSRVCH historia febris
 mucofo-biliosae ann. 1783 et 1784 Stuttgartiae
 grassatae. Stuttg. 1790. 4. p. 25.), biliosis (TISSOT
 l. c. p. 290. NEVMANN neglecta emetica vindicat.
 Prag. 1781. 8. p. 8. 21. 40.), putridis (I. FR. CONSR-
 VCH diss. de febribus malignis. Tubing. 1759. 4.
 p. 37. MELLIN l. c. p. 16. BROCKLESBY l. c. p. 147.
 KRAHMER meditat. circa febres malignas topicas. Ar-
 gentor. 1765. p. 34. MERTENS obseruat. medic. p.
 15. 62. 136.), exanthematicis, etiam complicatis
 (HIRSCHEL *medicin. Nebenstunden.* 1772. 8. p. 121.);

N 5

ipsis,

ipsis intermittentibus (TISSOT l. c. p. 270. 276. HEVERMANN *vermischte Bemerkung. und Untersuchung. der pract. Arzneywissenschaft.* 1765. I. p. 36. 1. A. MVRRAY de tempore exhibendi emetica in febribus intermittentibus *Opusc. medic.* Vol. II. p. 255 sq.), ex eodem fonte profluentibus, in asthma stomachico (IVNCKER *consp. therap. spec.* p. 285.), catarrho suffocatio, catalepsi, epilepsia et convulsionibus, potissimum infantum (FR. HOFFMANN *medic. ration. systemat.* P. IV. 3. p. 68. MELLIN l. c. p. 16. BROUZET *sur l'education medicinale des enfans et sur leurs maladies.* à Paris. 1754. 12. Vol. 2. p. 10.), in diro illo morbo convulsivo epidemico, quem a fecalis cornuti vsu deriuarunt multi (TAVBE *Geschichte der Kriebelkrankheit, besonders derjenigen, welche in den Jahren 1770 und 1771 in den Zellischen Gegenden gewüthet hat.* Goetting. 1782. 8. p. 180 sq.), in mania, melancholia (HAGEDORN apud BONET *medic. compilat.* Genev. 1683. fol.), malo hypochondriaco, toties ex eadem caussa prouenientibus, in aliis morbis, qui, etiamsi non ex primis viis oriundi, saburram tamen in ventriculo haerentem, periculum morbi augentem, symptomata vrgentia gignentem, comitem habent, v. g. in tussi convulsiva (ROSENSTEIN l. c. et apud eum l. A. MVRRAY, FR. HOFFMANN *medic. ration. system.* T. IV. P. 3. p. 414. EBELING *diff. de tussi infantum convulsiva.* 4. Goetting. 1768. p. 13. OSTERMANN *diff. de tartaro emetico.* Goett. 1777. 4. p. 16. FOTHERGILL *medic. observations by a Society of physicians at London.* T. III. n. 30. ARMSTRONG *essay on the diseases most fatal to infants.* p. 81. 95. KIRKLAND *de pertussi.* Edinb. 1772. 8.

FISCHER

FISCHER et FORKE apud WITTING diff. de tartari emetici praeparatione et viribus medicis. Goetting. 1788. 8. p. 80. MELLIN l. c. p. 17.), hydrope (Act. societ. medic. Hafniens. Vol. I. 1783. p. 294.), rhachitide (A. H. FASCH diff. de rhachitide. Ienae. 1682. 4. BOERHAAVE praelection. academ. edit. HALLERI. Goetting. 1744. 8. Vol. VI. p. 416.), podagrae (I. BACMEISTER casus laborantis podagrae. Rostoch. 1658. 4.), asthmatis, catalepseos, morbi hysterici (MELLIN l. c.) insultibus vsus quam saluberrimi.

Exhibetur tartarus emeticus infantibus ab octava grani parte ad granum dimidium et ultra, adultis a grano vno ad quatuor, vt tamen melancholicis, maniacis, epilepticis, hydropicis perinde ac illis, qui a venenis narcoticis, aut ab halitibus noxiis in vitae periculum inciderunt, largiori multo dosi opus fit, et sint inter hos qui a granis sex (WITTING l. c. p. 51.), imo a scrupulo integro et drachma media (GRANDIDIER apud MÖNCH *Lehre von Arzneimitteln.* p. 104.) vix afficiuntur; propinatur vero pulueris forma, nunc, duce MARYATT (apud HOULSTON observations on poisons and on the use of mercury in the cure of obstinate dysenteries. London. 1784. 8. p. 59.), qui, vt parca modo potus copia deglutito pulueri superingeratur, praecepit, hinc *tartarum emeticum siccum* dixit, aequali vitrioli caerulei ponderi intermixtus, cuius misturae v. g. ad venena stupefacientia ex ventriculo eiicienda granis quinque ad octo opus est, nunc, aquam, lac, infusum theae etc. superbibendo, praesertim si infantibus praescribitur, saccharo inter-

ter-

tertritus (HILSCHER de vomitoriorum natura, vsu et abusu. Ienae. 1732. 4. p. 21.), e. g. ita, vt vnum eius granum cum sacchari drachma, vel (MÖNCH l. m. c. p. 105. 106.) granis sexaginta tribus teratur, et hoc praebium in sex vel octo minora disper-tiatur, nunc cum cremore tartari simplici (MÖNCH l. m. c. BVCH de tartari emetici praestantia. Erlang. 1777. 4. p. XXXI.) aut solubili (BVCH l. m. c.), nunc cum nitro (BVCH l. m. c.), nunc (*Tartarus emeticus solubilis*) cum sale armoniaco (LASSONE memoir. de la Societé de medecine à Paris. 4. Vol. I. 1776. p. 374.) permixtus: Sunt, qui ipecacuanhae radici coniunctum (PRINGLE diseases of the army. III. S. IV. c. 4.), chelis (I. FOTHERGILL l. c.) vel lapidibus cancerorum (D. MONRO account of the diseases, which were most frequent in the british military hospitals in Germany. Lond. 1764. 4.), magnesia alba (MEL-LIN l. c. p. 17.), sale Glauberi et aliis temperatum commendant; at vereor cum Cl. MÖNCH (l. c. p. 105.), ne his additamentis in suas partes discedat tartarus emeticus, et inaequalis inde euadat eius efficacia; idem quoque contingere posset ab addito vitrioli spiritu (BVCH l. c.).

Frequentius propinatur hoc medicamen nostra aetate forma fluida, siue spiritu Minde-
reri (BVCH l. c.), siue quod praestat, aqua me-
raca distillata (*Liquor tartari emetici*) solutum;
habet enim simplicior haec forma id commodi, vt
non aequabilissime tantum per omne fluidum distri-
butus fit et maneat tartarus emeticus, sed, quum
tartarus hic non semper eiusdem sit potentiae, aegri
alii aliis in vomitum magis procliuēs, hi singulis
horae

horae quadrantibus cochleare liquoris forbendo, donec tandem effectum suum edere incipiat, a periculo nimis violenti vomitus tuti sint: Potest tamen et huic solutioni addi aut cremor tartari (MACQUER l. c.), aut sal ammoniacum (LASSONE l. m. c.), aut saporis gratia syrupus.

Sunt denique, qui (MONRO *Arzneymittellehre*. I. p. 315.) cum conferua quadam in pilularum formam satis incongruam redigunt.

At non euacuando tantum ventriculum et proximum intestinum duodenum, sed concutiendo quoque easdem vicinasque partes, aliorum emeticorum instar, quemadmodum nocere, ita prudenter administratus prodesset mirifice potest tartarus emeticus: An forte ex hac causa provenit salubris eius in vermibus, ipsa adeo taenia, ex intestinis expellendis, morbis, quos hi gignunt, persanandis, efficacia, quam DAN. LUDOVICI (*Ephemerid. Acad. Caes. Natur. Curios. ann. III. Obs. 254.*), AVLBER (apud SCHEID *diff. de epilepsia verminosa. Argentor. 1780.*), BROVZET (l. c. p. 60.), ARMSTRONG (l. c.), TODE (*Collectan. medic. Havniens. I. p. 28.*), MELLIN (l. c. p. 16.), BVCH (l. c. p. XX.) experti sunt? an ex ea causa vis, quam in excutiendo ex pulmonum bronchiorumque angustiis pure ac tenaci muco in multifariis huius organi vitiis circumspicito vsu praestitisse perhibetur? an inde observatus in angina membranacea (BVCH l. c. p. XXIX. CALLISEN *act. soc. medic. Hafniens. 8. Vol. I. 1777. n. 4.* SALOMON *Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. Handl. 1771. Vol. 34.* CRAWFORD *diff. de cynanche stridula. Edinb.*

Edinb. 1771.) et phthisi pituitosa (A. G. RICHTER *medicinische und chirurgische Ben erkungen*. Goetting. 8. Vol. I. 1793. p. 247 sq.) effectus? an inde virtus, infarctus atque obstruções in visceribus abdominis cetera sanis obuias tollendi (BOERHAAVE l. m. c. §. 1202. p. 414.)? natum exinde vel a calculis ductus biliarios obturantibus (COE on biliary concretions. London. 1757. 8. cap. 5. p. 253.) icterum, promanantem ex simili fonte hydropem (FR. HOFFMANN de cauto et praestantissimo vomitoriorum vsu. obl. XII. in opusc. medic. varii argumenti. Hal. 4. 1739. Dec. II. n. 7. p. 439. 440.) sanandi? foetum mortuum (BOERHAAVE apud FR. HOFFMANN l. m. c.) expellendi? amaurosin (SCHMVCKER *chirurgische Wahrnehmungen*. I. p. 273. RICHTER l. m. c. p. 240. et apud OSTERMANN l. c. p. 20.), incassum tamen tentante MELLIN (l. c. p. 15.), et fistulam lacrymalem (RICHTER *Anfangsgründe der Wundarzneykunst*. II. p. 457.), caecitatem et surditatem (PVSCHEL apud SCHMVCKER *vermischte chirurgische Schriften*. Berlin u. Stettin. 8. Vol. 2. art. 7. n. 8. superandi? Symptomata a commotione cerebri vehementi nata (CREVZWIESER ap. SCHMVCKER l. m. c. art. 22.) delendi?

Idem vero tartarus emeticus non vomitum modo, sed facile quoque aluum mouet, adeo vt aliquando diarrhoea vires pessundante, quam gignit, et aegrotum et medicum terrefaciat (HIRSCHEL *medicin. Nebensf.* Berlin. 1772. 8. p. 134.), et in iis morbis euitari eam ab causam follicite debeat, quibus, etsi vomitoria apprime conducunt, alui tamen fluxus quam maxime nocet, cum e contrario in aliis morbis

morbis (HIRSCHEL l. m. c. p. 25. 41.), in quibus, praegresso prius aliquoties vomitu, canalis quoque cibarius a fordibus impactis liberandus est, aliis emeticis praecellit; aqua solutus, et parciore (dimidia circiter) dosi propinatus, quam quae vomitum excitare possit, medicaminis aluum mouentis (HIRSCHEL l. m. c. p. 28. 33. 34. 46.), in infantum quoque morbis (ARMSTRONG l. c. WITHERS *Bemerkungen über die Fehler, die bey dem Gebrauche der Arzneymittel begangen werden, aus dem Engl. übers.* Leipz. 1776. 8. p. 77. 78. NICOLAI *Recepte und Curarten.* Ienae. 1780. p. 280.) vices agit. Egregie denique inferuit acuendae, si parcissima tantummodo dosi illis adiciatur, aliorum aluum purgantium efficaciae (HIRSCHEL l. m. c. p. 25.).

Minori porro pondere exhibitus vrinam, sudorem (SCHVLZE de vomitu et vomitionibus. Hal. 1744. p. 25.) transpirationem insensibilem promouet, singulis his finibus forma soluta magis accommodatus, ea propter in hydrope (D. MONRO *essay on the dropfy and its different species.* London. 12. II. Edit. 1756. MELVE LA TOUCHE *journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc.* à Paris. T. XII. 1760. Apr. p. 324. PRINGLE on the diseases of the army etc. p. 256. BROCKLESBY *Beobachtungen zur Verbesserung der Kriegslazarethe und der Heilart der Feldkrankheiten, aus dem Engl. übers. von SELLE.* Berlin. 1772. 8. p. 188. BRISBANE *select cases in the practice of medicine.* London. 1772. p. 51. MELLIN l. c. p. 17. BALDINGER l. c. p. 358. WILlich apud BALDINGER *neues Mazazin für Aerzte.* Leipz. 8. Vol. VIII.

VIII. p. 245 sqq. OSTERMANN l. c. p. 19. HEVERMANN l. c. NEVMANN l. c. p. 81. et apud MIKAN p. 73.), cum arcano duplicato et radice squillae coniunctus (ANONYMVS *medizinische Ephemeriden nebst einer medicinischen Topographie der Grafschaft Ravensberg*. Chemniz. 8. 1793. p. 184.) in ipso pectoris hydrope, in morbo ischiadico (THEDEN *Unterricht für die Unterwundärzte*), in rheumatismis aliis, ad grani quartam vel mediam partem de die propinatus (BROBKLESBY l. c. p. 89.), aut nitro iunctus (MACBRIDE *methodical introduction to the theory and practice of physic*. Lond. 4. Vol. II. 1772. p. 508.), in arthritide eiusque speciebus ea dosi, qua nauseam quidem neque tamen vomitum excitat (WITHERS l. c. p. 103.), et in ea quidem, quae per regulares accessus redit, breui ante nouum morbi insultum temporis spatio sumtus, in exanthematibus tum in corporis superficie conseruandis, tum, si retropulsa fuerint, expellendis (HIRSCHEL *von dem vorzüglichen Nutzen und Gebrauch des Brechweinsteins*. p. 154. WITHERS l. c. p. 169.), in variolis potissimum (GVNDELSHEIMER *act. Berolin. Dec. II. Vol. II. art. 2.* GOUTARD *du traitement et de l'extinction de la petite verole et de la rougeole*. Lyon. 1768. 8. HARDTMANN *praef. WOLLIN aphorismi de tartaro antimoniali*. Lund. 1782. §. XI. MARX *Anweisung, wie man Blatternpatienten auf eine einfache und wenig kostbare Art behandeln soll*. Hannov. 1784. HANNES *de infitione variolarum in vrbe patria Vefalia tentata*. Vefal. 1772. 8. QUIER *medical transactions published by the college of physicians at London*. 1772. n. 19. GLASS *letters I. II. to Dr. BAKER on the manner*

of

of procuring a favourable kind of small pox etc. Lond. 1767. 8. DIMSDALE *neue Methode für die Einpfropfung der Pocken, aus dem Engl. übers.* Zürich. 1768. 8. p. 9. 13 sq. WITHERS l. c. p. 109. HIRSCHHEL l. m. c. OSTERMANN l. c. p. 18.), perinde ac in aliis febribus intermittentibus (SIMS observations on epidemical disorders with remarks on nervous and malignant fevers. London. 1773. 8. p. 206.), etiam puerperali (LEAKE practical observations on the childbed fever. London. 1772. 8. Sect. 2.), pro alia atque alia indicatione, oxymelli squillae, acidis vegetabilibus. cremori tartari, mercurio dulci, saccharo (FORDYCE elements of practice. §. 162.), camphorae, et opio praefertim (WITHERS l. c. p. 169. HIRSCHHEL *medizinische Nebenstunden.* p. 18. 19. 105.) combinatus.

Neque reticenda est virtus tartari emetici resoluens, quam refracta pariter at diu continuata dosi (THEDEN l. m. c.) propinatus exercet; ea propter in obstructis abdominis visceribus, in morbis pectoris, etiam acutis, a muco tenaci pulmones infarciunt natis (WITHERS l. c. p. 100.), ipsis adeo, praegressa venaesectione, inflammatoriis, pleuritide et peripneumonia (WITHERS l. m. c. p. 99. HARDTMANN l. c. §. VIII.) commendatus.

Memoranda denique venit eximia eius, siquidem eo pondere exhibeatur, quo nauseam, non vomitum mouet, in spasmodicis sedandis efficacitas, quae certe multum confert ad egregios effectus, quos toties iam in febribus malignis, et ipsis, si quidem ita porrigatur, ut primus eius effectus temporis hor-

O

roris

roris et frigoris febrilis respondeat (MELART de tempore exhibendi emetica in febribus intermittentibus maxime opportuno. Goetting. 1782. p. 24-36. CAVSLAND, qui tamen grani dimidii aut vnius dosi bis per diem pilularum forma exhibuit, medical commentar. by DUNCAN. Vol. VIII. for 1781 et 1782. 1785. et A. O. RICHTER *medizinische und chirurgische Bemerkungen*. Vol. I. p. 136.), intermittentibus, tussi conuulsiva, morbisque vehementi dolore stipatis praestitit, qua ipsa eius diaphoretica vis niti videtur: Quare in conuulsionibus tum aduulorum tum infantum, et in ipsa epilepsia potentius auxiliumprehenderunt nullum post R. LENTILIVM (Eteodrom. medico - practic. ann. 1709. Stuttgart. 1711. 4. p. 33.) et immortalem WERLHOFIVM (Oper. omn. T. III. p. 726.), WICHMANN (apud eund.), RICHTER l. m. c. p. 133. HIRSCHSEL *medicin. Nebenst.* p. 30. et *Gedanken die fallende Sucht betreffend.* p. 42.); in conuulsionibus infantum MELLINO (l. c. p. 16.) egregiam quoque opem tulit, vt tamen in iis conuulsionibus, quae a dentitione difficili proficiscuntur, multa circumspectione opus sit: Ex hac potissimum spasmis medendi vi solatium deriuus, quod a parcellissima eius dosi aliquando experti sunt medici in mania (FERRIAR l. c. p. 172.), in sanguinis fluxibus, in haemoptysi GREGORY (elements of practice. §. 337.) et WITHERS (l. c. p. 110-112.), et praesertim in vteri haemorrhagia (LEAKE l. c. p. 260.), etiam in hernia incarcerata RICHTER (*chirurg. Bibl.* Vol. V. fasc. 3. p. 456.).

Externo quoque vsu celebratur tartarus emeticus: Emetica in venas intrusa vomitum ciere post

post LIEBERKÜHN et LOESECKE repetitis nuperius experimentis confirmavit F. FONTANA (*Abhandl. über das Viperngift etc., aus dem Französ. übersf.* 4. Berlin. 1787. p. 454.): Tartari emetici granis sex aqua solutis et in brachii venam iniectis aegrotum a magno carnis frusto in oesophago defixo vomitu superueniente feliciter liberauit KÖHLER (ap. SCHMUCKER *vermisch. Schrift.* I. p. 335.). Vomitoria, etiam si in anum iniiciantur, vomitus excitare, recentius testatur KAEMPE (*Abhandlung von einer neuen Methode, die hartnäckigsten Krankheiten im Unterleibe zu heilen.* Dessau und Leipz. 1784. 8.): Ad aliquot grana enemati adiectus, stimulum, quem hoc v. g. in apoplexiae insultibus addit, mirifice auget. Externo alio vsu non quidem vomitum, nauseam tamen suscitare, aluum stimulare, vrinam et sudorem mouere, periculis partim in se ipso captis, nuperius comprobauit SHERWANS (*Memoirs of the medic. societ. of London.* 8. Vol. II. 1789. n. 34. p. 386); aqua solutum (scrupulum medium in aquae vncia) vlcera inueterata egregie detergere, carnes fungosas verrucasque venereas exedere, tineam capitis sanare testis est BLIZARD (*London medical journal.* 8. Vol. VIII. for 1787. P. I. n. 5. p. 57 sq.), in ophthalmia chronica et corneae maculis, penicilli vel linteoli mollis detriti ope applicatum, multum profecisse asserunt Cl. FISCHER (*Götting, Anz. von gel. Ding.* 1788. p. 1072.), VOGLER (l. c. p. 62) et WITTING (l. c. p. 88.); in posterioribus delendis efficacem quoque comperit (*Abh. vom Brechweinstein.*) HIRSCHEL.

Panacea vniuersalis, Panacea antimonialis emetica, Tartarus emeticus solubilis (LEMERY l. c.

P. III. c. 35.) fal medium compositum ex sale febrifugo Syliui et tartaro tartarifato, antimonii praeterea particulis metallicis impraegnatum, ex quatuor olei antimonii, octo crySTALLORUM tartari, quadraginta octo aquae, et quinque falis tartari partibus paratum, ad aëris accessum in liquorem conuersum, guttarum octo ad viginti quatuor dosi lenes vomitus excitans.

Tartarus tartarifatus emeticus, Stibium tartaro-tartarifatum (BERGMAN de tartaro antimoniato. §. 7. 9. 11. Opusc. Vol. I. p. 353-355. 360. 363.) ex vitro antimonii vel mercurio vitae cum tartaro tartarifato et aqua cocto paratus, habitu ad aërem et ignem, perinde ac virtute salutari, tartaro emetico satis affinis, coloris expers, aquae circiter partes quadraginta, vt soluatur, requirens, facile crySTALLOS, rarius tetraëdricas, quam octaëdricas formans.

Vinum antimoniale, Vinum antimonii Huxhami, Tinctura antimoniata, Essentia antimonii, Essentia emetica, monente iam BASIL. VALENTINO (l. c. p. 101.), imperante praeter alios etiam SCHRÖDERO (l. c. p. 443. a.), optime ex vitro antimonii, et, docente HUXHAMIO (Obersuat. de aëre. Vol. I. p. 140. Essay on fevers. London. 1767. 8. p. 229. Philosoph. Transact. ad ann. 1754. Vol. 48. P. 2. n. 105. p. 863.) cum vino dulci hispanico paratur, grata medicina, in qua praeter vinum gustus et olfactus nihil animaduertit, ac, modo breui ante usum (THEVNE diss. de medicamentorum antimonialium varia indole ac virtutibus. Hal. 1792. 4. p. 18.) temporis

poris spatio parata, atque in ea conficienda iusta cura adhibita fuerit, tuto et satis aequabiliter efficax, tartaro tamen emetico, quocunque fine ea utaris, vtraque dote inferior, huius ad instar vomitum excitans, si largiori paulo dosi vnius vel sesquiunciae, vel, si corpus robustum et pituita oppletum fuerit, duarum vnciarum, infantibus vnciae mediae, vel drachmarum duarum, minoribus quatuor ad sex annos agentibus drachmae vnius, bi- vel triennibus guttarum viginti ad quadraginta, minoribus adhuc sex ad quindecim porrigatur.

Frequentius tamen eo scopo exhibetur, vt spissos humores resoluat, pituitam tenacem, peccus, v. g. in asthma, tussi conuulsua, obsidentem incidat, transpirationem insensibilem promoveat, spasmos leniat, cui quidem eximie respondet, parciore primo guttarum viginti ad triginta, infantibus quatuor, et anniculis quidem duarum per diem praebio exhibita, quotidie guttula vna vel altera superaddita, donec nausea aliique vomitionis praenuncii limites ponant, in viscerum obstructionibus (BALDINGER l. c. p. 344.) et sexcentis illis morbis chronicis, ex hoc solo fonte promanantibus, rachitide, arthritide, rheumatismo pertinaci, exanthematibus chronicis (BELL treat. on ulcers etc.), catarrho suffocatiuo, tussi conuulsua, malo hypochondriaco, ipsis vermibus (STÖLLER *Beobachtungen und Erfahrungen aus der innern und äußern Heilkunst*. 8. Goth. 1777.) mirae efficaciae.

Emeticum antimonii mitius (BOERHAAVE *Element. Chem.* II. p. 575.), *Antimonium diaphoreticum*

O 3

ticum (SPIELMANN institut. chemiae. Argentor. 1763. 8. p. 234.) ex antimonio cum dupla nitri portione detonante et per aquam superaffusam sale suo orbatum natum, album, teste BOERHAAVIO (l. m. c.) lene emeticum, blandum resoluens, attenuans, diaphoreticum.

IV. *Praeparata, interno quidem vsui dicata, alia tamen potius, quam emetica virtute celebra.*

*Kermes minerale, Alkermes minerale, Pulvis Carthusianorum, Panacea Glauberiana, Wilson's Panacea, Sulphur antimonii praecipitatum per se, Sulphur antimonii fixum, Sulphur antimonii impurum, Sulphur antimonii alcalisatum, Russel's Powder, Poudre des Chartreux, pulvis spadiceus ex sulphure et antimonii calce (T. BERGMAN de antimonialibus sulphuratis. §. VI. Opusc. Vol. III. p. 175.) conflatu, nullum, modo rite paratum sit, salem liberum continens, et tum, terendo in mortario frigido cum sale caustico extracti mollitiem, colorem citri, porrique putrescentis nidorem nanciscens, optime coquendo aut antimonium crudum cum lixiuio caustico (Pharmac. rational. Cassell. 1782. 8. p. 182.), aut antimonii, quem vocant, regulum (F. FONTANA memoir. de l'Acad. royal. des scienc. à Turin. pour les ann. 1786. 1787. p. 104.) cum sulphuris hepate aqua soluto parandus, iam a GLAUBERO (*Miraculum mundi, oder ausführliche Beschreibung der wunderbaren Natur, Art und Eigenschaft des Großmächtigen Subjects, von den Alten Menstruum universale oder Mercurius philosophorum genant.**

mandt. Hanow. 1653. 8. p. 22.), vti quidem nonnullis videtur, a ROUSSEAU (préservatifs et remedes universels tirés des animaux, des vegetaux et des mineraux. Paris. 1706. 12. p. 95.), N. LEMERY (l. c. P. I. p. 4.), I. FR. VIGANI (medulla chymiae. Norimb. 1781. 8. p. 48. et I. BOHN append. p. 129.), STABELIO (Chymia dogmatico-experimentalis. Hal. 1728. 8. T. 2. p. 315.), FR. HOFFMANN (diff. de mirabili sulphuris aurati antimonii efficacia in medicina, in Opusc. medic. var. argument. Hal. 1739. 4. Dec. II. diff. 9. p. 484. et obseruat. physico-chymic. selectar. Hal. 1736. 4. L. III. p. 263-265.), et SENACO (Nouveau cours de chymie selon les principes de NEWTON et de STAHL. à Paris. 1723. 12. T. II. p. 202.) memoratus, a Chirurgo Gallo, DE LA LIGERIE, ad quem arcanus conficiendi modus per pharmacopoeam quendam Germanum, GLAVBERI discipulum, interueniente regis locum Landauii tenente de CHASTENAY, peruenerat, anno 1713 primum fratri Carthusianorum Lutetianorum pharmacopoeo SIMONI, qui eodem tempore, quo omnes ex antimonio fabricatae medicinae a summo Gallorum magistratu proscriptae erant, per longum temporis interuallum solus parabat, atque in insigne collegii, cui adstrictus erat, emolumentum diuendebat, et anno demum 1720, postquam numerosae eaeque felicissimae eius ope peractae medicationes id effecerant, vt non vulgo tantum, sed medicorum quoque et procerum assensu celebraretur (L. LEMERY Mémoir. de l'Acad. des scienc. à Paris. ann. 1720. p. 542 sq. FR. X. MILLARS diff. de explorata kermes mineralis siue pulueris Carthusianorum in

O 4

medendo

medendo efficacia Argentor. 1752. 4.), Regi Galliae, tum temporis Ludouico XIV. manifestatus, qui magno numerato pretio praescriptam a la LIGERIE, et fausto haecenus cum successu peractam a fratre SIMONE operandi rationem cum sua scientiarum Academia communicabat, eamque vt exploraret atque vterius perficeret, commendabat.

Tuta haec (FR. HOFFMANN Opusc. Dec. II. p. 485. §. 18.) medicina, licet largiori paulo dosi granorum quatuor, sex et plurium propinata (LA LIGERIE in scheda, qua 1720 remedii sui confectio- nem palam docuit), aut obuium in ventriculo acidum offendens (GEOFFROY mater. medic. I. p. 226.) vomitum, eumque tamen lenem (N. LEMERY l. c.) excitet, rarius tamen eo scopo a medicis praescribitur, nisi velis, in febribus intermittentibus, quarum prima sedes in ventriculo haeret, grana eius quatuor ad sex aliquot ante nouam mali inuasionem horis cum sale quodam medio exhibita mirifice profecisse (MILLARS l. c. §. XXVII. p. 57.): Aluum porro stimulat (N. LEMERY et GEOFFROY ll. cc.), eo tamen sine sola rarissime adhibita, crebrius aliis purgantibus, ad acuendam eorum potentiam granuli integri vel dimidii pondere adiecta.

Potior eius vis est in transpiratione insensibili primouenda sudoreque ciendo (N. LEMERY l. c. FR. HOFFMANN de mirabili sulphuris antimonii aurati efficacia. §. 19. 24. 25. p. 486. 490.), ideo in morbis a transpiratione suppressa oriundis, rheumatismis, catarrhis, febribusque catarrhalibus, in morbis exanthematicis, tum acutis (CARTHEUSER phar-
maco-

macolog. p. 500. E. A. NICOLAI progr. I. II. de virtutibus sulphuris antimonii aurati. lenae. 1763. p. 111.), e. gr. morbillis (FR. HOFFMANN medic. rational. systemat. T. IV. P. I. p. 191.), variolis et petechiis (IDEM de mirabili sulphuris aurati antimonii efficacia. §. 19. p. 486.), tum chronicis (IDEM observ. physico-chymic. select. III. p. 265.), e. gr. scabie (IDEM de mirabili etc. §. 19.), etiam rebellis (IDEM observat. etc. III. p. 266.), iis quoque, quae ex labe venerea propullulant (IDEM l. m. c.), febribus intermittentibus (IDEM l. m. c. et de mirabili etc. §. 19.), arthritide (FR. HOFFMANN et E. A. NICOLAI ll. mm. cc. DE WOLTTER *patriotischer Landbader*. 1777. 8) epiphora atque ulceribus inueteratis (FR. HOFFMANN observ. etc. L. III. p. 265.) proficua fuit.

Princeps huius medicinae virtus porro residet in attenuando muco; hinc in iis morbis, in quibus et medici finis, et naturae medicatricis vires eo tendunt, vt mucus incidatur atque eliminetur, hinc in morbis pectoris (N. et L. LEMERY ll. cc. BASTER *Verhandeling. der hollandsch. Maatschapp. der Weeten-schapp. te Haarlem*. 8. P. II. 1753. p. 36. MELLIN l. c. p. 244.), tum chronicis, e. gr. asthmate convulsivo (FR. HOFFMANN observ. etc. L. III. p. 265.), tussi convulsiva (LIEUTAUD *synopf. vniv. prax. med.* 1765. 4. p. 494. BOURDELIN et BASSEVILLE *Ergo tussi puerorum clangosae vulgo Coqueluche emefis*. Paris. 1752. §. 4. HABLA de tussi convulsiva infantum. Vienn. 1772. 8. p. 47. QUARIN *animaduers. practic.* 1786. 8. p. 36. HASLER *Abhandlung über den Keichhusten*. 1789. 12. DANZ *Versuch einer allgemeinen*

Geschichte des Keichhustens. Marburg. 1791. 8. p. 148.), ipso pectoris hydrope (LIEUTAUD l. c. I. p. 192.), tum acutis, ipsis, venaefectione atque anti-phlogisticorum vsu praegressis, inflammatoriis (L. LEMERY l. c. p. 420. VAN SWIETEN l. c. II. p. 797. VAN DEN BOSCH historia constitutionis epidemicae verminosae, quae annis 1760. 1761. 1762. et initio 1763 per insulam Overflacque et contiguam Goe-deseede grassata fuit, cum perpetuis fere commentariis in praecipuos verminantium morbos etc. 1769. 8. p. 231 sq. MONTROC journ. de medec., chir., pharmac. etc. ann. 1791. T. XXXV. p. 503.) egregii vsus.

Simili cautela adhibita in aliis pariter febribus inflammatoriis, (testibus medicis Argentoratensibus apud MILLARS l. c. p. 63.), e. gr. in angina (BOVILLET et RAZOUX tables nosologiques et météorologiques très étendues, dressées à l'Hôtel-Dieu de Nismes, depuis le premier juin 1757. jusque au prem. Janv. 1762. Basle. 1767. 4. p. 142.); atque eadem vi mucum incidente in glandularum obstructionibus referendis (FR. HOFFMANN observ. etc. L. III. p. 265. WOLTER l. c.) opem tulisse fertur.

Porrigitur autem grani vnus vel duorum, infantibus dimidii vel quadrantis pondere, singulis quaternis horis repetito (nisi vomitum excitare velis, quo in casu doses maiores eaeque rariores praestant), mercurio dulci, si glandulis obstructis opponas (WOLTER l. c.), lapidibus cancrorum, liquiritiae radici, optime saccharo intertritum, cum aqua vel infuso calido, quod alii (v. g. BOURDELIN l. c.) praefereunt.

Sulphur

Sulphur antimonii auratum aurei vtiq̄ue coloris, non tamen ideo, sed quoniam argento colorem auri affricat, hoc titulo condecoratum, BAS. VALENTINO (l. c. p. 168.) iam cognitum, potius omnino duce Cl. GOETTLINGIO (*Neueste Entdeckung. in der Chemie.* Vol. II. p. 34 sq.) antimonium addito sulphure communi tam diu, donec vtrumque penitus solutum sit, cum lixiuio caustico coquendo, et ex lixiuio per chartam griseam transmissio ope spiritus vitrioli praecipitando, quam HUXHAMI (Philos. Transact. Vol. XLVIII. P. 2. n. 105. p. 853.), aut MEVDERI (l. c. p. 62.), aut CONERDINGII (Panacea Conerdingiana apud FR. HOFFMANN observ. physico-chem. select. L. III. p. 263.), aut alio (I. TH. ERHARD diss. de variis sulphur auratum antimonii parandi methodis, eiusque usu medico. Erford. 1775. 4.) modo, parandum, ruborem, quo perfusa est eius flauedo particulis antimonii metallicis debens, quarum tamen minorem longe (T. BERGMAN l. m. c. §. V. VII. p. 174. 175.) portionem ($\frac{1}{4}$ circiter) continet, quam kermes minerale.

Et hoc medicamentum antimoniale rarius (VNZER *Hamburg. Magazin.* Vol. VIII. 1751. p. 360.), nec nisi copiosius iusto deglutitum aut ventriculo iam in vomitum procliui largiorem et molestum vomitum excitat, hinc rarius eo scopo a medicis exhibetur, vt tamen interdum, vomitum excitando, et vel ex ventriculo bilem, vel ex pulmonibus viscidam materiem (DELIVS nov. act. physic. med. Acad. Caesar. Natur. Curios. Norimb. 4. T. II. 1761. n. 81. p. 324.), vel pus (MELLIN l. c. p. 243.) excutiendo,

cutiendo, feliciter operetur, et tum in sanandis febribus intermittentibus (VNZER l. c. p. 368. WERLHOF obseruat. de febrib. Hannov. 4. p. 76.), tum in catarrho suffocatiuo (IVNCKER consp. therap. spec. Hal. 1751. 4. p. 913. ALBERTI de catarrho suffocatiuo eiusdemque remedio efficaci. Hal. 1720. 4. 1. P. OFTERDINGER *Anleitung für das Landvolk*. Zürich. 1773. 8. p. 361. 693. VNZER l. c. p. 364. DELIVS l. m. c.), asthmate, a viscida materie pectus opplente nato (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. T. IV. P. 3. p. 334.) et tussi ferina (VNZER l. c. p. 370.); tum in rumpenda atque euacuanda vomica (QUARIN method. medend. inflammation. Vindob. 1774. 8. p. 97. MELLIN l. c. p. 243.) mirifice profit.

Aluum quoque mouet (VNZER l. c. p. 360. 368. 370. 371. et Vol. IX. p. 614. MELLIN l. c. p. 241.), siue solum exhibeatur ac meracum, siue, quod potius est, cremori tartari aut alteri sali neutri perfecto (VNZER l. c. p. 363.) iunctum, hac quoque excretionem aucta aegris febre intermittente, si quidem hora septimum vel nonum febris accessum praegrediente (VNZER l. c. Vol. VIII. p. 367) solum, vel (C. TH. MEDICVS l. c.) cum extracto centaurei minoris in pilulas redactum porrigatur, in tussi catarrhali morbillos excipiente (VNZER l. c. p. 371.) et ferina (VNZER l. c. p. 370.) laborantibus salutare; ialapae vim vermes expellendi et necandi eius confortio acui expertus est MELLIN (l. c. p. 36.).

Praecipua porro huius sulphuris vis est in sudore ciendo (VNZER l. c. Vol. VIII. p. 361. KOPPE ibid. Vol. XI. p. 512. CLOSSIVS noua variolis medendi

dendi methodus. Trai. ad Rhen. 1766. 8. p. 131.), qua facultate aegrotis, athmate (VOGLER l. c. p. 153.), tussi ferina (CLOSSIVS l. m. c.), arthritide (VOGLER l. m. c.), febre intermittente (HOPPE l. m. c.), exanthematibus vel aegre prodeuntibus vel regredientibus (CLOSSIVS l. m. c.), morbillis confluentibus (CLOSSIVS l. c. p. 36.), tinea (A. PLUMMER physical essays read before a societ. at Edinb. Vol. I. 1754. 8. n. 6.), in diabete (CORMICK ap. BRVGNATELLI bibliothec. fisica d'Europa. Pavia. 8. T. XVI. 1790. n. 8.), in ipsis morbis venereis (PLUMMER l. m. c. G. DENNISTOUN physical and litterary essay read before a society at Edinb. Vol. I. n. 15. p. 391.) con-
ducit, quem tamen in finem cum mercurio dulci (*Pulvis alterans*, et si, addito gentianae extracto, gummi vel resina guaiaci pilularum formam nanciscatur, *Pilulae alterantes Plummeri*), quemadmodum in aliis (KLEIN l. c.) morbis exanthematicis cum camphora, in tussi conuulsiua (KREBS *medicin. Beobachtungen*. 8. Vol. I. fasc. 4. 1784. p. 39. et Vol. II. fasc. 3. 1791. p. 50.) cum moscho et oxymelle squillae coniungitur.

Neque sane nulla est eius vis in incidendo muco, pituita tenaci ex pectore eliminanda, glandulis (WERLHOF l. m. c. p. 101.) et visceribus eadem obstructis referendis; ideo in ipsa phthisi pulmonali, cum cortice cinchonae contuso et sero lactis combinatum salutare expertus est remedium MELLIN (l. c. p. 243.) in scrophulis (HVGGO apud MELLIN l. c. p. 242.), in visceribus oppilatis et hydrope VOGLER (l. c. p. 153.), hunc effectum tanto certius fortiens, quando cum
gummi

gummi ammoniaco, sapone, aut conio combinatur.

Virtutem denique spasmos sedandi praedicauit multisque exemplis probabilem reddidit VNZER (*Hamburg. Magaz.* Vol. VIII. p. 369 sq. IX. p. 613 sq.), prouti etiam DELIO (l. c.) in conuulsionibus tussi superuenientibus efficax visum fuit: Exhibetur autem, aliquando saccharo aut magnesiae albae intertritum, granorum trium, quatuor, interdum sex, infantibus nondum duos annos natis grani dimidii, infantibus nondum sex annos natis granorum duorum pondere.

Sulphur antimonii mercuriale est sulphur antimonii auratum per solutum in aqua forti hydrargyrum praecipitatum, cui POERNERVS (delineatio pharmaciae chemico-pharmaceuticae. Lips. 1764, 8. p. 120.) egregiam vim attenuantem et per cutis poros virus exterminantem tribuit.

Sulphur antimonii solare est sulphur antimonii auratum ope auri in aqua regis soluti praecipitatum, FR. HOFFMANNO (*Medic. rationat. systematic.* T. IV. P. 1. p. 160.) tanquam sudoriferum in lue venerea commendatum, quem quidem in finem granorum trium vel quatuor pondere porrigitur.

Sulphur antimonii auratum liquidum (IACOBI act. acad. Elect. Mogunt. Erford. Erf. et Goth. 8. T. I. 1757. p. 231 sq. I. E. TH. GVERICKE de sulphure antimonii aurato liquido. Erford. 1776. 4.), *Tinctura antimonii saponata Iacobi*, ex sulphure aurato antimonii in lixiuio caustico, vel hepate antimonii aut scoriis reguli antimonii simplicis in aqua bulliente

bulliente solutis, eo usque coctis, donec ouum iis innatet, vterius coquendo et amygdalarum vel ex papaueris seminibus expressum oleum, tandem liquoris primi nondum cocti portionem addendo in saponis speciem conuersis atque in tinctura antimonii acri concentrata solutis parata, ex fusco rubra, consistentiae spissioris, saporis blandi, amari, in pituita tenaci attenuanda, viscerum infarctibus ex hac intrusa natis referendis, transpiratione insensibili promouenda, hinc in arthricide (GVERICKE l. c. §. VII. p. 17. 18.), hydrope (IDEM l. m. c. p. 19.), exanthematibus chronicis (IDEM l. c. p. 18.), ipsa lepra rebeli (IACOBI l. c. p. 238.) et cancro (PH. FR. GME-LIN de tincturis antimonii minus vtitatis utcunque saluberrimis. Tubing. 1759. 4. p. 35.), aut sanandis, aut mitigandis potens, vt tamen efficacitatis suae partem magnam saponi (HEYER *Beyträge zu den chem. Annalen. Helmst. und Leipz. 8. Vol. I. fasc. 1786. p. 81.*) debeat; recens praeterea, 50 guttarum cum decocto quodam tepido forbendarum pondere, adhibenda, quum facile rancorem contrahat, et sulphur antimonii in fundum dimittat.

Tinctura antimonii Mangoldi (MANGOLD *chimische Erfahrungen und Vortheile in Bereitung einiger sehr bewährter Arzneymittel. Francof. u. Leipz. 1749. p. 49 sq.*) sulphur antimonii cum tinctura antimonii acri digerendo parata, profunde rubra, acrimoniae omnis expers, saporis blandi amariusculi, balsamici, syrupi violarum colorem non mutans, in aquam infusa strias oleosas rubras per illam diffundens, a vitrioli spiritu non turbanda (D. LAVATTER
de

de antimonio variisque eius tincturis cum alcalinis menstruis factis. Hal. 1767. 4. §. 17. p. 38-42.), ab ABR. VATERO (diff. de tincturae antimonii varia praeparatione. Wittenberg. 1732. p. 20. et progr. quo tincturae antimonii antehac inuentae virtutem et efficaciam in cura morborum rebellium duobus singularibus exemplis confirmat. Wittenberg. 1749.), qui tamen modum illam conficiendi sibi seruauit, iam, vt videtur, primo commendata, pituitam tenacem attenuat, humorum circuitum torpentem exagitat, obstructions ex alterutro fonte natas referat, in arthritide, scabie, vlceribus, morbis venereis (VATER l. c.) egregiam opem tulit.

Tinctura antimonii saponata Hermbstaedti
(SELLE neue Beytr. zur Arzney- und Naturwissenschaft. III. p. 63 sq. S. FR. HERMSTAEDT *physikalisch-chem. Versuche und Beobachtungen*. Berlin. 8. Vol. 2. 1789. p. 117 sq.) ex sulphure antimonii aurato cum lixivio caustico cocto, et addito amygdalarum oleo in saponis speciem conuerso, vini spiritu purissimo, cuius media pars distillatione iterum separatur, soluto, et addito cinnamomo et aqua florum aurantium, per filtrum depurato, parata, limpida, dilute fusca, grati et odoris et saporis, in singulis vncii sulphuris gr. XXIII. et partium stibii metallicarum XII continens, ab instillata aqua lactescens, ab acidis cum foetore gas hepaticum manifestante flores aurantios dimittens, ad guttas 20-30 sorpta lenem sudorem, guttarum 40-50 praebio aluum, 70-80 lenem vomitum mouens, in sanandis bubonibus venereis per 14 dies quotidie ad 30 guttas absorpta efficax.

Tinctura

Tinctura antimonii tartarifata, *Tinctura antimonii*, *Tinctura antimonii hepatica salina*, *Tinctura antimonii simplex*, est spiritus vini purissimus cum hepatis antimonii siue antimonii cum duabus partibus salis tartari colliquati partibus duabus digestus, eiusque consortio colore rubro, saporeque leuiter aromatico acri imbutus, ceterum limpidus et gratum odorem spirans, tum sulphuris, tum metalli ipsius portionem, sale lixiuioso interueniente dissolutam (LAVATTER l. c. §. 13. CHRPHR. MAYER de tinctura antimonii tartarifata. Ald. 1728. 4. p. 121qq) continens, quarum tamen partem diutius asseruata tinctura dimittit, hinc nisi recens satis praescribatur, inaequalis efficaciae, a guttis 5 — 20 exhibita transpirationem insensibilem promouet, a LEMERY (*trait. de l'antimon. P. IV. cap. 3.*) in melancholia, scorbuto, febribus malignis, variolarum initio, et scabie praedicata, paulo maiore pondere sudorem mouet, maiori adhuc nauseam et aluum.

Extractum antimonii (B. VALENTINI l. c. p. 123.), Paratur ex antimonio cum aequali tartari crudi pondere ignis candentis vi permisto, ope aquae postea per ignem iterum dispulsae, a parte aquam respuente separato, et spiritu vini, cuius duae tertiae partes per distillationem denuo seiunguntur, soluto. Parum igitur discrepat hoc extractum a tinctura antimonii tartarifata.

Vitrum antimonii ceratum, *Puluis antidysentericus anglicanus*, simplici eaque tamen aequabili vitri antimonii. in tenuissimum pollen comminuti cum cerae flauae lenissimo igne liquefactae octava

P

parte

parte commiffione natum, contufum colore puluerem nicotianae hispanicum referens, infipidum et inodorum, ab empirico quodam Hiberno, qui in Germania superiori eius cognitionem acceperat (Gentleman's Magazine pro anno 1753. p. 604.), primum, tum a Scotiae quodam pastore STEEL adhibitum, a quo ad clariffimos Medicos YOUNG et I. PRINGLE peruenit, qui non modum tantum eius parandi diuulgarunt, fed numerofis periculis egregias eius virtutes confirmarunt, eas tamen a non paucis hodie in dubium vocatas, vt ab aliis tanquam infida (HEVERMANN *vermifchte Bemerkungen und Untersuchungen der ausübenden Arzneywiffenschaft*. Coppenhag. u. Leipz. 8. Vol. I. 1765. p. 170. TRILLER dispensatorium vniuerfale. Francof. 1764. 4. Medicis Caffellanis *pharmac. rational.* p. 348. SAUNDERS *obferv. on antimony and its uses in the cure of diseases.* Lond. 1773. 8. p. 63.), ab aliis tanquam fuperflua (MÖNCH *systemat. Lehre von den Arzneymitteln.* p. 106. MONRO l. c. I. p. 290.) medicina reiciatur, quum contra alii ipsis adeo infantibus (3 - 4 annorum grana 2 - 3, decennibus grana tria vel quatuor), grauidis atque fenfibilioribus (grana quinque ad fex) fine omni periculo propinari poffe, affeuerent. atque experti fint alii (YOUNG apud PRINGLE *medical effays and obfervations of a Society at Edinb.* Vol. V. P. 1. n. 15.), modo non occurrat acido in ventriculo ftabulanti (GEOFFROY *philof. Transact.* V. 47. ad ann. 1751 et 1752. n. 41. p. 273 sq.), aut intermifceantur lapides cancrorum, aut, quae praeftat vtique magnesia alba, parciiori illa dofi vix vomitum mouere; faepe tamen omnino mouet, vt
fint

sint exempla hominum, etiam aduultorum, a granis tribus iam vomentium, vomitu tamen e. gr. hydropicis (MACKENZIE medical observations and inquiries by a Societ. of physicians in London. 8. London. Vol. 2. 1762. n. 24. p. 287.) salutari et potibus tepidis ex oryzae, auenae granis cortice nudatis, cornu cerui e. g. paratis frequentius ingurgitatis multum facilitando: Crebrius tamen aluum mouet; nonnunquam faustum effectum sortitur, nulla sensibili euacuatione aucta (I. PRINGLE l. c.). Hernia inguinali laborantibus, plethoricis, in haemoptysin aut vomitum cruentum procliuibis vitandus eius vsus (Gentleman's Magazine l. c.).

Prima eius laus in sanandis dysenteriis increbuit (Gentleman's Magazine l. c.) ab YOUNGIO et I. PRINGLIO (l. c.), FR. PRINGLIO (ibidem), A. BROWN (ibidem), TH. SIMPSON (ibidem), PAISLEY (ibidem), STEPHEN (ibidem), I. GORDON (ibidem), GEOFFROY (l. c.), DU HAMEL et ARNAUD (Memoir. de l'Acad. des scienc. à Paris, ad ann. 1746. n. 4. p. 81 sqq.), PH. FR. GMELIN (Botanic. et chemia ad praxin medicam applicata. Tubing. 1755. 4. p. 28.) aliisque Wirtembergiae medicis (apud CHR. LVD. BILFINGER diff. de vitro antimonii cerato. Tubing. 1756. p. 4.), I. BASTER (Verhandelingen uitgegeeven door de hollandse Maatsch. der Weetenenschappen te Haarlem. 8. P. II. 1755. nr. 2. p. 22.), BOENNEKEN (*Fränkische Sammlung. von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrtheit, Oekonomie und den damit verwandten Wissenschaften.* Nürnbn. 8. Vol. IV. 1759. P. XXII. n. 3. p. 325. et Vol. V. 1760. P. XXVII. n. 3. p. 210.), MURSINNA (l. c. p. 50.), adhibita vt

P 2

tamen

tamen et in hoc morbo inaequaliter saepe agere post I. PRINGLIVM (*Beobachtungen über die Krankheiten einer Armee, aus dem Engl. Altenb. 1754. p. 254.*) monuerit Ill. ZIMMERMANN (*von der Ruhr unter dem Volke im Jahr 1765, und den mit derselben eingedrungenen Vorurtheilen, nebst einigen allgemeinen Ausichten in der Heilung dieser Vorurtheile. Zürich. 1767. 8. p. 510.*), atque in inflammatoria et maligna vtpote noxium reiciat eius vsum; et anonymus quidam (*Gentleman's Magazine l. c.*) in ea dysenteria, quae sanguinis resolutione, aut intestinorum vel glandularum intestinalium, et qui ex his exeunt, ductuum excretoriorum relaxatione stipantur, damnet, eumque in recenti potioem iudicet, quam in inueterata.

Verum in aliis quoque alui profluuiis salutarem eius efficaciam experti sunt YOUNG (*l. c.*), PAISLEY (*l. c.*), GEOFFROY (*l. c.*) et BOENNEKEN (*l. c. Vol. 4.*), in iis potissimum, quae robustis duroque vitae generis adsuētis ex victu crudo minusque salutari, fructibus horaeis immodice comestis, aëre nimis humido oborta sunt, Anonymus (*Gentleman's Magazine l. c.*), aut pertinacioribus (CAUSLAND ap. DUNCAN *medic. comm. Vol. VIII. for 1781. 1782.*), non perinde in iis, quae visceris cuiusdam inflammatione stipantur, aut colliquatius, IDEM et YOUNG (*il. cc.*), vel aliis symptomaticis (IDEM); in febre tamen putrida cum alui fluxu felici cum euentu adhibuit PENROSE (*dissertation on the inflammatory, gangrenous and putrid sore throat, also on the putrid fever together with their diagnostics and method of cure. Oxford. 1766. 8. p. 28.*), in cholera a nimio

nimio mercurii praecipitati fusci praebio deglutito SIMPSON (l. c.), in colicis a pituita tenaci proficiscentibus PAISLEY (l. c.). In pertinaci fluore albo GEOFROY (l. c.), in diuturna gonorrhoea secundaria I. FR. A. MÜLLER (de viribus vitri antimonii cerati ad rationes suas reuocatis. Hal. 1757. 4. §. XV. p. 29.), in nimio cruoris ex vtero YOUNG (l. c.), SIMPSON (l. c.), et ARNAUD (l. c.), et ano SIMPSON (l. c.) fluxu; in febribus, praesertim intermittentibus GEOFFROY (l. c.), in catarrho suffocatio alius medicus (apud I. FR. A. MÜLLER l. c. §. XVI. p. 30.), in epilepsia et mania STEEL (l. c.) eius virtutem haud sine effectu tentarunt.

Praestat vtique ab exigua granorum trium dosi, inchoare, et pro ratione aegri morbique ad decem et viginti adeo adscendere; praestat porrigere saccharo (e. gr. tribus partibus praeunte l. c. BASTERO) aut magnesia alba, aliquando etiam opio temperatum, quam aliis aut meracum recipi; per tres horas post assumptum medicamen, vt ab omni potu abstineant, nisi post vomitum aqua calida vtantur, hoc autem tempore elapso cibus lacteis, ex oryza, pane, aenae granis coctis, iusculis carniū, gelatina vtantur, imperat (l. c.) YOUNG.

Antimonium catharticum (WILSON compleat course of chymistry. London. 1746. 8.) vitrum antimonii subtilissime comminutum, cum vitrioli acido distillationi subiectum, expulso omni humore sollicitate elotum, cum aequali salis mirabilis et dupla tartari vitriolati portione per horae quadrantem colliquantum, denuo comminutum, elotum, atque ex-

P 3

siccatum,

ficcatum, WILSONO (apud MONRO l. c. I. p. 303.) teste, si a granis duobus ad decem vsque exhibeatur, blande alutum laxans, quod etiam, si grana eius duo cum vno tartari emetici commista adulto eique robusto semel ac simul, iuniori aut debiliori partita, ita vt altera portio binis horis post alteram fumatur, propinentur, in febribus intermittentibus insularum Americae mediae obuersarum, ad liberanda a saburra intestina mirifice prodesse, expertus est (ibidem) RVDINGS.

Mercurius vitae coelestis, similiter vitrum antimonii comminutum, septies cum aequali vitrioli, vt vocant, oleo distillationi tam diu continuatae, donec residuum siccum esset, expositum, postea cum spiritu vini, cui pars decima sexta spiritus mastichis adiecta fuit, digestum, distillatione aut decantatione ab eo liberatum, denuo binis vicibus cum spiritu eodem digestum, et spiritu deflagrante exsiccatum, a KLAVNIGIO (nosocomium charitatis s. hittoriarum medicarum in nosocomio Trinitati sacro obseruatarum. Vratislav. 1718. 4. observ. 18. p. 82.) fausto successu contra febres quartanas adhibitum; propinabat autem ille duabus ante nouum febris accessum horis granum vnum cum dimidio, vel grana duo cum extracto centaurei minoris in pilulam redacta, quo facto et nullo ante binas horas elapsas potu ingurgitato vomitum, alui secessum, sudorem subsequenter, febrem exulantem comperit.

Calx antimonii cum cornu cerui csto (SCHRÖDER l. c. p. 416. FR. HOFFMANN in not. ad POTERII opera omnia. Francof. ad Moen, 1698. 4. p. 559.)
ex

ex aequali vtriusque in tenerrimum pollen comminuti portione mista et calcinata nata; a granis tribus ad sex ingesta sudorem prolificere fertur.

Antimonium cum cornu cerui calcinatum (MONRO l. c. P. I. p. 290.), calx alba, ex scobe cornu cerui siccata et comminuta cum aequali copia confusi in puluerem antimonii permista, et, donec vapor sulphureus cesset et color cinereus exsurgat continue agitando, in vase aperto vsta, postquam refrigerata fuit, in subtilissimum puluerem tusa, et in crucibulis, altero inuerso et in fundo perforato alteri imposito et agglutinato, igne fortiori, donec flores argentei ascendere incipiant, tractata. Granorum trium ad septem vsque pondere blande agere, et rarius, nisi dosin excedas, nauseam aut vomitum excitare perhibetur.

Puluis febrifrigus Iacobi, Fame's Powder, arcanum, ab Anglo medico James crebro adhibitum, remedium, ab aliis (SAUNDERS l. c. p. 64.) pro emetico antimonii mitiori habitum, ab inuente ipso pro antimonio, addendo subinde (MONRO l. c. p. 292.) oleum et sal animale calcinato, tunc aliquandiu cum nitro colliquato, et aquae ope a salibus iterum liberato declaratum, nuperiori Cl. PEARSON (Philosoph. Transact. Vol. 81. for 1791. P. 2. n. 21.) examine apparuit ad vtrumque modo recensitum propius accedere; vrendo enim antimonium cum aequali aut media portione scobis ossium ad albedinem vsque calcinatae primo in vase aperto, et, donec penitus alberet, in vase clauso,

P 4

obtinuit

obtinuit materiem chemicis rationibus et facultate salutari illi pulveri omnino similem: In febribus (MONRO l. c.), quae emetica poscunt, et tussi (HAYES serious address on the dangerous consequences of neglecting common coughs and colds. Ed. 3. Lond. 1786. 8. p. 51.) commendatum, in febribus tamen lentis et aegris debilibus certissime nociturum remedium, inaequalis praeterea efficaciae, vt pauca alias grana violentos eosque crebriores vomitus excitent, alias eius scrupulus integer vix sensibilem mutationem induxerit (I. MILLAR observations on antimony. Lond. 1774. 8. sect. 5. p. 71 sqq. MONRO l. c. I. p. 293. 294.).

Calx antimonii cum sulphure (WESTRUMB *Beiträge zu den chem. Annal.* Vol. IV. 1789. p. 294.) ex albo flavescens et sapore calcem vstam et sulphur antimonii auratum manifestans, quod etiam acetum affusum copiosius inhaerere ostendit, in ossium morbis multo perere commendata.

Flores antimonii cum sale fixo ammoniaco (LEMERY l. c. P. II. c. 9.) albi, antimonium cum aequali portione residuae a distillatione spiritus salis ammoniaci calcarei materiae sublimando, et aquae calidae ope salem eluendo nati, granorum quatuor ad decem pondere ingestis sudorem pellere, atque in scrophulis et strumis resoluendis prodesse feruntur.

Sapo antimonialis ex solutis per lixiuum causticum antimonio crudo et sulphuris media portione, coquendo et addendo amygdalarum oleum in saponis speciem redactis. Externo quoque usu eximium resoluens

resoluens, et spiritu vini solutum, aliarum antimonii tincturarum vices supplens.

V. *Praeparata interno quidem usui dicata, vix tamen efficacia.*

Antimonium diaphoreticum, Antimonium diaphoreticum ablutum, Antimonium diaphoreticum dulce, Calx antimonii abluta, Calx antimonii nitrata, Antimonii calx lota, Diaphoreticum minerale, calx alba insipida, ex antimonio vel (LEMERY l. c. P. IV. c. 30.) eius hepate, aut (LEMERY l. m. c. c. 31.) vitro cum tribus nitri partibus detonante et aquae ope ab omni sale iterum liberato nata, ob blandam vim diaphoreticam et resoluentem a medicis praecedentis aevi (RENE quaest. chemic. monspeliens. Monspel. 1759. libell. 5. quaest. 3. SAUNDERS l. c. p. 104.) maximopere collaudata, a VIGANO (medulla chemiae. Norimb. 8. 1718. p. 49.) tamen et BOERHAAVIO (elem. chym. T. II. p. 517.) inertiae accusata, quamvis emeticorum et purgantium vim eius additamento acui et ipse BOERHAAVIVS (l. m. c.) concedat, et aliorum (e. gr. SCHVLZII praelection. in dispensator. reg. et electoral. Boruffo-Brandeburgicum. Edit. alt. Norimb. 8. 1753. p. 406.) loquatur experientia.

Cremor antimonii diaphoretici pars antimonii diaphoretici subtilissima, ex calce hac comminuta sacculo linteo inclusa in vase aqua referto, istam continue agitando elutriata.

Pulvis albus antimonii (BAS. VALENTINVS l. c. p. 128 sq.), ex antimonio ternis vicibus cum aequali
P 5
nitri

nitri portione detonante et post singulas detonationes aquae ope eloto, tandem spiritu vini affuso atque per distillationem, et octies adhuc semper recenti affuso et per deflagrationem iterum separato, sale suo orbatoparatus, antimonio diaphoretico fatis similis.

Magisterium antimonii diaphoretici, Materia perlata, Sulphur fixatum stibii, Sulphur antimonii fixatum, calx antimonii alba, ex aqua ad eluendum antimonium diaphoreticum adhibita per acetum adfufum praecipitata, elota ac ficcata, iudice BOERHAAVIO (l. c. p. 519.) superflua.

Cerussa antimonii, Cerussa antimonii diaphoretica, Diaphoreticum regulinum, Antimonium diaphoreticum (MAETS collectan. chymic. leydenf. 1696. 4. p. 35.), calx alba, ex regulo antimonii simplici cum tribus nitri partibus aut melius aequa portione detonante atque eloto nata, absorbere, stringere, desiccare (ANG. SALA l. c. p. 353.), et (LEMERY l. c. P. IV. c. 28.) cutis poros aperire olim putabatur.

Cerussa antimonii solaris, Diaphoreticum minerale solare, Stomachicum Poterii, (nonnullis e. g. FR HOFFMANN in not. ad POTERII opera omn. Francof. 1698. 4. p. 41.) calx antimonii alba simili modo ex regulo antimonii solari parata (LEMERY l. c. P. IV. c. 12.), olim inter stomachica relata, et potissimum potentiae particularum argenti vivi corporis humoribus infixarum destruendis opposita.

Cerussa antimonii lunaris, calx antimonii alba, pari pacto ex antimonii regulo lunari confecta

fecta (LEMERY l. m. c. c. 13.), eundem cum mox praegressa in usum adhibita.

Antimonium diaphoreticum iouiale, Diaphoreticum iouiale, Antibeccicum Poterii (POTERIVS insign. curationum centur. III. c. 20. Oper. omn. cur. FR. HOFFMANNI p. 297. HOFFMANN annotat. in POTERII pharmacopoeam spagyricam in huius operib. omnib. Francof. 1698. 4. l. 2. c. 18.), calx alba ex calce antimonii et stanni conflata, et ex antimonii regulo iouiali cum tribus nitri partibus detonante, ac per aquam affusam omni sale orbato nata: Aperire et resoluere (LEMERY l. c. P. IV. c. 14.) perhibita, a multis (POTERIO et FR. HOFFMANN II. cc. p. 600.), FR. HOFFMANN (medicin. ration. systemat. T. IV. P. 1. p. 574.), MURALTO (Miscellan. Ac. Caes. Nat. Cur. Dec. II. Ann. 1. obs. 109.), TRNKA KRZOWITZ (historia febr. hecticae omnis aevi obseruata continens. Vindob. 1783. 8. p. 216 sq.), ad sanandam febrem hecticam praepreparata laudata, ab aliis (e. gr. IVNKERO conspect. therap. special. Hal. 1750. 4. p. 309. 575.) maiori iure tamquam noxia in hoc morbo reiecta.

Diaphoreticum martiale, Antimonium diaphoreticum martiale (LEMERY l. c. P. IV. c. 29.), *Puluis anticachecticus Ludouici* (Pharmac. moderno seculo applicanda. Goth. 1685. p. 265.), *Bezoardicum martiale, Bezoardicum martiale flavum, Antimonium martiale cachecticum, Stomachicum Poterii, Puluis vitalis Halensis* (GREN ap. HAGEN *Lehrb. der Apothekerkunst*. Königsb. Ed. 4. P. II. 1792. p. 572.), calx ex fusco alba aut ex
antimonii

antimonii reguli mártialis partibus duabus (FR. HOFFMANN in not. ad POTERIVM op. omn. p. 373.), aut ex scobis ferri parte vnaque antimonii crudi cum nitri partibus sex detonantibus nata atque elota; plurimam partem ferri calce constans, alia ferri calce vix efficacior, etsi in cachexia, ictero, scabie multopere commendata (l. c.) a LVDOVICI.

Bezoardicum minerale, Bezoardicum antimoniale (multis), calx alba, butyrum antimonii cum aqua forti miscendo, et omnem humorem per distillationem iteratis vicibus separando superstes atque elota, antimonio diaphoretico haud superior.

Mercurius vitae correctus Syluii, Bezoardicum minerale (MOEBIVS apud FR. HOFFMANN patr. clavis pharmaceutic. Schröderian. Hal. 1675. 4. p. 282.), calx alba, ex mercurio vitae cum tribus nitri partibus detonante atque eloto nata, antimonio diaphoretico similis (LEMERY l. c. P. IV. c. 32.).

Bezoardicum antimoniale Angeli Salae, v. supra.

Calx antimonii sine sulphure (WESTRVMB apud CRELL *Beytr. zu den chem. Annal.* Vol. 4. p. 287 fqq.) ochroleuca, saporis lixiviiosi, aquam quoad plurimam partem subiens, ex calce viua, cui $\frac{1}{100}$ calcis antimonii et $\frac{2}{100}$ calcis ferreae accedunt, composita, in osmium morbis collaudata.

Flores antimonii albissimi, calx antimonii ex facta per aquam regis et a sulphure suo liberata antimonii crudi solutione per meracam aquam praecipitata atque elota.

Flores

Flores antimonii nitrosi (LEMERY I. c. P. I. c. 4.) calx antimonii alba, ex antimonio cum tribus nitri partibus detonante in altum acta, atque elota.

Cinnabaris antimonii, follicite parata et depurata (LEMERY I. c. P. III. c. 27 — 35.) cinnabari vulgari similis (BOERHAAVE I. c. II. p. 505.), hinc, quamvis multiplici FR. HOFFMANNI (diss. de cinnabariantimonii. Ienae. 4. 1681.) laude celebris, nostro aevo euiluit pretiosa medicina.

VI. *Praeparata, ad quae conficienda praecipitur quidem antimonium, quae tamen nihil aut tam parvam eius continent portionem, ut virtutem suam huic non debeant.*

I. *Tincturae.*

Lilium Paracelsi, Tinctura antimonii acris, Tinctura antimonii alcalina (STAHL opusc. physic. chymic. medicum. Dec. p. 505.), *Tinctura antimonii regulina* (BÜCHNER diss. de tincturis alcalinis. Hal. 1746. p. 11. §. 19.), *Tinctura antimonii spuria* (CARTHEUSER pharmacolog. Berol. 1745. 8. p. 311.), *Tinctura metallorum*, quam nihil antimonii continere suo tempore iam demonstraui (l.c. p. 192.) MEYDERVS, nouis argumentis adstruxit DEHNE (*Versuch einer vollständigen Abhandlung über die scharfe mit kauftischem Salze gesättigte Tinktur des Spießglaskönigs, und ihre großen Heilkräfte etc.* Helmst. 8. neue Aufl. 1784.) ex sale caustico et vini spiritu purissimo conflata, rubra, saporis acris, lixiuiosi, nitri aut salis acido appropinquante fumum emittens, ab affuso acido excalescens et coagulata, neque tamen effervescent,

vescens, aut gas hepaticum eructans, in incidenda tenaci pituita, debellando acido, promouenda transpiratione insensibili, pellendo lotio mirifice efficax, hinc in viscerum obstructionibus a muco tenaci impacto proficiscentibus, febribus intermittentibus aliisque chronicis malis ex hoc fonte promanantibus, in ardore ventriculi a praedominante acido nato, in atrophia infantum, in rheumatismo atque arthritide variisque eius speciebus, in calculo, in lepra, scabie, aliisque exanthematibus chronicis, et morbis ex eorum suppressione oriundis, in ulceribus variis, etiam venereis, hydrope, fluxu menstruo haemorrhoidibusque suppressis multopere (v. DEHNE, qui et obseruatos a se ipso effectus recenset, et testimonia aliorum collegit, l. c. p. 275 sq.) commendata; exhibentur autem eius guttae 20 — 30 ter quaterue per diem, aut aqua simplici temperatae, aut cum intuso quodam calido, aut cum aequali essentiae aristolochiae et media aetheris vitrioli portione commistae, vsum eius per hebdomades et menses adeo continuando.

Tinctura antimonii rubra, a ROGER. BACONE, si qua virtute salutari pollet, certe non debet antimonio, quippe cuius modo a BACONE (*von der Medicin und Artzney oder Tinctur des Antimonii, mihi ad calcem B. Valentini Triumphswagen etc.* p. 213 sq.) praescripto praeparati vix aliquid soluit acetum, recipit nihil spiritus vini.

Tinctura vitri antimonii (LEMERY l. c. P. IV. c. 2.), acris similiter rubra, nata ex aceto distillato vel ex crystallis aeris viridis ignis violentia extorto, cum

cum vitro antimonii repetitis vicibus digesto, et cum vini spiritu commisto, tam parum certe continet antimonii, vt quam in incitando sanguinis motu, promouenda transpiratione, pituita pectus infarciende incidenda, morbis cutaneis sanandis ostendisse testis est (l.c.) LEMERY efficacia, vix ab antimonio prouenire putanda sit.

Tinctura vitri antimonii altera (LEMERY l. m. c.) pariter laete rubra sensim tamen expallescens, ex vitro antimonii, cum lixiuio salis tartari, et dissipato humore omni, cum spiritu vini digesto progenita; quicquid etiam in spiritibus animalibus excitandis valere fertur, virtutem potius hepatis sulphuris spiritum vini ingresso, quam antimonio acceptam refert.

Tinctura antimonii diaphoretici (LEMERY l. c. P. IV. c. 31.) vini instar rubens, ex spiritu vini cum antimonio diaphoretico, antea cum aequali salis tartari portione liquefacto, per aliquot dies digesto, nata a tinctura antimonii acris parum differre videtur.

Tinctura ex regulo antimonii martiali, Antidotus pantagogos (SCHRÖDER l. c. p. 438.) ex salis communis acido, quo caloris adminiculo antimonium diaphoreticum martiale solutum fuit, repetita distillatione in olei speciem redacto, et cum vini spiritu aliquoties distillato nata, imperfecta potius spiritus salis dulcificati species.

Tinctura e floribus antimonii, Liliū Paracelsi (SCHRÖDER l. c. p. 439.) ex sale ammoniaci cum aequali antimonii parte sublimato spiritu vini soluto,

soluto, et fluidiori huius parte, vt olei denuo specie compareat, per distillationem orbato, progenita praeter salem ammoniacum vix aliquid vini spiritu solutum continet.

Tinctura ex sulphure antimonii aurato (SCHRÖDER l. c. p. 442.), spiritus vini cum sulphure antimonii aurato digestum, quod cum, modo sollicitè elotum sit, huic spiritui nihil largiatur, vix aliquid, quod antimonio debeatur, ab usu huius tincturae expectes.

Tinctura antimonii Brixii (PH. FR. GMELIN de tincturis antimonii minus vſitatis vtcunque saluberrimis. Tubing. 1759. 4. p. 24.), ex spiritu Mindereri cum antimonio crudo in puluerem contuso digesto parata, perparum sulphuris, nedum partis antimonii metallicaè aliquid solutum in se continet.

Tinctura antimonii nigra, Tinctura mineralis amara (B. VRBIGER *besondere chemische Schriften, wie nemlich I) die medicina universalis zu präpariren, damit alle Metalle und Krankheiten können curirt werden; II) viele Manieren, wie ein jedwedes Metall vor und an sich selbst via particulari zu verbessern seye; III) die Tugenden und Eigenschaften des Antimonii etc.* ANN. 1705. p. 69. MODEL *chymische Nebenstunden.* Petersb. 1762. p. 169. PH. FR. GMELIN l. m. c. p. 16.) amara, limpida, olei tenuioris speciem referens, ex fusco atra, violarum syrupi colorem in viridem conuertens, a vitrioli acido intillato et limpiditatem et colorem amittens, ex spiritu vini gallico, quem vocant, tartarifato, digesto cum nitro, postquam cum $\frac{8}{11}$ antimonii crudi detonauit et liquatum, dum ad
huc

huc calet, in tenerrimum pollen comminutum, et cum 16 partibus liquoris nitri fixi sub continua agitatione leni calore in pultis speciem redactum fuit, aut (MODEL I. C.) cum lixiuio a praeparatione kermes mineralis superflite et ad mellis spissitudinem redacto parata, aut (LOWIZ *chemische Annal.* 1787. Vol. 1. p. 518.) ex spiritu vini purissimo cum nitro primo per ignem violentum aëre suo vitali exuto, tum cum regulo antimonii medicinali colliquato, aut ex spiritu nitri dulci cum nitro, primo per carbonum puluerem acido suo priuato, tum cum aequali reguli antimonii medicinalis portione fuso digestis parata, antimonii vtique particulam continet, quae (BÜCHNER de antimonio variisque eius tincturis cum alcalinis menstruis factis. Hal. 1767. p. 30.) specie kermes mineralis, vel si solis radiis exponatur, sponte *sublidet*, vel si humore omni abacto sal superstes denuo aqua soluatur et cum acido quodam commisceatur, praecipitatur interdum tamen adeo parcam, vt v. g. Cl. HEYER (ap. Ill. CRELL *Beytr. zu den chem. Annal.* Helmst. u. Leipz. 8. Vol I. 1786. P. 2. p. 82.) ex integra vncia vix dimidium granum antimonii extraerit. Praedicatur haec tinctura in asthma humido, arthritide, et morbis cutaneis, potissimum venereae originis. Non multum abludit ab hac tinctura alia a DIETERICO (Commerc. litterar. noric. ann. 1731. p. 132. 133.) memorata, et ad febrem hecticam sanandam commendata; paratur scilicet illa ex spiritu vini gallico summa cura depurato et nitro cum octo partibus antimonii crudi detonante et colliquato, post cum nitro fixo tractato.

Q

Tinctura

Tinctura antimonii saponata Schulzii (Praellect. ad dispensator. Borusso-Brandenburgicum. Norimb. 1753. p. 324.) aurea, pellucida, sapore aliquantum acri, syrupi violarum colorem in viridem mutans, ab aqua perinde ac ab acidis infusis opaca, sponte crystallos tenerrimas flavescentes dimittens, ex sapone veneto cum lixiuio caustico, donec omnis huius humor dissipatus sit, cocto, cum spiritu vini purissimo digesto, et, vt primum hic flauum colorem nactus fuit, hepate antimonii vel scorii reguli simplicis contusis et adhuc calentibus iniectis imbuto, parata, perperum omnino (BÜCHNER l. c. §. XV. p. 34. GREN *Handbuch der Pharmacologie*. Halle. 8. P. II. 1792. p. 452.) antimonii continet, et, qua pollet, efficacitatem saponi potius debet vini spiritu soluto.

Tinctura antimonii Thedenii (*Neue Bemerkungen und Erfahrungen zur Bereicherung der Wundarzneykunst und Arzneugelahrtheit*. Berlin u. Stettin. 8. P. II. 1782. p. 84 sq.) fusca, sapore satis acris, spissa, satis cito ad parietes et in fundum vasis crustam ex crystallis salinis concretescentibus natam deponens, ex antimonio crudo cum tribus cinerum clauellatorum partibus liquefacto, atque adfuso, donec effervescere cesset, aceto, et humore omni expulso cum spiritu vini purissimo leni calori exposito, et repetita distillatione parte huius iterum exuto nata, vires suas veneno scrophuloso et ipsi cancroso (III. THEDEN l. c.) debellando pares, vtique potius terrae, quam appellant, foliatae tartari (GOETTLING *practische Vortheile und Verbesserungen verschiedener pharmaceu-*

maceutisch-chemischer Operationen. Weimar. 8. Ed. 2. 1789. p. 233. REMLER *chem. Annalen.* 1785. Vol. I. p. 253. HAGEN *Lehrbuch der Apothekerkunst.* Königsb. 8. Edit. 4. Vol. 2. 1792. p. 383. GREN l. m. c. p. 453.), quam antimonio (quod partem eius principem constituere diserte innuit anonymus auctor libelli *Abhandl. und Bemerkungen über die vom Herrn Generalchirurgus Theden in Berlin bekannt gemachte Spiesglastinctur von einem Schüler aus der Gesellschaft wahrer und ächter Naturforscher.* Amsterd. 1783. 8. p. 37.) debet, quamvis particulis antimonii non omnino (Commentatt. societ. reg. Goetting. T. VI. 1785. p. 65. *Chemisch Annal.* 1784. Vol. I. p. 101 sqq. et 1785. Vol. II. p. 141 sqq. HEYER l. c. p. 69 sqq.) careat.

Oleum vitri antimonii, Quinta essentia antimonii (BAS. VALENTINI *Trumpfwagen etc.* p. 98 sqq.) paratur, vitrum antimonii in tenerrimum pollen comminutum primo cum aceto distillato, et, hoc per distillationem atque elotionem separato, iterato cum spiritu vini clausis arctissime vasis digerendo, et tandem distillando, si vel exili earum virium, quas BAS. VALENTINVS (l. c. p. 100.) ei tribuit, particula pollet, certe non debet antimonio.

Oleum antimonii febrifugum (BAS. VALENTINVS l. m. c. p. 162.) conficitur primo antimonium comminutum retortae inclusum ignis vi in pulverem rubrum conuertendo, cum aceto per plures dies leniori calori exponendo, partem aceti magis fluidam distillatione leni igne peracta expellendo, et mutato vase recipiente, quod fortiori igne spissius transtillat, asseruando.

Q 2

Oleum

Oleum antimonii aliud, *Magisterium antimonii* (BAS. VALENTINVS l. c. p. 102. 103.) videtur species oleie mpyreumatici, obtenta ex succo vuarum immaturarum cum antimonii vitro per aliquot dies digesto, per distillationem omni humore priuato, cum saccharo permisto et aceti spiritu humectato, cum spiritu vini, tum cum spiritu salis, commista, denique calci auri ex aqua regis per distillationem separatae superfusa, et denuo distillata, a BAS. VALENTINO in epilepsia praedicata.

Arcanum antimonii (B. VALENTINVS l. c. p. 104. 105.) paratur ex antimonio cum sale armoniaco sublimato, elotione per aquam sale suo iterum orbato, et cum spiritu vitrioli in vasis clausis digesto et distillato, quod distillatione in vas excipiens transit, cum spiritu vini digerendo, et clarum denique liquorem defundendo. *Digestioni corrigendae maximopere inferuire sibi persuasit* (l. c.) VALENTINVS.

Elixir antimonii (B. VALENTINVS l. c. p. 105. 106.) paratur quoque antimonium sublimando cum sale ammoniaco, et quicquid in altum actum fuit, iterata vice sublimando, sal per aquam eluendo, quod superest ad gratam rubedinem vsque vrendo, acetum huic affundendo, et humorem eius per distillationem iterum separando, tunc spiritum vini addendo, et hunc elapso aliquo temporis spatio cum tinctura coralliorum et quinta essentia rhabarbari permiscendo. Purgantem huic elixir virtutem iure tribuit B. VALENTINVS, vix tamen tibi persuadeas, hanc antimonio deberi.

Balsamus

Balsamus antimonii (B. VALENT. l. c. p. 133.)
est oleum iuniperi vel terebinthinae, quem appel-
lant, spiritus, cum regulo antimonii vasis clausis
leni calori expositus, et cum spiritu vini permistus.

Balsamum vitae (B. VALENTINVS l. c. p. 135 —
138.) aurei coloris, taediofo et longo labore para-
tur primo antimonium iteratis vicibus, singulis cum
recenti aceto per 40 dies leni calori exponendo, li-
quorem sanguineo colore infectum per chartam tra-
iiciendo, denuo per 40 dies in vasis clausis calori
leni committendo, a liquore, nunc atrum colorem
nacto, humorem per distillationem separando, super-
stiti materiae ablutae spiritum vini infundendo, et
donec rubro colore infectus compareat, in vasis
clausis leni calori committendo, tum defundendo,
per chartam traiciendo, igne paulo violentiori di-
stillando, quod in vas excipiens transit, per decem
dies quieti committendo, et liquorem olei speciem
prae se ferentem a supranatante spiritu separando.

Wunderbarer Balsam (B. VALENTINVS l. c. p.
156. 157.), quamuis operoso satis labore impetra-
tum, vix videtur aliud, nisi extractum martis, quod
vocant, acetosum ad aërem deliquescens; paratur
scilicet, materiae, ex aethiope minerali, antimonio
crudo, arsenico rubro, croco martis et lateribus in
pollen comminutis commistis per sublimationem
obtentae, affundendo acetum acre distillatum, leni
igne distillando, vt quod remanet, siccum sit; huic
adfundendo vini spiritum, vasis clausis per mensis
spatium leni calori committendo, spiritum per di-
stillatio-

stillationem denuo separando et, quod superest, aëri humido exponendo.

Liquorisch Oel (B. VALENTINVS l. c. p. 174.) sal ammoniacum cum regulo antimonii martiali sublimatum et deliquescens, rubedinem et partem virium ferro, nihil debet antimonio.

Acetum philosophorum ex antimonio (B. VALENTINVS l. c. p. 170.). Non videtur esse, nisi sulphuris antimonio inhaerentis acidum, digerendo antimonium cum aqua, iteratis vicibus distillando, acidum sic transtillans recenti antimonio adfundendo, per 12 dies in vasis clausis leni calori expositis asseruando, tum defundendo, et leni igne ter distillando impetratum. Refrigerantem huic aceto inesse facultatem, VALENTINO facile concedam, ab antimonio pendere, nunquam mihi persuadebo.

Oleum sulphuris antimonii (B. VALENTINVS l. c. p. 166.) paratur, salem armoniacum cum praeponderante antimonio aliquoties sublimando, ex materia in altum acta salem eluendo, quod remanet sulphur, cum aceto distillato diu calori exponendo, et primo leniori igne acetum tenuius, tum fortiori spissiolem liquorem in vas excipiens propellendo.

Clyffus antimonii, Wundöl ex antimonio (B. VALENTINVS l. c. p. 164.), *Aqua stimmi sulphurea* (SCHRÖDER l. c. p. 431.). Acidus liquor, antimonium sulphuri mixtum cum nitro igne candenti exponendo vaporum forma assurgens, et campana vel alembico exceptus, utique (B. VALENTINVS l. c. p. 165) putredinem arcens, et tempestiue exhibitus phthificis proficiuus.

Aqua

Aqua stimmi tartarea (SCHRÖDER l. c. p. 432.).
 Acidus pariter liquor, comburendo antimonium
 cum aequali tartari et falis communis portione im-
 petratus, ex sulphuris et tartari acido potissimum
 compositus.

Spiritus antimonii compositus (SCHRÖDER l. c.
 p. 432.). Acidus et hic liquor, ex sulphuris acido
 et paucissimo aceto conflatus, operosa ratione pa-
 ratus ex sulphure antimoniali duabus partibus col-
 cotharis vitrioli permisto, aliquoties aceto humectato
 et per distillationem iterum orbato, tum in vase ter-
 reo ita combusto, vt assurgentes vapores alio amplo
 vase superimposito excipi et condensari queant.

Spiritus bezoardicus Buffii, aqua, quam vocant,
 regis debilior et paucissimis antimonii calcinati par-
 ticulis imbuta, vim putredini resistentem in febris
 malignis tantopere exoptatam cum aliis acidis com-
 munem habet; obtinetur autem butyrum antimonii
 cum spiritu nitri permiscendo, et aliquoties, li-
 quorem transillantem semper residuo affundendo,
 donec materies superstes sicca sit, distillando.

Spiritus vitrioli philosophicus (LEMERY l. c.
 P. III. c. 35.) acidus et hic liquor, perfecte similis
 acido falis communis multa aqua temperato et pau-
 cissimis antimonii calcinati particulis grauido; obti-
 netur vero ex butyro vel oleo antimonii aqua plu-
 rima diluto, quae si pelluciditatem suam recupera-
 verit, a sedimento defunditur.

Spiritus falis antimonii (B. VALENTINVS l. c.
 p. 140-142.). Paratur ex materia a regulo anti-

Q 4

monii

monii simplici, multoties, donec nihil eius amplius ignis vi in altum agatur, sublimato, residua, in aëre humido in liquorem rubrum abeunte, qui per char- tam traiectus et aquae portione per distillationem liberatus crystallos in fundum dimittit; hae crystallos depuratione albae cum tribus terrae tripolitanae partibus igni expositae largiuntur spiritum, noua distillatione leni igne peracta ulterius depurandum excolorem. Huic spiritui in pellendis febribus intermittentibus, frangendo calculo, subleuandis podagricorum doloribus, et, si extrinsecus adhibeatur, in sanandis vlceribus diuturnis insignem potentiam (l. c.) tribuit B. VALENTINVS.

Sal verum antimonii B. VALENTINVS (l. c. p. 141.) nominat eas ipsas crystallos, ex quibus ulteriori labore spiritus ille salis antimonii prodit.

Flores antimonii (B. VALENTINVS l. c. p. 114-116.) sunt sulphur antimonii, paucioribus metallicis eiusdem particulis rubro colore tinctum, sublimando antimonium crudum igne violento, flores rubros a reliquis selectos denuo et ternis quidem vicibus cum colcothare vitrioli sublimando, tum demum cum vini spiritu per aliquod temporis spatium calori leni exponendo, hunc defundendo, et per distillationem denique fluidam eius partem abstrahendo, obtentum.

Fondant de Rotrou (GEOFFROY memoir. de l'Acad. des sciences à Paris ann. 1751. p. 304.) est cerussa antimonii, imperfectius, scilicet per essentiam cinnamomi, abluta, et cum terra quadam calcaria permista,

permiffa, vt omnino a nitro nondum deſtructo, et parte eius lixiuiofa ab acido ſuo liberata vires quasdam exferere poſſit attenuantes, refrigerantes.

Poudre de Chevalerai, puluis albus falſi ſaporis, mediae aut integrae drachmae pondere aluum purgandi ſcopo exhibitus, lixiuiofae potiffimum indolis; paratur quippe (HELLOT *hiſtoir. de l'Acad. des ſcienc. à Paris ann. 1751. p. 83. GEOFFROY l. m. c.*), nitrum cum tertia reguli antimonii martialis parte igni candenti exponendo, peracta detonatione per longam adhuc moram candefaciendo, aëri humido committendo, et liquorem ſic natum leni calore humore ſuo iterum priuando.

2. *Magneſia nigra*, *Magneſia vulgaris* (LINN. *Syſt. nat. III. p. 296.*), *Magneſia ſiderea*, *Magneſium*, *Manganefe*, Calx metallica natiua, vt plurimum atra vel nigra, et manus inquinans, fatiſ ponderoſa, fragilis, cum nitrî tribus partibus liquata, puluerem exhibens ex atro viridem, et aquae, cui contuſus ingeritur, primo eundem, tum violaceum, tandem rubrum colorem (vocant ideo *chamaeleontem mineralem*) impertientem, cum arena et alcali quodam fixo colliquata, ſi maior eius portio addatur, nigrum, ſi pariori manu adiiciatur, violaceum vitrum largiens, fibroſa textura, colore et debili quodam nitore antimonium aliquando mentiens, at tum quod difficilime fluat ignis violentiae expoſita, tum quod nullum eructet naribus certe ſenſibilem vaporem, facile diſtinguenda.

Locum meretur in ſuppellectili medica, eo quod igne vehementiori in vaſis eiſmodi laboribus

Q 5

accom-

accommodatis torta, largam aëris vitalis (HERMSTAEDT *chem. Annal.* 1786. I. p. 316. et 1787. I. p. 296 sq.) penum subministrat, de cuius viribus salutaribus alio loco sermo erit. V. I. CHR. A. SCHRÖDTER *diff. num magnesia vitriariorum in febribus inflammatoriis adhibenda sit.* Ien. 1793. 4.).

3. *Arsenicum album, Calx arsenici alba, Arsenicum calciforme* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 335.), *Oxide d'arsenic.*

Prouti vulgo venit, album, diffractum intus vitri instar nitens, et ut plurimum opacum, compactum, fragile, pondere specifico ad alia huius classis corpora accedens, at sapore acri et quasi vrente, facili in aqua aliisque humoribus dissolutione, facili in igne fluxu, quem aliis quoque difficulter liquandis corporibus conciliat, vapore cano, quem prunis inspersum eructat, odore suo ad allium quodammodo accedente, a reliquis distans, venenatae efficaciae fama omnia superans.

Et fama quidem, millenis casibus innixa; non enim animalibus modo, si pisces forte exceperis, quibus aqua dissolutum minus nocuisse visum fuit (PYL *neues Magazin für die gerichtliche Arzneykunde und medicinische Policei.* Stendal. 8. Vol. I. fasc. 4.), quantum quidem constat, omnibus, muscis, porcis (WEPFER *hist. cicut. aquat.* p. 287.), cuniculis (ACKERMANN ap. BALDINGER *neues Magazin für Aerzte.* Vol. II. fasc. 6. p. 426.), canibus (I. FABER LYNCEVS *Expositio animalium nouae Hispaniae.* p. 475. I. AD. THEOPH. SPROEGEL *experimenta circa varia venena* in

in vivis animalibus instituta. Goetting. 1753. G. W. WEDEL diff. de arsenico. Ien. 1719. p. 9. WEPFER I. m. c.), pecoribus (HACQUET *neue Sammlung nützlicher Unterrichte von der Crainischen Gesellsch. des Ackerbaues und nützlicher Künste*. Laybach. 4. I. 1779. p. 78. 79. GLEDITSCH *Schrift. der Berlin. Gesellsch. naturforsch. Freunde*. Vol. V. p. 275. 276. PYL I. c. Vol. I. P. 1.), muribus, rattis, talpis et feris, quibus nocivis animalibus e medio tollendis creberrime adhibetur, tam deglutitum, quam halitus (TIMAEVS A GULDENKLEE *casus medicin*. L. VII. c. 10. OPP. CURA RIVINI. Lipsi. 1715. p. 280.), aut pulueris (BIERLING *aduersaria curiosa*. Ien. 1679. 4. Cent. I.) forma inspiratum, aut in venas iniectum (I. SIGM. ELSHOLZ *neue Clystierkunst, wodurch eine Arznei durch eine eröffnete Ader beyzubringen*. Berlin. 1665. 8.), aut vulneribus inspersum (SPROEGEL I. c.), grauiissima symptomata, imo saepissime mortem creat, sed humano quoque generi materies veneficii et dolosi et culposi longe frequentissima, non enim numerosissima modo legas exempla hominum a deglutito, ut plurimum cum aliis, nisi ventriculum cibis refertissimum habuerint (H. AB HEERS *observ. oppido rar. in Spa et Leodii animadvers. cum medicament. select. et ut vocant secretis*. Leodii 1624. 8.) arsenico, verum etiam a puluere eius cum aëre hausto (GLEDITSCH I. c. p. 274.), ab arsenico, amuleti loco in pectore suspenso (IOS. ALPHANI *opus de pestil., febre pestilentiali et febre maligna, nec non de variolis et morbillis, quatenus nondum pestilentes sunt*. Neap. 1577. 4. CRATO AKRAFTHEIM I. c. L. IV. p. 504. 505. VII. p. 749. VERZASCHA *obs. med. cent.* Basil. 1677.

8. p. 66. M. G. FVRMANN *Pestbalbierer*. Halberst. 1683.
 4. DIEMERBROEK *de pest*. L. IV. Arnh. 1646. 4.
 p. 99. HODGES *Λοιμογραφία*. Lond. 1762. 8. p. 239.
 MARGET traité de la peste recueilli des meilleurs
 auteurs anciens et modernes. Genev. 1721. 12.),
 aut post concubitus vaginae intruso (MANGOR act.
 foc. reg. med. Havniens. Vol. III. n. 13.), aut vn-
 guenti forma adplicato (AM. LVSITANVS Curation.
 Cent. II. Cur. 34. HARDER apud WEPFER l. c. p. 189.
Altonaisch. Postreuter. 1784. d. 18. Febr.), aut par-
 tibus excoriatis (SALMVTH obseruat. medic. Brunsv.
 1648. Cent. 2. p. 96. LINDENSTOLPE lib. de venenis,
 cura STENZEL. Francof. et Lipsi. 1739. 8. p. 735.),
 vel exulceratis (FABRICIVS HILDANVS de gangraena
 et sphacelo, Opp. omn. p. 777. BACCIVS et FERNE-
 LIVS apud HEVCHER Mithridates sistens praeseruationem
 principis a veneno. Opp. omn. Vol. I. p. 433.
Neues Magazin für Aerzte. Vol. I. fasc. 1. p. 93. BLV-
 MENBACH *medicin. Biblioth.* Vol. II. fasc. 2. p. 376.)
 pulueris specie insperso, aut alia via (PYL *Aufsätze
 und Beobachtungen zur gerichtlichen Arzneywissensch.*
 Vol. I. P. 1. n. 4. FOTHERGILL medical observations
 and inquiries by a Society of Physicians at London.
 Vol. V. 1776. n. 37.) per poros cutis intrante, aut
 extrinsecus (SHERWAN mem. of medic. Societ. of
 London. Vol. II. p. 394.) admoto, pessime multita-
 torum, nec raro interfectorum.

Magis ideo interesse videtur probi medici, vi-
 rosam atrocissimi veneni nosse potentiam, et prae-
 uertere, veneficos nefarie eo abutentes publicae ex-
 ponere luci, vexatos eius virulentia miseros sanare,
 quam salutare corporis tam ambigui tentare vires.

Plurima

Plurima omnino, quibus hominem torquet, symptomata cum aliis materiis virulentis, acrimonia sua infestis, habet communia, vt ex his saltem vix cum aliqua certitudine erui specialis eius indoles possit. Deglutitum omnes, quas contingit partes dolorifico quodam sensu, nonnunquam ad deliquia animi, conuulsiones, deliria aegrum inducente, perfundit, pustulas labiorum atque oris interni, siccitatem oris et linguae, vomitus frequentissimos, vehementissimos, primo pituitae, tum bilis, praecordiorum oppressiones, sitim non extinguendam, appetitum cibi prostratum, singultus, tormina, alui profluvia violentissima, non raro cruore tincta, abdominis tensionem atque inflationem, pulsus ce-lerem, debilem, contractum, tremulum, irregularem, tremores et frigus artuum, sudores frigidos, praefertim frontis, ventriculi inflammationem in pylori regione et fundo potissimum conspicuam, et crebro gangraena, sphacelo, erosionem, tunicae villosae solutione terminatam, et similes in intestinis mutationes: Videas cadauera hoc veneno intus sumto peremptorum multo citius in putredinem naribus molestissimam resoluta, maculis liuidis per omnem superficiem quasi confita, oculos liuore circumfusos, vngues liuentes et non raro prima iam mortis die vna cum capillis deciduos, partes nonnullas, et praefertim genitales, viridi, luteo, nigro calore foedatas, et tumidas, membra quaedam sponte, aut leuissima accedente vi secedentia.

Qui parcius, aut aliis temperatum sumserunt arsenicum, similia quidem experiuntur mala, verum neque omnia, neque eodem horrendo impetu infestantia, sed
sub-

subdolas magis vitae insidias struentia, doloribus per venas quasi et abdomen vagantibus, in ventriculo potissimum defixis, siti vehementi excruciantia, febre lenta, tabe, paralyfi ab exterioribus partibus ad internas progrediente, vltimum eius halitum paulatim extinguentia.

Quibus extrinsecus admotum nocuit arsenicum, praeter tumorem et vlcus, in parte, quam proxime et primo contigit, excitatum, non raro latius serpens et profundius penetrans, dolores per alias atque alias partes vagantes, interdum conuulsiones, sputum sanguinis, furores, animi deliquia, paralyfes, frigoris sensum, vomitus, appetitum prostratum experiuntur; crebrius, si sero paretur medicina, febre lenta et tabe consumuntur.

Sunt tamen notae, quibus dignosci inimica illa vitae materies, sunt multa, quibus expelli, antequam vitae ipsi noceat, quibus obtundi et superari eius ferocia potest.

Et primo quidem paulo curatius *inuestigandum* est medico in primam mali originem, qua scrutatione prudenter instituta *operosiore* chemico examine superfedere saepe poterit; peruestiganda sunt exactius tum esculenta et potulenta, tum medicamenta, quorum vsum proxime infecutae sunt illae turbae, et si aut horum nihil amplius superfit, aut ex eorum scrutinio veritas non patefcatur, ea quae aegrotus vomitu alioque egerit.

Si potior eorum pars arsenico constat, facilis est iste labor; arsenicum enim prunis inspersum fumum album

album eructat, odore singulari proxime ad foetorem alii accedente imbutum; nisi ergo fluida aut humida sit ista materies, quo in casu leni prius igne siccanda est, carbonibus ardentibus inspersa fumo assurgente laminae metallicae politae illi expositae maculam albam, aut, si quidem periculum in tabula cuprea fiat, huic maculam nigram imprimente, si vasis clausis fiat, in parte horum superiore frigidiore in massam albam condensato, arsenicum, si quidem illud contineat, manifestabit.

Sin autem arsenicum parciore copia implicitum sit aliis, quae igne tentata similiter fumum penetrantem suo nidore illum alii aemulum putorem quasi obuoluentem edunt, ambiguum valde redditur hoc examen. Tunc igitur alia via procedendum, qua nubendo arsenicum corpori, quod igni expositum nullum aut facile distinguendum odorem emittit, duce Cl. HAHNEMANN (*Ueber die Arsenikvergiftung, ihre Hülfen und gerichtliche Ausmittelung*. Leipz. 1786. 8. p. 236 sq.) detegi vel minima arsenici labes in corporibus latens potest: Coquitur scilicet materies, nisi iam satis fluida sit, cum multa aqua fluviiali, et liquoris per chartam griseam traieci ac limpidi portioni instillatur aqua calcis fernida et limpida; alteri aqua gas hepatico saturata; alteri adhuc solutio cupri per spiritum salis ammoniaci causticum facta, singulae recens et sollicitè confectae; ab omnibus turbatur, si quidem arsenicum contineat, ille liquor, et praecipitatur sedimentum, quod exsiccatum ac prunis iniectum fumo alii nidore infesto arsenicum ostendit; et ab aqua quidem calcis sedi-
mentum

mentum album, quod aqua recenter arsenico im-
 praegnata denuo soluitur, et vt carbonibus in-
 iectum manifestum alii foetorem spargat, oleo,
 quod prius imbibat, eget; ab aqua gas hepatico im-
 praegnata aurantium, quod in ignem coniectum,
 antequam arsenicum spirat, sulphuris flammulam
 et halitum emittit, et a memorata cupri solutione
 ex viridi luteum, quod spiritu salis ammoniaci cau-
 stico perinde ac acidis facile soluitur.

Medicatio malorum ab arsenico progenitorum
 non semper eadem esse potest; alia si extrinsecus
 applicatum; alia si intus sumtum, alia si largiori,
 alia si parciore, alia si meracum fere, alia si aliis
 temperatum atque inuolutum, alia si vix antequam
 medicus adfit, deglutitum fuerit, alia si iam ventri-
 culum exedendo, neruos fibrasque contractiles vio-
 lentissime agitando aut constringendo, in intestina
 progrediendo, succos ipsos inficiendo, terribiles in
 omni systemate animali excitauerit turbas.

Commendarunt alii, inter recentiores praefer-
 tim SAGE (Elemens de mineralogie docimastique. à
 Paris. 1772) acetum et succum pomorum citreorum,
 debellando arsenici veneno paria, at quamuis SIDONIS,
 eo remedio per os et anum largissime ingesto quinque
 homines veneno hoc vitiatos liberantis (l. c.) testi-
 monium proferat, desunt tamen fidae aliorum obser-
 uationes in hominibus factae, repugnant alia ex in-
 dole arsenici acidis affini depromta; saluauit mul-
 tos, tunicas internas ventriculi atque intestinorum
 a contactu acerrimi veneni muniendo, illud ipsum
 inuoluendo, vomitum subleuando, vbique fere ob-
 vium,

vium, nec vlla praeparatione egens lac, aut meracum largissimis hautibus epotum, donec nullum amplius vomitum moueat, aut vitello ouorum (FIELIZ *neues Magazin für Aerzte*. Vol. II. fasc. I. 1789. p. 50.), butyro insulso (FORESTVS obseruat. et curation. medicin. T. XXX. de venenis. Leid. 1606. 8.), amygdalarum oleo aliisue pinguibus (FR. HOFFMANN medicin. consultator. Halle. 4. P. I. 1721. p. 35. 147. III. p. 212. et medicin. rational. systematic. Hal. 4. 1729. p. 196. I. PRIMIROSE de vulgi erroribus. Amstelæd. 1630. L. IV. 12.), aut farina aliisue viscidis temperatum, et in pultis speciem reductum (WEPPER histor. cicut. aquatic. Lugd. Bat. 1733. 4. c. 21. hist. 10. p. 360. HAMMER commerc. litterar. Noric. 4. 1738. p. 212.), aut cum succolada ouorumque vitello subactum (Ephemer. Acad. Caesar. Natur. Curios. ann. 3. obs. 40. p. 68. BONET medic. septentrional. collect. P. 2. Sect. 1. obs. 38. p. 376.), vt ideo Arabes iam medici e. gr. AVICENNA (Canon. L. IV. c. 9. Oper. Venet. 1708. fol. Vol. II. p. 202.), et qui eos secuti sunt, lac copiose haustum inter prima huius veneni antidota referrent: Seruauit alios butyrum, amygdalarum aut aliud dulce recensque oleum (VALLERIOLA loci communes medicinae. Digestor. L. III. Venet. 1583. 8. HÖCHSTETTER rarior. obseruat. medicinal. Decad VI. Basil. 1627. 8. PFANN *Sammlung verschiedener merkwürdiger Fälle, welche theils in die gerichtliche, theils in die praktische Medicin einschlagen*. Nürnberg. 1750. 8. 2te Zugab. p. 24.), vt ea propter olea, pinguedines, vnguinosa et Arabes Medici, e. gr. AVICENNA (I. m. c.), ALBVCASIS (Liber theoricae. August. Vindel. 1509.

R

fol.

fol. L XXX. c. 8. p. 129.), porro P. DE ABANO (de venenis eorumque antidotis cura GVIL. GVATTAROLI. 8. c. 11. p. 29. 30.) commendauerint; salutiferum expertus est cremorem lactis QVELLMALZ (Commerc. litterar. Noric. 1737. p. 220.), quem quoque enixe praedicat Cl. HAHNEMANN (l. c. p. 93.), ex orci faucibus liberavit arsenici veneno infectum olei, quod vocant, tartari per deliquium guttis quinquaginta singulis horis exhibitis Cl. HVFELAND (Nov. act. ac. caesar. natur. curios. Vol. VIII. p. 131 sq.); enixissime commendat eundem in finem, argumentis utique egregiis nixus, aquam tepidam (quatuor libras) sapone vulgari (libra) grauidam, cum frusto sacchari spatio duarum horarum forbendam (l. m. c.) Cl. HAHNEMANN; alii mucilagines acrimoniam obvoluentes; ita Arabes Medici, AVICENNA, RHAZES, ALBVCASIS (ll. cc.) coctam cum seminibus lini, oryzae, hordei, cum amylo aquam, P. DE ABANO (l. c.) iusculum gallinae pinguisssimae copiosissime ingerenda praeceperunt: Confugerunt alii, e. gr. NAVIER et SINGER (ll. cc.) ad varias hepatis sulphuris species, quibus tamen antecellere, ceterum minus primis veneni insultibus, quam potius reliquiis eius ex corpore extirpandis conducere videtur (Cl. HAHNEMANN l. c. p. 126.) aqua gas hepatico saturata: Anceps omnino auxilium aqua tepida, quamvis plenius haustibus ingurgitata, ab Arabibus potissimum imperata, si soli huic fidere velles.

Etiam si vero tot tantaque mala in corpore animali gignat incautus ac nefarius arsenici huius usus, ut STAHLIVS (Opusc. chymic. physic. medic. Hal.

1715.

1715. 4. Nouembr. p. 448 sqq.), EL. CAMERARIUS (disquil. de venenorum indole ac diiudicatione. Tubing. 1725. p. 21.) multique alii medici perhorrescerent omnem, attamen non veterinarii modo hinc inde lauandis ouibus (GLEDITSCH *Schriften der Berlin. Gesellsch. naturf. Freunde*. Vol. V. p. 284.), inuengendis equis scabiosis (GLEDITSCH l. m. c. p. 276.) adhibuerunt, sed etiam seculo iam decimo tertio extrinsecus scrophulis applicuit THEODORVS (Chirurg. L. IV. Venet. 1499. fol. p. 171.), et insequente mox seculo ad escharam in hydrocele procreandam GUIDO DE CAVLIACO (Magna Chirurgia. Venet. 1546. fol.), aceto irroratum tum scrophulis, tum clauis pedum absumendis HIERON. FABRICIVS vulgo dictus ab *Aquapendente* (Oper. chirurg. Francof. 1620. 8. p. 739.) et P. HERMANN (Cynosura materiae medicae, cura I. BOECLERI. Argentor. 4. 1726. P. II. p. 82.), cancro, praesertim exulcerato, neque exemplis funesti euentus (ANGELVS SALA ternarius bezoardicorum c. 27 Oper. p. 582. GVIL. FABRICIVS, vulgo HILDANVS de gangraena et sphacelo. Colon. 1593. 8. HIERON. FABRICIVS l. c. p. 425. CLAUDE CHAPUIS traité des cancers tant occultes, qu'ulcerés. Lion. 1607. 12. DEHNEKE ap. LERCHE obseruat. de cancro mammaram. Goetting. 1777. p. 25. BALDINGER *neues Magazin für Aerzte*. Vol. I. fasc. 1. BLVMENBACH l. c.), nec monitis grauium in arte virorum, GVIL. FABRICII (obseruat. et curation. Cent. VI. Francof. 1627. 4.), O. PH. PRAVN (*Anleitung zu der Krebscur ohne Schnitt*. Vlm. 1744. 8. p. 38.), ACRELL (*Vecko-skrift för Läkare och Naturforskare*. Vol. IX. 1788.), D. MONRO (l. c. l. p. 334.) et RUSH (qui medical

inquiries and observations. Philadelph. 1789. 8. in iis aegris tantum admittit, quorum systema lymphaticum adhuc integrum est) deterriti, G. FALLOPIVS (de vlceribus et de tumoribus. L. II. Venet. 1563. 4.), A. LIBAVIVS (ap. GREG. HORST obseruat. medicin. Vlm. 1628. 4. p. 469. a.), M. ETTMÜLLER chirurg. medic Oper. omn. P. II. p. 27. a.), ROENNOW (Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. Handling. för ar 1776.), et alii, rarius meracum, quam aut quatuor radicum dracunculi maioris et sex fuliginis (I. HARTMANN prax. chymiatric. Oper. omn. medico-chymic. Ed. IOHRENI. Francof. 1695. fol. p. 41., qui *puluerem benedictum* vocat), partibus intertritum, aut cum mercurio corrosiuo albo et sulphure (A. LIBAVIVS l. m. c. p. 469. b.), aut cum eodem mercurio sublimate, sale armoniaco, aqua forti et aceto (IACOB apud RIVERIVM Oper. medic. Francof. 1669. fol. obseruat. communic. XX. p. 678. b.) in pastae speciem subactum, aut cum tribus partibus radicis serpentariae maioris (OSLEVIVS apud CRATO A KRAFTHEIM l. c. L. III. p. 411.), aut cum aequali portione radicum scrophulariae maioris (PRAEVOT medic. pauper. p. 301. FR. HOFFMANN thesaur. pharmaceutic. tit. Emplastr. p. 70), aut cum vitriolo vsto, sulphure, sale gemmae et aceto igne tortum (P. HERMANN l. m. c.), aut cum arsenico rubro, auripigmento et cantharidibus contritum (FRAVNDORFER tabula smaragdina. Norimb. 1699. 8. p. 224.), aut cum nitro (G. W. WEDEL de medicamentorum facultatibus p. 64.), aut cum duabus nitri, duabus tartari partibus, radice ari et sale fuliginis (AGRICOLA tractat. de arsenico p. 562.), aut cum tribus radicis ari partibus,

tibus, eaque fuliginis portione, vt grifeus nascatur color (PH. MÜLLER *miracula et mysteria chymico-medica*. Witteberg. 1623. 12. p. 184.), aut cum lapide calaminari et cerussa (Veckoskrift för Läkare och Naturforskare. Vol. V. 1784.), aut, HANGARDI exemplo (BALDINGER l. m. c.), cum vitriolo caeruleo, aut, audit tunc *pulvis anticancrosus Bernhardi*, cum calceorum antiquorum combustorum cineribus, sanguine draconis et cinnabari (Journal de medec., chirurgie et pharmacie. T. LVII. 1782. Mart. RICHTER *chirurg. Biblioth.* Vol. I. 1745 — 48., qui posterior tamen in casibus deterioribus internum conii, et externum plumbeorum pulpaeque carotae vsu adiunxit) permistum, aut vna cum extracto saturni, conii et corticis cinchonae (ALTHOF *practische Bemerkungen über einige Arzneimittel*. Goetting. 8. Vol. I. 1791. p. 289.), aut cum floribus sulphuris, foliisque cotulae et ranunculi flammulae (MACBRIDE *methodical introduction to the theory and practice of physic*. London. 1772. 4. Vol. 2. p. 626.), vel sumtis loco cotulae turionibus peucedani (PLUMKED *theory and practice of chirurgical pharmacy* p. 237.) mistum, et, dum adhibetur, cum vitello oui subtractum, aut aqua, granum vnum aquae vncis sex (SPIELMANN *syllabus medicamentorum*. Argentor. 1777. 8. p. 71.), vel quatuor grana libris duabus (LE FEBURE de S. ILDEFONS *remede approuvé, pour guérir radicalement le cancer occulte et manifeste*. à Paris. 1775. 8. *aus dem Französischen übersetzt von* G. A. IVNCKER. Francf. u. Leipz. 8. 1776. p. 19.) solutum, aut cum aqua florum sambuci et calce viua (s. YVES apud ROENNOW l. c.), aut cum vn-

guento, granum vnum vnguenti vnciae addendo (SPIELMANN l. m. c.), aut (IVSTAMOND l. c.) adiecto simul opio (scrupulo dimidio), cum cerato cit ino (grana arsenici tria vel quatuor cum cerati drachma) subactum, quo posteriori vnguento IVSTAMOND (l. c.) in scrophulis quoque apertis, et prouti Cl. HAHNEMANN (*Anleitung alte Schäden und Geschwüre gründlich zu heilen etc.* Leipz. 1784. 8.) et Chirurgi Americae similiter arsenico, alia tamen forma induto (DES PORTES *histoire des maladies de S. Domingo. à Paris.* 12. 1770. T. III. p. 178.), in aliis vlceribus sordidis et malignis feliciter vsus est. Extrinsecus quoque, volae manuum scilicet infricatum, arsenicum cum vnguento quodam subactum, ad sanandum hydropem inueteratum vsu venire in Anglia, testis est Cl. ARNEMANN (*Entwurf einer praktischen Arzneymittellehre.* Goettingen, 8. Vol. I. 1791. p. 181.), qua ratione adhibitum vrinam pellit.

Neque externo tantum in vsu subtitere medici, sed audaces fatis, persuasissimum quippe sibi habentes, anceps remedium praestare nulli, duro nodo durum opponendum esse cuneum, neque vllum dari venenum, quin cauto vsu, refracta dosi, contrariis temperatum, in salutem hominis cedere queat, praeunte sub seculi nunc ad finem vergentis auspiciis FRICCIO (paradoxa de venenis. August. Vindel. 1710. 8. c. 2. p. 30 sqq), repugnantibus vtique magni nominis medicis, e. g. SPERLING (diff. de arsenico. Vitemb. 1681. 4. § XVII), STAHLIO (l. m. c. p. 430.), G. W. WEDEL (diff. de arsenico. Jen. 1719. 4. c. 3. p. 20.), R. LENTILIO (Eteodromus

mus medico- practico. ann. 1709. Stuttg. 4. p. 998.), SCHLIERBACH (act. ac. caesar. natur. Curios. Vol. 6. obs. LXII.), ZELLERO (diff. de vino lithargyrio man- gonifato. Tub. 1704. 4. c. 3. §. 3. p. 27.), STOER- CKIO (annus medic. Vindob. 1759. 8. p. 76 sq.), et non paucis mali (STAHL et STOERCK II. CC. THILE- NIVS apud III. RICHTER *medicinisch- chirurg. Bibliothek.* Vol. V. 1779. p. 538. DUVAL apud MONRO I. C. I. p. 329.), aut dubii (ANONYMVS apud III. RICHTER I. M. C. Vol. IV. p. 586. SCHNEIDER ibid. Vol. VIII. p. 724.), aut irriti (L. E. SCHNEIDER *chirurgische Ge- schichten mit theoretischen und praktischen Anmerkungen.* Chemnitz. 8. P. IX. 1781. MONRO I. C. I. p. 331.) euentus exemplis, internum quoque vsu tum in cancro, tum in febribus intermittentibus tentarunt.

Qui cancri sanandi ergo vsi sunt arsenico, iam prioribus seculis in hoc morbo decantato (ZELLER I. M. C.), externum plurimi cum interno vsu con- iunxere; placuit aliis forma liquida, paucioribus (HAHNEMANN I. M. C. et apud MONRO I. C. I. p. 329. 331. 335.) nuda arsenici per aquam simplicem facta solutio, quamuis tutior, qua quippe forma deter- minari certius atque exactius dosis potest; mistam cum aequali lactis portione et syrupo diacodion edul- catam, singulis diebus cochlear eius, sorbendam propinauerunt hoc malo decumbentibus LE FEBURE de S. ILDEFONS (I. M. C.), RÖNNOW (Kongl. Svensk. Vetensk. Acad. Handling. Vol. 39. trim. 2. et Vecko- skrift för Läkare och Naturforsk. Vol. 6. 1785.) et SCHMALZ (*chirurgische Vorfälle.* 1784. 8.): Ex sex eius granis cum duodecim granis opii, nitri drach-

R 4

mis

mis duabus et totidem gummi arabici cum mucilagine huius quadraginta octo pilulas confici iubet, quarum vna ad sex vsque per diem sumtis cancrum se feliciter debellasse, affirmat ADAIR (ap. DUNCAN medical commentar. for 1783. 1784. Vol. IX. 1785. 8.).

Potissimum tamen ad febres intermittentes iugulandas iam dudum adhibitum ab agyrtis et medicis fuit arsenicum (ZELLER l. m. c. N. LEMERY cours de chymie. p. 375. I. I. WEPFER de cicuta aquatica. c. 21. hist. 13. schol. 3.), multorum specificorum antifebrilium, praesertim areanorum, princeps materies (A. E. BÜCHNER miscellanea physico-medico-mathematica. Erford. 1728. 4. p. 1109.), a multis corticis cinchonae in locum substitutum (SLEVOGT inuit. ad diff. WEDELII de arsenico. Ien. 1719. 4. p. 5.), rarius nudum ac meracum, quale tamen exemplum narrant STAHLIUS (l. c. p. 446.) et MONRO (l. m. c. p. 329.), sed aliis atque aliis permistum, quibus cicurari eius virulentia possit: Sunt, qui sicca pulueris aut pilularum forma aegrotis porrigunt, liquidam formam praeferebant aliis; adiecit arsenico crystallum montanam, praestantissimum fide eius, qua vivebat, aetatis arsenici antidotum, et camphoram FRICCIUS (l. c. p. 48.), piper aut cancrorum lapides alii (V. GLEDITSCH l. m. c. p. 275.): Coxerunt alii cum aequali cremoris tartari parte in aquae partibus octo per horae partem dimidiam, et delapsas ex traiecta per chartam griseam, ulterius cocta, et refrigerata solutione crystallos praeceperunt (FOURCROY medec. éclairée par les sciences physiques etc. II. p. 363. 364.).

Quum

Quum tamen sicca forma deglutitum facilius multo et tenacius villis tunicae ventriculi adhaerescendo, nocere tantopere possit, tutius aqua solutum, et eo, quod definiri sic facilius eius dosis atque accuratius potest, mera aqua solutum (HAHNEMANN I. m. c.) exhibetur; placuit tamen aliis, eundem in finem coniungere cum cremore tartari; ita FR. I. MOLITOR (diff. de febre continua maligna et intermittente tertiana vtraque ad Rhenum ann. 1734 et 35 epidemica et castrensi, Heidelberg. 1736. 4. P. II. §. 36.) asseuerat, medicos plures ad tollendas febres intermittentes arsenico ad granum vnum vel duo cum cremoris tartari scrupulo integro in iusculis farinaceis aceto vini conditis felicissime usos fuisse: Aliis, virulentiam arsenici acidae esse indolis sibi persuadentibus, salibus igitur lixiuiosis certius temperandam, factum cum his connubium magis arrisit: Dantur e. g. qui arsenici grana duo vna cum salis tartari drachma vnciis quatuor aquae distillatae soluta, guttarum febrifugarum nomine praedicant: Cl. WILLAN (London medical journal. 1786. n. 14.) et FOWLER (ibid. Vol. VII. P. 2. et medical rapports of the effects of arsenic in the cure of agues, remittent fevers and periodic headachs. Lond. 1786. 8.) arsenici grana sexaginta quatuor cum totidem salis tartari granis lento igne, tamdiu, donec omne solutum sit, in aquae distillatae libra dimidia coqui, et solutioni refrigeratae spiritus lauendulae compositi vnciam dimidiam, et aquae fontanae tantum, quantum opus est ad libram integram complendam, adfundi iubent, huiusque liquoris, *solutionem mineralem* nominant, bis per diem infantibus guttas duas, R 5 adultis

adultis decem ad duodecim, quarum centum et sexaginta granum vnum arsenici continent, praescribunt: Eum liquorem ad guttas sex et tredecim aquae fontanae vncia, spiritus nucis moschatae drachmis duabus, et syrapi caryophyllorum drachma media temperatas, in angina, quam vocant, pectoris, in epilepsia et in conuulsionibus a vermibus ortum ducentibus cum successu se exhibuisse testatur Ed. ALEXANDER (apud DUNCAN medic. commentar. Dec. II. Vol. V. P. 1. n. 6.).

Alii, v. g. MONRO (l. c. I. p. 330.) arsenici vnciam cum cinerum clauellatorum vncis duabus et ligni fantali rasi vncia in aquae libris viginti quatuor, tamdiu donec omne solutum fit arsenicum, et sedecim aquae librae vaporum specie auolauerint, coqui, refrigeratum liquorem per chartam traieci, eiusque nouem horarum spatio adultis guttas septem, infantibus vltra septem annos natis quinque, minoribus tres cum infusi theae aut decocti hordei vncis nonnullis forbendas praecipiant: B. IACOBI (Act. ac. Elect. Mogunt. Erford. Vol. I. p. 222.) arsenici scrupulum dimidium salis tartari drachmis duabus permistum cum aquae vncis tribus et dimidia tamdiu, donec aquae pars dimidia auolaret, coqui, et refrigerato liquori tantum aquae, quantum exhalauit, et pauxillum spiritus vini addi imperat; huius liquoris, a GREDINGIO etiam (ap. IACOBI l. m. c. p. 226.) et Clariff. ACKERMANN (apud Ill. BALDINGER *neues Magazin für Aerzte*. Vol. II. fasc. 6. p. 419.), ab hoc quoque in melancholia, fausto cum successu adhibiti, B. IACOBI infantibus guttas sex ad sedecim, adultis

vtis triginta diebus intercalariis quater fumendas commendat. Ast huius quoque per salem lixiuiofum mitigati arsenici vsus cuniculis, canibus, felibus perniciosum expertus est CAELS (Mém. de l'Acad. imperial. des scienc. et belles lettres à Bruxell. Vol. IV. p. 260.), hominibus Perill. STÖRCK (1. m. c.) et HEBENSTREIT (anthropologia forens. Lips. 1751. 8. p. 506): Vtram harum praeparationum sub *potassae arsenicatae* titulo comprehendat, qui epilepticis exhiberi refert, A. DUNCAN (Medical commentar. for 1788. Dec. II. Vol. III. Edinb. 1789.) haud constat.

Sunt denique (V. I. C. GMELIN Commerc. litterar. Noric. 1734. p. 292.), qui arsenici drachmam cum nitri antimonialis drachma dimidia in aquae fontanae vncii septem, donec harum quinque supersint, coqui, liquorem refrigeratum et per chartam traiectum florum papaueris pigmento imbui, eiusque, si sudor ciendus sit, guttas duodecim, si vomitus mouendus, triginta cum infuso theae calido sumi volunt.

PRAEPARATA.

Arsenicum fixum ex deflagrate cum nitro arsenico albo natum; nonne hoc est *arsenicum deflagratum*, quod MOLITOR (l. c. §. 55.) ad granum vnum aut tria cum ligni fantali rubri granis duobus, terrae sigillatae rubrae granis quatuor, et aquae communis copia sufficiente in pilulam conflatum, ab empiricis pessimo cum effectu fuisse adhibitum refert? Huic fati similem praeparationem suo iam tempore

pore in vlceribus cancrōsis et malignis extrinsecus adhibendam commendat PH. MÜLLER (l. c. p. 68.).

Aqua arsenici est arsenicum fixum in aëre deliquescens et aqua quadam distillata solutum, ab HARTMANNO (l. c. p. 30.) in nasi cancro collaudatum.

Liquor arsenici fixi, *Oleum arsenici fixi*, quibusdam *Butyrum arsenici*, ex arsenici partibus duabus, cum nitri partibus duabus, et, quod tamen non adiiciunt omnes, sulphuris parte vna deflagrantibus, et ad aëris contactum deliquescentibus paratum, a I. HARTMANNO (miscellan. chymic. p. 9.), I. AGRICOLA (Commentar. in chymiam POPPII. p. 555.), P. HERMANNO (l. c. p. 82.) et RIVERIO (l. c. p. 64.) externo vsu in cancro commendatum, a PRAVNIO *Anleitung zu der Krebscur ohne Schnitt*, p. 76.) in tollendis vlcusculis cancrōsis feliciter adhibitum.

Butyrum arsenici, *Oleum corrosiuum arsenici*, spissa atque acerrima arsenici in acido salis fortissimo solutio, ad escharam gignendam olim interdum adhibita (N. LEMERY l. m. c. p. 380.).

Arsenicum citrinum, a colore suo nominatum, quem parcae sulphuris copiae cum arsenico ignis ope in altum actae debet, a FRICCIO (l. c. p. 48.), perinde ac arsenicum album, febribus intermittentibus oppositum: Ita etiam Cl. ADAIR (medical commentar. of a society of physicians at London. for 1783. 1784.) octauam grani arsenici albi partem cum sulphure terendo mixtam in morbo cutaneo Indiae occidentalis incolas crebro affligente, Yams, in lichenibus

nibus aliisque cutis morbis pertinacioribus interno usu potentissimam expertus est. At hanc etiam arsenici misturam intus exhibitam periculi plenam esse, exemplum nutricis testatur, eius usu incauto interemtae (LOEW apud SYDENHAM Oper. omn. Vol. II. p. 324.), ut ideo non immerito venenis accenseant M. B. VALENTINI (pandect. medico-legales. Francof. 1701. 4. P. VI.) et FR. HOFFMANN (Medic. rational. systematic. Hal. 4. T. II. 1729. Pathol. gener. P. II. c. 2. §. XII — XIV. p. 179-182.).

Arsenicum rubrum, Risigallum, (multis quoque) *Realgar, Sandarach, Zarnik* veterum, plurimum utique per artem paratum, etsi hinc inde a natura quoque progeneratum, pictoribus usitatissimum, non animalibus brutis (FR. HOFFMANN l. m. c.) modo, (canibus tamen non semper New dispensatory. Ed. II. London. 1765. p. 94.), sed hominibus quoque (SENNERT prax. medic. L. VI. P. 6. c. 9. FABER LYNCEVS exposit. animal. nov. Hispaniae. p. 475.) perniciosum, aliquoties iam (Ephemerid. Ac. Caesar. Nat. Curios. Vol. V. obs. 102. p. 355. I. I. WEPFER l. m. c. p. 284.) lethale.

Nescio, an huc referenda sit mistura a Clariss. IVSTAMOND (l. c.) ad delendum teterrimum eorum foetorem ulceribus cancris adspersa; est scilicet materies a sublimato cum quatuor sulphuris partibus arsenico in retortae fundo superstes.

Auripigmentum (LINN. *Syst. nat.* III. p. 336.) *Arsenicum* Veterum Graecorum et Arabum, et si aut natiua sua indole (nam a natura ipsa gignitur),
aut

aut leni igne vstum in ruborem vergat, *Sandarach*, flauedine magis saturata, pondere specifico maiori, nitore egregio, textura lamellosa facile a praecedentibus distinguendum, quamuis (forte cum arsenico citrino confusum) hominibus externo iam vsu conuulsiones lethales excitasse testetur NAVIER (l. c.), interno praeter conuulsiones VAN SWIETEN (apud CRANTZ mater. med. et chirurgic. T. III. p. 23.) alia quoque atrocia symptomata FORESTVS (obseruat. et curat. medicin. 12. l. 17. p. 118.) et ipsam adeo mortem M. B. VALENTINI (l. m. c. P. III.) concitasse referant; alii tamen a cuniculis (HILLEFELD Experimenta quaedam circa venena. Goetting. 1760.), canibus et felibus (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. II. p. 181.) ad drachmae pondus vsque impune fuisse deuoratum, asserunt, et ab omni etiam veneni hominibus nociui (ita FR. HOFFMANN l. m. c. et obseruat. physico-chymic. selectior. Hal. 1736. 4. L. III. obs. 1. p. 238. et diss. de laesionibus externis, abortiuis, venenis et philtris obs. XIV. in opuscul. pathologico practico. Hal. 1738. 4. Dec. II. n. V. p. 408.) culpa non modo absoluunt, sed praeuentibus Graecorum (e g. DIOSCORIDE l. c. L. V. c. 70. 71. GALENO de simplicium medicament. facultatibus L. IX. interpr. TH. G. GAUDANO Paris. 1547. 12. p. 289. b. et de compositione medicamentorum secundum loca. c. 2. et 9.) et Arabum (v. g. RHAZEO continent. cur. Hieron. *Suriani*. 1500. fol. L. VIII. AVICENNA canon. L. III. Venet. 1488. T. I. p. 262.) Medicis, aliisque: NIC. MYREPSO (medicamentor. opus in sectiones 46. diuis. digest. cur. LEON. FVCHSII. Basil. 1549. fol. pilul. n. 21, etiam in antidoto Musae Apol-

Apollonio adscripta, et persica,) G. FALLOPIO (de morb. gallico c. 72.), TH. WILLISIO (diatribae duae. Hag. 1659. 12. libr. 1. de fermentatione c. 13.), KENELM DIGBY (remed. select. et expert. formul. Lond. 1668. 8. P. II. p. 454.), ZACVTO LVSITANO (prax. medica admirand. Amsterd. 1634. 8. l. 2. obs. 20. 50.), A. CAESALPINO (Κατοπτρον f. speculum artis medicae. Lugd. Gall. 8. Vol. 3. 1603. c. 3.), THEOD. TURQUET DE MAYERNE (Syntagm. prax. medic. P. I. London. 1690. 8. l. 1. c. 19. l. 2. c. 6. et de febribus etc. Lond. 1695. 8. c. 3.), FEL. PLATERO (observation. medic. Basil. 1614. 8. L. II. p. 369. et 524.), EPIPHANIO FERDINANDO (centum historiae, obseruationes et casus medici. Venet. 1611. fol. hist. 18. p. 62.), HIERON. MERCVRIALI (responsonum et consultationum medicinal. Venet. fol. T. IV. 1620. conf. 14.), G. WIRTH (ap. LANGIVM epistol. miscell. var. Hanov. 1605. 8. L. III. c. 7. p. 847.), anonymo medico (apud DOLAEVM encyclopet. chirurgic. rational. Francof. 1689. 4. l. 5. c. 13.), FR. HOFFMANN (II. cc.), BÜCHNER (diff. de medicamentorum mercurialium cum salibus paratorum efficacitate per adiunctum sulphur ad certos quosdam morbos magis accommodanda, resp. I. E. RICHTER. Hal. 1754. 4. p. 32. 33.) eiusque discipuli I. E. RICHTER (l. m. c.) et KUPPERMANN (diff. de medicamentorum ex auripigmento praeparatorum praestantissimo vsu medico, praef. BÜCHNER. Hal. 1758. 4.) inter medicamina principem locum concedunt, aliis in externo vsu acquiescentibus, aliis internum quoque, aliis vtrumque commendantibus: aliis eo simpliciter cum aliis scopo idoneis misce, aliis chemica arte praeparato ac mutato vtentibus.

Ne

Ne dicam. amuletorum quoque ad muniendos a pestis contagio homines collaudatorum crebro constituisse partem, DIOSCORIDIS et GALENI iam tempore facultate pilos euellendi celebre, adhucdum partem vnguenti constituit, quo hodienuum Turcae (v. RAAB apud v. BORN *physicalische Arbeiten der eintrücht. Freunde zu Wien* Wien. 4. Jahrg. 1. Quart. 2. 1784.) eo fine vtuntur; ad vlcera, potissimum narium atque oris mundanda, iam a DIOSCORIDE commendatum, cum aerugine; vel eius loco cum alumine et nitro atque aquis distillatis permixtum a FEL. PLATERO (l. c.), in pedum vlceribus varicosis aequae ac in vlceribus oris et gingiuarum fausto cum successu applicatum multoties fuit, cum vnguento digestiuo subactum in rhagadibus manuum et pedum ab Ill. PLENCK, in tenues lamellas fissum in labiorum et mammaram vlceribus cancrofis a B. RÖNNOW (*Kongl. Svensk Acad. Handling. för år 1776.*) Cereolos, absumendis vrethrae carunculis destinatos intrare quoque iubet auripigmentum D. SENNERT (*medicina practica. Witteberg. 4. L. V. 1634.*) et P. BORELLVS (*centur. quatuor historiar. et obseruat. medico-physicarum. Caltris. 1653. 12. cent. 1. obs. 79.*): Olei quod vocant, ex distillatione auripigmenti cum duplici mercurii sublimati corrosiui portione impetrati, butyro artenici fatis similis, et a KORTHOLTIANO, vt quidem Cl. KUPPERMANN (l. c. §. XXXV. p. 55.) videtur, contra cancrum specifico parum abluentis (§. XIII. p. 21. 22.), decocto vulnerario temperati (§. XXIII. p. 35.) vsu externum in vlceribus fordidis etiam cancrofis commendat (l. c.) KUPPERMANN.

Condy-

Condylomatibus quoque applicari imperat auripigmentum (l. c.) DIOSCORIDES, cum mercurio praecipitato mistum et cum aqua in pastam subactum membris arthritide vexatis (siquidem nostrum hoc innuat) MAYERNE (l. c. 3. p. 260.). In variis oculorum vitiis GALENVS (de compositione medicamentorum secundum locos l. 5. c. 7.) utebatur Proteo, a MERCVRIALI quoque et EPIPHANIO FERDINANDO (ll. cc.) approbato, siue collyrio, quod magnam efficaciae suae partem auripigmento debet: Unguento auripigmentum recipiente aegros morbis cutaneis laborantes inungi iussit, ferioribus quoque medicis adstipulantibus, GALENVS (l. c. c. 2.): Auripigmenti resina temperati fumum periculoso sane ausu, inhalandum suasit inueterata tussi laborantibus DIOSCORIDES (l. c.), in aliis pectoris morbis, et empyemate potissimum, si quidem valida exsiccatione opus sit, suffitum ex auripigmento et variis vegetabilibus paratum MAYERNE (l. c. l. 2. c. 6. et 14. c. 6.), in lue venerea G. FALLOPIVS (l. de morbo gallico. c. 72.) et I. I. WECKER (antidotarum. Basil. 1585. 8. l. 5.), in ozaena et narium vlcere pertinacissimo RONDELET (methodus curandorum omnium morborum corporis humani. Lugd. Gall. 1575. 8. l. 1. c. 65.) suffimenta similia auripigmentum recipientia imperauerunt.

Et ne ab interno quidem vsu auripigmenti timuerunt medici, aliis crudum, aliis vario modo praeparatum et nociui arsenici parte orbatum praecipientibus: Ita DIOSCORIDES (l. c.), cuius vestigia haec etiam premit AVICENNA (l. c.), cum mulso tussientibus,

S

tibus,

tibus, cum melle raucis, cum resina in pilulas coactum suspiriosis commendat; et WIRTHIVS regis Vngariae Ludouici medicus, teste Cl. I. LANGIO asthma crebro feliciter debellauit, electuario ex vncia integra specierum ireos, vncia media arsenici (quod equidem putem esse auripigmentum, in Pannonia et Dacia frequens) et vnciiis duabus succi vrticae cum melle rosato subactis confato.

Internum pariter auripigmenti aliis temperati et cum vino sorpti vsus in dysenteria atque intestinorum vlceribus praedicarunt GALENVS (de composit. medicament. sec. loc. l. 9.) et RHazes (l. c.).

Simplici sublimatione (vocat ea peracta *flores* seu ob eximium ruborem *rubinum auripigmenti diaphoreticum*) depuratum innoxie transpirationem insensibilem promouere, in morbis venereis, scabie et similibus conducere, ex aliis potius refert, quam sua ipsius experientia edoctus ROLFINCIVS (Chymia in artis formam redacta. Francof. ad Moen. 1686. 4. p. 360.); addito vitrioli, vt audit, oleo sublimum, quamuis non omnis arsenici expers, tamen efficacius cicuratum, sudorem potenter mouere primus monuit FR. HOFFMANN (obseruat. physico-chymic. select. L. II. obs. XII. p. 155. 156.), medicis meliori de nota commendarunt BURGHART (*neue Zusätze zur Destillirkunst*. Breslau. 1748. 8. proc. CXXVIII. p. 243 sq.), I. H. SCHVLZE (praelection. in dispensatorium Brandeburgicum. Berol. 1753. 8. p. 18.) et potissimum, *flores auripigmenti Hoffmannianos* (l. c. §. VII. p. 13. 14.) nuncupans, KUPPERMANN (l. c. §. V — VII. p. 11-13.), qui tamen solutum

lutum liuuiio cinerum clauellorum auripigmentum, et ex refrigerato lixiuio sponte aut plurima aqua frigida adfusa delapsum, vel oleo vitrioli instillato praecipitatum (nominat hinc *fulphur auripigmenti praecipitatum*), praesertim solutione in oleo quodam aethereo aut spiritu vini per distillationem toties repetitam, donec omnis ille nauseosus odor euanuerit, iterum separato, vt putat (vocat enim nunc *fulphur auripigmenti correctum*), depuratum (I. c. §. VIII. §. 15. 16.) praefert.

Quamuis facile dem, his artificiis id effici, vt parca cum sulphure coniuncta maneat arsenici portio, quae non nocere, calcar tamen et robur addere sulphuris efficaciae in primis sudoriferae possit, nollem tamen in tot tantasque noui et haud ita pridem secreti remedii excurrisse Cl. KVPPERMANN eiusque Ill. Praesidem BÜCHNERVM, ex ipsis enim enarratis morborum historiis, quae confirmare debebant omnigenam illam virtutem, difficulter tibi persuadeas, huic auripigmenti sulphuri, certe soli, deberi omnem faustum medicationis euentum, et non poteris non eius saltem partem aliis tribuere, praecipue ex argento viuo paratis remediis, in quorum consortio illud exhibebatur; nullibi enim, solum et meracum fuisse exhibitum illud sulphur, lego; verum siue pulueris (KVPPERMANN I. c. p. 31. 32.), siue pilularum (KVPPERMANN I. c. p. 32. 33.), siue fluida forma (KVPPERMANN I. c. p. 33. 34.) placeret, aliis atque aliis salibus mediis (KVPPERMANN I. c. p. 32.), saccharo lactis (I. CHR. HILDEBRAND NOV. act. Ac. Caesar. Nat. Curiosor. Norimb. 4. T. III. 1767.

n. 5. p. 25.), gummi et resinae guaiaci (KVPPERMANN l. c. p. 32. 33.), extracto cascarillae, fumariae, cardui benedicti aliisque amaris (KVPPERMANN l. c. p. 33.), purissimo vini spiritui (KVPPERMANN l. c. p. 18. vocat *tincturam auripigmenti mineralem*), liquori anodyno minerali Hoffmanni, oleo vini dulci, oleo caieput, essentiae absinthii, tincturae antimonii acris (KVPPERMANN l. c. p. 34.), tincturae sulphuris (HILDEBRAND l. m. c.), et potissimum argento viuo (P. I. HARTMANN apud KVPPERMANN l. c. p. 18. 33), audit tunc *aethiops auripigmenti*, mercurio dulci (KVPPERMANN l. c. p. 32. 33. 39. 47. 51. 52.), et ipsi mercurio sublimato corrosiuo (STOCKHAVSEN diff. de mercurii sublimati corrosiuo usu medico interno, praef. A. E. BÜCHNER. Hal. 1758. 4. §. IX. p. 20.) iunctum, his sane copiis stipato vis resoluens, aperiens, abstergens, vermicibus, acrimoniae scorbuticae, venereae aduersa denegari huic auripigmenti sulphuri non potest, et concedi, propinatum diebus intercalaribus in febribus intermittentibus (KVPPERMANN l. c. §. XXV. p. 36.), catarrhalibus, etiam malignis atque exanthematicis (KVPPERMANN l. c. §. XXVI. p. 37-39), in ophthalmia catarrhali (HILDEBRAND l. m. c.), in turbis fluxus menstrui, (KVPPERMANN l. c. §. XXVIII. p. 42.), glandularum et testium praecipue scirrho (KVPPERMANN l. c. §. XXXII. p. 47. et I. B. RICHTER §. XXIV. XXV. p. 38. 39.), morbo venereo variisque eius symptomatibus (BÜCHNER apud KVPPERMANN l. c. p. 48-52. et STOCKHAVSEN l. c. p. 20. §. IX.), cancro (BÜCHNER diff. de medicamentorum mercurialium usu in cancro, resp. c. CLESS. Hal. 4. 1755. §. XXIX. p. 47.), spina ventosa (BÜCHNER diff.

diff. de remediis mercurialibus spinæ ventosæ medicandæ interdum idoneis. Hal. 1754. 4. §. XII.) et vermibus, potuisse prodesse.

Magnes arsenicalis, *Magnesia arsenicalis*, *Lapis de pyrmison*, *Lapis de tribus*, ex rubro fulca materies, ex colliquefacto cum æquali sulphuris et antimonii portione leni igne arsenico nata, IS. HOLLANDO iam, et post eum ab O. CROLLIO (Basilic. chymic. p. 421.), I. HARTMANNO (prax. chymiatri. Lips. p. 229. 230.), ANGELO SALA (anatom. viatriol. tr. 2. in tractat. de peste, et in ternario bezoardico Oper. medico-chymica. Francof. 1647. 4. p. 380. 464. 548.), nuperius a B. VITALI (Lettera e risposta, che tratta delle malattie contagiose. Veron. 1744. 8.) concelebrata, quamvis canibus, felibus, gallinis largius intrusa nihil nocuisset, teste (l. c. p. 380) ANGELO SALA, externo potissimum vsui, potissimum in peste, præsertim carbunculis sanandis dicata, vt tamen rarius meraca applicaretur, nisi velis ex consilio VITALIS (l. m. c.) carbunculum per ferrum ardens aut nouaculam ad partem vsque sanam aperto puluere eius tenerrimo aliquoties impleri, et deligato linteo carpto balsamo sulphuris imbuto vulnere natam profundam escharam butyri vel olei cum albumine oui conuassati ope emolliri. Qui hoc magnete, ita dicto, quod sibi persuasum habebant, eodem modo, quo magnes ferrum trahit, hoc corpus materiam morbi, præcipue virus pestilens ad superficiem trahere, vtebantur, vt plurimum cum gummiresinis, cera et terebinthina in emplastri spissitudinem redactum adhibebant; vocabant tunc

S 3

Empla-

Emplastrum magneticum in peste, vel attractivum ruptorium pestilentielle (ANGEL. SALA l. c. p. 381. 463.), *Emplastrum ex magnete arsenicali* (O. CROLLIVS l. m. c.), *Emplastrum magneticum* (Pharmacop. Wirtemb. Stuttg. 1764. fol. II. p. 64), *Emplastrum magneticum arsenicale* (SPERLING l. c. S. XVI.), *Emplastrum arsenicale* (DIPPELIVS apud CARL Commerc. litterar. noric. 1731. p. 258. FELDMANN ibid. 1743. p. 50.), non carbunculis modo, sed aliis quoque tumoribus (Pharmac. Wirtemberg. l. m. c.) aperiendis et in suppurationem perducendis, vlceribus putridis (O. CROLLIVS et ANGEL. SALA II. CC.) et pertinacibus, ipsi cancro (DIPPELIVS l. m. c.) sanandis, herniae incarceratae vteroque dislocato (FR. HOFFMANN clav. pharmaceut. SCHRÖDER p. 72.) et ad febrem intermittentem quartanam dispellendam, lienis regioni (IDEM l. m. c.) adplicatum; refert tamen FELDMANN (l. m. c.) exemplum binorum hominum hoc eius vsu subito gangraena faucium, eaque exitiali correptorum,

4. *Zincum* (LINN. *Syst. nat.* III. p. 304.), metallum lamellosum, ex caerulefcente argenteum, nitore constantis, in India, Anglia atque Hercynia, potissimum ex pseudogalena minerisque aliorum metallorum eam continentibus eliquatum, tenax, vt difficilime et non nisi certis adhibitis artificii contundi in puluerem possit, malleo tamen tentatum rimas agat, acidis facile, et ipso salis ammoniaci spiritu soluendum, reliqua metalla ex acidis et alcali volatili praecipitans, ex illis per salia lixivioua, terras, gallas et lixiuium sanguinis

nis purum colore albo praecipitandum, acidorum acrimoniam mirifice mitigans, ignis vi facile liquandum, et in flammam elegantem pallide virentem exardescens, sensim in calcem albam comburendum, cuius pars altera floccorum instar in atmosphaeram ascendit, altera summopere fixa, et, dum calet, flaua, remanet, vix in vitrum conuertenda, et, quando cum aliis in vitrum abeuntibus materiis funditur, nullum iis colorem impertiens: Neque soluta neque alia forma homini nocium. Forma metalli medicis non vsitatum. Plura de hoc metallo v. apud B. I. H. POTT (*Observationum et animaduersionum chymicarum praecipue zincum, boracem et pseudogalenam tractantium Collectio secunda. Berol. 4. 1741. p. 3 sqq.*), G. FR. CHR. FUCHS (*Geschichte des Zinks in Absicht seines Verhaltens gegen andere Körper und seiner Anwendung auf Arzneywissenschaft und Künste. Erfurt. 1788. 8.*), et E. H. GELLER (*dissert. zincum chemicum inquirens. Ienae. 1784.*).

PRAEPARATA.

Flores zinci, Lana philosophica, Luna fixata Ludemanni, Calx zinci, dum metallum hoc aëre aperto comburitur, fumi densi, mox floccorum niueorum specie, in altum acta, colorem album, quo gaudet, excalescens in flauum conuertens, odoris et saporis expers, aqua quidem nequaquam, facile tamen acidis soluenda, quorum acrimoniam mitigat, igne quavis violento exagitata neutiquam in vapores abiens, cum carbonum puluere exactissime mista atque in vasis sollicitè clausis igni exposita, in

zum vere metallicum rediens, ex quo prodierat, cuprum, cum quo carbonum pulveri intertrita alternis stratis igne torquetur, flauo colore tingens.

Qui tamen vulgo veneunt flores zinci, non raro alienis, creta potissimum et similibus corrumpuntur, quod quidem vitium facile patet, quando solutioni per fortius salis communis acidum peractae vitrioli acidum meracum instillatur, quo facto, si quidem creta inhaereat, sedimentum album, ex lamellis minutis conflatum, in fundum delabitur.

Extrinfecus adhibiti hi flores exsiccante, leniter adstringente ac roborante virtute inter medicos iam dudum celebres sunt, multiplici nomine a GLAUBERO (Furni noui philosophici. Francof. ad Moen. 1652. 8. P. I. p. 94) praedicati: Cancrosis aliisque mali moris vlceribus inspersos multum facere ad foetorem eorum imminuendum, experti sunt (ll. cc.) GLAUBER et IVSTAMOND; in exsiccandis inveteratis crurum vlceribus efficacissimos deprehendit Ill. THEDEN (ap. MARTINI de zinco medico recent. obseruat. Helmst. 1780. 4. p. 27.), cum tribus partibus pinguedinis multos in lichenibus pertinacibus BELL (treatif. on ulcers etc), cum pinguedine quadam in vnguenti speciem redactos commendant alii, ad fissuras papillarum (CRELL apud MARTINI l. m. c.) et labiorum consolidandas, ipsosque lichenes pelendos; in sanandis vulneribus (BROWN medic. comment. by a Society of physicians at London. Vol. IV. P. 2. p. 214.), et, quas vocant, excoriationibus, iis, qui diuturnis morbis decumbunt, atque in femoribus infantibus ab vrina distillante frequentibus,

tibus, aut cum aqua subactos aut ficos et linteos exceptos saluberrimos inuenit ROSENSTEIN (*Berlin. Sammlung. zur Beförderung der Arzneywissenschaft etc. Berlin. 8. Vol. IV. 1772. P. 4. n. 4. p. 586.*) et (l. m. c.) GLAUBER: Cum aqua rosarum permistos in dissipandis oculi inflammationibus, praesertim chronicis atque humidis vtiles plurimi (GLAUBER l. c. H. D. GAVBIUS aduersaria varii argumenti. Leid. 1771. 4. p. 117. DE HAEN ration. medend. T. IX. p. 242. MONRO l. c. I. p. 324. et alii); in lippitudine cum fructu adhibuit Ill. SOMMER (apud MARTINI l. m. c.), vaporum specie oculis excipiendos suadet VAN SWIETEN (apud H. D. GAVBIUM l. m. c.).

Sed ne in huius quidem remedii vsu externo subditere medici; GLAUBERVS enim iam (l. c. p. 93.), deglutitum a granis quatuor ad duodecim, sudorem, interdum vomitum atque aluum mouere, et MVZELIUS (apud HIRSCHEL *medicin. Nebenstunden* p. 190.) ante quinquaginta et plures annos specifici nomine contra epilepsiam adhibitum a multis fuisse, testis est; serioribus tamen temporibus inter veri nominis medicos primus GAVBIUS (l. c. c. 8. p. 113 sq.), empirici cuiusdam Amstelodamensis, cui LVDEMANN nomen erat, periculis sapiens, sua ipsius postmodum experientia suffragante, medicis commendauit: Et ille quidem homines, spasms, etiam periodicis, infantes dirissimis conuulsionibus vexatos, tum receptis ex LVDEMANNI consilio hisce floribus cum sanitate in gratiam redeuntis nouit, tum ipse (l. c. p. 118 sqq. et apud I. HART de zinco eiusque florum vsu medico, obseruationibus confirmato. Lugd.

Bat. 1772.) expertus est, infantum, praecipue difficulter dentientium conuulsiones ex acido primas vias infestante natas, tussim conuulsiuam, epilepsiam, ipsam haereditariam, turbas seminarum irritabilium systema neruofum exagitantes, etiam atrocissimas ac pertinaces, singultum hystericum simplici huic medicamini non raro felicissime cedere.

Et confirmat sane hanc florum zinci eximiam efficaciam multiplex aliorum experientia: Ita B. LIEU-
TAUD (*Innbegriff der ganzen medicinischen Praxis, aus dem Französischen übers.* Leipz. P. II. Vol. 2. 1779. p. 348. n. 5.) et STOLTE (apud HART l. c.) puellas grauissimis conuulsionibus affictas, et puerum ex terrore eidem malo opportunum, B. VAN DOEVEREN (apud HART l. c.) puellam, HART ipse (l. c.) feminam, pariter ex terrore conuulsas, B. PALLAS (apud HIRSCHL l. m. c. p. 191.), et Ill. METZGER (aduersar. medic. P. II. p. 98.) alios, Ill. CRELL (ap. HVRLEBVSC diff. zincum medicum inquirens. Helmst. 1776. 4. p. 40. et apud MARTINI l. c. p. XLIX.) infantes; ita Ill. BEIREIS (apud HVRLEBVSC l. c. p. 34. 35.) tres iuuenes et feminam, malo hoc infestatos, duos horum ab incusso terrore, alios adhuc (apud MARTINI l. c. p. XXXII.), ita Clar. MARTINI (apud HVRLEBVSC l. c. p. 40.) colonum a vermibus conuulsam, Cl. DUGUD (Medical Commentar. by a Society of physicians at London. Vol. IV. P. 3. p. 305.) puellam omnibus fere musculis conuulsam, Cl. DE LA ROCHE (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie 1779. Dec.) plurimos, a neruorum nimia mobilitate, siue a variolis aliisque exanthematibus

tibus imminentibus, siue a pauore, Cl. ODIER (ibid. l. m. c.) infantem a gallinae morfu, virginem a nimia neruorum mobilitate simili malo correptos, Ill. BRÜCKMANN (ap. MARTINI l. c. p. LIV.) in febris epidemicae insultu conuulsos, Cl. Viri MVMSEN (ap. eundem p. LXVII.) infantes a dentium difficili protrusione, aut a vermibus, Cl. NOSE (ibid. p. LXIX.) et NICOLAI (*Recepte und Curarten*. Iena. 8. 1780. p. 719. 722.) infantes ex simili causa in idem malum incurrentes hac sola aut hac saltem potissimum medicina sanarunt.

Epilepsiae feliciter opposuere flores zinci praeter Sueciae (Veckoskrift för Läkare och Naturforskare. Vol. V. 1784.), et Galliae (PARMENTIER in sua editione libri: *Chymie hydraulique pour extraire les sels essentiels des vegetaux* par M. le Comte DE LA GARAYE. Paris. 1775. FOUQUET gazette de santé par GARDANE. ann. 1775. ARNAUD journal de medecine, chirurgie, pharmacie. T. LXXV. 1788. Jul.) medicos, HIRSCHEL (l. m. c. p. 161.), Ill. BEIREIS (apud HVRLEBSCH l. c. p. 35), Ill. STOERCK (*medicinish - practischer Unterricht für Feld- und Wundärzte*. Vol. I. p. 348.), Ill. CRELL (apud MARTINI l. c. p. L. et apud HVRLEBSCH l. c. p. 37.), MARTINI et POTT (apud HVRLEBSCH l. c. p. 40.), Ill. METZGER (l. m. c.), Cl. LICHTENSTEIN (apud MARTINI l. c. p. LI.), B. DEHNE (ibid. p. LVI. — LXII. LXIV.), Ill. REIMARVS (ibid. p. LXVIII.), BELL (medic. and philosophic. comment. by a Society at Edinburg. Vol. I. P. 2. p. 126.), PERCIVAL (apud DUNCAN medical commentar. Vol. II. P. 2. p. 257.),
RUSH

RUSH (ibid. Vol. III. P. I. p. 114.) et HAYGARTH (ibid. P. 2. p. 187.), in epilepsia, quae vermibus suos debebat natales, faustos eius videbat effectus Ill. MÖNCH (*Systematische Lehre von den einfachen und gebräuchlichsten zusammengesetzten Arzneimitteln*. Marburg. 1789. 8. p. 277.), in altera ex pauore et suppressis mensibus nata Ill. STARKE (*Einrichtung des klinischen Instituts zu Iena*. 4. 1782.), et in ea ipsa a vermibus oriunda aequae ac in aliis morbis per vermes excitatis IDEM (ibid. ann. 1784. p. 13.).

Similiter in chorea S. Viti medicanda eius vsus pluribus medicis egregie cessit; ita Ill. BEIREIS (ap. MARTINI l. c. p. 32.), M. HERZ (*Briefe an Aerzte*. Mietau. 8. Samml. 1. 1778.) et Ill. RICHTER (*medizinische und chirurgische Bemerkungen*. Goetting. 8. Vol. I. 1793. p. 137.) inter germanos, Cl. WHITE (*Medic. comment. Vol. IV. P. 3. p. 305.*) et WRIGHT (*Memoirs of the medical society at London*. 8. Vol. III. 1792.), inter anglos, Cl. DE LA ROCHE (l. c.), inter heluetos, et anonymo cuidam (*Gazette salulaire de Bouillon*. Ann. 1780. n. XVI.) Gallo.

Tetanus vniuersalem hac medicina deuictum refert Ill. BEIREIS (apud HVRLEBSCH l. c. p. 34.), et symptomata tetanus simulantia Ill. CRELL (ibid. p. 38.); spasmos varios medici Leodienses (*Gazette salulaire de Bouillon*. 1775. n. 17.) et Galli (ibid. 1774. n. 35.), BAUMES (*journal de medecine, chirurgie, pharmacie*. T. LXX. 1787. Febr.), Cl. DE LA ROCHE (l. c.), Ill. THEDEN (apud MARTINI l. c. p. LXIX.), ALBRECHT (apud BALDINGER *neues Magazin für Aerzte*. Vol. I. fasc. 3. p. 244.), ZIEGLER
Beobach-

Beobachtungen aus der Arzneykunde, Chirurgie und gerichtlichen Arzneykunst. Leipz. 1787. 8.), Ill. STARKE (l. c. 1782 et 1784.), Ill. CRELL (apud MARTINI l. c. p. L.) et Cl. LOEFFLER (*Beyträge zur Arzneyweisenschaft und Wundarzneykunst.* Leipz. und Altona. 8. P. II. 1791.), periodicos spasmos Cl. LICHTENSTEIN (apud MARTINI l. c. p. LII.) et DESAIVE (*Gazette salulaire de Bouillon.* 1774. n. 52.), hytericos GOODSIR (medical and philosoph commentar. by a society at Edinburg. Vol. I. P. 4. p. 422.), DE LA ROCHE et ODIER (ll. cc.), Gallus quidam medicus (*Gazette salulaire de Bouillon* 1774. n. 35.), MACLACHNAN (apud DUNCAN medical commentar. of Edinburg. Vol. X. n. 4.), Ill. CRELL (apud MARTINI l. c. p. XLVIII.), Cl. LICHTENSTEIN (ibid. p. LIII.) et Ill. STARKE (l. c. 1784. p. 13.). Palpitationem cordis, loquendi et deglutiendi difficultate stipatam, floribus zinci cessisse, testimonium exstat apud Ill. BALDINGER (*neues Magazin für Aerzte.* Vol. I. fasc. 5. p. 414.); idem expertum se esse profitetur Ill. CRELL (apud HVRLEBVSCH l. c. p. 38.): Singultum, qui senem mire excruciat, eorum vsu sublatum vidit B. DEHNE (apud MARTINI l. c. p. LX. LXI.), tussim conuulsiuam praeter Gallum quendam Medicum (*Gazette salulaire de Bouillon.* 1774. n. 35.), Ill. TODE (*medicinish - chirurgische Bibliothek.* T. VII. p. 568.), DOBSON (apud DUNCAN medical commentar. Vol. V. P. 2. p. 166.), LEITH (ibid. Vol. VI. p. 343.), LETTSOM (medical memoirs. p. 257.), DE HAGEN (apud HVRLEBVSCH l. c. p. 40.), REIMARVS (apud MARTINI l. c. p. LXVIII), HVFELAND (*über die natürlichen und eingeimpften Blattern etc.*
und

und über verschiedene Kinderkrankheiten. 2te Auflage. 1793. 12. p. 508.), KLINGE (*Etwas über den Keichhusten*. 1792. 8. p. 33. 35. 135.), Ill. STARKE (l. c. 1784.), asthma KOHLMANN (*Observationes clinicae, quarum ope florum zinci vires in morbis asthmaticis examinantur*. Exford. 1791. p. 12. 13.), spasmodicum inprimis WITHERS (*von der Engbrüßigkeit und den Heilkräften der Zinkblumen nebst Krankheitsfällen und Bemerkungen, aus dem Engl. übers. von CHR. FR. MICHAELIS*. Leipz. 1787. 8. p. 73.), aphoniam ex onanismo natam C. PH. BRÜCKMANN (*enarrationes choreae S. Viti et epilepsiae, quae per fontes medicatos et thermas Embseses curatae sunt*. 8. Francof. 1786.), tineam, arthritidem, sequelas suppressi mensium et lochiorum fluxus Ill. STARKE (l. m. c.).

At crebro non solidam medicationem, sed lenimen tantummodo mali praestiterunt hi flores; in epilepsia infantes affligente eorum vsu non nisi prolongavit interuallum lucidum, inter binos insultus intercedens, et insultus ipsos mitigauit Clar. HERZ (apud MARTINI l. c. p. LIV. LV.), neque ipse, neque B. DUROI (ibid. l. m. c.) eo solo remedio deicit epilepsiam, nunquam penitus sanauere D. MONRO (l. m. c. I. p. 303.) et HILL (*materia medica, tit. Zincum*), neque KOHLMANN (l. c. p. 11.) asthma.

Neque raro omnem medici spem fefellit haec calx: Conqueruntur certe de irritio eius vsu inter Danos de MEZA (*Collect. societ. medic. Havniens. Vol. II.*), inter Britannos BLOND (apud DUNCAN *medical Commentar. for 1780. P. 2.*), inter Gallos de LASSONE (*Mémoir. de la Société de medecine à Paris.*
ann.

ann. 1777.), inter Italos B. CARMINATI (Opuscul. therapeutic. Paviae. 8. Vol. I. 1788. n. 2.), inter Germanos Ill. SELLE *neue Beyträge zur Natur- und Arzneywissenschaft.* Vol. I. p. 178.), BLOCH et PELISSON, aliique Berolinenses medici (apud MARTINI l. c. p. LXX.), HERZ et HEIM (ibid. p. LXXV.), medici Cassellani (Pharmacia rationalis denuo correcta et aucta. Cassell. 1782. 8. p. 179.), HARTMANN (quaestio super zinci florum vsu interno. Francof. ad Viadr. 1778. §. 7.), FR. GVIL. MVTZELL et I. G. STOLTE (apud HARTMANN l. m. c.).

Incaustum florum horumce usum in conuulsionibus sanandis tentauit LETTSOM (l. c. p. 392.); saepius expectationi non respondisse fatentur ODIER (medical commentar. Vol. III. P. 2. p. 164.), Ill. TODE (*diff. de praestantissima ratione illustrandi materiam medicam practicam.* Havn. 1778.), MVMSSEN (l. c.), et RICHTER (l. m. c.): In epilepsia rarius utiles inuenit DE LA ROCHE (l. c.), nunquam RAHLWES (ap. MARTINI l. c. p. LXXVI.); sine fructu hoc morbo laboranti adhibuit B. DUROI (ibid.); chorea S. Viti exagitatis Ill. HERZ (apud HARTMANN l. c. §. 5.), coniunctissimus CHR. FR. IAEGER (apud MARTINI l. c. p. LXXV sq.), et WILSON (apud DUNCAN medic. comment. for 1787. Dec. II. Vol. 2. Edinb. 1788.), phthifico tussienti Ill. NOSE (apud MARTINI l. c. p. LXXVI.) asthmaticis KOHLMANN (l. c. p. 12 - 14.).

Vnde igitur hoc efficaciae vnus eiusdemque medicamenti discrimen? Plura utique medico quotidie occurrunt exempla praestantiorum remediorum, quae eidem morbo, quem toties vicerunt,
frustra

frustra opponuntur, ne dicas, mala haec aliquando nimium inueterata, aliis quoque (MELLIN l. c. p. 272.) efficacissimis non obtemperantia, aliis, quibus debellandis impar est, complicata, a medicis ipsis non semper curate satis definita, medicinae ipsi, si quidem analogiam consulas, non semper satis appropriata, iusto minore (DE LA ROCHE l. c.), nec satis continuata dosi crebro fuisse tentata: Plurimum sane interest, ex quo fonte propullulet malum; si ex insanabili cerebri vitio proficiscatur, facile des B. HIRSCHelio (l. m. c. p. 161.) nihil effectum iri vsu florum zinci; incassum adhiberi, si in humoribus aut solidorum vitio lateat causa, Ill. GRVNERO (apud MARTINI l. c. p. LXVIII. et LXIX.), si putridis fordibus scateat ventriculus, B. HIRSCHelio (l. m. c.); neque tamen eo solo in casu profuturos putes, in quo morbi causa medicum inquirentem fugit, aut alia specifica spem eius frustrata sunt (SELLE medicina clinica. Edit. III. Berol. 1786. p. 619.), quum memorata quoque numerosa exempla aperte loquantur, infantibus praesertim iisque saepe tenellis, quorum plurima profecto mala ex acido primas vias obsidente nascuntur, feliciter cessisse: quamvis igitur longe absum, vt a florum horum vi (GAVBIUS l. c. p. 48.) acidum infringendi et absorbendi, quam cum multis aliis terreis et metallicis materiis haud perinde efficacibus communem habent, omnem eorum salutarem virtutem deducam, probabile tamen videtur, illo cum acido digestionem turbantè connubio salem vitriolo albo analogum generari, qui, prouti iam subolfecit HIRSCHELIUS (l. c. p. 190), clarius pronunciauit Clariss. HAHNEMANN (apud

apud MONRO l. c. I. p. 324.), largiori praebio deglutitus, nauseam et vomitum, quem plures medici florum zinci vsum iusto liberaliorem insequi experti sunt, minori autem pondere exhibitus, more aliorum emeticorum sudorem mouet, spasmos et nervorum turbas sedat, ea florum parte, quae haud dissoluta acido restat, roborantem potius in canalem intestinalem virtutem exferente.

Variat autem dosis huius remedii pro aetate aegri et indole ac duratione mali: Infantibus (GAVBIVS, HIRSCHSEL, DE LA ROCHE et alii) primo quarta, aut dimidia grani pars, vt tamen et in his liceat augere prudenter dosin, si praeter nauseam ferant, femel, bis, quater per diem exhibetur; adultis 2 — 3 — 6 grana bis, quater et pluries per diem ingeruntur, in pertinacioribus malis paulatim adaugendo dosin, et tunc demum imminuendo, quando vomitum excitant: Ita scrupulum imo dimidiam eius drachmam exhibet KERKSIG (observationes et experimenta circa vsum calcis zinci et bismuthi. Hal. 1792. 8.): Praeberi possunt pani butyro illito infersi, cum lacte aut infuso theae calido, aut aqua menthae piperitae cum saccharo, vel elaeosaccharo citri (HIRSCHSEL l. c. p. 162.), cum tribus partibus cremoris tartari (STARKE l. c.), cum aequali moschi et media camphorae parte, cum magnesia alba et rhabbaro (NOSE et CRELL II. cc.), cum nitro, cum gummi arabico (WITHERS l. c.) contriti, cum cortice cinchonae et aurantiorum (LICHTENSTEIN l. c.), aut cum aquis aromaticis et syrupo quodam, aut cum gummi, emulsione amygdalarum, spiritu

T

Minde-

Mindereri, aqua cinnamomi et syrupo balsamico (WITHERS l. c.) subacti, aut cum conferua rosarum rubrarum, spermate ceti, et syrupo corticum aurantium, vel cum castoreo, confectioe cardiaca, conferua cynosbati et syrupo (WITHERS l. c) in bolum, aut cum extracto gentianae (BELL l. c.), vel cum eodem, sapone hispanico et syrupo (MACLACHLAN l. c.), vel cum speciebus aromaticis et syrupo balsamico, vel cum extracto liquiritiae et syrupo balsamico (WITHERS l. c.) in pilulas redacti.

Calx zinci, ea zinci pars, quae metallo hoc ignis potentia exardescente fixa in catilli fundo superest, si quidem zincum purum fuerit, ac penitus exustum sit, parum a floribus zinci distans, vt certe, per elutriationem ab inhaerentibus forte adhuc metalli nondum calcinati particulis liberata eandem polliceatur virtutem medicam.

Calx zinci praecipitata ex floribus zinci vitrioli acido dissolutis, et per salem lixiuiosum praecipitatis nata, iam NEVMANNI tempore (praelection. chem. p. 1870.) praedicata contra epilepsiam potentia inclaruit.

Tinctura zincea, liquor ex falis, quem acetum cum zinci floribus progenerauit, in spiritu vini et falis ammoniaci solutione per distillationem obtentus, rutilus (DEHNE apud MARTINI l. c. p. XI sqq.), quem B. Vir vna cum floribus zinci, vti sibi quidem persuadebat, cum fructu iuueni epileptico exhibuit.

Nilium album vel *Nil* medii aeui, Πομφολυξ Graecorum (GALENVS de simplicium medicamento-
rum

rum facultatibus, interpr TH. G. GAUDANO. Paris. 1547. 12. L. IX. p. 298. DIOSCORIDES l. c. L. V. cap. 41.) calx zinci alba, dum cadmia vritur, vel aes funditur, in altum acta, et tum, memoratorum modo medicorum iam aevo in camera fornacibus superimposita, aut, quod etiamnum in officinis artificum occurrit, operculis catillorum, in quibus metalla eiusmodi igne tractant, excepta, exigui ponderis specifici, virtute exsiccante atque adstringente, et iam a GALENO (l. c.) in vlceribus cancris aliisque malignis, in vlceribus ani et partium genitalium, potissimum tamen, quo vsu hodiernum vnguenti praesertim (*Vnguentum diapompholygos*, *Vnguentum nihili*) specie venit, ad oculos lippos, inflammatos, exulceratos sanandos commendata.

Spodium graecorum (DIOSCORIDES et GALENVS l. m. c.), Calx zinci minus pura, eadem ceterum, qua pompholyx, occasione impetrata, at ex alto in fundum relapsa, et inde peregrinis aliorum metallorum particulis inquinata, virtute ceterum ad praecedentem accedens.

Tutia, *Tutia alexandrina*, *Nibil griseum*, *Cadmia botrytes*, similis satis priori materies, at magis impura et cupri particulis praesertim corrupta, magis ponderosa, crustacea, extrinsecus aspera atque ex pallide caeruleo cinerea, intus laevis ex flavo cinerea, fornacum, in quibus aurichalcum liquatur, internis parietibus adhaerens, et elutriatione a rudioribus particulis liberata (*praeparata*), olim frequentius quam hodie, scopo exsiccandi nunc pulveris, nunc vnguenti (*Vnguentum de tutia*) specie

T 2

ad

ad vulnera et vlcera fordida, etiam corneae, sananda, oculorum inflammationes haemorrhoidumque dolores sanandos vsitata.

Cadmia fornacum, vix vere distincta a tutia, et furnorum, in quibus minerae zinco praegnantentes torrentur et eliquantur, parietibus adhaerens (DIOSCORIDES l. c. c. XL. GALENVS l. m. c. p. 292.), virtute et vsu similis.

Cadmia natiua, *Lapis calaminaris* (LINN. *Syst. nat. III. p. 306.*), natiua zinci calx, ferri calce infecta, et tinctu magis minusue ferrugineo perfusa, simili virtute praedita, adstringendi sine pulueris tenerissimi, vnguenti, emplastri forma saepe extrinsecus, priori vtraque in oculi praecipue inflammationibus, et (PELLIER apud BELL system of surgery. Edinb. 8. Vol. IV. 1786.) corneae obscuracione adhibita; nuperius (apud DUNCAN medic. Commentar. for the year 1783. 1784. Vol. IX. 1785.), a CL. ADAIR intus quoque a granorum quinque ad scrupuli vsque pondus in alui fluxibus cachecticorum cum fructu tanquam roborans ingesta.

5. *Stannum* (LINN. *Syst. nat. III. p. 310.*), nitore stabiliiori et ad argenteum accedente, mollitie insigni, stridore quodam, quem dum diffingitur, edit, pondere specifico mediocri, (= 72914:10000 BRISSON *histoir. de la Societ. de medec. à Paris. ann. 1780. 1781. p. 377.*), facili in igne (iam 408° thermometri Fahrenheitiani) fluxu, quo durante nulla iridis colorum varietas apparet, calce alba, vltiore ignis efficacia colorem haud mutante,

mutante, difficulter liquanda, et, si liquefiat igne, non in vitrum, sed in massam vitro aemulam opacam lacteam abeunte, paulo difficiliori atque inconstanti in acidis, quorum acrimoniam auget, solutione a reliquis affinibus metallis, et a plumbo potissimum discrepat.

Eti facile des, stannum purum arrodi (MARGRAF *chymische Schrift*. P. II. p. 90. 91. §. 7-9.) a succis vegetabilibus acidis, (MISSA *recueil periodique d'observations etc.* T. II. a. VI. 1755. n. III. p. 292-297.) a liquoribus fermentatis, (MISSA *l. m. c.* p. 299. 300.), a pinguedinibus, (MISSA *l. m. c.* I. A. C. HOEFFLER *praef.* A. E. BÜCHNER *de circumspccto vsu vasorum stanneorum ad potuum ciborumque speciatim ex ovis conficiendorum praeparationem necessario.* Hal. 1753. 4. §. XXV. p. 32.) et iusculis falsis posse, difficilius tamen omnia haec adoriuntur stannum, quam quoduis aliud minus perfectum metallum, eiusque tam parcam soluunt copiam, vt vix vllus inde in sanitatem redundare queat effectus; accedit, quod stannum variis aliis metallis, e. gr. plumbo, cupro, arsenico, antimonio minus nocivum sit (FR. HOFFMANN *opp. pathologico-practica.* Hal. Dec. II. 1738. p. 434), vt veri simile sit, damnorum, quae improuidus vasorum stanneorum vsus in culinis praesertim (MISSA, et HOEFFLER *ll. cc.*) intulisse legitur, plurimam partem non stanno ipsi, sed peregrino potius huic vel illi metallo stannum vitiandi deberi.

Et crebro sane aliis iisque noxiis metallis corrumpitur stannum, vt ea de causa in terris Borussiae

fae Regi subditis lex (v. B. *PYL Magazin für die gerichtliche Arzneykunde und medicinische Policey*. Stendal 8. Vol. II. fasc. 3. 1784. art. 8. et 19.) omnem vasorum stanneorum in pharmacopoliis usum interdicat, et tum in his tum in terris austriacis (v. *MEIDINGER Versuch einer Eintheilung des Mineralreichs*. p. 68.) artifices ad incrustandum ferrum et cuprum stanno meraco et purissimo vti iubeat.

Et primo quidem maculam arsenici etiam optimo anglico et malaccensi inhaerentis stanno in-
 vllit (l. m. c. §. 19 p. 102.) MARCGRAF, assentiente nu-
 perius Clar. HAGEN (diff. exhibens stannum. Regiom.
 4. P. I. 1775. §. XXV. p. 32.), suspicionem vti que
 iam mouente fumo, qui dum vruntur stanni minerae,
 ab intersperso copiose pyrite arsenicali affurgit; at
 hariolante iam B SCHINZIO tale quid (diff. de stanni
 et eius miscelae cum plumbo in re oeconomica usu.
 Tigur. 1770. §. VI.), pessimo etiam stanno, quod
 quidem ipsis examinandum occurrit, vix $\frac{1}{578}$, me-
 liori vix $\frac{1}{1152}$ arsenici inesse, et si quis per 48 annos
 continuos omnes cibos ex vasis stanneis fumserit,
 cum tribus circiter stanni eo temporis spatio abra-
 vnciis, vnicum arsenici granulum deglutire, arse-
 nic etiam, si vna eius libra 48 stanni admisceatur,
 omnem huius nitorem et ductilitatem destrui, nu-
 merosis suis experimentis demonstrarunt, quibus
 supremus Galliae magistratus curatius stanni venalis
 examen demandauerat, ROUELLE, BAYEN et CHAR-
 LARD (recherches chimiques sur l'étain, faites et
 publiées par ordre du gouvernement. à Paris.
 1781. 8.).

Etiam si

Etiam si igitur a graui arsenici culpa absolutum videatur stannum, aliis tamen haud infontibus metallis crebro corrumpitur; v. g. wismutho (v. ROUELLE, BAYEN et CHARLARD l. c.) illud, quod Angli sine Tin nuncupant ($\frac{1}{\text{TOO}}$), facile dignoscendo, si stanni, quod adulteratum wismutho esse suspicio est, in grana diuulsi vncia in vase vitreo cum vnciiis duabus et media aquae fortis purae calori sensim aucto exponitur, tum liquor, vt primum plane limpidus est, defunditur, per chartam griseam traicitur, et cum aqua distillata purissima per guttas confunditur, quo facto si non turbetur, nihil wismuthi continere, sin autem lactis tenuioris instar turbetur, eo contaminatum esse coniicies.

Antimonium, et ea quidem specie, qua regulus audit, ab anglis artificibus stanno, cui maiorem duritiem, et si politio accedat, viuaciorem imperitur nitorem, adiici SCHVLZE (Mors in olla. Altdorff. 1722. p. 5.) et H. PETRAEVS (disp. de natura metallorum nonnullisque eorum artefactis. Marburg. §. 30.) perhibent; octauam crebro stanni venalis efficere partem HOFFLER (l. c. §. X. p. 16.); in Germania quoque et aliis Europae terris illi stanno, ex quo noduli vestimentorum, (KLINGHAMMER in SCHREBER *Sammlung verschiedener Schriften, welche in die öconomische, Policey- und Cameral- auch andere Wissenschaften einschlagen.* Halle. 8. Vol. XVI. 1765. p. 316 sq.), cochlearia, furcae, pocula (CADET memoir. de l'Academie des sciences à Paris. ann. 1772.) conficiuntur, admisceri, alii; qua quidem corruptela id efficitur, vt potulenta praefertim acida, in

istiusmodi vasis stanneis asseruata praeter omnem expectationem vomitum excitent; dignoscitur autem hoc vitium, si portio metalli in catillo terreo, qui altero inuerso superimposito et probe agglutinato tegitur, vehementiori paulo igni exponitur, quo tortum antimonium, *spiculorum argenteorum* specie in superiorem catillum ascendens ponderis iacturam haud exiguam in superstite stanno progignit.

Aurichalco permisceri stannum tradit (I. m. c.) SCHVLZE, verius est, cuprum (SCHVLZE, PETRAEVS, ROUELLE, BAYEN et CHARLARD II. cc. Gazette salutare 1762. art. 2. GEOFFROY tr. de matier. medic. T. I. p. 282.) saepius immistum sibi habere, siue illud vitium ab interspersis stanni formis natiuis minutim cupri mineris (B. DIETRICH apud LA METHERIE journal de physique. T. XV. 1780. Maj. p. 383.) proueniat, siue (DE LA FOLLIE ibid. T. XIV. Oct. 1779. p. 309.) cuprum, illi potissimum stanno, quod obducendis aliis metallis impenditur, quemadmodum v. g. in officinis bohemicis (G. JARS voyages metallurgiques ou recherches et observations sur les mines et forges de fer etc. à Lyon. 4. Vol. I. 1774. p. 82. I. I. FERBER *neue Beyträge zur Mineralgesch. verschiedener Länder erster Band, der zugleich Nachricht von einigen chemischen Fabriken enthält.* Mietau 1778. 8. p. 20.), ex consilio addatur: Facile autem patet hoc cupri consortium, quando stannum eadem ratione, quae supra dicta est, cum aqua forti tractatur; si enim aquae forti immergas politam ferri laminam, cupri cortice obducta exinde redibit.

At perniciosissimum et vulgatissimum stanni vitium, de quo iam a GALENI (Περι ἀντιδοτων. L. I. Op. Basil.

Basil. 1738. fol. I. p. 431. lin. 2.) inde aevo conquesti sunt medici, est plumbi connubium, quod videlicet metallum ne hoc quidem vinculo ligatum aut suam in liquoribus omnis fere generis solubilitatem amittit, aut subdolan exitiosamque indolem exiit.

Plumbi consortium minuit vtique argenteo fati affinem stanni nitorem, vt cui comparare cum inquinato purum et meracum stannum licet, iam ex obscuriore in caesium vergente colore augurari illam labem possit; minuit quoque ac tandem delet notam illam stanni meraci, quod quando diffringere tentas, crepitum quendam auribus propinquis facile percipiendum edit; auget vero (ROUELLE, BAYEN et CHARLARD l. c. p. 147. BRAND Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. Handling. ann. 1740. p. 211 sq. SCHEFFER ibid. ann. 1755. BERGENSTIERNA Kongl. Svensk. Vetensk. Academ. nya Handling. Vol. I. ann. 1780. p. 156-181. *Technologisches Taschenbuch für Künstler, Fabrikanten und Metallurgen, auf das Jahr 1786.* Goetting. 8. p. 189-205.) stanni pondus specificum, ita vt pondere aquae = 1000 posito a $\frac{1}{3\frac{1}{2}}$ parte plumbi immista adeo increseat, vt aequale fit 7321, ab aequali portione tantopere, vt aequet 8817 (R. WATSON chemical essays. Cambridge. 8. Vol. IV. 1786. p. 165.).

Quum porro acidis, etiam mitioribus longe facilius cedat, quam stannum, iisque dulcem impertiatur saporem, his quoque explorari illud vitium potest; quodsi certe acetum paulo acrius scobi stanni superfusum, ac leni calori per noctem commissum dulcem ex eo nactum fuerit saporem, ab instillato

T 5

cinerum

cinerum clauellatorum lixiuio, salis communis spiritu vel vitrioli, quod vocant, oleo lactis tenuioris specie turbetur, a soluto in aqua vel vini spiritu sulphuris, quod audit, hepate, quocunque modo parato, aut aëre hepatico nigrescat, iure tuo colliges, contaminatum plumbo esse stannum. Quae suspicio confirmatur, si disco stanneo de hac labe suspecto acetæ acrioris tantillum, vt fundus eius contactus sit, infundas, istique nunc disco ouum recens at ad duritiem vsque coctum per longitudinem in medio discissum plana facie impositum per nycthemerum relinuas; iusta enim si fuerit, plenum conspicias altero die venis liuidis ouum.

Aqua etiam fortis adhiberi illi inuestigationi potest, quae si meraca stanno explorando et in grana diuulso infusa igni sensim fortiori exponitur, vtpimum limpida iterum fit, defunditur, ac per chartam traicitur, et cum aqua ab eluendo stanno superstitite reduce similiter per chartam griseam depurata confusa igni exponitur, donec pelliculam in superficie contrahat, nascentur in frigore crystallos, verum nitrum saturninum referentes, quae, repetito isto artificio, collectae atque exsiccatae pondere suo copiam plumbi inhaerentis prodent, quippe quae tres quintas huius metalli partes continent.

Vsui medicorum stannum malaccense siue purissimum Anglorum, quod Grain-Tin, aut si hoc desit, quod illis Blocktin nomine venit, praesertim inferuit, seu (The new dispensatory. II. Edit. 8. Lond. 1765. p. 503.) in granula diuulsum, seu radulae, aut, quae methodus reliquis praestare videtur (BLOCH *Abhand-*

Abhandlung von der Erzeugung der Eingeweidewürmer und den Mitteln wider dieselben. Berlin. 1782. 4. GOETZE *Versuch einer Naturgesch. der Eingeweidewürmer thierischer Körper.* Blanckenburg. 1784. 4. FOTHERGILL *medical observat. and inquir. by a Society of physicians.* London. 8. Vol. VI. 1784.), eo quod mechanico effectu augeri salutarem probabile est, limae operasum, unius, duorum scrupulorum, drachmae, drachmarum binarum, unciae dimidia, imo integrae et plurium pondere, cum theriaca (ALSTON *Medical essays and observations of a Society at Edinb.* Vol. V. P. I. p. 89 sq.), coralliorum, quae vocant praeparata, aequali portione et conferua absinthii (MEAD *monit. et praecepta medic.* Lond. 1751. 8. p. 116 sq.), aut cum melle (MARX *observata medica.* Berol. 1770. 8.) in bolum vel electuarium redactum.

Principem inter medicamenta vermibus intestina obsidentibus debellandis paria locum huic metallo tribuit suo iam tempore PARACELSVS (*Bücher und Schriften, herausgegeben durch I. HVSERV.* Balel. 4. P. VI. 1590. p. 245.), vix tamen, qui eum sequeretur, inueniens, donec nostro demum seculo (1719) per anum quandam batauam empiricam edoctus Edinensium Medicus ALSTON (l. c.) faustissimo cum successu non ad ascarides modo, sed ad taenias quoque enecandas vteretur, quem effectum feriora quoque MEADII (l. c.), D. MONROI (*Arzneymittellehre.* Vol. I. p. 226.), SIBBERN (*collectan. societ. medic. Havniens.* Vol. II.), NAVIER, GOETZII, BLOCHII et MARXII experimenta confirmant, quamvis aliquoties incassum illud tentasse referat (*diff. de vermibus intestina-*

testinalibus hominum. Lugd. Bat. 1754. 4. p. 69 sq.), VAN DOEVEREN, et effectu minus constanti ALIX (obseruat. chirurg. Altenburg. 8. Fasc. II. 1776.): Sunt etiam, qui in epilepsia efficax se inuenisse testantur (D. MONRO l. m. c.), at recte idem monet, consentiente FOTHERGILL (l. m. c.), in ea tantum morbi caduci specie conducere, quae a vermibus natales trahit: Sunt, qui stanni meraci loco stannum cum argento viuo permistum, a Medicis nonnullis quotidie scrupuli vnus dosi ad lepram quoque persanandam (ap. BARBOU Recueil periodique d'observations de medecine, de chirurgie et de pharmacie. à Paris. 8. T. II. 1755. Febr. art. III. n. 2. p. 140.), aut pulverem, terendo eam mixturam cum aqua impetratum, felici cum euentu adhibitum tradunt, sunt alii (PIT-CARNIVS element. medic. Leid. 1737. 4. c. 19. PIETSCH erklärte Ursachen und Cur von den Unmachten und Convulsionen. Hamb. u. Leipz. 1753. 8. p. 101.), qui aquam, in quam stannum igne liquefactum coniectum fuit, eius loco praescribunt.

Quacunqve vero adhibeatur forma, per plures dies insequentes continuare eius vsus opus est, et, nisi, quod aliis magis arridet, cum purgantibus combinetur, vt vermes enecati aluo expellantur, singulis quatuor, quinque, sex diebus interponere medicamen aluum laxans, si praesertim conuulsiones excitauerint, iubent nonnulli, vt exterminatis quoque vermibus, proximis lunae phasibus stanni vsus repetatur.

Sunt denique, qui stanni scobem in hydrophobia quoque commendarunt.

PRAE-

PRAEPARATA OMNIA OBSOLETA.

Cineres stanni.

Aurum musivum, ex sulphure et stanno conflatum, a TACHENIO (Hippocrat. chymic. p. 133.), hypochondriacis et hysteris, quin in ipso malo venereo et febribus malignis praedicatum.

Sudoriferum magnum Fabri, pulvis magnam quoad partem ex stanni calce compositus, ab ETTMÜLLERO (Colleg. practic. p. 973.) et aliis eius aevi in passione hysterica commendatum.

Bezoardicum iouiale subsequenti, quod parandi modum indolem internam, et effectum, quem in corpus animale edere perhibetur, spectat, satis simile, a scrupulo dimidio ad integrum adhibitum, non innocens modo, contra TRILLERVM (Dispensatorium vniuersal. T. II. p. 11.) et I. FR. CARTHEVSE-RVM (pharmacologia. Berol. 8. Ed. 2. 1770. p. 505.), a R. A. VOGELIO (ap. ST. I. AVG. ALBRECHT diff. exhibens medicamentorum saturninorum et iouialium historiam et vsum. Goetting. 1772. 4. p. 34.) pronuntiatur, sed, praecurantibus ETTMÜLLERO (Oper. omn. colleg. chemic. et colleg. practic p. 769. 973.), BAGLIVIO et aliis, in doloribus capitis, passione hysterica, hydrope, cachexia, immodicos sanguinis fluxus sequente, ipsis febribus ardentibus commendatum.

Antibeficium Poterii, a POTERIO (Oper. omn. edit. FR. HOFFMANNI p. 297.) primo praescriptum, praedicatum, denominatum, et eo praecipiente ex duabus stanni partibus et vna reguli antimonii cum nitro detonantibus confectum, ab eo ipso, quemadmodum

modum ferius a B. R. A. VOGELIO (praelection. de cognosc. et curandis corporis humani affectibus. §. 646.), ALBRECHTIO (l. c. p. 21. 22.), et HOFFMEISTERO (apud eundem l. m. c.), contradicentibus quamuis STAHLIO (mater. medic. c. 6. p. 83.), IVNCKERO (confp. therap. special. t. LXIX. p. 564.), SCHVLZIO (praelect. in dispensator. Brandenburgic. p. 180.), CARTHEUSERO (l. c.), TRILLERO (l. m. c. et diss. de dubia specificorum fide Vitemberg. 1751.), non innocens modo pronunciatum, sed vermes pellere, obstructions referare, respirationem difficilem iuuare (POTERIVS l. m. c.), temperare, ludorem pellere, humores degeneres emendare (FR. HOFFMANN in not. ad POTERII pharmacop. spagyric. c. XVIII.), in febribus malignis, morbo venereo, malo hysterico atque hypochondriaco (ALBRECHT l. c. p. 24.), in tussi conuulsiva, infantes tantopere interdum vexante (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. T. III. sect. II. cap. 3. §. 5. p. 113. ETTMÜLLER Oper. T. II. L. 1. sect. XIV. p. 472. TISSOT l. c. p. 106. HOFFMEISTER, cui tamen, etsi raro opem denegavit, l. c. p. 23. 24.), in febre hectica (POTERIVS ac DOLAEVS encyclopaed. L. II. c. 5. RIVINVS diss. de phthisi. §. 53. ETTMÜLLER Op. T. IV. consult. colleg. cas. 31. consult. cent. 1. sect. II. cas. LXXI. et C.), et potissimum in phthisi pulmones adorta (Commerc. litterar. Noric. ann. 1734. p. 67. MYRALTVS Miscellan. Acad. Caes. Nat. Cur. dec. II. ann. 1. obs. IX. FR. HOFFMANN Oper. omn. T. II. sect. 2. c. 13. 14. et Consultat. cent. I. sect. II. cas. LXXI. THIERRY medecin. experimental. p. 163. ETTMÜLLER colleg. consult. cas. XXX. LXI. VOGEL l. m.

l. m. c. HOFFMEISTER et ALBRECHT l. c. p. 21. 22.)
eximiam opem ferre perhibitum; fugacem tamen
comperit in hoc ipso morbo (l. m. c.) ALBRECHT,
leuamen potius, quam verum auxilium WEPFERVS
(obseruat. medico-practic. obs. LXXVII.), aliquando
penitus nihil praestitit (ALBRECHT l. m. c. p. 22.
TISSOT l. m. c.), vt interdum potius nocuisse (TIS-
SOT l. m. c.) videatur.

Magisterium iouis, calx stanni, ex perfecta per
acidum solutione praecipitata, intus in morbo hy-
sterico ad grana quatuor, extrinsecus in cancro, vl-
ceribus fordidis et fistulis potissimum commendatum
(SCHRÖDER thesaur. pharmacolog. p. 387.).

6. *Ferrum, Mars*, in omni mundo corporeo oc-
currens, omnium metallorum vtilissimum ac sa-
luberrimum, ideo a primis iam artis salutaris in-
cunabulis medicis vsitatum, tenacitate ac duritie
insigni, qua, chalybis praecipue forma indutum
reliqua in officinis obuia metalla superat, colore
obscuriori in caesium vergente, nitore minus con-
stanti, vt aëri potissimum humido atque impuro
expositum, facillime rubiginem contrahat, pon-
dere specifico, si cum aliis sui generis compares,
satis exiguo (= 72070 — 77880: 10000 BRIS-
SON l. c.), facili cum magnete, qui metallico
splendore conspicuum fortissime trahit, coitu, dif-
ficilimo in igne, si quidem solum illius vim ex-
periat, fluxu, ingenti colorum nitidorum va-
rietate, quam variis ignis lenioris gradibus tortum
in superficie exhibet, facili, per solam adeo fri-
ctionem excitanda excandescencia, lucidis scin-
tillis,

tillis, quas vehementior ignis aut frictio ex eo, praesertim chalybis specie obuio, extorquet, facili metallici splendoris per solam quoque ignis violentiam iactura, facili in omnibus acidis, aliis quoque salibus, ipsis adeo oleis solutione, sapore adstringente, quo omnia haec imbuunt, colore caeruleo, quo per sanguinis, quod vocant, lixiviam, colore atro, quo per gallas aut infusam his aquam vel vini spiritum ex his solutionibus iterum praecipitatur, leui opera ab aliis metallis discernendum.

Praeter multifarium usum, quem mechanicis potius dotibus, quibus pollet, tanquam princeps plurimorum instrumentorum chirurgicorum, quibus chalybis specie optime inseruit, et multorum vasorum in officinis medicamentariis et culinibus necessariorum materies praestat, ut posterioribus etiam scopis, si praesertim superficies eius interna, quo minus arrodatur, et corpora contenta inquinat, aut cortice vitreo (RINMAN Kongl. Svensk. Vetensk. Aca- dem. Handling. för Ar. 1779. Vol. XL. p. 200 sq.), aut vernice (BINDHEIM *chemische Annal.* 1784. Vol. II. p. 5 sq.) obducta sit, reliquis metallis et ipsis vasis terreis crusta plumbi calces recipiente intus tectis merito praefertur, praeter eum, quem candens chirurgis quoque praestat, alio loco enumerandum, adstringente, roborante, succos condensante virtute egregie prodest (A. S. SCHOLZEN praef. R. W. KRAVSSSEN mars salutifer omnigenum morborum debellator. Ienae. 1672. 4. I. S. VOGEL praef. I. VESTI de martialium natura, usu et abusu. Erford. 1713. 4.

I. S. HENNINGER praef. G. H. EISENMANN de medicamentis martialibus. Argentor. 1715. 4. M. ALBERTI praef. I. CHRPH. FINDEISEN de ferro. Hal. 1738. 4. I. I. WEBER de remediorum martialium interno vsu. Hal. 1748. 4. ED. WRIGHT de ferri historia naturali, praeparatis et vsu medico. Edinb. 1753. 8. I. S. KAEHLER de ferro eiusque praecipuis praeparatis. Lips. 1768. 4. I. P. RIESENBERGER de ferro et nonnullis inde originem petentibus medicamentis. Goetting. 1771. 4. I. W. VIRMOND praef. D. W. NEBEL de ferro. Heidelb. 1780. 4.).

Et constringentem quidem facultatem, eamque fatis validam externo iam vsu exercet ferrum, vt sint, qui ad nimium pedum sudorem inhibendum ferri scobem, temerario vtique saepe ausu, commendunt: Ea quoque nititur virtus, quam Veteres, DIOSCORIDES (I. c. L. V. c. XLVI. LXI. LXII. LXV. LXVI. p. 445. 457. 459. 460.), C. CELSVS (I. c. L. V. c. I.), PLINIUS (Histor. mundi, a SIG. GELEONIO diligent. castigat. Lugd. 1582. fol. L. XXXIV. c. XII. et XV. p. 614. 617.), ORIBASIVS (Synopsis ad Eustathium filium, quibus tota medicina in compendium redacta continetur, interpr. I. B. ROSARIO. Venet. 1554. 8. L. IX. c. XVIII. p. 197.), aliis atque aliis ferri extrinsecus adhibiti formis natiuis spontaneisue aut factitiis, chalcitidi et proxime affini misy (DIOSCORIDES I. c. c. XXV. et LXVI.), rubigini (DIOSCORIDES I. c. c. XLVI. et PLINIUS I. c. c. XV.), squamae ferri (IDEM II. mm. cc. et CELSVS I. c. L. V. c. I.), atramento sutorio (CELSVS I. m. c.) in sanguine ex vulneribus (PLINIUS I. m. c.), vulua
V (DIOSCO-

(DIOSCORIDES l. c. c. XLVI. LXV. PLINIVS ll. cc.), ano (PLINIVS l. c. c. XV. I. MANARDVS epistol. medicinal. Basil. 1535. fol. L. V. Ep 1. p. 53. ORIBASIVS l. c.), naribus (DIOSCORIDES l. c. c. LXV.) prorumpente sistendo, ferior superstitio (R. A. VOGEL histor. materiae medicae. p. 406. FR. B. OSIANDER. l. c. St. 2. p. 365.), si quid veri habet, haematitae manibus contento in sedanda narium haemorrhagia, DIOSCORIDES (l. c. c. LXI. p. 457.) rubricae clysmatis specie iniectae in alui fluxibus compescendis tribuerunt; ea auxilium, quod in gingiuis laxis firmandis tulisse perhibetur (DIOSCORIDES l. c. c. XLVI.) rubigo, ea vis roborans aquae, in quam profluens ex furnis, vt in grana diuellatur, liquatum ferrum irruit, balnei (*Eisengranulirbäder*) specie cum egregio fructu in debilitatis a diuturna paralyfi aut arthritide membris articulisque adhibitae (LENTIN apud BALDINGER *neues Magazin für Aerzte*. Lips. 8. Vol. III. 1781. fasc. 3. p. 193 — 214.); ea vis exsiccans squamae ferri, rubiginis aliarumque ferri calcium, quam suo iam tempore in vlceribus etiam pertinacibus et malignis proficuum inuenere GALENVS (l. c. L. IX.), AETIVS (Tetrabiblos per IAN. CORNARIVM. Basil. 1549. fol. I. Serm. II. c. LIX. p. 80. et II. serm. II. c. XXV. p. 757.) et P. AEGINETA (l. c. L. VII. p. 625.), et toties in delendis cutis asperitatibus, genas (DIOSCORIDES et PLINIVS ll. cc.), mentum (ORIBASIVS qui atramentum sutorium eo fine commendat l. c.), oculos et vicinas illis (DIOSCORIDES l. c. c. XLVI. LXV. PLINIVS l. c. c. XV.) aliasue partes (IIDEM ll. cc.) defoedantibus, ipsis exanthematibus chronicis (IIDEM ll. cc.)

ll. cc), expertos se esse testantur; ea, si quid unquam bonae frugis heic praestitit, effectus, quem in erysipelate (AVICENNA lib. Canonis. Basil. 1556. fol. L. II. Tr. 2. c. 252. p. 231.), et podagra (IDEM l. m. c. DIOSCORIDES et PLINIVS ll. cc) externus rubiginis potissimum vsus exseruisse fertur. Nolo morari globulorum et balneorum martialium, nec non balneorum terreorum, quorum efficacia partim certe debetur contentae ferri calci, alio loco amplius dicendum effectum.

Potior certe et longe frequentior externo est internus vsus ferri et sexcentorum ex eo confectorum medicaminum, iam MELAMPO, seculo mundi vicesimo septimo florenti, cognitus, qui, teste APOLLodoro (Bibliothec. siue de Deorum origine L. III. interpr. BENED. AEGIO Spolatio, recens. Hieronym. COMMELINO. 1599. 8. L. I. p. 38. 39.) rubigine per duos dies cum vino potata IPHICLO potentiam progenerandi reddidit, multis, etiam senioris aetatis, ipsis iis, qui medicamenta ex aliis metallis, ex antimonio praesertim atque argento viuo parata, aut detestabantur, aut certe tanquam ambigua pronunciabant, decantatus.

Sunt tamen multa, quae ferri et ferreorum vsum interdum vetant; nocent certe, vbicunque fibrae rigidae, viscera pertinaciter obstructa, aluus, nisi ex laxitate intestinorum et ventriculi, obstipata, vasa praeter modum repleta, circulatio sanguinis iusto velocior, primae viae fordibus biliosis, putridis refertae sunt, et parum proderunt aegro,

V 2

viribus

viribus adeo exhausto, vt motui corporis vacare amplius non possit, quo sane opus est, vt hae medicinae plenum fortiantur effectum: Plethora certe, si adsit, venaefectione praemissa tollenda, sordes, si obtinent, pharmaco purgante ingesto, ex primis viis eliminandae, et si soluta praesertim forma praescribatur ferrum, cauendum, vt cibi, potus vel medicaminis specie aliquid terrei aut alcalini in ventriculum perueniat, quod ochram inertem praecipitare, et speratos a ferri vsu effectus destruere possit: Vt plurimum feces aluinae, quod quidem multis bonum omen portendit, sub eo vsu nigro imbuuntur colore: Cauendum quoque vt mox ante vel post pastum deglutiantur: Inprimis etiam curandam, ne, quacunque forma ingeratur, cupri vel aurichalci, cum quo utroque nociuo metallo combinatum in vita communi toties occurrit, labe infectum sit; scobs igitur ferri, nisi a pharmacopoeo ipso limae ope ex ferro vel chalybe purissima paretur, siue hac sua forma, siue aliis remediis conficiendis adhibeatur, caute magnetis ope seligenda et ab alienorum metallorum aliisque peregrinis particulis liberanda, quod vt tanto certius fiat, scobs chartae firmiori ac multoties perforatae iniicienda, et magnete subtus admoto ferrum sensim extrahendum.

Quibus cautelis non neglectis merito ferrum praestantissimis medicamentis accenseas: Princeps eius virtus est roborans, quam quidem feliciter in corporibus spongiosis, mucosis, nimia humorum tenuitate laborantibus exserit, et ingestum primo exercet in ventriculum atque intestina, horum laxitati

tati medens, et mala ex ea prouenientia e. gr. lienteriam et aliaalui profluuia tollens; inde laudes illae, iam a DIOSCORIDE (I. C. C. 43.), CELSO (I. C. I. 4. C. 9.), PLINIO (I. C. C. 15.), GALENO (I. C. I. 9.), AETIO (I. C. I. ferm. 2. C. 45.), AL. TRALLIANO L. VII. C. 2. et L. VIII.), P. AEGINETA (I. C. L. VII.), aquae, vino, lacti, in quibus ferrum candens faepius extinctum fuerat, in sedandis fluxu caeliaco, lienteria, dysenteria, cholera, diarrhoea tributae: Ex ea ventriculorum atque intestina confortante facultate profluit etiam illa, quam scobem ferri (E. H. WEDDEL diff. de vermibus. Ienae. 1707. 4. P. G. WERLHOF obseruation. de febribus. Hannov. 1745. p. 142. G. VAN DOEVEREN diff. de vermibus intestinalibus hominum. Lugd. Bat. 1753. 4. p. 68. 71. MELLIN I. C. p. 57. RVSH I. C.), forsitan sua quoque scabritie, prouti scobs stanni (M. E. BLOCH *Abhandlung von der Erzeugung der Eingeweidewürmer und den Mitteln wider dieselben*. Berlin. 1782. 4.) efficaciorum, in vermes intestina occupantes, ipsam adeo interdum taeniam et colicam a vermibus suscitatum (DARLUC journal de medecine etc. T. XII. 1760. Jun. n. 3. p. 506.) exercere, testes locupletes prostant, tanto certius, si laxior simul, ventriculi potissimum, compages, et acida primarum viarum saburra obtineat.

Quum autem ferrum, acidis praesertim siue iam dum ingeritur, solutum, siue in ventriculo intestinisue demum nubens, quicquid solitario experimento nixus, contradicat E. WRIGHT (Philosoph. transact. Vol. L. P. II. 1758. n. 79. p. 594.), in vasa (I. WOLFF observ. chirurgico-medic. Quedlinb. 4.

1704. p. 78. V. MENGHINI Comment. de bonon. scient. et art. instit. atque academ. T. II. P. I. p. 475 sq. P. H. FORCKE diff. de martis transitu in sanguinem. Ienae. 1783. 4. p. 10 sq.) transeat, quorum oscula in canalem alimentarium patentia subit, et vna cum humoribus in omne corporis punctum deferatur, potentia eius multo latius patet; roborando enim vasa, circulationem sanguinis languidam, qualem in cachecticis, leucophlegmaticis, chloroticis crebro animaduertimus, excitat, vt arteriae fortius et plenius pulsent, et multa mala, ex hoc languore oriunda, melancholiam, ex hoc fonte promanantem (BOERHAAVE elem. chem. II. p. 441. 442.), leucophlegmatiam, chlorosin praefertim (L. MERCATVS gynaec. Basil. 1586. 4. H. MONTVVS practic. medic. Venet. 1626. 4. M. ETTMÜLLER Oper. omn. Francof. 1696. fol. T. I. p. 472. V. BRVNN ap. DAN. NEBEL et BERN. WEPFER de medicamentis chalybeatis. Heidelb. 1711. §. 9 — 16. TH. SYDENHAM Oper. med. T. I. p. 267. VAN SWIETEN l. c. I. p. 107. et IV. p. 447.), alias cachexiae, potissimum pituitosae species (ETTMÜLLER l. m. c.) ipsum, modo non a pertinaciter obstructo aut scirrholo proficiscatur viscere, febrem hecticam sufflaminante, hydropem (B. WEPFER l. m. c. §. 29. BOERHAAVE de morbis neruorum p. 156.), fero stagnante per punctiōnem prius euacuato (SYDENHAM l. c. I. p. 345. D. W. NEBEL l. c. p. 73.), tympanitidem (R. A. VOGEL de cognoscendis et curandis praecipuis corporis humani affectibus. Goetting. 1772. 8. p. 573.) feliciter sanat, ipsas febres intermittentes, ex hac praefertim ventriculi laxitate natas, tum profligat (MEAD monita et praecepta medica.

medica. p. 25.), tum, si, ne reuertantur, metus sit, auerruncat (ALLEN synopf. vniuers. medicin. practicae. Lipsf. 1749. 8. p. 16.), in capitis doloribus et vertigine, ex mera solidorum laxitate oriundis (BOERHAAVE de morbis neruorum. p. 506.), in rhachitide (A. BENEVOLI dissertazioni ed osservazioni, tre delle quali sulla rachitide etc. p. 229. ZEVIANI de rhachitide. C. IV. p. 135. BOERHAAVE element. chemiae. II. p. 442. VAN SWIETEN l. c. V. p. 629 sq. MELLIN l. c. p. 205.) confert; vires solidorum, per morbos, (MELLIN l. c. p. 206.), aerumnas, improbos labores, multifariam intemperantiam, praesertim veneream (TH. C. MEDICVS *Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneywissenschaft*. Zürich. 8. T. II. p. 678.) labefactatas (BOERHAAVE Elem. chem. II. p. 445. 446.), ipsas genitales (MELAMPVS l. c. ANGEVVS SALA Oper. medico-chymic. p. 202.) restaurat, in fluore albo (Ephemerid. Acad. Caesar. Nat. Cur. Dec. III. ann. 9. et 10. p. 297. L. FR. IACOBI de fluore albo mulierum. Erf. 1708. 4. §. XIII.), et gonorrhoea secundaria (J. HUNTER treatise on the venereal disease. London. 1786. 4.) haud contemnendum auxilium; valerianae quoque in epilepsia vincenda potentiam augens (LETTSON memoirs of the medical society of London. 8. Vol. III. 1792.),

Quum hypochondriacorum atque hysteriarum calamitates haud raro in fibra debili et laxa fundentur, mirum non est, et his crebro solamen et auxilium praebere ferrum et ferrea medicamenta, quae iam a ZACVTO LVSITANO (introitus ad praxin et pharmacopoeam. Amstelod. 1641. 8.), I. TH. SCHENCK diff. de malo hypochondriaco. Tub. 1668. cap. 2. punct. 2.

§. 2.), R. LENTILIO (Iatromnem. p. 232. 244.), TH. SYDENHAM (dissert. epist. de affectione hysterica et process. integri in morbis fere omnibus curandis. Oper. omn. Vol. I. p. 267 sq. 491.), BENED. SYLVATICO (consil. et respons. medicinal. Cent. IV. acced. method. collegiandi. Patav. 1656. fol. p. 66.), I. DOLAE0 (Oper. omn. Francof. 1703. fol. p. 301.), FR. HOFFMANN0 (Medicin. rational. systemat. T. IV. P. III. C. 6. §. 11. p. 239.), MEADIO (l. m. c. p. 149.), R. WHYTIO (observat. on the nature, causes and cure of those disorders, which have been commonly called nervous, hypochondriac or hysterick etc. London. 1765. 8. cap. 7. p. 329 sq.), MELLIN (l. c. p. 205.), VOGLERO (l. c. p. 66.) et aliis commendata et cum fructu fuere adhibita; caueas tamen (FR. HOFFMANN l. m.) ab eorum usu, quoties excretiones naturales, nisi ex laxitate organorum, iusto segnius procedunt, vasa humoribus turgeat, primae viae saburra, nisi acida, scatent, viscera infarctibus aut obstructionibus laborant, aut praegressis vel interpositis huic fini accommodatis remediis memorata obstacula prius auferes.

Neque tamen in omni (HIGHMORVS libr. de affectionibus hypochondriacis. c. 9. p. 133 sq.) viscerum infarctu aut obstructione damnandus martialium usus; quodsi enim stagnatio humorum in ultimis vasorum finibus haerentium cum nimia vasorum ipsorum relaxatione coniuncta fuerit, robur his additum eorum vim in contenta fluida restituendo, horumque circuitum restaurando, obstructa referabit; vnde patet, quod primo intuitu virtuti eorum constringit.

confringenti refragatur, cur martialia (G. W. WEDEL amoenitat. mater. medicae. Ienae. 1704. 4. p. 71. LVBOSCHÜZ de aperitiua martialium virtute. Hal. 1773. TH. P. CAELSI ratio occurrendi morbis ex mineralium abusu produci solitis acc. LVD. DORASCENTIVS de vsu chalybis atque mercurii in obstructione curanda. Rom. 1783. 8.), potissimum ea, quae sal quoddam secum coniunctum habent (VOGLER I. m. c.) in aperientium censum delata sint: Referendis viscerum obstructionibus feliciter certe opposuit BENED. SYLVATICVS (I. c. p. 89.), C. BARBEIRAC (quaestion. medic. duodecim. Monspel. 1658. 4.), VAN SWIETEN (I. c. T. I. p. 195.), VOGLER (I. m. c.); in lienis potissimum infarctibus commendarunt aquam aliosue liquores, in quibus ferrum candens fuerat extinctum, DIOSCORIDES (I. c. c. XCIV.), C. CELSVS (I. c.), CAELIVS AVRELIANVS (de morbis acutis et chronicis cum notis AMMANNI et ALMELOVEENII. Amstelod. 1709. 4. morb. chronic. L. III. c. IV. p. 452.), GALENVS (de compositione medicamentorum. L. IX. c. 2.), ORIBASIVS (I. c. c. 24.), AETIVS (I. c. III. ferm. 2. c. 11.), ALEXANDER TRALLIANVS (Oper. in art. medic. principib. ex editione HALLERI. Laufann. 1777. 8. T. VI. L. VIII. C. XIII. p. 392.), P. ARGINETA (medicin. totius enchiridion interpr. ALB. TORINO. Basil. 1552. 8. L. VII. p. 623.), AVICENNA (Lib. canon. Basil. 1556. fol. L. II. Tr. 2. cap. 252. p. 231.), G. W. WEDEL (I. m. c. p. 183.); similem ferri effectum in liene obstructo viderunt MERCATVS (Oper. omn. Francof. 1608. fol. T. III.) et FORESTVS (Oper. Rotomag. 1653. fol. p. 402. 405.), in hepate obstructo RIVERIVS (Oper. omn. medic. Lugd.

1679. fol. p. 323.), in glandulis colli induratis MELLIN (l. c. p. 205.), in mesenterii glandulis eodem malo laborantibus et nata exinde atrophiam VOGLER (l. m. c.); morbum adeo comitalem ex liene turgido et maximopere dolente natum partim certe ferri virtute debellavit N. TVLPIVS (obseruation. medic. Amstel. 8. Edit. nov. 1672. L. I. c. 9. p. 17 sq.).

Eadem ferri vis est in turbis haemorrhoidum (PLINIUS l. c. c. 15. ORIBASIVS l. c. c. 18. p. 197. MESUE de re medica interpr. IAC. SYLVIO. Lugd. 1560. 8. L. III. de antidot. p. 245. RHAZES Oper. exquisit. per ALB. TORINVM. Basil. 1544. fol. de re medica. L. IX. c. 80. p. 265. AVICENNA l. m. c. MANARDES epistol. medicinal. Basil. 1535. fol. L. V. Ep. 1. p. 53. MAYERNE (syntagma prax. medic. Lond. 8. P. I. 1690. VOGLER l. m. c.), et fluxus muliebris menstrui (DIOSCORIDES, MESUE, AVICENNA ll. cc. RHAZES l. c. c. 80. V. RIEDLIN curarum medicinalium millenarius. Vlm. 1709. 4. M. ETTMÜLLER collegium practicum. p. 943. 944. 946. G. W. WEDEL l. m. c. p. 193. MEAD l. c. p. 158. 161. V. BRVNN apud D. W. NEBEL l. c. §. 32. FR. HOFFMANN medicin. consultator. Hal. 4. T. XII. 1739. Dec. IV. Caf. 5. p. 292. TISSOT l. c. cap. 26. §. 320. 4. p. 350. 535. 537.), si quidem a laxitate fibrae, et humoribus nimium tenuibus aut mucosis ortum ducant, sedandis, tum emanantibus aut suppressis (TURQUET DE MAYERNE, TISSOT et alii, ll. cc.), epilepsiam (VAN SWIETEN l. c. III. p. 447.) caussantibus, tum iusto largius profluentibus quemadmodum etiam in sistendis aliis praeter naturam ex simili causa contingentibus sanguinis

guinis profluuiis (CELSVS l. c. L. V. C. r. VOGLER l. c. p. 65. 66.) eximiam aliquando opem praestat.

Acidum porro potenter absorbet ferri scobs (I. G. WENDELIN *diff. de nonnullis medicamentis metallicis eorumque effectu in corpore humano.* Hal. 1743. 4. §. XXVIII. p. 52.), eapropter quoque chloroticarum, hysteriarum, hypochondriacorum (I. A. BRETSCHNEIDER *diff. exhibens aegrum occasione mali hypochondriaci melancholicum.* Erford. 1705. 4. §. XVII. p. 17.), arthriticorum (B. EWALD *diff. de podagra.* Erf. 1697. WERLHOF *curation. medic.* Hannov. 1784.) aliorum (WENDELIN l. c. §. XXIX. p. 54.) ventriculi acore afflictorum, infantum rhachiticorum (GLISSON *de rachitide.* Lond. 1660. 12.) et verminosorum, grauidarum pica laborantium (M. B. VALENTINI *prax. med. infallib.* I. p. 87.) exoptatum solatium, vt tamen non raro, nisi (TRALLES *de vsu opii salubri et noxio.* Sect. III. p. 63. 64.) rhabarbaro iuncta, aëre, qui dum ferrum in acido soluitur, prodit, et natiuo ventriculi calore mirum in modum expanditur, non ructus modo flatusque nidorosos, sed in debilioribus etiam anxietates, cardialgias, colicas creet.

Neque denique praetermittendum est, ferrum siue potius eius calcem principem sanguinis partem (IOS. BADIA *opusc. scientif. filolog.* T. XVIII. p. 242. GALEACIUS *Comment. inst. et Acad. Bonon.* T. II. P. 2. p. 20 sqq. MENGHINVS *ibid.* p. 241 sq. RHADES *de ferro sanguinis.* Goett. 1753. *M. Hamburg. Magaz.* Vol. XIII. p. 31 sqq. G. WIDMER *vom mineralischen Gehalt und medicinischen Gebrauch des Badner Bads*

Bads etc. p. 188.), a qua potissimum eius rubor pendet (A. HALLER element. physiol. corporis humani. Lausann. 4. T. II. 1760. p. 316. FOURCROY elem. de l'histoire naturelle et de la chymie. Ed. 2. T. II. p. 310.) constituere, eo igitur etiam ex capite chloroticis, quorum pallidus cruor nisi carere penitus, saltem non sufficienti, qualem natura postulat, eius copia gaudere videtur (TH. WILLIS diatr. de febris. Leid. 1680. 12. p. 108. TH. SYDENHAM l. c. p. 267.), cum sanguinis particulis coëundo, eumque defectum supplendo prodesse.

At multum quoque interest, qua forma exhibeatur ferrum, alii enim medici nativas, alii alias atque alias formas factitias ferri praetulerunt.

A. *Formae ferri nativae, a medicis commendatae.*

Fuere sane inter medicos (v. TH. SYDENHAM l. m. c. RIESENBERGER l. c. §. VII. p. 14.) qui naturae opera artis productis hoc etiam in casu potiora habentes, mineras ferri ferro ex iis excocto maiori longe salutari efficacia pollere sibi persuaserunt; cum tamen plurimae ferrum contineant calcis forma indutum, qua difficilius longe humoribus soluitur, vix videtur illa praerogativa firmo niti fundamento, ne dicam, plurimis earum inhaerere particulas peregrinas, nisi nociuas, certe ferri efficaciae obstantes.

Minera martis solaris, in Anglia, Hassia frequens, nihil nisi pyrites ferri (LINN. *Syst. nat.* III. p. 289.) fatiscens, et efflorescente alumine ac ferri vitriolo grauidus, cui quoque, quam (R. LENTILIUS l. c.

l. c. p. 703.) in turbis fluxus muliebris exseruisse fertur, efficaciam debet. Hodie auri coctoribus, qui mira de ea somniant, melius adhuc officinis, in quibus alumen et ferri vitriolum coquitur, relicta.

Magnes (LINN. *Syst. nat.* III. p. 323. n. 12.), virtute, qua ferrum trahit, lippis et tensoribus notus, illa tamen euanescente, vt primum in puluerem conteritur, ea igitur in conditione laudibus indignus, quibus HELMONTIVS (de magnetica vulnerum curatione. ed. VALENTINI. 1707. 4. p. 706.) in herniis sanandis, abortu praecauendo, partu promouendo, crematum et contritum PLINIVS (l. c. L. XXXVI c. 16.) in ambustionibus sanandis, cum Plumbo contritum et linteo, muliebri lacte tincto, illigatum, in sterilitate tollenda HIPPOCRATES (Oper. ed. FOESII. T. I. sect. 5. p. 686.), in emplastri formam redactum in ferreis spiculis ex vulneribus extrahendis efficacem veterum multi, et ex recentioribus GUERIN (sur les maladies des yeux. Lyon. 1769.), cum potu sumtum in scobe ferrea in corpore retinenda atque educenda AVICENNA (l. c. c. 470. p. 269.) potentem exornarunt.

At integrum magnetem extrinsecus corpori applicatum suo in illud influxu non carere, iam ex sensatione quadam frigidae quasi aurae colligas, quae (QVELLMALZ diff. de magnete. §. 5.), si scobi ferri in dorso manus positae magnes admoueatur, nascitur: In oculorum morbis, maxime in epiphora commendauit (l. m. c.) PLINIVS, in singulari visum afficiente morbo, oculorum inflammatione et obfuscatione repetitum vsum egregie profecisse expertus est CHPH. WEBER (*Die Wirkung des künstlichen Magnets*

an

an die K. Societät der Wissenschaften von Göttingen gesendet, und jetzt durch einige andere Geschichten von Augenbeschwerden bestärkt. Hannov. 1767. 8.), in manu detentum partum accelerare, ex collo gestatum spasmodum sanare tradidit (Magnes siue de arte magnetica. Colon. 4. 1643. L. III. C. 7. p. 679.) ATH. KIRCHERVS, conuulsis opitulari AETIVS (l. c. ferm. 2.) et I. D. REICHEL (diss. de magnetismo in corpore humano. Lips. 1772. 4.), brachio vtrique alligatum, epilepsiam adeo sanasse ANONYMVS (Gazette salulaire. Bouillon. 1761.), motum artuum dextri lateris post conuulsiones destructum a magnete carpo dextro, et aliis duobus vtrique furae alligatis restitutum I. CHPH. VNZER (*Beschreibung eines mit dem künstlichen Magneten angestellten medicinischen Versuchs.* Hamburg. 1775. 8.).

Maior tamen eius fama fuit in doloribus sedandis; ex collo gestatum neruorum dolores compescere refert (l. m. c.) ATH. KIRCHERVS; manu detentum chiragricorum ac podagricorum dolores lenire (l. m. c.) AETIVS, digitorum rigidorum acerbos dolores post inflammationem totius manus relictos ab eo ter applicato euanuisse I. A. PH. GESNERI (*Schwaben zur Arzneygelahrtheit u. Naturkunde.* Nördling. 8. Vol. I. 1769. p. 220.); collo aut circa caput alligatum dolori capitis mederi MARCELLVS EMPIRICVS (de medicamentis in collect. STEPHANI p. 253.), applicatum polum borealem oculorum dolores mitigasse DE LA CONDAMINE (journal de medecine, chirurgie, pharmacie. 1767. T. XXVII. mens. Sept. n. 12. p. 265 sq.).

Princeps

Princeps eius dentibus affectis admoti virtus in atrocibus dentium doloribus profligandis efficax, recentioribus demum temporibus in censum venit, vt tamen plurima eorum experimentorum cum magnete artificiali capta sint; multoties in eo solatium inuenit B. KLAERICH (*Hannöuerisches Magazin.* 1765. St. 25. et *Götting. Anzeig. von gelehrten Sachen.* 1765. St. 89. p. 713. 714.) et aliquoties HOLLMANNVS (*Götting. Anz. von gel. Sachen.* 1765. St. 97. p. 777. 778.), semel Ill. KAESTNER (*ibid.* St. 31. p. 252. 253.), vt mittam alios; frustra tamen tentauit in iisdem doloribus (l. c.) DE LA CONDAMINE, aliquoties quoque B. KLAERICH (l. c.), qui posterior etiam, perinde ac F. E. GLAVBRECHT (analecta de odontalgia eiusque remediis variis, praecipue magnete. Argentor. 1766. 4.) eius vsu dolores quidem pulsos, verum interdum breui temporis spatio redeuntes vidit. Vix notabilem a quatuor magnetibus, quorum bini pone aures, bini plantis pedum, affixis in femina hysterica, quae in mali accessu altero latere caeca et omni sensu orba erat, comperit effectum I. FR. BOLTEN (*Nachricht von einem mit dem künstlichen Magnete gemachten Versuche in einer Nervenkrankheit.* Hamb. 1775. 4.).

Qui plura de vsu magnetis medico legere cupit, adeat praeter memoratos Cl. HEINSIVM (*Beyträge zu den Versuchen, welche mit künstlichen Magneten in verschiedenen Krankheiten angestellt worden.* Leipz. 1776.), E. G. BALDINGERVM (progr. succinct. narratio historica de magnetis viribus ad morbos sanandos. Goetting. 1778. 4.) et Cl. ANDRY et THOURET (*Memoires de la societé royale de medecine à Paris.* 4. à Paris. ann. 1779.).

De

De animali, quem vocant, magnetismo alio magis congruo loco dicetur.

Haematites (LINN. *Syst. nat.* III. p. 326-328. n. 21. et praef. V.) ferri diues minera vel potius calx indurata, aut in solidis iam massis, aut in puluere, quem contrita exhibet, sanguinea, hinc eo tempore, quo medici in externis eiusmodi rerum signaturis naturae nutum delitescere sibi persuadebant, pro remedio sanguinem sistente potentissimo habita, ut essent (V. R. LENTILIVS l. c. p. 707.) adeo, qui ad hunc lapidem intra volas compressum aut axillis suppositum in quocunque cruoris profluvio, inprimis ex naribus procedente (R. A. VOGEL histor. materiae medicae. p. 406.), aut ex utero, quale inprimis post partum saepe contingit (B. FR. OSIANDER l. c. p. 365), tanquam ad sacram anchoram confugerent: Neque negari certe potest, siue intus adhibeatur, siue extrinsecus eius in pollinem tenerrimum contriti haematitae vis adstringens atque exsiccans, quam cum aliis ferri calcibus communem habet, in oculorum praesertim morbis efficax, iam a DIOSCORIDE (l. c. L. IV. c. 90.), GALENO (de simplicium medicamentorum facultatibus. L. IX. interpr. TH. G. GAUDANO. Paris. 1547. 12. p. 282. a.), PLINIO (. m. c.), AVICENNA (l. c. cap. 470. p. 369.) depraedicata, nostro aevo euilescens, ut vix, et nonnisi rarius ad parandos flores salis ammoniaci martiales (*haematifatos*) recipiatur.

Rubrica (LINN. *Syst. nat.* III. p. 139. n. 15.), *Rubrica fabrilis*, *Creta rubra*, argilla ferri calce praegnans et obscure sanguineo tinctu infecta, fragilis,

gillis, vt aquae ope emolliri non amplius queat, sed potius ad aliud corpus attrita scripturam rubram exhibeat. More aliarum ferri calcium ficcat atque adstringit, rarius intus in alui sanguinisque profluviiis, vix crebrius extrinsecus adhibita; nuperius ea copia, vt laetior rosae color nascatur, cum cremore lactis subacta in angina commendata, ea lege, vt duo eius cochlearia ori ingesta per fauces et tonsillas dispertiantur. (*Reichsanzeiger*. 1794. n. 92. p. 881.).

Aëtites, *Lapis aquilinus*, *Lapis geodes*, crebro non nisi ferri minera (LINN. *Syst. nat.* III. p. 332. nr. 29. I.) magis minusue globosa, intus caua, rarius vacua, quam aqua, terra, aut altero lapide vt plurimum libero repleta, veteribus (DIOSCORIDES I. c. I. V. c. 93.) magni aestimata, qui lapidem praegnantem in ea sibi fingentes, sinistro brachio alligatam abortum praecauere, femoribus affixam parturientium dolores auferre, miro ingenii lapsu persuasum sibi habebant.

B. *Formae ferri artificiales, medicis usu venientes.*

Scobs ferri, *Limatura ferri*, *Limatura martis*, aut in pharmacopoliis ipsis limae ope ex ferro purissimo parata, aut ex officinis, in quibus ferrum per mechanica eiusmodi instrumenta comminuitur, comparata, modo a rubigine, perinde ac, monente iam G. W. WEDELIO (pharmac. acroamatica. Ien. 1686. 4. p. 20.) a particulis cupri atque aurichalci, ossibus in carbonem exustis atque in puluerem conuersis

X

(I. c.)

I. C. PH. ELWERT *Repertorium für Chemie, Pharmacie und Arzneimittellehre*. Leipz. 8. Vol. I. P. 1. 1790. p. 57. 58.) aliisque fordibus libera fit; quod si non fit, qualis officinas medicamentarias intrat, magnetis subitus admoti auxilio ex scobe per chartam densiorem acus ope cribri ad instar foraminibus pertusam dispersa extrahendae ferri particulae.

Quae cautela nisi negligatur, haec scobs utique inter optima remedia ferrea referenda, adeo ut, si audias TH. SYDENHAMVM (l. c. l. p. 267. 269.), MELLIN, RUSH (ll. cc.), omnibus reliquis palmam praeripiat, efficacior omnino, si acidum in ventriculo deprehendat, et huic absorbendo egregie inserviens, forsitan quoque ipsis particularum angulis et acumine in torquendis, qui intestina occupant, vermibus, potentior; ut spem medici impleat, motum corporis, paulo violentiorem, quam ea medicamenta, in quibus ferrum acido cuidam iunctum est, postulans: Singularem eius ad octodecim vsque grana quotidie ingesti vim in memorabili ventriculi meteorismo a sex inde mensibus crescente expertus est GRAVES (*medical facts and experiments*. London. 8. Vol. I. 1791.).

Exhibetur autem pro alia atque alia morbi aegrotique indole alio atque alio pondere a sex, decem (TH. SYDENHAM l. c.) granis ad scrupulum, et drachmam (WERLHOF l. c.), adultis adeo, qui vermibus laborant, ad duas drachmas, imo ad mediam vsque unciam (RUSH l. c.), rarius meraca, quam aut saccharo condita (*Mars saccharatus*, *New dispensatory*. Lond. 8. Ed. 2. 1765. p. 337.), aut cum saccharo

et

et aromatibus in morsulorum (*Morsuli martiales* Pharmac. rational. Cassell. 1782. p. 221. 222.), vel trochiscorum, aut cum melle in electuarii vel (MELLIN l. c. p. 206.) in pilularum speciem redacta.

Potior aliis (ANGEL. SALA Oper. medico-chymica. Francof. 1647. 4. p. 262. G. BAGLIV. de anatome fibrarum Oper. omn. 4. Ed. nona. Antw. 1715. p. 421. TH. SYDENHAM l. c. p. 267-269. V. BRVNN ap. D. NEBEL l. c. §. 30-32. I. SCHRÖDER pharmaco-poea medico-chymica, stud. P. ROMMELII. Vlm. 4. 1685. p. 370. MONTVVS l. c.) visus fuit chalybis, aliis, et quidem eo quod facilius in humoribus solvitur, maiori iure ferrum (WERLHOF l. m. c. FR. HOFFMANN de prudenti medicamentorum continuatione. §. 25. Opusc. medico-practie. Hal. 4. 1706. p. 104. P. HERMANNI cynosur. mater. medic. cura I. BOECLERI. Argent. 4. 1726. P. III. p. 143. LOE-SECKE materia medica. VI. Aufl. 1790. p. 433. RIESENBERGER l. c. §. VIII. §. 17.) efficacius; vtrumvis, si pulveris forma praescriptum reliquis pulverem, electuarium etc. ingredientibus materiis aequabiliter permisceri debeat, in pollen tenuissimum (*Chalybs praeparatus, Limatura martis alcoholifata*), quod sollicitate contra rubiginem muniri debet, redigendum, aut, ferrei pistilli ope in mortario ferreo conterendo et contusum per subtilissimum cribrum vel linteum traiciendo (BAGLIVIVS, TH. SYDENHAM, A BRVNN, G. W. WEDEL ll. cc.), aut, quoniam ferrum ductilius pistilli vi in pulverem redigi nequit, per plures hebdomades quotidie cum aqua superinfusa agitando, aquam turbidam decantando, et

sedimentum (*Aethiops martialis* Pharmacop. suecic. 8. Lipsi. et Alton. 1776. p. 35.) ex aqua sensim sensimque limpida delapsum velociter exsiccando, quod si circumspicte fatis factum fuerit, non niger modo est pulvis, atque auide a magnete trahitur, sed facile quoque atque efferuescendo in acidis soluitur.

At subtiliori etiam illa forma vix solum porrigitur ferrum, sed modo saporis ergo cum saccharo, filiqua dulci et aliis atque aliis aromatibus, nunc ne gas, quod, dum soluitur ferrum, extricatur, in hysteriis praesertim molestias creet (TRALLES de usu opii salubri et noxio Sect. III. p. 63. 64.), cum rhabarbaro, nunc pro conditionibus morbi cum hoc illoue medicamento permixtum, cum extractis amaribus (A BRVNN I. M. C.) in pilulas, vel cum conferuis, conditis, syrupis in electuarium (*Chalybeatum* New dispensatory. p. 498.) subactum.

Rubigo, Ferrugo, Aerugo ferri, sponte sua in exposita aëri, praesertim humido atque impuro, superficie ferri, quanto deterioris et minus politi, tanto citius et copiosius nascens MELAMPO, DIOSCORIDI, PLINIO, AVICENNAE (II EC.) inter primarias ferreas medicinas relata, omnino ob eam dotem scobi praeferenda, quod ingesta incommodos illos ructus nidorosos non excitat (HAHNEMANN ap. MONRO I. C. I. p. 203.), at, quum acida difficiliter longe subeat, minus efficax.

Croci martis siue ferri calces, modo magis in rubrum, modo magis in flauum colorem vergentes, magnetem consueta ratione admotum non sequentes,
sapore

sapore adstringente linguam ferientes, quamuis a multis (TH. ERASTO ap. CRATONEM l. c. L. III. p. 332. P. HERMANNO l. m. c. et aliis inter veteres), eo quod tenerioris sint compagis, scobi antepositae fuerint, quoniam difficiliter multo soluuntur acidis, difficiliter igitur corporis quoque humores subeunt, suam efficaciam parum ultra primam digestionis officinam extendere videntur, hinc nostris temporibus neglectae; pro alio atque alio praeparationis modo alia atque alia cognomina sortitae: Alii enim parantur ignis ope, alii humectando ferrum variis liquoribus, quorum vi in rubiginis speciem abit, alii corrodendo et soluendo ferrum per varia acida: Ita sunt (v. g. A. LIBAVIVS alchym. Francof. 1606. fol. P. II. p. 21.), qui scobem aut laminas ferri sola ignis violentia in calcem (*Crocus martis obstruendus* I. SCHRÖDER l. c. p. 370.), alii, qui intermissto sale communi (SCHRÖDER l. m. c.), tartaro (IDEM l. m. c.) nitro, nitro et sulphure simul (*Pulvis cachecticus* I. BOECLER l. m. c.), aut sulphure (I. SCHRÖDER l. m. c. p. 370. 371.) vrunt, aut frustum sulphuris ferro vel chalybi candenti affricando, et guttas delabentes in aqua frigida collectas conterendo (*Crocus martis aperitiuus*, *Crocus martis niger*, *Chalybs cum sulphure praeparatus* New dispensatory. p. 494), aut scobem ferri chalybisue per strata commiscendo cum aequali, duabus tribusue sulphuris contusi partibus, humectando, vt primum intumescit mistura, conterendo, et in catillo terreo candenti igne sub continua agitatione tam diu vrgendo, donec in puluerem nigrum (*Crocus martis sulphuratus*, *Chalybs sulphuratus*, *Mars sulphuratus* New dispensatory. p. 494.)

X 3

facil-

facillime inter digitur comminuendum, et sulphuris acido hac vstione extricato et cum ferri portione in vitrioli speciem abeunte aliis martis crocis omnino efficaciorum conuersa fit, qui, vltiori ignis actione parte inhaerentis acidi iterum expulsa, rubrum (nunc New dispensatory. p. 495. *Anglis Crocus martis aperiens* audit) adipiscitur colorem, diuturno et violentiori ignis effectu tandem in meram ferri calcem (*Crocus martis adstrictorius* ANGEL. SALA exeges. chymiatrica. Sect. II. Op. p. 742. *Crocus martis adstringens* New dispensatory. p. 495.) omni salina solubili parte priuam abiens.

Alii laminas vel scobem ferri rori (Josse Histoire de la Societé de medecine à Paris. ad ann. 1776. p. 326.) exponendo, aut (*Martis limatura praeparata* New dispensatory. p. 493.) aëri humido, aqua (G. W. WEDEL pharmac. acroamat. L. II. Sect. II. C. 4. §. 6. p. 289. FR. HOFFMANN de prudenti medicamentorum continuatione. §. 26. Opusc. medico-pract. Hal. 4. 1736. Dec. I. n. 4. p. 105.), lotio praesertim puerorum (SCHRÖDER l. c. p. 370.), aceto (*Chalybis rubigo praeparata* New dispensatory. p. 493.), aqua sale communi (SCHRÖDER l. m. c.) vel (*Crocus martis emmenagagus*) borace (G. W. WEDEL l. m. c.), arcano tartari (IDEM l. m. c.) impraegnata, falis communis acido (I. I. ROSENSTENGEL institution. chymico-pharmaceutic. Francof. 4. 1718. p. 774.), vitrioli oleo (SCHRÖDER l. c. p. 372.) vel spiritu (*Crocus martis saccharinus* G. W. WEDEL l. m. c. §. 5. p. 288.) conspergendo aut obliniendo, ferruginem inde natam abradendo, denuo conspergendo, iisque alternis

alternis artificiis pergendo, donec omne ferrum in rubiginem conuerfum sit, collectam vero rubiginem conterendo, aquae auxilio elutriando atque exsiccando, vel etiam (JOSSE l. c.) exurendo; alii aquae fortis (I. SCHRÖDER l. c. p. 371.) vel spiritus falis communis (ROSENSTENGEL l. m. c.) vaporibus exponendo, aut aquam fortem cochleari ferreo per aliquod temporis spatium infundendo (SCHRÖDER l. m. c. p. 372.), ceterum eadem ratione procedendo; alii (SCHRÖDER l. c. p. 371.) vitrioli, falis spiritui, vel aqua forti soluendo, et ex his aut per alcalia, praesertim caustica (DARCET et FOURCROY histoire de la societé de medecine à Paris, ad ann. 1776. p. 324. 325.), quae ut plurimum crocum magneti obtemperantem largiuntur, potissimum spiritum falis ammoniaci (MARET histor. de la societé de medec. à Paris. ad ann. 1726. p. 324.) praecipitando, eluendo ac siccando, aut humorem in vasis apertis (SCHRÖDER l. m. c.), vel per distillationem in vasis clausis ignis vi iterum expellendo; repetito tali labore (SCHRÖDER l. m. c.) cum aqua forti suscepto *martem rubificatum* siue *crocum chalybis rubrum* pulcerrima profecto rubedine conspicuum, et ab inuentore insignibus encomiis exornatum confecit ANGELVS SALA (Septem planetar. spagyric. recens. et myrothec. sect. VII. n. 36. Oper. medico-chymic. p. 201. 805.). Alii denique cum aqua in machina Garayana (ROUELLE Histor. de la societé de medecine à Paris. ad ann. 1776. p. 325.), aut cum aceto multoties denuo superadfuso (ROSENSTENGEL et ROUELLE ll. mm. cc.), aut cum aqua forti multum diluta (CROHARÉ hist. de la soc. de medecin. à Paris ad ann. 1776.) violenter

agitando, pastam inde nascentem eluendo, et pulverem tenerrimum tandem subfidentem exsiccando *crocum martis* sibi compararunt.

Squama ferri, *Scoria ferri*, *Stercus ferri*, quod ferrum candens mallei ictibus percussum eiicit, utique iam in scoriae speciem conuersum, Veteribus, DIOSCORIDI (I. C. C. XCIV.), PLINIO, GALENO, AETIO, AL. TRALLIANO, P. AEGINETAE, AVICENNAE (II. CC.), ORIBASIO (ad Eunapium L. IV. interpr. I. B. ROSARIO. Venet. 1558. 12. L. II. C. 5. p. 102.), MESUAE (de re medica. L. III. interpr. I. SYLVIO. Lugd. 1560. 8. L. III. p. 245.) et RHAZEO (de re medica. L. III. c. 35. et L. IX. c. 63. Oper. exquisit. per ALB. TORINVM. Basil. 1544. fol. p. 82. 247.) multum celebratum, hodie apud medicos obsoletum, nisi forte (V. PIEPENBRING apud I. C. PH. ELWERT I. C. p. 14.) per fraudem limaturae ferri nomine in pharmacopoliis veneat.

Vitriolum ferri. V. supra.

Flores salis ammoniaci martiales. V. supra.

Oleum martis. V. supra.

Mars solubilis alcalifatus (New dispensat. p. 495.) exurendo cum aequali scobis ferreae copia permistum tartarum album, qui eo labore omni fere acido spoliatur, et, quod superest, contundendo et per cribrum traiciendo paratus, hodie vix adhibitus.

Mars solubilis, *Chalybs tartarifatus*, *Tartarus chalybeatus*, humectatione aut coctione scobis ferri et tripla vel quadrupla portione cremoris tartari cum aqua natus, facile, et si quidem rite paratus fuerit, totus in aqua soluendus, saporis haud ingrati,

ingrati, coloris ex luteo fusci, inter principes ex ferro confectas medicinas, cum neque facultate excalescente, neque virtute adstringente, reliquorum vsui toties obstant, nocere facile possit, in rachitide atque vermibus infantibus a granis 5 — 12, in aliis per ferrea debellandis morbis adultis a granis 15 ad drachmam vsque mediam exhibendus, siue aqua quadam suaueolente solutus (*Tinctura martis tartarifata*) et syrupo edulcatus, siue in bolum reductus, siue cum nitri depurati $\frac{1}{8}$, et sacchari $\frac{3}{8}$ terendo permixtus (vocat nunc Cl. VOGLER l. c. p. 65. *Martem solubilem nitratum*), quo in connubio in necandis vermibus, referendis obstructionibus, sedandis neruorum turbis, sistendis, et, si quidem salutaria sint, restituendis sanguinis profluuiis, mirifice efficacem expertus est Cl. VOGLER (l. c.).

Globuli martiales parum a marte solubili discrepantes, vt tamen minore tartari copia instructi, rarius toti aqua vel vini spiritu soluantur, et, quamuis vino virtutem, qua interno quoque vsu pollent, impertiantur, externo potissimum vsui destinati sint, quo vtique aqua vel aceto vel vino macerati, donec haec fluida colore et sapore ferrum solutum iis inhaerere testentur, vel cum aqua saturnina Goulardi coniuncta, et fomentorum forma adhibita, in sanguinis profluuiis, vulneribus sclopeto inflictis, contusionibus, luxationibus, anchylosi egregiam opem praestant.

Tinctura ferri acetata, *Tinctura martis Radcliffii*, *Tinctura martis acetosa*, *Acetas ferri*, nonnullis (Pharmacop. Wirtemberg. p. 209.), si
 X 5 praeterea

praeterea accedat spiritus cydoniorum *Tinctura martis adstringens*, ex scobe aut aethiope martiali, aut ea ferri calce, quae per cineres clauellatos ex facta per aquam vitrioli viridis solutione praecipitata fuit (DE MORVEAU elemens de chymie pour l'académie de Dijon. Vol. III. cap. X.) et aceto vini vel communi, vel per artem, quod vocant, concentrato (DE MORVEAU ET VEIRAC ll. cc.) coloris fusci, sapore paulisper atramentoso, colore atro, quem ab infusa cum gallis decocta aqua, sedimento caeruleo, quod ab intillato sanguinis lixiuio dimittit, aliis martis tincturis similis, virtute roborante, vermibus aduersa (BOERHAAVE elem. chem. Vol. II. p. 447.), rhachiticis salutari (VEIRAC l. c.), reliquis (DE MORVEAU l. c.) forte superior: Exhibetur autem ad guttas centum et ultra vel saccharo syrupoue edulcata, vel vino alioque grato liquore temperata, vel postquam leni calore in extracti (*Extractum martis* Pharmac. rational. Cassell. p. 169.) speciem redacta fuit, pondere granorum octo ad viginti vsque pilularum forma.

Tinctura martis cydoniata, succus cydoniorum depuratus ferro soluto grauidus (I. A. WEDEL progr. 1. et 2. de tincturam martis cydoniatam parandi et conseruandi modo optimo. 4. Ien, 1740. et 1741.), et aqua cinnamomi spirituosae temperatus, reliquis, si saporis rationem habeas, martis tincturis gratior, rarius tamen hodie, hinc inde ventriculi roborandi aut sanguinis ex vtero puerperarum profluentis sistendi (B. FR. OSIANDER l. c. p. 368.), gratia cochlearis parui vel consueti, etiam duorum mensura, vino vel aqua temperata, vel postquam calore

calore leni in extracti (*Extractum martis cydoniatum*) speciem redacta fuit, cum extractis amaris pilularum forma exhibita.

Tinctura martis pomata, ex ferro in succo pomorum expresso ac depurato et aqua cinnamomi spirituosa progenerata, cydoniatae, si virium rationem habeas, etiam in sanguine sistendo (OSIANDER l. m. c.) similis, sapore inferior; olim quoque interdum extracti (*Extractum martis pomatum*) specie usitata.

Tinctura martis cum vino maluatico et pomis aurantiis, grata utique, partes ex quibus componitur, iam in fronte gerens, ferri certe parum continens, ut potioem sane efficaciae partem reliquis debeat, a quibus denominatur, ventriculum atque intestina roborandi ergo a drachma media ad scrupulos duos propinata.

Tinctura martis, *Tinctura martis Londinensium*, *Tinctura martis in spiritu salis*, solutio ferri per spiritum salis communis dulcem peracta, coloris aurei, inter tincturas ferri in officinis adhuc obvias ferro ditissima, quum mineralia, quae vocant acida, maiorem eius copiam dissoluant, et inter haec salis communis acidum firmiter teneat dissolutum ferrum.

Tinctura nervina Bestuchef, *Tinctura nervino-tonica flava*, *Guttae aureae Lamottii*, *Liquor nervinus albus*, *Liquor anodinus martiatus*, olim inter arcana remedia relata, cuius compositio nostris demum temporibus munificentia Augustissimae

fimae

fiuae Rufforum Imperatricis innotuit, non nifi aether vitrioli falem ex connubio ferri cum falis communis acido progeneratum in fe continens, et depurato vini fpiritu temperatus, coloris nitide aurei, fi folis radiis exponatur, penitus euanelcentis, in vmbra redeuntis, ab infulo fanguinis lixiuio fedimentum caeruleum dimittens, et virtute roborante, quemadmodum reliquae martis tincturae gaudens, efficacitate in neruos has forte superans.

Tinctura martis vinofa, Vinum chalybeatum, Vinum martiale, iam Arabibus medicis, RHAZES (l. c. l. IX. c. LXIII. p. 247.) et AVICENNA (l. c. l. II. c. 688. p. 311 fqq.) dictum, ab ANGELO SALA (Septem planetarum terreftrium fpagyrica recens. Oper. p. 202.) TH. SYDENHAMO (l. c.) et BOERHAAVIO (Elem. Chem. II. p. 446.) inter principes ex ferro paratas medicinas relatum, et ad vires exhaustas reftaurandas, tonum fibrarum in chloroticis et rhachiticis reftituendum maximopere commendatum, faporis paulisper dulcis et aufteri, nifi eius emendandi gratia aromata aut faccharum, cum quo etiam (TH. SYDENHAM l. c.) in fyrupi fpeciem redigi poteft, aut virtutis roborantis adaugendae ergo radix gentianae aut alia amara adiecta fuerint, coloris parum grati, nifi coccinellae aliquid vino additum fit. Paratur autem, vinum potiffimum germanicum paulo generofius, quod fuo acore potentius in ferrum agit, et maiorem eius copiam diffoluit, feobi ferri infundendo, vas, cui commiffum fuit, obturando, et feptimanis aliquot elapsis defundendo. Porrigitur, vt plurimum per aliquot hebdomades continuas, drachmae et adeo mediae vnciae pondere.

Serum

Serum lactis chalybeatum, serum lactis consueta ratione paratum, in quo candens ferrum extinctum fuit, roborantem ferri virtutem cum attenuante feri coniunctam possidens.

7. *Cuprum, Aes, Venus*, ipsa, qua in terrae visceribus occurrit, frequentia, crebro ferri conubio, et, multis aliis dotibus, tenacitate et durtie, pondere specifico, difficiliore in igne fluxu, multiplici colorum, quibus, si ignem, antequam candeat, experiatur, in superficie ludit, varietate, facili siue ignis violentiae, siue aëris contactui, siue salium exponatur, nitoris metallici iactura, facili denique in salibus acidis aliisque, et ipsis oleis, prae reliquis metallis ad ferrum propius accedit; at multis quoque notis discrepat, rubedine sui generis conspicuum, in aëre tardius, quam ferrum rubiginem, aeruginem contrahens ex caeruleo viridem, si fricetur, odorem distinctum sui generis emittens, tenacitate ferro cuso bonae notae inferius, neque vlla arte chalybis durtiem nanciscens, pondere specifico (= 77880 — 88785: 10000 BRISSON l. c.) ferrum superans, magnetis imperium respuens, si ignis violentiae exponatur, flammulam viridem eructans, et viuacioribus longe, antequam excandescit, quam ferrum, coloribus ludens, leniori tamen eius gradu liquefcens, in eo autem statu liquido aquam violentissime, vehementius, quam quaeuis alia metalla eadem in conditione constituta, repellens, continuato ignis effectû aërisque contactu in calcem ex caeruleo atram, et auctiori igne in scoriâ

riam rubram abiens, corporibus, praesertim fluidis, quibus soluitur, arctius nubens, illis saporis sui generis nauseosum, et tinctum amoenum, modo ad caeruleum, modo ad viridem propius accedentem, impertiens, cum salibus facile in crystallos abiens, tum aqua tum vini spiritu facile iterum dissoluendas, et flammae, qua posterior ardet, colorem non raro in egregie viridem commutantes, ex acidis per alcalia et terras calcis dilute viridis, per sanguinis lixivium sedimenti profunde rubri, per zincum, stannum, ferrum cupri metallici specie praecipitandum, spiritu quoque salis ammoniaci simplici facile soluendum, cui colorem suauissime caeruleum conciliat.

Verum princeps nota, qua cuprum a ferro distat, nititur ea, quam in corpus animale exercet, efficacia. Cuprum enim, quacunque forma deglutitum, millenas excitat turbas, in digestionis negotio potissimum conspicuas, et haud raro morte (in canibus et cuniculis G. C. HILDEFELD experimenta quaedam circa venena. Goetting. 1760. 4. p. 47.) in hominibus (RHODIVS Act. Acad. Caes. Nat. Curios. Cent. III. obs. 95. FR. HOFFMANN medicin. rational. systemat. T. II. p. 290. I. I. SCHEVCHZER it. alpin. I. London. 1708. p. 10. I. R. ZWINGER Act. Heluetic. 4. Basil. 1762. p. 252. 254-256. MISSA apud VANDERMONDE recueil periodique d'observations etc. à Paris. Vol. II. 1755. p. 149. FABAS gazette salutare. 1762. n. 30. PERCIVAL medical transactions. Lond. 8. Vol. III. 1785. n. 9. RAHN Gazette de santé oder gemeinnütziges medicinisch. Magazin. Zürich. 8. Jahrg. I. 1782.

1782. fasc. 6. p. 701. *PYL Aufsätze und Beobachtungen aus der gerichtlichen Arzneywissenschaft.* Berlin. 8. Samml. VIII. 1793. n. II. *Medicinische Ephemeriden.* Chemniz. 1793. 8. p. 58.), rarius (ZWINGER (l. m. c.), faporem tetrum aeruginosum vix ex ore et lingua delendum, defectum omnis cibi appetitus, nauseam, nifus vomendi, pectoris oppressiones horrendas, vomitus enormes, dolores atrocissimos, modo ad ardoris, modo ad punctiois sensationem propius accedentes, colicos, regionem epigastricam, aut cartilaginis ensiformis, nunc abdomen, nunc pectus, nunc caput praesertim afficientes, modo continuos, modo remittentes, modo fixos, modo vagos, vertiginem, alui profluvia, nonnunquam cruenta, rarius obstipationem pertinacem, aliquando perpetuam animi agitationem, ad agrypniam vsque, ne doloribus quidem cessantibus desinentem, auctam, deliria, animi deliquia, faciei pallorem, pulsum debilem paruum, alia virium labentium signa, alias conuulsiones, alias paralyses, hemiplegiam, apoplexiam, rarius exanthemata, et ea quidem interdum leprae aemula.

Numerosa haec malorum, cupro deglutito suam originem debentium, caterua medico potius id officii iniungit, vt caueat, ne vlla occasione cuprum funesta sua vi noceat, quod quidem tanto facilius contingit, quum solui tam facile liquoribus omnis fere generis possit: Offert vero cuprum, perinde ac varia metalla ex eius cum zinco et stanno conubio progenita. consuetam et aptam cetera vasis materiam, in quibus alia atque alia tum medicamenta,

tum

tum alimenta et potulenta parantur, coquantur, asseruantur, non raro inde cupri nunc sapore, nunc colore, quem aliquando laete viridem hisce corporibus conciliat, manifesti, labe infecta, vt satis copiosa habeantur exempla succorum, vti quidem audiunt, inspissatorum atque extractorum (WESTRUMB *neueste Entdeckungen in der Chemie*. Vol. V. p. 92. EHRHART ap. BALDINGER *Neues Magazin für Aerzte*. II. 2. IV. 4. p. 314.), syruporum e. gr. syrupi rhamni cathartici (SCHVLZE *Mors in olla*. Altdorf. 1732. p. 11. §. 11.), linctuum (PARMENTIER *recreations physiques, economiques et chymiques*. à Paris. 12. Vol. 2. p. 282.), emulsionum (Miscellanea Acad. Caesar. Natur. Curiosor. Dec. II. Ann. IX. obs. 11. HOCHSTETTER *de noxiis quibusdam circa medicamenta officinalia*. 4. Ien. 1738.), aquarum distillarum (New dispensatory. p. 573. TACHENIVS *Hippocrat. chymicus*. p. 152.), oleorum aethereorum e. g. olei Cayeput (BINDHEIM *neueste Entdeckung. in der Chemie*. Vol. III. p. 81. 82.), spirituum ardentium (ANGEL. SALA *hydrelaeolog. Sect. I. C. 6. Oper.* p. 60. 61. W. G. PLOUCQUET *Warnung an das Publicum für einem in manchen Brandeweinen enthaltenen Gifte, samt den Mitteln es zu entdecken und auszuschneiden*. Tübing. 1780. 8. A. FOTHERGILL *letters and papers selected from the correspondence book of the society instituted at Bath*. Bath. 8. Vol. V. 1790. p. 400.), salium (MAUCHART *Ephemerid. Acad. Caesar. Natur. Curiosor. Cent. I. obs. 13.*), praesertim cremoris tartari (EHRHART *l. m. c. Vol. IV. fasc. 4. p. 313.*), aliorumque pharmacorum (HARTLEY ap. LOBB *treatise on dissolvents of the stone and on curing the stone*

stone and the gout by aliments. Lond. 1739. app. p. 6. HOCHSTETTER l. c. A. FOTHERGILL l. c. p. 393. 394. 401 sq.), theae (A. FOTHERGILL l. c. p. 406.), aquae communis (SCHVLZE l. c. p. 810.), diu in vasis aeneis apertis asseruatae, aut per tecta cuprea delabentis (A. FOTHERGILL l. c. p. 394. 402. 403.), potuum calidorum (Gazette salulaire 1762. n. 43. ZÜCKERT von *Nahrungsmitteln*. p. 124.), lactis (I. I. SCHEVCHZER l. c. p. 13. THOMASIVS ap. SCHVLZE l. c. §. XVII. p. 26. FABAS l. c. FALCONET observations and experiments on the poison of copper. London. 1724. THIERY quaest. med. an ab omni re cibaria vasa aenea prorsus ableganda. Paris. 1749. HUEBER de aenea culinari supellectili. Argentor. 1766. p. 17.), casei (MAUCHART et THIERY ll. cc. WEIGEL apud PYL *neues Magazin für die gerichtliche Arzneykunde und medicinische Polizey*. Stendal. 8. Vol. I. 1785. fasc. 1. art. 1. et WILLICH *ibid.* fasc. 4. art. 4. *Medicinische Ephemeriden*. p. 58.), butyri (FALCONET et SCHEVCHZER ll. cc. HUEBER l. c. p. 13.), oleorum (FALCONET l. c. THIERY l. c. §. III. PARMENTIER l. c. p. 283.), aliorum atque aliorum succorum vegetabilium (HUEBER l. c. p. 13. 15. CHPH FR. W. BVSCHE de noxis ex incauto vasorum aeneorum vsu profluentibus. Goetting. 1790. 8.), vini (MAUCHART et RAHN ll. cc. HORSTIVS comment. ad LEMNII libr. de occultis naturae miraculis. SPLEISSIVS ap. I. H. HEVCHER *Mithridates*. §. XXIV. Oper. edit. cur. CHRN. FR. HAENEL. Lips. 4. T. I. 1745. p. 427. HUEBER l. c. p. 12. STRACK *journal de medecine, chirurgie etc.* T. XXIV. 1766. Febr. p. 149. A. FOTHERGILL l. c. p. 399. 400.), cereuisiae (A. FOTHERGILL

Y

l. m.

l. m. c.), aceti (THIERY l. c. A. FOTHERGILL l. m. c.), acetariorum (MAUCHART l. c. THIERY observations de physique et de medecine. Vol. I. p. 98.), et variorum aceto conditorum, phaeolorum (Journal de medecine, chirurgie etc. T. XXIV. 1766 Febr. p. 150. TONDI istituzioni di chimica. Napoli. 1786. 8. p. 162. NAVIER contrepoisons de l'arsenic, du sublimé corrosif, du verd de gris et du plomb. à Paris. 8. 1777. T. 2. STRACK l. c. p. 150.), cucumerum (FALCONET l. c. SCHVLZE l. c. §. 10. p. 11. Götting. Anzeig. von gel. Sachen. Zugab. 1776. p. LXXXVIII.), capparidum (DARLUC histoir. natur. de Provenc Vol. III. 1786. p. 10.), foliorum crithmi maritimi (PERCIVAL medic. transact. by the College of physicians at London. London. 8. Vol. III. 1785. art. 9.), piscium et carniuum (HUEBER l. c. p. 15.), porro iusculorum (PERCIVAL l. m. c.), ouorum cum acetosa et butyro (SCHEVCHZER l. m. c.), ciborum cum vino (ZWINGER l. c. p. 288.), aut lacte (HUEBER l. c. p. 12. 15.) coctorum, ex carnibus (MISSA l. c. p. 149. STRACK l. c. p. 150. HUEBER l. c. p. 13. PARMENTIER l. c. II. p. 283. *Frankfurt. Reichspostzeit.* 1776. d. 7. Dec. *Medicinis. Ephemerid.* l. c.), piscibus (RHODIVS, RAHN II. cc. MISSA l. c. p. 148. CRATO A KRAFTHEIM consil. et epistolar. medicinalium. T. I. 1654. conf. 7. p. 73.), leguminibus (RHODIVS l. c. DAVIDSON medical facts and observations. London. 8. Vol. III. 1792. p. 59 sq.), oryza (RHODIVS l. m. c.) paratorum, aliorum (BOVIUS flagello contro dei medici communi detti rationali. Venez 1583. 4. LANZONI Ephemer. Acad. Caesar. Natur. Curiosor. Dec. III, ann. 7. obs. 102. VALISNIERI ibid. Cent. I. p. 62.

p. 61. A. FOTHERGILL l. m. c. p. 395 sq.), in nauibus praeferim obuiorum (Gazette salulaire. 1762. n. 43. FORSTER voyages round the world. 4. Lond. Vol. I. 1777. p. 175. I. TRAVIS medical observat. and inquir. by a Societ. of physic. at London. Vol. II. p. 1 sq.), pharmacopoeorum (BLIZARD experiments and observations on the danger of copper and Bellmetal in pharmaceutical and chemical preparations. Lond. 1786. 8.), aliorum artificum, coquorum, vasis atque instrumentis cupreis aut aurichalceis, non raro aerugine iam infectis vtentium, incuria veneni crimine notatorum, adeo vt postremo dictus medicus haud vereatur, principem scorbuti nautis tantopere funesti caussam in incauto hoc cupri vsu ponere.

Quibus indubiis cupri corpus humanum ingressi effectibus permoti non medici tantum aut valde circumspectum et limitatum (v. HEYER apud I. C. PH. ELWERT l. c. p. 126 sq.) modo cupri et aurichalci in pharmacopoliis vsu permifere, summam munditiem, aeruginis, facilius longe, quam politum cuprum humores omnis fere generis subeuntis, originem arcentem, aut, vt noxas praeuertant, ab aere dissoluto imminentes, vt interna istiusmodi vasorum superficies vernice (BINDHEIM *Chemisch. Annal.* 1784. Vol. II. p. 5 sqq.), vitro (RINMAN *neueste Entdeckung. in der Chemie.* Vol. VII. p. 137.), zinco (MALOUIN *Mémoir. de l'Académ. des scienc. à Paris.* ad ann. 1742. p. 100.), aut stanni purissimi, aut metalli cuiusdam nobilis crusta solito crassiori obducatur, imperarunt, aut omnem plane in pharmacopoliis

AMBR. PAREVS Oper. p. 746. A. FOTHERGILL l. c. p. 400 sq.), culinis et cellis (THIERY quaeft. med. etc. A. FOTHERGILL l. c. p. 394-400. 405.), officinis lactariis (A. FOTHERGILL l. c. p. 394. 405. HAYES ibid. Vol. IV. 1788. p. 186 sq.), iisque, in quibus cereuisia (A. FOTHERGILL l. c. p. 404.), vini spiritus, aquae et olea distillata (IDEM l. m. c.), acetum, saccharata, sal commune, cremor tartari parantur (Serious reflexions on the manifold dangers attending the use of copper vessels and other utensils of copper and brass in the preparation of all such solids and liquors, as are designed to food the human bodies. Monthly Review. Vol. XII. p. 148 sq.) eorum usum interdixerunt, sed summi quoque magistratus, quibus civium salus curae cordique est, mandatis publicis his medicorum monitis robur addiderunt (e. gr. 1753 senatus supremus Sueciae A. FOTHERGILL l. c. p. 410. nuperius summus Pomeraniae magistratus CHR. EHR. WEIGEL *Magazin für Freunde der Naturlehre und Naturgeschichte, Scheidekunst, Land- und Stadtwirthschaft, Volks- und Staatsarzneey*. Berlin, Stralsf. u. Greifsw. 8. Vol. I. 1794. fasc. 1. art. VII p. 60 sq.), Collegium medicorum Londinensium (pharmacopoea Londinensis for 1788.).

Neque sane adeo difficile est, tum ex pravis illis, quos ut plurimum satis cito producunt, enarratis effectibus, tum ex aliis alimentorum aut medicamentorum ingestorum notis, sapore, colore, labem istam veneream augurari, in iis, quae magis volatilis sunt indolis, quemadmodum olea aetherea, distillationis ope, qua leni calore peracta, cuprum remanet, et liquor cum cupro omnis coloris expers transit,

transit, tum manifestandam tum eluendam; alia, siue solida, modo prius in puluerem confusa, siue fluida, modo non obscuriori colore infecta, spiritui falis ammoniaci superinfuso tinctum caeruleum impertiendo vitium istud produnt; alia siue meraca, siue, nisi sint ipsa acida, acido quodam v. g. tartari addito (BINDHEIM l. c. Vol. III. p. 81.), zincum vel ferrum politum immissum cortice cupri rubro obduciendo cuprum inhaesisse demonstrant.

In aegrotis cupri veneno mulctatis vix opus est emeticis, quibus ex ventriculo eliminari, antequam ulterius progrediatur, possit, quum ut plurimum vomitus enormes iam cieat (quod si non fiat, vitrioli albi scrupulus aqua solutus conducit), nisi velis, ingenti potuum tepidorum copia ingurgigata salutarem istum naturae medicatricis conatum iuuari eximie posse; efficacius acre hoc venenum mitigant butyrum, olea vnguinosa (THIERY observ. de physique etc. l. c. JEANROI memoir. de la Société de medecine à Paris. ad ann. 1777. et 1778.), mel, potus mucilaginosi (JEANROI l. c.), et nisi acidum cupro adhaerens obstet, lac et puls lactea. Si suspicio adsit, non omne venenum per vomitum esse eiectum, lixiuum ex cineribus ligni paratum valde dilutum, aut ex vncia media cinerum clauellatorum et sex libris aquae tepidae paratum, cuius singulis horis dimidiis libra, vel libra vna cum dimidia, aut cum cochleari paruo magnesiae vstae deglutituenda, aut ano iniicienda praecipitur, et nisi haec omne malum auferant, hepar sulphuris cum lacte et mucilaginis medicationem perficiet (A. FOTHERGILL l. c. p. 415. 416.).

Y 3

Quum

Quum igitur medici potius videatur, inuigilare, quo minus improvido vsu interno noceat cuprum, plurimi sane medici (v. inter alios ANGELVM SALAM fynopf. aphorism. chymic. Sect. II. Aph. XXXVII. Oper. p. 261. A. FOTHERGILL l. c. p. 417.) ab eo abhorruerunt, alii vix externum admittentes: Nec defuere tamen audaciores, qui in hoc nequaquam acquiescentes cuprum varia forma indutum debita cum circumspeditione in difficilioribus casibus interne quoque adhibuerunt, persuasi, atrocissimam etiam veneni virulentiam, cauto et tempestiuo vsu, aut idoneis additamentis cicuratam, conuerti in salutarem efficaciam posse.

A. *Formae cupri natiuae.*

Malachites, Cupri calx natiua acido aëreo foeta, laete viridis, quem tamen colorem ab instillato falis armoniaci spiritu in amoene caeruleum commutat, indurata atque elegantem politura nitorem adipiscens, hinc olim inter gemmas recensita, superstizioso veterum medicorum vsu celebris, qui in cordis formam exsculpta et amuleti instar de collo suspensa infantes contra epilepsiam aliosque terroris effectus praemuniri sibi persuadebant.

Chrysocolla, *Viride aeris natiuum*, Calx cupri natiua viridis mollior, acida, quibus soluitur, viridi, spiritum falis ammoniaci nitide caeruleo tinctu perfundens, DIOSCORIDI (l. c. L. V. c. LIV.) inter medicamenta carni luxurianti exedendae atque vlceribus purgandis idonea recensita.

Caeru-

Caeruleum montanum, cu pri calxnatua caerulea, spiritu falis armoniaci perinde ac acidis solvenda, ab his viridem tinctum adipiscens, inter erodentia pharmaca a DIOSCORIDE (l. m. c. c. LVI.) relata.

Lapis armenus, ut plurimum calcarius cupri calce perfusus, et caeruleo colore tinctus, qui tamen ab acidis adfusis in viridem transit: DIOSCORIDI (l. m. c. c. LV.) ad externum tantummodo, prouti chryfocolla, vsum commendatus, aliis intus quoque adhibitus, vomitum ciens, hodie iure suo obsoletus.

B. *Formae cupri factitiae.*

Scobs cupri, Limatura cupri: Eo remedio, aluum, vrinam et salivam mouente, iam a KOENIGIO (apud C. NEWMANN chymia medic. Züllich. 4. Ed. alt. T. II. 1756. p. 678.) et aliis (v. C. FR. STRUVE de rabiei caninae therapia. Lips. 1774. §. 17. p. 21. commendata, ante sex a vulnere inflictio horas praeterlapsas cum pane butyro oblito deglutito, et per tres continuos dies ieiuno adhuc ventriculo repetito, quatuordecim homines a cane rabido demorsos contra hydrophobiam praemuniuit, duos iam hydrophobos seruauit COTHENIUS (apud LOESECKE l. c. p. 350): Insignem quoque huius scobis ad duo grana per singulos dies sumti efficaciam in malignis ad ossa vsque progredientibus, canum et hominum, ipsis haec arrodentibus venereis vlceribus vidisse se testatur LIEB (apud BALDINGER neues Magazin für Aerzte. Vol. VII. 1785. fasc. 7. p. 547 sq.): Cum stanni scobe mixtam demorsis ab animali rabido commendant alii (v. C. FR. STRUVE l. m. c.).

Limatura aurichalci nonnullis pariter ad hydrophobiam arcendam aequae ac sanandae praedicata (C. FR. STRUVE I. M. C.).

Fuligo de cupreo abeno derasa multorum in eodem tritissimo casu sacra anchora (C. FR. STRUVE I. M. C.).

Flos aeris, cuprum repentino in vstrinis refrigerio capillorum quasi speciem nactum, a DIOSCORIDE (I. C. L. V. c. XLIII.) vsu tum externo, tum crassos humores extrahendi ergo, ipso interno commendatum.

Squama aeris a cupro candente, dum malleo percutitur, delabens, DIOSCORIDIS (I. M. C. cap. XLIV.) aevo vsu tum externo, tum interno, aquam trahendi sine, apud medicos veniens.

Aes vstum, ex cupro siue solo (*Crocus veneris*), siue addito sulphure, sale communi, alumine, aut pluribus simul, aut aceto, vsto natum, vtplurimum ex fusco atrum, DIOSCORIDI (I. M. C. cap. XLII.) ad vlcera purganda, a carnibus luxuriantibus liberanda atque exsiccanda, ad oculorum vitia emendanda collaudatum, cardomomo iunctum et cum mulla propinatum, interno vsu epilepticis commendatum, qui inde aut vomunt, quod pariter obseruauit (I. M. C.) DIOSCORIDES, aut aluo laxantur, ab ARETAEO (de curatione morbor. acutor. L. I. c. 5. Oper. edit. BOERHAAV. Lugd. Bat. 1735. fol. p. 84.).

Sulphur cupri, puluis ex viridi nigricans, cupri puluerem per ferri laminam ex acido praecipitatum cum quatuor argenti viui partibus in mortario vitreo
niter

turbith minerali combinatam in pecoribus et hominibus a canibus et lupis rabidis morsis, trium ad sex granorum pondere optimo cum successu deglutendam se praecepisse, testatur. Pilulas quoque, aeruginem recipientes, arcano tamen modo compositas, deglutendas cancro GERBIER (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie. 1780. T. LIII. Jun.) et aliud eandem recipiens arcanum medicamen cancro mammaram potissimum opposuit medicus Parisiensis GAMET (FISCHER ap. RICHTER *chir. Bibliothek*. Vol. VIII. p. 74.), valde inaequali (RAMILLARS journal de medecine etc. l. m. c.) et fugaci (FISCHER l. m. c.) effectu vterque.

Vnguentum aegyptiacum Veteribus, melius recentioribus *Oxymel aeruginis*, ex aerugine cum melle et aceto ad vnguenti rubicundi spissitudinem cocta natum, L. HEISTERO (Instit. chirurg. I p. 19. 309. 373 sq.) in abstergendis vulnerum vlcerumque fordibus, erodendis callis et carnibus luxuriantibus commendatissimum, ossibus tamen infensum, quae ab eius contactu arceri sollicite debent, aliis etiam in oris interni et gingivuarum vlceribus vsitatum, quibus penicilli ope illinitur.

Vnguentum apostolorum (Pharmacop. Wirtemb. p. 221.) colorem viridem, aequae ac efficaciae suae partem viridi aeris acceptam refert, cum lithargyrio, oleo, cera, terebinthina, resina, gummirefinis et aristolochia in vnguentum redacto. In mundandis vlceribus frequentis olim vsus.

Balsamum viride (New dispensatory. p. 645.) a nonnullis *Metensum* cognomine insignitum, eidem viridi

viridi aeris cum terebinthinae et feminum lini oleo cocto colorem et vim detergentem in vlceribus fanandis vtilem (I. V. BILGVER *Anweisung zur ausübenden Wundarzneyk. im Feldlazareth.* Leipz. 1763. §. 91.) debet.

Vnguentum sibiricum, incolis vrbis Vdinsk (I. G. GMELIN *Reise durch Sibirien.* Goetting. 8. P. II. 1752. p. 146.) in fananda panaritii quadam specie vulgatum, praeter alumen, vitriolum caeruleum et mercurium sublimatum corrosiuum aeruginem quoque recipit cum resina vulgari et axungia porci in vnguentum redactam.

Cera viridis colorem et partem virtutis in emolliendis, vel potius erodendis verrucis pedumque clavis efficacis (I. Z. PLATNER *institut. chirurg.* §. 891.) viridi aeris debet, quod cum cera flaua, resina pini et terebinthina veneta subigitur: Ad hanc multum accedit emplastrum, quo linteo illito et per quatuordecim dies imposito clauos pedum saepissime extirpatos esse testatur ROUGERES (*Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc.* T. XL. 1773. Dec.). Componitur scilicet illud ex viridi aeris cum cera flaua et gummi ammoniaco subacto.

Aes viride distillatum, *Aes viride crystallisatum*, *Flores viridis aeris*, *Cuprum acetatum*, *Acetas cupri*, verum sal, quod totum aqua perinde ac spiritu vini dissoluitur, et vtrique colorem viridem, salis autem ammoniaci spiritui tinctum caeruleum impertiens, igne violentiori tortum acidum suum, constat enim ex aceto et cupri calce, et
paratur

paratur ex viridi aeris per illud soluto, et in crystallorum formam redacto, dimittens, et puluerem ex fusco atrum relinquens, his iam notis, colore obscurius viridi, acrimonia maiori a viridi aeris vulgari distinctum, aqua solutum virtute arrodente chirurgis commendatum; penicilli ope bis quotidie oculo illinendam iubet in pannis oculorum hanc eandem solutionem BELL (system of surgery. Vol. III. 1785.); in vlceris cancrofi sanatione ad finem perducenda eius vna cum mercurio sublimato corrosiuo aqua soluti vsum externum feliciter tentauit LA CHAPELLE (apud DESAULT journal de chirurgie, T. I. 1791.), grana sex ad decem mensura lactis soluta ad venenum narcoticum ex ventriculo eiiciendum deglutienda proposuit SCHEFFERVS (*chemische Vorlesungen*. Greifswald. 1779. 8. §. 126.).

Magisterium cupri (ANGELVS SALA synopsis aphorism. chymiatr. aph. XXXVIII. Oper. p. 262.) haud multum a crystallis viridis aeris videtur distare, ob mundificantem vlcera facultatem ANGELI SALAE laudes promeritum.

Spiritus aeruginis, Acetum esurinum, Acetum radicale, si quidem rite et circumspecte per distillationem ex crystallis viridis aeris paretur, nihil aeruginis continet, acrimonia tamen per saporem et odorem se manifestante alia aceti genera superat, vt tanquam odoramentum ad resuscitandos animi deliquio laborantes efficacius profecto agat. V. Vol. I. Ed. alt. p. 463.

Aqua viridis ab HARTMANNO (Oper. medico-chymic. Francof. 1684. fol. T. I. p. 29.) vulgo dicta,

dicta, quamuis iam a F. PLATERO, ampliori utique ingredientium copia locupletata, adhibita, viride aeris hoc quoque recipit, quod breuiori et meliori fane formula cum aequali aluminis vsti, dupla mellis portione, et 32 vini albi partibus permiscetur, in purgandis narium et oris interni, etiam foetidissimis, tum scorbuticis, tum venereis vlceribus celebris, quibus paululum calefacta vel penicilli, vel stupae aut gossypii auxilio adplicatur (KLEIN select. rat. med. Francof. et Lips. 1765. 8. p. 18.); in mundandis ab vlceribus fordidis serpentibus digitorum vnguibus etiam efficax (E. G. BALDINGER *neues Magazin für Aertzte*. Vol. III. fasc. 1. p. 26.).

Tinctura cupri alcalina, solutio cupri acris nitidissime caerulea per spiritum salis ammoniaci peracta, odoris penetrantis, cum acidis efferuescens, ab iis instillatis turbata, et a largius infusis colorem caeruleum cum pallido viridi commutans, siue cum scobe cupri (H. BOERHAAVE elem. chem. T. II. proc. 192.), siue cum aerugine (HECKER *von den venereischen Krankheiten*. Erfurt. 1791. 8. LIEBL. c.) parata, tum externo vsu commendata, ad caneros venereos extirpandos (HECKER l. m. c.), siue narium attrahatur, siue gossypio aut linteo carpto excepta denti dolenti admoueat, ad dolores dentium tollendos (apud WEITZENBREYER l. c. p. 24.), tum interno per longum temporis spatium continuato, guttarum trium ad viginti quatuor vsque mensura cum mulla aut alio potu sorbta, in pertinacissima (LIEBL. c.) epilepsia, et (BOERHAAVE l. m. c.) hydrope, vt tamen, etsi in vno aegroto largissimum
lotii

lotii profluuium excitasset, in aliis omni effectu caruisse candidissimus Vir fateatur.

Parum ab hac tinctura discrepant plures *tincturae lunae* Veteribus dictae, tinctu caeruleo conspicuae, quem cupro argento fere semper inhaerenti debent, et probabiliter ipsa *tinctura martis caerulea Ettneri* (Pharmacop. Wirtemberg. p. 210.) colorem, quo ab aliis martis tincturis tantopere differt, cupro in ferri scobe delitescenti acceptum refert.

Neque multum abludit

Aqua ophthalmica sapphirina, Aqua ophthalmica caerulea, ex aqua calcis, parca salis ammoniaci portione, et cupro, vel granulis aliquot crystallorum aeris viridis confecta, nisi velis aqua magis esse dilutam, in oculorum morbis, praesertim inflammationibus, iis potissimum, quae post operationes in oculis peractas superueniunt, praedicata, in sicca tamen ophthalmia minus conueniens; in varicibus vasorum albugineae dissipandis efficacem expertus est DUSSAUSOY (Journal de medecin. chirurg. pharmac. T. LXVIII. 1786. Sept.).

Tinctura aeris vinosae smaragdi virore conspicua, ex bracteolis aurichalcicum vino maluatico digesti confecta, in oculorum maculis delendis, viceribus malignis sanandis, aliis malis tollendis externo vsu, si ANGELO SALAE (septem planet. terrestr. spagyric. recens. Oper. p. 211.) credas, potentissima.

8. *Wismuthum, Bismuthum, Marcasita, Marcasita argentea, Plumbum cinereum*, metallum teriori-

ferioribus demum temporibus cognitum, BASILIO tamen VALENTINO iam notum (*letztes Testament*. Strasburg. 1712. 8. p. 145. 146.), fragile, nitoris argentei, vt tamen color paulisper in rubicundum vergat, et si aëri exponatur, variis iridis coloribus ludat superficies, texturae lamellofae, ponderis specifici sat insignis (= 98217:10000. BRISSON l. c.), facillime (460°) ignis vi fluens, dum fluit, fumans, et vehementiori, si vasis clausis torqueatur, in altum actum, apertis vasis fumans, diutius vltum in calcem abiens, quae partim auolat, partim fixior, si agitetur, flauicat et tandem rubrum colorem induit, violentiori autem igne in vitrum abit, plurima quoque alia metalla fixa ignobilium nomine indigitata secum in vitrum conuertens; acidis facile, facillime et effervescente aqua forti soluitur, nullum iis tinctum, at maiorem longe acrimoniam impertiens, ex omnibus iam per aquam meracam, prouti per salia lixiuiosa specie calcis lacteae, per sanguinis lixiuium sedimenti ochroleuci, per zincum et ferum metalli nitentis specie praecipitandum.

Wismuthum hoc, raro omnis arfenici, cobalti et argenti expers, in Bohemiae, Saxoniae, Sueuiae fodinis obuuium, metallica hac forma nunquam adhibitum a medicis fuit; at

PRAEPARATVM.

Magisterium wismuthi, Magisterium margaritae, multis quoque Album hispanicum, Album Candiese, et, additis tenerrime comminutis margaritis,

ritis, *Album perlarum*, calx wismuthi alba, per aquam, ut plurimum distillatam et vini spiritum ex aqua forti praecipitata, summa cum cura elota, et ficcata, si cum carbonum pulvere igni exponatur, in globulum metallicum wismuthi rediens, dudum inter cosmetica relatum, et tanto maioris aestimatum, quod albedo eius leuissime in rubedinem cuti humanae sanae propriam inclinēt, eo fine aut cum aqua quadam aut cum unguento quodam odorato cutis partibus denudatis, siue pulcritudinis conservandae, siue si impetigine, aliisque eiusmodi vitiis (SCHRÖDER l. c. p. 447.), ipsa scabie (KERKSIG l. c.) defoedata sit, restituendae ergo illitum, ut tamen poros cutis oppilando, continuo certe hoc etiam externo usu et transpirationi obicem ponendo nocere, et quod crebro obseruatum fuit, cutem corrumpere possit, ne dicam, minus sollicita elotione id etiam euenire posse, ut pars acidi nitrosi acerrimi remaneat, quae sua etiam acrimonia offendere potest: Ab eo ori immisso dentium dolores sopitos vidit ODIER (*Götting. Anzeigen von gelehrten Sachen.* 1791. St. 48. p. 475.).

Ab usu interno eiusdem magisterii praecordiorum anxietates ingentes surrexisse, memorat iam POTT (de wismutho Obseruat. Collect. I. Berol. 1739. 4.); in fausto hoc effectu non deterriti aui tamen sunt medici, intus idem praescribere; contra morbos a nimia neruorum sensibilitate proficilentes potens in eo multoties deprehendit auxilium ODIER (*Journal de medecine, chirurgie, pharmacie.* T. LXVIII. Jul. 1786.), in ventriculi potissimum et
partium

partium cum eo proxime connexarum morbis (l. m. c.), iis praecipue, qui a nimia fibrarum eius carnosarum irritabilitate pendent (ODIER *Götting. Anz. von gel. Sachen.* l. m. c.), etiam symptomatibus hystericeis, colica, alui fluxu, turbis fluxus muliebris, cordis palpitatione, doloribus capitis stipatis (ODIER l. m. c. p. 474.), et maxime in gastrodynia (ll. cc.); in hoc etiam morbo, perinde ac in debilitate ventriculi in spasmos proni, et in ipso malo hysterico efficax expertus est CARMINATI (Opusc. therapeutic. Pav. 8. Vol. I. 1788. n. 2.); in doloribus ventriculi chronicis BONNAT (*Journal de medecine, chirurgie, pharmacie.* Vol. LXXIV. Januar. 1788); dolorum, quos scirrhus pylorum obsidens excitauerat, atrocissimorum insigne crebro ab eius usu lenimen comperit ODIER (*Gött. Anz. v. gel. Sach.* l. c. p. 475.); in epilepsia tamen, aut conuulsionibus solum nihil effecit (ODIER l. m. c.), neque semper in ventriculi morbis cum viscerum labe notabili aut aliis malis complicatis cum fructu adhibitum (ODIER l. m. c. p. 474): Eius usu aluus alias obstipatur, alias iusto magis relaxatur.

Exhibetur autem pulueris specie, vel (BONNAT l. c.) cum saccharo et mucilagine tragacanthae in trochiscos redactum, grano vno vel duobus, sensim sex (BONNAT l. c.), et nisi haec manifestum exserant effectum, duodecim (ODIER l. c.), bis vel ter (CARMINATI l. c.), melius quater vel quinquies (ODIER et BONNAT ll. cc.) per diem deglutitis.

Calx wismuthi alba, per cineres clauellatos ex eius per aquam fortem peracta solutione praecipitata,

Z

pitata,

pitata, a nonnullis loco magisterii praecipitur, a quo etiam parum distat; cum tamen non raro wismuthum cobalti particula contaminatum sit, quae cum eo aqua forti solui, et per cineres clauellatos praecipitari potest, haec utique nisi vitare, alterare tamen posset expectatum a calce wismuthi effectum (ODIER Gött. Anz. v. gel. Sachen. I. c. p. 475.).

Calx wismuthi igne vsta, nec non alia ex wismutho parata medicamina maximopere laudantur a L. FR. IACOBI (Dissert. de bismutho. Erfurt. 1697. 4. Cap. III. p. 20 sq), quae tamen laudes cum ingenio saeculi et autoris principiis medicis somniis alchemicis potius nitantur, quam firmis argumentis et fida experientia, vix operae pretium est, eas vltterius enarrare.

9. *Argentum, Luna*, metallum candidum, nitris eximii, ad aëris, nisi sulphuris aut aquae fortis vaporibus aut gas hepatico inquinati, contactum constantis, ponderis specifici sat ingentis ($\approx 104743 - 105107:10000$ BRISSON I. c.), violentum fatis (vltra 999°), vt liquetur, ignem postulans, eoque quamuis vehementissimo et diuturno, nisi alia addantur, neque in calcem, neque in vitrum, neque, si focum optimae lentis vltoriae exceperis, in vaporem abiens, nitro ipsi, cum quo ignis violentia liquato, nequaquam detonat, et plumbi calcibus, cum quibus neutiquam in vitrum abit, resistens, a sulphure tamen, et sulphuris, quod appellant, hepate per ignem liquefacto, ab hoc etiam si cum facta eius per aquam puram solutione coquitur, dissoluitur, facilius

cilius adhuc acidis pluribus, quibus nullum quidem, modo purum sit, tinctum, at maiorem longe acrimoniam impertitur, facile cum nonnullis eorum in crystallos abiens, quae facile aqua pura, et partim ipso vini spiritu soluantur, prouti alia quoque argenti cum salibus connubia et calces, lucis radiis exposita, obscurum in superficie colorem induunt, ex omnibus per acidum salis marini et omnia salia, quae illud continent, specie sedimenti albi, quod, si igne vrgeatur, facile in fluidum pellucidum tenue abit, vltiori fumi albi specie auolat, per cupri, ferri, zinci laminam forma pulueris nitentis metallici, per argentum viuum facie elegantissima arboris argenteae (*Arbor Dianae*) praecipitatur: Crystalli, quas cum nitri acido format, igne facile liquefcunt, et aquae plurima parte expulsa coeunt in massam paulo duriolem, aqua adhuc facillime soluendam, ad aërem humefcentem, in prunis detonantem, et purum nitens argentum relinquentem, nigredinem cuti et cuicumque corporis animalis parti inurentem, ob infernalem acrimoniam *Lapis infernalis* nuncupatam.

Quoniam argentum ab esculentis, potulentis, medicamentis interno certe vsui destinatis non corroditur, dinitibus commendata sunt vasa, aut argenti cortice intus obducta aut ex argento confecta; recte quidem, si argentum semper meracum, nulla labe cuprea infectum, recipiatur; quod, quum vulgo non fiat, certe non mireris, vinum optimum et sincerum, obseruante VAN SWIETEN (l. c. Vol. IV.

p. 733.) in phiala argentea, at intus aerugine vi-
tiata, clausa asseruatum, potatum, pessima mala
produxisse.

Quamobrem quoque crusta illa argentea, qua
olim pilulae multae ornabantur, non inepta modo
est, eo quod ingressum fluidorum et solutionem per
illa peragendum impediendo, effectum pilularum
ipsum retardat, sed facile etiam nociua, quum in vita
communi vix occurrat argentum, ab omni labe cu-
prea liberum.

PRAEPARATA.

Solutio argenti in aqua forti, excolor et
limpida, siquidem, prouti debet, cum argento me-
raco, et cum aqua forti purissima confecta sit, facile
tamen ab instillata aqua communi lactis tenuis instar
turbida, et reliquis supra memoratis notis facile
discernenda, ob acrimoniam suam externo vsu
prodesse potest; multis inter cosmetica relata, et ad
denigrandos potissimum capillos, hinc inde, vti non-
nullis videtur, *aquae graecae* titulo adhibita, quo
tamen in vsu summa cautela opus est, nisi enim acri-
monia sua cutem et bulbillos capillorum erodi, et
caluum caput esse velis, non lauari modo, vt cicu-
retur illa, lixiuio tenui ex cineribus lignorum ex-
cocto caput prius, sed dilui etiam plurima aqua di-
stillata et pectinis ope circumspecte applicari ca-
pillis debet.

*CrySTALLI argenti, Vitriolum argenti, Ar-
gentum nitratum, Nitras argenti, sal, aqua ca-
loris ope expulsa ex solutione illa delapsum dotibus*
enarra-

enarratis facile dignoscendum, aqua distillata solutum ob acrimoniam rodentem, vim roborantem, exsiccantem et putredini aduersam externo vsu proficuum. Aqua, quae non nisi quingentesimam eius partem dissolutam continebat, per quatuordecim dies maceratam carnem, nullo alieno odore imbutam, exsiccescere, indurari, vermibus et putredini diutissime resistere, comperit HAHNEMANN (*Chem. Annal.* 1788. Vol. II. p. 485.); aqua, in qua millesima eiusdem salis pars dissoluta erat, vlcerum foetorem putridum et luridam faciem breuissimo temporis spatio euanescere; eandem aquam gargarismatis et collutionibus additam in angina gangraenosa atque vlceribus oris interni ex abusu argenti viui prouenientibus mirifice prodesse testatur (l. m. c. p. 48.) IDEM: Ipsam fluuiatilem aquam diutius incorruptam seruari, nullam noxam inde recipiendo, si in 100000 eius partibus vna huius salis pars solvatur, modo solis lumen arceatur, et quicquid salis ingressum sit, facile iterum separari et pulueris nigri specie delabi, vt primum, admissa luce aut sole, pauxillum salis communis adiiciatur.

Lapis infernalis, Causticum lunare, Magisterium lunae siue argenti (ANGEL. SALA septem planet. terrestr. spagyr. recens. Oper. p. 194. 195.), *Lapis lunaris* (IDEM l. c. p. 196.), fundendo leni (ANGEL. SALA l. m. c.), aequabili, neque nimis diuturno igne (HERMBSTAEDT *neueste Entdeckungen in der Chemie.* Th. IX. 1783. p. 64 sq.), qui partes crystallorum aqueas fugat, in vasis vitreis aut porcellaneis argentum nitratum, et liquefactum in mo-

Z 3

dulos

dulos metallicos excalesfactos et feuo illitos effundendo natum, si purissimum et omni labe aliena liberum receptum fuerit argentum (SCHEELE *chem. Annal.* 1784. Vol. II. p. 124.), et lucis solis radii arceantur (ANGEL. SALA l. m. c. p. 196.), albus, si argentum viuum forte intermixtum fuerit, sulphurei coloris (HAGEN *ibid* p. 229.), si cupri maior portio, aeruginis maculis, si aliquandiu asseruatus fuit, defoedatur, si argentum purius, cupri tamen adhuc pauxillum continens sumtum fuerit, quale in melioribus et antiquioribus monetis argenteis occurrit, qui vulgatissimus eius color est, niger, formae ut plurimum bacillorum cylindricorum, ob summam, qua pollet acrimoniam, princeps causticum, multiplici vsu apud Chirurgo celeberrimum, siue solida siccaque adhibeatur forma, siue soluta.

Solida si adhibeatur forma, quo tamen in casu aut lapis, aut partes, quae eo continguntur, antea humectantur, parti, quam tangit, crustam albam inducit, paulo post nigrescentem, ea praerogatiua prae aliis rodentibus gaudet, quod cito sine notabili dolore effectum suum exferat, rarius, quam alia, inflammationem excitet, et commodius ac facilius, quam v. g. lapis causticus, definitae cuiusque parti, vicinis inde non affectis, applicari queat.

Conducit primo cauto vsu verrucis exedendis, quae saepius illo contingi debent, licet non raro primo aut altero contactu dolores creet (BELL *system of surgery.* Vol. V. 1787.), et in iis, quae tendinibus aut neruis propinqua sunt, euitandus sit; etiam ne cultro excisae verrucae denuo propullulent, cauet,

cauet, si locus quem occupabant, eo contingatur (BELL I. M. C.): Sunt etiam, qui lapide hoc infernali ad consumenda sarcomata, aut, si aegri cultrum nimis reformidant, ad aperienda apostemata, ad suppurationem bubonum inguinalium, quorum callosi margines aliaque eiusmodi loca eo continguntur, promouendam (BELL I. M. C.), in medicatione panaritii, siue per puncturam excitati, foramini ipsi lapidis frustulum imponendo, siue pure iam maturo et per foramen lanceolae vi factum effluente, quoties aeger deligatur (EMANUEL Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. LXXXIII. 1790. Maj.), foramen ipsum lapide contingendo, in curatione, quam vocant, radicali hydroceles (I. ELSE essay on the cure of hydrocele of the tunica vaginalis testis. London. 1770. 8. ACRELL Kongl. Svensk Vetensk. Acad. Nya Handling. Vol. I. 1780.); in herniis sanandis, qui causticis vtuntur, oleo vitrioli inferiorem experti sunt lapidem infernalem (GAUTHIER et MAYOT Journal de medec. chirurg. pharmacie etc. T. XL. 1773. Novembr. GAUTHIER diss. sur l'usage des caustiques pour la guerison radicale des hernies, de façon à n'avoir pas besoin de bandages. à Londr. 1774. 12. et apud eum GAMET).

Multum porro praestat in carne luxuriante ulcerum immundorum consumenda, modo multoties illo contingatur (TERRAS journal de medecine, chirurgie, pharmacie. T. LXXXIV. 1790. Aug.), et ulceribus (LENÆUS Kongl. Svensk. Vetensk. Acad. nya Handling. Vol. XI. 1790.), etiam ossium (I. F. W. NEV diss. exhib. obseruationes medico-practicas

et chirurgicas. Goetting. 1776. 4. I. D. METZGER ad-
 verfar. medic. Francof. ad Moen. 8. P. II. 1778.);
 ad virus venereum vlcerum genitalia infestantium,
 quae crebro contingi illo debent (s. F. SIMMONS ON
 the cure of gonorrhoea); ad fistulam salivalem ab
 vlcere venereo serpente superstitem (LANGE apud
 SCHMUCKER *vermischte chir. Schriften*. Vol. II. 1779.),
 et ipsam lacrymalem (LANGLEBERT *Journal de me-
 decine, chirurgie, pharmacie etc.* T. LXXXV. 1790.
 Nov. et TILLOLOY *Recueil et periodique d'obser-
 vations de medecine, chirurgie, pharmacie etc.* T.
 IV. 1756. Jun. p. 449.).

Facilius tamen et potentius agit in vlceribus
 sinuosis, et fistulis, praesertim lacrymalibus, aqua
 distillata solutum et aliquoties de die iniectum; ita
 A. FR. VOGEL scrupulum duabus aquae plantaginis et
 totidem spiritus vini gallici vnciis solutum imperat
 (*chir. Wahrnehmungen*. Lübeck. 8. II. Samml. 1780.);
 ita Celeberr. JANIN (Memoir. et observations ana-
 tomiques, physiologiques et physiques sur l'oeil, et
 sur les maladies, qui affectent cet organe. à Lyon
 et Paris. 1772. 8. p. 453.) drachmam dimidiam,
 aquae fontanae vnciis duabus solutam, ad carnes fun-
 gosas facci lacrymalis et ductus nasalis delendas, et
 octo eiusdem vnciis solutam ad roborandum faccum
 lacrymalem mane et vesperi iniici iussit.

Eadem temperata lapidis infernalis solutione
 frequenter adplicata Ill. RICHTER (*chirurgische Biblio-
 thek*. Vol. VIII. 1785. p. 34.) felicissime vsus est ad
 encanthidem tollendam.

Argentum

Argentum hydragogum, Luna purgatiua, ex aequali nitri et lapidis infernalis portione paratum, saporis valde amari, at vix acris, praeunte R. BOYLEO (Some considerations touching the usefulness of experimental natural philosophy. Oxf. 4. T. II. 1672.) a magno BOERHAAVIO (Elem. Chem. Vol. II. p. 468.) non extrinsecus modo ad sananda et mundanda vlcera, sed intus quoque ad necandos atque exterminandos vermes, intestina obsidentes, ad sananda vlcera inueterata, et ferum hydropticorum extra vasa stagnans per aluum educendum ingenti cum fructu adhibitum.

Exhibetur autem ita, vt ficcati et in pollen tenerrimum comminuti grana duo cum sacchari albi granis sex in mortario vitreo commista cum micae panis scrupulo dimidio in pilulas nouem redigantur, quibus (si adultis porrigantur, omnibus) ieiuno ventriculo deglutitis, aquae mellitae calidae vnciae quatuor ad sex potandae praecipiuntur. Hodie propter effectum interdum nimis violentum obsoleuit.

Catharticum lunare (ANGELVS SALA l. m. c. Oper. p. 194 — 200.), *Magisterium hydragogum* (IDEM synops. aphorism. chymiatr. Oper. p. 262.), *Magisterium argenti deiectorium* (IDEM ternarius bezoardicorum. Oper. p. 570.), ex lapide infernali aqua distillata soluto, a puluere nigro delabente defuso, et per euaporationem ac refrigerium in crystallos redacto paratum, magna cum vi aquas pellens, mucum attenuans et excretionem eius promouens, ideo ANGELO SALAE in hydrope (Ternarius

Z 5

rius

rius bezoardicorum l. c.), epilepsia, paralyfi, arthritide, aliis etiam pectoris morbis (septem planet. terrestr. spagyr. recens. l. c.) decantatum, et a quatuor ad sex et octo vsque grana cum vini maluatici aliquot vnciis bis terue tertio semper die exhibitum, vt tamen ipse, quoniam male praeparatum noxas facile inferre possit, periculosi medicamenti vsui interno (synopf. aphorism. chymiatr. l. c.) valediceret.

Luna potabilis a guttis duabus ad quatuor in deliriorum variis generibus, cerebri neruorumque morbis olim depraedicata (ANGEL. SALA exegef. chymiatr. Oper. p. 689.).

Bezoardicum lunare, Calx antimonii cum calce argenti permista, a granis sex ad decem in cerebri vterique morbis laudatum (ANGELVS SALA l. m. c. Oper. p. 756.).

Tinctura lunae (N. LEMERY cours de chymie. p. 112. 113.) colorem caelestem et quam vnquam in epilepsia, apoplexia, paralyfi edidit efficaciam, cupri particulis debet, quae cum plurimo argento inhaereant, per intermedium spiritus vrinae alcali volatile spiritum vini subierunt.

10. *Plumbum, Saturnus*, Metallum ductile et malleabile, molle atque elatere, si cum aliis metallis compares, exiguo pollens, nitoris liuidi et in superficie fati fugacis, vt tamen tardius, quam ferrum et cuprum, aëri expositum in calcis speciem, eamque quidem albam, abeat, ponderis specifici sat insignis (= 113523:10000 BRISSON l. c.), igne facile (585°) liquandum, dum, accedente

cedente libero aëre, fluit, cuticulam iridis coloribus eleganter variam in superficie contrahens, qua subtracta noua breui renascitur, sic fatis velociter in calcem abiens, oleis vnguinosis facillime dissoluendam, iisque, si quidem ea saturentur, magnam tenacitatem impertientem, ex sale ammoniaco alcali volatile expellentem, primo cineream (*Cineres plumbi*), vltiori igne flauam, tandem rubram (*Minium*), violentiori igne in vitrum tenue pellucidum, quem in statum, si nobilia metalla exceperis, omnia corpora fixa, quae cum illo ignis efficaciae exponuntur, secum conuertit.

Facile soluitur hoc metallum, siue perfectiori in conditione positum, siue calcis, siue vitri forma indutum, non phosphoro solum et sulphure, cum quibus igni exponitur, et sulphuris hepate, quod vocant, sed salibus omnis fere generis, potissimum acidis, etiam debilissimis et frigidis, quibus aliquamdiu contingitur, ipsis adeo oleis vnguinosis et pinguedinibus, iisque, modo purum sit, colorem quidem nullum, at dulcem omnibus saporem conciliat, iisque, quae vrente acrimonia infesta sunt, omnem illam demit: Cum plurimis acidis arctum init conubium, et facillime crystallorum cum iis formam subit, neque, nisi altero corpore superueniente, iterum separatur, ignis tamen violentioris vi liberari a compluribus iterum potest; ab aduso tali solutioni hepate sulphuris quocumque siue aqua siue vini spiritu soluto, perinde ac a gas hepatico cum ea concussio vel aqua eodem saturata et instillata sedimentum obscurum, quod ab acido vitrioli infuso
non

non disparet, ab ingesto gallarum decocto aut tinctura sedimentum ardesiae et in superficie iridis coloribus conspicuum, a sanguinis lixiuio et salibus lixiuiosis, et si quidem aliis acidis solutum sit plumbum, ab infuso salis communis, phosphori et vitrioli acidis, et salibus compositis, quae vnum alterumue horum acidorum continent, sedimentum album praecipitatur, si sale communi eiusue acido vltus fueris (*Magisterium saturni, Plumbum salitum, Murias plumbi*), materia prodit, lenissimo igno liquefcens, et si liquata in tabulam politam excalesctam marmoream aut metallicam effundatur, in massam aliquantum pellucidam, fragilem (*Saturnus corneus, Plumbum corneum*) abiens, vltiori ignis effectu tota fumi specie aufugiens, multa eaque calida aqua haud difficulter soluenda, ex qua ferro iniecto plumbum denuo deiicitur: Si acidi vitriolici vi praecipitatum ex alio acido fuerit plumbum, nascitur sedimentum aegerrime aquam subiens, et perinde difficulter igne liquefcens.

Sic plumbum quoque terram aluminarem, et plurima metalla acidis soluta ab his dirimit, rarius forma metalli perfecti, quod tamen argento viuo, stanno, cupro, arsenico salis communis acido solutis contingit.

Plumbi facultas apud medicos famosissima est venenata, iam Veteribus notissima: Etsi nollem plumbi veneno tribuere necem canum, in quorum venas saccharum saturni ad drachmas duas aqua calida solutum iniiciebatur (BRUNNER Ephemer. Acad. Caesar. Natur. Curios. A. 4. Dec. III. obs. 92. I. A.

TH.

TH. SPROEGEL diff. sistens experimenta circa varia venena in viuis animalibus instituta. Goetting. 1753. 4. p. 74.), aut mala typhositas prementia cum G. BAKERO (Medical Transactions published by the College of Physicians in London. 8. Vol. II. 1772. art. 20. p. 420 sqq.) et B. MOSELEY (treat. on tropical diseases and on the climate of the Westindies. London. 1788. 8.) a frequenti typorum contrectatione deducere, nisi particulas manibus adhaerentes potibus cibisque intermiscuant, aut oculis affricent (I. TH. WIECHMANN de morbis typhographorum ex vitae genere oriundis. Ienae. 1792. 4. §. 14. p. 14.), copiosissima tamen eaque indubitata prostant exempla pessimorum effectuum plumbi et plumbeorum, cerussae (MOEGLING apud ZELLER docimasia, signa, causae et noxa vini lithargyrio mangonifati. Tubing. p. 18. *Medicinische Ephemeriden*. Chemnitz. 1793. p. 130. 131.), lithargyrii (MOEGLING l. m. c. G. BAKER ap. TH. PERCIVAL observations and experiments on the poison of lead. London. 1774. p. 18.), aceti plumbi (BOERHAAVE elem. chem. P. II. p. 454. TH. PERCIVAL l. m. c. p. 12. 13.), aquae vegeto-mineralis (TH. PERCIVAL l. m. c. p. 13. 14. et medical Commentar. of Edinburg. Lond. 1775. n. XI. DE BEUNIE Memoir. de l'Academ. Imper. et royale de Bruxelles. T. III. p. 185.) et extracti saturni, a GOU-LARDO denominati (TH. PERCIVAL on the poison of lead p. 11. 12.), sacchari saturni (QUESNAY traité de la suppuration. à Paris. 1749. TH. PERCIVAL on the poison of lead. p. 16.), lithargyrii et minii cum oleo in vnguentum redacti (TH. PERCIVAL l. m. c. p. 14. 15.) vsum externum insequentium, colicae atrocissimae

ciffimae (TISSOT epist. ad ALB. V. HALLER de vario-
lis, apoplexia et hydrope. Laufann. 1761. 12. app.
p. 227. I. A. VON BRAMBILLA *Abhandlung. der römisch-
kaiserlichen Königlich-Iosephinischen Academie.* Wien.
4. Vol. I. 1787. BAKER apud TH. PERCIVAL, MOEGL-
LING II. CC. TH. PERCIVAL on the poison of lead. p.
13. 14. 16.), cardialgiae (TH. PERCIVAL l. m. c. p.
12-14.), ciborum appetentiae deiectae (TH. PERCI-
VAL l. m. c. p. 14.), vomitus (I. A. VON BRAMBILLA l. c.),
paralyfis (TISSOT l. c. TH. PERCIVAL medical com-
ment. of Edinb. l. c. et on the poison of lead. p. 12.
13.), spasmodorum (TH. PERCIVAL l. m. c.), alui per-
tinacissime obstructae (TH. PERCIVAL l. m. c. p. 15.
16. I. A. VON BRAMBILLA l. c.), doloris artuum rheu-
matismum simulantis (I. A. VON BRAMBILLA l. c.), hae-
moptysis suppuratione pulmonum terminatae (*Me-
decinische Ephemeriden.* l. c.), materiae morbosae olim
in cute haerentis nunc in mammis depositae (I. A. VON
BRAMBILLA l. c.), palpitationis (IDEM l. m. c.), anxie-
tatum (IDEM l. m. c. MOEGLING l. m. c.), deliquio-
rum animi (MOEGLING l. c.), conuulsionum (WALL
apud TH. PERCIVAL on the poison of lead. p. 126.
MOEGLING, I. A. VON BRAMBILLA II. CC. FOTHERGILL
l. c. p. 376.), epilepsiae (MOEGLING l. c.), gangrae-
nae (QUESNAY l. c.), tabis (BOERHAAVE l. m. c.)
et ipsius mortis (MOEGLING et I. A. VON BRAMBILLA, DE
BEUNIE II. CC.).

Quae dira mala quum externum iam plumbi
plumbeorumque vsum insequantur, quibus effecti-
bus in interiora corporis penetralia deductum in
fabricam organicam faeuiant, facile coniciias; non
enim

enim stirpes modo plumbi vaporibus ex vicinis vstrinis surgentibus et delabentibus infestatae, marcescunt, atque emoriuntur, pecoribus pascentibus fatales, quale memorabile exemplum in Scotia prope Lead-hills contigisse apud I. I. FERBER (*Neue Beyträge zur Mineralg.* l. p. 456.) refert Ill. I. CHRN. FABRICIVS; non animalia tantum, v. g. anates et anseres aquam, qua pictor penicillos pigmento plumbeo plenos macerauerat (TH. PERCIVAL on the poison of lead p 7.), anates (WEHRS apud Ill. G. A. EBELL *über die Bleyglasur unserer Töpferwaare.* Hannov. 1794. 8. p. 487.), anseres (Ill. EBELL l. m. c. p. 463. 469.), gallopavones (Ill. EBELL l. m. c.), gallinas (EBELL l. m. c. et p. 451. 452. 463.), numidam (EBELL l. c. p. 463.), columbas (EBELL p. 457. et apud eum WEHRS p. 448.), lusciniās (EBELL l. c. p. 459. 461.), fringillas canarias (EBELL l. c. p. 459. 461. 481-486.), leporem vulgarem (EBELL l. c. p. 469.), lepores angoricos (EBELL l. m. c.), cuniculos (EBELL l. c. p. 463.), capreolum (EBELL l. m. c.), hinnulos cervinos (EBELL l. c. p. 462. 463), capram (EBELL l. c. p. 460. 461.), vitulum (EBELL l. c. p. 471.), vulpes (EBELL l. c. p. 469.), canes (EBELL l. c. p. 445. 446. 453. 460. 465 — 480.) aquam non semper satis mundam ex vasis terreis lithargyrii vitro intus obductis haurientes, et partim pabulum ex eiusmodi vasis capientes, canes ex vasis plumbi lamina intus obductis pabulum vorantes (TH. PERCIVAL l. c. p. 39 sq), canes et feles figulorum aquam haurientes, quae cum lithargyrii puluere permixta fuit (FRICIVS paradox. de venenis. p. 266.), canes eorum hominum, qui in vstrinis lithargyrium ponderant,
huius

huius pulverem vestibis herorum adhaerentem lam-
bentes (SPANGENBERG apud ILSEMANN diff. de colica
faturnina. Goetting. 1752.), canes, quibus vinum
plumbo infectum (BRVNNER l. c.), aut saturni fac-
charum maiore paullo pondere ingeritur (HILLEFELD
l. c. §. XLI. Exp. III. VI. VIII.), feles plumbario-
rum cum esca plumbi pulverem inspersum deuo-
rantes (TH. PERCIVAL l. c. p. 3.), canes, feles, pe-
cora aquam potantia, qua plumbi mineræ elotæ
fuerant (TH. PERCIVAL l. c. p. 22. 23.), equos et alia
pecora aquam post inundationem ex plumbi fodinis
promanantem haurientia (CARTE apud PERCIVAL l.
c. p. 116. 117.), in pratis aqua eiusmodi iam alior-
fum deuoluta inundatis pascentia (TH. PERCIVAL l. c.
p. 24. 25.), columbas aliasque volucres plumbi gra-
nula ex quisquiliis lecta (TH. PERCIVAL l. m. c. p. 25.),
gallinas aliasque aues lac agitatum cum pabulo sub-
actum ex vasis plumbeis sorbentes (TH. PERCIVAL l.
m. c. p. 6. 7.), aues crustula sigillaria minio tincta
deuorantes (TH. PERCIVAL l. c. p. 72.) torminibus
ventrisque doloribus atrocissimis, ad rabiem inter-
dum auctis, alui obstipatione pertinaci, pabuli fa-
stidio, conuulsionibus, paralyfi artuum pessime
mulctari, contabescere, et breui sæpe temporis spa-
tio perire, intestinis (HILLEFELD l. m. c. EBELL l. c.
p. 477.), non raro etiam ventriculo et oesophago (HIL-
LEFELD l. m. c.), hinc inde inflammatis atque (HILLE-
FELD et EBELL ll cc.) erosis, tunica villosa interdum
denudatis et pituita tenaci obscura intus oblitis, plu-
rima ostendunt exempla, sed maiores adhuc infligere
humano corpori calamitates, siue in vstrinis, in qui-
bus plumbi mineræ (CARTE apud TH. PERCIVAL l. c.
p. 112.

p. 112. WILSON essays and observations read before a society of Edinburgh. Vol. I. 1754. 8. n. 22. p. 459 sq.), excoquantur, argentum et aurum (s. STOCKHAVSEN de lithargyri fumo noxio vulgo dicto *Hüttenkatze und Hüttenrauch*. Gosl. 1656. 8. TH PERCIVAL l. c. p. 23.) ex plumbo et per plumbum eliquantur, explorantur (Collectan. chymic. Leydenf. cap. 165.), ac depurantur, lithargyrium in plumbum reducitur (ROTHERAM apud TH. PERCIVAL l. c. p. 98. 99.), in officinis, in quibus plumbum siue solum, siue cum aliis metallis (TH. PERCIVAL l. c. p. 38.) funditur, in iis, in quibus plumbi calces, v. g. minium (TH. PERCIVAL l. c. p. 36. A. FOTHERGILL l. c. p. 353.) vruntur, in iis, in quibus vitra eiusmodi calces recipientia parantur, et, prouti a nostratibus figulis (TIMAEVS A GULDENKLEE de morb. malign. et venenat. L. 7. cap. X. *Annalen der churbraunschweigischen Lande*. Vol. II. 1788. fasc. III. p. 170. EBELL l. c. p. 43.) quotidie adhuc iste labor peragitur, vasis terreis affiguntur, si peruersa atque incongrua furnorum, et caminorum potissimum constructio, atque ignis iusto violentior accedat, vapores plumbi in aërem assurgentes cum halitu hauriantur, siue, quemadmodum in metallis, in quibus plumbi mineræ venis exilibus per duras matrices decurrunt (PERCIVAL l. c. p. 22.), in officinis, in quibus istiusmodi venæ siue siccae, siue aqua adfusa tunduntur, in vstrinis, in quibus lithargyrium ponderatur (FR. HOFFMANN metallurgia morbifera. Opusc. pathologico-practic. p. 431.), in officinis, e. g. pictorum, figulorum (EBELL l. c. p. 31. 39.), vitriariorum, in quibus contunditur et teritur, in iis,

A a

in

in quibus cerussa comminuitur (TRONCHIN tract. de colica pictonum. Genev. 1757. p. 29. TH PERCIVAL l. c. p. 36. DE BEUNIE Memoir de l'Académ. imperial. et royal. de Bruxelles. T. III. p. 185 sq. PYL *Aufsätze und Beobachtungen aus der gerichtlichen Arzneywissenschaft.* Vol. V. fasc. 4. art. 1.), plumbi particulae, in atmosphaera obuolitantes, naribus et ore attrahantur, siue plumbum cistularum, quibus inclusus vulgo venditur, ab acrium contactu in calcem albam corrosivum (MODEL *kleine Schriften.* p. 17.), aut saturni saccharo (WESTRVMB *chemische Annalen.* 1792. Vol. II. p. 110-112.) intermistum cum tabaci pulvere ptarmico naribus immittatur, siue plumbum, metallica adhuc facie conspicuum v. g. typorum ore et dentibus saepius tractetur (PHILIP *Journal de medecine, chirurgie, pharmacie.* Vol. XIX. p. 410. MOSELEY l. c.), aut globi (PAVLLINI *Ephemerid. Ac. Caes. Natur. Curios. Dec. II. A. 6. App. p. 7.*), scobis (FERNELIVS *de lue venerea.* C. VII. p. 257.), pulverisue specie (PALMARIVS *de morbis contagiosis.* c. s. DETHARDING *Ephemerid. Ac. Caes. Nat. Curios. Dec. III. Obs. 7. et 8. p. 131.*) deglutiatur. siue calcis forma (VALLERIOLA *observation. medicinal. L. VI. Lugd. 1573. fol.*), cerussae (I. NARDIVS *noct. genial. Bonon. 4. T. I. 1656. l. IV.* FR. HOFFMANN *annotat. ad POTERII opera medic. et chem. Francof. 1698. p. 606.* PALLAS *Reise durch verschiedene Provinzen des russischen Reichs.* S. Petersb. 4. P. II. 1773. p. 191. THUNBERG *Resa uti Europa, Africa och Asia för åren 1770—1779.* Uptal. 8. Vol. I. 1788. p. 98 sq.), siue sacchari saturni (RHODIVS l. c. Cent. III. obs. 10. RIEDLEIN *lin. medic. obs. 31. mens. Mai.*

Mai.

Mai. ann. 1695. p. 154. BORELLVS Observ. Cent. IV. obl. 32. ETTMÜLLER Colleg. Consult. cas. 26. FRICIVS l. c. p. 271. FR. HOFFMANN medic. rational. systemat. II. p. 292. et medic. consultat. P. VIII. p. 123. S. TOELKEMIT diff. de sacchari saturni vsu et abusu. Lugd. Batav. 1712. §. 22. p. 13. VAN SWIETEN l. c. III. p. 357. Vöckoskrift för Läkare och Naturforskare. Vol. VI.), siue alia forma soluta ingatur; ea enim est funesti huius metalli indoles, vt seu metalli adhuc forma compareat, seu calcis vitriue formam induerit, non acidis modo mineralibus fortioribus, sed vegetabilibus quoque mitissimis, adeo laruatis, soluatur, et tantum abest, vt salutarem inde nanciscatur facultatem, vt potius eo consortio stipatum, subdolo, quem sibi quasi proprium habet, modo, atrocius saeuat, ac latius serpat: Ita acetum in vasis plumbeis (DE BEUNIE l. c.), aut stanneis plumbo vitiat, aut aliis metallicis, stanno eadem labe laborante intus obductis, aut terreis, plumbi vitro (MODEL l. c. p. 11. PERCIVAL l. c. p. 62-64. G. BAKER l. c. I. obl. 13. p. 263. WESTRUMB apud EBELL l. c. p. 285. 286. 288-290. A. FOTHERGILL l. c. p. 370-372. BAUMÉ chymie experiment. et raisonnée. 8. II. p. 542. ACHARD medec. éclairée. II. n. 5. p. 156. negante tamen DE BEUNIE l. c.), aut encausto multum plumbi recipiente (BAUMÉ l. c. Vol. II. p. 540. ACHARD l. m. c. contradicente DE BEUNIE l. c.) intus incrustatis, ipsis vitreis magnam plumbi portionem continentibus (MODEL l. c. p. 11.); ita alii succi vegetabiles acidi (DE BEUNIE l. c. WESTRUMB apud EBELL l. c. p. 290. 291.), succus pomorum expressus (I. FOTHERGILL medical observa-

tions and inquiries by a Society of physicians at London. Vol. V. 1776. n. 37.), succus uvarum immaturarum (DE BEUNIE l. c.), mustum (PARMENTIER l. c. II. p. 304. G. BAKER l. m. c. p. 300.), pomaceum (J. HARDY candid examination of what has been advanced on the colic of Poitou and Devonshire. Lond. 1778. 8. WALL medical tracts. Oxford. 1780. LE COMTE *Histoire de la Société de médecine à Paris ad ann. 1776. Vol. I. G. BAKER l. m. c. Vol. II. n. 20. p. 420.*), vinum ipsum (DE BEUNIE l. c. WESTRVMB apud EBELL l. c. p. 287. 288.), praesertim sua natura austerum (ZELLER l. c. § XIII—XV. p. 14.), aut vitio demum superueniente acescens, cereuisia (DE BEUNIE l. c. WESTRVMB l. m. c. p. 278.), alii liquores per fermentationem parati (TH. PERCIVAL l. c. p. 42.), aut acidi (G. BAKER l. m. c.); ita lac (DE BEUNIE l. c.), potissimum acescens (HAYES *Letters and Papers adressed to the Society instituted at Bath. Vol. IV. art. 10. A. FOTHERGILL ibid. Vol. V. p. 369. 370. WESTRVMB l. m. c. p. 282. 283.*) aut a praeparatione butyri superstes (DE BEUNIE l. c. WESTRVMB l. m. c.), si in istiusmodi vasis coquantur, aut, quod peius adhuc est, fermentent, vel diu asseruentur, butyrum (COHAVSEN *Ephemerid. Acad. Caes. Nat. Curios. Vol. VII. obs. 73. DE BEUNIE l. c.*), aliae pinguedines et olea, cibi cum pinguedinibus, butyro, carniū iusculis cocti, gelatinae acidulae (WESTRVMB l. m. c. p. 286. 287.), muria brassicae (IDEM l. m. c. p. 284. 285.) in eiusmodi vasis per plures dies asseruata; ita acetum (TURQUET DE MAYERNE *syntagm. prax. medic. Vol. I.*), spiritus ardens frumenti (PLOUCQUET l. c.) et sacchari (J. HUNTER *medical*

dical transactions. Vol. III. 1785. n. 14.), praesertim si huic saporis gratia nitri acidum addatur (A. FOTHERGILL l. m. c. p. 365.), aquae (A. PARÉ Op. p. 746. I. NARDIVS l. c. CLAUDIVS de ingressu ad infirmos. Bonon. 1612. L. II. c. 6. G. BAKER l. c. I. p. 280.), in supellectili ex parte saltem plumbea, aut intus stanno per plumbum corrupto obducta vulgari modo distillatae, succi in torcularibus vel prelis, in quibus succus ipse plumbeas partes contingere potest (G. BAKER l. c. Vol. I. MARSHALL rural oecconomy of Gloucestershire, Herefordshire etc. p. 313. A FOTHERGILL l. c. p. 367.), expressi, salia in vasis plumbeis per frigus in crystallorum formam redacta, oxymel in vase fictili vitro plumbi intus incrustato coctum (A. FOTHERGILL l. c. p. 373.); ita ipsa cereuisia lagenis ingesta, in quibus ad auerrendas sordes adhibita plumbi granula relicta fuerant (TH. PERCIVAL l. m. c. p. 61.); ita pigmenta crepundiis infantum crebro illita, dum ab his lambuntur et ori intruduntur (G. BAKER l. m. c.); ita vitrioli, quod vocant, oleum in vasis plumbeis, vel cameris plumbi lamina intus munitis ex sulphure ardente collectum (GÜNTHER *neueste Entdeckungen in der Chemie*. P. II. 1781. p. 61. SCHILLER *chemische Annal.* 1788. Vol. I. p. 69. 70. MEYER *ibid.* 1789. Vol. II. p. 116. 117); ita ipse sal ammoniacus, et (DOERRFVRT *über den Kampfer*. p. 152.), quod vulgo vocant, tartari arcanum, a vasis plumbeis, in quibus parantur; ita vitriolum album a plumbi particulis mineris, ex quibus excoquitur, inhaerentibus hac labe non raro peccant; ita aqua, qua pictores penicillos pigmento plumbeo non raro refertos eluunt, iis

pictoribus, qui penicillos lingua contingere affueverunt (A. FOTHERGILL l. c.); ita aqua, quae, qualis in natura occurrit, raro omni acido aëreo caret, cuius ope in plumbum et nascentem praecipue in eius superficie per alternam humiditatem et siccitatem calcem albam exercere vim dissoluentem valet, per tecta aut ex plumbi laminis confecta, aut minio picta, delabens, et per tubos plumbeos in receptaculum plumbeum apertum deriuata (TH. PERCIVAL l. m. c. p. 39.), aqua ex puteo tracta, cuius variae partes ex plumbo confectae et interna superficies eiusdem metalli lamina obducta erat (TH. PERCIVAL medical transactions. Vol. II. p. 420. WALL l. c.), aqua in plumbeo receptaculo collecta (VAN SWIETEN l. c. Vol. III. p. 357.), aqua ipsa per canales intus plumbi lamina munitos decurrens (CL. GALENUS de medicamentis secundum locos L. VII. PALLADIUS de re rustica. c. II. ed. GESNERI II. p. 977. VITRUVIUS de architectura. L. VIII. c. 7. PLINIUS l. c. L. 3 t. c. 4. I. DE LAMONIERE obseruat. fluxuum dysenteric. Lugduni 1625 populariter grassantium, et remediorum illis vtilium. Lugd. Gall. 1626. LINDESTOLPE de venenis. p. 440. G. BAKER l. c. p. 301.), perniciosissimi metalli particulas secum vehendo inopinato in corporis penetralia deferre, et subdolas vitae infidias fruere possunt.

Multifaria igitur sunt pericula ab hoc solo metallo saluti hominum impendentia; crescunt nefaria eorum arte, qui, quum plumbum acidorum, quibus dissoluitur, proprium saporem in dulcem convertat, vt pomacei (HARDY, WALL, LE COMTE ll. cc.

A. FOTHER-

A. FOTHERGILL l. c. p. 366.), musti (PLINIUS l. c. L. XIV. c. 21. CATO de re rustica. c. 105. et 107. ed. GESNER. Vol. I. p. 84. 85. COLVMELLA de re rustica. L. XII. c. 19. 20. ed. GESNER. Vol. II. p. 792. 794.), et vini potissimum acorem vel praeuertant (*new eröffnete Kunst- und Schatzkammer neuer und rarer Curiositäten von den allerwunderbarsten Wirkungen der Natur und Kunst.* Hamburg. Sechst. Aufl. 1707. P. VI. p. 287. GRAHAM art of making wines from fruits etc. all the native growth of Great Britain. Lond. 1760. J. TOWNSHEND universal Cook. 1773. p. 244. A. FOTHERGILL l. c. p. 362.), vel natum iam obtundant (MARTIALIS Epigrammat. L. X. epigr. 49.), vitio iam decimo quinto aerae nostrae seculo, vt videtur (C. CELTES orat. ap. PIRKHEIMER Opera. Francof. 1610. fol. p. 136.) in Gallia, Germania, Pannonia, Sarmatia et aliis terris, etiam decimo septimo et octauo in Germania (ZELLER l. c. §. 1. GAVBIUS *Hamburg. Magaz.* Vol. XVI. p. 501.), in Gallia potissimum (ZELLER l. m. c. R. I. CAMERARIUS diff. de colica parietico-epileptica. Tubing. 1698. 4. §. X. p. 15. PARMENTIER l. c. Vol. II. p. 304. WARREN apud A. FOTHERGILL l. c. p. 362. SAGE Examen chymique de differentes substances minerales. à Paris. 1769. 8.), hoc adhuc seculo, et praesertim in Galloprovincia (DARLUC *histoire naturelle de Provence.* P. III. 1786. p. 58.), in Italia et vicina Tiroli (MOSELEY l. c.) vulgatissimo, quamuis feuerissimis legibus in Gallia (DE LA MARE *traité de la police.* Amsterd. 1729. fol. P. II. p. 514. ZELLER l. c. §. 1. p. 4.) et in Germania 1487, 1498, 1548, 1577 (ZELLER l. m. c.), ferius quoque (DATT rerum germanic. nouissim. de

pace publica. L. 3. c. 14. p. 632 sq.), et nuperius (1787) demum in Saxonia latis (*Journal von und für Deutschland*. 1787. p. 137 sq.) interdido, et (exemplum legas apud ZELLER l. c. §. V. p. 6. 7.) morte ipsa mulctato, aut, qui Veterum mos fuit (PLINIVS, CATO, COLVMELLA ll. mm. cc.) mustum in vasis plumbeis coquendo, aut vino liquefactum plumbum (GRAHAM, TOWNSHEND ll. cc.) infundendo, aut quod ipsi generoso Burgundiae vino contingere testis est (l. m. c.) A. FOTHERGILL, plumbi globum in vino suspendendo, vel vino pomaceoue siue natiua sua indole, siue aetate aut negligentia in acetum abitu-
turo scobem plumbi (MISSA recueil periodique d'observations etc. 1755. Apr. p. 294.), lithargyrium (ZELLER, GAVBIVS, SAGE ll. cc.), minium (GAVBIVS, PARMENTIER ll. cc.), cerussam (GAVBIVS, PARMENTIER ll. cc. FALCONER ap. PERCIVAL l. m. c. p. 122.), acidum liquorum horum euolutum fubeuntes, saccharum saturni (GAVBIVS, PARMENTIER ll. cc.), acetum lithargyrii (GOCKEL apud R. I. CAMERARIUM l. m. c. §. VIII. p. 12.), vino generoso vt plurimum hispanico interdum temperatum (BRUNNER l. c. FRICCIVS l. c. p. 266. GOCKEL Ephemerid. Ac. Caesar Natur. Curios. Dec. III. A. 4. p. 78.), etiam hoc solo (R. I. CAMERARIUS l. c. p. 12. §. VIII. ZELLER l. c. §. IV. p. 5.) solutum, arcano nonnunquam titulo et caro pretio vendita, addendo, potus modico vsu infontes et salubres in subdola venena convertunt: Ita oleum ex seminibus napi expressum, vt pro amygdalarum vel oliuarum oleo veneat, plumbo, lithargyrio, saccharo saturni (I. G. WALLERIVS *Mineralogie oder Mineralreich in's Deutsche übersetzt*

setzt von I. D. DENSO. Berlin. 1750. 8. app. p. 573.),
 ita, vt pondere crescat et candore placeat, in Belgio
 ipsum butyrum (GAVBIVS l. c. p. 510.), et in annonae
 caritate adeo farina frumenti (*Geöffnetes Laborato-*
rium; übers. durch KÖNIGSDÖRFER. Altenburg. 1760.
 8. p. 205.) cerussa adulteratur.

Homines, qui alia aliaue forma vel via, nunc
 sua ipsorum culpa aut negligentia, nunc aliorum
 culpa aut dolo plumbum deglutierunt, multiplici-
 bus inde plectuntur aerumnis, non semper iisdem,
 et pro alia atque alia plumbi forma, copia, confor-
 tio, corporis conditione aegrotata aut sana, debili aut
 robusta, nunc copiosioribus, nunc paucioribus, nunc
 grauioribus, nunc mitioribus, vt sint vtique exempla
 hominum, nihil inde mali (SAGE analyse chymique
 des trois regnes etc. P. III. p. 164.), ab ipso lithar-
 gyrii aceto hausto perpefforum (TH. PERCIVAL l. c.
 p. 38. 39.): Frequentissima tamen ea mala plumbi
 internum vsus insequuntur, quae colicae saturninae
 (ILSEMANN diff. de colica saturnina. Goetting.
 1752. KÖNIG diff. casum aegroti colica saturnina
 laborantis sist. Argentor. 1764.), morbi saturnini
 (BÜCHNER diff. de optima morbum saturninum cu-
 randi methodo. Hal. 1748.), colicae spasmodicae
 plumbeae (RVD. I. CAMERARIUS l. c. p. 9.), rhachial-
 giae metallicae (SAUVAGES nosolog. method. Vol. III.
 P. 2. p. 199.) nomine a vera causa repetito, oena-
 grae (R. LENTILIVS iatromnem. medico-practic.
 Stuttgart. 1712. p. 65. GOCKEL *Beschreibung des durch
 die Silberglätte verfälschten Weins und der davon entstan-
 denen Weinkrankheit. Ulm. 1697.*) alii, alii Hütten-
 katze (V. STOCKHAVSEN l. c. FR. HOFFMANN de me-
 tallurgia

tallurgia morbifera l. c. p. 430.), alii a symptomatibus colicae paretico-epilepticae (R. I. CAMERARIUS l. c.), alii, a terris, in quibus frequentius occurrit, colicae pictonum (TRONCHIN l. c. GRASHVIS tentamen de colica pictonum. Amstelod. p. 22.) aut damnoniensis (HVXHAM observ. de aëre et morbis epidemicis ab anno 1728 ad ann. 1737. p. 31.), alii ab hominibus, quos frequentius, quam alios inuadit, colicae figulorum (RAMAZZINI de morbis artificum. Oper. omn. Genev. 4. 1717. p. 495.), Galli etiam (COMBALUSIES observations et reflexions sur la colique de Poitou ou des peintres etc. à Paris. 1761.) nomine Colique des peintres, Colique des barbouilleurs, Angli nomine Millreek (ROTHERAM apud TH. PERCIVAL l. c. p. 101.) et Belland (CARTE ibid. p. 111. 112.) complectuntur, dolores scilicet ventris atroces, in regione epigastrica et umbilicali ut plurimum vehementiones, umbilico interdum versus spinam dorsi quasi retracto, non raro sensationem ponderis enormis ventriculo impositi excitantes, rarius conuulsionibus, aut rabie, crebrius paralyfi artuum (EBELL l. c. p. 45. P. POTERIVS insignes curationes et singulares obseruationes. 8. Cent. II. Bonon. 1622. cap. 36.), praesertim superiorum, etiam apoplexia (EBELL l. c. p. 44.) terminati, ciborum digestio atque alui excretio maximopere turbata, illa saepius in verum omnis cibi fastidium degenerans, haec alias nimis laxa, ut sedari vix ista profluuia possint, alias pertinacissime obstipata (EBELL l. c. p. 45. I. A. WEBER physikalisch-chemisches Magazin für Aerzte, Chemisten und Künstler. Berlin. 8. P. I. 1780. p. 13.), ut aut nulla, aut globulorum siccissimorum, squamosorum,

forum, nigrorum specie fecedant excrementa; fa-
 liae sapor dulcis; mucus fordidus linguam obte-
 gens; fudor tenax, urinae excretio suppressa, tumor
 et durities abdominis, respiratio laesa, flauus aut li-
 vidus color totam corporis superficiem, genis ex-
 ceptis, quae tanto laetius rubent, tingens, fitis haud
 exstinguenda non raro ante memoratas calamitates
 comitantur; saepe quoque insequentibus febre he-
 ctica, sterilitate, tabe, et, rarius quidem repentina
 quam lenta morte, vt certe haud improbabilis fit
 coniectura, nonnullis indiciis, quae plumbea (I. A.
 FISCHER ap. CSTPH. ORTH spec. de saturno. Erford.
 1720. 4. epist.), cerussam (ZELLER l. c. p. 17.), et
 saccharum saturni (ZELLER l. m. c. ERNDL diff. me-
 dic. ex veneno salutem sistunt. Gieß. 1691. th. 21.
 LINDESTOLPE de venenis. p. 731.) ingredi illa lo-
 quuntur, confirmata, saturnina venenorum lentor-
 um quorundam scelestissima veneficorum fraude pa-
 ratorum principem constituere materiem: illud enim
 plumbi crimen est, quod etiam extra corpus viuum
 iisdem humoribus permistum perpetrat, quod siue
 iam solutum corpus ingrediatur, siue in corpore de-
 mum humorem deprehendens, quo dissoluatur, chy-
 lum et plurimos vtilis corporis animalis humores
 coagulet, vt primum cum iis coit, eo coagulo non
 oscula modo tenerrimorum vasorum lacteorum obtu-
 rando succi nutritii introitui obstet, sed chylum
 quoque in reliquo decursu coagulando obstructio-
 nes, in glandulis praesertim mesentericis, gignat,
 atrophiae aliorumque malorum chronicorum largif-
 simum fontem: Quare in cadaveribus hominum
 plumbi vim feralem expertorum praeter ventriculi
 atque

atque intestinorum inflammationes haud raras mesenterii potissimum glandulae obstructae, induratae, inflammatae, pus fundentes occurrunt.

Indole iam recensitorum, quos gignit, effectuum, ipso ordine, quo sese sequuntur, attento medico patescit interdum plumbi virus, suspicionem saepe mouet vitae genus, his periculis magis obnoxium; verum occurrunt profecto casus, in quibus vt plena lux affulgeat, his malis medicaturo, aut veneficii scelus, vel eodem crimine insimulati innocentiam manifestaturo, curatori multo potulentorum, ciborum, medicamentorum, in quibus quippe causa eorum malorum latere possit, inuestigatione opus est: Prodit vtique saepius sua iam albedine lac aquatum aemulante (A. PAREVS l. c.), interdum dulcedine, quam in ipsa absynthii aqua gustasse se testatur MATTHIOLVS (de ratione distillandi aquas app. ad comment. in Dioscoridem. Venet. 1565. fol.), aqua distillata contentam plumbi calcem, inconsueta oleorum, pinguium, aceti, vini, quod, si genuinum sit, potius paulisper austero, vel pro climatis, soli, anni, aetatis ratione, acidulo sapore (FRICCIVS l. c. p. 266. ZELLER l. c. §. 1. p. 3.) linguam ferit, aliorum potulentorum atque esculentorum dulcedo mangonium, in spiritibus ardentibus, aceto, aquis distillatis, vitrioli oleo, residuum, quod distillatione in vasis clausis peracta, vel perinde ac vinum, pomaceum, cereuisia, lac, olea, alia eiusmodi liquida cibiue euaporationi in vasis apertis exposita relinquunt, eiusque penitus inuestigata indoles, in salibus siccis pars aliqua solutionem in aqua renuens,

in

in sale ammoniaco pars ignis vi in altum acto ipso sale superstes: Quodsi istiusmodi residuum plane efficcatum et cum carbonum puluere parcaque manu additis cineribus clauellatis, vel fluxu, quem appellant, nigro liquatum (ZELLER l. c. §. XIX. p. 15. LE COMTE l. c.), vel etiam solum igne ad candorem vasis vsque aucto tortum (A. FOTHERGILL l. c. p. 381.) grana plumbi manifesta exhibeat, de plumbo inhaerente nulla amplius superest dubitatio.

Liquores de plumbi labe suspecti aliis quoque notis sese produnt; turbantur scilicet omnes lactis tenuioris in morem, et sedimentum album sensim dimittunt, ab infuso salis communis acido (*Hamburg. Magaz.* Vol. XVI. p. 503.), vel peracta per aquam fontanam eius salis solutione, a lixiuio (Eph. Ac. Caes. Nat. Curios. Dec. III. A. VII. VIII. p. 228.), ex cineribus lignorum vel clauellatis (WILLIS pharmac. ration. P. II. S. 3. C. 5. p. 471.) parato, a salis ammoniaci spiritu, a vitrioli acido (GOCKEL Ephemer. Ac. Caes. Natur. Curios. Dec. III. A. IV. p. 78. R. I. CAMERARIUS ap. ZELLER l. c. §. IX. p. 12. A FOTHERGILL l. c. p. 382.) et salibus illud continentibus aqua solutis instillatis, vt ideo multi ad explorandos eiusmodi latices vno alteroue vtantur; sunt tamen plura, quae istius examinis dubium perquam reddere euentum possunt; ne enim dicam, crebro liquores istos iam turbulentos esse, antequam cum aliis permiscentur, vt discerni igitur tuto nequeat effectus ab infuso latice excitatus, fallere facile potest salis communis acidum, si superabundante aqua dilutus sit liquor examinandus, plumbi calcem acido
iunctam

iunctam iterum dissolvente, vt eapropter liquor, quamuis plumbi haud expers, infons videatur; dantur porro quoque alia, quae per vitrioli acidum, et praesertim per memorata lixiuia et spiritum falis ammoniaci pulueris albi specie praecipitari ex eiusmodi liquoribus possunt, quae, etsi saepe perinde fraudulentè iis intermixta, tamen multo minus nocua sunt; ita vino acescenti oenopolae interdum immittunt tartari salem, qui vini acido solutus, acido vitrioli accedente, in tartarum, quem vocant, vitriolatum transit, difficillime aqua soluendum; addunt alii calcem viuam, quae vini acido dissoluta a vitrioli acido adfuso gypsi, a lixiuio aut falis ammoniaci spiritu terrae calcariae similiter albae specie deturbatur, vt, nisi vltèrius prosequaris illud examen, facile vinum, sola calce fucatum, iniustam adulterationis plumbeae iniiciat suspicionem: Vt igitur certus sis, sedimentum illud plumbo suam debere originem, aut solum igne paulo violentiori tentandum est, quo si bene fundata fuerit coniectura (DE LA FOLLIE extrait des journaux 1771. Octobr.) in vitrum abibit, interiora catilli quasi cortice obducens, aut memorata iam ratione cum carbonum puluere et cineribus clauellatis, quod quidem experimentum eo in casu plumbi metallici grana (LE COMTE l.c.) sistet.

Luculentius certe patet plumbi vitium, si fluidis de eo suspectis hepar sulphuris alcalinum simplex (T. BERGMAN diff. de arsenico. §. XI. Opuscul. Vol. II. p. 306.), hepar antimonii, scorïae in praeparatione reguli antimonii simplicis obuiæ (HENNICKE apud ZELLER l. c. p. 22.), vel hepar sulphuris

ris

ris arsenicale, siue vini spiritu siue aqua soluta fuerint, addantur; haec enim omnia plumbum siue acidis siue oleis solutum obscuro colore praecipitando, eodem colore mox inficiunt liquores hoc vitio infectos, vt ideo posterius praesertim hepar arsenicale siue *liquor auripigmenti*, ab hoc eius vsu quoque *liquor vini probatorius* dictus, a plurimis medicis ZELLERO (l. c. §. XI. p. 13.), MOEGLINGIO (apud eundem), WALLERIO (l. c. p. 294.), GAUBIO (l. c. p. 500.), MODELIO (l. c. p. 217.), A. FOTHERGILL (l. c. p. 380.), ad hanc variorum liquorum, et vini potissimum corruptelam inuestigandam maximopere commendatum sit; multa tamen in vsu huius liquoris circumspectione opus est, si iudicium euentui experimenti aequum superstruere velis: Primo curandum, vt sollicite paratus et recens adhibitus sit liquor, nisi enim sulphure saturatus sit, cuius partem plurimam dimittit aliquandiu asseruatus, non obscuro, sed flauo potius, interdum pallido colore praecipitabit plumbum; neque obscurum impetrabis sedimentum, liquore probatorio quamuis optimo ac recentissimo, si liquor, v. g. vinum explorandum praeter plumbum quoque calcem viuam vel cretam continet, et praeterea multo tartaro scatet, cuius acidum cum calce in tartarum calcareum abit, difficilime solubilem (T. BERGMAN l. m. c.); haec enim simul deturbata albedine sua diluet sedimentum plumbeum: Adde, quod liquores obscurius tincti, vt effectus liquoris probatorii euidentis satis sit, tribus aquae communis partibus (A. FOTHERGILL l. c. p. 381.) dilui debeant.

Cauendum

Cauendum perinde est, ne vinum probum in suspicionem huius corruptionis incurrat; facile id contingere posset iis vinis, quae aut natura sua aut aetate decolora variis pigmentis praecipue rubris inficiunt oenopolae; haec enim, etsi plumbi expertia, cum memorato liquore tentata, crebro exhibent sedimentum obscurum, pigmenti scilicet materia vna cum sulphure delabente.

Denique non plumbum solum, sed plurima quoque alia metalla (ZELLER l. c. p. 14. 21. 23. §. XIII — XV. et apud eum MAUCHART p. 21.) acidis soluta eodem colore obscuro praecipitat hoc sulphuris hepar, ut igitur, nisi aliae quoque accedant supra enarratae notae et conditiones, ex hoc solo experimento nihil certi de plumbi mangonio conicere possis; at si liquor dulcem saporem offerat, quem praeter plumbum nullum aliud metallum acidis impertitur, si omni humore orbatus, perinde ac sedimentum per sulphuris hepar ex eo deiectum, et, si vinum sit, feces in dolio superstites (ZELLER l. c. p. 15. §. XIX.), cum carbonum puluere et paucissimis cineribus clauellatis liquefactae plumbi grana metallica, si feces, prouti in dolio reperiuntur, luculentas plumbi (ZELLER l. c. p. 11. §. VIII.) vel lithargyrii (IDEM l. m. c.) miculas, elutratione facile separandas et curatius examinandas exhibeant, nullum amplius supererit dubium.

Facilius certe expediri illud negotium potest, aqua, gas hepatico saturata, qualem Cl. HAHNEMANNVS (*Chemische Annalen*. 1794. Vol. I. p. 109.) nuper

nuper proposuit, qua quidem etiam plurima metalla acidis soluta colore obscuro deiciuntur, ferro tamen excepto, quod crebrius quam alia vinum intrans, et sapore, quem acidis conciliat, propius, quam reliqua, ad plumbum accedit: Praeparatur autem ista aqua (*Liquor probatorius fortior*), solvendo primo in sedecim vnciis aquae tepidae duas acidi tartari vncias, addendo post duas quoque drachmas hepatis sulphuris calcarii sicci et tenerrime comminuti, concutiendo haec in lagena ampla per decem continua temporis minuta, et dimidia hora elapsa liquorem sedimento superfusum defundendo in aliam lagenam, quae mediam iam acidi tartari vnciam continet, paulisper concutiendo, et nycthemero elapso limpium liquorem in exiles lagenas probe obturandas decantando, atque asseruando.

Insignes noxae, quas facilis plumbi quacunque fere forma conspicui in tot liquoribus solutio et subdola indoles hominum sanitati inferunt, iam dudum induxerunt medicos (A. PARÉVM, MATTHIOLVM ll. cc. I. BEGVINVM tyrocin. chymic. p. 120. 121.), vt plumbum ex supellectili pharmacopoliorum proscriberent; exterminavit re domestica inconspicua facies et fugax nitor vasa ex mero plumbo confecta; sed adhibentur adhuc et in culinis et in officinis medicamentariis vasa ex stanno, plumbo adulterato, confecta, aut simili stanno intus obducta, vel conferuminata, quae quum suo plumbo officere adhuc pessime possint, status Borussici pharmacopolis (*PVL Magazin für die gerichtliche Arzneykunde und medicinische Policey*. Stendal, 8. Vol. II. fasc. 3. art. 8. 19.)

Bb

publica

publica lege omnis vasorum stanneorum vsus interdictus, et quemadmodum etiam in prouinciis austriacis (V. MEIDINGER *Versuch einer Eintheilung des Mineralreichs*. Vienn. 8. p. 68.) et Pomeraniae parte suecica (CHR. EHR. WEIGEL *Magazin für Freunde der Naturlehre und Naturgeschichte, Scheidekunst, Land- und Stadtwirthschaft, Volks- und Staatsarzney*. Berlin, Stralsund und Greifswald. 8. Vol. I. 1794. fasc. I. 1794. n. IV — VIII. XI. XII. p. 43 - 88. 92 - 97.) illis opificibus, qui alia metallica, praesertim cuprea vasa stanneo cortice obducunt, stanni purissimi vsus iniunctus est.

Frequentia medicorum monita de periculo ab vsu vasorum terreorum intus vitro plumbeo obduktorum imminente non fummos modo variarum terrarum e. gr. Pomeraniae (CHR. EHR. WEIGEL *l. m. c.* art. IX. X. p. 88-92.) territorii Erfordiensis (HECKER in schedul. d. 14 Febr. 1794) et principatus Onoldini magistratus permouerunt, vt inuentionem alius corticis vitrei minus pericalosi vasis terreis inurendi enixissime commendarent, sed varios etiam de salute humanae gentis meritissimos VIROS G. A. EBELL (*l. c.* p. 639.), WESTRVMB (apud eundem *l. c.* p. 637.), G. F. CHR. FVCHS (*Beytrag zu den neuesten Prüfungen, ob Säuren im Stande sind, die Bleyglätte in der Töpferglasur aufzulösen*. Iena. 1794. p. 27.), I. B. TROMMSDORFF (*Journal der Pharmacie für Aerzte und Apotheker*. Leipzig. 8. Vol. I. 1794. fasc. 2. p. 253. 254.) incitarunt, vt detegendae eiusmodi crustae innocuae vili pretio igne non nimis vehementi, quem quippe vasa nostra coquinaria prunarum et flammae aetum denuo
 exper-

pertura, ferre sine vlla liquatione, quem furni figulorum nostratium progignere possunt, vasis nostris argillaceis inducendae omnem nauarent operam, quae conamina vt faustum sortiantur successum, tanto magis optandum est, quum neque proposita haecenus consilia plumbeorum in locum sal commune vel eius muriam, vitri vulgaris contusi puluerem, cineres lignorum aut paratum ex iis lixiuium, margam liquabilem, calcem viuam, mistum cum gypso aut spato ponderoso, fluorem mineralem supponendi fini perinde respondere, neque iterata vaforum istorum (MALOUIN chymie medicinale. T. I. Paris. 1750.) cum aqua coctio omne virus eluere, omne periculum auertere, neque ratio calcis plumbeae sine discrimine crustam illam vitream ingredientis definiri, imperari, et, si contra latas leges peccetur, euinci tam facile posse videatur.

Multiplex igitur adhuc superest periculum, a maligno hoc metallo nobis imminens, quod quo minus euitent, multos impedit officii ratio; hi certe, ne, dum vaporibus aut pulueri plumbi quacunque forma induti expositi sunt, ne aliquid deglutiant, vt, si plumbea manu tractauerint, antequam cibos capiunt, manus sollicite lauent, et diaeta pingui (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. T. IV. P. 2. C. 5. p. 334. VAN HAEN ration. med. P. I. p. 115.), A. FOTHERGILL l. c. p. 382.) vtantur, monendi sunt: Quos autem dirum venenum iam vexat, vitare frigus, acida, stimulantia, et quae alium obstipare possunt, debent; si in ventriculo adhuc haereat, praestat vomitu, siue per media mechanica, siue per

Bb 2 multam

multam aquam tepidam ingurgitatam, siue per emeticum paulo fortius; si in intestinis resideat purgantibus iisque paulo vehementioribus (FORESTVS l. c. obs. LXXI. p. 22. RIVERIVS prax. medic. L. X. c. I. p. 446. SAUVAGES, PHILIP, COMBALUSIER, DU BOIS ll. cc. VNZER *Arti* Vol. VII. p. 67. WILSON journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. Vol. VIII. p. 133. DRAZAN ibid. Vol. XIII. p. 301.) exterminare.

Caue tamen haec subsidia adhibeas, (BÜCHNER, GRASHUIS ll. cc. WEPFER Ephemer. Acad. Caes. Nat. Cur. Dec. II. a. 3. p. 71. NEBEL ibid. obs. 11. p. 118. FR. HOFFMANN de metallurg. morbifera. p. 438. A. FOTHERGILL l. c. p. 384. DE HAEN l. c. T. III. p. 73.), vt primum phaenomena docuerint, venenum ultra hos iam limites progressam esse: Tunc enim inuolventibus (PAVL. AEGINET. de re medica. L. III. Cap. XVIII. et XLIII. FERNELIVS, HUXHAM, FR. HOFFMANN, GRASHUIS, BÜCHNER ll. cc. MILO apud CITESIVS Opusc. medic. Paris. 1639. BAGLIVIVS Oper. omn. p. 687. SENNERT prax. medic. L. III. P. 2. Sect. 2. cap. 2. p. 268. ALLEN synops. vniuers. medic. practic. p. 239. VAN HAEN l. c. I. p. 114. BOURDEU journal de medecine, chirurgie, pharmacie. Vol. XVII. XVIII. XIX. LE TELLIER ibid. Vol. XVIII. p. 41. GRANDVILLE ibid. Vol. XIX. p. 29), butyro, oleis vnguinosis, inter quae eminent oleum ricini (ODIER ibid. Vol. II. 1778. Apr. A. FOTHERGILL l. c. p. 384.), mucilagibus, lacte, aqua cum herbis et radicibus emollientibus decocta, larga manu per os et anum ingerendis, balneorum quoque et fomentorum specie applicandis, et, quod pinguis spectat,

stat, abdomini fricando inungendis opus est; sunt qui his (ALLEN, HUXHAM, KÖNIG ll. cc.) lenia laxantia aut interferunt aut addunt; alii, qui oleum a DIPPELIO denominatum (PARMENTIER l. c. I. p. 36.), alii (TH. PERCIVAL l. c. p. 27.), qui alumen, siue solum, siue cum mucilagine gummi arabici, vel cum spermate ceti permistum tanquam potentissimum auxilium praedicant.

Quodsi his remediis non cedant dolores illi atroces, princeps medela est aqua calida gas hepatico saturata, tanto efficacior, si ferri etiam paululum contineat, largis haustibus potata, et simul balnei speciei adhibita, siue natiua (A. FOTHERGILL l. c. p. 384—386. EBELL l. c. p. 573 sq.), quales et Anglia, et Germania nostra plures offert, siue (A. FOTHERGILL l. c. p. 385.) per artem parata, et opium (PAVLVS AEGINETA, ALLEN, GRASHUIS, AL. BRAMBILLA ll. cc. R. WARREN London medical transactions. T II. n. 7. p. 68 sq. WEDEKIND *gemeinnützige Wochenschrift physischen und medicinischen Inhalts*. Mainz. 1792. fasc. 5. p. 75. EBELL l. c. p. 584 sq.), quacunq;ue forma congrua ingestum, etiam enematibus adiectum, vt tamen in eius quoque vsu, si alius iusto segnius euacuetur, aut plane obstructa sit, lenibus laxantibus (HUXHAM l. c. p. 29. LVDWIG Comment. Lips. de rebus in scientia naturali et re medica gestis. Vol. VIII. p. 490.), e gr. magnesia alba, sale amaro, foda phosphorata (A. FOTHERGILL l. c. p. 384.) intermistis opus sit.

Quae a sanatione primarii mali crebro adhuc restant mala, in debilitate artuum praesertim sita,

B b 3

conti-

continuato aquarum sulphurearum (A. FOTHERGILL l. c. p. 385. 386.) vsu, roborantibus, et electricitate (Nouveau Dictionnaire de medecine et de chirurgie. P. II. London. medical journ. Vol. V. 1784.) facile superantur.

Metallica sua facie conspicuum rarius adhibetur plumbum, nisi velis materiem instrumentorum quorundam chirurgicorum constituere, eodem lima corroso expleri nonnunquam ad aërem arcendum dentium cariosorum foueas, Veteres (AVICENNA canon. L. II. c. XII. et L. III. tract. I. AMAT. LVSITAN. curat. Cent. III. cur. 32. PARÉUS Oper. Libr. VII. c. 32. JONSTON Taumatographia nat. Cl. IV. p. 172. ETTMÜLLER Oper. T. III. L. VI. Sect. I. c. 4.) laminis plumbi impositis ad inhibendas pollutiones nocturnas, ad discutiendas scrophulas glandulasque tumidas fuisse vsos, ipsum L. HEISTERVM (l. c. p. 340.) istiusmodi lamina mercurio impraegnata scirrho mammae imposita periculum cancri auerti posse, sibi persuasisse, alios (V. ORTH l. c. p. 111.) ad contegenda et ab aëris contactu munienda vlcerum vulnerumque labia, ad comprimenda per laesiones aperta vasa, sanguinem vehentia, cruoremque ex illis promanantem sistendum, scobem plumbi teneriorem non extrinsecus modo inspersam (ORTH l. m. c.) in pertinacioribus cutis erosionibus adhibuisse, sed adeo temerario ausu ab empiricis intus in fluore albo, fluxibus sanguinis, malo venereo (MALOUI l. c. Vol. II.) et (FERNELIVS l. c.) arthritide fuisse praescriptam. Globulos plumbi, praeunte HELMONTIO, nuperius fausto cum successu quatuordecim homini ileo laboranti

ranti deglutiendos imperavit NAUDEAU (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. Vol. LXIV. 1785. Jun.).

Tanto maior cumulus medicamentorum tum in fabricis, tum a pharmacopolis ipsis ex hoc plumbo paratorum in officinis medicamentariis prostat, quae refrigerando, acrimoniam mitigando, fibras constringendo, oscula vasorum fecernentium et excernentium occludendo, repellendo, exsiccando, putredinem inhibendo, externo potissimum vsu in inflammationibus (GOULARD traité sur les effets des préparations de plomb et principalement de l'extrait de saturne, employé sous différentes formes et pour différentes maladies chirurgicales. à Pezenas et Montpellier. 1760. 8. AIKIN *Beobachtungen über den äußerlichen Gebrauch der Bleymittel, nebst einigen allgemeinen Anmerkungen über die örtlichen Arzneyen, nach der zwoten Ausg. aus dem Engl. übersetzt.* Altenburg. 8. 1776.), etiam tonsillarum (BOUCHER recueil périodique d'observations de medecine, chirurgie, pharmacie etc. à Paris. T. VIII. 1758. Jun. p. 557. BELL system of surgery. Vol. V. 1787.), nisi criticis, aut nimium siccis, aut partes nimis sensiles afficientibus, aut in suppurationem procliuibus, aut cum laceratione partium coniunctis, aut a caussa interna natis, in furunculis aliisque tumoribus neque criticis, neque metastaticis, aut ab alia caussa interna natis, neque in suppurationem pronis, vlceribus, etiam phagadaenicis (TH. PARACELSVS chirurg. magic. T. II. l. 10.), variisque morbis cutaneis, topicis, remedia istiusmodi ferentibus, aliisque morbis externis,

in descriptione singulorum medicaminum enarrandis celebrantur. Diuiduntur autem 1) in calces; 2) in solutiones; 3) in falia; 4) in vnguenta; 5) in emplastra.

I. CALCES PLVMBI.

Cerussa, *Cerussa plumbi*, ex plumbo per aceti vapores corroso eiusque acido aëreo impraegnato nata, alba, creberrime (rarius tamen ea, quae lamellari facie apparet) creta adulterata, quae falis communis acidum aqua temperatum superinfusum subit, superstitit, sed siue volumen, siue pondus spectes, multum diminuta genuina cerussa, cum nitro et carbonum puluere igni candenti exposita in veros plumbi globulos confluens, iam inclytæ Asclepiadarum scholæ Rhodiae (SCHVLZE histor. medic. p. 61.), GALENO (de simplicium medicamentor. facultat. L. IX.), DIOSCORIDI (l. c. l. 5. c. 53.) satis superque cognita, eiusque tempore tum in Graecia et Rhodo, tum in Italia, nunc per omnem Europam parata, frequentius aliorum medicaminum materiem principem constituens, quam, qualis venit, a medicis vsitata.

Ne enim dicam, minus castas Russiæ puellas scelesto et infausto ausu eam deglutire, vt sibi sterilitatem concilient (PALLAS l. m. c.), feminis multis cosmetici loco inseruire. Medici vix intus adhibuere cerussam: Externum vero vsum iam DIOSCORIDES (l. c.) ad excrescentias leniter reprimendas, et vulnera ad cicatricem perducenda, inspersam pulueris forma in vlcibus leuibus, etiam faniem plorantibus, inflammationibus nulla humorum corruptela stipatis,
ipfa

ipsa prurigine, serpigine et infantes toties torquente intertrigine alii (PAVL. AEGINETA l. c. L. V. c. 60. ETTMÜLLER Oper. T. II. L. I. Sect. 9. p. 384. et T. III. Sect. 1. c. 1. art. 1. p. 412. FR. HOFFMANN medicin. ration. systemat. T. III. p. 436.), in excoriatione ani alui fluxus acres vel equitationem infequente LOESECKE (l. c. p. 380.), in cancro aperto I. H. IAENISCH (*Abhandlung von dem Krebs, und der besten Heilart desselben.* S. Petersburg. 1784. 8.) commendarunt; at multa etiam circa externum ceruffae huius vsum circumspicione opus est, isque, quum partibus intertrigine laborantibus (MOEGLING apud ZELLER l. c. p. 18.), vlceri pone aures acrem saniem ploranti (MOEGLING l. m. c.), pedibus sudorem foetidum stillantibus (ARNEMANN *Entwurf einer practischen Arzneimittellehre.* Göttingen. 8. P. II. 1792. p. 119.) inspersa, pessime nocuerit, in his malis (MOENCH *systematische Lehre von den Arzneimitteln.* p. 388.), perinde ac in erysipelate caute potius euitandus.

Sandyx, ex cerussa igne, donec sandarachae colorem nacta fuerit, vsta, DIOSCORIDIS et GALENI (ll. cc.) tempore etiam medicis vsitata.

Magisterium plumbi, Magisterium saturni, calx plumbi alba ex aceto plumbi rarius per vini spiritum (ORTH l. c. p. 17. §. XIII.), quam per sal tartari siue aqua vulgari siue ex atmosphaera attracta soluto (ORTH l. m. c. MICHAELIS annot. in SCHRÖDERI pharmacol. c. XIII. JUNGKEN chem. experiment. curios. p. 383.), eo in casu acido aëreo grava, ant per vitrioli acidum (ALBRECHT l. c. p. 31. §. XX.), nunc vitrioli acido imbuta, ab (A MYN-

Bb 5

SICHT

SICHT et M. ETTMÜLLER Oper. P. II. p. 315.) in phthisi et febre hectica commendata, aut per salis communis spiritum (*Lac plumbi*, *Lac saturni*) praecipitata, a posteriori acido eodem impraegnata, aut (ANGELVS SALA sept. planet. terrestr. recens. Oper. p. 213. LE FEBURE *chymischer Handleiter* p. 644.) omni humore per distillationem sublato ab aceto superstes, non inter cosmetica modo relata, sed si ANGELO SALAE (l. m. c.) credas, in cancro, lupo, igne perfico mirifica, et intus a granis duobus ad quinque cum vino albo aut alio liquore sorbta, dolores mitigans, humorum in ventriculo fluctuantium acrimoniam coercens, colicam, passionem iliacam, infarctus et scirrhus hepatis sanans; nostra tamen aetate fides his encomiis adhibita euiluit.

Praecipitatum Saturni, calx plumbi alba ex saturni extracto per aquam fontanam praecipitata, cum pauca aqua agitando permista a JANIN (l. c. p. 442. 443.) non solum tanquam medicina cosmetica, qua lauari bis per diem partes debent, sed etiam in hordeolis et lichenibus palpebrarum commendata.

Plumbum vstum, calx plumbi addita sulphuris circiter sexta parte, vstione parata, huius igitur acido imbuta, grisea, DIOSCORIDIS (l. c. c. 48.) aevo celebris, qui etiam scorias plumbi feraces contusas et elotas (l. m. c.) medicamenti externi vices gerere posse refert.

Cineres plumbi, aliis quoque (Pharmacop. Wirtemberg. P. II. p. 131.) *Plumbum vstum*, ex plumbo

plumbo meraco in calcem cineream exusto nati, emplatri, quod audit, saturnini materies.

Minium, plumbi calx laete rubra diuturno, at leniori, quo non liquefit, igne ex plumbo purissimo parata, fixo in igne habitu et facili in vitrum transitu haud aegre a cinnabari discernenda, rarius per se, vt aiunt, sed aut solutum, aut vnguentorum emplastrorumue forma indutum adhibetur.

Lithargyrium, mediae inter calcem et vitrum indolis, ponderosum, squamosum, coloris flauī nunc pallidioris (*Lithargyrium argenti*, *Spuma argenti*, *Argyritis*), nunc propius in rubrum vergentis (*Lithargyrium auri*, *Chrysitis*), in depuratione atque excoctione metallorum nobilium potissimum nascens, ideo vix vnquam a cupri, ex his metallis extracti, calce liberum, DIOSCORIDI (l. c. c. 52.) et GALENO (l. m. c.) notissimum, quamuis ab illo ad morbos oculorum sanandos, ad cicatrices et rugas cutem defoedantes aequandas, ab hoc (l. m. c.) in intertrigine, etiam ab aliis ad discutiendas inflammationes et exsiccanda vlcera (P. HERMANNI cynosur. mater. medic. Argentor. 4. 1726. P. III. p. 138.), ab ETTMÜLLERO (Colleg. consultator. p. 314.) cum aceto, farina fabarum et cumini seminibus in cataplasma subactum, ad tollendum scroti testiculique tumorem, extrinsecus applicatum, ab aliis adeo (I. ZWINGER principiorum chymicorum examen ad generalem Hippocratis, Galeni, ceterorumque Graecorum et Arabum consensum institutum. Basil. 1606. 8.) intus adhibitum fuerit; terrent tamen probos medicos non ab interno modo vsu, quae supra memorata sunt, sed

fed exemplum feminae, quae ingratum faciei ruborem dispulfura axillis quotidie bis aut ter eius pulverem infpererat (MOEGLING l. c.), et viri, qui, pruritum moleftum mitigaturus, cataplafmati impofito lithargyrium adiecerat (BAKER apud PERCIVAL l. c. p. 18.), vtriusque ventris doloribus diriffimis multati infignem in ipfo externo vfu circumfpectionem commendat. Quare hodie apud Medicos vix vfu venit, tanto frequentius parandis aliis medicinis inferuiens: Vix differt ab hoc lithargyrio

MOLYBDAENA veterum (DIOSCORIDES l. c. c. L.) fco, vlcera ad cicatricem perducendi, olim vfitata.

Scoriae argenti (DIOSCORIDES l. m. c. c. LI.) vtplurimum plumbum continentes, veteribus eundem, quo lithargyrium, in finem adhibitae.

II. SOLVTIONES PLVMBI.

Acetum plumbi, Acetum saturni, dulce, a fpiritu falis communis et ammoniaci, a cineribus clauellatis, fale tartari, communi, ammoniaco, a vitrioli acido et falibus illud continentibus, ab ipfa aqua fontana adfufa lactis inftar turbidum; rarius ex plumbo metallica facie induto (ANGEL. SAL. l. m. c. ORTH l. c. p. 13.) aut eius minera (ORTH l. m. c.), quam eius calce, et aceto, cui aliquando pauxillum acidi nitri (ORTH l. m. c.) adiicitur, paratur: Hoc aceto externo vfui deftinato, vna cum decocto theae et fpiritu vini camphorato parca manu addito enematis forma ano iniecto alui profluuium feliciter fuperavit ADAIR (apud DUNCAN medical commentar. for 1783. 1784.). Sunt autem pro difcrimine calcis tria

tria huius aceti genera, quorum effectus ceterum parum inter se differunt.

Acetum cerussae, ab Oswaldo CROLLIO (Basil. chymic. p. 470.) iam commendatum ex aceto et cerussa, quae et ab aliis metallis purior est, et maiori copia acetum intrat, vt ei saturando magis par sit, modo terreis mangoniis libera seligatur cerussa.

Acetum minii, *Tinctura minii*, ex minio a cupri labe sane libero in pollen tenerrimum contrito et aceto parata iam ab O. CROLLIO (l. m. c.), nuperius ab V. CHRPH. SALCHOW (*Chirurgische Beobachtungen. Altona. 8. Dritt. Aufl. 1784.*) laudata, hic tamen non extrinsecus modo aequae ac alia saturnina aceta adhibuit, sed guttis quatuor quater per diem ingestis, liquore vegeto-minerali Goulardi simul extrinsecus adhibito, gonorrhoeam veneream cum testiculi tumore coniunctam, imo eius cortici peruuiano et cascarillae nuptae auxilio febrem inflammatoriam vehementissimis lateris doloribus stipatam feliciter sanasse se narrat.

Acetum lithargyrii, reliquis acetorum saturinorum generibus vulgatius, etsi vix vnquam sine omni cupri additamento, ex lithargyrio, quod tenuissime comminutum sub continua agitatione, donec penitus solutum sit, cum aceti boni dupla portione (GOULARD l. c. JANIN l. c. p. 441.) cocto natum, hac iam tenuiori et simpliciiori forma a multis in inflammationibus externis, et modo caussa sublata fuerit, iis ipsis, quae ab internis caussis oriuntur, ambustis, contusionibus, vlceribus malignis in sanationem vergentibus sanandis (ALBRECHT l. c. p. 36.),
partibus

partibus laesis consolidandis, vulnerum recentium sistendo sanguine (I. B. ZAPATA secreti varii di medic., chirurgia, raccolta da GIUS. SCIENTIA. Rom. 1586. 8.) cum fructu adhibitum; ita CAPITO (*Geschichte und Versuche einer chirurgischen Privatgesellschaft in Kopenhagen.* Kopenhag. 1774. 8.) tumorem ceruicis cancriformum, aliud colli vlcus cancriformum, vt tamen internum simul conii vsum praeciperet, et aceto, quo vlcus eluebatur, decoctum eiusdem herbae adderet, et labii cancriformum vlcus solo hoc aceto sanauit SCHOENHEYDER (*Collectan. societatis medic. Havniens. Havn. 8. Vol. I. 1774.*), qui quoque eius vsum progressum cancri mammae infestantis inhibitum vidit: Multum etiam contulisse ad sanationem mammae cancriformae sanguinem menstruum fundentis, fomenti more applicatum, testis est CHR. PETER (*diff. sistens historiam rariorem mammae cancriformae sanguinem menstruum fundentis, methodo simpliciore sanatae.* Tubing. 1763. 4. p. 5.): Ita etiam partes post diuturnum decubitu a gangraena incipiente rubentes aceto lithargyrii aqua florum sambuci temperato elui iubet FR. I. WOHLLEBEN (*diff. de gangraena generatim, et in specie de illa, quae a decubitu oritur.* Vindob. 1777. 8.).

Extractum Saturni Janin (l. m. c.), ex aceto lithargyrii, tam diu, donec pastae spissitudinem consecutum fuerit, igni exposito, tum, si duae aceti partes receptae fuerint (sedecim partibus) aqua fontana bulliente sub continua agitatione soluto, post viginti quatuor horas defuso et lagenis bene obturatis asseruando natum, ab Auctore in inflammationibus,

nibus, praesertim oculorum summopere commen-
datum, anonymo auctori libelli (*Richtiger Gebrauch
des Bleyextracts in äußerlichen Zufällen durch vielfältige
Erfahrung bestätigt.* Halle. 1783. 8.) ipsi Goulardiano
in aliis quoque malis praestare visum; sufficit eius
guttas quatuor additis adhuc tribus spiritus vini cam-
phorati cum aquae fontanae vncia miscere, eaque
miltura antea parumper calefacta oculum subinde
lauare, et humectata illa splenia imponere.

Extractum Saturni Goulardi, non est nisi
acetum lithargyrii ad mellis vsque spissitudinem co-
ctum, adfusa aqua distillata (a vulgari enim statim
lactis opacitatem induit et plumbi soluti plurimam
partem dimittit G. MURRAY de extracto saturni et
aqua vegeto-minerali. Goett. 1778.) denuo soluendum,
et in aceti lithargyrii conditionem reducendum,
rarius spissiori illa forma adhibetur, nisi velis
GOULARDUM ipsum hac ad emplatri spissitudinem ac-
cedente forma mammae tumenti, rubenti, induratae,
vndique saniem stillanti fausto cum euentu im-
posuisse, sed aut aliorum plumbeorum principem
constituit materiem, aut quoniam plumbi facultatem
concentratam, vt ita dicam, continet in casibus, qui
ea remedia requirunt, aliis additur (*Richtiger Ge-
brauch des Bleyextracts etc.* VINCENT journal de mede-
cine, chirurgie, pharmacie. T. LV. 1781. Febr.):
Ita gargarismati, contra anginam adhibito, neque
tamen nisi in vera inflammatoria, non perinde in ca-
tarrhali (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*) salu-
tari RAULIN et BOUCHER (apud GOULARD l. c. p. 40.),
alteri quod ad aphthas et linguae tumorem a febre
acuta

acuta superstites sanandas imperavit SALCHOW (l. c.) extractum hoc adiicere; ita hoc extracto cum ($\frac{1}{3}$) terebinthinae oleo, ($\frac{1}{2}$) axungia leporis, et ($\frac{1}{4}$) petroleo in vnguentum redacto strumam aliquoties dispulit auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*); ita Cl. ALTHOF (*pract. Bemerkungen etc.* I. p. 181.) misturae ex succo conii inspissato, extracto hyoscyami albi et extracto thebaico confatae, quam alutae inunctam testibus a venereo virus inflammatis circumponi iubet, si quidem inflammatio non nimis violenta sit, extractum hoc addit: In prolapsu iridis cum fructu applicat BELL (system of surgery. Vol. IV. 1786.), in vlceribus serophulosis, spongiosis, marcidis, qualia in hominibus debilibus, eneruatis crebro obseruantur, commendat (l. c. p. 77.) AIKIN, in vlceribus, quorum sanationi aut nimia partium relaxatio, aut nimia humorum congestio obstat, aequae ac in iis, quorum caussa interna sublata est, praedicat expertus auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), qui coniunctum cum aliis tum externis pharmacis feliciter quoque cancro labiorum vulvae, coniunctum cum sapone veneto, herbis aromaticis et vino, fomentique specie applicatum tumori articulum brachii superioris occupanti, cum herbis aromaticis ac roborantibus simili forma applicatum vrinae incontinentiae a sphincteris debilitate oriundae opposuit; in phimosi et paraphimosi, in penis vlceribus, si quidem cum frictione mercuriali coniungatur eius vsus, cum mica panis in emplastri formam redactum in bubonibus, ipsis iis, qui in supurationem proni sunt GOULARD (remarques et observations pratiques sur les maladies veneriennes, avec une

une

une seconde edition des maladies de l'uretre, et la composition des bougies spécifiques, pour guérir les embarras de ce conduit, et autres formules nouvelles et très utiles pour le traitement des maladies veneriennes, à Pezenas et Montpell. 8. T. II. 1760. p. 138 sq. 120 sq. 96 sq.), consentiente, quod posteriores attinet, (apud eundem l. m. c.) DE LA PEURONIE, in scirrhis, scrophulis in cancrum pronis, phlegmone aliisque tumoribus GOULARD (traité sur les effets des préparations de plomb etc.), faponi iunctum in anchylosi recente, et humorum tendinum vaginas obliuientium nimia spissitudine GOULARD (l. m. c. p. 136 sq.), cum ($\frac{3}{4}$) oleo oliuarum subactum in ambustionibus TERRAS (Journal de medecine, chirurgie, pharmacie. T. LXXXIV. 1790. Aug.); in erysipelate merito damnat, in fistulis ac gonorrhoea secundaria tanquam inutilem repudiat eius usum auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bley-extractis etc.*).

Aqua vegeto-mineralis Goulardi, Liqueur vegeto-mineralis Goulardi non est, nisi extractum saturni, plurima aqua, et, additamento in multis certe casibus satis incongruo, ut plurimum vini spiritu (dupla ratione extracti portione) solutum, etsi cognito iam dudum aceto lithargyrii satis similis, et a multis Germaniae chirurgis, e. gr. III. THEDEN (*neue Bemerkungen und Erfahrungen etc.*) ante GOULARDUM eodem cum successu adhibitus, tanquam noua medicina (II. cc.) a GOULARDO, eaque, quod magis adhuc reprobos, omnes fere externos morbos superans, nulla caussarum, ex quibus multi oriuntur,

Cc

tur,

tur, internarum ratione habita, deprædicatus, fomenti, balnei, iniectionis specie adhibitus, cum mica panis coctus, aut aliis cataplasmatibus additus, linteo carpto instillatus, in inflammationibus (THE-
DEN l. m. c.), etiam pertinacioribus (GOULARD l. m. c. p. 14.), et in gangraenam (IDEM l. m. c. p. 40.) vel suppurationem vergentibus (GOULARD l. m. c. p. 95.), in quibus duobus posterioribus casibus quam sinistre ut plurimum adhibeatur, argumentis atque experientia nixus egregie ostendit (l. c. p. 69. 71 sq.) AIKIN, quemadmodum etiam in inflammationibus profundioribus parum præstare testatur I. CHPH. IAEGER (*Fünfzig chirurgisch-practische Caute-
tellen für angehende Wundärzte*. Francfurt. 1788. 8.), in aliis quoque interdum spem medici fallere AL-
BRECHT (l. c. p. 39.), tum in erysipelate (GOULARD l. m. c.), e. gr. faciei (SALCHOW l. c.), si quidem ab externa violentia proficiscatur (AIKIN l. c. p. 57.), neque per criticum naturæ molimen in cutem de-
positum sit, aut ab alia causâ interna natum, ideo penitus reiectus ab auctore libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), nam hoc præcipue in casu gan-
graenam facillime excitat, tum in phlegmone (GOULARD l. m. c.), leuiori certe, sanos cetera homines affligente, neque ultra cutem et pinguedinem extensa (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), discutiendis, et, dolorum respectu habito, leniendis, in erysi-
pelate vrethrae (GOULARD l. m. c. p. 47.), in tumo-
ribus atque inflammationibus testicularum (AIKIN l. c. p. 54.), siue a contusione et violentia externa (GOULARD l. m. c. SALCHOW l. c.), siue a labe vene-
rea (CRIBB on the use of injections in the gonor-
rhea.

rhoea. London. 1773. 8. ALTHOF l. c. p. 181. SALCHOW l. c.), siue a gonorrhoea suppressa (AIKIN l. m. c.) proueniant, aliis frigido (AIKIN l. m. c.) liquore vtentibus, aliis (Cl. ALTHOF l. m. c.) tepidum praefertentibus, qui quoque in inflammatione nimis violenta magis nocere, quam prodesse sibi persuasit, in inflammationibus mammarum (BELL system of surgery. Vol. V.), parotidis, faucium (GOULARD l. m. c. p. 30. BELL l. m. c.), praemissa venaesectione, nec neglectis cantharidibus, cum melle rosarum, camphora et aqua reginae Hungariae combinatus (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), oculorum (GOULARD et apud eum GAUTIER et COULAS l. m. c. p. 52. MELLIN l. c. p. 341. I. PRINGLE l. c. p. 160. GUERIN *Versuch über die Augenkrankheiten*. Leipzig. 1773. POUPART journal de medecine, chirurgie, pharmac. T. XXXIX. DUSSAUSOY ibid. T. LXVIII. 1786. Sept.), iis praefertim, quae ab oculorum debilitate, siue a nimis intenso eorum vsu, siue ab alia causa proficiscatur, aut externis causis in sanis cetera corporibus, non perinde in iis, quae ab interna acrimonia aut humoribus impuris nascuntur (*Richtiger Gebr. des Bleyextracts etc.*), in inflammatione pedis, ab auulso vngue nata (LOEFFLER ap. RICHTER *chir. Bibliothek*. Vol. VII. p. 790. 791.), in ambustionibus (GOULARD l. m. c. p. 70.), cum olei oliuarum aequali pondere subactus (TERRAS l. c.), in leuioribus potissimum tanto efficacior, quando partes combustae epidermide nondum laesa tamdiu igni admouentur, donec calor et ardor cesset, non perinde in iis, quae profundius penetrant, et si non carnes et ossa, tamen cutem et adipem violant, neque in ambustionibus

oculorum, ventriculi atque intestini recti (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), melius in ambustionibus a pulvere pyrio contractis (GOULARD l. m. c. p. 93.), in vulneribus sclopeto (IDEM l. m. c. p. 10. 71.), certe leuioribus, sano cetera corpori inflitibus, neque ossa, neque articulos, neque viscera laedentibus (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), in contusionibus (GOULARD l. m. c. p. 10. 71. 90. MELLIN l. c. p. 341.), etiam violentioribus (SALCHOW l. c.), nisi cum nimio tumore et nimia sanguinis extra vasa stagnantis copia coniunctis (I. CHPH. JAEGER l. m. c.), sanos cetera homines afficientibus, et natiuum modo partium elaterem minuentibus aut delentibus (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), et (GOULARD l. m. c. p. 9. et *Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*) sugillationibus, symptomatibus puncturas apum (GOULARD l. m. c. p. 80.) et tendinum (GOULARD l. m. c. p. 30. 48.) insequentibus, si quidem (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*) paulo maiore spiritus vini camphorati aut aquae vulnerariae copia temperetur, neque humorum acrium decubitus metuendus sit, in phimosi et paraphimosi (GOULARD remarques et observations etc. p. 138.), si a tumore oedematoso aut inflammatione nascatur (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), in gonorrhoea (SALCHOW l. c.), contradicente merito auctore libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), in panaratio (GOULARD sur les effets des préparations de plomb etc. p. 30. MELLIN l. c. p. 341.): Dolores ab haemorrhoidibus caecis progenitos multum lenire GOULARDUS (l. m. c. c. 10. p. 220.), vix tamen, nisi recentissimos nodos eosque nunquam solum soluere auctor

auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*); intestini recti prolapsi perinde ac herniae incarceratae repositionem multum adiuuare asserit GOULARD (l. m. c. c. 9. p. 217.), assentiente, ratione herniarum, AIKIN (l. c. p. 109.) et, absentibus tum inflammatione, tum violentioribus spasms, auctore libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*).

In vlceribus porro varii generis, malignis, inveteratis, sinuosis mirificam huius liquoris vim extollit GOULARDUS (l. m. c. c. 3. p. 95 sqq.), assentientibus, si internarum caussarum ratio simul habeatur, aliis quoque medicis; callos tamen vlcerum eius vsu euanescere, cum AIKINO (l. c. p. 76.) vix speres, in spongiosis et scrophulosis (AIKIN l. m. c. p. 77. 88.) tanto maiorem efficaciam exspectans, qualem quoque alia adstringentia, antiseptica, topica spondent (IDEM l. c. p. 77. 86.), et memento, nimis diu et largiter denudatis cuticula et vasorum oscula hiantia offerentibus vlceribus applicata resorberi tandem, et in interiora corporis deductum mala superius enarrata progignere posse; vtilem etiamprehendit in vlceribus MELLIN (l. c. p. 341.), efficacissimum experti sunt SALCHOW (l. c.) et SABATIER (apud HVNCZOWSKY *medicinisich-chirurgische Beobachtungen auf seinen Reisen durch England und Frankreich, besonders über die Spitäler.* Wien. 1783. 8.), aliique Gallorum medici (v. EVNDEM l. m. c.), in venereis partium genitalium non callosis (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), in ipsa ozaena et vlceribus sinuosis SALCHOW (l. c.); in fistula lacrymali iniectum egregiam opem tulisse bis vidit I. PH. HAGEN (*Wahr-*

nehmungen zum Behuf der Wundarzneykunst in Deutschland. Mietau. 1772. 8.), ipsum cancrum vsu huius liquoris feliciter superari gloriatur GOULARDUS (l. m. c. c. 4. p. 125.), leniri eius vsu dolores, modo vini spiritus exulet, saniei profluentis foetorem atque acrimoniam testatur AIKIN (l. c. p. 83.); mitigari dolores etiam expertus est auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*); prodesse in excoriatione partium, longum decubitum sequente et gangraenaemetum incutiente, SALCHOW (l. c.), vulnera eius vsu consolidari SALCHOW (l. c.), leuiores certe MELLIN (l. m. c.), sanguinem fisti (SALCHOW l. c.), vt tamen alios medicos spes postremi huius effectus crebro fefellerit (ALBRECHT l. m. c.).

Tumores quoque omnis inflammationis experies, ipsarum glandularum, ab eius vsu euanescere perhibet GOULARDUS (l. m. c.); idem expertum se esse in tumoribus parotidis et glandularum mammalium, loquitur MELLIN (l. c. p. 341. 342.), crebro omni fere caruisse effectu asseuerat AIKIN (l. c. p. 70.), qui heic etiam rationem causae, in constitutione corporis generali saepe delitescens, habendam esse, rectissime monet, scirrhus recentes, benignos, hominum cetera sanorum, huic liquori cum mica panis in cataplasma redacto interdum cedere, refert auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), tumorem genu hydropicum, interna medicatione non neglecta, externo huius liquoris cum balsamo vitae externo coniuncti vsu dispulit C. L. SCHMALZ (*Seltne chirurg. und medicin. Vorfälle. Leipz. 1784. 8.*), ipsum articuli fungum recentem, a sola violentia externa
natum

natum auctor libri (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), hydrosarcocelen aliosque frigidos testicularum tumores eius vsu feliciter ablatos testatur GOULARDUS (remarques et observations. p. 58-80.); tumorem mollem, post luxationem ossium aliquando superuenientem, auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*); tumoribus in ossium fracturis obuiis splenia imponit, eodem liquore madida WILMER (cases and remarks in surgery, to which is subjoined an appendix containing the method of curing the bronchocele in Coventry. London. 1779. 8.); hordeolum palpebrae eodem remedio dissipauit SALCHOW (l. c.); furunculum auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), irritato tamen frequentius atque infausto conatu, quam exoptato euentu; pedem hominis fulmine icti omni sensatione carentem, vehementer tumidum, et a sanguine extra vasa stagnante rubentem, praegressa bis venaesectioe, et imperatis intus medicamentis antiphlogisticis, fomento ex extracti saturni vnciiis duabus et aquae libris duabus confecto, breui temporis spatio sanauit ALIX (obseruat. chirurgic. Altenb. 8. Fasc. I. 1774.). Tumores scrophulosos recentes, adhibitis simul intus laxantibus et resoluentibus perinde ac aquosos, ex debilitate partium singularium prouenientes, hoc liquore saepe dispulso vidit auctor libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*).

Principem liquoris huius virtutem ponit GOULARDUS (l. m. c. c. I. 7. 8. p. 10. 173. 187.) in medela, quam cutis affectibus affert; neque vana omnino est ista laus, modo originis, ex quo promanant istae

efflorescentiae (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*) ratio habeatur; eandem efficaciam in morbis cutaneis topicis experti sunt AIKIN (l. c. p. 101.) et MELLIN (l. c. p. 341.); in cutis pustulis faciem defoedantibus GOULARDUS (l. m. c. c. 7. p. 173.), in cuprea faciei rubedine perinde ac in tinea SALCHOW (l. c.), in lichenibus THEDEN (*Unterricht für die Unterwundärzte bey Armeen, besonders bey dem königlich-preussischen Artilleriecorps. Berlin. 8. Th. I. 1774.*), in efflorescentia illa cutis, quam nonnulli nulla febre stipatam verno tempore experiuntur (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), in scabie praefertim THEDEN (*neue Bemerkungen und Erfahrungen zur Bereicherung der Wundarzneykunst und Medicin. Berlin und Stettin. 1771. 8. sect. 14. p. 94.*), GOULARDUS (l. m. c. c. 8. p. 187.), MELLIN (l. c. p. 341.) et SALCHOW (l. c.); pruritus post diuturnum exanthema infantem excrucians superstitem sedimento ex hoc liquore sponte delapso sustulit MYRSINNA (*medizinisch-chirurgische Beobachtungen, nebst einigen Anmerkungen darüber. Berlin. 8. Zweyte Samml. 1783.*).

Mitto facultatem, quam, denegatam ab auctore libelli (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), GOULARDUS suo liquori tribuit, articulis rigidis mobilitatem restituendi, et luxationes superandi (l. m. c. p. 136.), cum, quod AIKIN iam dudum solide demonstravit (l. c. p. 87.), nequaquam firmo nitatur fundamento istud encomium; neque, nisi causa doloris eius indolis sit, ut plumbeis istiusmodi medicinis tolli possit, multum confido in virtute eius dolores sopiendi, quam SALCHOW (l. c.) in dentium doloribus,

redactō, tandem ad aërem deliquescente natum, olei spissioris speciem prae se ferens ab O. CROLLIO (Basilica chymica. p. 472.) ad guttas aliquot cum vino albo forbitum in colica commendatum.

Tinctura Saturni, Tinctura antiphthifica, aliis a I. MICHAELIS (diss. de phthisi. Lips. 1658. 4. M. ETTMÜLLER colleg. pract. p. 403. ORTH l. c. §. XV. p. 18.), aliis a G. W. WEDELIO (pharmac. acromatic. Ien. 1686. 4. p. 516.), plurimis a GRAMMANNO denominata, virtutem adstringentem ac roborantem, quam, a guttis decem ad triginta vsque guttas exhibita, in profusioribus iusto et vires aegri exhaurientibus sudoribus sistendis (G. W. WEDEL amoenitat. mater. medic. Ien. 1684. 4. p. 349.), in febre hectica (M. ETTMÜLLER l. m. c. p. 316. et colleg. consultator. p. 242.), phthificos potissimum sensim perimente (V. RIEDLIN lin. medic. ann. 2. p. 330. M. ETTMÜLLER colleg. pract. p. 403. R. A. VOGEL praelect. de cognosc. et curand. morb. §. 646. HOFFMEISTER apud ALBRECHT l. c. p. 41. WHITE apud DUNCAN medic. comment. Vol. III. fasc. I. aus dem Engl. überf. Altenb. 1776. p. 79. s. VOGEL *Versuch einiger Beobachtungen*. Goett. 1777. p. 12.), infringenda potius et demulcenda, et ne hos quidem effectus semper fortiri testis est (l. m. c.) WHITE, quam sananda exseruit, et (P. HERMANN l. c. p. 142.) in vlceribus renum et pulmonum, in sanguinis ex pulmonibus et vtero (REYNOLDS medical transactions Vol. III. 1785.) aliisque partibus (ORTH l. c. §. XV. p. 19.) largiori iusto profluvio, in pollutionibus nocturnis et gonorrhoea exseruisse fertur, potius ferro

ferro per acetum soluto, quam plumbo debet; si enim secundum praescriptam legem ex vitriolo ferri et saccharo saturni, aceto interdum adhuc superaccedente et spiritu vini paretur, plumbum vitrioli acido attracto in fundum delabi, ferrum eius loco acetum subire, tincturam ideo a sedimento defusam hoc solum continere, solidis argumentis et congruis experimentis demonstravit CNOPE (*neueste Entdeckungen in der Chemie. Th. X. 1783. p. 91 sq.*).

III. SALIA SATVRNINA.

Extractum Saturni siccum, non est nisi extractum saturni ad mentem GOULARDI paratum, per continuatam euaporationem omni humore orbatum, quum minus multo spatium occupet, ab III. THEDEN (*Unterr. für Unterwundärzte etc.*) pharmacopoliis militaribus commendatum: Drachma eius vnciis sex vel octo aquae distillatae potentiam, quae plumbi solutionibus competit, satis intensam impertitur.

Saccharum saturni, Sal saturni, Dulcor saturni, Mel Saturni (O. CROLLIVS Basilic. chymic. p. 470.), *Magisterium saturni* (ANGELVS SALA l. m. c.) sal album aciculare dulce, aqua distillata facile cum perfecta pelluciditate soluendum, aquam vulgarem turbidam reddens, ex aceto cerussae ad congruam spissitudinem cocto et refrigerato delabens, externo vsu iam dudum merito celeberrimum, siue (O. CROLLIVS l. m. c. p. 472.) oleo terebinthinae, quod inde rubescit, solutum (*Balsamum plumbi*), siue cum oleo oliuarum, et chamomillae et aqua rosarum subactum (O. CROLLIVS l. m. c. p. 472.), siue
aliis

aliis linimentis, cataplasmatibus et emplastris additum (O. CROLLIVS l. m. c. p. 473. P. SHAW new practice of physic. London. 8. Ed. IIIth. 1730. ll. p. 577. 578. 629. 645.), siue quae forma reliquis in plurimis casibus praestat, aqua quadam distillata solutum (O. CROLLIVS l. m. c. p. 472. 473.), et vel fomenti, balnei, lotionis forma adhibitum, vel iniectum, in vlceribus malignis, serpentibus, inueteratis, sinuosis (O. CROLLIVS l. c. p. 472.), ipso lupo et (SHAW l. c. ll. p. 629.) cancro, tum aliarum partium, tum praesertim mammarum (O. CROLLIVS l. m. c. BEGVIN l. c. p. 331.), tam sanandis et cicatrice occludendis (SHAW l. c. ll. p. 645.), quam mundandis, in impetigine et pustulis faciei (O. CROLLIVS et BEGVIN ll. mm. cc.), in rubedine et inflammatione oculorum (O. CROLLIVS l. m. c.), in ipsa purulenta, si cum aqua ophthalmica sapphirina permisceatur (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), et aliarum partium (O. CROLLIVS et BEGVIN ll. mm. cc.), in ambustis (O. CROLLIVS et BEGVIN ll. mm. cc.), et tumoribus (O. CROLLIVS et BEGVIN ll. mm. cc. SHAW l. c. ll. p. 577. 578.), apostematibus et vulneribus (O. CROLLIVS l. m. c.) efficax. Inflammationibus externis eximie conducere aqua solutum confirmat (Elem. chem. T. II. p. 456.) H. BOERHAAVE; in oculorum certe inflammationibus egregiam opem tulit M. ETTMÜLLER (Colleg. practic. p. 595.), POUPARTIO (journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. XXXIX. 1773. Mai.), et in decocta cum herba maluae aqua solutum DUSSAUSOY ibid. T. LXVIII. 1786. Sept.), vt mittam alios, in ipsa partium colli internarum inflammatione, si tres eius drachmae mensura aquae rosarum,

rosarum, libris duabus aquae reginae Hungariae solvantur, et cum dimidia camphorae cum saccharo tritae drachma, et tribus mellis rosarum vncijs solvantur (*Richtiger Gebrauch des Bleyextracts etc.*), adeo in gangraenam procliui, RAULIN (*traité des maladies occasionnées par les promptes et frequentes variations de l'air. 1752. 12.*) et BOUCHER (*recueil d'observations de médecine, chirurgie, pharmacie etc. T. VIII. 1785. Jun. p. 557.*), penicilli ope tonsillis illitum; in aphthis ipsis vlcusculis applicari iussit tanquam praestantissimum medicamentum O. CROLLIVS (*l. c. p. 471.*); aqua distillata, vel calcis, vel vulneraria solutum gonorrhoea et fluore albo laborantium vrethrae et vaginae iniiciendum suadent post LOESECKE (*l. c. p. 382.*), W. CRIBB (*Considerations on the use of injections in the gonorrhoea. Lond. 1773. 8.*), qui granum, vncia aquae solutum, ter per diem iniici, et, nisi decem dierum spatio huic cedat, tantundem vitrioli albi, et mediam partem camphorae cum spiritu vini rectificato tritae addi iubet, J. HUNTER (*on the venereal disease. Lond. 1786. 4.*), qui quatuordecim grana octo aquae vncijs solui imperat, GIRTANNER *Abhandl. über die venerische Krankheiten. Götting. 1788. 8. p. 283.*) et S. HAHNEMANN (*Unterricht für Wundärzte über die venerischen Krankheiten, nebst einem neuen Quecksilberpräparate. Leipz. 1789. 8.*), qui tria, quinque (in feminis), decem ad quindecim eius grana aquae vncia soluta, et cum spiritus nitri dulcis guttis triginta, quae tria ad octo opii grana dissoluta in se continent, tepida octies vel decies per diem iniici praecipit: Cum albumine oui aut mucilagibus subactum, magno cum fructu
adhibuit

adhibuit in ophthalmia M. ETTMÜLLER (Colleg. practic. p. 594.).

Efficax porro se praestitit, aliorum quoque testimonio, in tumoribus, praesertim testicularum, etiam venereis, dissipandis (BELL system of surgery. Vol. V. 1787. GIRTANNER l. m. c. p. 118.), in vulneribus sanandis (I. AGRICOLA commentar. in I. POPPIVM P. I. tr. de saturno. p. 224.) cum albumine ouorum subactum, et doloribus, quibus crebro stipantur, mitigandis (BELL l. m. c.), opio temperatum, in vlceribus, etiam scorbuticis (MUYNS prax. chirurg. rational. Dec. I. obs. 6. p. 36.), ipsis cancrosis, siue cum fuligine permistum, et cum succo sonchi et plantaginis subactum, siue terebinthinae oleo solutum, et camphora oleoque fuliginis temperatum fuerit (M. ETTMÜLLER chirurg. medic. p. 64.), sanandis, in verrucis mollibus et suppurantibus tollendis, aqua plurima solutum (BELL l. m. c.): In pustulis in facie erumpentibus delendis SHAW (l. c. I. p. 342.), in sanguine ex tumoribus cultro apertis (IDEM l. c. II. p. 588.), ex vlceribus acrem saniem plorantibus (IDEM l. c. II. p. 450.), ex naribus (IDEM l. c. I. p. 360. 361.), etiam febricitantium (IDEM l. c. I. p. 129.) ruente sistendo, in hysteriis accessibus, aceto solutum, et linteis exceptum aegrotarum ventri impostum (IDEM l. c. I. p. 423.): Ad libidinem veneream reprimendam cum oleo subactum pubis regioni invngendum suadet O. CROLLIUS (l. c. p. 473.): Ad fluxum alui compescendum enematis adiici iubet GOULARDUS (remarques et observat. etc. p. 183 sq.).

Sed internus quoque vsus sacchari huius dolosi oppositus multis morbis internis fuit, antesignanis

THEOPHR.

THEOPHR. PARACELSO (V. TH. ERASTI disput. de medicina Paracelsi. 4. Basil. 1573. §. IV. p. 218.), TACHENIO (Hippocrates chymicus. p. 150.), et O. CROLLIO (l. c. p. 472. 473.), applaudentibus N. SEERVP (triumphus lithargyrii s. diss. medico-chymica, qua vindicatur saccharum saturni et mercurius lithargyrii ab animaduersionibus D. C. IAEGERSCHMIDII. Hafn. 1700. 4.), C. FR. HVNDERTMARK (exercitatio de sacchari saturni vsu interno salutari, in qua simul varia chemiae capita illustrantur. Lips. 1741.), P. HERMANN (l. c. p. 141. 142.) et WERCHAV (diss. I. et II. de plumbo eiusque in corpus humanum vi medicamentosa varia. Lips. 1776. 1777.), damnantibus aliis e. gr. R. I. CAMERARIO (l. c. §. IX. p. 14. 15. EL. CAMERARIO de venenorum indole ac diiudicatione disquis. extempor. Tubing. 1725. 4. p. 21. LILLE diss. de plumbi virtutibus medicis. Edinb. 1775. 8. D. W. NEBEL diss. de plumbo. Heidelb. 1787. 4.), aliis e. gr. BAKER (l. c. Vol. I. p. 234.), A. FOTHERGILL (l. c. p. 375.) ad casus desperatos restringentibus, aut parcissimam granorum aliquot, trium vel quatuor (O. CROLLIVS l. m. c. A. FOTHERGILL l. m. c.), vt plurimum superando malo parem (HAHNEMANN apud MONRO l. c. p. 220.) praecipientibus, aut opii (A. FOTHERGILL l. m. c.), aut spiritus nitri, cuius octo partibus soluunt, et aliquot solutionis guttas haustui decoctae cum hordeo aquae adiiciunt (A. GESNER et OOSTERDYCK SCHACHT Verhandelingen uitgegeewen door het zeelandsche Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen. P. III. Middelburg. 1773. et DE BEUNIE ibid. P. VI.) conubium imperantibus, aliis eam circumspeditionem,

ferio

ferio iniungentibus (MONRO l. m. c. p. 219.), vt non modo, morbo, quem debellare debebat, victo, statim ab vsu huius salis abstinence, sed, nondum quamuis victo, vt primum primi colicae saturninae prodromi comparent, illud remedium seponatur, et quicquid eius in intestinis adhuc haeret, tum cremore tartari aliisque salibus laxantibus oleo permixtis expellatur, tum, quos excitauit, aut excitare adhuc posset, prauis effectus, largis iusculorum carniū et emulsionum haustibus, epithematibus, fomentisque humidis abdomini adplicatis, balneis calidis, et modo alius prius satis euacuata fuerit, opii ope tollantur vel praeuertantur.

Ita v. g. in profluuiis sanguinis cum fructu exhibetur (SHAW l. c. I. p. 362., qui tamen iusto largiorem dosin praecipit, MONRO l. c. I. p. 218. BAKER l. c. Vol. I. p. 237.); ita grano vno, sensim grano vno cum dimidio cum conferuae rosarum granis quatuor et tincturae thebaicae granis tribus sensim quinque in pilulas compactis, et singulis sex horis repetitis, haemoptysin, haemorrhagiam vteri et narium felicissime superauit REYNOLDS (l. m.); in aliis quoque fluxibus eius vim experti sunt multi (BAKER l. m. c.); ita in gonorrhoea commendarunt MICHAELIS (prax. clinic. P. I. c. 4. p. 266.), LANGE (oper. T. I. p. 663.), ASTRUC (de morb. venereis. L. III. c. 2. §. 6), GOULARD (remarques et observations etc. p. 58.), SHAW (l. c. I. p. 291. 315. 316.); scrupulum eius dimidium cum camphorae grano vno et dimidio, essentiae lignorum drachmis duabus, spiritus nitri dulcis drachma vna, et spiritus terebinthinae scrupulo vno solutum, efficacem

efficacem deprehendit ORTH (l. c. §. XVI. p. 19.); oleo terebinthinae solutum (Colleg. pract. p. 469. consultator. p. 315.), aut addita camphora cum extracto tormentillae in pilulas redactum (Colleg. pract. p. 469. et 912.), aut cum ossibus sepieae in pulverem contusum (ibid. p. 469.) exhibuit M. ETTMÜLLER; in ardore urinae pulverem eius nuce moschata, lapidibus cancerorum et mandibulis lucii piscis temperatum praescripsit (l. c.) P. HERMANN; in dysenteria (l. m. c.) GOULARD: Commendarunt porro multi in vlceribus internis; ita addito camphorae grano scrupulum eius dimidium cum mercurii dulcis scrupulo vno, balsami copaibae drachma media et extracti ligni guaiaci drachma integra, succo liquiritiae et aqua nymphaeae in pilulas redactum (l. m. c.) ORTH; in ipsa phthisi M. ETTMÜLLER (Colleg. consultator. p. 262. pract. p. 401.) cum balsamo sulphuris coniunctum, et febre lenta hectica (Colleg. pract. p. 315. 316.) oleo terebinthinae solutum (Colleg. consult. p. 242.), in sudoribus nocturnis et tussi (Colleg. pract. p. 408.) hanc toties comitantibus; ita in tussi sicca et conuulsiva TACHENIVS (l. c.) et HOFFMEISTER (l. c. §. XVII. p. 27.) egregio cum euentu adhibuisse se asserunt: Ita febribus intermittentibus cum laudano opiato et coralliis rubris M. ETTMÜLLER (Colleg. pract. p. 278.), quartanis potissimam, etiam pertinacissimis nitro, sali ammoniaco vel lapidibus cancerorum iunctum (Colleg. consultat. p. 381. 398. 410.), aliis O. CROLLIVS (l. c. p. 473.) temperatum, spiritu vitrioli humectatum JÜNGKEN (chym. experim. curios. p. 381 sq.); ita alii aliis febribus et inflammationibus internis (O.

CROLLIVS l. m. c. p. 472. JÜNGKEN l. m. c. CHARAS pharmacop. reg. p. 335.), ita camphorae media portione temperatum maniae ORTH (l. m. c.), ad duo et octo vsque grana exhibitum LIEUTAUD (Précis de la medec. pratiq. à Paris. 1759. 8. p. 217.) oppofuerunt; in furore potiffimum vterino, nimia vtique drachmae dimidiae dofi SHAW (l. c. II. p. 430); ita in melancholia M. ETTMÜLLER (Colleg. practic. p. 875.), in malo hypochondriaco TACHENIVS (l. c.), malo hysterico SAXTORPH, qui quartam grani partem ter, fenfim fexies per diem propinauit (Act. societ. medic. Havniens. Vol. III. n. 9.) cum fructu fe adhibuiffe affeuerant: Laudat quoque eius vsum internum in morbis lienis CROLLIVS (l. c. p. 473.), in omni hydropis genere PARACELSVS (ap. TH. ERASTVM l. c.) et BEGUIN (l. c.), fi cum argento viuo coniungatur, in morbis ab ascaridibus excitatis LE FEVRE (journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. XXXIX. 1753. Mai.), in obftipatione alui et epilefia infantum I. AGRICOLA (l. c. p. 223.), in lepra, peste, colica BEGUIN (l. c.) fanandis, in libidine moderanda O. CROLLIVS (l. c. p. 473.) et BEGUIN (l. m. c.); caue tamen, ne hanc exftincturus omnem generandi facultatem deleas.

Spiritus saturni non eft nifi acetum fortiffimum, ex faccharo saturni vasis claufis commiffio per ignis violentiam extortum, primo tenuius, poft continuato igne fpiffius, vt oleum fere referat (*Oleum saturni* multis, CROLLIO trium guttarum dofi in colica cum vino commendatum) principio flauescens, ferius obscurius tinctum transtillans, facile flammam capiens,

capiens, omnino, quicquid ab alio aceto fortiori expectare iure poteris, similiter praeftans, ideo in febribus ardentibus, variolis, ipsa peste (ORTH l. c. §. XII. p. 16. 17.), inflammationibus, ipso gonorrhoeae stadio inflammatorio sua vtilitate non carens, sed neque in his morbis, neque in lepra, scabie, lue venerea, melancholia, quibus a Veteribus oppositus fuisse fertur (CROLLIUS l. c. p. 473. POTERIVS pharmacop. spagyr. c. XIX.) specificae efficaciae.

Nitrum saturninum, ex nitri partibus tribus et sacchari saturni partibus duabus simul aqua calida solutis, et aqua plurima vaporum specie expulsa, in crystallorum formam redactis natum, valide adhuc adstringens, et tum extrinsecus, tum ad grana tria et quatuor intus, emulsione quadam solutum ad sanguinis profluuia sistenda (Act. Ac. Caes. Nat. Curios. Vol. I. Obs. 16.), etiam in asthmae (SCHROEDER l. c. p. 474.) adhibitum.

IV. VNGVENTA SATVRNINA.

Quorum numerus, si priora nostro aevo dispensatoria peruoluas, satis ingens est, quamuis non omnia a plumbo vel plumbeis, quae recipiunt, nomen suum sortita fuerint; pollent tamen omnia viribus, quas plumbum externo vsu exferit, omnino pinguedine, quae plurimorum est basis, camphora aliisque potentioribus, quae alia atque alia vnguenta saturnina praeter plumbum continent, magis minusue temperatis: Multum iam acre leniendo, aërem a partibus contactis arcendo, siue nuda applicentur,

Dd 2

siue

siue linteo carpto, alutae, corio, telae linteae aut fericeae allita, praestant plurima.

Vnguentum album (Pharmac. ration. Cassell. p. 350. Pharmacop. Edinburg. Edit. in German. alt. p. 124.), *Vnguentum album simplex* (Pharmacop. Wirtemberg. P. II. p. 221.), *Vnguentum e cerussa* (Pharmac. fuecic. Lips. et Alton. 1776. 8. p. 119. Pharmacop. Edinb. l. m. c.), olim amplior (JÜNGKEN corp. pharmaceutic. p. 656. b. New dispensatory. p. 634.) nunc simplicissima formula ex cerussa et dupla portione axungiae porci, optimum largitur medicamen externam desiccans, refrigerans, repellens, in ambustis aliisque morbis externis egregium, quibus saturnina conducunt.

Vnguentum album camphoratum (New dispensatory. p. 634. Pharmac. fuec. l. m. c.) melius utique conficitur camphorae, cum olei guttis quibusdam tritae, drachmam vnam et dimidiam (New dispensatory l. m. c.) ad sex vsque (Pharmac. fuec. l. m. c.) cum libra vna et dimidia vnguenti albi, optime vsus demum tempore, subigendo, quam plura adhuc (JÜNGKEN l. m. c.) alia addendo: In inflammationibus externis, praesertim haemorrhoidibus caecis inflammatis, egregie leniens.

Vnguentum ad ambusta (JÜNGKEN l. c. p. 635. b) cerussam pariter ac camphoram recipit vna cum puluere olibani, oleo rosarum et albumine ouorum in mortario plumbeo in vnguentum redactam. Vfus ex nomine patet non incongruo.

Vnguentum ad ambusta (JURINE journal de medecine, chirurgie, pharmacie etc. T. LXXXIV.

1790.

1790. Aug.) ex vncia cerae, vncia olei oliuarum, quo lithargyrii drachma prius soluta fuit, et opii scrupulo conflatur; in vlceribus laxis aut spongiosis augeri lithargyrii pondus, dolore minus vrgente omitti opium potest.

Vnguentum apostolorum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 221. 222.) praeter terebinthinam, ceram, multasque resinas et gummirefinas aeruginem et lithargyrium recipit, cui certe multum earum virium, quas in vlceribus sanandis exercuisse tradunt, debet ampla et AVICENNAE adscripta compositio.

Vnguentum e calaminari lapide (Pharmac. suec. p. 119.) praeter lapidem calaminarem lithargyrium quoque continet, cui certe partem virtutis in oculorum morbis efficacis acceptam refert.

Vnguentum ad cancrum exulceratum Barbettae (PH. FRAVENDORFFER tabula smaragdina medico-pharmaceutica. Norimb. 1699. 12. p. 323. 324.), praeter alia adstringentia et siccantia plumbum vltum recipit.

Vnguentum ad cicatrices delendas Foresti (PH. FRAVENDORFFER l. c. p. 324. 325.) lithargyrium continet, quod omnino ad vim in nomine promissam facit.

Vnguentum deficcatiuum rubrum (New dispensatory. p. 637.), praeter lapidem calaminarem lithargyrium et paxillum camphorae recipit; reliquis saturninis potentius exsiccare perhibetur.

Vnguentum diapompholygos (New dispensat. p. 638. Pharmacop. Wirtemb. p. 228.) praeter pom-

D d 3

pholy-

pholyga, a qua nomen traxit, plumbum vstum et maiorem adhuc cerussae portionem recipit, in vlceribus et lippis oculis quondam vstitutum.

Vnguentum in erysipelate Foresti (DE SPINA manuale siue lexicon pharmaceutico - chymicum. Francof ad Moen. 1700. 8. p. 1033.) lithargyrium et cerussam continet; vix sine periculo in morbo, cui dicatum est, adhibendum.

Vnguentum fuscum Würzii (DE SPINA l. c. p. 1033.) praeter tutiam plumbum vstum, cerussam et lithargyrium recipit, viribus ideo aliis vnguentis saturninis simile.

Vnguentum griseum (JÜNGKEN l. c. p. 692. b.) praeter tutiam et lapidem calaminarem memoratas modo tres plumbi calces recipit, viribus idcirco ad reliqua vnguenta saturnina accedens.

Vnguentum haemorrhoidale Noricum (JÜNGKEN l. c. p. 645. b.) praeter opium et camphoram tres modo dictas plumbi calces continet, in haemorrhoidibus dolentibus eximium aegrorum solatium.

Vnguentum haemorrhoidale Wedelii (DE SPINA l. c. p. 1034.) praeter mucilagines resinas et camphoram tutiam et cerussam recipit, scopo praefixo accommodatum.

Vnguentum ad herpetem Barbetae (PH. FRAVNDORFFER l. c. p. 328.) praeter flores sulphuris saccharum saturni recipit, cuius vsus, quam circumspeditionem in herpete requirat, supra dictum est.

Vnguentum de liquiritia (Pharmacop. Wirtemberg. II. p. 224.) praeter liquiritiam et pompholy-

pholygem camphoram et magnam cerussae copiam recipit, cui potissimum virtutes in sanandis leuioribus inflammationibus, excoriationibus et fissuris ipsi tributas debet.

Vnguentum e lithargyrio (Pharmacop. Wirtemberg. II. p. 225. 226.) praeter lithargyrium cerussam adhuc continet, vtrumque cum aceto et oleo rosato in mortario plumbeo subactum, in cutis vitiis sanandis, et vulneribus ad cicatricem perducendis olim frequentis vsus.

Vnguentum de minio camphoratum (Pharmacop. Wirtemberg. II. p. 226.) praeter camphoram et minium tutiam quoque, cerussam et lithargyrium recipit, refrigerans, exsicicans, more aliorum saturninorum in ambustis et vlceribus efficax.

Vnguentum mundificans Stablii (Pharmacop. Wirtemberg. II. p. 226. 227.) ex mistura plumbi cum aequali argenti viui pondere, amalgama vocant, terra tripolitana et vnguento albo camphorato compositum, ad sanandam scabiem aliasque cutis eruptiones commendatum.

Vnguentum nihili ad oculos Zwelfferi (JÜNGKEN I. c. p. 659. b.) praeter tutiam camphoram quoque et saturni saccharum ex minio paratum continens, in oculorum inflammationibus laudatum.

Vnguentum nobile Mynsichti (JÜNGKEN I. c. p. 693. b.) praeter gummirefinas, olea, sulphur et vitriolum saturnum quoque recipit, amplo ingredientium catalogo, et artificiosa parandi ratione seculum inuentoris redolens, exoletum.

Dd 4

Vnguen-

Vnguentum nutritum (New dispensat. p. 640. Pharmac. rational. p. 356. 357.), *Vnguentum saturninum* (Pharmac. suec. p. 121.), ex aceto saturni cum oliuarum oleo, cui sueci medici ceram flavam addi adhuc iubent, subacto confectum, eam virtutem, qua plumbea vnguenta gaudent, intensiori omnino gradu exferens.

Vnguentum ad ophthalmiam siccam Sennerti (PH. FRAVDORFFER l. c. p. 329.) praeter camphoram et aloën lithargyrium auri et argenti recipit, cui palpebris illitum potissimum debet vim, lenes oculorum inflammationes sanandi.

Vnguentum ophthalmicum (BELL system of surgery. Vol. IV. 1786.) praeter mercurium praecipitatum rubrum, lapidem calaminarem et tutiam lithargyrium quoque intrat, cui pars virtutis in oculi inflammationibus, certissime non omnibus, salutaris debetur.

Vnguentum ad perniones mirandum (SCHROEDER l. c. p. 302.) minio praefertim debet vim, qua non perniones tantum, sed etiam, modo partibus aegrotis antea spiritus vini fomenti instar applicatus fuerit, erysipelas et mammillarum fissuras sanasse fertur: Illinitur autem calidum plumae ope pernionibus, si quidem nondum vlcerati sint, petroleo prius confricatis.

Vnguentum piacentinum (PH. FRAVDORFFER l. c. p. 330.) praeter mercurium praecipitatum minium et cerussam recipit, quibus certe partem virtutis in vlceribus venereis efficacis, et in nosodochio Paduano celebratae acceptam refert.

Vnguen-

Vnguentum rubrum le Mortii (DE SPINA l. c. p. 1046.) minio colorem, et vna cum camphora potio-rem efficaciae partem, quam in pernionibus dissipandis et in ambustis medicandis edidisse traditur, debet.

Vnguentum saturninum (New dispensator. p. 641. Pharmacop. Edinburg. p. 128) simplicitate sua se commendat, quippe ex saccharo saturni cera alba et oleo oliuarum conflatum, omnibus sane illis malis debellandis par, quibus vnguenta plumbea sufficiunt et conducunt.

Vnguentum saturninum Goulardi (Traité sur les effets des préparations de plomb etc. p. 10.) ex saturni extracto cum camphora et oleo rosato subacto conficitur.

Vnguentum ad scabiem (Pharmacop. Wirtemberg. p. 230. 231.) praeter terebinthinam, styracem liquidam, oleum lauri, et mercurium praecipitatum album cerussam continet, quae, qua cautela adhiberi debeat, et quantum ad siccandam scabiem facere possit, ex supra dictis patet.

Vnguentum contra scabiem (SCHROEDER l. c. p. 302.) praeter terebinthinam, salem communem et sulphur cerussam et lithargyrium recipit.

Vnguentum ad scabiem (JÜNGKEN l. c. p. 675. b.) praeter terebinthinam, styracem liquidam, sal commune et succum limoniorum cerussam continet.

Vnguentum ad scabiem (DE SPINA l. c. p. 1048.) praeter alia vnguentum nutritum recipit.

Dd 5

Vnguen-

Vnguentum tripharmacum (New dispensator. p. 642. 643.) non est nisi emplastrum commune cum aceto et oliuarum oleo permistum et in vnguenti spissitudinem redactum, aliis vnguentis simplicioribus saturninis simile.

Vnguentum de tutia (JÜNGKEN l. c. p. 692. b.) praeter tutiam et succum solani cerussam et plumbum vstum recipit, quae exsiccantem tutiae vim omnino augent.

Linimentum saturni compositum, *Linimentum de amianto* (SCHRÖDER l. c. p. 300.), quod vesperi inunctum multum in sanandis tibiaram vlceribus, ficcanda tinea et scabie valere, praedicat (l. c.) SCHROEDER, potioem potentiae huius partem plumbo vsto debet, quod illud ingreditur.

CERATA, CEROTA

mediae, si spissitudinis rationem habeas, inter vnguenta et emplastra indolis, hinc ab aliis ad haec, ab aliis ad illa relata, cerussa ea forma iam DIOSCORIDIS (l. c. c. LIII.) aeuo adhibita.

Ceratum de minio rubrum (Pharmacop. Wirtemberg. II. p. 65.) nomen, tinctum, et potioem efficaciae in ambustis, inflammationibus sanandis, partibus a vesicatorio adplicato suppurantibus ac dolentibus demulcendis salutaris partem minio, alteram tamen camphorae debet.

Ceratum saturninum Goulardi (GOULARD l. m. c.) ex saturni extracto et quadrupla cerae citrinae portione, quadruplo pondere olei ex nucibus iuglandis

iuglandis expressi soluta compositum, in ambustis, vlceribus inflammati aliisque malis plumbeorum vsui externo cedentibus mirifice efficax, in ambustis Cl. TERRAS (l. c.) efficacius visum, si zinci flores fuerint intermisti; huius vsu per sex hebdomades continuato, epoto simul largis haustibus decocto maltae, vlcus malignum, foetidissimam saniem stil-lans, feliciter sanauit SCHNEIDER (apud RICHTER *chir. Biblioth.* Vol. V. p. 542.), aliud tibiae vlcus perti-nax, vt tamen continuato per tredecim hebdomades eius vsu, simul solutione mercurii sublimati corro-siui per spiritum frumenti ardentem peracta quotidie illita, et intus nitro cum aliquot spiritus salis ammo-niaci guttis ingesto opus esset, IDEM (l. m. c. p. 543.); medicationem manus, gelu violenter aduetae, prae-missis aliis hoc cerato tandem absoluit IDEM (l. c. Vol. XI. p. 317.); eodem cum aequali copia sacchari albi, salis ammoniaci, et opii permisto singulis die-bus bis illito pertinacissimi exanthematis, faciem in-fantis defoedantis (l. c.) MVR SINNA.

Lintea cerata (GOULARD traité sur les effets des préparations de plomb etc. c. 6. p. 10. 159.) sunt lintea, permixta cum extracto saturni et camphora cera leni calore liquefacta perfusa, doloribus rheu-maticis atque arthriticis, dum partibus, per quas hi vagantur, circumponuntur, mitigandis ab in-ventore maximopere commendata, tumores capitis a violentia externa natos, quotidie renouata, bu-bones inguinales (LOEFFLER apud RICHTER *chirurg. Biblioth.* V. p. 751.), forsan quoque perniones discus-sionibus, molestum multis in pedibus prurimum, plantis pedum

pedum subiecta pellentia (IDEM l. m. c.), contegen-
dis quoque vulneribus (IDEM l. c. Vol. VII. p. 792.),
fanandis a diuturno decubitu oriundis excoriationi-
bus egregie inferuientia, posteriori scopo tanto magis
accommodata, si oliuarum oleo inungantur (IDEM l. m.
c. et *Beyträge zur Arzneuwissenschaft. u. Wundarzneykunst.*
Leipz. und Alton. 8. P. I. 1791.).

Cereoli mitigantes (GOULARD remarques et
observations etc. T. II. p. 185 etc.) ex cera flaua, cui
lenissimo igne liquefactae extracti saturni pars trice-
sima secunda intermixta fuit, conformati, ad vrethrae
inflammationes, et atroces, quibus gonorrhoea non
raro stipatur, dolores leniendos, si quidem dextra
manu intrudantur, vtilissimi, sanie adhuc ex vrethra
stillante, noxii.

EMPLASTRA SATVRNINA.

Quum plumbi calces oleis, quibus soluuntur,
tam facile illam tenacitatem concilient, qua potissi-
mum chirurgorum vsibus inferuunt, non mirum
est, iam ea de causa ab omni medicinae (v. DIOSCO-
RIDES l. c. c. L. LI. LIII.) aeuo alias atque alias
plumbi calces principem emplastrorum constituisse
materiem; ceterum ea etiam forma indutae notatos
iam effectus exserunt, quamuis et heic crebro tum
aliis quoque potentioribus intermixtis, tum ipsa ma-
iori spissitudine aliter atque aliter variatos. Partes
diuturno decubitu excoriatas, et ea de causa ruben-
tes noctu emplastro saturnino contegendas suadet
(l. c.) WOHLLEBEN; ambustis partibus, quae ob situm
suum, aut eo quod inde nimium relaxantur, cata-
plasmata

plasmata non admittunt, crassam emplastri saturnini crustam imponi iubet CLEGHORN (medical facts and experiments. London. 8. Vol. II. 1792.); scirrhum ipsum, si simul inspergatur cerussae pulvis et interna malo accommodata remedia propinentur, eius vsu discuti, asseuerat (l. c.) I. H. IAENISCH.

Emplastrum adhaesiuum (Pharmac. suec. p. 54. Edinb. p. 129.) liquando emplastrum commune cum resinae albae $\frac{5}{32}$ paratum, ad arcendum a vulneribus aërem, turundas in his retinendas, olim quoque ob magnam, quae ipsi inest, tenacitatem ad labia eorum vnienda adhibitum.

Emplastrum adhaesiuum (Pharmac. rational. p. 120.) ex resina citrina liquefaciendo cum terebinthinae larignae quarta parte, et emplastri communis $\frac{3}{8}$ confectum, eidem, cui praecedens, scopo inferuiens.

Emplastrum adhaesiuum (New dispensat. p. 627.) ex emplastro communi cum media parte picis burgundicae liquefacto confectum.

Emplastrum album coctum (Pharmac. Wirtemberg. p. 57.), *Emplastrum de cerussa* soluendo cerussae partes sex, et cerae albae partem vnā in olei partibus octo confectum, cicatricem vulnorum vlcerumque promouens; hoc solo imposito cancrum occultum, et cerussa ipsa adhuc adspersa ipsum apertum sanatum refert (l. c.) I. H. IAENISCH.

Emplastrum anticolicum (Pharmac. rational. p. 122.), quatenus emplastrum de galbano crocatum basin eius constituit, heic recensendum, quamuis virtutem, a qua denominatur, reliquis, potissimum graueo-

graeuolentibus, debeat ingredientibus, in variis abdominis affectibus, calefactum antea, huic imponitur.

Emplastrum antihystericum (Pharmac. Suec. p. 55.), quatenus ex emplastro gummoso potissimum constat, hic nominandum, virtutem tamen turbas hystericas sedandi assae foetidae debet.

Emplastrum antipodagricum (Pharmac. Wirtemb. p. 57.) minio potissimum constat oleis soluto et cum sapone coniuncto; quamuis a famigeratis medicis, partibus dolentibus applicatum, commendatum, infidum sane, quemadmodum omnia eiusmodi medicamenta, solatium praestat.

Emplastrum apostolicum Zwelfferi (DE SPINA l. c. p. 377.) amplae mixtionis medicamen lithargyrii magna portio oleo veteri soluta ingreditur, ex quo virtus eius diiudicanda.

Emplastrum artbriticum (SCHROEDER l. c. p. 191.) quatenus emplastrum diachylon et diapalmae recipit, hic memorandum; caue tamen, per nomen seductus, membris arthritide laborantibus applices.

Emplastrum barbarum Londinense (DE SPINA l. c. p. 382.) praeter plurima alia lithargyrium quoque et cerussa intrans, quibus partem tenacitatis et virtutis debet.

Emplastrum e calaminari lapide (Pharmac. Suec. p. 55.) sola simplicitate ab emplastro griseo discrepat, non enim est nisi emplastrum commune, cui sub finem lapis calaminaris, cera flaua, seuum bouinum, et terebinthina intermiscuntur.

Empla-

Emplastrum calidum (New dispensat. p. 633. Pharmac. pauper. Edinb. Edinb. 1758. 8.) ex vna emplastrum vesicatorii et quatuor communis partibus permistis conficitur, in variis rheumatismi generibus egregii vsus, partibus affectis applicatum.

Emplastrum in cancro palliatium anodynum Deckeri (FRAVNDORFFER l. c. p. 114.), cum emplastrum diapalmae et diapompholygos recipiat, huc referendum, vim tamen dolores demulcentem opio admisto debet.

Emplastrum ad canculos Hoffmanni (JÜNGKEN l. c. p. 633. a.); huius quoque basin emplastrum diapompholygos constituit; quid in cancro praestare valeat, ex supra de plumbeorum in cancro vsu dictis colligere licet.

Emplastrum ad cancrum exulceratum Plateri (FRAVNDORFFER l. c. p. 114.) praeter alia terrea et adstringentia lithargyrium et plumbum vsum recipit, ex quibus, quid expectari ab eius vsu possit, patet.

Emplastrum cicatricem inducens Barbetae (FRAVNDORFFER l. c. p. 115.) non est nisi emplastrum quoddam saturninum, cui mistura plumbi cum aequali argenti viui pondere additur.

Emplastrum ad clauos et verrucas pedum (Pharmac. Wirtemb. p. 58. 59.), cum emplastrum diachylon simplex recipiat, hic etiam recensendum, etiam si maior pars efficaciae, quae ipsi tribuitur, a reliquis ingredientibus pendeat.

Emplastrum commune (Pharmac. suec. p. 57. Edinb. p. 130. rational. p. 124.) virtute reliquis emplastris

plastris saturninis aequale, simplicitate superius, quum ex solo lithargyrio et oliuarum oleo conflectur, vices emplastri diachylon simplicis aliorumque amplius compositorum egregie supplens, frequens quoque hodie aliorum emplastrorum basis, si quidem optime et circumspicte paratum sit, album, alias in luteum vel cinereum colorem vergens, quo etiam tinctu diu asseruatum comparet.

Emplastrum commune adhaesiuum (New dispensat. p. 627.) ex emplastro communi, cui leni igne liquefacto sexta pars resinae citrinae in puluerem contusae intermiscetur, conficitur.

Emplastrum commune cum gummi (New dispensat. p. 627.) ex emplastro communi leni igne liquefacto, et gummi galbano, terebinthina communi et thure pariter liquatis et cum priori confusis conflatum, parum ab emplastro gummoso discrepans.

Emplastrum de creta (DE SPINA l. c. p. 384.) plurimam certe efficacitatis suae partem cerussae debet, cuius partes octo cum cretae tribus et axungiae suillae duabus in emplastri speciem compinguntur.

Emplastrum de cumino (Pharmac. Wirtemb. p. 59.) quum emplastrum diapalmae intret, hic nominandum, etsi virtutem flatus discutientem feminibus potius, a quibus nomen traxit, eorumque oleo et baccis lauri debeat.

Emplastrum defensiuum, *Emplastrum roborans* (Pharmac. Edinb. p. 130.) ex emplastro communi potissimum constat, cui praeter ceram, resinam

nam albam et oliuarum oleum colcothar vitrioli adiicitur.

Emplastrum defensiuum rubrum (Pharmac. Wirtemb. p. 59.) praeter alia minium et camphoram recipit, a quibus vtique, quae ipsi tribuitur virtus, a vulneribus atque vlceribus inflammationem arcendi, deriuanda est.

Emplastrum defensiuum rubrum Wepferi (Pharmac. Wirtemberg. p. 59. 60.) colorem et principem efficaciae partem minio debet.

Emplastrum diachylon compositum, Emplastrum diachylon cum gummi (Pharmac. Wirtemb. p. 61.) ex emplastro diachylon simplici, gummi ammoniaco et galbano crocoque conflatum, emolliendo ac digerendo in abscessibus sanandis eximia efficaciae.

Emplastrum diachylon simplex (Pharmac. Wirtemb. p. 61.) parum diuersum ab emplastro communi, quum mucilagines additae vix aliquid faciant ad virtutem eius acuendam.

Emplastrum diapalmae, Emplastrum diachalciteos (Pharmac. Wirtemb. II. p. 61.) lithargyrio cum oleo cocto praecipue suam debet efficaciam, vt tamen aliquid etiam ab adstringente vitrioli et foliorum quercus ingredientium virtute speres.

Emplastrum diapompholygos (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 62. succ. p. 57.) praeter pompholyga, a qua denominatur, maiorem longe plumbi vsti et cerussae portionem recipit, a quibus igitur potius virtutem refrigerantem atque exsiccantem deriuat.

Ee

Empla-

Emplastrum diuinum (Pharmac. Wirtemb. II. p. 62.) valde compositum pharmacum, cuius basin constituit lithargyrium cum oleo oliuarum coctum, viribus resoluentibus, detergentibus, confortantibus olim celebre.

Emplastrum epispasticum (Pharmac. pauper. Edinburg. p. 20.) emplastrum adhaesiuum pro basi habet, cui terebinthina et cantharides intermiscetur.

Emplastrum exsiccatiuum Marburgense (DE SPINA I. c. p. 397.) praeter lapidem calaminarem et nihilum album cerussam, minium et lithargyrium recipit, in quorum indole nominis impositi rationem facile deprehendas.

Emplastrum ad fontanellas (SCHROEDER I. c. p. 193.) cerussa et lithargyrium intrant, arcendae inflammationi vtique paria.

Emplastrum pro fonticulis A. Stegmanni (FRAUNDORFFER I. c. p. 119.) praeter vitriolum album cerussa et lithargyrium ingrediuntur, quae certe scopo huius emplastri, fluxum excitandi, haud respondent.

Emplastrum de galbano Mynsichti (JÜNGKEN I. c. p. 639. a.) excluso viridi aeris cum emplastro ad clauos et verrucas pedum conuenit, eidem quoque scopo destinatum.

Emplastrum de galbano crocatum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 63.) emplastrum diachylon simplex recipit, ideo hic nominandum.

Emplastrum griseum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 63.) emplastro e calaminari lapide fatis affine, simpli-

cipit, cui certe potioem virtutis partem debet, quam quidem magneti calcinato, omnino simul ingredienti.

Emplastrum mammillare (Pharmac. Wirtemb. II. p. 64. 65.) magnam certe virtutis, dolores in mammis a lactis abundantia profectos mitigantis partem emplastro de spermate ranarum debet, quod illud ingreditur.

Emplastrum manus Dei le Mortii (DE SPINA I. c. p. 419. 410.) a lithargyrio larga satis manu addito magnam certe efficaciae salutaris partem, quam in sanandis vulneribus exseruisse fertur, deducas.

Emplastrum e minio (New dispensat. p. 630.), si quidem rite paratum sit, rubrum, quem colorem, perinde ac nomen et omen minio cum oliuarum oleo cocto debet, virtute emplastro communi simile, tenacitate inferius.

Emplastrum e minio cum sapone (New dispensator. p. 630.) ex mox praecedente, cui adhuc calido sapo hispanicus agitando miscetur natum, ab hoc potestatem quandam discutiendi sibi fumens, in tumoribus arthriticis, qui tamen vix vnquam emplastra admittunt, nonnullis vſitatum.

Emplastrum miraculosum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 65. 66.) omnem, quam in vlceribus inveteratis et vulneribus recentibus sanandis miraculi instar exserere, olim somniarunt, vim cerussae, lithargyrio et minio debet, cum oliuarum oleo coctis, perparum saponi et camphorae postea additis.

Emplastrum mitigatium (JÜNGKEN I. c. p. 614. a.) emplastro diachylon simplici, quod recipit, magnam

magnam partem virtutis, quam in doloribus mitigandis exercere fertur, debet.

Emplastrum narcoticum Mynsichti (JÜNGKEN I. c. p. 495. a.), quod inuentor doloribus et cruciatibus podagricis audaci certe consilio opposuit, tenacitatis et facultatis refrigerantis partem magnam cerussae intranti debet.

Emplastrum neruinum Vigonis (JÜNGKEN I. c. p. 590.) magnam lithargyrii et minii portionem recipit, quae, quamuis plurimis aliis diuersissimae indolis iuncta characterem tamen sibi proprium emplastro imprimunt.

Emplastrum noricum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 66.) colorem brunneum et virtutem siccantem minio, roborantem, si quam in neruofas partes exercet, camphorae debet.

Emplastrum Opopeldoch (Pharmac. Wirtemb. II. p. 66. 67.) fuscum, antiquae originis, quam ex insigni quoque ingredientiam numero colligas, magnam virtutis in vulneribus sanandis efficaciae partem lithargyrio acceptam refert in oliuarum oleo soluto.

Emplastrum oxycroceum Vigonis (JÜNGKEN I. c. p. 607. a.) praeter alia ab aliis huius emplastris formulis eo quoque recedit, quod lithargyrium et minium recipiat, iisque additamentis facultate saturinorum emplastrum imbuat.

Emplastrum ex pelle arietina Arnoldini de Villa noua (JÜNGKEN I. c. p. 618. a.), quamuis ex numerosis aliis conficiatur, efficaciae tamen potio-
rem

partem debet ingredienti lithargyrio, quam glutini pellis, cuius nomen in fronte gerit.

Emplastrum de plumbo Zwelfferi (JÜNGKEN l. c. p. 654. a.) vim exsiccantem, in vlceribus aliorum atque aliorum generum interdum salubrem, praefertim zinci et plumbi calcibus, plumbi cineribus et cerussae debet, illud ingredientibus.

Emplastrum podagricum Tackenii (JÜNGKEN l. c. p. 592. a.) praeter saponem, camphoram et castoreum, cerussam et minium recipit, periculosum sane in podagra remedium.

Emplastrum polychrestum seu mirabile Meibomii (ORTH l. c. §. XVII. p. 20.) exsiccans, discutiens, leniens, in vlceribus ac vulneribus sanandis summopere commendatum, cerussa et minio potissimum constat oleo quodam solutis, quibus sapo venetus, et si vlceribus applicetur, alumen vltimum, si vulneribus, camphora intermiscetur.

Emplastrum raparum, ab Ill. FRITZE (*medizinische Annalen für Aerzte und Gesundheitliebende vom Herbstmonate 1779 bis dahin 1780. Leipz. 8. B. I. 1781.*) in vlceribus inueteratis multopere laudatum, minio, quod recipit magnam efficaciae salutaris partem debet, etsi neque succo raparum expresso, neque camphorae et aromatibus additis omnem denegare velim.

Emplastrum roborans (New dispensator. p. 630.) emplastro communi potissimum constat, cuius praepondio roborans thuris et sanguinis draconis adiectorum vis suffocatur.

Empla-

Emplastrum sacrum Galeni (JÜNGKEN l. c. p. 648. a.), quamvis plures quoque cupri calces recipiat, partem tamen efficaciae lithargyrio tribuas, quod ingreditur.

Emplastrum de sandyce Londinense (DE SPINA l. c. p. 435.) minio et cerussa potissimum constat, oleo solutis, quibus praeter ceram et resinam camphora adhuc adiicitur.

Emplastrum saponaceum siue e sapone (New dispensator. p. 631.) ex emplastro gummoso et sexta saponis hispanici parte compositum.

Emplastrum saponaceum siue e sapone (Pharmac. Edinb. p. 132.) ex emplastro communi, media parte emplastri gummosi et $\frac{3}{2}$ saponis albi hispanici conflatum.

Emplastrum saponatum Barbettae (Pharmac. Wirtemb. II. p. 68. 69.), plurimam effectuum, quos reuera exercuit, partem cerussae et minio debet oleo solutis, et suo praedominio virtutem discutientam saponi propriam sufflaminantibus.

Emplastrum de sapone Londinense (DE SPINA l. c. p. 435.) minio pariter potiozem efficaciae partem debet, quam saponi addito.

Emplastrum saponis (Pharm. ration. p. 127.) pariter praesertim ex emplastro communi consistit, et, quicquid praeter effectus huic tribuendos praestat, camphorae potius caute intermistae, quam saponi debet.

Emplastrum saturninum (Pharmac. rational p. 128. 129.), ex saturni extracto Goulardiano paratur, quod cerae citrinae et seuo ouillo cum oliuarum oleo leni igne liquefactis agitando intermiscetur.

Emplastrum saturninum Clossaei (SCHROEDER l. c. 195.) cerullae et misturae sacchari saturni cum argento viuo ingredientibus efficaciam debet, quam in vlceribus malignis et callofis, soluto antea in aqua lapide salutis CROLLII ablutis, edidisse fertur.

Emplastrum saturninum Mynsichti (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 69), praeter lapidem calaminarem, nihilum et tutiam, plumbum vstum et cerullam recipit, quae certe plurimum faciunt ad virtutem eius in vlceribus fordidis, inflammationibus, ambustis efficacem.

Emplastrum ad scirrhus Clossaei (SCHROEDER l. c. p. 195.) partem efficaciae lithargyrio, potioem gummiresinis ingredientibus debet.

Emplastrum ad scirrhosos tumores M. Hoffmanni (FRAVNDORFFER l. c. p. 123. 124.) fuscum, partem certe non minimam virium, quae ipsi tribuuntur, lithargyrio intranti et cum oliuarum oleo cocto debet.

Emplastrum de spermate ranarum (Pharmac. Wirtemb. II. p. 69.) simplicioribus emplastris saturninis neutiquam superius, a spermate ranarum nihil virium habet, quos potiori iure a cerussa, alumine, et si quidem circumspecte adhibeatur, neque emplastrum nimis diu asseruetur, camphorae adscribas.

Emplastrum sticicum siue *stipticum* (Pharm. Wirtemberg. p. 70.) spadiceum, partem vtique virtutis

tutis exsicantis, quam exferit, vitriolo, lapidi haematitae et calaminari, maiorem tamen minio et lithargyrio debet, oleo lini et oliuarum solutis.

Emplastrum suppurans (New dispensator. p. 633. Pharmac. pauper. Edinb. p. 21.) ex emplastro gummoso et tertia parte picis burgundicae conflatum, utique fini, quem nomen indicat, respondens.

Emplastrum de tartaro Fausii (DE SPINA l. c. p. 448.) praeter emplastrum diapalmae et de spermate ranarum saccharum quoque saturni recipit, ut igitur vis, quam exercet, hisce plumbeis potius, quam tartaro crudo tribuenda sit.

Emplastrum ad topbos venereos non exulceratos Hoffmanni (JÜNGKEN l. c. p. 635. a.) argentum quidem viuum et mercurium praecipitatum recipit, partem tamen efficaciae adiudices lithargyrio, cuius haud exigua portio emplastrum hoc intrat.

Emplastrum triapharmacum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 71.) ex fusco spadiceum, quem quidem colorem, aequae ac virtutem exsicantem minio debet; camphora addita discutientem quoque nactum.

Emplastrum ad vlcera gallica Hartmanni (FRAVNDORFFER l. c. p. 126. 127.), quamuis tutiam quoque et lapidem calaminarem recipiat, potestatem tamen vlcera siccantem lithargyrio potius tribuas ingredienti.

Emplastrum vulnerarium miraculosum Schulzii (JÜNGKEN l. c. p. 641. a.), tametsi camphorae et baccis lauri partem efficacitatis in vulneribus atque vlceribus salutaris tribuas, potior tamen ad cerussam,

E e 5

lithar-

lithargyrium et minium referenda est, quae larga fatis manu ingrediuntur.

SUPPLEMENTVM REMEDIORVM PLVMBEORVM EXTERNORVM.

Pulvis e cerussa compositus (New dispensat. p. 550.) ex cerussa, sarcocolla et gummi tragacanthae conflatus, in morbis oculorum praefertim, potissimum inflammationibus, aliisque ab acrimonia natis, vsitatus, olim crebrius.

Pulvis erysipelatodes Mynsichti (Pharm. Wirtemberg. II. p. 140. 141.) periculosae utique in morbo, cui destinatus est, efficaciae.

Sies album, Trochisci albi Rhazis (New dispensator. p. 560.) non est nisi pulvis e cerussa compositus, addita camphora, a nonnullis (DE SPINA l. c. p. 996.) loco sarcocollae amylo et gummi arabico, in trochiscos conformatus, iisdem malis oppositus.

Sies citrinum Mesuae (ORTH l. c. p. 21. §. XII.) ex cerussa, cadmia usta, croco et opio cum gummi tragacanthae et aqua pluuiali in trochiscos configuratis conflatum, in oculorum doloribus mirifice efficac.

Trochisci de minio (New dispensator. p. 561.), melius omnino *eschbarotici* (Pharmac Wirtemberg. p. 217.), minium quidem recipiunt, efficaciam tamen qua potissimum profunt, modo caute adhibiti, dominantem debent mercurio sublimato corrosiuo.

II. Aurum,

II. *Aurum, Sol, Rex metallorum*, metallum flauum, colore et nitore constantiori, quam qui praegressis metallis omnibus competit, vt neque aëris contactu, neque ignis violentia destrui aut imminui queat, maiorem, quam quidem argentum, minorem quam cuprum, vt liquefiat, aestum requirens, et, dum liquida ista forma indutum est, smaragdi quasi splendorem reflectens, sulphuri, plumbi calcibus, et, dum adhuc metallicum fulgorem emittit, multis acidis, quibus alia metalla obtemperant, resistens, sulphuris tamen, quod audit, hepatis, siue cum eo fundatur, siue cum eius per aquam facta solutione coquatur, et salis communis acido cum nitri acido copulato (appellant *aquam regis*) aut cum magnesia nigra distillato, siue acido muriatico superoxygenato recentiorum, atque vt primum calcis speciem prae se fert, aliis quoque acidis, et ipsi volatili alcali cedens, omnibus liquoribus et salibus, quibus solutum tenetur, nisi nimia aqua dilutis suum colorem imprimens, ex omnibus acidis per ferrum et cuprum colore et iubare suo metallico, per zincum, argentum viuum aqua forti, stannum aqua regis solutum colore purpureo. in vitra etiam, cum quibus liquatur, transeunte, per terras et alcalia calcis inconspicuae stramineae forma praecipitandum, quae, si quidem alcali volatili ad praecipitandum aurum vsus fueris, (vocant ideo *aurum fulminans*) calori inter 248° et 572° thermometri Fahrenheitiani incluso aut frictioni exposita insigni cum fragore et horrenda cum violentia quaquauersum extensa detonat, et
in

in argento quidem, ferro et cupro maculam auream, in aliis corporibus purpuream relinquit: Pondere specifico superat omnia praegressa metalla (= 19500:1000), neque nitro liquefacto et candenti iniectum detonat.

Tanquam metallorum omnium perfectissimum, in cuius similitudinem si euehi corpus humanum posset, ab omnibus naeuis muniri et liberari posse sibi persuadens chemica medicorum secta, praeuentibus Arabum medicis, aurum in medicamentorias quoque officinas introduxit, quamuis suo iam tempore ANGELVS SALA (septem planetarum terrestrium spagyrica recensio. Oper. p. 186. 238. et tract. de variis tum chemicarum tum galenistarum erroribus. I. p. 9.), certe non iniquus chemicorum sui aevi somniorum censor, vanitatem huius opinionis subolfecerit.

Paucissimi tamen auro (I. G. HELCHER praef. H. FR. TEICHMEYER diss. de auro. Ien. 1730. p. 20.), metallica sua facie conspicuo vsi sunt, alia potius atque alia praeparatione illud humano corpori magis accommodaturi, crocis pulueribusque solaribus, magisteriis et pulueribus auri, tincturis et auro potabili magis confisi, arcana saepe arte fabricatis, et quamuis ab auro aut sole denominatis, haud raro tamen ne hilum quidem auri continenibus aut absque vilo auro confectis (exempla huius piae fraudis vide apud CHRN. E. KLEINFELD *Kurtze Beschreibung von Verfertigung einer Essentiae dulcis, nebst zweyer von ihr entspringenden Medicamenten, nemlich des schwartzen Pulvers und des sogenannten Balsami mineralis*. Königsberg.

1723.

1723. 4.), aut tamen, qua forte pollebant virtutem, non auro, sed aliis potius ingredientibus, aromaticis praeparatis eorumque spiritu rectori debentibus: Obstat certe haec eadem auri indoles, ex qua medicamentosam, et si multos ex iis sequi velis, miraculosam eius facultatem deduxere veteres, ea scilicet, qua vix vnquam destrui, naturam suam exuere, vaporis speciem nancisci, arctiorem cum aliis, praesertim corpus animale irrigantibus humoribus inire copulam potest, quam maxime huic de salutaribus eius viribus veterum opinioni.

Cordiali tamen, vt eorum termino vtar, gaudere virtute, quacunq; forma indutum, plurimi eorum et sibi ipsis et aliis persuaserunt; inde deriuens aurum foliatum, multos pulueres olim officinales, e. gr. analepticum frigidum MINDERERI (Pharmacop. Wirtemb. p. 130. 131.), bezoardicum SENNERTI (ibid. p. 135.), cephalicum WINTERI (ibid. p. 136.), epilepticum ad gutteturam RIVERII et epilepticum holfaticum (ibid. p. 139.), epilepticum Marchionis et epilepticum nigrum Viennensem (ibid. p. 140.), et pannonicum rubrum ordinarium (ibid. p. 144.), et ipsas aquas distillatas compositas spirituosas e. gr. aquam carbunculi (Pharm. Wirtemb. II. p. 12.) intrasse: Erant adeo medici, qui vt auri virtute bearent iuscula et potulenta, aegrotis propinata, aurum candefactum in iis exstingui iubebant (HELCHER I. c. p. 19. 20.): Gestatum iam lepram arcere et melancholicis hilarem reddere animum somnauit M. FICINVS (de triplici vita sana longa et coelesti. 8. Basil. 1529. L. II.): Vtrum eadem fiducia in auri virtutibus

tibus cor siue nervos excitantibus posita medicos induxerit, an luxus quaedam species, vt pilulas auri bracteolis obducendas praeciperent, nescio, persuasissimus ceterum tantum abesse, vt hoc ornamento acuatur earum efficacia, vt potius pilulae, per corticem istum ab humore illos dissolvente diu defensae, tardius longe agant; ne dicam, haud raro loco genuini spurium receptum fuisse, cuius cupreae partes alios longe, quam quos medicus iure suo sperabat, non poterant non prognerare effectus.

Ita olim quoque, vt foueas et cicatrices profundiores praeuerterent, variolis laborantium faciem auro hoc foliato obducebant (I. G. HELCHER I. c. p. 19.).

Potior multo est auri foliati vsus in fissuris papillarum mammae, quibus imponitur, iam dudum (*Götting Anz. von gel. Sach.* 1757. fasc. 36. p. 360.), nuperius a Cl. ELVERT (*Reichsanzeiger* 1794. fasc. 89. p. 849. 850.) commendatus.

P R A E P A T A T A.

Auri magisterium (ANGEL. SALA septem planetar. spagyr. recens. et synopf. aphorism. chymiatric. aphorism. XL. Oper. p. 190. 191. 262. 263.) non est, nisi aurum fulminans multoties spiritu melissae irroratum iterumque exsiccatum. et cum croco ($\frac{1}{24}$), ambra grisea ($\frac{1}{80}$) et moscho orientali ($\frac{1}{80}$) permistum, quod a granis tribus ad octo exhibitum viscera roborare, a putredine et veneno conseruare et liberare, in palpitatione cordis, animi deliquiis, vertigine, epilepsia, melancholia, malo hysterico, lethargo,

thargo, paralyfi conducere perhibet ANGELVS SALA: Cuius quidem laudis partem mereri inficias ire quamvis nolim, haec tamen certius tribuenda moscho et ambrae quam auro videtur.

Magisterium chryfopurpurae (GVERN. ROLFINCII chymia in artis formam redacta. Francof. ad Moen. 1686. 4. p. 341.) est puluis purpureus, ex auro fulminante, cui spiritus falis communis adfusus, et leni primo, post fortiori igne expulsus fuit, natus, quem ROLFINCIVS granorum trium pondere propinatam ad cordialia medicamenta refert.

Aurum fulminans, Aurum sclopetans, Aurum crepitans, Puluis auri, Aurum diaphoreticum, Κεραυνοχρυσον, nonnullis quoque *Crocus auri*, Calx auri inconspicua, straminei coloris, ex solutione per aquam regis parata ope alcali volatilis, vel si ad conficiendam aquam regis sal armoniacus receptus fuerit, per alcali fixum praecipitata, probe elota, atque prouide exsiccata, commendantibus O. CROLLIO l. c. p. 380.) eiusque commentatore I. HARTMANNO (ap. eundem l. c. p. 386.), ROLFINCIO (l. c. p. 339.) aliisque in officinas quoque (New dispensat. p. 489. 490. Pharm. Wirtemberg. II. p. 27. 28.) medicamentarias recepta, quamuis, forsan haud satis sollicite elota, non tormina modo, praesertim infantibus, et anxietates (Pharmac. Wirtemb. II. p. 28.), sed conuulsiones, animi deliquia, artuum sudorem gelidum, virium prostrationem, vomitus vehementes (FR. HOFFMANN medic. ration. systemat. II. p. 287.), alui profluvia violenta (D. LVDOVICI pharmac. moderno seculo adplicanda. Goth. 1685. p. 182. 188.),
ventriculi

ventriculi erosiones (RIVINVS apud FR. HOFFMANN l. m. c.), ipsam adeo mortem (FR. HOFFMANN ET RIVINVS l. m. c. G. E. STAHLIVS de verae *προξωρησιως* medicae practicae vera dignitate. Hal. 1707.) concitasset, a grano tamen vno ad quatuor exhibitum, diaphoreticas et sudoriferas in febris salutares exferere vires, O. CROLLIVS, I. HARTMANNVS, ROLFINCIVS (ll. cc), ANGELVS SALA (septem planetar. spagyric. recens. Oper. p. 189.) asserunt, catharticas sine vlla nausea et vomitu expertus est ANGELVS SALA (processus de auro potabili. Oper. p. 268.), testantur alii v. g. ROLFINCIVS (l. c.), qui quoque suecici exercitus imperatorem BANNERVM grauissima colica et pertinaci alui obstipatione laborantem granis eius sex cum vino maluatico sumtis cum sanitate in gratiam rediisse memorat: Argenti viui nimia copia corpus ingressi virulentiae opponit N. LEMERY (*cours de chymie*. p. 100.): Alui excrementa ab eius vsu nigrescere narrant auctores pharmacopoeae Wirtembergicae (l. m. c.).

Aurum potabile, Tinctura auri, Tinctura solis, Elixir auri, Essentia auri, Cordiale; in hoc conficiendo, praestantissimo, vti quidem sibi persuadebant, medicamento in essentiam, formamque fluidam omni acrimonia nociua orbam redigendo desudarunt plurimi (v. ANGELI SALAE processus de auro potabili nouo paucisque adhuc cognito. Oper. p. 264-290. I. I. FISCHER diss. de aurea auri tinctura. Brunop. 1704. I. G. BERGER diss. de auro potabili. Vitemb. 1705. 4. CRÜGER Miscellan. Acad. Caesar. Nat. Curios. Dec. III. A. 8. app. I. G. SACHSENS diff. epistol.

epistol. de auro potabili genuino seu tinctura solis secundum secretiorem Paracelsi mentem praeparata, remedio contra multos morbos contumaces probato. 4. Ienae. 1748.), aliis (v. gr. SACHSENS I. C.) arcanam sibi seruantibus operandi rationem, aliis cum orbe communicantibus, multis sua omnino lingua vtentibus, nec semper ingenue satis loquentibus, plurimis, v. gr. R. A. GLAUBERO (tr. de medicina vniuersali siue auro potabili vero. Amstelod. 1657-8. p. 67-69.) in summas et absonas adeo medicinae suae laudes excurrentibus, quamuis et eae auri tincturae, quae reapse aurum recipiunt, nam non recipiunt omnes, arcano praefertim modo praeparatae, non semper aurum contineant, et quae pauxillum auri, tinctu aureo vel purpureo sese manifestantis, continent, certissime non huic, sed vini spiritui, naphthae, oleo aethereo, spiritui rectori plantarum, a quibus vini spiritus antea abstractus fuerat, suas debeant, quas forte exferunt (I. G. HELCHER I. C. p. 35-39.) analepticas, excitantes, diaphoreticas, anodinas, corruptelae aduersas vires.

Nolo enarrare taediosas eas operationes, quibus THEOPHR. PARACELSVS (Archidoxor. L. VI. libr. de vita longa; libro de gradibus et compositionibus fragment. 2. et alibi), BASIL. VALENTINVS (*letztes Testament, aus dem Original nachgeschrieben und zum vier-tenmal ans Licht gegeben, von G. PH. NENTER. Strasb. 1712. 8. p. 33. 253-259.*), I. QUERCETANVS siue DUCHESNE (tetras grauissimor. totius capitis adfectuum. Marpurg. 1606. 8. p. 440. c. 29. sclopetarius s. de curandis vulneribus, quae sclopetorum et similium

Ff

tormen-

tormentorū ictibus accipiuntur. Lion. 1576. 8. p. 208.), I. OSIANDER (ap. ANGEL. SALAM l. m. c. Op. p. 284. 285.), FRANCISC. ANTONIVS, Anglus, (apud eundem l. m. c. Oper. p. 288 - 290. et TENZELII exeg. chymiatric. ibid. p. 684 - 686.), O. CROLLIVS (l. c. p. 377 - 386.), eiusque commentator I. HARTMANVVS (ap. eundem p. 387 - 391.), ANGEL. SALA (l. m. c. Oper. p. 266 - 278.) aurum potabile confecerunt, neque in ineptas illas excurrere laudes, quibus illud cumularunt; quicumque liquorem auri particulam etsi exilissimam reuera continentem, innoxium, nitide purpureum, et, virtute tamen reliquorum potius ingredientium, quam quidem auri, sudores cientem, nervos excitantem et reficientem, sibi comparare cupit, aurum aqua regis solutum, per superaffusum vel vitrioli aetherem, vel rorismarini (New dispensat. p. 489.) vel aliud quoduis oleum aethereum ex aqua regis extractum vini spiritu, quem vocant, rectificato calorū auxilio soluat.

Aurum vitae (QVERCETANVS *Sclopetarius* l. m. c. ANGEL. SALA de auro potabili. Oper. p. 279. 280.) non est nisi calx auri, aceto, eoque intercedente vini spiritu imperfectius soluta, praestantissima, si modo dictis medicis credas, et innumerabilibus morbis vincendis par medicina.

Aurum praecipitatum azurinum (ANG. SALA composit. et formula antidoti pretiosi etc.) calx auri ex aqua regis, quae spiritus nitri partes tres, et spiritus salis rectificati duas recipit, per oleum, quod vocant, tartari praecipitata; non fulminare constat, sed caeruleo, si quidem omnia satis pura fuerint, comparare tinctu, persuadere mihi non possum.

Bezoar-

Bezoarticum auratum (ANGEL. SALA sept. planetar. spagy. recens. Oper. p. 191.), etsi ab ANGELO SALA in peste morbisque affinibus, in venenis omnis generis debellandis maximopere deprædicatur, has tamen laudes seculi potius genio, quam sanæ experientiae tribuas; est nempe magisterium auri cum extracto viperarum, lacryma cerui, succo ex radicibus carlinae et herba cardui benedicti recentibus expresso, oleo rutae et radicum angelicae permixtum.

Bezoarticum metallicum (BEGUIN tyrociniū chymicum p. 321.) Calx auri ex aqua regis præcipitata non fulminans, quam ad grana sex vsque exhibitam sudores ciere refert BEGUIN.

Bezoarticum pretiosum aureum (ANGEL. SALA compositio et formula antidoti pretiosi), ex auro præcipitato azurino cum triplo pondere pollinis tenerrimi plurium gemmarum commixto, multoties spiritu salis irrorato, et candefacto, donec carneum colorem induerit, tandem saccharo, ambra et moscho condito, quibus potius, quam pretiosis illis terris, quas exercuisse fertur, vires debet.

Ceraunochryson diaphoreticum (BEGUIN l. c. p. 322.) paratur, auri calci, per salem tartari ex aqua regis præcipitatae, quater vel quinquies vini spiritum in vase argenteo superaffundendo, spiritum incendendo, et sublimatas spiritus flamma cessante calcis particulas vase vitreo suspenso excipiendo, et finito labore vini spiritu eluendo.

Chryso bezoar vel *Electrum aureum cordiale* (ANGELVS SALA l. m. c.), calx mixta ex auri ferrique calce, obscure rubens ex aqua regis cum sale am-

Ff 2

moniaci

moniaco parata per oleum tartari praecipitata, sollicitè elota, cum sulphure deflagrans, tenerrime cum aceto distillato comminuta, atque exsiccata. Roborantem, quam teste ANGELO SALA, pulvis hic in vomitu, ventris profluviis, fluore albo, et fluxu muliebri nimio sistendis, granorum trium et septem pondere commonstravit, virtutem ferro potius tribuas, quam auro.

Cornu cerui auratum (Pharmac. Wirtemberg. II. p. 39.) ex auro foliato cum cornu cerui vsto terendo exartissime permisto, et, donec purpurae tinctus compareat, in crucibulo exusto, paratum, a scrupulo dimidio ad integrum in febribus malignis, variolis et morbillis tanquam cordiale et alexiterium olim exhibitum.

Laudanum mercuriale H. BEYERI (ANGELVS SALA de auro potabili. Oper. p. 266.) non est nisi aurum potabile spissius sanguinei coloris, cum spiritus falis dulcis specie paratum.

Oleum folis (AEGEL. SALA l. m. c. p. 290.) non est nisi auri potabilis species, spissitudine ad oleum accedens.

Spiritus falis I. OSIANDRI (ANGELVS SALA l. m. c. p. 284.) non videtur esse nisi acetum fortius, quod postquam calcem auri ope argenti viui praeparatam, soluerat, vehementiori igne iterum ab hoc dirimitur, vix auri aliquid secum rapiens.

I N D E X

R E R V M   A L P H A B E T I C V S .

A

- Acetas cupri. 347.
     ferri. 329.
 Acetum cerussae. 397.
     emeticum. 196.
     esurinum. 348.
     lithargyrii. 397.
     minii. 397.
     philosophorum ex antimo-
         nio. 246.
     plumbi. 396.
     radicale. 348.
     faterni. 396.
 Acida. 32-59.
 Acidum boracis. 55-57.
     muriaticum. 53.
     nitri vinosum. 52.
     vitrioli vinosum. 46. 47.
 Adamas. 30.
 Aerugo. 345.
     ferri. 324.
 Aes. 333.
     vftum. 344.
     viride. 345.
         cryftallif. 347.
         diffillat. 347.
 Aether Frobenii. 43.
     nitri. 52.
     vitrioli. 43-45.
 Aethiops antimonialis Hux-
     hami. 176.
     martialis. 324.
 Aëtites. 321.
 Agaricus mineralis. 16.
 Album candiense. 351.
     hispanicum. 351.
 Album perlatum. 352.
 Alcahest Glauberi. 74.
     Helmontii. 74.
 Alkali minerale. 59.
     muriaticum. 77.
     falitum. 77.
     vitriolatum. 62.
     vegetabile nitratum. 66.
         falitum. 82.
     volatile causticum. 96.
         fluor. 96.
         nitratum. 66.
         purum. 96.
         falitum. 82.
 Alcalia. 58-60.
 Alkermes minerale. 214.
 Alumen. 109-124.
     draconifatum. III. 123.
     plumosum. 26. 109.
     romanum. 109.
     saccharatum. 123.
     tinctum. III. 123.
 Amarum genuinum. 106.
 Ambra grisea. 147-149.
     maritima. 147.
 Amethystus. 29.
 Amiantus. 26.
 Ammoniacum purum. 96.
 Anodinum minerale. 76.
 Antidotos pantagogos. 239.
 Antihecticum Poterii. 235 sq.
     301 sq.
 Antimonii calx lota. 233.
 Antimonium. 171-250.
     crudum. 172.
     cum cornu cerui calcina-
         tum. 231.

F f 3

Anti-

I N D E X.

- Antimonium diaphoreticum.** 213. 214. 233. 234.
 ablutum. 233.
 dulce. 233.
 iouiale. 235.
 martiale. 235.
 rubrum. 191.
 incineratum. 192.
 martiale cachecticum. 235.
 metallicum. 187.
 regulinum. 171. 187.
 salitum. 182.
Aqua aluminosa Bateana. 118.
 123.
 composita. 118. 123.
 arsenici. 268.
 benedicta Rulandi. 197.
 calcis. 9 - 16.
 fortis. 50.
 graeca. 356.
 S. Luciae. 100. 101.
 magistralis Fallopii. 123.
 ophthalmica caerulea. 350.
 sapphirina. 350.
Rabelii. 43.
 regis. 443.
 stirmi sulphurea. 246.
 tartarea. 247.
 vegeto-mineralis Goulardi.
 401 - 409.
 viridis Hartmanni. 348.
Arbor Dianae. 355.
Arcanum antimonii. 244.
 becchicum Willisii. 165.
Arena. 28.
Argentum. 354 - 362.
 hydragogum. 361.
 nitratum. 356.
Argilla vitriolata. 109.
Argyritis. 395.
Aroma Philosophorum. 90.
Aroph Paracelsi. 90. 91.
Arsenicum. 250 - 279.
 album. 250 sq.
Arsenicum calciforme. 250.
 citrinum. 268.
 deflagratum. 267.
 fixum. 267.
 rubrum. 269.
 Veterum. 269.
Asphaltum. 152. 153.
Atramentum sympatheticum.
 164.
Auripigmentum. 269 - 277.
Aurum. 443 - 452.
 crepitans. 447.
 diaphoreticum. 447.
 fulminans. 443. 447. 448.
 potabile. 448 - 450.
 praecipitatum azurinum.
 450.
 sclopetarium. 447.
 vitae. 450.

B

Balneum regis. 172.
Balsam, wunderbarer. 245.
Balsamum antimonii. 186.
 rubrum. 186.
 vulnerarium. 186.
plumbi. 411.
sulphuris. 169.
 amygdalatum. 169.
 anisatum. 169.
 barbadesse. 169.
 Rulandi. 169.
 fuccinatum. 169.
 terebinthinatum. 169.
 viride Metensium. 346.
 vitae. 245.
Balsamus antimonii. 245.
Barytis salita. 2.
 vitriolata. 1.
Belemnites. 17.
Bezoarticum antimoniale. 196.
 236.
 Angeli Salae. 236.
 auratum. 451.
 Bezoar-

I N D E X.

- Cremor calcis.** 9.
     fulphuris. 166.
Creta farinacea. 16.
     rubra. 320.
     scriptoria. 16.
     vulgaris. 16.
Croci martis. 324-328.
Crocus antimonii. 191. 192.
     lotus. 192.
     chalybis chalybeatus. 292.
     aeris. 447.
     martis. 327.
         adstringens. 326.
         adstringens. 144. 326.
         aperiens. 326.
         aperitiuus. 325.
         emmenagogus. 326.
         niger. 325.
         obstructiuus. 325.
         saccharinus. 326.
         sulphuratus. 325.
     metallorum. 192.
     Rulandi. 191.
     folis. 444.
Cryfalli argenti. 356.
Cryfallus. 29.
     mineralis. 73.
     montana. 29.
Cuprum. 333-350.
     acetatum. 347.
     ammoniacum. 137. 138.
     vitriolatum. 133.

D

Diaphoreticum iouiale. 235.
     martiale. 235.
     minerale. 233.
     solare. 234.
     regulinum. 234.
Dulcor saturni. 44.

E

Eau de Luce. 100. 101.
Electrum. 149.
     aureum cordiale. 451.
     maius. 189.
Electrum minus. 189.
Electuarium chalybeatum.
     324-
Elixir acidum. 40-43. 52.
     antimonii. 198. 244.
     auri. 448.
Emeticum antimonii mitius.
     213.
Emplaftra saturnina. 429-441.
Emplastrum adhaesiuum. 429.
     album coctum. 429.
     anticolicum. 429.
     antihystericum. 430.
     antipodagricum. 430.
     apostolicum. 430.
     arsenicale. 278.
     arthriticum. 430.
     attractiuum ruptorium pe-
         stilientiale. 278.
     barbarum. 430.
     e calaminari lapide. 430.
     calidum. 431.
     ad caneros. 431.
     ad cancrum. 431.
     in cancro. 431.
     cicatricem inducens. 431.
     ad clauos et verrucas pe-
         dum. 431.
     commune. 431. 432.
         adhaesiuum. 432.
         cum gummi. 432.
     de cerussa. 429.
     de creta. 432.
     de cumino. 432.
     defensiuum. 432. 433.
         rubrum. 433.
     diachalciteos. 433.
     diachylon compositum. 433.
         cum gummi. 433.
         simplex. 443.
     diapalmae. 433.
     diapompholygos. 433. 434.
     diuinum. 434.
     epispasticum. 434.
     exficcatiuum. 434.
     ad fontanellas. 434.
     Empla-

I N D E X.

- Emplastrum pro fonticulis** 434.
 de galbano crocatum. 434.
     Mynsichti. 434.
 griseum. 434. 435.
 gummosum. 435.
 halense. 435.
 ad herniam. 435.
 imperiale. 435.
 ex magnete arsenicali. 278.
 magneticum. 278. 435.
     arsenicale. 278.
     in peste. 278.
 mammillare. 436.
 manus Dei. 436.
 e minio. 436.
     cum sapone. 436.
 mirabile. 438.
 miraculosum. 436.
 mitigatium. 436. 437.
 narcoticum. 437.
 neruinum. 437.
 Noricum. 437.
 Opopeldoch. 437.
 oxyroceum. 437.
 ex pelle arietina. 437. 438.
 de plumbo. 438.
 podagricum. 438.
 polychrestum. 438.
 raparum. 438.
 roborans. 432. 433. 438.
 sacrum. 439.
 de sandyce. 439.
 saponaceum. 439.
 saponatum. 439.
 de sapone. 439.
 saturninum. 440.
 ad scirrhos. 440.
 de spermate ranarum. 440.
 sticticum. 440. 441.
 stipticum. 440.
 suppurans. 441.
 de tartaro. 441.
 ad tophos. 441.
 triapharmacum. 441.
- Emplastrum ad vlcera gallica.**
     441.
     vulnerarium miraculosum
     Schulzii. 441.
- Ens martis.** 90.
     veneris. 90.
- Essentia antimonii.** 212.
     auri. 448.
     emetica. 212.
     martis per deliquium. 92.
     succini. 151.
- Extractum antimonii.** 225.
     martis. 330.
     cydoniatum. 331.
     pomatum. 331.
     faturni Goulardi. 399-401.
     Janini. 398. 399.
     siccum. 411.
- F
- Febrifugum Craanii.** 190.
Ferrugo. 324.
Ferrum. 303-333.
     vitriolatum. 139.
- Flores antimonii.** 195.
     albissimi. 236.
     argentei. 187.
     argentini. 171.
     cum aluminae. 186.
     cum sale commun. 195.
     cum sale fixo ammo-
     niaco. 232.
     nitrosi. 196. 237.
     rubri. 195.
     variorum colorum. 195
- auripigmenti.** 274.
     Hoffmanniani. 274.
- martiales.** 90.
reguli antimonii. 187.
     argentini. 187.
- falis ammoniaci haemati-
 sati.** 90.
     martiales. 90. 328.
     simplices. 90.
- Flores

I N D E X.

- Flores sulphuris. 156. 159.
 viridis aeris. 347.
 zinci. 279 - 290.
 Flos aeris. 344.
 fibii Helmontianus. 196.
 emeticus dulcis. 196.
 Fluor mineralis viridis. 19.
 Fondant de Rotrou. 148.
 Fuligo de cupreo ahen. 346.
- G
- Gas hepaticum. 168. 384.
 Geodes. 321.
 Gilla Paracelsi. 145.
 Theophrasti. 145.
 vitrioli. 145.
 Globuli martiales. 329.
 Granatus. 30.
 Guttae aureae Lamottii. 331.
 febrifugae. 265.
 Gypsum. 18.
- H
- Haematites. 320.
 Helmintholithus. 17.
 iudaicus. 17.
 Hepar antimonii. 191. 192.
 lotum. 192.
 sulphuris. 156. 163 - 168.
 383.
 arfenicale. 164. 383.
 calcareum. 163. 164.
 ceratum. 166.
 martiale. 166.
 salinum. 164. 165.
 volatile. 156.
 vulgare. 164. 165.
 Hyacinthus. 30.
- K
- Κεραυνοχρυσον. 447.
 Kermes minerale. 214 - 218.
- L
- Lac lunae. 16.
 plumbi. 394, 409.
- Lac saturni. 394.
 sulphuris. 166.
 virginis. 409.
 Lana philosophica. 279.
 Lapides. 1 - 31.
 Lapis aquilinus. 321.
 armenus. 30. 543.
 calaminaris. 292.
 de pyrmisson. 277.
 de tribus. 277.
 de vena plumbi. 173.
 diuinus. 124.
 geodes. 321.
 infernalis. 355. 357 - 360.
 iudaicus. 17.
 lazuli. 30.
 lunaris. 357.
 lycis. 17.
 medicamentosus. 123. 129.
 nephriticus. 26.
 prunellae. 73.
 salutis. 123.
 Laudanum mercuriale. 452.
 Laxatium polychrestum. 19.
 Lazurus orientalis. 30.
 Leo ruber. 173.
 Lilium minerale. 74.
 Paracelsi. 76. 237.
 Limatura aurichalci. 346.
 cupri. 343.
 ferri. 321 - 324.
 martis. 321.
 alcoholifata. 323.
 Linimentum de amianto. 426.
 saturni compositum. 426.
 volatile. 96. 103.
 Lintea cerata. 427. 428.
 Liquor aethereus vitriola-
 tus. 46.
 anodinus martiatus. 331.
 anodinus mineralis Hoff-
 manni. 47 - 49.
 antipodagricus. 99.
 arfenici fixi. 208.

Liquor

I N D E X.

- Liquorauripigmenti. 164. 383.
 cornu cerui fuccinatus. 58.
     152.
 Manchini. 49.
 neruinus albus. 331.
 nitri fixi. 74.
 Pellegrini. 185.
 probatorius fortior. 385.
 tartari emetici. 204.
 vegeto-mineralis Goulardi.
     401-409.
 vini probatorius Zelleri.
     164. 383.
 vulnerarius. 186.
 Lithargyrium. 395.
 argenti 395.
 auri. 395.
 Lixiuum martis. 92.
 Luna. 355.
 fixata Ludemanni. 279.
 potabilis. 362.
 purgatiua. 361.
 Lupus metallorum. 173.
 Lyncurius. 17.

 M.
 Magdaleones. 157.
 Magisterium antimonii. 193.
     244.
     diaphoretici. 156. 234.
     argenti. 357.
     deictorium. 361.
     auri. 446.
     chryfopurpurae. 447.
     cupri. 348.
     hydragogum. 361.
     iouis. 303.
     lunae. 357.
     marcafitus. 351.
     plumbi. 393.
     faturni. 393. 411.
     fulphuris. 166.
     wismuthi. 351-353.
 Magnes. 317-319.
 Magnes arfenicalis. 277.
 Magnesia alba. 19-25.
     arfenicalis. 277.
     calcinata. 25.
     nigra. 249.
     nitri. 19.
     opalina. 191.
     falif. 19.
     falita. 108.
     faturni. 173.
     fiderea. 249.
     vfta. 25.
     vitriolata. 106.
     vulgaris. 249.
 Magnesium. 249.
 Malachites. 342.
 Manganefe. 249.
 Marcafita. 350.
     argentea. 350.
     faturni. 173.
 Mars. 303.
     rubificatus. 327.
     faccharatus. 322.
     folubilis. 328.
     alcalifat. 328.
     nitratuf. 329.
     fulphuratus. 325.
 Martis limatura praeparata.
     326.
     minera folaris. 316. 317.
 Materia perlata. 234.
 Mel faturni. 44.
 Mercurius mortis. 193.
     vitae. 193.
     caeleftis. 230.
     correctus Syluii. 236.
 Metalla. 170-452.
 Minera martis folaris. 316. 317.
 Minium. 363. 395.
 Mirabile genuinum. 62.
 Molybdaena. 396.
 Morfuli martiales. 373.
 Muria ammoniaca. 82.
     fontana. 77.
 Murias

I N D E X.

- Murias ammoniaci. 82.
 antimonii. 182.
 calcis. 98.
 magnesia. 108.
 potassae. 95.
 sodae. 77.
- N
- Naphtha. 154.
 nitri. 52.
 vitrioli. 43. 45. 46.
 Natrum. 59. 60.
 vitriolatum. 62.
 Nihil griseum. 291.
 Nihilum album. 290.
 Nil. 290.
 Nitras ammoniaci. 77.
 argenti. 356.
 potassae. 66.
 Nitri acidum. 50-53.
 Nitrum. 66-77.
 alcalisatum. 74.
 ammoniacale. 77.
 anodinum. 76.
 antimoniatum. 76.
 causticum. 74.
 commune. 66.
 flammans. 77.
 per metalla fixatum. 74.
 phlogiston. 77.
 prismaticum. 66.
 regeneratum non fixum. 77.
 saturninum. 419.
 semiolatile. 77.
 fibiatum. 76.
 tabulatum. 73.
 vulgare. 66.
 Nix antimonii. 187.
- O
- Oel, liquorisch. 185. 246.
 Oleum antimoniale. 185.
 antimonii. 182. 185.
 aliud. 244.
- Oleum antimonii composi-
 tum. 186.
 corrosivum. 182.
 cum mercurio subli-
 mato. 182.
 febrifugum. 243.
 glaciale. 182.
 lunare. 185.
 liquidum. 185.
 arsenici fixi. 268.
 asphalti. 153.
 calcis. 98.
 corrosivum arsenici. 268.
 gabianum. 153.
 martis per deliquium. 92.
 328.
 naphthae. 45.
 petrae. 153.
 saturni. 409. 418.
 folis. 452.
 succini. 150. 152.
 sulphuris antimonii. 246.
 vini. 45.
 vitri antimonii. 243.
 vitrioli. 32.
 dulce. 45.
 Osteocolla. 18.
 Oxide d'arsenic. 250.
 Oxymel aeruginis. 346.
 Oxyfaccharum vomitium.
 197.
- P
- Panacea anglica. 19.
 antihypochondriaca. 19.
 antimonialis emetica. 211.
 Glauberiana. 214.
 solutiva. 19.
 vniuersalis. 211.
 Wilson's. 214.
 Petroleum. 154.
 Petroleum. 153-155.
 Phlegma aluminis. 122.
 Pilulae aeternae. 188.
 alterantes Plumeri. 221.
 Pilulae

I N D E X.

- Pilulae benedictae* Falleri. 146.
 caeruleae. 138.
 perpetuae. 188.
Plumbum. 362-442.
 cinereum. 350.
 nigrum. 173.
 philosophorum. 173.
 sacrum. 173.
 vltum. 394.
Pocula emetica. 188.
 Πομφολυξ. 290.
Potassa arsenicata. 267.
Poudre d'Algaroth. 193.
 de Chevalera. 249.
 des Chartreux. 214.
Powder of James. 231.
 Ruffel. 214.
Praecipitatum saturni. 394.
 sulphuris. 166.
Pforicum Galeni. 409.
Pulsis albus antimonii. 233.
 asterans Plummeri. 221.
 angelicus. 193.
 anticachecticus Ludouici. 235.
 anticancrofos Bernhardi. 261.
 antidyfentericus anglicanus. 225.
 antilyffus Hillii. 123.
 antimonii fixus. 193.
 auri. 447.
 benedictus. 260.
 cachecticus. 325.
Carthusianorum. 214.
 Comitis de Palma. 19.
 e cerussa compositus. 442.
 emeticus Monckii. 195.
 eryfipelarodes Mynfichtii. 442.
 febrifugus Jacobi. 231.
 nitrosus. 70.
 Sentinelli. 19.
 ftipticus. 111.
 Helnetii. 122.
 fympatheticus. 142.
 vitalis Halenfis. 235.
- Q
- Quartzum*. 29.
Quinta effentia antimonii. 243.
- R
- Radix metallorum*. 173.
Ramoneus. 195.
Realgar. 269.
Regulus alchemifticus. 188.
 antimonii. 171. 187.
 antimonii aculeatus. 193.
 compositus. 187.
 iouialis. 187. 189.
 lunaris. 188. 189.
 martialis. 187.
 medicinalis. 191.
 metallicus. 187.
 faturninus. 187. 189.
 fimplex. 187.
 fine marte. 187.
 folaris. 191.
 ftellatus. 188.
 vegetabilis. 187.
 venereus. 187. 189.
 vulgaris. 187.
 metallorum. 189.
Rete Vulcani. 189.
Rex metallorum. 443.
Rifigallum. 269.
Rubinus. 30.
 antimonii. 191.
 auripigmenti diaphoreticus. 274.
Rubrica. 320.
 febrilis. 320. 321.
- S
- Saccharum saturni*. 411-418.
Sal. 77.
 amarum. 106-108.
 muriaticum. 108.
 ammoniacum. 82-103.
 cupriferum. 137. 138.
 depuratum. 90.
 fixum. 98.
 anglicum. 106.
antepilepticum Weismanni. 137.
 138.
 antimonii muriaticum. 182.
 armoniacum. 82.
 caeduum. 71.
 catharticum anglicum. 106.
 chalybis. 139. 141.
 colcotharis. 145.
 commune. 71.
 regeneratum. 95.
 culinare. 71.
 decrepitatum. 78.
 digitium Syluii. 95.
 ebshamense. 106.
 epfoniente. 106.
 febrifugum Syluii. 95.
 foftile. 71.
 gemmae. 71.
- G g
- Sal

I N D E X.

- Sal Hombergii.** 55-57.
 marinum. 71.
 martis. 139. 141.
 mirabile Glauberi. 62-66.
 narcoticum. 55.
 polychrestum. 73.
 prunellae. 73.
 reguli antimonii martialis cau-
 titicum. 74.
 saturni. 411.
 sedativum. 55.
 fedlizenfe. 107.
 feidschützenfe. 107.
 succini. 57. 58. 150. 151.
 tartareum Mynsichti. 198.
 thermaeum Carolinarum. 105.
 verum antimonii. 248.
 vitrioli. 145.
 vomitorium. 145.
 volatile. 57.
   anglicum siccum. 92.
   oleosum. 102.
     angelicae. 102.
     Syluii. 102.
Salia. 31-146.
 acida. 32-58.
 alcalina. 58-61.
 neutra. 61-146.
   genuina. 61-105.
   spuria. 105-146.
     metallica. 124-146.
     terrena. 105-124.
 saturnina. 411-420.
Salis communis acidum. 53-55.
Sandarach. 269.
Sandyx. 393.
Sapphirus. 30.
Sapo acidus. 49. 50.
   antimonialis. 232. 233.
   lunaris. 167.
   solaris. 167.
Saturnus. 362.
   philosophorum. 164.
   sulphurens. 164.
   veneris. 167.
Schwererde. 3.
Scobs cupri. 343.
   ferri. 321.
Scoria ferri. 328.
Scoriae argenti. 396.
Serum lactis aluminosum. 111. 122.
   chalybeatum. 333.
Sief album, 442.
Sief citrinum Mesuae. 442.
Signatstern. 187.
Smaragdus. 30.
Soda. 59. 60.
   vitriolata. 62.
Solutio argenti. 356.
   hepatis sulphuris spirituosa. 165.
   mineralis. 265.
Spatum ponderosum. 1.
Species diacretae. 17.
Sperma draconum veneratorum. 132.
Spiesglanz. 173.
Spiesglas. 173.
Spiritus aeruginis. 348.
   aethereus nitrosus. 52.
   vitriolatus. 46.
   aluminis. 32. 122.
   antimonii compositus. 247.
   arthriticus Potii. 55.
   bezoardicus Bussii. 247.
   cornu cerui succinatus. 58. 152.
   fumans Beguini. 99.
   mellis ab antimonio abstractus.
     185.
   nitri dulcis. 52.
   fumans. 51. 52.
   Glauberi. 51. 52.
   salinus aromaticus. 103.
   salis. 53-55. 452.
   ammoniaci. 93-95.
   ad extra. 96.
   aëratu. 93.
   anilatus. 102.
   aquosus. 93.
   aromaticus. 102.
   calcarius. 96-99.
   causticus. 96.
   cum calce viva. 96.
   dulcis. 100.
   effervescent. 93.
   foeniculaceus. 102.
   foetidus. 101.
   simplex. 93.
   succinatus. 100.
   sulphureus. 99. 168.
   tartarifatus. 93.
   vriuosus. 93.
   vinosus. 100.
   volatilis. 93.
   antimonii. 247.
   coagulatus. 95.
   dulcis. 55.
   saturni. 418. 419.

Spiritus

I N D E X.

- Spiritus sulphuris. 32.
 per campanam. 32. 163.
 vitrioli. 32.
 dulcis. 46. 47.
 philosphicus. 247.
 volatilis vinofus. 100.
 aromaticus. 103.
 foetidus. 101.
 oleofus. 103.
- Spodium. 291.
 Spuma argenti. 395.
 Squama acris. 346.
 ferri. 328.
 Stannum. 292 — 303.
 Stercus ferri. 328.
 Stibium. 171. 174.
 falium. 182.
 tartarifatum. 198.
 tartaro-tartarifatum. 212.
 vulgare. 171. 173.
 Stimmi. 173.
 Stomachicum Poterii. 234. 235.
 Succinum. 149 — 152.
 album. 150.
 electricum. 149.
 flauum. 149.
 praeparatum. 151.
 Sudoriferum magnum Fabri. 301.
 Sulphas aluminaris. 109.
 cupri. 133. 344.
 ferri. 139.
 magnesia. 106.
 foda. 62.
 zinci. 124.
 Sulphur. 155 — 169.
 ammoniaci. 99.
 antimonii alcalifatum. 214.
 auratum. 219 — 222.
 liquidum. 222.
 fixatum. 234.
 fixum. 214.
 impurum. 214.
 mercuriale. 222.
 praecipitatum per fe. 214.
 folare. 222.
 auripigmenti correctum. 275.
 praecipitatum. 275.
 calcis. 163.
 natium. 157.
 nudum. 157.
 potassae. 164.
 virgineum. 157.
 Sulphuris acidum. 32.
 Sturnus Proteus. 174.
 Syrupus sulphuris. 165.
 vomitiuus. 197.
- T
- Talcum. 25. 26.
 cosmeticum. 25.
 officinale. 25.
 Tartarus antimonalis. 198.
 antimoniatus. 198.
 chalybeatus. 328. 329.
 emeticus. 198 — 212.
- Tartarus emeticus ficcus. 198.
 folubilis. 204. 211.
 stibiatus. 198.
 tartarifatus emeticus. 212.
 Terra aluminaris. 26. 27.
 lemnia. 28.
 salis Sedlizeusis. 19.
 sancta Rulandi. 193.
 vitrioli dulcis. 144.
 Terrae. 1 — 30.
 argillaceae. 26 — 28.
 impurae. 27. 28.
 pura. 26. 27.
 calcariae. 7 — 19.
 impuriore. 18. 19.
 puriores. 7 — 18.
 ponderosae. 1 — 6.
 filiceae. 28 — 30.
 talcofae. 19 — 26.
 impurae. 25. 26.
 pura. 19 — 25.
 Tincal. 103.
 Tinctura acris vinofa. 350.
 antimoniata. 212.
 antimonii. 75. 197. 225.
 acida. 197.
 acris. 75. 237.
 alcalina. 76. 236.
 Brixii. 240.
 diaphoretici. 239.
 hepatica salina simplex. 225.
 Mangoldi. 223.
 regulina. 75.
 rubra. 238.
 faponata Hermbstaedti. 224.
 Iacobi. 222.
 Schultzi. 242.
 ficca Garmanni. 195.
 spuria. 76. 236.
 tartarifata. 225.
 Thedenii. 242.
 antiphthifica. 410.
 auripigmenti mineralis. 275.
 auri. 448.
 cupri. 139.
 alcalina. 349.
 e floribus antimonii. 239.
 e vitriolo Zwellferi. 145.
 ex croco metallorum Bickeri. 196.
 ex regulo antimonii martiali. 239.
 ex sulphure antimonii aurato. 240.
 ferri adstringens. 144.
 vitriolata. 144.
 florum aquilegiae. 37.
 bellidis. 37.
 caryophyllorum. 37.
 martialium. 91.
 papaueris rheoados. 37.
 Innae. 349. 352.
 martis. 331.
 acetata. 329.
 acetosa. 329.
 adstringens. 144. 330.
 aperitiua. 91.
 tartarifata Ludonici. 145.
 Tinctura

I N D E X.

- Tinctura martis caerulea Ettneri. 349.
 cum vino maluatico et pomis aurant. 331.
 cydoniata. 330.
 e vitriolo Zwelfferi. 145.
 helleborata 145.
 in spiritu falis. 331.
 Londinensium. 331.
 pomata. 331.
 Radcliffii. 329.
 stiptica. 144.
 tartarifata. 329.
 vinosa. 332.
 metallorum. 75. 236.
 mineralis amara. 240.
 minii. 397.
 nervina Bestuchessii. 331.
 nervino-tonica flava. 331.
 saturni. 411.
 folis. 448.
 succini. 152.
 sulphuris 165.
     volatilis. 99.
 tartari. 65.
 veneris. 138.
 vitri antimonii. 238.
     altera. 239.
 zincea. 290.
 Topasus. 30.
 Trochisci abi Rhazes. 442.
 de minio. 442.
 e nitro. 70.
 escharotici. 442.
 Tutia. 291.
 alexandrina. 291.
- U
- Ultimus index. 173.
 Unguenta saturnina. 420-426.
 Unguentum ad ambusta. 420.
     cancrum. 421.
     cicatrices delendas. 421.
     herpetem. 422.
     ophthalmiam siccam. 424.
     perniones. 424.
     pforam. 158.
     scabiem. 128. 129. 159.
         425.
 aegyptiacum. 346.
 album. 420.
     camphoratum. 420.
     simplex. 420.
 apostolorum. 345. 421.
 contra scabiem. 425.
 de liquiritia. 422.
     minio camphoratum. 423.
     tutia. 425.
 desiccatum. 421.
 diapompholygos. 421. 422.
 e calaminari lapide. 421.
- Unguentum e cerussa. 420.
 e lithargyrio. 423.
 e sulphure. 158.
 fulcum. 422.
 griseum. 422.
 haemorrhoidale. 422.
 in erysipelate. 422.
 mundificans. 423.
 nihili. 291.
     ad oculos. 423.
 nobile Mynsichti. 423.
 nutritum. 424.
 ophthalmicum. 424.
 paralyticum. 50.
 placetium. 424.
 pforicum. 159.
 rubrum. 425.
 saturninum. 424. 425.
 sibiricum. 347.
 tripharmacum. 426.
- V
- Venus. 333.
 Vinum antimoniaie. 212.
 antimonii Huxhami. 212.
 chalybeatum. 332.
 emeticum. 188. 197.
 hippocraticum antimoniaie. 197.
 martiale. 332.
 Viride aeris. 345.
     nativum. 342.
 Vitriola. 124 — 146.
 Vitrioli acidum. 32 — 50.
     oleum. 32.
     spiritus. 32. 33.
 Vitriolum album. 124.
     anglicum. 139.
     argenti. 356.
     caeruleum. 133.
     cupri. 133 — 139.
     ferri. 139 — 146.
     hungaricum. 139.
     martis. 139.
     romanum. 139.
     veneris. 133.
     viride. 139.
 zinci. 124 — 133.
 Vitrum antimonii. 194.
     ceratum. 225.
     succineum. 193.
- W
- Wismuthum. 350 — 354.
Witherit. 3.
- Z
- Zarnic. 269.
 Zincum. 279 — 292.
     vitriolatum. 124.

